

भारत सरकार
GOVERNMENT OF INDIA
राष्ट्रीय पुस्तकालय, कलकत्ता ।
NATIONAL LIBRARY, CALCUTTA.

वर्ग संख्या

Class No.

पुस्तक संख्या

Book No.

रा० पु०/ N. L. 38.

MGHC-34-9.12.66-13-12-66-1,50,000.

Mar

89L 461

75159

महाजी विजयम् वणिदिराम मम १८०३ भागम्
श्री.

नुकाराभाची शाखा

५३८ १५८

प्रकाशक

ਦਾਸਦੇਵ ਸੰਤ ਅਮਰ ਅਗਿਆਨ ਮੰਤਰੀ

जय हिन्द

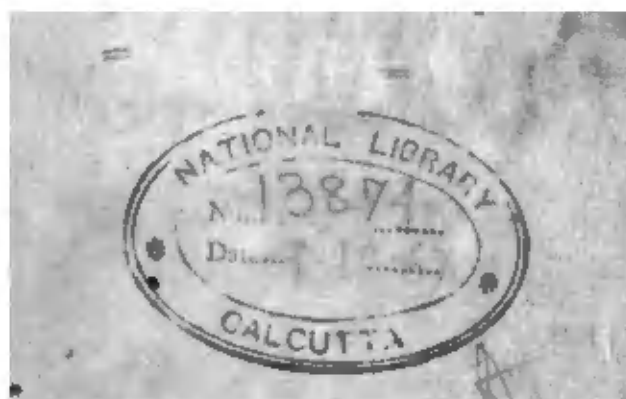
০৫/১২/১৯

[Faint handwritten text at the bottom of the page]

4. 2. 102. 11. 10

DBA000013874MAR

અનુક્રમણિકા

વિષય	૩૧૧-૩૧૬
મંગલોત્તરણ	૧-૧૨
બાઈક્રીડા	૧૩-૧૧૩
ગૌજીવી	૧૧૪-૧૭૮

પ્રભાત, કુળજનન, કુળગીચરો બાઈક્રીડાનો રોડ
 વ ગોપીની ગાંધી.

વિષય	૧૭૯-૨૦૬
કુળગીચરો બાઈક્રીડાનો રોડ	૨૦૬-૨૦૮

ગોરમાળી નોમો, માતંગી દુરુ ઓળખાણ, ગોધાંડી
 નિરોધનયન

प्रस्तावना.

श्री सदाजीविजय पत्राच्या वर्गणीदारांस दरसाळ सुमारे दीडशेपासून दोनशे पत्रांच्या कादंबरीची भेट देण्याची कडिघाट आज कित्येक वर्षांपासून चालू आहे. गुदस्तसाठी आमच्या कित्येक वर्गणीदारांनी आपापसांत केलेली की, कादंबरी वगैरेसारखी पुस्तके एकवेळ वाचल्यानंतर त्यांचा उपयोग होत नाही. फरिती धार्मिक पुस्तकाची येथे वर्गणीदारांस देण्याची योजना केल्यास, तसल्या ग्रंथांचा तितका अर्थ नष्ट होऊन अल्पासें लोकांजवळ धार्मिक ग्रंथांचा संग्रहही होईल. सूचना आवांतातही माध्य शाळी, व धारंभी, सर्वमान्य अशी तुकारामाच्या भक्तिमतांची आधाच वर्गणीदारांस भेट देण्याचा विचार आहीं ठरविलेला आहे. त्यासाठी अल्प वर्गणीत इतके मोठे पत्र देऊन त्यापुढे दीडशे दोनशे पृष्ठांचे पुस्तक देणे हेच मुळी पुष्कळ साहसचें होतें. आपापसांत एकाही मराठी पत्रानें अशा प्रकारे पुस्तकांच्या भेटी आपल्या वर्गणीदारांस दिल्या नाहीत; आणि वास्तविक पहातां आज आमच्या मराठी पत्रांची स्थिति इतकी निःशुद्ध आहे की, बसूळ होणाऱ्या वर्गणीत पत्रांचे उर्वरही भागणें पुष्कळांस मुष्किलीचें होत आहे, अशा स्थितीत गाणे सारख्या मोठ्या ग्रंथाची भेट देण्याचें धाडस करणें हे स्वाभाविकतःच पुष्कळ आश्चर्याचें आणि जोखमेचें आहे; असें कोणीही विचारी मनुष्य म्हणतच कबूल करील. परंतु मुद्रणकलेच्या साक्षमते जितक्या सवलतीचे उपयोग करता येईल तितका उपयोग करणारा आपला दिव्य

असल्यामुळे, असल्या भेटी देण्याचेही आधी हल्ली धाडस केले आहे त्याचे चीज करणे केवळ वर्गणीदारांवर अवलंबून आहे. सर्वशक्तिमान प्रभु आमच्या हातून हे काम दरसाल निर्विघ्न होवढास नेणे, अशी आमची विनंती आहे.

ही गाथा सरकारी प्रतीबाहुकूम बारीक टाईपास आपले एकत्र भागांत प्रसिद्ध करण्याचा मूळारभी आमचा विचार ठरला होता. परंतु आमचा हा विचार कित्येक मंडळीस कळवितां, त्यांनीं आझास वेगवेगळ्या प्रकारच्या सूचना केल्या. त्या सूचनांत ज्यांचा विचाराध्य अशा पुढी सूचना आझास आढळून आल्या.

१. टाईप अगदी बारीक न वापरतां थोडा ठळक असा वापरवा.
२. अभंगांचीं प्रकरणे पाडून तीं होतील तितकीं शिस्तवार लावावी.
३. आजपर्यंत प्रसिद्ध झालेल्या गाथा एकत्र करून त्यांत जे पाठभेद आढळतील त्यांच्या टिपा द्याव्या.
४. एकाच अर्थाचे असे कित्येक प्रतीतून दुबार अभंग झाले आहेत ते कमी करावे.
५. तुकारामाचे असे जे अभंग प्रचलित गांधेशिवाय इतर ठिकाणी सांपडतील त्यांचा यांत समावेश करावा.
६. भाषेत नवीन पद्धतीचा फेरफार न करतां मूळीत असेल तशी भाषा ठेवावी.
७. होवटीं अवघड शब्दांचा विस्तृत कोश जोडावा.

येणेंप्रमाणें झा सात सूचना आझास विशेष अगत्याच्या दिसल्या व त्याप्रमाणें हल्लींच्या गार्यंत आधीं सुधारणा करण्याचा प्रयत्न केला आहे. तो कितपत सिद्धीस येला हें पाहण्याचें काम वाचकांचें आहे. कित्येकांचा मनीस यांत आणखी विशेष सुधारणा करण्यासारखा समजतो.

आत्म्यास त्यांनी त्या कळविण्याची कृपा करावी. ईशेच्छेने दुसऱ्या आत्म्याचा योग आत्म्यास त्यावेळी त्याचा उपयोग करू, व राहिलेल्या उणिवा भरून काढण्याचा प्रयत्न अवश्य करू.

पूर्वीचा वेत राहित करून मागाहून गाथेचा टाईप मोठा भरस्यामुळे अर्थात पृष्ठांची संख्या 'दुप्पट' वाढली व त्यामुळे ती दोन भागांत प्रसिद्ध करण्याचा पत्राळ. शिवाय हे काम ज्या विद्वान् गृहस्थाकडे सोपवले होते, ते जे. शा. से. भास्कर राजाराम शास्त्री, ऐन वेळी आजारी पडून शेवटी त्या पत्राण्यांतच त्यांचा अंत झाला, त्यामुळे हा पहिला भागच तयार होण्याकडे उरलेल्या मुदतीपेक्षा पुष्कळ अधिक वेळ लागला, व त्यामुळे पुष्कळ वर्गणीदारांस तिष्ठत बसावे लागले, याबद्दल सुज्ञजन आम्हांस क्षमा करितोच अशी आशा आहे.

हा भागांत एकंदर ४० प्रकरणे आली असून अभंगांची संख्या २०७ आहे. बाकीचे राहिलेले प्रकरणवार अभंग, अवघड शब्दांचा कोश, सूची आणि तुकाराम महाराजांचे चरित्र, असे सर्व दुसरे भागांत तयार आहेत. व तो भाग येत्यासाली तयार होऊन सन १९०४ सालच्या भेटीत विजयाच्या वर्गणीदारांस मिळावयाचा आहे. त्या पुढाची पृष्ठसंख्याही हल्लीच्या भागापेक्षा बरीच अधिक होण्याचा संभव आहे. ही अल्पसेवा सुज्ञजन मानून घेतील अशी आशा आहे.

प्रकाशक.

तुकारामाच्या अभंगांची गाथा.

भाग पहिला.

मंगलाचरण

॥ १ ॥

सुंदर तें ध्यान उभे विटेवरी । कर कटावरी देवनियां ॥ १ ॥
तुळशोहार गळां कासे पोसांचर । आवडे निरंतर हेंचि ध्यान ॥ २ ॥
भकरकुंडलें तळपती श्रवणीं । कंठीं कौस्तुभमणि विराजत ॥ ३ ॥
तुका म्हणे माझे हेंचि सर्व सुख । पाहोन श्रीमुख आचडीनें ॥ ४ ॥

॥ २ ॥

राजस सुकुमार मदनाचा पुतळा । रविशशिकळा लोपलिया ॥ १ ॥
करतुमीमळवट चंदनाची उटी । हजे माळ कंठीं वैजयंती ॥ २ ॥
मुगुट कुंडलें श्रीमुख शोभलें । सुखाचें ओतलें सकळही ॥ ३ ॥
कासे सोनसळा पांचरे पाटोळा । घननीळ सांबळा वाड्यांनो ॥ ४ ॥
सकळही तुम्ही व्हागे एकीसवा । तुका म्हणे जोबा धीर नाही ॥ ५ ॥

॥ ३ ॥

प्रमचरणदृष्टि विटेवरी साजिरी । तेथें माझी हरी वृत्ति राहो ॥ १ ॥
भाणीक नलगे मायिक पदार्थ । तेथें माझे आर्त नको देवा ॥ २ ॥
प्रसादिक पदें दुखाची शिवाणी । तेथें दुश्चित्त झणी जडों देसी ॥ ३ ॥
तुका झणे ज्याचें कळलें आद्यां वर्म । जे जे कर्मवर्म नाशवंत ॥ ४ ॥

॥ ४ ॥

सदा माझे डोळे जडो तुझे मूर्ती । रघुमाईच्या पती सोयरिया ॥ १ ॥
गोड तुझे रूप गोड तुझे नाम । देई मज प्रेम सर्व काळ ॥ २ ॥
विठो माडलियेव्हाजे वर देई । संचरोनि राहीं हृदयामाजी ॥ ३ ॥
तुका झणे काहों त मागे भाणीक । तुझे पायीं सुख सर्व आहे ॥ ४ ॥

॥ ५ ॥

पाह्याचें बारिकें कांसेपितांबर । सांवळे मनोहर कें देखेन ॥ १ ॥
 वरवथा वरकंटा घनमेघ सांवळा । वैजयंती माळा गळ्या शोभे ॥ २ ॥
 त्रिकुट माथां कोटि सूर्याचा झळाळ । कौस्तुभ निर्मळ शोभे कंठी ॥ ३ ॥
 मोतीव श्रीमुख सुखाचें सकळ । वासांगी वेल्हाळ रस्तुमा केवी ॥ ४ ॥
 मूव अक्रूर उभे दोहीकडे । वर्णिती पयाडे सनकादिक ॥ ५ ॥
 का म्हणे नव्हे आणिकां सारखा । तोचि माझा सखा पांडुरंग ॥ ६ ॥

॥ ६ ॥

पणी न पुरे गुण गातां । रूप दृष्टी न्याहाळितां ॥ १ ॥ वरवा वरवा
 पांडुरंग । कांति सांवळी सुरंग ॥ २ ॥ सर्व मंगळाचें सार । मुख
 चिद्रीचें भांडार ॥ ३ ॥ तुका म्हणे सुखा । अंतपार नाहीं लेखा ॥ ४ ॥

॥ ७ ॥

जुहो आतां हेंचि ध्यान । डोळां मन लंपटो ॥ १ ॥ कोंडुकोंडुनि धरीन
 मीवें । देहभावं पूजोन ॥ २ ॥ होईल येणें कळसा आलें । स्थिरावलें
 चरिणी ॥ ३ ॥ तुका म्हणे गोजिरिया । बिठोचा पायां पडो या ॥ ४ ॥

॥ ८ ॥

भावडे हें रूप गोजिरें समुण । पाहतां लोचन सुखावले ॥ १ ॥
 आतां दृष्टीपुढें ऐसाचि तूं राहे । जों मी तुज पाहे पांडुरंग ॥ २ ॥
 पांचावलें मन लागलीसे गोडी । तें जीवें न सोडी ऐसें झालें ॥ ३ ॥
 का म्हणे अम्ही मागावी लाडवाळी । पुरवावी आळी माचवापें ॥ ४ ॥

॥ ९ ॥

हडावरि बैसोनि येतो जगजेठी । त्याचे चरणीं मिठी घालूं चला ॥ १ ॥
 पावळें रूपडें देखिलें लोचनीं । शंख चक्र दोन्ही शोभताहे ॥ २ ॥
 तांबर झळके हेचि त्याची खूण । वाकी शणभुज करितावी ॥ ३ ॥
 कड चपेटा येत असे नेटें । कस्तुरीमळवट शोभताहे ॥ ४ ॥
 एक एकावळी शोभताहे कंठी । तुका म्हणे मिठी घालूं चला ॥ ५ ॥

॥ १० ॥

गुणा आला निटेवरी । पितांबरधारी सुंदर ॥ १ ॥ डोळे काज त्याच्या
ठाची । मन पायी राहो हे ॥ २ ॥ निवारोनि जाय माया । ऐक
छाया जयाची ॥ ३ ॥ तुका म्हणे समभ्यान । हे चरण सुकुमार ॥ ४ ॥

॥ ११ ॥

स्वामी तूही कैसल न पडसी झोळा । सुंदर सांबळा पवघवीत ॥ १ ॥
चतुर्भुज माळा रुळे एकावळी । कस्तुरी निडळी रेखिलीसे ॥ २ ॥
शंख चक्र गदा रुळे वैजयंती । कुंडले तळपती भवणी होन्ही ॥ ३ ॥
तुका म्हणे स्वामी आसां दावी पाय । पांडुरंगे माये कृपावंते ॥ ४ ॥

॥ १२ ॥

धरोनियां फरश करी । भक्तजनांचीं विभ्रं वारी ॥ १ ॥ ऐसा गजानन
महाराजा । त्याचे चरणीं लाहो माझा ॥ २ ॥ सेंदूर शमी बहु-
प्रिय ज्याला । तुम दूर्वाचा शोमळा ॥ ३ ॥ अंदिर असे जयाचे वदन ।
माथां जडितमुगुट पूर्ण ॥ ४ ॥ नागयज्ञोपवीत रुळे । शुभ्र वस्त्र शोभित
साजिरे ॥ ५ ॥ भावभोवक हाराभरी । तुका भावे पूजा करी ॥ ६ ॥

बालक्रीडा.

॥ १३ ॥

बेचा आदिदेवा जगत्रयजीवा । परिपेशी केशवा विनंति माझी ॥ १ ॥
माझी वाणी तुझे वर्णी गुण नाम । ऐसें देई प्रेम कांहीं कळा ॥ २ ॥
कळा तुजपाशीं आमुचे जीवन । उचित करून देई आसां ॥ ३ ॥
आझां शरणागतां तुझाचि आधार । तूं तव सागर कृपासिंधु ॥ ४ ॥
सिंधु पायवाट होय तुझ्या नामें । जाळी महा कर्म दुस्तरे ती ॥ ५ ॥
मी फळें उत्तमं तुझा निजध्यास । नाहीं गर्भवास सेविळीया ॥ ६ ॥
सेविळिया रामकृष्ण नारायण । नाहीं त्या बंधन संसाराचें ॥ ७ ॥
संसार तो काय तणवतमय । अग्नि सासि खात तणमात्रें ॥ ८ ॥

सुखमात्रे जाळी बोपाविया राखी । निरय कसमासी वंस करी ॥१॥
 करी श्रीद साच आपलें आपण । पतितपावन दीनानाथ ॥१०॥
 नाथ सनायांचा पति गोपिकांचा । पुरबी चित्तीचा मनोरथ ॥११॥
 चित्ती जें भरावें तुका झणे दाखी । पुरविता होळी मनोरथ ॥१२॥

॥ १४ ॥

मनोरथ जैसे गोकुळीच्या बना । पुरवाची वाचनां तयारपरी ॥१॥
 भक्त केडावया अवतार केला । अविनाश आला आकारासी ॥२॥
 शीथ झाला नमुदेव देवकीस । वधी घालें कंस दुराचारी ॥३॥
 दुराचारियासी नाही भुतदया । आपपर त्या पापपुण्य ॥४॥
 पुणः काळ त्यांचा राहिलासे उभा । देवकीच्या गर्भा देव आले ॥५॥
 गर्भासी त्यांच्या आला नारायण । तुटलें बंधन आपोआप ॥६॥
 आपोआप वेड्या तुटल्या सुखळा । वंदाच्या अर्गळा केलिया कोंडे ॥७॥
 कोंडमार केला होता बहु दीस । सोडवी निमिष न लगतां ॥८॥
 मकळे तो त्यासी सांगितला भाव । आपणासी ठाव नंदाधरी ॥९॥
 नंदाधरी जातां येतां वसुदेवा । नाही जाला गोवा सर्वे देव ॥१०॥
 सर्वे देव त्या आढ नये कांहीं । तुका झणे नाही भय चिंता ॥११॥

॥ १५ ॥

चिंता ते पळाळी गोकुळाबाहेरी । प्रवेश भीतरी केला देवें ॥१॥
 देव आला घरा नंदाविया गांवा । अन्य त्याच्या दैत्या दैव आलें ॥२॥
 आलें अविनाश परुनि आकार । दैत्याचा संहार करावया ॥३॥
 करावया भक्तजनार्थ पाळण । आले रामकृष्ण गोकुळासो ॥४॥
 गोकुळी आनंद प्रगटलें सुख । निर्भर हे लोक घडवरी ॥५॥
 घरोघरी झाला लघुभीचा वास । दैन्यदारिद्र्यास त्रास आला ॥६॥
 आला नारायण त्यांच्या अंतरा । दया क्षमा नरो नारीलोकां ॥७॥
 लोकां गोकुळीच्या झाले मदज्ञान । केलियावांचून अप्रसन्न ॥८॥
 अप्रसन्न काळ करारी सापडे । वंद नारायणें स्वयं केरी ॥९॥

केली नारायणें आपुलीं अंकित । तोणे त्यांचें हित सर्व जाणे ॥१०॥
 सर्व जाणे एक विष्णु साच खरा । आणीक दुसरा नाही नाही ॥११॥
 नाही भक्ता दुजे तिहीं त्रिभुवनीं । एका चक्राणी घांचूनियां ॥१२॥
 बाळ्या सुखसंगें घेती गर्भवास । तुका णणे आस त्याचूनियां ॥१३॥

॥ १६ ॥

बाळ्या पूर्वेपुण्या कोण लेखा करी । जिहीं तो मुरारी सेळविला ॥१॥
 सेळविला जिहीं अंतर्बाह्यसुखें । सेळवूनि मुकें बुध्न दिलें ॥२॥
 दिलें त्यांसी-सुख अंतरीचें देवें । जिहीं एका भावें जाणितला ॥३॥
 जाणितला तिहीं कामातुर नारी । कृष्ण भोगावरी चित्त ज्यांचें ॥४॥
 ज्यांचें कृष्णें तन मन झुलें रत । गृह पति सुत विसरल्या ॥५॥
 जेप तयां जालें घन मान जन । वसविती वन एकांती त्या ॥६॥
 एकांती त्या जाती हरिसी घेउनी । भोगइच्छावणी केडावया ॥७॥
 ज्याच्या संपन्ना तैसा त्यांकारणें । अंतरीचा देणें इच्छाभोग ॥८॥
 भोग त्याग नाहीं दोन्ही जयापासीं । तुका णणे वैसी स्फटिकाशिला ॥९॥

॥ १७ ॥

शिला स्फटिकाची न पाळते भेदें । दाऊनियां रुंदे जैसी तैसी ॥१॥
 तैसा केला तैसा होय क्षणक्षणा । केडावी वासना भक्तिभवे ॥२॥
 केडावया आला अवधियांची घणी । गोपाळ गौळणी मायशर्पा ॥३॥
 मायबापा सोडविले बंदीहुनी । चाणूर मर्दुनी कंसदिक ॥४॥
 दिक नाहीं देणें अरिमित्रा एक । पूतना कंटक मुक्त केली ॥५॥
 मुक्त केला मामा कंस महादोषी । पाळहत्या राशी पातकांच्या ॥६॥
 उप कोठें राहो हरी आठवितां । भक्ती देवें श्रिता जैसा तैसा ॥७॥
 भाक्षी तयापाशीं, पूर्वाळ कर्मोच्या । बांधला सेवेच्या कर्णे देव ॥८॥
 जेव भोळा धावे भक्ता पाठोपाठी । उच्चारितां कंठीं-सार्गेभार्गे ॥९॥
 जेव भोळा कंठका जेव भोळे उवाची । सावे तो उवाची भक्तिकांज्या ॥१०॥

मुकारामाची बाधा.

विसरलीं बरी देहाची भावना । तेचि नारायणा सर्वपूजा ॥१०॥
पूजा भाविकांची न कळतां व्याधी । न मागतां दावी निज ठाव ॥११॥
ठाव पाबावया हिंजें मार्गे मार्गे । तुका झणे सर्गे भक्तांचिया ॥१२॥

॥ २२ ॥

भक्तजनां दिले निजसुख देवे । गोपिका त्या भावे आलिंगिल्या ॥१॥
आलिंगिल्या गोपी गुणवंता नारी । त्यांच्या जन्मांतरीं हरि करणी ॥२॥
कसलिया त्यावे करी समाधान । करविता आपण क्रिया करी ॥३॥
क्रिया करी तुझां न बजे पासुनी । अवधिया जणी गोपिकांसी ॥४॥
गोपिकांसी झणे वैकुंठीचा पती । तुझी माझ्या चित्तीं सर्व भावे ॥५॥
भाव जैसा माझ्या ठायीं तुझी धरा । तैसाचि मी खरा तुझालागीं ॥६॥
तुम्हां कळों या हा माझा साथ भाव । तुमचाचि जीव तुझां ग्वाही ॥७॥
ग्वाही तुझां आझां असे नारायण । आपुलीच आण दाहृतसे ॥८॥
सख योले देव भक्तिभाव जैसा । अनुभवे रसा आणूनियां ॥९॥
बासी भुक्तावितो वेगळात्या भावे । एकीचें हें ठावें नाही एकी ॥१०॥
एकी क्रिया नाही आवधियांचा भाव । पृथक् हा देव घेतो तैसें ॥११॥
तैसें कळों नेदी जो मी कोठें नाही । अवधियांचे ठायीं जैसा तैसा ॥१२॥
जैसा मनोरथ जथे चित्तीं काम । तैसा मेघश्याम पुरवितो ॥१३॥
पुरविले मनोरथ गोपिकांचे । आणीक लोकांचे गोकुळाच्या ॥१४॥
गोकुळाच्या लोकां लावियेला छंद । तैसला गोबिंद त्यांचे चित्तीं ॥१५॥
चित्तीं हीं चोरुनी घेतलीं सकळा । आवडी गोपाळावरी त्या ॥१६॥
प्रवासी आवडे वैकुंठनायक । गेली सकळीक विसरोनि ॥१७॥
निंदा स्तुति कोणी न करी कोणाची । नाही या देहाचि शुद्धि कोणा ॥१८॥
कोणासी नाठवे कन्या पुत्र माया । देव ह्यणुनि त्या चुंबन देती ॥१९॥
देती या टाकून भताराभी घरीं । लाज ते अंतरीं आधींच ना ॥२०॥

ने हरिरूपी गुंतल्या बासना । उदास या सुना गौळियांच्या ॥ १ ॥
 त्यांच्या भतारांची धरुनियां रूपें । त्यांच्या परीं त्यांचें भोग करी ॥ २ ॥
 करी कवतुक त्यांचें तयापरी । एका दिसे हरि एका ठेक ॥ ३ ॥
 एक भाव नाहीं सुकळांच्या चिर्सी । झणऊनि प्रीति तैसें रूप ॥ ४ ॥
 रूप याचें आहे अवघेंचि एक । परि कवतुक दाखविलें ॥ ५ ॥
 करूं न कळे स्थळ कीं लहान । खेळे नारायण कवतुकें ॥ ६ ॥
 कवतुक केलें सोंगें बहुरूप । तुका म्हणे बाप जगांचा हा ॥ ७ ॥

गाथा हा बाप दाखविलें मायें । भासी खातां जाय मारावया ॥ १ ॥
 मारावया तिनें उगारिली काठी । भुवनें त्या पोटीं चौदा देखे ॥ २ ॥
 खे भयानक झांकियेले डोळे । मागुता वो खेळे तियेडें ॥ ३ ॥
 तें रिघोनियां घाली गळां कव । कळों नेदी माव माथावंत ॥ ४ ॥
 ज्यावंत विश्वरूप काय जाणे । माझें माझें झणे बाळ देवा ॥ ५ ॥
 मळपर्णी रिठा रगडिला दाढे । मारियेले गाढे कागदग ॥ ६ ॥
 कळां बांधवूनी उखळासी दावें । उन्मळीं त्या भावें विमळार्जून ॥ ७ ॥
 न कळे जुनाट जगाचा जीवन । घातलें मोहन गौळियांसी ॥ ८ ॥
 कीं उतरुनी खाय नवनीत । न कळे बहुत होय तरी ॥ ९ ॥
 तीं वुधें डेरे भरले रांजण । खाय ते भरून दावीं दुणी ॥ १० ॥
 जीं जाले त्याचा मानिती संतोष । दुभत्याची आस धरुनियां ॥ ११ ॥
 आशावळा देव असोनि जवळी । नेणती ते काळीं स्वार्थामुळे ॥ १२ ॥
 कीं याच देव नकळे तयांसी । चित्त आशापाशीं गोबियेले ॥ १३ ॥
 करूं आमचें म्हणे दसवंती । नंदाचिये चिर्सी तोचि भाव ॥ १४ ॥
 मय जाणावया चरित्र दाखवी । घुमळितां रवी डेरियांत ॥ १५ ॥
 रियांत लोणीं खादलें रिघोनि । पादे छों जननी हातीं लागे ॥ १६ ॥
 कीं धरुनियां काढिला बाहेरी । देखोनियां करी चौज त्यासी ॥ १७ ॥

तुकारामाची गाथा.

जेकरी विचार तेजें त्याची गती । होसा कोणेरीवि बेरियांत ॥ १८ ॥
यांसी पुत्रलोभे नकळें हा भाव । फळो नेदी माव देव त्यांसी ॥ १९ ॥
यांसी मायामोहजाळ घाली फांसा । देव आपणसा कळो नेदी ॥ २० ॥
नेदी माव राहो लेभिकांचे चिती । जाणतांचि होती आंधळी ती ॥ २१ ॥
आंधळी ती तुका म्हणे संसारी । जिही नाही हरी ओळखिला ॥ २२ ॥

॥ २५ ॥

जेकली त्यांसी होय एका भावें । दुसरिया देवें न पविजे ॥ १ ॥
न पविजे कदा उन्मत्त जालिय । दंभ सोचि वाया नागवण ॥ २ ॥
मनवास देख कारणे एकांत । करावीं हीं व्रततपे याग ॥ ३ ॥
व्रत याग यांसी फळली यहुते । होतों या संचिते गौळियांची ॥ ४ ॥
यांसी देवें तारियेलें न कळतां । मागील अनंता ठावें होतें ॥ ५ ॥
होतें तें दावया आला नवायण । मायवापां जण गौळियांचें ॥ ६ ॥
गौळियांचें सुख दुलेभ आणिकां । नाहीं ब्रह्मदिकां तुका झणे ॥ ७ ॥

॥ २६ ॥

जणतियांसाठीं नेणतां लहान । यिकोनी भोजन मागे माये ॥ १ ॥
माया दोनी यास वाप नारायणा । सागर्खा भावना त्यावरी ॥ २ ॥
त्यावरी त्यांचा समजित्त भाव । देवकीवसुदेव नंद दोघे ॥ ३ ॥
वेडनिया एके ठायीं अवतार । एकीं केला थोर वाढवूनी ॥ ४ ॥
जणा पुण्यासी नाही कोणी ठाव । सागिखाची देव अवधियांसी ॥ ५ ॥
यांसी दोनी ठाव साखिरे अनंता । आधील मागुता वाटला तो ॥ ६ ॥
वाढला तो सेवाभक्तिचिया गुणें । उपचार भिद्यतें करुनिया ॥ ७ ॥
करुनी सायास भेटविलें धन । तेही कृणार्पण केलें तिहीं ॥ ८ ॥
कृणासी सकळ गाई घोडे झोसी । समर्पिल्या दासी जीवेंभावें ॥ ९ ॥
जिवेंभावें त्यांची करितो ते सेवा । न विसंघती नांवा क्षणभरी ॥ १० ॥
क्षणभरी होतां वेगळा त्यास । होती कासावीस प्राण त्यांचे ॥ ११ ॥
ते त्याचीं सांगीं सांगीं गावें गरी । तेव्हा कदा तरी जित नावें ॥ १२ ॥

नाचेंचि धितन कृष्ण कोठें गेला । कृष्ण हा जेविला नाही कृष्ण ॥ १३ ॥
 कृष्ण आला घरा कृष्ण गेला दारा । कृष्ण हा सोयिरा भेटो कृष्ण ॥ १४ ॥
 कृष्ण गातां ओंव्या दळणीं कांडणीं । कृष्ण हा भोजनीं पाचारिती ॥ १५ ॥
 कृष्ण तसां ध्यानीं आसनीं शयनीं । कृष्ण देखे स्वप्नी कृष्णरूप ॥ १६ ॥
 कृष्ण त्यांस हिसे आभास दुश्चिता । धन्य मातापिता तुका झणे ॥ १७ ॥

॥ २७ ॥

कृष्ण हा पश्चिारी कृष्ण हा उद्यवहारी । कृष्ण ध्या वो नारी आणिकी झणे ॥ १ ॥
 ध्यागे कृष्णाविण कैसें तुझां गमे । विठ हा कर्म पांयाविण ॥ २ ॥
 पांयाविण तुझी पिडितां चावटो । ध्यागे जगजेठी क्षणमरी ॥ ३ ॥
 क्षणमरी पाच्या सुखाचा सोडळा । पाह्या एकवेळा घेऊनिया ॥ ४ ॥
 पाचें सुख तुझां कळलियावरी । मग दारोदारी न फिरल ॥ ५ ॥
 कटिकें हें तुझां वाढेल खेळणें । एका कृष्णाविण अवघेंचि ॥ ६ ॥
 विध्यांचा तुझी टाकाल सांगात । घेऊनी अंत जाल राता ॥ ७ ॥
 रावडे तुझांस अर्णाक बोलिलें । मग हें लागलें इतिध्यान ॥ ८ ॥
 मग करा हा मग या जीवा वेगळा । टोंकवाल वाळा आणिकांहीं ॥ ९ ॥
 आणिकांहीं तुझां येनी काकुलसीं । जबळी इच्छिती क्षण घेसो ॥ १० ॥
 घेसो चला नाहों गोपाळाचें मुख । एकी एक सुख सांगतील ॥ ११ ॥
 मागे जं ऐसी मात दसवेंती । तंव त्या धर्मिती चित्ती वाळा ॥ १२ ॥
 वाळा एकी घरा घेऊनियां जाती । नाही त्या परती तुझा झणे ॥ १३ ॥

॥ २८ ॥

तुका जणें पुन्हां न घेती मागुत्या । कृष्णासीं येळतां दिवस गमे ॥ १ ॥
 दिवस राती कांहीं नाठवे तयांसी । पाहतां मुखासी कृष्णाचिया ॥ २ ॥
 पाह्या मुखें नये डाळयासी बीट । राहिले हें नीट तटस्थचि ॥ ३ ॥
 तटस्थ राहिलें सकळ शरीर । इंद्रियें व्यापार विसरलीं ॥ ४ ॥
 विसरल्या तान भूक परदार । नाही हा विचार असो कोठें ॥ ५ ॥
 कोठें असो कोण जाला घेऊ काळ । नाठवे सकळ विसरल्या ॥ ६ ॥

वृकप्रभाची गाथा.

विसरल्या आझी कोणीचे जातीच्या । वणांही चहूंच्या एक जास्या ॥ ७ ॥
 एक जाल्या तेव्हा कृष्णाविया सुखें । निःशंक भातुकें खेळतील ॥ ८ ॥
 खेळती भातुकें कृष्णाच्या सहित । नाही आशंकित चित्त त्यांचें ॥ ९ ॥
 चिंती तो गोविंद लटिकें वळण । करिती हें जन करी तैसें ॥ १० ॥
 जन करी तैसा खेळतील खेळ । अवघा गोपाळ करुनिगां ॥ ११ ॥
 करिती आपला अवघा गोविंद । जना साच फंद लटिका त्या ॥ १२ ॥
 ज्ञानी केला हरि सांसुरे मग्हेर । बंधु हे कुमार दीर भावें ॥ १३ ॥
 भावना राहिली एकाधिया ठायीं । तुका झणे पायीं गोविंदाचे ॥ १४ ॥

॥ २९ ॥

गोविंद भतार गोविंद मूळदारी । नांमें भेद परि एकचि तो ॥ १ ॥
 मुकाचीच नांमें ठेवियेलीं दोनी । कल्पितील मनीं यावें जावें ॥ २ ॥
 यावें यावें तिहीं परींचिया धरीं । तेथींची सिंदोरी तेथें न्यावी ॥ ३ ॥
 विचारिसां दिसे येणें जाणें खोटें । दावितो गोमट लोकां ऐसें ॥ ४ ॥
 लोक करुनियां साच वर्तताती । तैसा त्या खेळती लटिक्याची ॥ ५ ॥
 लटिकीं करिती भंगळदायकें । लटिकींच एकें एकां व्याही ॥ ६ ॥
 व्याही भाई हरि सोयरा आवई । अवबियांच्या ठायीं केला एक ॥ ७ ॥
 व्याहीच पावें जें कांहीं करिती । उपचार संपत्ति नाना भोग ॥ ८ ॥
 भोग देती सर्वे एका नारायणा । लटिक्या भावना व्याही भाई ॥ ९ ॥
 लटिकाचीं ह्यांनीं केला संवसार । जाणती साचार वेगळा त्या ॥ १० ॥
 त्यांनीं सृष्टिकेचे करुनी अवघे । खेळतील दोघे पुरुषनारी ॥ ११ ॥
 पुरुषनारी त्यांनीं ठेवियेलीं नांवें । कवतुक भावें विचरती ॥ १२ ॥
 विचरती जैसैं साच भावें लोक । सैसैं नाहीं सुख खेळतीया ॥ १३ ॥
 तीं जाणितलें आपआपणया । लटिकें हें बायां खेळतों तें ॥ १४ ॥
 लटिकें ते आझी नव्हों नारीनर । झणोनी विकार नाहीं त्यां ॥ १५ ॥
 त्यां ठावें आहे आझी अवधी एक । झणोनी निःशंक खेळतील ॥ १६ ॥
 त्यां सवें नाहीं हरिचिया गर्णें । आनीं कोणकोणे काळ खेळें ॥ १७ ॥

हाय सातों आह्मी कासया सांगारें । कैसें हें लागवें नेणों मुखी ॥ १ ॥
 मुखी चवी नाही वरी अंगी लाज । वर्ण याती काज न धरिती ॥ १ ॥
 न धरिती कांहीं संकोच त्या मना । हांसतां या जना नाइकती ॥ २ ॥
 जाइकती बोल आणिकांचे कार्णी । हरि चिर्सी मनीं बैसलासे ॥ २ ॥
 बैसलासे हरि जयांचिये चिर्सी । तयां नावडती मायबापें ॥ २ ॥
 मायबापें त्यांची नेती पाचारुनी । कळें परि मनीं हरि वसे ॥ २ ॥
 बसलील बाळा आपुडाळे घरी । ध्यान त्या अंतरां गोविंदाचें ॥ २ ॥
 गोविंदाचें ध्यान निजलिया जाग्या । आणीक वाडया न बोलती ॥ २ ॥
 न बोलती निजलिया हरिविण । जागृति स्वप्न एक जाऊ ॥ २ ॥
 एकविध सुख घेनी नित्य बाळा । भ्रमर परिमळा लग्नां तैसा ॥ २ ॥
 तैसा त्यांचा भाव घेतला त्यापरी । तुका छाने हरि बाळलीला ॥ २ ॥

॥ ३० ॥

लीलाविमही तो लेववी खाववी । यशोदा बैसवी मांडीवरी ॥ ३ ॥
 मांडीवरी भार पुष्पाचिथे पंगी । बैसोनियां करी स्तनपान ॥ ३ ॥
 नभाचाही साक्षी पाताळ/परता । कुर्वाळिते माता हाते त्याभी ॥ ३ ॥
 हाते कुर्वाळूनी मुखी घाली घास । पुरे छाने तीस पोट धाले ॥ ३ ॥
 पोट धाले भग देवसे ठेकर । भक्तीचें नें फार तुळसीदळ ॥ ५ ॥
 तुळसीदळ भावें सहित देवा पाणी । फार तें त्याहुनि क्षरिसागर ॥ ५ ॥
 क्षरीराचा कंटाळा असे एक देव । भक्तीचें तें जळ मोड देवा ॥ ५ ॥
 देवा भक्त जिवाहुनी आवडती । सकळहि प्रीति त्यांच्याठावी ॥ ५ ॥
 त्यांचा हा अंकित सर्व भावें हरि । तुका म्हणे करी सर्व कार्या ॥ ५ ॥

॥ ३१ ॥

जयवेळीं चोखनियां नेलीं वस्त्रें । तयालागीं तैसें होणें लागे ॥ ६ ॥
 लागे दोहीं ठायीं करावें पाळण । जगाचा जीवन मायबाप ॥ ६ ॥
 माय जाल्यावरी अवघ्या वस्त्रांची । घरीं वस्त्रें जींचीं तैसा झाल्या ॥ ६ ॥
 झाला तैसा जैसें बरींचे गोपाल । आणिक सकळ मोहरो पावें ॥ ६ ॥

दोही पांवे सिंगे वाहिल्या काहाळा । देखिला सोदळा ब्रह्मादिकीं ॥५॥
 ब्रह्मादिकां सुख स्वप्नीहि नाही । तैसें दोही ठायीं वोसंडले ॥ ६ ॥
 वोसंडल्या क्षीर अमृत त्या गाई । जैसी ज्याची आई तैसा जाला ॥७॥
 आपव कळले ब्रह्मासी याचें । परब्रह्म साचें अवतरलें ॥८॥
 मारले हे जन सकळही आतां । ऐसें तो विधाता बोलिलेल ॥९॥
 जागला हे स्तुति करूं अनंताची । चतुर्मुख बांधी भक्तिस्तोत्रें ॥१०॥
 भक्तिकाजें देवें केला अवतार । पृथिवीचा भार फेडावया ॥११॥
 पृथिवी दाटिली होती या असुरी । नासाहवे वरी भूर तये ॥१२॥
 त्या काकुळती आपल्या दासांची । तयलारीं वेंची सर्वदाही ॥१३॥
 वाहित दासांचें करावयालागीं । अन्यक हे जगां व्यक्ती आले ॥१४॥
 जेव्हा कोण करी त्यांचिया पुण्याचा । जयांरावें वाचा बोले हरी ॥१५॥
 हरी नाममात्रें पातकांच्या रासी । तो आला घरासि गौळियांच्या ॥१६॥
 गौळियें अवधीं घालीं कृष्णमय । नामें लोकत्रय तरतील ॥१७॥
 तरतील नामें कृष्णाचिया दोपी । बहुत ज्यांपाशीं होइल पाप ॥१८॥
 पाप ऐसें नाही कृष्णनामें राहे । धन्य तोचि पाहें कृष्णमुख ॥१९॥
 मुख माहें काय जो भी वर्णु पार । मग नमस्कार घाली ब्रह्मा ॥२०॥
 ब्रह्मा नमस्कार घाली गोधनासी । कळला त्यासी हाचि देव ॥२१॥
 हाचि अवया जालास सकळ । गाई हा गोपाळ वत्सें तेथें ॥२२॥
 तेथें पाहाणें जें आणीक दुसरें । मूर्ख त्या अंतरे दुज्ज नाही ॥२३॥
 ज्ञाना भाव तुका झणे जया चित्ती । खरव भोगिती कुंभपाक ॥२४॥

॥ ३२ ॥

कुंभपाक लागे त्यासी भोगणें । अवघाचि नेणें देव पैसे ॥२५॥
 पैसे ठावा नाही जया जना । त्यासी यातना यम करी ॥२६॥
 कळला हा देव त्या साच खरा । गाई वत्सें घरा धाडी ब्रह्मा ॥२७॥
 ब्रह्मादिकां पैसा देव अगोचर । कैसा त्याचा पार जाणवेल ॥२८॥
 जाणवेल देव गौळियांच्या भावें । तुका झणे नानें साचित्तें ॥२९॥

॥ ३३ ॥

चित्त उत्तम भूमि कसूनिया । जाऊं नेणे वांया परि त्यांचे ॥ १ ॥
 जांचिया पिकासी आलीया घुमरी । आल्या गाईवरी आणिक गाई ॥ २ ॥
 गाई दबडूनी घालिती बाहेरी । तंव झणे हरी बांधा त्याही ॥ ३ ॥
 त्याही तुझी बांधा तुमच्या सारख्या । भोवंडा पारख्या वाड्यांतूनी ॥ ४ ॥
 पारख्या न येती कोणाचिया घरा । सूत्रधारी खरा नारायण ॥ ५ ॥
 नारायण नांवे जयांचिये ठायीं । सहज तेथे नाहीं घालमेळी ॥ ६ ॥
 मली ही शहाणी करितां सायास । नाहीं सुखलेश तुका झणे ॥ ७ ॥

॥ ३४ ॥

तुका झणे सुख घेतलें गोपाळीं । नाचतीं कांभळीं करुनी ध्वजा ॥ १ ॥
 ठहरनिया दिरो आपल्या मांदळ । बाजविती टाळ दगडाचे ॥ २ ॥
 दगडाचे टाळ कोण त्यांचा नाइ । गीत गातां छंद ताल नाहीं ॥ ३ ॥
 ताल नाहीं गातां नाचतां गोपाळा । घननीळ सांघळा तयांमध्ये ॥ ४ ॥
 मध्ये जयां हरि सुख तें आगळें । देह भाव काळें नाहीं तयां ॥ ५ ॥
 तयांसी आलंगी आपुलिया करी । जाती भूमावरी लोटांगणी ॥ ६ ॥
 निजभाव देखे जयांचिये अंगी । तुका झणे संगी क्रीडे तया ॥ ७ ॥

॥ ३५ ॥

तयांसर्वे करी काला दहीभात । सिदोन्ध्या अनंत मेळवुनी ॥ १ ॥
 मेळवुनी अवधियांचे एके ठायीं । मागे पुढें कांहीं उरें नेदी ॥ २ ॥
 नेदी चोरी करूं जाणे अंतरींचे । आपलें ही साचें घावें तेथें ॥ ३ ॥
 घावा दही भात आपले प्रकार । तयांचा व्यवहार सांडजावा ॥ ४ ॥
 हाटी सकळांसी हातें आपुलिया । जैसें मागे तया तैसें घावें ॥ ५ ॥
 घावें सांभाळूनी समतुक भावें । आपणहि खावें त्यांचें तुके ॥ ६ ॥
 तुक सकळांचें गोविंदाचे हातीं । कोण कोणे गति भला बुग ॥ ७ ॥
 राखी त्यास तैसें आपल्याला भावें । विचारुनी घावें जैसें तैसें ॥ ८ ॥
 तैसें सुख चाहीं वैकुंठीच्या लोकां । तें दिलें भाविक गोपाळांसी ॥ ९ ॥

गोपाळांचे मुखीं देऊनी कवळ । पांस माखे लाळ खाव त्यांची ॥१०॥
 लांबिये मुखाचे कादूनियां पांस । होंबतां हातांस ह्मय वळे ॥११॥
 वळे जयाचिया ठेंगजें सकळ । तयातें गोपाळ पावितील ॥१२॥
 पाठीं उचलूनी वाहतील खांदीं । नाथतील मांदी मेळवूनी ॥१३॥
 मांदी मेळवूनी धणी विली माझां । तुका झणे जमा केल्या गाई ॥१४॥

॥ ३६ ॥

केला पुढें हरि अस्तमाना दिसा । मार्गे त्यासरिसा धाट चाले ॥१॥
 धाट चाले गाई गांपळांचो धूम । पुढें कृष्ण राम तयां सोयी ॥२॥
 सोयी लगलिया तयांची अनेती । न बोळवित्ता येती मार्गे रया ॥३॥
 ययाचिये चित्ती बैसला अनंत । घेती निरनित्य तेंचि सुख ॥४॥
 सुख नाहीं कोणा हरीच्या वियोगें । तुका झणे जुणें घडी जाय ॥५॥

॥ ३७ ॥

जाय फाकोनियां निवडोनी गाई । आपलाली सोयी धराचिये ॥१॥
 धराचिये सोयी अंतगुळा देव । गोपाळाचा जीव गोविंदपे ॥२॥
 गोविंद वेविडे तुका झणे मन । वियोगें ही ध्यान संयोगाचें ॥३॥

॥ ३८ ॥

योग सकळां जसे सर्वकाळ । दुश्चित्त गोपाळ आला दिसे ॥१॥
 गोपाळ गुणाचा झणे गुणमय । निवळोण माये उतारिडे ॥२॥
 उतरुनी हातें धरी हनुवटी । ओवाळुनी दिठी सांठियेली ॥३॥
 दिठीवाली माता विश्वाच्या जनका । भक्तीचिया सुखा गोहावला ॥४॥
 लहान हा थोर जीवजंतु भूतें । आपण देवतें जाला देवी ॥५॥
 देवी भैरवासुर मुंजिया खेचर । लहानहि थोर देव हरि ॥६॥
 हरि तुका झणे अवचा एकला । परि हा धाकुळा भक्त.सार्थी ॥७॥

॥ ३९ ॥

काहीसाठी केली यशोदेसी आली । वियोगियां जोळी होळे देव ॥१॥
 वियोगियां धरिलें मौन । माये म्हणे कोण येवें वरें ॥२॥

तुल्य येयें कोणी नाही कृष्णारिण । निरुतें जाणोन पुसे देव ॥ १० ॥
 दुबापारीं पुसे देव काय जाळा । हासें आलें बोळा याचें हरी ॥ ११ ॥
 गांचे मी खचली देव तो नेणती । लटिकें मानिती साच खरें ॥ १२ ॥
 लटिकें तें साच साच तें लटिकें । नेणती लोभिकें आशाबद्ध ॥ १३ ॥
 जाग झणे माय येरु वासी तोंड । तंव तें ब्रह्मांड देखे माजी ॥ १४ ॥
 माजी जया चंद्र सूर्य तारांगणें । तो भक्तांकारणें बाळलीळा ॥ १५ ॥
 लोळा कोण जाणे याचें महिमान । जगाचें जीवन देवादिदेव ॥ १६ ॥
 येवें कवतुक दाखविलें तयां । लागती ते पायां मायबाप ॥ १७ ॥
 मायबाप झणे हाचि देव खरा । आणीक पसारा लटिका तो ॥ १८ ॥
 सोहि त्यांचा देव दिला नारायणें । माझें हें करणें सोहि मीच ॥ १९ ॥
 मीच झणऊनी जें जें जेथें व्याती । तेथें मी अपिपति भोगिता तें ॥ २० ॥
 मज वेगळें मी तथा निराळा । नाही या सकळा ब्रह्मांडांत ॥ २१ ॥
 ब्राह्मण तैसें भविष्य तथाचें । फळ देता साचें मीच एक ॥ २२ ॥
 मीच एक खरा बोले नारायण । दाविलें निर्वाण निजदासां ॥ २३ ॥
 निजदासां खूण दाविली नीरुती । तुका म्हणे भूतीं नारायण ॥ २४ ॥

॥ ४० ॥

नारायण भूतीं न कळे जयांसी । तयां गर्भवासीं येणें जाणें ॥ १ ॥
 णें जाणें होय भूतांच्या मत्सरें । न कळतां खरें देव ऐसा ॥ २ ॥
 ऐसा जया कळला सकळ । गेली तळमळ द्वेषबुद्धि ॥ ३ ॥
 लोकीचा पालट नव्हे कोणे काळी । हरि जळीं स्वर्ळां तयां चित्तीं ॥ ४ ॥
 निरुतें निर्मळ जैसें नवनीत । जाणिजे अनंत तयामाजी ॥ ५ ॥
 तयामाजी हरि जाणिजे त्या भावें । आपलें परावें सारिखेंचि ॥ ६ ॥
 तंतनें तयाच्या तरती आणीक । जो हें सकळीक देव देखे ॥ ७ ॥
 न देखे सोही देव कैसा नव्हे । सरळा संदेह काय त्याचीं ॥ ८ ॥
 तथा वाक्ता मनें पूजावे वैष्णव । झणऊनी भाव धरुनियां ॥ ९ ॥
 नीरुती न कळे जयांसी । तयां गर्भवासीं येणें जाणें ॥ १० ॥

गोपाळांसी बोळे झांकविले हातें । धरिलें अनंतें विश्वरूप ॥ ११ ॥
 पसरुनी मुख गिळियेलें ज्वाळ । पाह्याती गोपाळ बोळां सांदी ॥ १२ ॥
 झिंधि सारुनियां पाहिलें अनंता । झणती ते आतां कळलासी ॥ १३ ॥
 कळला हा तुझा देह नव्हे देवा । गिळिला वोणवा आणीक तो ॥ १४ ॥
 तो तयां कळला आरुपां गोपाळां । दुर्गम सकळां साधनांसी ॥ १५ ॥
 झीण नरे तुका झणे साधनाचा । भाविकांसी साचा भाव दावी ॥ १६ ॥

॥ ४१ ॥

माव दावी झुद्ध देखोनियां चित्त । आपल्या अंकित निजदासां ॥ १ ॥
 सांगे गोपाळांसी काय पुण्य होतें । वांजलों जळते आगी हातीं ॥ २ ॥
 आजी आम्हां येथें राखियेलें देवें । नाहीं तरी जीवें न वांचतों ॥ ३ ॥
 न वांचत्या गाई जळतों सकळें । पूर्वपुण्यबळें वांचविलें ॥ ४ ॥
 पूर्वपुण्य होतें तुमाचिये गांठी । बोले जगजेठी गोपाळांसी ॥ ५ ॥
 गोपाळांसी झणे वैकुंठनायक । मले तुझी एक पुण्यवंत ॥ ६ ॥
 करी तुका झणे करविता आपण । चारवें थोरपण सेवकांसी ॥ ७ ॥

॥ ४२ ॥

काय आम्हां चाळविसी बायांविण । झणती दुरूम देखिलासी ॥ १ ॥
 लावूनियां बोळें नव्हतों दुश्चित । तुज पराचित्त माव होती ॥ २ ॥
 होती दृष्टि आंत उघडी आमची । बाहेरी ते बायांचि कुंची झाकूं ॥ ३ ॥
 जालाधि थोरला थोरल्या तोंडाचा । गिळियेला वाचा धूर आगी ॥ ४ ॥
 आगी खातो ऐसा आमचा सांगाती । आनंदें नाचती भोंवताली ॥ ५ ॥
 भोंवती आपणा मिळविली देवें । तुका झणे ठावें नाहीं ज्ञान ॥ ६ ॥

॥ ४३ ॥

नाहीं त्याची शंका वैकुंठनायका । नेणती ते एकाविण दुजा ॥ १ ॥
 झणतियां सवें येऊं नेदी हरि । तर्फवादी दुरी दुराविले ॥ २ ॥
 दादियासी भेद निद्रा अहंकार । वेऊनियां दूर दुराविले ॥ ३ ॥
 दुराविले दूर आशाबद्ध देवा । करिता या सेवा कुटुंबाची ॥ ४ ॥
 निची इत्यद्वारा पत्रादिसंपसी । समान ते होती पण नर ॥ ५ ॥

रक साधिला विसरोनि देवा । बुडाले ते भवनदीमार्जी ॥ ६ ॥
 येही हरिसंग केला संवसारी । तुका झणे खरी खेप त्यांची ॥ ७ ॥
 ॥ ४५ ॥

मोर्लीमोर्ली आले घरा गोपीनाथ । गोपाळांसहित मातेपाशीं ॥ १ ॥
 मातेपाशीं एक नव्वल सांगती । जाली तैसी ख्याती वोगव्याची ॥ २ ॥
 मोवाळिलें तिनें करुनी आरती । पुसे दसवंती गोपाळांसी ॥ ३ ॥
 पुसे पडताळुनी मागुती मागुती । गोपाळ सांगती कवतूक ॥ ४ ॥
 कवतूक कांनीं वाइकतां त्यांचे । बोलतां ये वाचे वीट नेये ॥ ५ ॥
 नयन गुंतले श्रीमुख पाहतां । न साहे लवतां आड पाते ॥ ६ ॥
 व्हड कवतूक कळों आलें कांहीं । हळूहळू दोही मायवापां ॥ ७ ॥
 हळूहळू त्यांचे पुण्य जालें वाढ । वारलें हे जाड तिमिराचें ॥ ८ ॥
 तिमिर हें तेथें राहों शके कैसें । जालियां प्रकाशें गोविंदाच्या ॥ ९ ॥
 रावी तुका झणे देव ज्या आपणा । पालदे तें क्षणामाजी एका ॥ १० ॥
 ॥ ४५ ॥

माय आतां यासी झणावें लेंकरुं । जगाचा हा गुरु मायबाप ॥ १ ॥
 माया याची यासी राहिली व्यापून । कळों नये क्षण एक होतां ॥ २ ॥
 क्षण एक होतां विसरलीं त्यासी । माझें माझें पैसें करी वाळा ॥ ३ ॥
 करी कवतूक कळों नेदी कोणा । योजूनी कारणा तेंचि खेळे ॥ ४ ॥
 हें सुख लुटिलें घरीचिया घरी । तुका झणे परी आपुलाल्या ॥ ५ ॥
 ॥ ४६ ॥

आपुलाल्यापरी करितील सेवा । गीत गाती देवा खेळवूनी ॥ १ ॥
 खेळ मांडियेला यमुने पांढळी । या रे चेंदूफळी खेळूं आतां ॥ २ ॥
 आपणविल्या डांगा चवगुणां काठी । वैसोनियां वांटी गढिया गडी ॥ ३ ॥
 गडी जंव पाहे आपणासमान । नाही नारायण झणे दुज्जा ॥ ४ ॥
 आपोनी गोविंद सकळांचा भाव । त्यांसी उपाव तोचि सांगे ॥ ५ ॥
 सांगे सकळांसी व्हा रे एकीकडे । चेंदू राखा गडे तुझी माझा ॥ ६ ॥
 माझा न कोणी आपोनी सांगोनी । राखावी जवळी हाक माझी ॥ ७ ॥

तुकारामाची भाषा.

भासे हाके हाक मेळवा सकळ । नव जा भरळ एकमेकां ॥ ८ ॥
 हाका समतुके खवचेचि राहा । जाईल तो पाहा धरा चेंडू ॥ ९ ॥
 चेंडू बरा ऐसें सांगतो सकळां । आपण निराळा एकलाचि ॥ १० ॥
 चितूनियां चेंडू हाणे ऊर्ध्वमुखें । ठेळीं सकळीक पाहातचि ॥ ११ ॥
 पाहातचि ठेळीं न चलतां कांहीं । येरु छवलाही झणे धरा ॥ १२ ॥
 मारावा तयानें त्याचें बळ ज्यासी । येरां आणिकांसी लाग नव्हे ॥ १३ ॥
 नव्हे काम बळ बुद्धि नाहीं त्याचें । न धरवे तिचें उंचाविण ॥ १४ ॥
 विचारी पडले देखोनी गोपाळ । या झणे सकळ मजमार्गे ॥ १५ ॥
 मार्गे देवाविण न दिसे आणिका । चतुर हतिं का बहुत जन ॥ १६ ॥
 चतुर चित्तिती बहुत मारग । हरि जाय लाग पाहोनियां ॥ १७ ॥
 त्यामार्गे जे गेले गोविंदा गोपाळ । ते नेले सीतळ पंथ ठाणीं ॥ १८ ॥
 पंथ जे झुकले आपले मतीचे । त्यांमार्गे त्यांचे तोचि हाळ ॥ १९ ॥
 हाल दोघां एक मोहरां मागिलां । चालतां चुकलां जाट पंथ ॥ २० ॥
 पंथ पुढिलांसी चालतां न कळे । मागिलांनीं कोळे उघडावे ॥ २१ ॥
 तयाचा प्रबोध विचार ज्या नाहीं । समान तो देही वाळकांसी ॥ २२ ॥
 सिकविलें हित नाहके जो कार्नी । त्यामार्गे भल्यांनीं जाऊं नये ॥ २३ ॥
 नये तेंचि करी श्रेष्ठाचिया मना । मूर्ख एक जाणा तोचि खरा ॥ २४ ॥
 सुनभरी जाले न कळे मारग । मग तो श्रीरंग वाळविला ॥ २५ ॥
 लाज सोंडूनियां मारितील हाका । कळलें नायका वैकुंठीच्या ॥ २६ ॥
 चारी वेद ज्याची कीर्ति बोखाणिती । तया अति प्रीति गोपाळांची ॥ २७ ॥
 गोपाळांचा धावा आहकिळा कार्नी । सोयी चक्रपाणि पाळविलें ॥ २८ ॥
 सोयी धरूनियां आले हरीपासीं । लहान थोरांसी सांभाळिलें ॥ २९ ॥
 सांभाळिलें तुका झणे सकळांही । सुखी आले तेही हरिमुखें ॥ ३० ॥

॥ ४७ ॥

मुखें घांगे त्यांसी पैठ चेंडू पहा । चढकांव कोहाचिये मायां ॥ १ ॥
 मायां कळवाचे सबबदा ठाणीं । हाविनेला कोही जलामाजी ॥ २ ॥

जळीत पाहतां माळसीये दृष्टी । झणे जगजेठी ऐसें नव्हे ॥ ३ ॥
 नव्हे साच चेंदू झाल्या दिसे आंत । खरा तेथें चित्त लावा बरी ॥ ४ ॥
 बरी देखिलेला अवघ्यांनीं डोळा । झणती गोपाळा आतां कैसें ॥ ५ ॥
 कैसें करुनियां बतराणां सार्ली । देखोनियां भ्यालीं अवघीं डोहो ॥ ६ ॥
 डोहो वधू खोल काळया भीतरी । सरळीं माघारीं अवघीं जणें ॥ ७ ॥
 जयाचें कारण त्यासीच ठावें । पुसे त्याच्या भावें त्यास हरि ॥ ८ ॥
 त्यासी नारायण झणे राहा तळीं । बडे वनमाळी शाळावरी ॥ ९ ॥
 वरी जातां हरि पाहानी गोपाळ । झणती सकळ आही नेणों ॥ १० ॥
 नेणों झणती हें करितोसी काई । आहां तुही आई देइल सिन्या ॥ ११ ॥
 आपुलिता कानां ठेवूनियां हात । सकळीं निमित्त टाळिलेलें ॥ १२ ॥
 निमित्ताकारणें रचिलें कारण । गेला नारायण खांदीवरी ॥ १३ ॥
 खांदीवरी पाव ठेविलेला देवें । पाडावा त्या भावें चेंदू तळीं ॥ १४ ॥
 तळील नेणती तुका म्हणे भाव । अंतरीचा देव जाणों नेदी ॥ १५ ॥

॥ ४८ ॥

नेदी कळों केल्याविण तें कारण । दाखवी आणून अनुभवा ॥ १ ॥
 न पुरेसा हात घाली चेंदूकडे । झणितलें गढे सांभाळावें ॥ २ ॥
 सांभाळ करिता सकळां जीवांचा । गोपाळांसी वाचा झणे बरें ॥ ३ ॥
 बरें विचारुनी करावें कारण । झणे नारायण घन्या बरें ॥ ४ ॥
 बरें झणऊनी त्यांकडे पाहें । सोडविला जाय चेंदू तळा ॥ ५ ॥
 त्यासवें उडी घातली अनंतें । गोपाळ रडत येसी घरा ॥ ६ ॥
 येतां त्यांचा लोकीं देखिला कोल्हाळ । सामोरीं सकळ आलीं पुढें ॥ ७ ॥
 पुढती ते मात आपआपस्थासी । हरिदुःखें त्यांसी न बोलवे ॥ ८ ॥
 न बोलवे हरि बुढाळाचें मुखें । कुटिलील दुःखें उर माये ॥ ९ ॥
 मायबापें दुःखें नेली । ऐसें दुःख भिची गोपाळांच्या ॥ १० ॥

गोपाळा
 तळें का

जाली त्यांची ॥ १ ॥
 तासीं देव होता ॥ २ ॥

दिवासवें दुःख न पवते ऐसें । कांहीं अनारिसें दिसे आजी ॥ ३ ॥
 आजी दिसे हरि फांकला यांपाशीं । हाणऊनी ऐशी परी आली ॥ ४ ॥
 जाणवित्यावीण कैसें कळे त्यांसी । शाहाणे त्यांसी कळों आलें ॥ ५ ॥
 कळों आलें तिहीं फुंद शांत केला । ठार्यांचाच त्यांला थोडा होता ॥ ६ ॥
 होता तो विचार सांगितला जना । गोपाल शाहाणा होता त्याणें ॥ ७ ॥
 सांगे आतां हरि तुझां आझां नाही । नुडाला तो कोहीं यमुनेच्या ॥ ८ ॥
 यासी अवकाश नव्हेचि पुसतां । जालिया अनंता कोण परी ॥ ९ ॥
 परी त्या दुःखाची काय सांगों आतां । तुका हाणे माता लोकपाळा ॥ १० ॥

॥ ५० ॥

पाषाण फुटती तें दुःख देखोनी । करितां गौळणी शोक लोकां ॥ १ ॥
 काय ऐसें पाप होतें आझांपासीं । बोलती एकासी एक एका ॥ २ ॥
 एकांचिये डोळां असं बाळात्कारीं । नाही तीं अंतरी जळतील ॥ ३ ॥
 जळतील एकें अंतर्बोहात्कारें । टाकिलीं छेकुरें कडियेहूनी ॥ ४ ॥
 विवांतचि एकें राहिलीं निश्चित । बाहेरी ना आंत जीव त्यांचे ॥ ५ ॥
 त्यांचे जीव बरी आले त्या सकळां । एका त्या गोपाळावांचूनियां ॥ ६ ॥
 वांचणें तें आतां खोटें संवसारीं । नव्हे भेटी जरी हरीसवें ॥ ७ ॥
 सवें घेऊनियां चाललीं गोपाळां । अवधीच बाळा नर नारी ॥ ८ ॥
 नर नारी नाही मनुष्याचें नांव । गोकुळ हें गांव सांडियेलें ॥ ९ ॥
 सांडियेलीं अजें संपदा सकळ । चिचीं तो गोपाल धरुनी जाती ॥ १० ॥
 तिरी माना घालूनियां उभ्या गाई । तटस्थ या कोहीं यमुनेच्या ॥ ११ ॥
 यमुनेच्या तिरी हाडें वृक्ष वही । दुःखें कोमाडलीं कृष्णाच्या ॥ १२ ॥
 यांचें त्यांचें दुःख एक जालें तिरी । मग शोक करी मायबाप ॥ १३ ॥
 मायबाप तुका हाणे सहोदर । तोंवरीच खीर न पत्रतां ॥ १४ ॥

॥ ५१ ॥

खीर देखोनियां यमुनेचें जळ । कांठीच कोल्हाळ करितात्री ॥ १ ॥
 काळजास नव्हे घालावया कडी । आपणासी ओढी भर मासे ॥ २ ॥

आंगें सरे माय पाउळापावलीं । आपलेंच घाली घाकें अंग ॥ १ ॥
अंग राखोनियां, माय खेद करी । अंतरीचें हरी जाणवळें ॥ २ ॥
जाणवळें मग देवें दिली बुडी । तुका झणे कुडी भावनां दे ॥ ३ ॥

॥ ५२ ॥

भावनेच्या मुळें अंतरला देव । शिरला संदेह भयें पोटी ॥ १ ॥
पोटीं होतें मांगें जीव द्याव ऐसें । बोलिल्या सरिसें न करवे ॥ २ ॥
न करवे त्याग जीवचा या नास । नारायण त्यास अंतरला ॥ ३ ॥
अंतरला बहु बोलतां वाउगें । अंतरीच्या त्यागेविण गोष्टी ॥ ४ ॥
गोष्टी सकळांच्या आहकिल्या देवें । कोण कोण्याभावं रडती तीं ॥ ५ ॥
तीं गेलीं घरास आपल्या सकळ । गोधनें गोपाळ लोक माय ॥ ६ ॥
मायबापांची तो ऐसी जाली गति । तुका झणे अंतीं कळीं आलें ॥ ७ ॥

॥ ५३ ॥

आला त्यांचा भाव देवाच्या मना । अंतरीं कारणांसाठीं होता ॥ १ ॥
होता भाव त्यांचा पाहोनी निराळा । नव्हता पाताळा गेला आधीं ॥ २ ॥
आधीं पाठीमोरीं जालीं तीं सकळें । मग य्हा गोपाळें बुडी दिली ॥ ३ ॥
दिली हाक त्याणें जाऊनी पाताळा । जागविलें काळा भुजंगासी ॥ ४ ॥
भुजंग हा होता निजला मंदिरीं । निर्भर अंतरीं गर्वेनिधि ॥ ५ ॥
गर्व हरावया आला नारायण । मिस या करून चेंडुवाचें ॥ ६ ॥
चेंडुवाचे मिसें काळया नाथाचा । तुका झणे देवा कारण हें ॥ ७ ॥

॥ ५४ ॥

काळयाचे मागे पेंहु पत्नीपार्शी । तेजःपुंज राशी देखियेला ॥ १ ॥
लावण्यपुतळा मुखप्रभाराशी । कोटि रवि शशी उगवले ॥ २ ॥
उगवला खांव कर्दळीचा गाभा । ग्रीवें वांकी नभा देखे पार्यी ॥ ३ ॥
पाहिला सकळ तिनें न्याहाळूनी । कोण या जननी विसरली ॥ ४ ॥
विसर हा तीस कैसा याचा जाला । जीवाहूनी चाला दिशतसे ॥ ५ ॥
दिशतसे रूप गोत्रिरें लहान । पादातां लोचन सुखावले ॥ ६ ॥
पाहिलें पतींनी काळा दृष्टाकडे । मग झणे कुठें जालें आतां ॥ ७ ॥

तुकारामाची गाथा.

आतां हा उठोनी लाईल या बाळा । देखील वेल्हाळा माथ जीव ॥ ८
जीव याचा कैसा दांचे झणे नारी । मोहिली अंतरी हरिरूपें ॥ ९
रूपें अनंतवर्षी अनंतप्रकार । न कळे साचार तुका झणे ॥ १०

॥ ५२ ॥

झणे चेंदू कोणें आम्हिला या ठाया । आलों पुरवाया कोळ त्याचें ॥ १
त्याचें आइकोन निष्ठुर वचन । भयाभीत मन जालें दिचें ॥ २
शिबी चित्तवृत्ति होती देवावरी । आधीं ते माधारी फिरली बेगी ॥ ३
बेगीं मन गेलें भ्रताराचे सोयी । विघ्न जालें काहीं आझांवरी ॥ ४
वरी उदकास अंत नाहीं पार । अश्रोभ सागर भरलासे ॥ ५
संधार करुनी कोण्या वाटे आला । ठाहींच देखिला अवचिता ॥ ६
अवचित्ता नेणों येथें उगवला । दिसे तो धाकुला बोल मोठे ॥ ७
मोठ्यानें बोलतो भय नाहीं मनीं । केलः उठवूनी काळ जागा ॥ ८
जागविला काळसर्प तसे वेळीं । उठिला कळोळीं विषाचिये ॥ ९
बभुनेच्या दोहावरी आला उत । काळयाकृतांतधुधुकारें ॥ १०
कारणें ज्या येथें आला नारायण । जालें दग्धण दोषांमध्यें ॥ ११
दोषांमध्यें झाले बोल परस्परें । प्रसंग उत्तरें गुद्दाचिया ॥ १२
वितावला चिरीं तोंडें बोलें काळ । करीन सकळ मास तुझा ॥ १३
जाला सावकाश झेंप घाली वरी । तंव हाणे हरि मुष्टिवातें ॥ १४
सेणें काळें त्यासी दिसे काळ तैसा । हरावया जैसा जीव आला ॥ १५
आठवलें काळा हाकारिलें गोत । मिळाळीं बहुत नागकुळें ॥ १६
कल्हारीं संधांनीं वेष्टियेला हरि । अवधा विश्वारीं व्यापियेला ॥ १७
धांस तुका झणे नाहीं भक्ताविज । गहवाचें विसन केळें मनीं ॥ १८

॥ ५३ ॥

निजदास वसा तात्काळ पायापें । स्वामी देसे खपें वेष्टियेला ॥ १
कहानयोरें शेतीं मिळाळीं अपारें । त्याच्या धुधुकारें निवारली ॥ २
निघतां आपवी बहनी धांवामधीं । एकाचेंचि बभी माथें पायें ॥ ३
एकीं जीव दिले येतांच त्या धावें । येतील तीं एके काळली ॥ ४

श्वेद भक्षिणी पोट बाये वरी । तंव झणे हरि पुरे जाता ॥ ५ ॥
 आतां करूं काम झालों जयासाठी । हरि चाली मिठी काळयासी ॥ ६ ॥
 वासी नाथूनियां नाकीं दिली दोरी । चेंडू भार शिरी कमळाचा ॥ ७ ॥
 पाळविला वरी वैसे नारायण । गडदा आळंगून बहुदिवले ॥ ८ ॥
 विसद नं पडे संगण्या गाई । यमुनेच्या बोहीं छळ त्यांचे ॥ ९ ॥
 पांच्या गोष्टीकाठीं वसोनी सांगती । कुडाला दाविती येथे हरि ॥ १० ॥
 रीचें चितन करितां आठव । तुका झणे देव आला वरी ॥ ११ ॥

॥ ५७ ॥

वचित त्याणीं देखिला भुजंग । पळतील मग हाउ आला ॥ १ ॥
 आला घेऊनिका यमुने बाहेरी । पाळवितो करी गडियांसी ॥ २ ॥
 गडियांसी झणे वेकुंठनाथक । या रे सकळीक मजपाशीं ॥ ३ ॥
 मजपाशीं तुझां भय काय करी । जवळी या दुरी जाऊं नका ॥ ४ ॥
 झानीं आइकिले गोविंदाचे बोल । झणतीं नवल चला पाहों ॥ ५ ॥
 पाहों आले ही जवळ सकळ । गोविंदें गोपाळ आळिंगिले ॥ ६ ॥
 आस्या गाई वरी चालिलील माना । बोरसलें स्तनाक्षीर लोटें ॥ ७ ॥
 भेटतीं सकळीं एकावरी एक । होऊनी पृथक कुर्वाळलीं ॥ ८ ॥
 कुर्वाळलीं आनंद घेती चारापाणी । तिहीं चक्रपाणी देखिलेला ॥ ९ ॥
 पांशपाशीं होता परी केली माव । न कळे संवेद पडलिया ॥ १० ॥
 पावि वृक्ष वही होत्या कोमेळिया । त्यांसी कृष्ण काया दिव्य दिली ॥ ११ ॥
 लें गोविंदें त्या पदा नाहीं नाश । तुका झणे आस निरसली ॥ १२ ॥

॥ ५८ ॥

आस निरसली गोविंदाचे भेटी । संबसारा गुढी पुढिलीया ॥ १ ॥
 जें पाठविलें गोविंदें गोपाळां । देऊनी चपळां हातीं गुढी ॥ २ ॥
 एका आरोळिया देऊनी नाचती । एक सादाविती हरि आला ॥ ३ ॥
 आरंभीं पडिलीं होतीं त्यां वरी । संकीर्ण त्या नारी तरडोक ॥ ४ ॥
 कां भूक तान नाहीं नित्रा बोळां । रूप वेळोवेळां आठविशी ॥ ५ ॥

आहाकटा मग करिती गेलिया । आर्षीं ठावा दयां नाहीं कोणा ॥ ६ ॥

आर्षीं जुकी मग घडे आठवण । तुका झणे जन परिचयें ॥ ७ ॥

॥ ५९ ॥

अननी हे झणे आहा काय जालें । शरीर रक्षिलें काय काजें ॥ १ ॥

काय काज आतां हरिविण जिणें । नित्य दुःख कोणें सोसावें हें ॥ २ ॥

हें दुःख न सरे हरि न भेटे तो । त्यामार्गेचि जावों एका वेळे ॥ ३ ॥

एकवेळ जरी देखतें मी आतां । तरी जीवापरता न करितें ॥ ४ ॥

करितां हे मात हरीचें चिंतन । शुभ तो द्रवुन तुका झणे ॥ ५ ॥

॥ ६० ॥

शुभ मात तिहीं आणिली गोपाळीं । चेंदू वनमाळी घेऊनि आले ॥ १ ॥

आली दारा देखे हरुपाची गुढी । सांगितली पुढी हरुपें मात ॥ २ ॥

हरुपली माता केलें निंबलोण । गोपाळां बरून कुरवंची ॥ ३ ॥

गोपाळां भोंवतें मिळालें गोकुळ । अवधीं सकळ लहान थोरें ॥ ४ ॥

थोर सुख जालें ते काळीं आनंद । सांगति गोविंद वरी आला ॥ ५ ॥

आले वरी बैसोनियां नारायण । काळ्या नाथून बहन केलें ॥ ६ ॥

नगराबाहेरी निघाले आनंदें । लावूनियां वायें नाना घोष ॥ ७ ॥

नारायणापुढें गोपाळ चालती । आनंदें नाचती गावीं गीत ॥ ८ ॥

तुंब तो देखिला वैकुंठीचा पति । लोटांगणीं जाती सकळही ॥ ९ ॥

सकळही एका भावें आलिंगिले । अवघियां जाले अवघे हरि ॥ १० ॥

हरिआलिंगनें हरिरूपें जालीं । आप विसरलीं आपणास ॥ ११ ॥

सकळांसी सुख एक दिलें देवें । मायबापभावें लोकपाळां ॥ १२ ॥

मायबाप देवा नाहीं लोकपाळ । सारिखीं सकळ तुका झणे ॥ १३ ॥

॥ ६१ ॥

नेणे वर्ण धर्म जीं आलीं सासोरीं । अवधींच हरी आलिंगिलीं ॥ १ ॥

हरि लोकपाळ आले नगरांत । सकळांसहित मायबाप ॥ २ ॥

पारणें तयांचें जालें एका वेळे । देखिलें सांवळें परब्रह्म ॥ ३ ॥

ब्रह्मानंदें लोक सकळ नाचती । गढिया उभविती घरोघरी ॥ ४ ॥

बरोचरी सुख आनंद सोडळा । सडे रंगमाळा चौकदारी ॥ ५ ॥
 बारी वृंदावनें तुळसीचीं वनें । रामकृष्णगाणे नारायण ॥ ६ ॥
 नारायण तिहीं पूजिला बहुतीं । नाना पुष्पयासी करूनियां ॥ ७ ॥
 यांचे कण नाहीं फिटले मागील । पुढे भांडवल जोडिती हीं ॥ ८ ॥
 हीं नव्हतीं कधीं या देवा वेगळीं । केला वनमाळी सेवाकणी ॥ ९ ॥
 सेवाकणे तुका क्षणे रूपधारी । भक्तांचा कैबारी नारायण ॥ १० ॥

॥ ६२ ॥

नारायण आले निजमंदिरासी । जाले या लोकांसी बहुडविते ॥ १ ॥
 बहुडविले बहु केले समाधान । विसरु तो क्षण नका माझा ॥ २ ॥
 जात सांगितली सकळ वृत्तांत । केले दंडवत सकळांनीं ॥ ३ ॥
 सकळां भातुक बांदिल्या साखरा । आपलात्या घरा लोक गेले ॥ ४ ॥
 लोक गेले कामा गाईपे गोपाळा । वारली सकळ लोभापाठी ॥ ५ ॥
 लोभ दावूनियां आपला विसर । पाडितो कुमर घनआशा ॥ ६ ॥
 आशेचे बांधले तुका क्षणे जन । काय नारायण ऐसा जाणे ॥ ७ ॥

॥ ६३ ॥

जाला कवतुक करिता रोकडे । आणीकही पुढे नारायण ॥ १ ॥
 झेडनियां पुढे धरिला मार्ग । हरावया भाग इंद्रयाजीं ॥ २ ॥
 इंद्रा वहीं दुध तूप नेतां लोणी । घेतले हिरोनी वाटे त्यांचे ॥ ३ ॥
 हिरोनी घेतल्या कावडी सकळा । झणती गोपाळा वरे नव्हे ॥ ४ ॥
 नव्हे तेंचि करी न भे फडिकाळा । तुका क्षणे लिला खेळे देव ॥ ५ ॥

॥ ६४ ॥

जळ नव्हे बरा इंद्र कोपळिया । देव क्षणे तयां भीऊं नका ॥ १ ॥
 नका धरुं भय धाक कांहीं मनीं । बोले चक्रपाणि गौळियांसी ॥ २ ॥
 गौळियांसी धीर नाहीं या वचनें । आशंकितमनें वेडावलीं ॥ ३ ॥
 वेडावलीं त्यांस न कळतां माव । देवाआदिदेव नोळखतां ॥ ४ ॥
 नोळखतां वःसे वाहती शरीरीं । तुका क्षणे वरी भारवाही ॥ ५ ॥

॥ ६५ ॥

भारवाही नोकसती या अनंता । जवळी असतां अंगसंगें ॥ १ ॥
अंगसंगें तयां न कळे हा देव । कळोनी संवेह मागुताळा ॥ २ ॥
मागुती पडती वितेचिये होही । जयाची हे नाही बुद्धि स्थिर ॥ ३ ॥
बुद्धि स्थिर होऊं नेदी नारायण । आशाकळ जन लोभिकांची ॥ ४ ॥
लोभिकां न साहे देवाचें करणें । तुका झणे तेणें दुःखी होती ॥ ५ ॥

॥ ६६ ॥

दुःखी होती लोभें करावें तें काई । उहसील गाई दैसी आतां ॥ १ ॥
आणिकही कांहीं होईल अरिष्ट । नष्टके हा घोट सांगितलें ॥ २ ॥
सांगों चला याच्या मायबापांपाशीं । निधाळे घरासी देवा रागें ॥ ३ ॥
रागें काला देतां न घेती कवळ । टोकवी गोपाळ कोधियांसी ॥ ४ ॥
कोध देवावरी घरियेला राग । तुका झणे भाग न लभती ॥ ५ ॥

॥ ६७ ॥

भाग त्या सुखाचे वांकळ्यां बोकळ्यां । आपुलिया गड्यां भाविकांसी ॥ १ ॥
भारवाही गेले टाकूनी कावडी । नवनीतगोडी भाविकांसी ॥ २ ॥
काळ करूनियां वांटिला सकळां । आनंदें गोपाळांमाजी खेळें ॥ ३ ॥
खेळेंमेळें दहीं दुध तूप खाती । भय नाही चित्तीं कवणाचें ॥ ४ ॥
कवणाचें खाले तुका झणे बळ । जयासी गोपाळ सदां जाला ॥ ५ ॥

॥ ६८ ॥

जाणवले इंद्रा चरित्र सकळ । वांकुल्या गोपाळ वाविताती ॥ १ ॥
वाविता मेघा आज्ञा करी राव । गोकुळाचा ठाव घरो नेहा ॥ २ ॥
नेहाविया गाई हा । वांचो लोक । पुरा सकळीक शिळाधारी ॥ ३ ॥
शक नाही माझा गौळियांच्या पोरा । सकळीक मारा झणे मेघा ॥ ४ ॥
मणविती देव आपणां तोंदरी । जंव नाही बरी कोपलों मी ॥ ५ ॥
मीपणें हा देव न कळेचि त्यांसी । अभिमानें राखी गर्वाचिया ॥ ६ ॥
अभिमानराशि अंयाचिये ठायीं । तुका झणे सर्व देव दुरी ॥ ७ ॥

॥ ६९ ॥

देव त्यां फावला भाषिकां गोपाळां । नाहीं तेथें कळा अभिमान ॥ १ ॥
नाहलीं आपल्या आपणचि एकें । संदेहायकें बहुकारें ॥ २ ॥
कारें चाळविळीं नेवीं कळों भाव । देवाआदिबेव विश्वंभर ॥ ३ ॥
विश्वासावांचूनी कळों नये खरा । अभक्तां जवीरा जैसा तैसा ॥ ४ ॥
जैसा भाव तैसां जवळी त्या दुरी । तुका झणे हरि देतो वेतो ॥ ५ ॥

॥ ७० ॥

तो या साधभावे न कळेचि इंद्रा । झणऊनी धारा घाली सिळा ॥ १ ॥
माली धारा मेघ कडाडिला माथ । बरी अवचिता देखियेला ॥ २ ॥
देखती पाऊस बोळला गोपाळ । झ्याले हे सकळ विचारिती ॥ ३ ॥
विचार पडला विसरले खेळ । अन्याय गोपाळ झणती केला ॥ ४ ॥
कागळेंसे गोडें न कळे ते काळीं । तेणें वनमाळी आठवित्ती ॥ ५ ॥
भातां काय कैसा करावा विचार । गोधनासी थार आपणिया ॥ ६ ॥
पांचिया विचारें होणार तें काई । तुका झणे ठायीं घेवावळी ॥ ७ ॥

॥ ७१ ॥

वेढावळीं काय करावें या काळीं । झणे वनमाळी गोपाळांसी ॥ १ ॥
शिरीं धरूं गोवर्धन उचलूनी । झणे तुझी कोणी भिऊं नका ॥ २ ॥
नका सांडूं कोणी आपला भावांका । मारितां या हाका आरोळिया ॥ ३ ॥
आशंकित चित्तें न वाढे त्यां खरें । धाकेंच ते बरें झणवी चला ॥ ४ ॥
चिर्सी धाक परि जवळी अनंत । तुका झणे घात होऊं नेवी ॥ ५ ॥

॥ ७२ ॥

जेवी दुःख देखो दासां नारायण । ठेवी निवारून आल्या आधीं ॥ १ ॥
आधीं पुढें शुद्ध करावा मारग । दासांमार्गे मग सुखरूप ॥ २ ॥
प्रवेत्तासी हात लाविला अनर्थ । तो जाय बरतें आपेंआपें ॥ ३ ॥
आपल्या आपण उचळिला गिरी । गोपाळ हे करी निमित्त्यासी ॥ ४ ॥
निमित्त्य करुनी करावें कारण । करिवां आपण कळों नेवी ॥ ५ ॥

हीनाचा कृपाळू भतितपावन । हें करी वचन साध खरें ॥ ६ ॥
सांगणें न झगे सुखबुद्ध दासा । तुका झणे ऐसा कृपावंत ॥ ७ ॥

॥ ७३ ॥

कृपावंतें हाक दिली सकळिका । माजिया रे नका राहों कोणी ॥ १ ॥
निघाले या भेणें पाउसाच्या जन । देखे गोवर्धन, उचलिला ॥ २ ॥
झाविले गोपाळ फेरीं चहुंकडे । हांसे फुंदे रष्टे कोणी धाकें ॥ ३ ॥
बाकें हीं सकळ निघालीं भीतरी । उचलिला गिरी तयाखालीं ॥ ४ ॥
तयाखालीं गाई बत्सें आलीं लोक । पक्षी सकळीक जीवजाति ॥ ५ ॥
जिहीं झणविलें हरिचे अंकित । जातीचे ते होत कोणी तरी ॥ ६ ॥
जाति कुळ नाहीं तयासी प्रमाण । अनन्या अनन्य तुका झणे ॥ ७ ॥

॥ ७४ ॥

झांसी राखे बळें आपुले जे दास । कळिकाळासी वास पाहों नेदी ॥ १ ॥
पावस न येतां केली थांची धार । लागला तुषार येऊं मग ॥ २ ॥
येऊनी दगड बैसतील गिरी । वरुषला धारी शिरांचिये ॥ ३ ॥
शिळांचिया धारीं वरुषला आकांत । होता दिवस सात एक सरें ॥ ४ ॥
एक सरें गिरी धरिला गोपाळीं । होतो भाव बळी आझी ऐसे ॥ ५ ॥
ऐसें कळों आलें देवाचिया चित्ता । झणे तुझी आतां हात सोडा ॥ ६ ॥
हांसती गोपाळ करुनी नवेळ । आइकोनी धोल गोविंदाचे ॥ ७ ॥
हावितील डोया गुडघे कोपर । फुटले जे भार उचलितो ॥ ८ ॥
भार आझांबरी घालुनी निराळा । राहिलासी डोळा चुकवूनी ॥ ९ ॥
निमित्त अंगुळी लावियेळी वरी । पाहों कैसा गिरी धरितोसी ॥ १० ॥
सिणले हे होते ठायींच्या त्या भोरें । लटिकेंचि खरें मानूनियां ॥ ११ ॥
जाणीं अंत पाहों आदरिला याचा । तुका झणे वाधा वचाळ ते ॥ १२ ॥

॥ ७५ ॥

वाचाळ लटिके अभक्त जे खळ । आपुलें तें बळ बाखाणायें ॥ १ ॥
जुळें हुंवरती सत्य त्यां न कळे । नुघवती डोळे आंधळ्यांचे ॥ २ ॥
मासविल्या माना हात पाय नेदें । तंव भार नोटें उचलिला ॥ ३ ॥

कटिकाचि आझी सीण केला देवा । कळो आलें तेव्हां सकळांसी ॥ ५ ॥
आलें कळो तुका हणें अनुभवे । मग अहंभावे सांडवले ॥ ५ ॥

॥ ७६ ॥

सांडवले सकळांचे अभिमान । आणिले शरण लोटांगणी ॥ १ ॥
लोटांगणी आले होऊनियां दीन । मग नारायण हणें भलें ॥ २ ॥
भला आजी तुझी केला साच पण । गिरि गोवर्धन उचलिला ॥ ३ ॥
आगती चरणा सकळ ते कार्त्त । आझांमध्यें बळी तुंचि एक ॥ ४ ॥
एका तुजविण न यों आझी कामा । कळो कृष्ण रामा आलें आजी ॥ ५ ॥
आजिवरी आझां होता अभिमान । नेणतां चरणमाहिमा तुझा ॥ ६ ॥
तुझा पार आझी नेणों नारायणा । नखीं गोवर्धना राखियेलें ॥ ७ ॥
राखियेलें गोकुळ आझां सकळांसी । दगडांच्या रासी वरुषतां ॥ ८ ॥
वर्णावे तें काय तुझें महिमान । धरिती चरण सकळही ॥ ९ ॥
सकळही तान विसरलीं भूक । सकळही सुख दिलें त्यांसी ॥ १० ॥
त्यांसी कळो आला वैकुंठनायक । तुका हणें लोक निर्भर ते ॥ ११ ॥

॥ ७७ ॥

लोकां कळो आला देव आझांमधी । टाकिली उपाधि तिहीं शंका ॥ १ ॥
शंका नाही थोरां लहानां जीवांसी । कळला हा हृषीकेशी मग ॥ २ ॥
मग मनीं झाले निर्भर सकळ । सगें लोकपाळ कृष्णाचिया ॥ ३ ॥
कृष्णाचिया ओंव्या गाणें गाती गीत । कृष्णमय चित्त झालें त्यांचें ॥ ४ ॥
त्यांसी ठावा नाही वाहेरील भाव । अंतरीच वाव सुख झालें ॥ ५ ॥
सुखें तया दीस न कळे हे राती । अखंड या ज्योती गोविंदाची ॥ ६ ॥
चित्तोचि धाळी न लगे अन्नपार्ष्णी । तुका हणें मनीं समाधान ॥ ७ ॥

॥ ७८ ॥

समाधान त्यांचीं इन्द्रियें सकळ । जयां तो गोपाळ समागमें ॥ १ ॥
गोविंदाचा जाला प्रकाश भीतरी । मग त्या वाहेरी काय काज ॥ २ ॥
काज काम त्यांचे सरले व्यापार । नाही आपपर मागें तों ॥ ३ ॥

माया सकळांची सकळांही वरी । विषम तें हरि दिसों नेदी ॥ ४ ॥
 दिखे तका आप परावें सारिलें । तुका झणे सुखें कृष्णाचिया ॥ ५ ॥

॥ ७९ ॥

कृष्णाचिया सुखें मूक नाहीं तान । सदा समाधान सकळांचें ॥ १ ॥
 कळलेंचि नाहीं झाले किसी दिस । बाहेरील वास विसरलों ॥ २ ॥
 विसरु कामाचा तुका झणे जाला । उद्वेग राहिला जावें यावें ॥ ३ ॥

॥ ८० ॥

जावें बाहेरी हा नाठवे विचार । नाहीं समाचार ठावा कांहीं ॥ १ ॥
 कांहीं न कळे तें कळों झालें देवा । मांडिला रिधावा कवतूक ॥ २ ॥
 कवतुकासाठीं भक्त देहावरी । अकणिताहे हरि बोळावया ॥ ३ ॥
 बासी नांव रूप नाहीं हा आकार । कळळा साचार भक्तांमुखें ॥ ४ ॥
 मुखें भक्तांचिया बोलतो आपण । अंगसंगें भिन्न नाहीं दोघे ॥ ५ ॥
 दोघे वेगळाले लेखील जो कोणी । तयाचा मेदिनी बहु मार ॥ ६ ॥
 तयासी चढली सकळही पापें । भक्तांचिया कोपें निंदा द्वेषें ॥ ७ ॥
 द्वेषियाचा संग न घडावा कोणा । विष जेंवी प्राणा नाश करी ॥ ८ ॥
 करितां आश्चे निंदा या संतांची । तया होती तेचि अधःपात ॥ ९ ॥
 घवन उद्गार संगाचा महिमा । संजावें अधमा संत सेवीं ॥ १० ॥
 संतसेवीं जोढे महालाभरासी । तुका झणे यासी नाश नाहीं ॥ ११ ॥

॥ ८१ ॥

बाहीं नीश हरि आठवितां मुखें । जोडतील सुखें सकळही ॥ १ ॥
 सकळही सुखें बोललीं अंतरीं । मग त्या बाहेरी काय काज ॥ २ ॥
 वेळें विसरलीं बाहेरी गोपाळें । तल्लीन सकलें कृष्णमुखें ॥ ३ ॥
 मुख तें योगियां नाहीं समाधीस । दिलें गाई दत्त पशु जीवां ॥ ४ ॥
 मारला पाकूष केव्हां नाहीं ठावा । तुका झणे देवावांकुनियां ॥ ५ ॥

॥ ८२ ॥

बांसी समाचार सांगतों सकळां । चलावें गोकुळा झणे वेच ॥ १ ॥
 ते राखे त्या जाडलिया काळें । देव सकळलें देतो दावां ॥ २ ॥

हासां दुःख देखों नेरी आपुलिया । निवारी आलिया न कळखं ॥ १ ॥
नाहीं मेघ येतां सातां देखियेला । धारीं वरुषला शिळांचिये ॥ २ ॥
एवढें भक्तांचे सांकडे अनंता । होथ निवारिता तुका झणे ॥ ३ ॥

॥ ८३ ॥

काकुळतीं एके पाहारी बाहेरी । तयां झणे हरि नोसरला ॥ १ ॥
नोसरला मेघ आला होता काल । बाहेरी सकळ आले लोक ॥ २ ॥
कवतुक जालें ते काळीं आनंद । कळला गोविंद साच भावें ॥ ३ ॥
भावें तयापुढें नाचती सकळें । गातील मंगळें ओव्या गीत ॥ ४ ॥
गीत गाती ओव्या रामकृष्णवरी । गोपाळ मोहोरी वाहारी पांचे ॥ ५ ॥
वत्सें गाई पशु नाचती आनंदें । वेधलिया छंदें गोविंदाच्या ॥ ६ ॥
चित्त वेधियेलें गोविंदें ज्याचें । कोण तें देवाचें तयाहूनी ॥ ७ ॥
तयाहूनी कोणी नाहीं भाग्यवंत । अखंड सांगात गोविंदाचा ॥ ८ ॥
गोविंदाचा संग तुका झणे ध्यान । गोविंद ते जन गोकुळींचि ॥ ९ ॥

॥ ८४ ॥

गोकुळींची गति कोण जाणे परि । पाहों आला वरि इंद्रराव ॥ १ ॥
इंद्रापाशीं मेघ बोलती बडिबार । सकळ संहार करुनी आलों ॥ २ ॥
आतां जीव नाहीं सांगाथा ते रानी । पुरिलें पाषाणीं शिळाधारी ॥ ३ ॥
रिता कोठें नाहीं राहों दिला ठाव । जल्पती तो भाव न कळतां ॥ ४ ॥
न कळतां देव वळें हुंवरती । साच ते पावती अपमान ॥ ५ ॥
साव न कळतां केली तोंडपिटी । इंद्र आला दृष्टी पाहावया ॥ ६ ॥
वाहारां तें आहे जैसें होतें तैसें । नाचती विशेषें तुका झणे ॥ ७ ॥

॥ ८५ ॥

नाचतां देखिलीं गाई वत्सें जन । विस्मित होऊन इंद्र ठेला ॥ १ ॥
कागला पाऊस शिळांचिये धारी । बांचलीं हीं परी कैसी येथें ॥ २ ॥
येथें आहे नारायण संवेद नाहीं । विघ्न केलें ठायीं निर्विघ्न तें ॥ ३ ॥
निवारितां उचलिला गोवर्धन । अवतार पूर्ण कळों आला ॥ ४ ॥

आला गोळियांच्या घरा नारायण । करितो स्तवन इंद्र त्यांचें ॥ ५ ॥
 त्यांच्या पुण्या पार कोण करी लेखा । न कळे चतुर्मुखा ब्रह्मयासी ॥ ६ ॥
 खीणतां जो ध्याना न ये एकवेळा । तो त्या गोपाळा समागमें ॥ ७ ॥
 समागमें गाई वत्स पुण्यवंता । वेद कुर्वोळितां अंगसंग ॥ ८ ॥
 संग जाला मायबापां लोकपाला । आर्कगिती गळा कंदाकंठ ॥ ९ ॥
 करिते हे झाले स्तुति सकळीक । देव इंद्रादिक गोविंदाची ॥ १० ॥
 करितील वृष्टि पुष्पवर्षाव । देवाभादिदेव पूजियेला ॥ ११ ॥
 पुष्पांजुळी मंत्रधोष अयजयकार । कुमदुखी अंबर तेणें नावें ॥ १२ ॥
 नामाचा गज्जर गंधर्वांची बाणी । आनंद भुवनीं न माये तो ॥ १३ ॥
 तो सुखसोहळा अनुपम्य रासी । गोकुळीं देवासी दोहीं ठावीं ॥ १४ ॥
 दोहीं ठावीं सुख दिलें नारायणें । गेला दक्षणे वरभाव ॥ १५ ॥
 भावना भेदाची जाय उठाउठी । तुका झणे भेटी गोविंदाचे ॥ १६ ॥

॥ ८६ ॥

गोविंदाचें नाम गोड घेतां वाचे । तेथें हे कडचे वरभाव ॥ १ ॥
 आवें नमस्कार पातले सकळीं । लोटांगणें तळीं महीवरी ॥ २ ॥
 बरी हातबाहे उभारिली देवें । कळलीया भावें सकळांच्या ॥ ३ ॥
 सकळही बरी बहुदधिके स्थळा । चलावें गोपाळां झणे घरा ॥ ४ ॥
 राहिलीं हीं नाचो गोविंदाच्या बोलें । पडलीया बोलें छंदें हो तीं ॥ ५ ॥
 छंद तो नाचरे आपणा आपला । आनंदाचा आला होता त्यांसी ॥ ६ ॥
 त्यांच्या तुका झणे आनंदें सकळ । ठेंगणें गोपाळ समागमें ॥ ७ ॥

॥ ८७ ॥

समागमें असे हरि नेणवियां । नेदी जाऊं वायां अंकितांसी ॥ १ ॥
 अंकितां सावध केलें नारायणें । गोपाळ गोधनें सकळही ॥ २ ॥
 सकळही जन आले गोकुळासी । आनंद मानसीं सकळांच्या ॥ ३ ॥
 सकळांचा केला अंगीकार देवें । न कळतां भावें दांचवी त्यां ॥ ४ ॥
 त्यां झाला निर्धार हरि आझांपासीं । निवांत मानसीं निर्भर ते ॥ ५ ॥

निर्भर हे जन गोकुळाचे लोक । केले सकळीक नारायणें ॥ ६ ॥
नारायण भय येऊं नेदी गांवा । तुका झणे नंवा अनुसरे त्या ॥ ७ ॥

॥ ८८ ॥

अनुसरे त्यासी किती नेदी भागे । राहे समागमें अंगसंगें ॥ १ ॥
अंगसंगें असे कर्मसाक्ष देव । जैसा ज्याचा भाव तैसा राहे ॥ २ ॥
कळपाकीं देव देखील प्राणीये । तुका झणे नये सर्वे कांहीं ॥ ३ ॥

॥ ८९ ॥

दशे चरित्र केले नारायणें । रांगतां गोधनें राखिताहे ॥ १ ॥
हो सोंग सारिलें या रूपें अनंतें । पुढेंही बहुतें करणें आहे ॥ २ ॥
आहे तुका झणे धर्म संस्थापणें । केला नारायणें अवतार ॥ ३ ॥

॥ ९० ॥

अवतार केला संहाराया वृष्ट । करिती हे नष्ट परपीडा ॥ १ ॥
परपीडा करी दैत्य कंसराव । पुढें तोही भाव आरंभिला ॥ २ ॥
आविलें लाघव पाहोनियां संधि । सकळांही वधी दुष्टजनां ॥ ३ ॥
दुष्टजन परपीडक जे कोणी । ते या चक्रपाणी न सहती ॥ ४ ॥
न साहावे दुःख भक्तांचें या देवा । अवतार घ्यावा लागे रूप ॥ ५ ॥
रूप हें चांगलें राम कृष्ण नाम । हरे भवभ्रम उच्चारितां ॥ ६ ॥
उच्चारितां नाम कंस वैरभावे । हरोनियां जीवें कृष्ण केडा ॥ ७ ॥
कृष्णरूप त्यासी दिसे अकथें जन । पांहे तों आपण कृष्ण जाला ॥ ८ ॥
माहिलें दर्पणीं आधिल्या मुखासी । चतुर्भुज त्यासी तोचि जाला ॥ ९ ॥
जालीं कृष्णरूप कन्या पुत्र भाज । तुका झणे राज्य सैन्य जन ॥ १० ॥

॥ ९१ ॥

सैन्य जन हांसे राया जालें काई । वासये तो ठायीं आपणासी ॥ १ ॥
आपणा आपण जयास तीं तैसीं । वैरभाव न्यांसी भक्ति नाहीं ॥ २ ॥
नाहीं याचा त्याचा भाव एकविध । झणऊनी छंद वेगळालें ॥ ३ ॥
वेगळास्या भावें तें तया हांसती । तयास दिसती अवधी हरि ॥ ४ ॥
हिरिल कंसाचा जीवभाव देवें । द्वेषाच्या भावें तुका झणे ॥ ५ ॥

॥ ९२ ॥

पुढाचिवा ध्याने हरिरूप जाळे । भाव हारपळे देहादिक ॥ १ ॥
देहादिक कर्मे अभिमान वाढे । तथा कंसा जोडे नारायण ॥ २ ॥
नारायण जोडे एकविध भावे । तुका झणे जीवे जाणें लागे ॥ ३ ॥

॥ ९३ ॥

जीवभाव त्याचा गेला अभिमान । झणकूनी जन हांसे कंसा ॥ १ ॥
आवध करितां नये देहावरी । देखोनियां दुरी पळे जन ॥ २ ॥
जन वत हरि झालासे आपण । सग हे लोचन झांकिचेले ॥ ३ ॥
झांकूनी लोचन मौन्येचि राहिला । नाहीं आतां बोलायाचें काम ॥ ४ ॥
बोलायासी दुजें नाहीं हें उरलें । जन कृष्ण झाले स्वयें रूप ॥ ५ ॥
रूप पाळटलें गुण नाम याचि । तुका झणे भूर्ती देव जाला ॥ ६ ॥

॥ ९४ ॥

जालों स्वयें कृष्ण आठव हा चिर्सी । भेदै भयवृत्ति उरली आहे ॥ १ ॥
उरली आहे रूप नांव दिसे भिन्न । मी आणि हा कृष्ण आठवतो ॥ २ ॥
गोवरी हा देव नाहीं तथापासीं । आला दिसे त्यासी तोचि देव ॥ ३ ॥
देवरूप त्याची दिसे वरी काथा । अंतरीं तो भयाभीत भेदै ॥ ४ ॥
भेदै तुका झणे अंतरे गोविंद । सार्चें विण छंद वांयां जाय ॥ ५ ॥

॥ ९५ ॥

वांयां तैसे बोल हरिशीं अंतर । केले होती चार भयभेदै ॥ १ ॥
भेदभय गेलें नोळखे आपणा । भेटी नारायणा कंसा जाली ॥ २ ॥
जाली भेटी कंसा हरीशीं निकट । सन्मुखचि नीट येरयेरां ॥ ३ ॥
येरयेरां भेटी युद्धाच्या प्रसंगीं । त्याचें शस्त्र अंगीं हाणितलें ॥ ४ ॥
त्याचें वर्म होतें ठावें या अनंता । तुका झणे सत्तानावक हा ॥ ५ ॥

॥ ९६ ॥

नारायणें कंस चाणूर सर्दिला । राज्यीं बैसविला उग्रसेन ॥ १ ॥
उग्रसेन स्थापियेला शरणागत । पुरविला अंत अभक्ताचा ॥ २ ॥
अवघोंचि केलें कारण अनंतें । आपल्या हातें सकळही ॥ ३ ॥

पौराणिक वर्णन-वाल्मीकीय.

सकळही केलीं आपुलीं अंकित । राहो गोपीनाथ मथुरेसी ॥ ४
मथुरेसी आला बैकुंठनायक । झालें सकळीक एक राज्य ॥ ५
राज्य दिलें उग्रसेना शरणागता । सोडविलीं मातापिता दोन्ही ॥ ६
मोडवणें घांवे भक्ताच्या कैदारें । तुका झणे करें सख घरी ॥ ७

॥ ९७ ॥

धरी दोहीं ठायीं सारखाचि भाव । देवकी बसुदेव नंद दोघे ॥ १
दोन्ही एके ठायीं केल्या नारायणें । वाढविला तिणें आणि व्याली ॥ २
व्याला वाढला हा आपल्या आपण । निमित्त्या कारणें मायबाप ॥ ३
माथ हा जगाची बाप नारायण । पुजा करी कोण यत्र यासी ॥ ४
कोण जाणे याचे अंतरीचा भाव । कळों नेदी माव तुका झणे ॥ ५

॥ ९८ ॥

हीनाचा कृपाळू दुष्टजना काळ । एकला सकळ व्यापक हा ॥ १
हासे बोले तैसा नव्हे हा अनंत । नये पराकृत झणों यासी ॥ २
यासि कळावया एक भक्तिभाव । वुजा नाहीं ठाव धांडोळितां ॥ ३
धांडोळितां भुति राहित्या निश्चित । तो करी संकेत गोपीसर्वे ॥ ४
गोपिकांची वाढ पाहे नुमातळीं । मागुता न्याहाळी न देखतां ॥ ५
न देखतां त्यांसी उठे वैसे पाहे । वेढावला राहो वेळोवेळां ॥ ६
वेळोवेळां पंध पाहे गोपिकांचा । तुका झणे वाचा नातुडे तो ॥ ७

॥ ९९ ॥

तो बोले कोमळ निष्ठुर साहोनी । कोपतां गौळणी हास्य करी ॥ १
करावया दास्य भक्तांचें निर्लेज्ज । कवतुकें रज माथां वंदी ॥ २
दिलें उग्रसेना मथुरेचें राज्य । सांगितलें काज करी त्याचें ॥ ३
यासी होतां कांहीं अरिष्ट निर्माण । निवारी आपण शरणागता ॥ ४
शरणागतां राखे सर्वभावे हरि । अवतार धरी त्यांसाठीं ॥ ५
त्यांसाठीं वाहे सुदर्शन गदा । उभा आहे सदा सांभाळीत ॥ ६
जाला नाहीं सदा सगले जिता । भक्तांचा अनंता अरि माथां ॥ ७

॥ १०० ॥

मारिले असुर दाटिले मेदिनी । होते कोणा कोणी मीडीत ते ॥ १ ॥
 ते हा नारायण पाठवी अघोरा । संतांच्या मत्सरा घातावरी ॥ २ ॥
 वारिले ते दूरी यमाचिये वंडी । नुहारितां तोंडी नारायण ॥ ३ ॥
 नारायणनाभ नावडे जयांसी । ते जाले मिरासी कुंभपर्णी ॥ ४ ॥
 कुंभपर्णी सेल मान तो तयांचा । तुका झणे वाचा संसर्गिदा ॥ ५ ॥

॥ १०१ ॥

वास नारायणें केला मथुरेसी । वधूनी दुष्टांसी तथे ठायीं ॥ १ ॥
 ठायीं पितियाचे मानी उग्रसेना । प्रतिपाळी जनांसहित लोकां ॥ २ ॥
 लोकां दुःख नाही मागील आठव । देखिलेला देव दृष्टी लांगीं ॥ ३ ॥
 देखोनियां देवा विसरली कंसा । ठावा नाही ऐसा होता येथें ॥ ४ ॥
 येथें दुजा कोणी नाही कृष्णविणें । ऐसे वाटे मनें काया वाचा ॥ ५ ॥
 काया वाचा मन कृष्णीं रत जालें । सकळां लागलें कृष्णध्यान ॥ ६ ॥
 ध्यान गोविंदाचें लागलें या लोकां । निर्भर हे तुका झणे चिर्त्ती ॥ ७ ॥

॥ १०२ ॥

चितिली पावले जयां कृष्णभेटी । एरवीं ते आटी बांयांविण ॥ १ ॥
 वासना धारेती कृष्णविणें कांहीं । सीण केला तिहीं साधनांचा ॥ २ ॥
 चालविले हें एक अहंकारें । भोग वन्मोहें न चुकती ॥ ३ ॥
 न चुकती भोग तपें दानें व्रतें । एका त्या अनंतेंवांचूनियां ॥ ४ ॥
 चुकवूनी जन्म वास्तवी आपणा । भजा नारायणा तुका झणे ॥ ५ ॥

॥ १०३ ॥

अजल्या गोपिका सर्वे भावें देवा । नाही चिर्त्ती देवा दुजा कांहीं ॥ १ ॥
 दुजा छंदु नाही तयांचिये मनीं । जागृति सपनीं कृष्णध्यान ॥ २ ॥
 ध्यान ज्यां हरीचें हरीसी तयांचें । चित्त ग्वाही ज्यांचें तैशा भावें ॥ ३ ॥
 आग्यें पूर्वपुण्यें आठविती लोक । अवघे सकळीक मथुरेचे ॥ ४ ॥
 मथुरेचे लोक सुखी केले जन । तेथें नारायण राज्य करी ॥ ५ ॥

पौराणिक अध्यास-वाक्यकीडा.

राज्य करी गोपीयाद्वांसहित । कर्मिलें बहुत फाळ तेथें ॥ ६ ॥
तेथें वैष्णवी उपसर्ग केळा लोका । रचिली द्वारका तुका झणे ॥ ७ ॥

॥ १०४ ॥

रचिलेला गांव सागराचे पोटी । जडोनी गोमटी नानारवें ॥ १ ॥

रजें खपोलेष्णी सोनियाच्या भिंती । लागलीया ज्योति रचिलेला ॥ २ ॥

कळा सकळही गोविंदाचे हाती । मंदिरें निगुती उभारिली ॥ ३ ॥

उभारिलीं दुर्गे दारवटे फांजी । कोटि चर्या माजी शोभलिया ॥ ४ ॥

जोभलें उत्तम गांव सागरांत । सकळांसहित आले हरि ॥ ५ ॥

आला नारायण द्वारका नगरा । उदार या घूरां मुगुदमणी ॥ ६ ॥

निवडीना याति समानचि केली । टणक धाकुली नारायणें ॥ ७ ॥

नारायणें दिलीं अर्भई मंदिरें । अर्भंग साधारें सकळांसी ॥ ८ ॥

सकळही धर्मशीळ पुण्यवंत । पवित्र विरक्त नारीनर ॥ ९ ॥

रचिलें तें देवें न मोडवें कवणा । बळियांचा राणा नारायण ॥ १० ॥

बळबुद्धीनें तीं देवाच सारिलीं । तुका झणे मुखीं गाती ओंज्या ॥ ११ ॥

॥ १०५ ॥

गाती ओंज्या कामें करिणां सकळ । हालवितां वालें देवावरी ॥ १ ॥

कळिसिद्धि दासी दारीं ओळंगती । सकळ संपत्ति सर्वा चरीं ॥ २ ॥

चरीं बैसलिया जोडलें निधान । करिती कीर्तन नरनारी ॥ ३ ॥

नारीनर लोक धन्य त्यांची याति । जयांसी संगति गोविंदाची ॥ ४ ॥

गोविंदें गोविंद केळे लोकपाळ । चित्तनें सकळ तुका झणे ॥ ५ ॥

॥ १०६ ॥

कोही चिंता कोणा नाही कोणेविशीं । करी द्वारकेसी राज्य देव ॥ १ ॥

द्वारकेसी राज्य करी नारायण । दुष्ट संहारून धर्म पाळी ॥ २ ॥

माजी देवआज्ञा ब्राह्मणांचा मान । अतीतपूजन वैष्णवांचे ॥ ३ ॥

अतीत अलिप्त अवधियां वेगळा । नाही हा गोपाळा अभिमान ॥ ४ ॥

अभिमान नाही तुका झणे त्यासी । नेही आपिकांसी भंरूं देव ॥ ५ ॥

॥ १०७ ॥

धरियेले रूप कृष्ण नाम गुंथी । परब्रह्म क्षिती, चतुरलें ॥ १ ॥
सत्तम हें नाम राम कृष्ण जगीं । तरावयालागीं भवनदी ॥ २ ॥
हीनानाथ जिदें बळती चरणीं । वंदितील मुनि देव ऋषि ॥ ३ ॥
जुषीं मुनी भेटी दिडी नारायणें । आणीक कारणें बहु केलीं ॥ ४ ॥
बहु कासाचीस झाला मळसार्ठी । तुका झणे आटी सोसियेली ॥ ५ ॥

॥ १०८ ॥

सोसियेली आटी गर्भवास फेरे । आयुधांचे भारे वागवितां ॥ १ ॥
बाहोती सकळ आपुलिये माथां । भार दासां धिता बाहों नेदी ॥ २ ॥
नेदी काळाचिये हातीं सेवकांसी । तुका झणे ऐसी श्रीदावळी ॥ ३ ॥

॥ १०९ ॥

श्रीदावळी ज्याचे रुळते चरणीं । पाउलें मेदिनी सुखाचे त्या ॥ १ ॥
सुखाचे मेदिनी कृष्णाचिये चाली । कुंकुमें शोभलीं होय रेखा ॥ २ ॥
होऊनी भ्रमर पावलांचें सुख । घेती भक्त सुख लावूनियां ॥ ३ ॥
याचसाठी धरियेला अवतार । सुख दिलें फार निज दासां ॥ ४ ॥
निजसुख तुका झणे नक्का ठावें । तिहींच जाणावें भोगूं त्यासी ॥ ५ ॥

॥ ११० ॥

भोगिला गोपिकां यादवां सकळां । गौळणी गोपाळां गार्हवत्सां ॥ १ ॥
गाती घणीचरी केला अंगसंग । पाहिला श्रीरंग होळेभरी ॥ २ ॥
भक्ति नवविधा तयांसी घडली । अवघींच केलीं कृष्णरूप ॥ ३ ॥
रूप दाखविलें होवां भिन्नभाव । भक्त आणि देव भिन्न नाहीं ॥ ४ ॥
नाहीं राहों दिलें जातां निजधामा । तुका झणे आझांसहित गेला ॥ ५ ॥

॥ १११ ॥

गेला कोठें होवा कोरूनियां आला । सहज व्यापला आहे नाहीं ॥ १ ॥
आहे साच भावें सकळव्यापक । नाहीं अभाविक लोकां कोठें ॥ २ ॥
कोठें नाहीं ऐसा नाहीं रिता ठाव । अनुभवी देव स्वयें जाळे ॥ ३ ॥
जातो येवों अझी देवाचे सांगात । तुका झणे गात देवनाम ॥ ४ ॥

बोळिलो.

॥ ११२ ॥

बना वाटे तैसीं बोळिलों वचनें । केळीं धीटपणें सळगीं देवा ॥ १ ॥
बाणी नाहीं शुद्ध याति एक ठाव । भक्ति नेणें भाव नाहीं मनीं ॥ २ ॥
नाहीं जालें ज्ञान पाहिलें अक्षर । मानीं जैसें थोर थोरी नाहीं ॥ ३ ॥
नाहीं मनीं व्याज धरिली आशंका । नाहीं भ्यालों लोकां चतुरांसी ॥ ४ ॥
चतुरांच्या राधा मी तुझे अंकित । जालों शरणागत देवदेवा ॥ ५ ॥
देवा आतां करीं सरतीं हीं वचनें । तुझ्या कृपादानें बोळिलों तीं ॥ ६ ॥
तुझे रेणें तुझ्या समर्पनी पायीं । जालों उतरायी पांडुरंगा ॥ ७ ॥
रंकाहूनी रंक दास मी दासांचें । सामर्थ्य हें कैचें बोळावया ॥ ८ ॥
बोळावया पुरे नाचा माझी कायी । तुका झणे पायीं ठाव थावा ॥ ९ ॥

॥ ११३ ॥

गारी वेद ज्याची कीर्ति वाखाणिली । प्रत्यक्ष ये मूर्ति बिडोबाची ॥ १ ॥
बाहू युगांचें हें साधन साधिलें । अनुभवा आलें आपुलिया ॥ २ ॥
एवढे करुनी आपण निराळा । प्रत्यक्ष हें डोळां दाखविलें ॥ ३ ॥
दावूनी सकळ प्रमाणांच्या युक्ति । जयजयकार करिती अवघे भक्त ॥ ४ ॥
भक्ति नवविधा पावली मूळची । अनार्दननामाची संख्या जाली ॥ ५ ॥
जवसें ओळ्या आवरें वाचितां । त्याच्या मनोरथा कार्यसिद्धि ॥ ६ ॥
जीमा न करवे आणोक ही सुखा । तुका झणे देखा पांडुरंगा ॥ ७ ॥

गौळणी.

प्रस्ताव.

॥ ११४ ॥

गार्जन ते लीळा चरित्र पवाढे । राखिले संवगडे सादित गाई ॥ १ ॥
बोरिलें नवनीत बांधविला गळा । जे तुझीं गोपाळा छंद केले ॥ २ ॥
गोहिल्या गोपिका पांढयाच्या छंदें । केळीं ते गोविंद क्रीडा गाऊं ॥ ३ ॥

मायबापा लाड दाखविलें कौतुक । तें या आणूं सुख अंतरासी ॥ ४ ॥
निर्दाळिले दुष्ट भक्तां प्रतिपाळी । ऐसा झणों वळी आमुचा स्वामी ॥ ५ ॥
तुका झणे सरसी असों येणें बोधे । लागोनी संबंधें सर्वकाळ ॥ ६ ॥

कृष्णजन्म.

॥ ११५ ॥

किराविली वोनी । कन्या आणि चक्रपाणी ॥ १ ॥ जाला आनी
आनंद । अवतारले गोविंद ॥ २ ॥ तुटली बंधने । वसुदेवदेवकीची
वर्धने ॥ ३ ॥ गोकुळासो आलें । ब्रह्म अव्यक्त चांगलें ॥ ४ ॥ नंद
दुसवंती । धन्य देखिले श्रीपति ॥ ५ ॥ निशी जन्मकाळ । आले
जहमी गोपाळ ॥ ६ ॥ आनंदली मही । भार गेला सकळही ॥ ७ ॥
तुका झणे कंसा । आट मोविला वळसा ॥ ८ ॥

॥ ११६ ॥

कृष्ण गोकुली जन्मला । दुष्टां चळकांप सुटला ॥ १ ॥ होतां कृ-
ष्णाचा अवतार । आनंद करिती घरोघर ॥ २ ॥ सदा नाम वाणे
जाती । प्रेमें आनंदें नाचती ॥ ३ ॥ तुका झणे हरती दोष ।
आनंदानें करिती घोष ॥ ४ ॥

॥ ११७ ॥

गोकुलीच्या सुखा । अंतपार नाही लेखा ॥ १ ॥ बाळकृष्ण नंदा
घरी । आनंदल्या नरनारी ॥ २ ॥ बुडिया सोरणें । करिती कथा
जाती गाणें ॥ ३ ॥ तुका झणे छेदें । येणें वेधिलें गोविंदें ॥ ४ ॥

॥ ११८ ॥

अनंत ब्रह्माणें उदरी । हरि हा बाळक नंदा घरी ॥ १ ॥ नव
केव्हडें केव्हडें । न फळे कान्होषाचें कोडें ॥ २ ॥ पृथ्वी जेणें दृष्ट
केली । त्यासी यशोदा भोजन घाली ॥ ३ ॥ विश्वव्यापक कमळा-
पति । त्यासी गौळणी कडिये घेती ॥ ४ ॥ तुका झणे नटधारी
योग भोगन हसंचारी ॥ ५ ॥

॥ ११९ ॥

बिटंबिलें भट । झिळा पाठीवरी पाट ॥ १ ॥ खोटे जाणोनी अंत
न साहेचि बिचंभर ॥ २ ॥ तेंचि करी वान । जैसैं आइके व
॥ ३ ॥ तुका झणे देवें । पूतना शोषियेकी जीवें ॥ ४ ॥

॥ १२० ॥

वेखिलासी मांती खातां । दाविथानें बांधी माता ॥ १ ॥ आळी घेव
कांबळी काठी । गार्ह वळी वेणू पाठीं ॥ २ ॥ मोठें भावार्थीचें बळ । वे
आळा त्याचें बळ ॥ ३ ॥ तुका झणे भक्तासाठीं । देव धांव पाठोवठीं ॥ ४ ॥

॥ १२१ ॥

बाळपर्णी हरि । खेळे मथुरेमाझारी । पायीं घागरिया सरी । क
बोरा वांफी । मुख पाहे माता । सुख न माये चित्ता । घन्य मान
संविता । वोडवले आजी ॥ १ ॥ बाळ चांगले वो । बाळ चांगले वो
झणतां चांगले । वेळ लागे तथा बोलें । अविपरीस तें बाल्हें । म
आवडतें ॥ २ ॥ मिळोनियां याती । येती नारी कुमारी बहुती
नाहीं आठव त्यां चित्तीं । देहभाव कांहीं । विसरल्या धरें । तान
पारठीं लेकुरें । धाक सांडोनियां येरें । तान भूक नाहीं ॥ ३ ॥ ए
असतील घरीं । चित्त त्यापासीं परी । वेगीं करोनी बोसरी । ते
जाऊं पाहे । लाज सांडियेली वोज । नाहीं फजितीचें काज । सु
सांडोनियां सेज । तेथें धांव घाली ॥ ४ ॥ वेधियेल्या बाळा । न
नारी या सकळा । बाळा खेळवी अबला । त्याही विसरल्या । कुम
कुमारी । नाभाव हा शरीरीं । दृष्टी न फिरे माघारी । तथा देख
॥ ५ ॥ वैरभाव नाहीं । आपपर कोणी कांहीं । शोक-मोह दु
ठायीं । तथा निरसलीं । तुका म्हणे सुखी । केव्हां आपणासारिखीं
स्वामी भासा कवतुकें । बाळवेथें खेळे ॥ ६ ॥

कुण्याच्या बाळपणच्या सोळा व गोपींची गाथाणी.

॥ १२२ ॥

वाहाती मौळणी । तंव पाळथी तुघाणी ॥ १ ॥ झणति नंदाचिया पोरें ।
माजी चोरी केली खरें ॥ २ ॥ त्याविण हे नासी । नव्हे दुसरिया
देखी ॥ ३ ॥ सर्वे तुका मेळा । त्यानें अगुणा आणिला ॥ ४ ॥

॥ १२३ ॥

आतां ऐसें करूं । दोघां धरुनियां मारूं ॥ १ ॥ मग टाकित्ती
होडी । तोंडी लागली ते गोडी ॥ २ ॥ कोंडूं घरांमधीं । न बोळोनी
आगो बुडी ॥ ३ ॥ बोलावितो देवा । तुका गडियांचा मेळावा ॥ ४ ॥

॥ १२४ ॥

आच्या तंव हाचि मोळा । देखिला डोळा उदंड ॥ १ ॥ नेदी मग
किरों मागें । अंगा अंगें संचरे ॥ २ ॥ कां गा याची नेणां खोडी ।
जीभा जोडी करितसां ॥ ३ ॥ पांढरे तें बहु काळें । घोंगडेही
हारीये ॥ ४ ॥ अंगीं वसेचि ना लाज । न झणे भाज कोणाची ॥ ५ ॥
वर्षसाक्षी अबोल्यानें । कुशित कोणे नसावें ॥ ६ ॥ तुका झणे चरिला
हारीं । मग निश्चिती हरीनें ॥ ७ ॥

॥ १२५ ॥

मौळणी आल्या वाज । झणती या ते राखों आज । सांपडवूनी
वाज— । घरांत धडनी कोंडूं । उधळें कवाड वध्या काळोशाचे आड ।
आता पांचा एक भीड मौनेचि ठेल्या ॥ १ ॥ निल सोंकवला नेदी ।
सांगों चित्त बोला । आतां सांपडतां याळा । कोण सोदी जीवें
॥ २ ॥ जाणोनियां हरी त्याच घरा आला चोरी । गडियां ठेवूनी
गाहेरी पूर्वद्वारे शिरें । त्यांच्या मयाभीत जाले पिलंगत भोंवतालें ।
आहे तंव देखियेले नवनीत पुढें ॥ ३ ॥ उवरोनी सिंकें । पाहे चा-
णोनियां निंकें । गेहे तेंचि एका एकें । हातीं लांबवितो । जा-
तखती तयांही । तेथें अधिकचि नासी । माग लावी हात पुसी

चोरी जाणावया ॥ ४ ॥ जाणोनिवां नारी मूळ वर्महार घरी ।
जोडूनी भीतरी । न्हरांत घरियेला । कां रे नागविची । माझे मुख
कागळाची । आणवीन तुजपासीं । मार्गे खावळें तें ॥ ५ ॥ दोघ
तंधी पाहे । वरुनी नेती माते पाहे । काय नासी केळी आहे
वरामाजी येणें । तुका झणे मुख । त्याचें काढों नेवी पुःख । दसवें
कवतुक । करुनी रंजविल्या ॥ ६ ॥

॥ १२६ ॥

जोडिला मे माज । निरोधुनि द्वार । राखण तें करें । येथें क
कारण ॥ १ ॥ हा मे हा मे हरि । करितां सांपडला चोरी । पाव
गांठी धरी । जीवें माथ त्रासाया ॥ २ ॥ तेंचि पुढें आढ । तिच
कोभ तिळा नाढ । लावुनी चरफड । हात गोचनी पळावें ॥ ३ ॥
संशयाचें बिरबें । याचे निरसलें भेटी । घेतली ते तुटी । आ
वेतां फावेल ॥ ४ ॥ तुका येतो काकुलती । बाडगिया सोड । या
जीचि निबाड । आझी भार वाहिका ॥ ५ ॥

॥ १२७ ॥

कोणी सुना कोणी लेंकी । कोणी एकी संतता ॥ १ ॥ अवधियां
अगनिद । झाळी धिंद सारखी ॥ २ ॥ अवध्या अवध्या चोरा । विना
वरा मायबापा ॥ ३ ॥ तुका झणे करा सेवा । आलें जीवावर तरी ॥ ४ ॥

॥ १२८ ॥

मिळोनी गौळणी घेती यशोदे गान्हाणी । वहीं दूब तूप लोणी शिंक
जुरे कांही । मेळवूनी पोरें तेथें रिचे एकसरें । तेगीं जाणोनी सामो
तेथें लोणी खाय ॥ १ ॥ हरि सोंकला वो हरि सोंकला वो । सोंक
तो वारीं तुज लाज नाही तरी । आझां सांपडतां घरी तुज मा
जाही ॥ २ ॥ तुज वाटवसे कोड यासी लागतसे गोड । काय हां
येसी वेड तुज लांगलें वो । आझी जाऊं तुजवरी पोरें चाळविल
चोरी । काय सांगों भांडसोरी लाज वाटे आझां ॥ ३ ॥ अख मळि

मंद बाळा आळगटा ॥२॥ पुढीचे अंगी घुरट घाणी । बहु खासी पुढ
पुढ खोली । चरिथें बाहेरिळ पाणोनी । मी रे चावणी सकुमार ॥३॥
मज ते हांसतीळ जन । धिःकारिती मज देखोन । अंगीं तुझे देखोनी
कक्षण । मग विटवणा होईल रे ॥ ४ ॥ तुज लाज भय संका नाही ।
मज तंव सज्जन पिशुन व्याही । आणीक मात मोलूं काहीं । कसी
मीढ नाही तुज माझी ॥ ५ ॥ वचन मोडी नेदी हात । कळलें ते
बाहेची मात । तुकयास्वामी गोपीनाथ जीवन्मुक्त करुनी भोगी ॥ ६ ॥

॥ १३५ ॥

बारिळा पालव न सोडी माझा येणें । कांहीं करितां या नंदाचिया कान्हे
एकली न येतें मी ऐसें काय जाणें । कोठें भरलें अवचळ या राणें रे ॥ १ ॥
खोडीं पालव जाऊं दे मज हरी । वेळ लागल्या रे कोपतीळ घरीं ।
सासू दारुण सासरा आहे भारी । तुज मज सांगतां नाहीं ठरी रे ॥२॥
सख्या वशिष्या होत्या मजपाशीं । तुज फावलें रे फांकतां तयांसी
होतें अंतर सर सांपडतें कैसी । एकाएकीं अंगीं जडलासी रे ॥ ३ ॥
कैसी भागली हे करितां उत्तर । शक्ति मावळल्या आसुडितां कर ।
स्वामी तुकयाचा भोगिया चतुर । भोग भोगी त्यांचा राखे लोकाचार घोड ॥

॥ १३६ ॥

कोठें मी तुझा धरूं गेलें संग । लावियेलें जग माझ्या पाठीं ॥ १ ॥
जर सर रे परता अवगुणाच्या गोबळा । नको लावूं चाळा खोटा येथें ॥२॥
रुपाच्या लावण्यें मेली चित्तवृत्ति । न देखें ओंवरीं मी ते माझी ॥ ३ ॥
तुकयाचा स्वामी माझे जीवींच बैसला । बोलींच अबोला करुनियः ॥४॥

॥ १३७ ॥

कोणी एकी भुलली नारी । विकितां गोरस झणे घ्या हरी ॥ १ ॥
खिला डोळां बैसला मनीं । तोचि वदनीं उच्चारी ॥ २ ॥ आपु
कियाचा विसर भोळा । गोविंद कळा कौतुकें ॥ ३ ॥ तुका हा
मसे जन । नाहीं कान ते ठायीं ॥ ४ ॥

॥ १३८ ॥

विरहसायें कुंदे छंद करिते जाती । हा ने तो ने सावधान
भुमिती । न सांभाळुनि अंग कोटी पाहे भोंवती । वेगळीच प
पाहे कुळाहुनि याती ॥ १ ॥ खुंटलीसी जाळी येथें अवधियां
गती । अपिणी परावीं कोण नेणें भोंवती । त्यांचीं नांवे बोसे आ
बहो श्रीपति । नवळाव हा येरां वाटोनिवां हांसवी ॥ २ ॥ बाहे
रीच धावे रानां न घरीच घर । न कळे बंधना जाला तेणें संचार
विसरुनी गेली सासुरें कीं माहेर । एका अवलोकी एका पडि
विसर ॥ ३ ॥ तुका झणे तुझी अवघ्या राहा निघला । न ये आ
येऊं येथें सर्वथा बळा । त्याचा त्याच्या मुखें अवधियांचा निर्वाळा
बहुतां मते येथें तर्कवाद निराळा ॥ ४ ॥

॥ १३९ ॥

मै भुली धरजानी वाट । गोरस बेचन आयें हाट ॥ १ ॥ कान्हा
मनमोहन लाळ । सवही मिसरु देखें गोपाल ॥ २ ॥ काहां पग हा
देख आनेरा । देखें तों सज वोहिन घेरा ॥ ३ ॥ हुं तों थकित मै
तुका । आगा रे सज मनका धोका ॥ ४ ॥

॥ १४० ॥

हरिबिन रहियां न जाये जिहिरा । कबकी थाडी देखें राहा ॥ १ ॥
क्या मेरे लाल कदन चुकी भई । क्या मोहिपासिती बेर लगार्ई ॥ २ ॥
कोई सखी हरी आवे बुलावन । बार हि डारुं उसपर तन ॥ ३ ॥
तुका प्रभु कब देखें पाऊं । पार्सी आऊं फेर न आऊं ॥ ४ ॥

॥ १४१ ॥

अजो नंदाजीको विक्रो । लाज राखीलीन हमारो ॥ १ ॥ आग
आवो देवजी कान्हा । मै घर छोडी आहे झाना ॥ २ ॥ उनसुं कळत
जव्हे तो भला । खंसम अहंकार दाडुळा ॥ ३ ॥ तुका प्रभु परव
हरी । छपी आहे हुं जगाधी न्यारी ॥ ४ ॥

॥ १४२ ॥

वाली कबाड टळली वाड राती । कांभे व्याघ्रिली कां पडिली
 बुद्धिची । कोणे लागला मे सदैवेचे हातीं । आजी शून्य शेजे नाहीं
 दिसे पति वो ॥ १ ॥ बोले दूतिकेसीं राधा हें कथन । मशीं लाभ
 पाखवी नारायण । झणे कोमळ परी बहु मे निर्गुण । याशीं न
 बोले कळला मज पूर्ण वो ॥ २ ॥ भाविलें गरुडा आणिलें हनुमंता ।
 हें पाचारिलें होडनि ये वो सीता । लाजिनली रूप न ये पाळ
 दित्तां । जाला भीमकी आपण राम सीता वो ॥ ३ ॥ सत्यभामा दाव
 करी नारदासी । तें कळला वो मज हृषीकेशी । तुळे घालितां न
 कनक वो राती । सम तुकें एक पान तुळसी वो ॥ ४ ॥ मज भुव
 पडली कैशापरी । आझां भोगूनी झणे मी ब्रह्मचारी । दिळी वाड
 वसुने माये खरी । तुझां आझां न कळे अद्यापवरी वो ॥ ५ ॥ जाणे
 जीवींचें सकळ नारायण । असे व्यापूनी तो न विसे लपून । रावा
 जंघोखिली मीती आळिगून । तुका झणे येथें भावधि कारण वो ॥ ६ ॥

॥ १४३ ॥

सात पांच गौळणी आळिया मिळोनी यशोदे गान्हाणें देती कैसें ।
 जाय व्याडीझ पोर चोरटें सिरजोर जनावेगळेंचि कैसें । दहीं बुध
 जोणी शिंकां तुरेनि कांहीं कबाड जेझाचें तैसें । पाळवूनी नाशिळी
 कुम्याकुमरें आमच्या सुनांभी लाविलें पिसें मे वाड्ये ॥ १ ॥ अझुनी तरी
 वासी सांगें बरक्या परी नाहीं तरी नाहीं उरी जीवेसाटी । मिळोनी सक
 ळी जणी करूं वाखा सर्गीं तुज मज होईल तुदी मे वाड्ये ॥ २ ॥ नेणें
 आपपर कौबिक वेव्हार भळते ठावीं भळतें करी । पाळतुनी घरीं आळी
 वसतां तेथें आपण संचार करी । सोगया चुंवन वेतो आळिगन आमच्या
 नेळे सेजावाजावरी । शिंकीं कडा फोडी गोरसाचें केरे धरितां
 आपले करीं मे वाड्ये ॥ ३ ॥ आतां याची वाड नाहीं आतां भीड सांग

हतां कोठ पुरवूं मनीचें । सोसिलें बहु दिस नष्टता केला निस झणुन
एकुलतें तुमचें । 'घरण खांबीं जीवें बांधेन सरिसा जवें न चले कां
याचें । अर्थ प्राण देतां न सोडी सर्वथा मळतें हो या जिवाचें मे बाह्य
॥४॥ पेउनी जननी हातीं चक्रपाणी देतसे गौळणी वेळोवेळां । निष्क
बाद झणीं बोलाळ सकळा शोभ जाइल माझ्या बाळा । जेथें लागे हा
बाढतें नवनीत अमृताच्या कळोळा । देखोनि तुक्यास्वामी देश दे
भाव विसरल्या सकळा मे बाह्ये ॥५॥

॥ १४४ ॥

या हो या चला जाऊं सकळा । पाहों हा सोहळा आजि वृंवा
मनींचा ॥ १ ॥ वाइला गोपाळें वेणुनाइ पडे कातीं । धीर नव्हे मनीं
चित्त जालें बंचळ ॥ २ ॥ उरलें तें सांज्जा काम नका करूं गोवी । हेचि
वेळ ठावी मज कृष्णभेटीची ॥ ३ ॥ निवतील डोळे याचें श्रीमुखा
पाहातां । चोलती तें आतां घरचीं सोसूं वाईट ॥ ४ ॥ कृष्णभेटी आ
कांही नावडे आणीक । लाज तरी लोक मन जालें उदास ॥ ५ ॥ एका
काही चाळियेल्या सावावीत सर्वे । तुका झणे वेवें रूपें केल्या तन्मय ॥ ६ ॥

॥ १४५ ॥

तुजसर्वे आक्षी अनुसरलों अवळा । नको अंगीं कळा राहों हरी-
मन देऊं ॥ १ ॥ सासुबासा भीतो जीव ओढे तुजपासीं । आतां
कोहीविशीं लज्जा राखें आमुची ॥ २ ॥ न कळतां संग जाला सहज
वेळतां । प्रवर्तली चिंता मागिछाचियावरी ॥ ३ ॥ तुका झणे म-
नींतां जैसैं तैसैं वरवें । नचन या भावें वेचूनियां विनटलों ॥ ४ ॥

॥ १४६ ॥

गाई गोपाळ यमुनेचे तटी । येसी पाणिया मिलोनि जगजेठी ।
मंदू भौगुणा जेळती वाळवंटी । चला चला झणती पाहूं हष्टी वो ॥ १ ॥
आ गोपिका त्या कामातुरा नारी । चित्त विव्दळ देखावया हरी ।
येस पाणियाचें करिशील घरी । नारा सोळा मिळोनी पासरी वो ॥ २ ॥

बिरे चोळिया त्यां पुतां विसरती । उर्ध्व लक्ष लागलें कुण्ठमूर्ती ।
कोणा नाठवे कोण कुळ याती । जालीं वटस्थ सकळो नेत्रपार्श्वी वो ॥३॥
दंतधावनाथा मुखाभाजी हात । बायें वाजती नम्रके अनमात ।
करी भवण कुण्ठबेणुगीत । स्वामी तुकयाभा पुरवी मनोरथ वो ॥४॥

॥ १५७ ॥

खेळसां भुरारी जाव सरोवरा तिरि । तंव नम्रचि या नारी
सेवें देखियेल्या । मांडिलें विद्वान ख्याल सुखाचें संधान । अंग
छपदूनी मान पिलंगत चाळे ॥ १ ॥ ख्याल मांडिला रे ख्याल
मांडिला रे । पायां पडतां रे न सोडी नेदी सावली रे ॥२॥ सावली
सावली पातळें गोंडे कसणिया चोळ्या । कुंधी घेवनी सकळ
कळंबावरी पळे । सांदी धरुनियां करी दृष्टि घालोनि सामोरी ।
रैसे पाळा बोडी वरी खदखदां हांसे ॥ ३ ॥ आतेंदें कळोळ जाळा ।
खळती सकळ देसी उलटिया चपळ । एकी एकीहूनी झैस वेळ
सुर काडी । एकी उगवितरी कोडी । नाना परीच्या निकडी खेळ
मांडियेला ॥ ४ ॥ एकी आळिया बाहेरी पाहे लुगडें तंव नारी ।
झणे नाही नेळ चोरी काय जाणों केव्हां । केला सकळी हाकार
संव आळिया बाहेरा । आलां झणतील घरां जावें कैशा परी ॥ ५ ॥
संव हांसे वनमाळी वरी पाहोनी सकळी । लाजे रिघालिया जळी
मागें पुढें हात । लाज राखावी गोपाळा आझांजणीची सकळां
काय भागसी ये वेळा वेळं गुळवाटी ॥ ६ ॥ जोडोनियां कर या रे
सकळी समोर । बायां न बोलावें फार बडबड कांहीं । भातुके भुज
नाहीं चाड नेवें घन । करा एक चित्त मन या मे मजपार्शी ॥ ७ ॥
एक एकीकडे पाहे लाज सांडुनियां राहे । झणे चला आतां सवे ज
तयापार्शी । जोडोनियां हात कैशा राहिल्या निवांत । तुका
केली माव लाज राखिली सयांची ॥८॥

॥ १४८ ॥

वे रे कृष्ण सुभाविती खेळों भातुके । मिळालिया बाळा एके ठा
कवतुके । कळों नेदी मावा तें त्याचें त्यास ठावकें । खेळतोंसैं दा
खलभापें मुकें ॥ १ ॥ अखंडित चढे त्यांनीं लावियेला कान्हा । आभ
वया त्या बोहाती संकल्प मना । काया बाचा मनें रूपीं गुंतल्या बा
सना । एकांताचें सुख जावी घेउनियां राना ॥ २ ॥ अवघियांचा जा
जाला मेळासा हरी । मिळोनियां जावें तेथें तया भीतरी । कळों नेदी
परिचया करी गोवूनी चोरी । हातोहातीं नेवी परपरत्या दुरी ॥ ३ ॥ अ
नंदें निर्भर आपणाशीं आपण । क्रीडतील बाळा त्यजिलें पारिखें जन
एकाएकीं तेथें नाहीं दुसरें भिन्न । तुका झणे एका नारायणावांचून ॥ ४ ॥

॥ १४९ ॥

कान्हो एकली रे एकली रे । तुजसवें चुकलें रे । मज वा
वर्ती मज अबळा धाकली रे ॥ १ ॥ निघतां घरीं आई बा बारी
तुजसवें कां आलियें हरी ॥ २ ॥ लोक वाढा सांगती खोटा । पर
मी चढा लागलियें ॥ ३ ॥ पिकल्या बोरीं जालें सामोरी । जा
कोठें राहिला हरी ॥ ४ ॥ आठ खुंट जालिया जाळी । काय का
जाणों कान्हें मांडिली रळी ॥ ५ ॥ तुका झणे जाऊं आलिया वाढा
पाहों हरी पायीं न मोडे कांटा ॥ ६ ॥

॥ १५० ॥

क्याला मज आयो वारितेसी घरा । खेळतों सोकरा नंदाचा मी ॥ १ ॥
बहु दिसीं जाली यासीं मज भेटी । आतां वाढे तुटी न परावी ॥ २ ॥
कोवळें बोलतो मना आवरतें । डोकियाचें पातें डापवेना ॥ ३ ॥
आजी सकळांसी आलें चोळूनियां । कां गो पाठी बांधां पुलविली ॥ ४ ॥
तुमचें तें काय खोळंबलें काज । बस्या कां गो मज कोढा घरीं ॥ ५ ॥
क्याचा धनी गोकुळनायक । सरा कांहीं एक बोलतों मी ॥ ६ ॥

तुकारामाची माया.

॥ १५१ ॥

एकली बना पाळली राना । चोरुनि जना पसचारी ॥ १ ॥
कोणी नाहीं संगी सर्वे । देहभावे चदास ॥ २ ॥ जावनि पडे दु-
ष्ट वनी । आपसांनी वेढिली ॥ ३ ॥ मार्गे न चले जातां पुढे ।
अथ गाढे उदेले ॥ ४ ॥ मागील मार्गे अंतरली । पुढील चाली खोळी ॥ ५ ॥
तुका झणे चिंती यासी । हृदयस्थासी आपुल्या ॥ ६ ॥

॥ १५२ ॥

पडली घोर रजनी । संगी कोणी नसेचि ॥ १ ॥ पाहा हो कैसें
पाळविले । पिसें गोवले लावूनी ॥ २ ॥ कोठें लपविले तें अंग ।
तोता संग दिला तो ॥ ३ ॥ मज कधीं नव्हतें ठावें । दोही भावें
नाटोळें ॥ ४ ॥ तुका झणे कैची उरी । दोहीपरी नाडिलें ॥ ५ ॥

॥ १५३ ॥

एकली राना गोविंदा सर्वे । गेलें ठावें तें जालें ॥ १ ॥ मज न
झणा न झणा शिंदळी । नाहीं विषम जवळी आवळले ॥ २ ॥ न-
वृत्ती देखिली म्यां बाट । झणोनी हा धीट संग केला ॥ ३ ॥ भेजे
मिठी दिवली गळां । सेजे जवळ दंडालें ॥ ४ ॥ सळगी थरी पयो-
धर । साहासी करमुर सर्वे ॥ ५ ॥ आहेव मी गर्भीयपणें । हें सांगणें
जो लागे ॥ ६ ॥ तुका झणे सेवटा नेले । संपाविलें उभयतां ॥ ७ ॥

॥ १५४ ॥

आतां न ये मार्गे । मी आलें याच्या रागे । काय माझे जगे ।
निपोनियां करावे ॥ १ ॥ कां गो कलियां कोल्हाल । तुझी भल-
वाच सकल । वेचाल ते बोल । झुटे होती बोलिले ॥ २ ॥ याचे
मिठी माझे मन । स्वरूपी ठाकले लाचन । वेगळें तें झण आतां होज
जावरे ॥ ३ ॥ काज काम नको जालें । बीजे नावरे बोलिलें । या-
च्या भेदिलें । कामवाणी अंतर ॥ ४ ॥ या वेगळें होणें । आतां

आळो तैखें जिणें । घेतलें तें मनें । आतां मागें न किये ॥ ५ ॥ आ
मोटी वार । माझी नका धरूं वार । तुक्याचा वातार । झेजे
मी सुतलों ॥ ६ ॥

॥ १५५ ॥

होतें बहुत हें दिवस मानसीं । आजी नवस हे फळले नवसीं ।
आजी भेटीं ते आजी गोविंदासीं । आतां सेवा करीन निश्चयेसीं वो ॥ १ ॥
स्थिर स्थिर मजचि साहे करा । बहु कष्ट सोसिल्या येरहारा ।
येथें आह मज न साहाये वारा । देऊनि कपाट आलें तें दुसरें वारा वो ॥ २ ॥
मूल सत्ता हे सायासावी जोडी । नेदी वेगळें होऊं एकी घडी ।
नाहीं लौकिक स्मरला आवडी । आतां येणें काळें या वो लोभें वेडी वो ॥ ३ ॥
हृदयीं उदय साधिला अवकाश । निश्चितीनें निश्चिती सावकाश ।
धरिये गोडी बहुत आला रस । तुका झणे हा मागुता न ये दिवस वो ॥ ४ ॥

॥ १५६ ॥

स्वयें सुखाचे जाले अनुभव । एक एकीपाशीं सांगतील भाव ।
अवध्यां अवघा हा कैसा नवल । सर्वसाक्ष तेथेंचि त्याचा जीव वो ॥ १ ॥
जापआपणाशीं करिती नवल । परि वादावाद न संडिती बोल ।
एका मेघश्याम जलधर बोल । रसीं उताविऊ हृदय सखोल वो ॥ २ ॥
एक विषय तो सकळांचा हरि । त्याच्या आवडीनें आवडी इतरी ।
जंभ बहिर हे प्रेतलोकाचारी । त्यांची कीर्ति गाहली पुराणांतरी वो ॥ ३ ॥
सुखि पराविद्या मुखें रुचिकर । प्रीतिपात्राच्या गौर्वां आदर ।
धरसरें हें सादरा सादर । योग सज्जनाच्या सुखा नाहीं पार वो ॥ ४ ॥
अक्तिवल्लभ न तुडे चराचरीं । आप्त अप्राप्त हे ऐशी ठेवी उरी ।
हुरी जवळी संविता ऐसैं धरी । रंग रंगा ऐसैं होणें लागे हरि वो ॥ ५ ॥
तुका लाधला हें उच्छिष्ट भोजन । आला बाहेरी प्रेमें बौसंडून ।
गडिलें कार्णी त्या जीकाचें जतनाधरियेले एका भावें हृदयीं चरण वो ॥ ६ ॥

हुकारनाची भावा.

॥ १५७ ॥

गोट झगे परी सांगतांचि नये । बैसे मिठी सवे भावडीची ॥ १ ॥
बेवळे वो येणें झीरंगरंगें । मी हे माझीं अंभी हारपलीं ॥ २ ॥
परतेची ना दृष्टि बैसली ते ठायीं । विसावोनी पायीं ठेले मन ॥ ३ ॥
तुक्याच्या स्वामीसवें जाली भेटो । तेव्हां जाली तुटी माझिकाची ॥ ४ ॥

॥ १५८ ॥

माहायया माजी नमा । दिसे शोभा चांगली ॥ १ ॥ बैसला का
माझे मनीं । नका कोणी लाजवूं ॥ २ ॥ श्रीक आवळे जीवाहूनी
मधे क्षण वेगळा ॥ ३ ॥ जालें विश्वभरा ऐसी । तुक्या दासी स्वामीची ॥ ४ ॥

॥ १५९ ॥

माजी कां वो तूं दिससी दुखिती । झणे एका मन लगे तुझ्या चितीं ॥
दिलें ठेवूं तें विसरसी हातीं । नेणों काय बैसला हरि चितीं वो ॥ १ ॥
सरसर परती जालीस आतां भांड । कैसें दाखविसी जगासी या तोंड ॥
व्याली माय ते लाजविली रांड । नाही थार दो ठायीं जाला खंड वो ॥ २ ॥
होवें तैसें तें उमटलें वरी । बाह्य संपादणी अंतरीची चोरी ॥ नाही
मर्यादा निःसंग आवरी । मन हें गोविंदी देह काम करी वो ॥ ३ ॥
नाहीं करीत उत्तर कोणासवें । पराधीन भोजन दिलें खावें ॥
नाहीं मजळ सावराचा ठावे । देखों उदासीन तुज मे देहभावें वो ॥ ४ ॥
कोठें नेणों हा फावला एकांत । सदा किलकिल भोंवतीं महुत ॥
बोवे एकवाटा बोलावया मात । नाही लाज धरिली दिला हात वो ॥ ५ ॥
करी कवतुक खेळ खेळे कान्हा । दाबी लावव भांडवी सासुसुना ॥
मरा भक्ति हे शुद्ध तुझी जाणा । तुका झणे ऐसें कळो यावें जना वो ॥ ६ ॥

॥ १६० ॥

गरिला उठवूनी रिता करी घट । मीस पाणियाचें गोविंदाची चट ॥
पाहे झडझडा उरतूनी वाट । पाहे पाळतूनी उमा तोंचि नीट वो ॥ १ ॥
माळा लावियेले गोप गोपीनाथें । जाणे आवडीचें रूप जेवें तेथें ॥

बाबी बहुतांच्या बहुवेवपंचें । गुणातीलें खेळ मांडियेला येथें वो ॥ २ ॥
मनीं आवडे तें कराचें उत्तर । कांहीं निमित्ताचा पाहोनी आचार
सगळ राहो कां मारिसी कंकर । मात वाढविसी उत्तरा उत्तर वो ॥ ३ ॥
घरिल्ली सोडी दे टाकोनियां मार्गे । नये विनोद हा कामा मशींसंगें
मिठी घालीन या जिवाच्या त्यागें । नाहीं ठाडकी पडिलीं तुझीं सोंगें वो
सुख अंतरीचें बाह्य ठसठसी । झणे विनोद हा काय सोंग यासी
गुज मज काय सोयरीक ऐसी । नंदानंदन या थोरपण जासी वो ॥ ४ ॥
करी कारण तें कळों नेदी कोणा । सुख अंतरीचें बाह्य रंग जाणा
मन भिनलें रे तुका झणे मना । भोग अंतरीचा पावे नारायणा वो ॥ ५ ॥

॥ १६१ ॥

आजी नवल मी आलें येणें रानें । भेटी अवचिती नंदचिया कानें
गोवी सांगती वो सकळही जन । होतें संचित आणियेलें तेणें वो ॥ १ ॥
गेलें होऊनी न चले आतां कांहीं । साद घालितां जवळी दुजें नाहीं
अंगां जडला मग उरलें तें काई । आतां राखतां गुमान भलें काई वो ॥ २ ॥
बहुत कामें मज नाहीं आराणूक । एक सारितां तों पुढें उभें एक
भाजी मी टाकोनी आलें सकळीक । तव रचिळें आणीक कवतुक वो ॥ ३ ॥
चिंता करितां हरिल्ली नारायणें । अंगसंगें भिनतां दोघेजणें
सुखें निर्भर आलियें त्याच्या गुणें । तुका झणे खुंटलें येणें जाणें वो ॥ ४ ॥

॥ १६२ ॥

याची सवे लायली जीवा । गोष्टी हेवा संगाचा ॥ १ ॥ परतें न सर
दुरी । क्षण हरीपासुनि ॥ २ ॥ जालें तरी काय घंट । आतां च
न संदे ॥ ३ ॥ तुका झणे चक्रचाळे । वेळ यळें लाविलें ॥ ४ ॥

॥ १६३ ॥

हरिनें माझे हरिलें चित्त । भार चित्त विसरलें ॥ १ ॥ आतां कैसी जा
बरा । नये बरां लौकिक ॥ २ ॥ पारखियांसी सांगतां गोष्टी । घरची कुडी
आतील ॥ ३ ॥ तुका झणे निबाळ राहीं । पाहिलें पाहीं परसुनी ॥ ४ ॥

॥ १६४ ॥

पडिली भुकी धांवते सैराट । छंद गोविंदाचा चोजवितें वाट ॥
 हाणें सांडोनी सकळ बोभाट । वंदी पदांबुजें ठेवूनी ललाट वो ॥ १ ॥
 जोणी सांगा या गोविंदाची शुद्धि । होतें वहिलें लपाला आतां खांदी ॥
 जोठें आड आली हे देहबुद्धि । धांका अळवीं करुणा कृपाभिधी वो ॥ २ ॥
 मागें बहुतांचा अंतरला संग । मुळें जयाचिया सेणें केला त्याग ॥
 पहिलें पाहातां तें हरपलें अंग । खुंदली वाट नाहीसैं जालें जग वो ॥ ३ ॥
 जोकें वियोग बडला सकळांचा । गेल्या शरण हा अन्याय आमुचा ॥
 केला उच्चार रे घडल्या दोषांचा । जाला प्रगट स्वामी तुक्याचा वो ॥ ४ ॥

॥ १६५ ॥

आलियें धांवती धांवती भेट होईल झूण । तंव ते टळली वेळ वो
 भाग्या उरला सीण ॥ १ ॥ आतां काय करूं सांग वो मज भेटेक
 केसा । हरिलामी प्राण फुटे वो थोरी लागली आशा ॥ २ ॥ लाविला
 शरीर बहुती बहु ओढितो ओढा । सांभाळितां सांग असांग दुःख
 पावत्यें पीडा ॥ ३ ॥ जखो आतां संसार वो कडें शेवट पुरे ।
 कल्याण्या स्वामी गोपाळालागीं जीव भुरे ॥ ४ ॥

॥ १६६ ॥

नका कांहीं उपचार माझ्या शरीरा । करूं न साहावे मज बहु
 तो उच्चार । मनोजन्य व्यथा घेघ जाला अंतरा । लवकरी आप्णा
 दाचिया कुमरा ॥ १ ॥ सखिया वेशिया तुझी प्राणवल्लभा ।
 वेवेदिला भाव आर्तभूत या लोभा । उमटली अंगी वो सांचकी
 भा । साच हे अवस्था कळे मज माझ्या क्षोभा ॥ २ ॥ नये कळो
 दावी हे दुजियासी मात । घडावा तयासी उत्कंठा एकांत ।
 कायकी साक्षी येथें आपुलें चित्त । कोण्या काळें होइल नेणें
 तय उदित ॥ ३ ॥ स्वाद सीण देहभान नित्रा खंडन । पाहिजे

मदस्य दुर्मिळित लोचन । अवघें बोखाऊन वरळे ते चरण । तु
झणे दर्शनापे आलें जीवन ॥४॥

॥ १६७ ॥

जीव खादला दैवतें । माझा येणें महाभूतें । झोंबलें निरुतें
कांहीं करितो न सुटे ॥ १ ॥ आतां करूं काय । न चले करि
उपाय । तुझां आझां सये । विषडाविषड केली ॥ २ ॥ बोलतां वु
मिती । मी वो पडियलें भ्रांती । आठव हा चितीं । न ये झणतां म
साहे ॥ ३ ॥ भलतेंचि घाबले । जनर अवधिया वेगळे । नाठव
आलें । आपपर सारिलें ॥ ४ ॥ नको बोलों सये । मज वचन न साहे । न
झाल त्या राहें । उग्या वाचा खुंदोनी ॥ ५ ॥ तुझां आझां भेटी । ना
आली जीवेंसाठी । तुका झणे दृष्टी । पाहा जवली आहे तों ॥ ६ ॥

॥ १६८ ॥

जेशा तुझी दुरी आहां । तैशा राहा अंतरें ॥ १ ॥ नका येऊं दे
आळ । अर्णी गोपाळ जडलासे ॥ २ ॥ अवघा हाचि राखा काळ । विक्क
कचि भोंवता ॥ ३ ॥ तुका झणे मज ऐशा । होतां पिशा जगनिच ॥ ४ ॥

॥ १६९ ॥

वधील जे एक घडी । सये जोडी पार नाही ॥ १ ॥ किती त्यांच
आसुरवास । कैचा रस हा तेथें ॥ २ ॥ अवघे दिवस गेले कामा । नाही
मन्मा खंडण ॥ ३ ॥ तुका झणे रतल्या जनीं । सोडा झणी कान्होबी ॥ ४ ॥

॥ १७० ॥

विचार करिती बैसोनि गौळणी । ज्या कृष्णकामिनी कामातुरा ॥ १ ॥
तुकांती एकल्या एकाच सुखाक्या । आवडती त्यांच्या गोष्टी त्यांला ॥ २ ॥
कवितर्किणी वुराविल्या दुरी । मौन त्या परिचारी आरंभिलें ॥ ३ ॥
शाला कवित्या कथित्या लोभिका । त्याही तेथें नका आझांपाशीं ॥ ४ ॥
गोळक्या वाचाळा कृष्णरता नाही । मां पोरोनी तिहीं सेट केली ॥ ५ ॥

मेऊनियां जना म्हाी सवा जाल्या । बाती विझविल्या दादो बलें ॥६॥
 कृष्णसुख नाहीं कळलें मानसीं । निदिती त्या त्यासी कृष्णरता ॥७॥
 हो नये जवळी देखोनी कोल्हाळ । झणजनि समेळ मेळनिला ॥८॥
 अंतरी कोमळा बाहेरी निर्मळा । तर्हान त्या बाळा कृष्णध्यानीं ॥९॥
 हरिकृपी दृष्टि कानी याच गोष्टी । आळंगितो कंठीं एका एकी ॥१०॥
 न साहे वियोग करिती रोदना । भ्रमिष्ट भावना देहांचिया ॥११॥
 विसरल्या मार्गे गृह सुत पती । अवस्था याचिती गोविंदाची ॥१२॥
 अवस्था लागोनी निवळचि ठेल्यो । एका एकी जाल्या कृष्णरूपा ॥१३॥
 कृष्ण झणोनियां देती आळिगन । विरहताप तेणें निवारेंना ॥१४॥
 साप कोण वारी गोविंदाबांचूनी । साच तो नयनीं न देखतां ॥१५॥
 न देखतां त्यांचा शण रिचों पाहे । आजो कामास ये उसिर केला ॥१६॥
 रिला ज्ञान गोष्टी तया नावडती । आळिगण प्रीति कृष्णाचिया ॥१७॥
 मार्गे आझी कांहीं चुकलों त्याची सेवा । असेल या देवा राग आळा ॥१८॥
 आठविती मार्गे पापपुण्यदोष । परिहार एकीस एक देती ॥१९॥
 अनुतापें जाल्या संतप्त त्या बाळा । टाकिती विव्हाळ धरणी अंग ॥२०॥
 जाणोनी चरित्र जवळीच होता । आली त्या अनंता कृपा मग ॥२१॥
 होऊनी प्रगट दाखविलें रूप । तापत्रयताप निवडिले ॥२२॥
 निवालेया देखोनी कृष्णाचें श्रीमुख । शोक मोह दुःख दुरावला ॥२३॥
 साच भाव त्यांचा आपूनियां मना । आळंगितो राणा वैकुंठीचा ॥२४॥
 हरिअंगसंगें हरिरूप जाल्या । बोलें विसरल्या तया सुखा ॥२५॥
 व्यभिचारभावे भोगिलें अनंता । वर्तौनी असतां चराचारी ॥२६॥
 सकळा चोरोनी हरि जयां ितीं । धन्य त्या नांदती तयामध्ये ॥२७॥
 जणें पुरें त्यांचें पडों नेदी कांहीं । राखे सर्वां ठायीं देव तयां ॥२८॥
 न केले लापव ब्रह्मादिकां माष । भक्तिभावे देव केला तैसा ॥२९॥
 तका झणे त्यांचा धन्य व्यभिचार । साधिलें अपार निजसुख ॥३०॥

मोक्षमार्ग.

॥ १७१ ॥

हरिरत्ना चपळा नारी । लागवरी न रिघटी ॥ १ ॥ अवघ्या
सर्वोत्तम । भोगी काम भोगता ॥ २ ॥ बाचा बाक्यत्वासी न वे
कोठें काय करावें ॥ ३ ॥ तुका झणे देवा ऐशा । देवपिशा चहारा ॥ ४ ॥

॥ १७२ ॥

आळिंगन फेडाकंठी । पडे मिठी सर्वांगें ॥ १ ॥ न पडे मागें परत
मन । नारायणा संभोगी ॥ २ ॥ वचनासी वधन मिळे । रिघटी होळ
होळियांव ॥ ३ ॥ तुका झणे अंतर्ध्यानी । जीव जीवनी विराल्या ॥ ४ ॥

॥ १७३ ॥

विषमाची शंका वाटे । सारिलें भेदे चहरी सुख ॥ १ ॥ झणऊनि
चोरिलें जना । आल्या शानां एकांती ॥ २ ॥ दुनियासी कळें नये
जया सोय नाही हे ॥ ३ ॥ तुका झणे मोकळें मन । नारायण भोगासी ॥ ४ ॥

॥ १७४ ॥

बन्य बा झा ऐशा नारी । घरी वारी नांदती ॥ १ ॥ चोरुनिसां तुज
पाहीं । येतां त्यांसी न कळतां ॥ २ ॥ दोन्हीं ठायीं समाधान । स
कठिण बहुतचि ॥ ३ ॥ तुका झणे जीवासाठी । दुर्लभ भेटी ते देवा ॥ ४ ॥

॥ १७५ ॥

उदासीना पावल्या वेगीं । अंगा अंगीं जडलिया ॥ १ ॥ पेंटाळि
भोंबता हरी । मयूगफेरी नाचती ॥ २ ॥ मना आले करिती चार । त्या
फार हा एकळा ॥ ३ ॥ तुका झणे नारायणी । निरंजनी मीतलिया ॥ ४ ॥

॥ १७६ ॥

सोबियेल्या गांठी । दुरुषणें कृष्णभेटी ॥ १ ॥ करिती नारी अश्रुवाणें
जीवभाव देती दानें ॥ २ ॥ उपजल्या काळें । रूपें मोहिळीं सकळें ॥ ३ ॥
तुका तेथें वारी । एकी आढोनी दुसरी ॥ ४ ॥

॥ १७७ ॥

सुख होळी पाहे । तैशीच ते उभी राहे ॥ १ ॥ केल्याविण नव
दाती । धरोनि आरती परती ॥ २ ॥ न धरिती मनीं । कांहीं संको
वाटणी ॥ ३ ॥ तुका झणे देवें । ओस केल्या वेईभायें ॥ ४ ॥

॥ १७८ ॥

करुनी करती । चक्रेपाणी ओवाळिती ॥ १ ॥ अजरी पुरले नवरा ।
बन्ध जाळा हा दिवस ॥ २ ॥ पाहा जो सकळा । पुण्यवंता तुका
बाळा ॥ ३ ॥ तुका बाहे टाळी । उभा सन्निव जवळी ॥ ४ ॥

विराण्या.

॥ १७९ ॥

आलो जन् मज झणोस शिंदळी । परि हा वनसाळी न विसरें ॥ १ ॥
सांडुनी लौकिक जालिये उदोस । नाहीं भय आस जीवित्वाची ॥ २ ॥
नाशकें वचन बोलसां या लोकां । झणे जालें तुका हरिरता ॥ ३ ॥

॥ १८० ॥

आधित्या अंतरें काम नव्हे पुरा । झणोनी व्यवचारा टेंकलिये ॥ १ ॥
रात्रंदिस मज पाहिजे जवळी । क्षण त्या निराळी न गमे घडी ॥ २ ॥
नाम गोष्टी माझी सोय सांडा आतां । रातलें अनंता तुका झणे ॥ ३ ॥

॥ १८१ ॥

होचि नेम आतां न फिरें मावारी । बैसलें शेजारीं गोविंदाचे ॥ १ ॥
करिची जालें पट्टराणी बळें । बरिलें सांबळें परब्रह्म ॥ २ ॥
भक्तियाचा अंगसंग जाळा आतां । नाहीं भय चिंता तुका झणे ॥ ३ ॥

॥ १८२ ॥

नाहीं काम माझे काज मुद्यांसवें । होतें गुप्त ठावें केळें आतां ॥ १ ॥

१. " आतां जोबाकू श्रीपती " असा पाठ पुष्कळ प्रतीतून आढळतो. परंतु या
प्रतीतून पाठ संतमंडळांत प्रचलित आहे.

२. एका प्रतीत या अंगसंगाचा पहिला चरण " भक्तिया निःशंक फिटला कांचोला
आतां मणगट लावा तुना " असा असून पुढील दोन चरण 'होचि नेम' इत्यादि
असून दिव्याप्रमाणेच आहेत. आणखी, बरील तिसऱ्या चरणातील "नाहीं भय चिं
ता झणे" याच्या जागी "रातलें अनंताचिने पायीं" असें असून, पांचवा चरण
तुका झणे आतां गोदी नाम आतां । भय भाक चिंता तुका झणे" असा भाव

अभिचार माझा पडिला ठावका । न सर ती लोकांमाजी जालें ॥ १ ॥
न घरावा लोभ कांहीं मजमिशी । जालें देवपिशी तुका झणे ॥ २ ॥

॥ १८३ ॥

विसरलें कुळ आपुला आचार । पति भावे वरि घर सोय ॥ १ ॥
सांडिला लौकिक लज भय चिंता । राखलें अनंता चित्त मामें ॥ २ ॥
मज आतां कोणी आळवाल झणी । तुका झणे कानीं बहिरी जालें ॥ ३ ॥

॥ १८४ ॥

न देखें न बोलें नाहकें आणीक । बैसला हा एक हरि चित्ती ॥ १ ॥
जासुरें माहेर मज नाहीं कोणी । एक केलें दोन्ही मिलोनियां ॥ २ ॥
माळ आळा होता आझी भांडखोरी । तुका झणे खरी केली मात ॥ ३ ॥

॥ १८५ ॥

गुजा ऐसा कोण वळी आहे आतां । हरि या अनंतापासूनियां ॥ १ ॥
जळियाक्या आझी जालों बळिवंता । करूं सर्व सत्ता सर्वोवरी ॥ २ ॥
तुका झणे आझी जिवाक्या बदारा । झालों प्रीतिकरा गोविंदासी ॥ ३ ॥

॥ १८६ ॥

जुजमरी आझी खोसिलें वाईद । साधिलें अवीट निजमुख ॥ १ ॥
जांहीमांडी मागें केल्या भरोवरी । अधिकचि परी दुःखाचिया ॥ २ ॥
तुका झणे येणें जाणें नाहीं आतां । राहिलों अनंताचिये पायीं ॥ ३ ॥

॥ १८७ ॥

आझां आझी आतां वडील धाकुटी । नाहीं पाठीं पोटीं कोणी बुजें ॥ १ ॥
कायळा एकांत एकविध भाव । हरी आझांसर्वें सर्व भोगी ॥ २ ॥
तुका झणे भंगसंग एके ठायीं । असों जेथे नाहीं बुजें कोणी ॥ ३ ॥

॥ १८८ ॥

सर्व सुख आझी भोगूं सर्व काळ । तोडियेलें जाळ मोहपाश ॥ १ ॥
जायसाठीं सांडियेलें भरतार । राखलों या परपुरुषाशीं ॥ २ ॥
तुका झणे आतां गर्भ जसे धरूं । औषध जें करूं फळ नव्हे ॥ ३ ॥

॥ १८९ ॥

एका जिवें आतां जिणें जालें दोहीं । वेगळीक कांहीं नव्हे आतां ॥ १ ॥
 नारायण आझां नाहीं वेगळीक । पुरविली हे भाक सांभाळिली ॥ २ ॥
 तुका झणे झालें सायासाचें फळ । सरळी ते वेळ काळ दोन्ही ॥ ३ ॥

॥ १९० ॥

हासों हसों आतां वाढवूं आवडी । अंतरीची गोडी अर्बाट ते ॥ १ ॥
 सेवासुखें करूं विनोदबधन । आझी नारायण एकाएकी ॥ २ ॥
 तुका झणे आझी जालों उदासीन । आपुल्या आधीन केला पति ॥ ३ ॥

॥ १९१ ॥

भजसवें आतां येऊं नका कोणी । सासुरवासिनी बाइयांनो ॥ १ ॥
 न साहवे तुझां या जनाची कूट । बोलती वाईट ओखटे तें ॥ २ ॥
 तुका झणे जालों उदास मोकळ्या । विचरों मोवळ्यासवें आझी ॥ ३ ॥

॥ १९२ ॥

शिकविलें तुझी तें राहें तोंवरी । भज आणि हरी वियोग सो ॥ १ ॥
 प्रसर्गां या नाहीं देहाची भावना । तेथें या वचना कोण मानी ॥ २ ॥
 तुका झणे चिर्ची नैसर्ग अनंत । दिसों नेदी नित्य अनित्य तें ॥ ३ ॥

॥ १९३ ॥

खांगतों तें तुझी आडकावें कानीं । आमुचे नाचणीं नाचूं नका ॥ १ ॥
 तोंवरी या तुझां मागिलांची आस । तोंवरी उदास होऊं नका ॥ २ ॥
 तुका झणे काय चांयांविष धिंद । पति ना गोविंद दोन्ही नाहीं ॥ ३ ॥

॥ १९४ ॥

आजीवरी तुझां आझां नेणपण । कौतुकें खेळणें संग होता ॥ १ ॥
 आतां अनावर जालें अगुणाची । करूं नये तेंचि करीं सुखें ॥ २ ॥
 तुका झणे आतां बुडविलीं दोन्ही । कुळें एक मनीं नारायण ॥ ३ ॥

॥ १९५ ॥

आसुरियां घोंव आला भरतारा । हुकटे भाहेरा स्वभावेंचि ॥ १ ॥
 जाडवर कोणी न भरिती हातीं । प्रारब्धाची गति भोगूं आतां ॥ २ ॥
 उदासी ते खांदीं आमची भंवारी । तुका झणे कांय काजों आतां ॥ ३ ॥

॥ १९६ ॥

मरणाही आधीं राहिलों मरोनी । मग केळें मनीं होतें तैसें ॥ १ ॥
मत्तं तुझी पाहा आमुचें नवल । नका नेचूं बोल बायांविण ॥ २ ॥
तुका झणे तुझी मयाभीत नारी । कैसी संग सरी तुझां आकां ॥ ३ ॥

॥ १९७ ॥

परपुरुषाचें सुख भोगे तरी । उतरोनी करीं व्याघें सीस ॥ १ ॥ संक
सारा आगी आपुलेनि हातें । लावूनी मागुचें पाहूं नये ॥ २ ॥ तुका
झणे व्हावें तयापरी चीट । पतंग हा नीट दीपावरी ॥ ३ ॥

॥ १९८ ॥

अइकाल परी ऐसें नव्हे बाई । न संका या सोई भवाराची ॥ १ ॥ नव
आराणूक लौकिकापासून । आपुल्या आपण गोविलें तें ॥ २ ॥ तुका
झणे मन कराळ कठीण । त्या या निवडोन मजपाशीं ॥ ३ ॥

॥ १९९ ॥

आहांच वाहांच आंत करी दोन्ही । न लगा गवणी आकां तैसा ॥ १ ॥
मेळं नये तेथें भेदसावूं कोणा । आवरुनी मना बंव द्यावा ॥ २ ॥ तुका
झणे कांहीं अभ्यासावांचूनी । नव्हे हे करणी भलतींथी ॥ ३ ॥

॥ २०० ॥

बहुतांच्या आझी न मिळों मतासी । कोणी कैसी कैसी भावनेच्या
॥ १ ॥ विचार करितां वायां जाय काळ । लटिकें तें मूळ फजितीचें
॥ २ ॥ तुका झणे तुझी करा घटापटा । नका जाऊं वाटा आमुषिया ॥ ३ ॥

॥ २०१ ॥

आचें सुख नाहीं आलें अनुभवा । कठीण हें जिवा तोंचिवरी ॥ १ ॥
मागिलांचें दुःख लागों नेदी अंगा । अंतर हें संगी नेदी पुढें ॥ २ ॥
तुका झणे सर्वेविशीं हा संपन्न । जाणती महिमान अुषि ऐसें ॥ ३ ॥

॥ २०२ ॥

हो राहो रसना बोलतां आवडी । पावीं दिली तुझी माझ्या सनै ॥ १ ॥
मानेल त्या तुझी आझका स्वभावे । मी तों माझ्या भावें अनुसरले ॥ २ ॥
तुका झणे तुझी किरावें नव्हतीं । माझी तों हे मृती जाली आतां ॥ ३ ॥

तुकारामाची बाधा.

॥ २०३ ॥

न मोलतां तुझां कळों न ये गुज । झणऊनी लाज सांढियेडी ॥ १ ॥
आतां तुझां पुढें जोडितसें हात । नका कोणी अंत पाहों माझा ॥ २ ॥
तुका झणे आझी पैसळों शेजारी । करील तें हरी पाहों आतां ॥ ३ ॥

॥ २०४ ॥

खंड मुहतर । सासुरवास करकर ॥ १ ॥ याची जाळी बोटवण ।
आतां न वेळों तो शीण ॥ २ ॥ बहुतांची दासी । तये घरीं सासुर-
वासी ॥ ३ ॥ तुका झणे मुळें । खंड जाला एका वेळें ॥ ४ ॥

॥ २०५ ॥

निरंजनीं एकठवाणें । संग नेणें दुसरा ॥ १ ॥ पाहा चाळविलें कैसे ।
आमुनि पिसें गोवळें ॥ २ ॥ छपलें अंगें अंग । दिला संग होता तो
॥ ३ ॥ तुका झणे नव्हतें ठावें । जालें भावें वाढोळें ॥ ४ ॥

कृष्णाचे बाळपणांतील खेळ.

गोरसाची चोरी.

॥ २०६ ॥

मळवनी सकळ गोपाळ । कांहीं करिती विचार ॥ १ ॥ चला जाऊं
गोरस कोणी । आजी घेऊं चंद्रवणी । बेल कावियेला अमुणी । एका
करितां गळे हो ॥ २ ॥ वाट काढिली गोविंदी । मार्गे गोपाळाची मांदी
॥ ३ ॥ अवघाचि वाबरे । कळों नेदी कोणा फिरे ॥ ४ ॥ घर पाहोवि
एकांताचें । नवविधा नवनीताचें ॥ ५ ॥ रिघे आपण भीतरी । पुरवी
आमुळियाक्या हरी ॥ ६ ॥ बोळों नेदी झणे स्थीर । खुणा दावी सा
थीर ॥ ७ ॥ जोगावस्याजरी । तुका करितो चाकरी ॥ ८ ॥

॥ २०७ ॥

बाळ तर या रे जामें । अवघे माझ्या मार्गे मार्गे ॥ १ ॥ आजी देव
वाटभरी । पुरे झणाल तोंवरी ॥ २ ॥ इळूइळू चला । कोणी कोणा
कोळ ॥ ३ ॥ तुका झणे मांडां झणे । देवें मांडां मांडां घेवें ॥ ४ ॥

॥ २०८ ॥

जिंकें लावियेलें दुरी । होतों तिघांचे मी बरी ॥ १ ॥ तुझी व्हारे दोही
कडे । मुख पसरुनी गडे ॥ २ ॥ काहाती त्या धारा । घ्यारे दोहीच्या
जोंपरा ॥ ३ ॥ तुका झणे हातीं टोका । अधिक वर्षे नेदी एका ॥ ४ ॥

॥ २०९ ॥

काले ते भ्याव । त्यांसी येवें जाला नाड ॥ १ ॥ बीट चेती घणीवरी ।
मकी उतरितो हरी ॥ २ ॥ आपुळिया मती । पडलीं विपारी ती
हरी ॥ ३ ॥ तुका लागे घ्या रे पायां । कै पावाल या ठाय ॥ ४ ॥

॥ २१० ॥

जालें मग पोट । केला गळ्यांनीं बोभाट ॥ १ ॥ ये रे ये रे नारा
जणा । बोळों अबोळण्या खुणा ॥ २ ॥ खांद्यावरी भ्रर । तीं शिण
तुहु फार ॥ ३ ॥ तुक्याच्या दातारें । नेलीं सुखी केलीं पोरें ॥ ४ ॥

मातेशीं हट व समाधान.

॥ २११ ॥

मोजनाच्या काळी । कांन्हें मांडियेली आळी । काळा करी बन
हाळी । अन्न एकबटा देई निवडुनी । माते झणतो जननी । हा
मेढूनी मेदिनी । बरी अंग घाली ॥ १ ॥ कैसा आळी चेसी । नव्हे
चि करविसी । घेई दुसरें तयेसी । बारी झणे नको ॥ २ ॥ आतां
जाय करुं । नये यासी हाणूं मारुं । नव्हे बुझावितां स्थिरुं । कांही
करिना हा । त्यांचि केले एके ठायीं । आतां निवडूनी स्वई । आतां
जाचितोसी काई । हरिशी झणे माता ॥ ३ ॥ त्याचें तयाकुन । कर
वितां तुदे भान । तंव जालें समाधान । उठोनियां बैसे । माते न
जाणविलें । अंग चोरुनी आपुळें । तोडियेलें एका बोळें । कैसें सुख
॥ ४ ॥ ताड पाळवें झाकिलें । होतें तैसें तेंचें केळें । भिन्नाभि

निवडिलें । असें वेगळाळी । विस्मय जननी । भाव देखोनियां मनी ।
झणे नाही ऐसा कोणी । तुज सारिला रे ॥ ५ ॥ हलबळी माये ।
कुस अंगी न समाये । कवळूनी वाहे । देती आलिंगन । आनंद भो-
जनी । तेथें फिटकीसे धणी । तुका झणे कोणी । सांडां शेष मज ॥ ६ ॥

गोपाळांभरोबर निरनिराळ्या प्रकारचे खेळ व काला.

॥ २१२ ॥

सोडियेच्या गाई नवलक्ष गोपाळी । सर्वे वनमाळी चालियेला ॥ १ ॥
सुदिनसुवेळीं भाग्याच्या उदर्यां । चराचरा गाई वनामाजी ॥ २ ॥
गाईगोपाळांच्या संगें चाले हरि । क्रीडा नानापरी खेळताती ॥ ३ ॥
काठी कांडळीया मोहरीया पोवा । सिंदोरी गांजिवा खांशावरी ॥ ४ ॥
भोवनें खंवगडे खेळे नानापरि । आले भीमातीरीं वेषुनादा ॥ ५ ॥
तेथें उभा ठेला गोपाळांसहित । सिंदोरिया सोडीत बैस तेथें ॥ ६ ॥
तुका झणे ज्यांनीं आणिल्या भाकरी । नेऊनियां हरीपुढें देती ॥ ७ ॥

॥ २१३ ॥

माझे गढी कोण कोण । निवडा भिज यांतुनी ॥ १ ॥ आपआपणामध्ये
बिळों । एक खेळों एकाशीं ॥ २ ॥ धावरियांच्या मोढा काढ्या । धावर
भ्याळां वळवियां ॥ ३ ॥ तुका झणे देवापशीं । विटाळशी नसावी ॥ ४ ॥

॥ २१४ ॥

झेला रे जेला वरचेवर जेला । हातिचें गमावी तो पाठीं साहे टोला ॥ १ ॥
त्रिगुणांचा चेंदू हातें मुगारी तिराळा । बरिलिया मुखें मनें लावी वेंच
कोळा ॥ २ ॥ आगळा होऊनि धरी वरिचिया वरी । खपळ तो जिणे
मांड्या ठके येरझारी ॥ ३ ॥ हातीं सांपडलें उभें बैसों नेदी कोणी । सो
री मागे सोरी घेती ओणवें करुनी ॥ ४ ॥ डाई पडलिया सोसी दुःखा
जोगर । पाटीवरी भार भोंवताही उभा केर ॥ ५ ॥ तुका झणे सु
जे गमावें भागवें । विंकितो हरीशी कोणी पका तरी करे ॥ ६ ॥

॥ २१५ ॥

अझुनि कां बीर पोरा न झणसी फिर । धरुनियां वीर लाजे
निपाळा ॥ १ ॥ मोकळा होतासी कां रे पडिलासी आई । वरिळांचा भा
आतां वसरेसा नाहीं ॥ २ ॥ मेळवूनि मेळा एकाएकीं दिली मिठी । क
लिलें एक बहु बैसविर्ली पाठी ॥ ३ ॥ तळील तें वरी वरील तें येवें तळा
न सुटे तोंवरी येथें गुंतलिया खेळा ॥ ४ ॥ सांडितां ठाय पुढें सरिल धर
मात । चढेल तो पडेल पेसी ऐका रे मात ॥ ५ ॥ तुका झणे किती
पराधे हात पाय । न खेळानें तोंच बरें धरी न ये डाय ॥ ६ ॥

॥ २१६ ॥

गडी गेले रवी । कान्हो नेवीस तूं चढी ॥ १ ॥ आझी न खेळों
खेळों । आला भाव तुझा कळों ॥ २ ॥ न साहावे मर । बहु लाग
वशीर ॥ ३ ॥ तुका आला रागें । येऊं नेवी मागें मागें ॥ ४ ॥

॥ २१७ ॥

या रे करूं गाई । जमा निजलेती आई । बोभाटानें आई । घर
गेल्या मारील ॥ १ ॥ घाला घाला रे कुकुरे । ज्वाची तेणेंचि मोदरे
एवढेंचि पुरे । केलियानें सावध ॥ २ ॥ नेणोनियां खेळा । समय स
मयाच्या वेळा । दुश्चिताजवळा । मिळालेती दुश्चित ॥ ३ ॥ तुका झणे
हीक । न धरितां लागे भीक । धर । सकळीक । मनेरी धांचा बळतियां ॥ ४ ॥

॥ २१८ ॥

एकमेकीं घेती धडका । पाडी धडका वेऊनी ॥ १ ॥ एकमेकां पाठीवरी
बैसोनी करिती दवाजी ॥ २ ॥ हाताहात हाणे लाडी । पळतां चाई चुक
विती ॥ ३ ॥ तुका झणे छपणी चपणी । एका हाणी पाठीवरी ॥ ४ ॥

॥ २१९ ॥

चळा वळूं गाई । दूर अंतरल्या भाई ॥ १ ॥ खेळ खेळतां जाळा
मीण । कोण करी वणवण ॥ २ ॥ गाई हकारी कान्हया । झणोनि
लागती वे पायां ॥ ३ ॥ तुका झणे धामें । नामसंकीर्तन करवें ॥ ४ ॥

॥ २२० ॥

बळा वळू गाई । बैसों जेऊं एके ठायीं ॥ १ ॥ बहु केळी वणवण
 पायपिटी जाला सिण ॥ २ ॥ खांदीं भार पोटीं भूक । काय खेळा
 माये सुख ॥ ३ ॥ तुका झणे घाबें । मग भवघें बरवें ॥ ४ ॥

॥ २२१ ॥

अवघे गोपाल झणसी या रे करुं काला । काय काय कोणा
 सिंदोरी ते पाहों या मला । नका कांहीं मागें पुढें रे ठेवूं खरेंच बोल
 मंची वंचला सोचि रे येथें भोंबला त्याला ॥ १ ॥ घेतल्यावांचुं
 झाला रे तेदी आपुलें कांहीं । एकां एक ग्वाही बहुत देसी मोके
 नाही । ताक सांडी येर येर रे काला भात भाकरी दही । आज
 घेतों मध्ये बैसला नाही आणवीत तें ही ॥ २ ॥ एका नाही धीरे
 तांतडी दिल्या सोडोनी मोटा । एक सोडितील गांठी रे एक
 छली वाटा । एक उभा भार वाहोनि पाहे जगाचि खोटा । एक
 करुनि आराले आतां ऐसेचि घाटा ॥ ३ ॥ एकीं स्थिरावल्या गाई
 रे एक बळत्या देती । एकांच्या फांकल्या वोढाला फेरे भोंबली
 घेती । एकें चाराबोरा गुंतलीं नाही जीवन चितीं । एक एका
 बळा झणती एक हुंबरी घेती ॥ ४ ॥ एकीं एकें वाटा लाविलीं
 ओळीं नेणतीं मुलें । आपण घरींच गुंतले माळा नासिलीं फुलें ।
 गांढींचें तें सोडूं नावजे खाय आइतें दिलें । सांपडलें वेडी
 बोदी रे भार वाहतां मेलें ॥ ५ ॥ एक ते माया गुंतले घरीं बहुत
 काम । वाचा ही नाही तयाची तया कांहींच ठावें । जेसें होतें शिके
 संचित तैसें लागलें खरें । हातोहातीं गेलें वेचुनी मग पडिलें
 ठावें ॥ ६ ॥ एकीं हातीं पायीं पटे रे अंगीं लाविल्या राखा । एक
 ते सोलिव बोडके केळी सपाट शिखा । एक ते आळसी तळीं
 घरी वाढिल्या काखा । सिंदोरी वांचून बुद्धि रे केळा अवघ
 आखा ॥ ७ ॥ तुका झणे आतां कांदोबा आतां भंडोनी पावें । अ

ताही आझांपाशीं तें तुज अवघेंचि ठावें । मोकळितां तुझी झग
आहीं कवणाची जावें । कृपावेंतें कृपा केली रे फोड भरेतों खावें ॥ ८ ॥

॥ २२२ ॥

आझां निकट वासें । कळों आलें जैसें तैसें । ताहीं अनारिसें । क
म्होबाचे अंतरां ॥ १ ॥ पंडती आपुल्या भावना । जैसी जयाची
वासना । कर्मचा देखणा । पाहे लीला कौतुक ॥ २ ॥ खेळ खेळे
मडे डाई । व्याचा भार त्याच्या ठायीं । कोणी पडतील डाई । कोणी
कोडीं उगविती ॥ ३ ॥ तुका झणे कवळ । हातीं घेऊनि गोपाळ । दे
त्यांचें धळ । त्यांसी तैसा विभाग ॥ ४ ॥

॥ २२३ ॥

काम सारुनी सकळ । आले अवघे गोपाळ । जाली आतां वेळ
झणती आणा सिदोच्या ॥ १ ॥ देती आपुलाला त्राटा । गाई दे
खविल्या दाढां । दोंदिल बोंबळा । बांकड्याचा हरि मेळीं ॥ २ ॥
आपुलाळिये आवडी । मुदा बांधल्या परवडी । निवडूनियां गोडी ।
हरि मेळवी त्यांत तें ॥ ३ ॥ भार बागविला खांदीं । नव्हती मि
ळाळी जीं मांदी । सकळांचे संधी । ओझीं अवघीं उतरलीं ॥ ४ ॥
जागे जो तांतडी । त्यासी रागा येती गडी । तुझी कां रे कुडी । ये
अध्या भावना ॥ ५ ॥ एक एकाच्या संवादें । कैसे घाले प्रहसनं
तुका झणे पदें । यारे वंदूं हरीचीं ॥ ६ ॥

॥ २२४ ॥

यमुने पावळीं । गडियां बोळे वनभाली । आणा सिदोच्या
कळी । काला करूं आज्ञी । अवघें एके ठायीं । करुनी स्वा
भाचा पाही । मजपाशीं आहे तेंही । तुझांमाजी देतो ॥ १ ॥ झणती
पदें गोपाळ । झणती बरवें गोपाळ । वाहाती सकळ । मोहरी पावे
नानंदें । खडकीं सोडियेल्या मोटा । अवघा केला एकवटा । काला
रुनियां बांटा । गडियां देतो हरि ॥ २ ॥ एकापदें एक । पाली

हात पसरी मुख । गोळा पांवे तया मुख । अधिकचि वाटे । झणती
 गोळ जालें । झणती गोळ जालें । आणि देई । नाही पोळ धालें ॥ ३ ॥
 हात नेतो मुखापासी । येर आशा तोंड वासी । खाय आपण
 तबासी । दाबी बांकुलिया । देखूनियां मिठी । पळे लागतील पाठी ।
 भरुनी काढतील ओठी । मुखामाजी खाती ॥ ४ ॥ झणती ठकठक
 रे कान्हा । लाबी घांसा भरी राणा । दुम करितो शंभणा । पाठो
 बाठी तयाक्या । अवधियांचे खाय । कवळ कृष्णा माझी माय
 सुरवर झणती हाय हाय । सुखा अंतरलों ॥ ५ ॥ एक एका मारी
 हुंगा पाठी तोंडावरी । गोळा न साहावे हरी । झणे पुरे आतां ।
 वेतो काकुलती । गोळा न साहावे श्रीपति । झणे खेळों आतां
 नीती । सांगों आदरिलें ॥ ६ ॥ आनंदाचे फेरी । माजी बालुनियां
 हरी । एक पाळिती हुंवरी । बाती सिंगें पावें । वांकडे बोवडे
 खुडे खुडे एक लुडे । कृष्णा आवडती पुढें । बहु भाविक ते ॥ ७ ॥
 करी कवतुक । त्यांचें देखोनियां मुख । हरी वाटतसे सुख । खव-
 लदां हांसे । एक एकाचें उल्लिष्ट । खातां न मानिती वीट । केडी
 लाजतां ही घीट । आपुलिया संगें ॥ ८ ॥ नाही ज्याची गेली भूक ।
 त्याचें पसरवितो मुख । अवधियां देतो सुख । सारिखेंची हरी । झणती
 भळा भळा हरी । तुझी संगति रे बरी । आतां पाळविसी तरी । न
 बजों आणिकां सवें ॥ ९ ॥ गाई विसरल्या चार । पक्षी थापदांचे
 भार । जालें यमुनेचें स्थिर । जळ वाहों ठेले । देव पाहाती सकळ
 मुखें घोटूनियां लाळ । वन्य झणती गोपाळ । धिग जालों आझी ॥ १० ॥
 झणती कैसें करावें । झणती कैसें करावें । यमुनाजळीं व्हावें । मत्स्य
 दोष ध्यावया । सुरवरांचे थाट । भरलें यमुनेचें तट । तंव अधिकचि होंट
 घटमटां वाजवी ॥ ११ ॥ आनंदें सहित । क्रीडा करी गोपीनाथ
 झणती यमुनेत हात । नका धुऊं कोणी । झणती जाणे जीवींचे
 झणती जाणे जीवींचे । लाजे त्यास येथें कैचें । दोष कृष्णाचें । ल

बोरिवे ॥ १२ ॥ अन्य दिवस काळ । आजी पावला गोपाळ । झणजे
वाळों रे सकळ । तुझिया नि हातें । मानवले गडी । एक एकांचें आवडी
वहीं खावले परबडी । घणीवरी आजी ॥ १३ ॥ तुझा संग बरवा
नित्य आझां थावा । ऐसें करूनी जीवा । नित्य देवा चालावें
संग झणे वनमाळी । ज्या रे काठिया कांबळी । आतां जाऊं लेली
मेळी । गाई चारावया ॥ १४ ॥ तुका झणे प्रेमें धाळी । कोणा न साहाये
माली । गाई गोपाळांसी केली । आपण यांसरी । आजी जाला आनंद
आजी जाला आनंद । चाले परमानंद । सर्वे आझांसहित ॥ १५ ॥

॥ २२५ ॥

वैसवूनी फेरी । गडियां मध्यभागीं हरी अकधियांचें करी । समान
मान सारिलें ॥ १ ॥ पाहे तो देखे समोर । भोगी अवघे प्रकार । हकचे
मेली कर । कवळ मुखी देती ते ॥ २ ॥ बोले बोलतिया सर्वे । देतील ते
स्वाचें ध्यावें । एक एका ठावें । येर येरा अटश्य ॥ ३ ॥ तुका झणे देवा
बाहु आवडीचा देवा । कोणाच्या जीवा । बाटों नेदी विषम ॥ ४ ॥

॥ २२६ ॥

“अवधियां दिला गोर । मजकरे पाहीना ” ॥ १ ॥ कुंदे गोपाळ बोले
बोळी । हुंगा धापली झणे तोंडा ॥ २ ॥ आवडती थोर मोटे । मी रे
थोरटें दैन्यवाणें ॥ ३ ॥ झणे जाणों भाव । जीवींचा वेव बुझावी ॥ ४ ॥

॥ २२७ ॥

हा मे माझे हातीं । पाहा कवळ सांगाती ॥ १ ॥ देखें दिलां खातों
भाग । कराल तर करा लाग ॥ २ ॥ धालें ऐसें पोट । बरी करुनि
मोट ॥ ३ ॥ तुका झणे घरी । मग कैक्या या परी ॥ ४ ॥

॥ २२८ ॥

अवघेचि गोच जालें ॥ मागीलये मरी आलें ॥ १ ॥ साहज जाऊ
संदुरंग । दिला अर्घ्यतरी संग ॥ २ ॥ धडिये पावतां तो वाव । मागे
पावतां ठाव ॥ ३ ॥ तुका झणे गेलें । स्वर्गाचें जमिं जालें ॥ ४ ॥

तुकारामाची काथा.

॥ २२९ ॥

ज्यां जैसी जावडी त्यां तैसा विभाग । देव पांडुरंग तृप्ति आली ॥ १ ॥
मुर्लीचें उच्छिष्ट हिरोनियां खातां । विस्मित विधाता देखोनियां ॥ २ ॥
दिलें जें गोपाळां तें नाहीं कोणासी । विस्मित मानसीं सुरवर ॥ ३ ॥
देव ऋषि मुनि सिद्ध हे चारण । शिव महद्रूप चंद्र सूर्य ॥ ४ ॥
तुका झणे आले सकळही सुरवर । आनंदें निर्भर पाहावया ॥ ५ ॥

॥ २३० ॥

ज्या रे भोंकरें भाकरी । दही भासावी सिंदोरी । ताक सांडा वु
जसेल तें तयारें ॥ १ ॥ येथें नावें तैसें ज्यावें । ओढें परि निरें व्हावें
सांगातों हें ठावें । असों नारे सकळां ॥ २ ॥ माझें आहे तैसें पाहे । नाहीं
हरी घरा जाये । ओगेनियां माये । नवनीत आणावें ॥ ३ ॥ तुका झणे
वरीं । माझें कोणी नाहीं हरी । नका करूं दुरी । मज पायां वेगळें ॥ ४ ॥

॥ २३१ ॥

आले सुरवर नानापक्षी जाले । सकळ अवतुरले श्रापदवेपें ॥ १ ॥
न्यानखररूपी होऊनियां आले । उच्छिष्ट कवळ वेचिताती ॥ २ ॥
होऊनियां दीन हात पसरिती । मागोनियां घेती उष्टावळी ॥ ३ ॥
अभिमान आढ घालोनी बाहेरी । तथां झणे हरि घ्या रे धणी ॥ ४ ॥
तुका झणे धणी लाधली अपार । तथा सुखा पार काय सांगों ॥ ५ ॥

॥ २३२ ॥

कात्यायिया आले । देव जळीं जाले मासे । पुसोनियां हांसे । टिरी
सांगातें हात ॥ १ ॥ लाजे त्यासी वांटा नाहीं । जाणे अंतरीचें तेंही
दीन होतां काहीं । होऊं नेदी वेगळें ॥ २ ॥ अपाय अपाय यापुढें ।
कोटे निवडितां कुठे । जोडूनियां पुढें । हात उमे नुपेक्षी ॥ ३ ॥ तें घ्या रे
आवकाशें । जया फावेल तो तैसें । तुका झणे रसें । प्रेमाचिया आनंदें ॥ ४ ॥

॥ २३३ ॥

आजी ओस अमरावती । काला पाहावया येती । देव विसरती
ज्याच आपला ॥ १ ॥ आनंद न समायें मेविनी । चारा विसरती

बाणी । तटस्थ त्या प्यानीं । गाई जाल्या आपदे ॥२॥ जें या देवा
देवत । उमें आहे या रंगांत । गोपाळांसहित । क्रीडा करी कान्हो
॥ ३ ॥ तथा सुखाची शिराणी । तीच पावले सेविनी । तुका
मुनी । भुंदितां न लाभवी ॥ ४ ॥

॥ २३४ ॥

चला वाई पांशुरंग पाहू बाळवंटीं । मांडियेला काला भोंवत
गोपाळाची दाटी ॥ १ ॥ अनंदे कवळ देती एकामुखीं एक ।
झणती सान थोर अबचीं सकळीक ॥ २ ॥ हमामा हुंबरी पां
बाजविती मोहरी । पेतलासे फेर माझी घालूनियां हरी ॥ ३ ॥
कुळल्या नारी नर अबल्या पशुयाती । विसरलीं वेदभाव शं
नाहीं चितीं ॥ ४ ॥ पुष्पांचा वरुषाव जाली आरतियांची दाटी ।
तुळसी गुंफोनियां माला घालिलील कंठीं ॥ ५ ॥ चाम्पवांचा राणा
गोपीमनोहर कान्हा । तुका झणे सुख वाटे वेळोनियां मना ॥ ६ ॥

॥ २३५ ॥

कंठीं धरिला कुण्मणी । अवधा जनीं प्रकाश ॥ १ ॥ काला वां
एकमेकां । वैष्णवां निका संभ्रम ॥ २ ॥ वांकुलिया प्रकाशिकां । उच
कोकां दाखवूं ॥ ३ ॥ तुका झणे भूमंडळीं । आही बली वीर गावे ॥ ४ ॥

॥ २३६ ॥

उपजोनियां पुढती येऊं । काला खाऊं दहीभात ॥ १ ॥ वैकुंठी
तो ऐसें नाहीं । कवळ कांहीं काल्याचें ॥ २ ॥ एकमेकां वेऊं मुखीं
मुखीं घालूं हुंबरी ॥ ३ ॥ तुका झणे बाळवंट । बरवें नीट उसम ॥ ४ ॥

॥ २३७ ॥

हेचि अनुवाद सदा सर्वकाळ । करनियां गोपाळकाळा सेवूं ॥ १ ॥
मोरसले कामधेनुचें दुभतें । संपूर्ण आहेत गगनभरी ॥ २ ॥ संत सन
काशिक गोमट्या परबही । विभग आबही इच्छेचिये ॥ ३ ॥ तुका झणे
नाहीं आहें जगजग । मग मगचे जीण कोणा खेळें ॥ ४ ॥

तुकारामाची गाथा.

॥ २३८ ॥

जातां हेचि जेऊं हेचि जेऊं । सर्वे घेऊं सिंदोरी ॥१॥ हरिनामाचा
लिपळा काळा । घेमें मोहिला साधने ॥२॥ चवीं चवीं घेऊं पासी ।
अक्षरस आवडी ॥३॥ तुका झणे गोह लागे । तों तों मागे रसना ॥४॥

॥ २३९ ॥

कवळाचिया सुखें । परब्रह्म आलें गोरखें । हात गोवूनि खाय सुखें ।
बोटासांचीं लोणचें ॥१॥ कोण जाणे तेथें । कोण लाभ कां तें । ब्रह्मादिका
दुर्लभ ॥२॥ घाली हमासा हुंबरी । पांवा बाजवी मोहरी । गोपाळांचे
फेरी । हरि छंदें नाचतसे ॥३॥ काय नव्हतें त्या घरीं खावया । रि
लोणी पोरानया । तुका झणे सर्वें तया । आझीही सोंकलों ॥४॥

॥ २४० ॥

अवघें अवघीकडे । विलें पाहे मजकडे । अशा संवगडे । सहित थोरी
लागली ॥१॥ कां रे धरिला अबोला । माझा वांटा देई मला । सिंदोरीचा
केला । साहा आतां निवडेना ॥२॥ भूक लागली अनंता । कां रे नेणसी
जाणतां । भागलों वळितां । गाई सैरा ओढाळा ॥३॥ तुका करुणा भाकी ।
हरि पाहे गोळा टाकी । घेता आला सुखी । भीतरी वांटी आणिकां ॥४॥

॥ २४१ ॥

आझी गोवळी रानटें । नव्हों जनांतील धीटें ॥१॥ सिंदोरीचा क
काळा । एक वांटितों एकाला ॥२॥ खेळों आपआपणाशीं । आमचीं तीं
आझांपाशीं ॥३॥ मिळालों नेणते । तुका कान्होबा भोंवते ॥४॥

॥ २४२ ॥

कां रे गमाविल्या गाई । आली वळती तुझी जाई । मार्गे आलें काई ।
एका तें कां नेणसी ॥१॥ केलास फजित । मार्गे पुढें ही बहुत । ला
नाहीं नित्य । नित्य दंड पावतां ॥२॥ बोला खोडा खिळ गाडी । ऐ
कोण तथे काढी । पांवेळ का पाही । तुझी आधीं बोढाळा ॥३॥ च
जाई । मी ही येतीं तुजकडे । तुका झणे जंव । तेथें नाहीं पावडी ॥४॥

॥ २४३ ॥

कान्होबा आतां तुझी आझीच गाढे । कोणाकडे जाऊं नेदूं ॥ १ ॥ बाहेर
तुझी भारशिंदोरी । बळतीबरी येऊं नेदीं ॥ २ ॥ दवळे, गाईचें दूध काढूं
एकएकल्यां ठोंबे मारूं ॥ ३ ॥ तुका झणे डोकवूं त्यांला । जे तुझ्या बोटा
मानीत ना ॥ ४ ॥

॥ २४४ ॥

बहु काळीं बहु काळीं । आझी देवाचीं गोवळीं ॥ १ ॥ नाहीं विटों वेळ
आव । जेऊं नैसवी सांगातें ॥ २ ॥ बहु काळें बहु काळें । माझे पांघो
कांबळें ॥ ३ ॥ तुका झणे नाहीं नाहीं । त्याचें आमचेंसं कांहीं ॥ ४ ॥

॥ २४५ ॥

बहु बरा बहु बरा । यासांगातें मिले चारा ॥ १ ॥ झणोनी जीवें साठी
घेतली कान्होबाची पाठी ॥ २ ॥ बरवा बरवा दिसे । समागम याच
निमिषें ॥ ३ ॥ पुढती पुढती तुका । सोंकला सोंकवितो लोकां ॥ ४ ॥

॥ २४६ ॥

बेती पाण्यासी हुंबरी । त्यांचें समाधान करी ॥ १ ॥ देखी गोपाळांच
सबे । जाती तिकडे मार्गे धावे ॥ २ ॥ स्थिरावली गंगा । पांगविली
झणे उगा ॥ ३ ॥ मोहरी पांवा काठी । तुका झणे याजसाठीं ॥ ४ ॥

॥ २४७ ॥

बळी गाई धांवे परा । आमच्या करी येरझारा ॥ १ ॥ नांव घेत
तों जवळी । बहु भला कान्हो बळी ॥ २ ॥ नेदीं पळों तणें पुरें । झणें
अवघेंचि बरें ॥ ३ ॥ तुका झणे चित्ता । वाटे न व्हावा परता ॥ ४ ॥

॥ २४८ ॥

झणती धाळों धणीबरी । आतां नळगे शिंदोरी । नये झणभरी
आतां यासी विसंबों ॥ १ ॥ चाल चाल रे कान्होबा । खेळ मांडूं रानीं ।
नैसवूं गोठणीं । गाई जमा करूनी ॥ २ ॥ न लगे जावें घरा । तुफळिया
येरझारा । सर्जन सोयरा । मायबाप तूं आझां ॥ ३ ॥ तुका झणे धावें
पोट । मातां कशाचा बोभाट । पाहणें ते बाट । मार्गे पुढें राहिली ॥ ४ ॥

- ॥ २४९ ॥

तुझिये संगती । जाली आमुची निश्चिती ॥ १ ॥ नाही देखिले ते
मिळे । भोग सुखाचे सोहळे ॥ २ ॥ चरीं ताकाचें सरोवर । येथें नवनी-
वाचे पूर ॥ ३ ॥ तुका झणे आतां । आझी न वजों दबडितां ॥ ४ ॥

॥ २५० ॥

कामें पीढिलों माया । बहु मारी नाही दया ॥ १ ॥ तुझ्या राहिले
आघारें । जालें अवघेंचि घरें ॥ २ ॥ तुझे लागलों संगती । आतां येतो
काकुळती ॥ ३ ॥ तुका झणे तुझ्या भिडा । कान्होबा हे गेली पीढा ॥ ४ ॥

॥ २५१ ॥

बळादिकां न कळे खोळ । ते हे आकळ भरिली ॥ १ ॥ मोहरी पांढरे
बाहे काठी । धावे पाठीं गाईचे ॥ २ ॥ उच्छिष्ट न लभे देवां । तें हें सदैव
गोवळ्यां ॥ ३ ॥ तुका झणे जोड जाली । ते हे मावळी आमुची ॥ ४ ॥

॥ २५२ ॥

कान्होबा तूं आलगत । नाहीं लाज बहु धीट । पाहिलें वाईट । बोळोनि
खोटें ॥ १ ॥ परि तूं न संजिसी खोदी । करिसी केली घडीघडी ।
पाहिसी रोकडी । तुटी मावे आझांसी ॥ २ ॥ तूं ठायींचा गोवळ । अवि-
चारी अनर्गळ । चोरटा सिद्धळ । ऐसा पिटूं लांगोरा ॥ ३ ॥ जरी तुझी
आई । आझी बालूं सर्वां ठायीं । तुका झणे तेंही । तुज वाटे भूषण ॥ ४ ॥

॥ २५३ ॥

जिणों वेळर काल । घालों तुझ्यानें सकळ ॥ १ ॥ नाहीं नाहीं रे कान्होबा भ-
आझांपासीं । वळूनी पुरविसी गाई पोटा खावळ ॥ २ ॥ तुजपाशीं भयें
हें तों मोलों परी नये ॥ ३ ॥ तुका झणे बोल । आझां अनुभवं फोल ॥ ४ ॥

॥ २५४ ॥

आहारां गोवळी । खाय त्यांची चट्टावळी ॥ १ ॥ करिसी नामाचें
खत । गढी कान्होबाचें ध्यान ॥ २ ॥ आली शावी बाई । धावे वळ-
जालें गाई ॥ ३ ॥ एके ठायीं काला । तुका झणे भाविकाला ॥ ४ ॥

दणव्यापासून गोपाळाचे संरक्षण व सांची प्रेमयुक्त भावने

॥ २५५ ॥

जे काय पवाडे नाही म्यां ऐकिले । गोपाळ रक्षिले वनांतरी ॥ १ ॥
भावेचा बोणवा होऊनी राक्षस । लागला वनास चहुंफे ॥ २ ॥
गगनासी ज्वाळा लागती तुंबळ । गोधने गोपाळ वेढावली ॥ ३ ॥
तुका झणे तेथें पळावया वाट । नाही मा निपट ऐसें जालें ॥ ४ ॥

॥ २५६ ॥

बडकला अग्नि आझा येती बरी । गोपाळ श्रीहरी विनविती ॥ १ ॥
अरे कृष्णा काय विचार करावा । आळा रे बोणवा जळों आतां ॥ २ ॥
अरे कृष्णा तुझे नाम बळिवंत । होय कृपावंत राख आतां ॥ ३ ॥
तुका झणे अरे कृष्णा नारायणा । गोपाळ करुणा भाकितिले ॥ ४ ॥

॥ २५७ ॥

अरे कृष्णा आझी तुझे निजगडी । नवनीत आवडी देत होतो ॥ १ ॥
अरे कृष्णा आतां राखें कैसें तरी । संकटा भीतरीं पढियेलों ॥ २ ॥
बकपला इंद्र जेव्हां शिळाधारीं । गोवर्धन गिरी उचलिला ॥ ३ ॥
तुका झणे तुझे पवाडे गोपाळ । वर्णिती सकळ नारायणा ॥ ४ ॥

॥ २५८ ॥

अरे कृष्णा तुवां काळिया नायिका । दावे रगडिळा रिठासुर ॥ १ ॥
अरे कृष्णा तुवां पूतना शोपिली । दुर्बुद्धि कळली अंतरींची ॥ २ ॥
गोपाळ करुणा ऐसी नानापरी । भाकिती श्रीहरी तुजपुढें ॥ ३ ॥
तुझे नाम कामधेनु करुणेची । तुका झणे त्यांची आळी कृपा ॥ ४ ॥

॥ २५९ ॥

चहुंफडनिवां वेत्ती ते कझोळ । सभोंवते ज्वाळ जवळी आले ॥ १ ॥
कुमार भूति श्रीकृष्ण भाकुटी । पोंगडी आणि काठी खांद्यावरी ॥ २ ॥

कहान लेंकरुं होतें तें सगुण । विक्काळ वदन पसरिलें ॥ ३ ॥
 आभाड तें एक गगनी लागलें । एक तें ठेविलें भूमीवरी ॥ ४ ॥
 तवे वेळीं अवघे गोपाळही ध्याले । तुकेंही लपालें भेऊनियां ॥ ५ ॥

॥ २६० ॥

बैल आली आगी कान्हो काय रे करावें । न कळे तें कैसे आगी
 बांचों आगी जीवें ॥ १ ॥ भांव रे हरी सांपडलों संधी । वोणव्याचे
 मधीं बुद्धि काहीं करावी ॥ २ ॥ अवचित्तां जाळ येतां देखियेला वरी
 परतोती पाहतां आधीं होतों पाठमोरी ॥ ३ ॥ समोवता फेर रीग
 पुरे पळतां । तुका झणे जाणसी तें करावें अनंता ॥ ४ ॥

॥ २६१ ॥

भिऊं नका बोले झाफूनियां राहा खोळे । चालवील देव धाक नाही
 येणें वेळे ॥ १ ॥ बाप रे हा देवांचाही देव । कळों नेदी माव काव
 करी करची ते ॥ २ ॥ पसरुनी मुख विश्वरूप खाय जाळ । सारुनियां
 संधि अवघे पडार्च गोपाळ ॥ ३ ॥ तुका झणे आगी मार्गे ध्यालों
 बायांविण । कळों आले आतां या सांगातें नाही शिण ॥ ४ ॥

॥ २६२ ॥

श्रीमुख वोणवा गिळीत आलिलें । भ्यासुर वासिलें वदनांबुज ॥ १ ॥
 विक्काळ त्या दाढा भ्यानें पाहावेना । धांवुनी रसना ज्वाळ गिळी ॥ २ ॥
 विव्हा लांब धांवे गोळा करी ज्वाळ । मोटें मुखकमळ त्यांत घाली ॥ ३ ॥
 तुका झणे अवघा वोणवा गिळीला । आनंद जाहाला गोपाळांसी ॥ ४ ॥

॥ २६३ ॥

गोपाळ प्रीतीनें कैसें चिनविती । विक्काळ श्रीपति होऊं नको ॥ १ ॥
 नको रे वा कृष्णा धरुं ऐसें रूप । आझां चढकांप सुटलासे ॥ २ ॥
 होई वा धाकुटा श्याम चतुर्भुज । बैसोनियां गुज सुखें बोलों ॥ ३ ॥
 वोणव्याच्या मार्गे गिळिशील आझां । तुका मेघश्यामा नावां झणे ॥ ४ ॥

॥ २६४ ॥

कांढियेलें रूप विजळ भ्यासुर । जालें सकुमार कोढिसबाणें ॥ १ ॥
इशाम चतुर्भुज मुकुट कुंडलें । सुंदर वंदलें नव बाळ ॥ २ ॥ गोपाळ
झणती कैसे रे वा कृष्णा । रूप नारायणा धरियेलें ॥ ३ ॥ कैसे
यादलासी विजळ जालाची । गटगटा ज्वाळांसी गिळियेलें ॥ ४ ॥
तुका झणे भावें पुसती गोपाळ । अनाथवत्सल झणोनियां ॥ ५ ॥

॥ २६५ ॥

वा रे कृष्णा तुझें मुख कीं कोमळ । कैसे येवढे ज्वाळ मासियेले ॥ १ ॥
वा रे कृष्णा तुझी जिह्वा कीं कोवळी । होईल पोळली नारायणा ॥ २ ॥
कैसे कृष्णा तुझें पाहूँ मुखकमळ । असेल पोळलें कोणे ठायीं ॥ ३ ॥
पोंगादिया खाळीं घालूनियां तळीं । वरी वनमाळी वैसविती ॥ ४ ॥
तुका झणे भावें आकळिला देव । कृपासिंधुराव त्रैलोक्याचा ॥ ५ ॥

॥ २६६ ॥

एक झणती मुख वासीं नारायणा । पाहों दे वदना डोळेभरी ॥ १ ॥
आभूनियां मुख पाहाती सकळ । अवघे गोपाळ व्योमाकार ॥ २ ॥
झणती गोपाळ घेते हो हा देव । स्वरूपाचा ठाव न कळे याच्या ॥ ३ ॥
तुका झणे अवघे बिडोबाभोंवते । मिळाले नेणते लहान धोर ॥ ४ ॥

॥ २६७ ॥

एक झणती कृष्णा कासिलें त्वां मुख । तेव्हां थोर धाक पडिला आम्हां ॥ १ ॥
बिळों लागलासी मरीचे फळोळ । माझी धळबळां कांपतसों ॥ २ ॥
ज्वाळांबरोवरी गिळशील आह्वां । ऐसें मेघइयामा भय वाटे ॥ ३ ॥
तुका झणे ऐसे आम्हाचे गोपाळ । फुटकें कपाळ आमुचेंचि ॥ ४ ॥

॥ २६८ ॥

गोपाळांचें कैसे केळें समाधान । देऊनि आळिगन निबडिले ॥ १ ॥
ज्वाळांबरोवरी तुझां कां प्रासीन । अवघार येथें तुझांसाठीं ॥ २ ॥

निर्गुण निर्मल मी सर्वाभिराळा । प्रकृतिवेगळा गुणारीत ॥ १ ॥
 विन्मल बिंदूप अवघे निदाकार । तुका झणे पार नेणे मन्हा ॥ ४ ॥

॥ २६९ ॥

नेणुती सयांसी साच भाव दावी हरी । काज नाही नाचे पांश
 काजवी मोहरी ॥ १ ॥ चळ रे बाळ्या पायां लागों आतां । राखिले
 काळरां महा आगीपासुनी ॥ २ ॥ कैसी रे कान्होबा एवढी गिळि
 नेळी भागी । न देजों पोळला तुज तोंडी कोठें अंगी ॥ ३ ॥ तुका झणे
 कुकी कां रे करितां नबळ । आभवी सिंदोरी कातो त्याचें आळें बळ ॥ ४ ॥

॥ २७० ॥

ज्यांनीं भणीवरी संग केळा हरीसचें । देऊनी आपुलें तोचि देई
 चें खाचें ॥ १ ॥ न ठेवी आभार प्रेमाचा भुकेळा । बहु दिवस संग हाचि
 निर्धार त्याला ॥ २ ॥ कान्होबा तूं जेवीं घासोघासीं झणती । आद
 भोपाळें त्यांची बहु देवा प्रीति ॥ ३ ॥ तुका झणे आतां जाऊं आपु
 ळिया बरा । तोय बांचविलें ऐसें सांगों रे दातारा ॥ ४ ॥

॥ २७१ ॥

गोपाळ झणती कान्होबा या रे कांहीं मागों । आपुळाळे आळी
 जीवींची भावडी सांगों । एक झणती जगे रे जगे मागेंचि लागों ।
 निजों नका कोणी घरीं रे आजी अवघेचि जागों ॥ १ ॥ जाणोनी
 जेवता हरी रे मध्यें जगाचि वैसे । नाइकोनी बोल आइके कोण को
 नाचे कैसे । एक एकाच्या संवादा जाणे न मिळेचि ऐसे । पोटीचें
 होटा आणवी देतो सयांसी तैसे ॥ २ ॥ एक झणती बहु रे माही
 पीडिलों माया । नेही इहीभावसिंदोरी ताक घाळिती पिया । तापळें
 बळितां गीघनें ताहीं जीवन लाया । आतां मागों पोटभरी रे बाळ्या
 कापोनी पायां ॥ ३ ॥ एक झणती अरे तुमचें पोट तें किती । माही
 माही सौखी मोळे रे बल संपत्ति हती । देव गरी कान्हो आया

आझां काय विपात । कन्याकुमरें दासी रे बाळावरी सुपती ॥ ४ ॥
 एक झणती येते हो कोण करी जतन । गाढव तैसेचि पोदें रे को
 वयाचा मान । लागे भवरोग बाहतां सांवीं पथभे जण । हातीं
 काढवा दोबा बोडक्या हिंहीं मोकळे राण ॥ ५ ॥ एक झणती रानी रे
 बहु सावजें फार । फाडफाडू साती दोळे रे पाय नेतीळ कर । रानोनि
 गळे आपणा ऐसा कडचा शूर । बैसोनी राहों बरीं रे कोण करी
 थार ॥ ६ ॥ बरीं बैसलिया बहुतें बहु सांगती काम । रिकामे
 गोणासि नावडे ऐसें आझांसी ठावे । चौघांमध्यें बरें दिसेसें तेवें
 मक न्हयें । लपोनी सड्ज सेळतां भळें गडियां सवें ॥ ७ ॥ एक
 झणती गडी ते भळे मिळती मठा । केळी तचावरी बाळी रे
 बरी आपुळी सत्ता । नसावे ते तेवें तैसे रे सेळ हाणिनी
 जाता । रकी एकाएकी गेलिया गोंघळ उडवी साता ॥ ८ ॥
 एक झणती सेळतां उगीं राहवी पोरें । ऐसें काय पडों शके रे
 कोणी लहान बोरें । भवधी येती रागा रे एका झणतां बरें । खेणें
 वाटे कडह इराबा एकाएकीच खेरें ॥ ९ ॥ एक झणती एकला रे
 जासीळ कोठें । सांडी मांडी हें वावगें तुझे बोलचि खोटे । ठावीं
 राहा घगे ठायींय कां रे सिजसी वाटे । अवपिवांची सिंदोरी तुझे
 भरवी मोटे ॥ १० ॥ तुका झणे काय काडण्या जरे सांगाळ गोडी ।
 वाटावे तुमचे बोल रे भुका लागल्या पोटी । आगा करुं वा रे कान्हो-
 ल मागों कवळ दाटी । वाळे गडी तुका देकर देवो विठ्ठळ कंठी ॥ ११ ॥

॥ २७२ ॥

भरती गावे लवांकचे कान । कैवलयनिधान देवनी ठाके ॥ १ ॥
 गोपाळांची पूजा उच्छिष्ट करनी । तेणें जनमाळी सुखानळा ॥ २ ॥
 गोरोनिवां सावे दूध दहीं छोणी । भावें चक्रवाणि गोविंदा वो ॥ ३ ॥
 गोपकान तो बाळा कामासी कंपद । गोपिकांची वाट बाळाच तैसे ॥ ४ ॥

जगदानी इच्छी तुजसीऐकदळ । भावाचा सकळ विकिला तो ॥५॥
तुका झणे हेंचि वैवन्व सांवळें । व्यापूनी निराळें राहिलेंसे ॥ ६ ॥

॥ २७३ ॥

जाचरती कमें । तेथें काळें धर्माधर्मे ॥ १ ॥ खेळे गोवळियांसवें ।
करिती तें त्यांचें साहावें ॥२॥ यज्ञमुखें घांस । मंत्रपूजेसी वदास ॥३॥
तुका झणे चोरी । योगियाही सवें करी ॥ ४ ॥

॥ २७४ ॥

एकाचिया चाट्या टोके । एका फिके उपचार ॥ १ ॥ ऐसी सवें
गोवळिया । भाव त्या पढियंता ॥ २ ॥ एकाचें तें उच्छिष्ट खाय ।
एका जाय ठकवूनि ॥ ३ ॥ तुका झणे बहु सोपें । बहु रूपें अमृत ॥४॥

॥ २७५ ॥

अदिकाचा मज कांटाळा । तुझां गोपाळां संगती ॥ १ ॥ काय नाही
तुझांपाशी । सकळांविशीं संपन्न ॥ २ ॥ दणोगाचा नेवें भार । छागल्या
सार पुरवें ॥ ३ ॥ तुका झणे अवीर जिणें । नारायणें न करावें ॥ ४ ॥

॥ २७६ ॥

आलों आतां एके ठायीं । न बंधूं कांहीं एकमेकां ॥१॥ सरलों हें मे
वेडनि मोट । कटकट काशाची ॥२॥ सोडोनियां गांठी पाहें । काय आहे
जांत तें ॥३॥ तुका झणे जालें निराळा । आतां गोपाळा वेऊं बोभा ॥४॥

॥ २७७ ॥

गोळलीचा दोडू पान्हा । मज कान्हा सांगितला ॥ १ ॥ व्या जी
हें ते क्षीर हातीं । निगुतेंन बाढावें ॥२॥ सांगितलें केलें काम । नव्हे
कार्य सत्युक्ता ॥ ३ ॥ तुका झणे नवें जुनें । ऐसें कोणें सोखावें ॥ ४ ॥

॥ २७८ ॥

वेळ तें येइत-भागा । नव्हे जोगा दुसरिया ॥ १ ॥ आपही ते

तुझी जाणा । बहु गुणांसारिली ॥२॥ मज भेटी हांगवरी । सर्वे ह
नसलिया ॥३॥ तुका झणे राबवा देवा । करीन सेवा सांगितली ॥४॥

॥ २७९ ॥

अंतरली खुटी भेटी । भय घरुनियां पोटी । झणतां जगभेटी ।
वांचे करुणाउत्तरी ॥ १ ॥ बाप झळिया शिरोमणी । उताविले का
चनी । पडळिया कारी । घांवा न करी आळस ॥ २ ॥ बळ दुनी
प्रणागता । स्वामी वाहों नेदी चिंता । आहर्तेचि दाता । पंगतीस
वसवी ॥ ३ ॥ वाहे खांदी पाववी घरा । त्याच्या करी येरझारा
गोवळ्या उत्तरा । स्वामी तुक्या मानवे ॥ ४ ॥

॥ २८० ॥

तुजसर्वे येतो हरी । आझां लाज नाही तरी । उचलिला गिरी ।
चांग तई वांचळो ॥ १ ॥ मोढा आतां खेळ । गाई गेल्या जाला
वेळ । फांकल्या ओढाल । नाही तोंचि आवरा ॥ २ ॥ चांग दैव
बमुनेसी वांचळो बुढतां । निलाजिरी आझी नाही भय धाक या
अनंता ॥ ३ ॥ खातो आगी माती । आतां पुरे हा सांगाती । भोंवता
मोवेळ । आझां वाटते हें चिरी ॥ ४ ॥ तुका झणे उरी नाही तुज-
सर्वे । शाहाणिया दुरी छंद भोळियां सर्वे ॥ ५ ॥

॥ २८१ ॥

नको आझांसर्वे गोपाळा । येऊं ओढाळा तुझ्या गाई ॥१॥ कोण
वीवे त्यांच्या लागे । मार्गे मार्गे येरझारी ॥ २ ॥ न बैसती एके ठायीं ।
जावती दाही दाह्य वाटां ॥ ३ ॥ तुका झणे तूं राख मनेरी । मज
या येरी आझी जाणों ॥ ४ ॥

॥ २८२ ॥

मागायस गेलों सिधोरी । तुझ्या मायाघरीं गांजियलों ॥ १ ॥
जिविणें ते नेही कोणा । सांगतां खला जिवें गेलों ॥ २ ॥ गांजांजि

कडी बेरहार । आतां पुरे घर तुझी माया ॥ ३ ॥ तुका झणे
आद्यां वेगळा । राहें गोपाळा झणवनी ॥ ४ ॥

॥ २८३ ॥

काकुळती येतो हरी । झणभरी निवडितां ॥ १ ॥ तुमची मज
आगळी सवे । ठासीचे नवे नव्हों गडी ॥ २ ॥ आणीक बोळाविते
कार । बहु बोर नावडती ॥ ३ ॥ भाविकें त्यांची आवडी मीठी
तुका झणे मिठी पाळी जिवें ॥ ४ ॥

कालियामर्दन.

॥ २८४ ॥

मरता वेंचोनी पावली उडी । कळंभाबुड्डी यमुनेसी ॥ १ ॥ हा
बुडाला बोंब घाला । परची त्याला ठावा नाही ॥ २ ॥ भवनदीपा
न कळे पार । कालिया माजी थोर विस्वार ॥ ३ ॥ तुका झणे का
बाळग्या हाका । हातींचा गमावुनिषां थिका ॥ ४ ॥

॥ २८५ ॥

अबची भिज्जोनि कोल्हाळ केला । आतां होवां झणसी गेला ॥ १ ॥
आपलिया रडती भावें । जयासर्वे जयापरी ॥ २ ॥ चुकळों आ
खेळतां खेळ । गेला गोपाळ हातींचा ॥ ३ ॥ तुका झणे धांवता
वही । न पळी वडी आंत कोणी ॥ ४ ॥

॥ २८६ ॥

ध्याळीं जिवा चुकळीं वेवा । नाहीं ठावा जवळी तो ॥ १ ॥
आहाकटा करिती हाय । हात डोकें पिडिती पाय ॥ २ ॥ जवळ
होतां न कळे आद्यां । गेल्या सीमा नाहीं दुःखा ॥ ३ ॥ तुका झ
न गमावली शेत । मागे सोसा जवा भाक ॥ ४ ॥

॥ २८७ ॥

काळिया नाभूनी आला वरी । पैल हरी दाखविती ॥ १ ॥ हुक
रिया भावें न कळें कोणा । होय नव्हेसा संदेह मना ॥ २ ॥ रूप
मिळ पाळट जाला । गोरें सांवळेंसा पै वेखिला ॥ ३ ॥ नाभूनी
आला करे । तुका खरें झणे देव ॥ ४ ॥

॥ २८८ ॥

हरि गोपाळांसवें सकळा । भेटे गळ्या गळा मेळवूनी ॥ १ ॥
आभिकें त्यांची आवडी मोठी । सांगे गोष्टी जीवोचिया ॥ २ ॥
गोशियांच्या ध्याना जो नये । भाकरी त्यांच्या मागोनी लाये ॥ ३ ॥
तुका झणे असे शाहाण्यां दुरी । बोंबडियां दास हाका मारी ॥ ४ ॥

॥ २८९ ॥

धांव कान्होबा गेल्या गाई । न झणे मी कोण ही काई ॥ १ ॥
आधुलियांचें वचन देवा । गोड सेवा करीतसे ॥ २ ॥ मागतं भाव
वावा डाव । बळिया मी तो नार्ही भाव ॥ ३ ॥ तुका झणे ऐ
झवें । अनुसरावें जीवभावे ॥ ४ ॥

॥ २९० ॥

आणीक काय बोर्बे । परि ती फार खोटी कुर्बी ॥ १ ॥ सदा मी
कळीच गुरे । होती फजीत ती पोरें ॥ २ ॥ सदा घालिती हुंवरी । प
दकांचें न करी ॥ ३ ॥ तुका झणे चरी । माय वेळोवेळां मारी ॥ ४ ॥

॥ २९१ ॥

हुतांचे संगती । बहु पावळीं फजिती ॥ १ ॥ बरें केळें नंदबाळें
मागिलांचें तोंड काळें ॥ २ ॥ माझा करितील तंटा । लपती आळि
ता बोभाटा ॥ ३ ॥ तुका झणे काई । किती झणें वाप आई ॥ ४ ॥

॥ २९२ ॥

न्य तें गोभल कांढरी कायिका । मोहरी पांढा तिकां भीद वांकी ॥ १ ॥

धन्य तें गोकुळ धन्य ते गोपाळ । नर नारी सकळ धन्य जाल्यस ॥ २ ॥
 धन्य ते देवकी जसवंती दोहीचें । वसुदेवनंदाचें भाग्य जालें ॥ ३ ॥
 धन्य त्या गोपिका सोळा सहस्र बाळा । यादवां सकळां धन्य जालें ॥ ४ ॥
 धन्य झणे तुका जन्मा तीचि आली । हरिरंगीं रंगलीं सर्वभावें ॥ ५ ॥

खेळ इत्यादिकांवरील रूपकें.

टिपरी.

॥ २९३ ॥

खेळ मांडियेला वाळवंटीं घाई । नाचती वैष्णव भाई रे । कोण
 अभिमान केला पावटणी । एक एका लागतील पार्थी रे ॥ १ ॥ नाचती
 आनंदकळोळीं । पवित्र भाणें नामावळी । कळिकाळावरि घातलीये
 कास । एक एकाहुनी बळी रे ॥ २ ॥ गोपीचंदनउटी तुळसीच्या मा-
 ळा । हार मिरवती गळां । टाळ मृदंग घाई पुष्पवहवाव । अनुपम
 सुखसोहळा रे ॥ ३ ॥ लुब्धलीं नावीं लागली समाधी । मूढ जन नर-
 जारी लोकां । पंडित ज्ञानी योगी महानुभाव । एकचि सिद्धसाधका
 रे ॥ ४ ॥ वर्षाभिमान विसरली याती । एकएकां लोटांगणीं जाती ।
 निर्मळ भित्तें जालीं नवनीतें । पाषाणा पाप्मर सुटती रे ॥ ५ ॥ होतो
 जयजयकार गर्जत अंबर । भासले हे वैष्णव वीर रे । तुका झणे
 खोपी केली पायवाट । उतरावया भवसागर रे ॥ ६ ॥

॥ २९४ ॥

एके घाई खेळतां न पडती बाई । दुखाळ्यानें ठकतील भाई रे ।
 त्रिगुणांचे फेरी थोर कष्टी होसी । या चौघांची तरी धरीं सोई रे ॥ १ ॥
 खेळ खेळोनियां निराळाची राही । सांडीं या विषयाची घाई रे ॥ २ ॥

तेजेंचि खेळें बळवंत होसी । ऐसें सत्य जाणें माझ्या भाई रे ॥ २ ॥
 सिंपियाचा पोर एक खेळिया नामा । तेजें विठ्ठल बसवंत केला रे
 आपल्या संवगाडिया सिकवुनी भाई । तेजें सतंतर फड जागविला रे
 एक भाई खेळतां तो न धुकेचि कोठें । तया संतजन मानवले रे ॥ ३ ॥
 ज्ञानवेव मुक्ताभाई वटेश्वर बांगा । सोपान आनंद खेळती रे
 कांही गोवारी त्यांनी बसवंत केला । आपण भोंवतीं नाचती रे
 सकळिकां मिळोती एकीच भाई । त्याच्या ब्रह्मादिक लागती पायी रे
 रामा बसवंत कविर खेळिया । जोडा बरवा मिळाला रे
 पांचा संवगाडियां एकचि भाई । तेथें नाद बरवा उमटला रे
 ब्रह्मादिक सुरवर मिळोनियां त्यांनी । तोही खेळ निवडिला रे ॥ ५ ॥
 ब्राह्मणाचा पोर खेळिया एका भला । तेथें जन खेळकर केला रे
 जनार्दन बसवंत करुनियां । तेथें वैष्णवांचा मेळ मिळविला रे
 एकचि भाई खेळतां खेळतो । आपणचि बसवंत जाला रे ॥ ६ ॥
 आणीक खेळिये होउनियां गेले । वर्णावया वाचा मज नाहीं रे
 तुका झणे गडे हो हुशारुनी खेळा । पुढिलांची भरुनियां सोई रे
 एकचि भाई खेळतां जो चुकला । तो पडेल संसारभाई रे ॥ ७ ॥

॥ २९५ ॥

बाराही सोळा गडियांचा मेळा । सतरावा बसवंत खेळिया रे
 जतिस पद राखों जेणें टिपरिया भाई । अनुहारें वायें मांदळा रे ॥ १ ॥
 साषत पंढरिये आऊं रे खेळिया । विठ्ठलगुरुभाई पाहूं रे ॥ २ ॥
 सा बहू वेगळा अठराही निराळा । गाऊं वाजवूं एक बाळा रे
 विसरती पक्षी चारा घेणें पाणी । तारुण्य वैहभाव बाळा रे ॥ ३ ॥
 आनंद तेथींचा मुकियासी वाचा । बहिरे ऐकती कार्ती रे
 पांचळ्यांसी डोळे पांगळांसी पाय । तुका झणे वृद्ध होती वरणे रे ॥ ४ ॥

॥ २९६ ॥

डोवरी टिपरी एकचि नाद । सगण निर्गुण जाणीं भेट रे

कुसरी अंगें मोडितील परी । मेळविती एका छंदें रे ॥ १ ॥
 काहीच न बजे वांयां रे । खेळिया एकचि बसवंत अबधियां रे ।
 सम विषम तेथे होऊंच नेदी । जाणऊनी आगळिया रे ॥ २ ॥
 खंड महंत सिद्ध खेळतील चाई । तेच सांभाळी माझ्या भाई रे । हा
 हात राखोन हाणिती टिपच्या । टिपरें मिळोनि जाय त्याची सोई रे ॥ ३ ॥
 बिटाळाचें अवधें जाईल वांयां । काय ते शृंगारुनी काया रे ।
 निमडुनी बाहेर काढिती निराळा । ओ न मिळे संतांचिया चाई रे ॥ ४ ॥
 प्रकाराचें काज नाही सोडी लाज । निःशंक होऊनियां खेळें रे ।
 नेणतीं नेणतींच एके पावलीं मान । बिठुळ नामाविया वळें रे ॥ ५ ॥
 रोमांच गुढिया डोलविती अंगें । भाववळें खेळविती सोंगें रे ।
 फुका झणे कंठ सहदिव दाटे । या बिठोबाच्या अंगसंगें रे ॥ ६ ॥

॥ २९७ ॥

वारें गळे हो धरुं चाई जाणतां ही नेणतां । नाम गाऊं टाळी वाहुं आ
 बुळिया हिता ॥ १ ॥ फावळें तें ध्यारे आतां प्रेमदाता पांडुरंग । आजी
 दिवस सोनियाचा बोटवला रंग ॥ २ ॥ हिंदवी रानोरान भुजंगा
 काढ्यावन । सुख त्यांहून आझां गातां नाचतां रे ॥ ३ ॥ तुका झणे प्रथम
 दिकां सांवळें दुर्लभ सुखा । आजी येथें आलें फुका नाम मुखा कीर्तनी ॥

॥ २९८ ॥

भीमातुरीं एक बसलें नगर । त्याचें नांव पंढरपुर रे ॥ तेथील मो
 काली चार भुजा त्यासी । धाडला सोळा हजार रे ॥ १ ॥ नाच
 आळं त्याच्या गांवा रे खेळिया । सुख देखील विसावा रे ॥ पुढें गे
 ते निघाई जाले । वाणितील त्याची सीमा रे ॥ २ ॥ बळिया आ
 गळा पाळी लोकपाळां । रीच नाही कळिकाळा रे ॥ पुंडलीक प
 टीळ केडीं कुठवाडी । तो जाला भवदुःखा वेगळा रे ॥ ३ ॥ सं
 खर्जनीं मांडिलीं दुकानें । जया जें पाहिजे तें आहे रे ॥ भुक्तिम
 उपाय त्याचीं मोडीं कदाचें न पावे रे ॥ ४ ॥ मो

भरले घनदाट । अपार मिळाळे वारकरी रे ॥ न वज्रो झणजे
आखी वैकुंठा । जिहीं देखिली पंदरी रे ॥ ५ ॥ बहुत दिस होय
मज आस । आजी चढलें सायासी रे ॥ तुका झणे होय तुमचे
गुण्ये । भेटी तया पायासी रे ॥ ६ ॥

॥ २९९ ॥

पंदरी चोहटा मांडियेला खेळ । वैष्णव मिळोनी सकळ रे । दा
दिपरी मांडले एक नाव रे । जाला बसंवत देवकीचा बाळ रे ॥ १ ॥
बला तें कबतुक भाई रे । पाहों बोलों कार्मी गुंतलेती काई रे । मा
ग्यबंत कोणी गेले सांगाती । ऐसें सुख त्रिभुवनीं नाहीं रे ॥ २ ॥
आनंदाचे वाद सुखाचे संवाद । एक एका दाखविती छंद रे । दा
खाई अठरा चारी घालूनियां घाई । नाचती फेरी दाळशुद्ध रे ॥ ३ ॥
भक्तीचीं भूषणें मुद्रा आभरणें । शोभती चंदनाक्या उट्या रे । दा
खत सुंदर कास घालूनि कुसरी । गर्जती नाम बोमाटी रे ॥ ४ ॥
हरि हर ब्रह्मा तीर्थासहित भीमा । देव कोटी तेहतीस रे । विस्मि
त झुनि ठाकले सकळ जन । अमरावती केली ओस रे ॥ ५ ॥
गणितिल थोरी वैकुंठीची परी । न पवे पंदरीची सरी रे । दा
खुण्याचा दास झणे नका भाळस करूं । सांगतों नरनारीस रे ॥ ६ ॥

विट्ठदांड ॥ ३०० ॥

आरा विट्ठदांड । आणीक कांहीं खेळ सांडूं ॥ १ ॥ बहु अंगा आले दाव
स्थिर नाहीं कोठें पाव ॥ २ ॥ कोळी हाणे टोळा । झेली तेणें तो गोबिला ॥ ३ ॥
एकमेकां हाकर मारी । सेल जाळी एक घरी ॥ ४ ॥ राजी आलें नांव । फे
रुकेचि घांचा ॥ ५ ॥ पुढें एक पाटी । एक एकें दोघां आटी ॥ ६ ॥ एका सोस
पीटी । एक घांचे हात पिटी ॥ ७ ॥ तुका झणे आतां खेळ मोडावा परता ॥ ८ ॥

सुबंग पाठ्या ॥ ३०१ ॥

मागें पडें पाहें सांभाळनी दोनी ठाय । चकांवती जाय ग

पाखे गढियांसी ॥ १ ॥ मुरवे धंका दोही तोंधें गढियां सावच करी ।
 भेटतियासंगें तथा हाल तुजवरी ॥ २ ॥ गढियां गढी बांदुनी
 देई । व्याचा सोडी तेथि ठायी ॥ ३ ॥ अगळ्या बळें करील काय ।
 तुज देणें लग्नो होय ॥ ४ ॥ नवां घरीं पावळा करी । सांपळे तो
 येथें घरीं ॥ ५ ॥ जिणेनी ठाव करी । दाहो संसा, आणिकांवा
 ॥ ६ ॥ सांपडोनी डाई बहु । काळ गुंठलासी ॥ ७ ॥ बळिया गढी
 फळी । फोडी न घरितां त्यांसी ॥ ८ ॥ चुकांही ओ खाय मिळोन
 जागीं आय । गुंठलासी काय तुका झणे अझूनी ॥ ९ ॥

॥ ३०२ ॥

पाहा रे तमासा तुमचा येथें नव्हे लाग । देईन तो भाग आळि-
 बाधा बाहेरी ॥ १ ॥ जागा रे गोपाळांनो ठायीं ठायीं जागा । चाहु-
 लीनं भागा दूर मजपासूनी ॥ २ ॥ न रिघतां ठाव आह्मां ठावा पा-
 लतियां । भयातीत बांधां तेथें काय चांचपा ॥ ३ ॥ तुका झणे हातां
 पडे जीवाचिये साटी । मिटक्या देतां मोड मग लागतें शेंवटीं ॥ ४ ॥

॥ ३०३ ॥

डाई चालूनियां पोरें । त्यांचीं गुरें चुकविळीं ॥ १ ॥ खेळ खेळतां फोडि-
 त्या होया । आपण होय निराळा ॥ २ ॥ मारिती माया घेती जीवा । नाहीं
 कीव अज्यायें ॥ ३ ॥ तुका काढोवा मार्गे । तथा अंगें कळों आलें ॥ ४ ॥

सुतुतू ॥ ३०४ ॥

जीवशिवाच्या मांडुनि हाल । अहं सोहं दोन्ही भेडती भला ॥ १ ॥ पाहो
 सुतुतू फिरोनि पाही आपुबासी । पाही पळिया तो मागिला तुदी पुढि
 लासी ॥ २ ॥ खेळि ना तो हाल सांभाळी । धुम घाली तो पडे पाताळीं ॥ ३ ॥
 पळिया गांठ्या तोचि खेळे । दम पुरे तो वेळोवेळां खेळे ॥ ४ ॥ हातीं फ
 नेचि रांग । दम पुरे तो खेळिसा चांग ॥ ५ ॥ मार्गे पडें मारे तो खेळे ।

पडे सोपि आधार किके ॥ ६ ॥ आपल्या बलें खेळे रे भारी । गडिया
कांदोनी सोई ॥ ७ ॥ तुका खणे मी खेळिया तव्हे जिकडे पडें त्याचि सर्वे ॥ ८ ॥

हाल ॥ ३०५ ॥

बमुने तटीं मांडिला खेळ । खणे गोपाळ गडियांसी ॥ १ ॥ हाल महा
हाल मांडा । वाचगी सांडा मोकळी ॥ २ ॥ नावें ठेवूनि बांटा गडी
न बजे रडी मग कोणी ॥ ३ ॥ तुका खणे कांदो तिम्रवांदळ्या । किंवे
नी करी आपुला खेळया ॥ ४ ॥

॥ ३०६ ॥

बलें दाई न पडे हरी । बुद्धि करी शाहाणा तो ॥ १ ॥ मोकळें वेळ
खेळों घावें । सम भावें सांपडावया ॥ २ ॥ येतो जातो वेळोवेळां ।
न कळे कळा सांपडती ॥ ३ ॥ तुका खणे धरा ठायींच्या ठायीं । मित्र
जीवीं पायीं घालूनियां ॥ ४ ॥

हुंबरी ॥ ३०७ ॥

तुशी कोण चाली हुंबरी । साही पांगल्या अठरा चारी ॥ १ ॥ सहस्र
मुखावरी हरी । शेष शिणविलें ॥ २ ॥ चेहुवासवें घातली धडी । नाथि
कालिया देऊनी बुडी ॥ ३ ॥ असुद्ध पीतां कडणा नाहीं । तुवां सावडी
ही मारियेली ॥ ४ ॥ रावणाचें घर बुडविलें सारें । त्याचीं रांडापेरें मारि
वेलीं ॥ ५ ॥ जाणों तो ठावा आहेसी आद्यां । तुवां आपुला मामा मारि
वेल्या ॥ ६ ॥ याशीं खेळतां नाश थोरु । तुक्या स्वामी सारंगधरु ॥ ७ ॥

हमामा ॥ ३०८ ॥

मशीं पोरा घे रे वार । तुझे बुजिन खालील द्वार ॥ १ ॥ पोर
हमामा रे हमामा रे ॥ २ ॥ मशीं हमामा तूं चाली । पोरा वरी
खाभाळीं खाली ॥ ३ ॥ तरीचे मशीं बोल । पोरा जिन्हाळ्याची
बोल ॥ ४ ॥ मशीं घेतां भास । जीवा मीतंपणा नास ॥ ५ ॥ मज सों

हरा । पण जाऊं नेदी परा ॥ ६ ॥ आमुचिचे रंगी । तुजें तगेव
ने संगी ॥ ७ ॥ तुझ्यासवें भास । हरी जीवा करी नास ॥ ८ ॥

॥ ३०९ ॥

हमामा रे पोर। हमामा रे । हमामा धाळितां ठकळें पोर । करी
वेरदार चौथ्याशींशी ॥ १ ॥ पहिले पहारा रंगासीं आलें । सोईं सोईं
जें बार घेतलें । देखोनि गडी तें विसरलें । डाईं पहिलें आपणचि ॥ २ ॥
तुझ्या पहारा महा आनंदें । हमामा धाळी लंदळें । दिस वाटे ती
गोड वाटे । परि पुढें नेणें पोर काय होतें तें ॥ ३ ॥ तिसऱ्या पहारा
घेतला बार । अहंपणें पाय न राहे स्थिर । सोस सोस करितां डाई
बडसी । सत्य जाणें हा निर्भार ॥ ४ ॥ चौथ्या पहारा हमामा । धाळिली
कांपविसी हातपाय । मुन्यापाटिकाचा पोर यम । त्याचे पडसील
डाई ॥ ५ ॥ हमामा धाळितां ध्याळा तुका । त्यानें खांडिली गळ्याची
बोई । यादवांचा मूल एक विठोबा । त्यासवें चारितो गाई ॥ ६ ॥

फुगळ्या ॥ ३१० ॥

फुगडी धू फुगडी धाळितां वचडी राहे । लाज खांदोनी एक एक
राहे ॥ १ ॥ फुगडी ने जवळें मोडी गे । तरीच गोडी ने संसार सोडी
गे ॥ २ ॥ मागें जें शिकली होतीस पोटी । तेंचि विचारुनी भाता
कचारी जोटी ॥ ३ ॥ त्रिगुणांची वेणी तुझे वचते पाटी । सावकनी
हरी धाळी मळबंदी गांठी ॥ ४ ॥ आगळें पाचळ जिंके एकाएक ।
बाबसी मान हे मानवती तिन्ही लोक ॥ ५ ॥ तुका हणें तुजमजमने
एक भाव । क्षम तुजें बार घेऊं पावों बंध ठाव ॥ ६ ॥

॥ ३११ ॥

फुगडी धू सचटी माझे तूं । हागुनी भरलें धू तुझ्या हुंग सोंडावरी
धू ॥ १ ॥ फुगडी घेतां आली हरी । ऊठ जाणो जगनोबरी ॥ २ ॥
ज्या पाय फेंकल जाती । हुंगण धाळितां लागे साडी ॥ ३ ॥

गान भावल्या हरी । बांधूनी काय तगसी पोरी ॥ ४ ॥ सरला हरी
गांगे पाय । अमृनी बरी पोखिसी काय ॥ ५ ॥ तुका झणे जगद्वरी ।
सांगितलें तें गमही करी ॥ ६ ॥

लकोटा ॥ ३१२ ॥

जवे जवे लकोटा । मूळबंदी कासोटा । भावा केलें साई । जाळें
मासों पाई ॥ १ ॥ हातोहातीं गुंठली । जीवपणा मुकली । धीर माझा
वेका । सांडीं बोल फिका ॥ २ ॥ अंगीकारी हरि । नको पडों केरी
राज धरीं भांडे । जग होडी रांडे ॥ ३ ॥ बैस भावासाठीं । ऐक
गाव्वा गोष्टी । केळा सांडीं गोष्टी । येथें धरीं मोष्टी ॥ ४ ॥ पाठमोरा
बोल । आवरी तें बोल । पांगळीस बाळा । पुढें अक्कळा ॥ ५ ॥ आर्षी
धर्मी ठायीं । उभाकभीं पाहीं । नको होऊं झुकरी । पुढें गाढव
पुतरी ॥ ६ ॥ नाम केलें करे । आपुलें न्यां बरे । तुका झणे येरी ।
सांगवित्या पोरी ॥ ७ ॥

कोडें. ॥ ३१३ ॥

कोडें रे कोडें ऐका हें कोडें । उगवुनि फार राहे गुंतोनियां थोडें ॥ १ ॥
मुसवसे सांगा मी हें मासों ऐसें काई । वसूं नका नुगवे तो हवे आपुली
जाई ॥ २ ॥ सांगतो हें मूळ कांहीं न धरावी खंती । जाळें जीवो मेळें
जरी प्रारब्धा हातीं ॥ ३ ॥ तुका झणे अभिमान सांडावा सकळीं ।
जे अंगावरी बायां येऊं देऊं कळी ॥ ४ ॥

॥ ३१४ ॥

जावे तें उगवून सांगितलें भाई । पाहूनियां चाळा मासों शुद्ध राखा
जाई ॥ १ ॥ आतां कांहीं नाही राहिलें । न्यां आपणा आपण पाहिलें ॥ २ ॥
जमाईस भोल येथें नका रीस मानूं । निवडूं नये मज कोणा येथें वानूं ॥ ३ ॥
तुका झणे पदोपरीं कान्हो वनभायी । अवेजत मग सेवटिला एक वेळीं ॥ ४ ॥

सावसण इलण ॥ ३१५ ॥

सावसण सावसणी भविष्येची पाळी । सरकोची बोंगाची तस केलें ॥ १ ॥

मावसोनी शुद्ध करी वो साजणी । सिद्ध का पापिणी नासियेले ॥२॥
 सुपी तोंचि पाहें धड उगटिलें । नव्हातां नासिलें जगझोडी ॥३॥
 सुपी तोंचि आहे तुज तें आधीन । दळिल्या जेवण जैसैं तैसैं ॥४॥
 सुपी तोंचि संग धेई धडफुडी । एकसा गधडी नास केला ॥५॥
 दळितां आवळे तुज कां न कळे । काय गेले होळे कान तुझे ॥ ६ ॥
 सुपी तोंचि बोज न करितां सायास । पदसी सांदीस तुका झणे ॥७॥

वळण ॥ ३१३ ॥

शुद्ध वळणाचें सुख सांगों काई । मानवित सर्ईवाई तुज ॥ १ ॥
 शुद्ध तें वळण लवकरी पावे । होळवित्तां निवे अष्टांग तें ॥ २ ॥
 शुद्ध हें जेवित्तां तन निवे मन । अल्प त्या इंधन बुदा लागे ॥ ३ ॥
 शुद्ध त्याचा प्राक सुचित प्रांगळा । अबिद त्याला नाश नाही ॥४॥
 तुका झणे शुद्ध मावडे सकळां । भतार वेगळा न करी जीवें ॥ ५ ॥

कांडण ॥ ३१७ ॥

सिद्ध करुनियां ठेविलें कांडण । मज सांभाळीण शुद्ध बुद्धि मे ॥ १ ॥
 माटव हा धरीं मज जागें करीं । मागिले पाहारीं सेवटींचा मे ॥२॥
 मज तुकें घाव घाळीं वो साजणी । मी तुज मिळणी जंव मिळें ॥३॥
 एक कशी पाखडी दुसरी निवडी । निःशेष तिसही ओज करी ॥४॥
 चारलें कांडण पाकसिद्धि करी । मेळवण क्षिरीसाकरेचें ॥ ५ ॥
 मजूर बंधु दोघेजण । बाप नारायण जेवणार ॥ ६ ॥ तुका झणे मज
 माहेरी आवडी । झणोनी तांतही मूळ केले ॥ ७ ॥

॥ ३१८ ॥

लवडी कांडण ओवी नारायण । निवडे आपण भूस सार ॥१॥ मुसळ
 सधारीं आवरुनी धरीं । सांवरोनी थिरीं घाव घाळीं ॥२॥ बाजती कां-
 णें अनुहात गजरे । छंद माहिथेरे गाऊं गीवि ॥ ३ ॥ कांडियां कांडण
 मज भाग झीण । तुजमजपण निवडे तों ॥ ४ ॥ तुका झणे रूप समडे
 जीसा । पाक'त्या भरिसा शुद्ध बाळ ॥ ५ ॥

हांका ॥ ३१९ ॥

बौक भरियेका भासनी पाचारिणी कुलस्वामिनी । वैकुण्ठका
ये बांबोनी झडकरी ॥ १ ॥ रंगा येई वो विठई सांवळिये डोळये
पुहें श्रीमुख साजिरे तें मी कैवळां देखेन ॥ २ ॥ रजतमधुपारती
पंचप्राणांची आरती । अवधी सारोनी आइती । ये बांबोनी झडकरी
॥ ३ ॥ मन मारोनियां मेंढा । आशा मनसा तृष्णा सुटी । भक्तिभा
नैवेद्य दाटी । भरोनि केळा हाकारा ॥ ४ ॥ हांका अनुहात गजरे । येऊनि
अंगाची संचरे । आपुळा घेउन पुरस्कार । आरोग्य करी तुकयासी ॥ ५ ॥

॥ ३२० ॥

आष माझा देव्हारा । भाक ठेवा भाव करा । त्रिगुणांचा कुलवरा
आणा विनति सांगतो ॥ १ ॥ माझे दैवत हें रंगी । नाथे वैष्णवांचा
अंगी । भरलें मग अंगी । निवाड करी दोहींचा ॥ २ ॥ तुजें आहे तुजपासी
परि हूं जागा चुकलासी । चिपळूनियां नासी । तुझ्या परिच्यानीं केळ
॥ ३ ॥ आतां न पडे ठावें । बांचूनियां माझ्या देवें । अंधकार व्हावें
नाखु ठाव शोबावा ॥ ४ ॥ आंभळयासी डोळे । देते पांगुळासी पाव
बांजा पुत्र फळे । नवस पुरविते विठई ॥ ५ ॥ वगविळी कोडी । मा
क्षितेकांची बापुडी । तुका झणे घडी । न लगे नवस या आधीं ॥ ६ ॥

॥ ३२१ ॥

विनति पावली अक्षरारी । मज देई वो अभय करी । पीडिलों कोचरी
आणीक वारी नांवांची ॥ १ ॥ रंगा येई वो एकला रंग बोदवळा
हरिनाम उठिला गजरे केळा हाकारा ॥ २ ॥ देवांचे दैवते । तुज नमिहें
आदिनाये । ये वो कृपावंते । भोगा माझ्या थावते ॥ ३ ॥ न लवीं आ
वेळ । आहत सारिळी सकळ । तुका झणे कुळ । आमुषिये दैवते ॥ ४ ॥

॥ ३२२ ॥

माझा देव्हारा साचा । नाहीं आणीक कोणाचा । त्रिभुवनीं चाचा
ठसा न लगे पुसार्वे ॥ १ ॥ या रे कोटांगणी । कांहीं करा विनवणी
करीळ सादणी । भूतकाडी संचार ॥ २ ॥ मळिके विषदीचे गोंबळी

स्वानंदाचे वाटी । पूष दीप पंचारची वो ॥ ओवाळिळी माता ।
बिठाबाई पंचभूती वो ॥ १ ॥ तुझे तुज पावळें । माझा नवस पुरवी
आवां वो ॥ तुका झमे राखें । आपुळिया सरजागता वो ॥ ६ ॥

॥ ३२९ ॥

वेक बाई तुज वो कांहीं सांगतें झकून । निजळिया मुर होची
जागें झणऊन ॥ १ ॥ मान्य माझें केलें सांगतें एका बोळें । न येतां
हें मळें कळें कोणा लोकांसी ॥ २ ॥ सांगतें गुण जीवींची खुण
येक माझी मात । बैस एका भावें माझे हातीं दे वो हात ॥ ३ ॥
बरवा घरबार तुज सांपडला ठाव । फळ नाही पोटी येथें दिसे खोटा
आव ॥ ४ ॥ आहे तुझे हातीं एका नवसाचें फळ । भावा करीं साह
बाई अठरांच्या बळें ॥ ५ ॥ करीं खागपाठ चित्त चित्त नको पाहों ।
आरुदे तो पुढा तुज ओगईळ ना हो ॥ ६ ॥ कुडीची दे मुळी तुजें
कागडीसे देखी । पळिला विसर नेही फळ नाही ठावी ॥ ७ ॥ तुका झमे
आंद सुखें घरी आठवण । माझ्या येती कोणी त्यांचा राख बहु मान ॥ ८ ॥

वाघा ॥ ३३० ॥

अनंत जुगाचा देव्हारा । निजबोधांचा घुमारा । अवधिता भरका
चारा । या मळारी देवाचा ॥ १ ॥ शुद्धसत्त्वाचा कवडा मोठा । बोळ-
विरते बांधला गांठा । गळां वैराग्याचा पट्टा । वाटा दावूं या मणी-
च्या ॥ २ ॥ हृदय कोटंबा सांगतें । बोळ वाजवूं अनुहातें । बाळ
अंधाराचें पोतें । रितें नव्हे करपांती ॥ ३ ॥ लक्ष सौन्याशीं या
चारी । या जन्माची केली वारी । प्रसन्न जाला देव मळारी
सोईभावीं राहिलों ॥ ४ ॥ या देवाचें भरतां वारें । अंगीं प्रेमा
वैभवं । गुरुगुरु करी वेढे वारें । पाहा तुकें भुंकविलें ॥ ५ ॥

सौन्या ॥ ३३१ ॥

वेसन गेलें निष्काम जालें नर नव्हे नारी । आपल्या कुटी पारका
येती सौमिनीचे फेरी ॥ १ ॥ आचा वेच कागळा डंड हरि गो

केळोवेळां । आपुळेमागे होसत रागे छाबळे पाळिती गुळां ॥ २ ॥ का
वेवा भीते होळा आमुच्या भांडपणा । कर कटी भीमा तटी पंढरी
राणा ॥ ३ ॥ वेगळ्या याति पळिलों संती मवल्या एक भावे । टाकि
वेळी थाड वेहभावे जीवे शिवे ॥ ४ ॥ सकळांमची आगळी बुद्धि तिची
करुं सेवा । वाय तुंबामूढासवे मकी नाचो भावा ॥ ५ ॥ झणे तुका टाक
डका नाचो निर्लेजा । बहु जाले सुख काम तुकळो वा काजा ॥ ६ ॥

॥ ३३२ ॥

आणिकां उपदेशू नेणे नाचो आपण । मुंढा वांयां मारगेळी वांय
हांसे जन ॥ १ ॥ तैसा नजे पाला आवरी मन होळा । पुढिलांका
कळा कवतुक जाणोनी ॥ २ ॥ बाहिरल्या बेवे आंत जसे तसे । जा
कले तों बरे पोट भरे तेणे मिसे ॥ ३ ॥ तुका झणे केळा तरी का
मुद्द भाव । नाही तरी जासी वांयां हा ना तोळा डाव ॥ ४ ॥

॥ ३३३ ॥

डाक दका चाल रांडे कां गे केली गोवी । पुसोनियां आळे डाव
जोनी देते सीवी ॥ १ ॥ आतां येणे छेदे नाचो विनोदे । नाही या गो
विदे माझे मजसी केले ॥ २ ॥ कोरडे ते बोल कां गे वेचिजेसी वांयां
कते करुनी दावीं तुझ्या मुक्तींचिया ठाया ॥ ३ ॥ याजसाठीं म्या
होर घरियेळा हाती । तुका झणे तुझा गांठी सोडयाची संती ॥ ४ ॥

॥ ३३४ ॥

मोकळी गुंते रिती कुजे नाहीं मार वावे । धेडवाढा बैसली खोळा
वेतली आपुल्या भावे ॥ १ ॥ एका बाई लाज नाहीं आणिकां त्या
मरतीची । समाधानीं उंच स्थानीं जाणे सेवा पतीची ॥ २ ॥ न को
कतां करी चिंता न मारितां पळे । दादला छेजे नावडे तिजे अग
होडीचे पाले ॥ ३ ॥ देखत आंध बहिर कारीं बोल बोलतां मुके ।
तुका झणे पचन सोयरी ऐसीं जालीं एके ॥ ४ ॥

॥ ३३५ ॥

आतें चला काजळ पाळा तेल फणी करा । दिवाणवारीं नैसले पारी
 बांधो फेर धरा ॥ १ ॥ या साहेबांचे जालें देणें केळोवेळां न खगे येणें ।
 आतां हाटीं काशासाठीं हिंदो पाटी हुकानें ॥ २ ॥ अवघ्या जणी मुंढा
 जणी नाचो एकें घाई । सरसावलें सुख कैसा चाखा एकेठायीं ॥ ३ ॥
 तुका झणे वोळगों एका तोड धिता माया । देऊं उद्गार आतां जावें
 मुर्तीच्या ठाय ॥ ४ ॥

॥ ३३६ ॥

सौरी सुर जालें दूर डोर घेतला हातीं । माथा मोह सांडवलें ती
 कोकीं जालें सरती ॥ १ ॥ चाल विठाबाई अवघी पांज देई । न घरी
 गुज काही वाळवंटी सांपडतां ॥ २ ॥ हिंडोनि चौग्याशी घरें आहें
 तुझ्या दारा । एक्या रुक्यासाठीं आंचवलें संसारा ॥ ३ ॥ लाज गेली
 हांका गेली नाचो महाद्वारीं । भ्रांति सावळें फिटोनि गेलें आतां कैची
 बरी ॥ ४ ॥ जालें भांडी जगा सांडी नाहीं भीड चाड । घालीन
 चरणीं मिठी पुरवीन जीवींचें तें कोड ॥ ५ ॥ तुका झणे रुका करी
 संसारतुटी । आतां तुझां आझां कैसी जाली जीवें साटी ॥ ६ ॥

॥ ३३७ ॥

सम सपाट वेसनकाट निःसंग झालें सौरी । कुडपीयेला देश आतां
 वेऊं नेदीं दुसरी ॥ १ ॥ गाऊं रघुरामा हेंचि उरलें आझां । नाही
 जीवतमा विचगोतासहित ॥ २ ॥ ठाव झाला रिता झाकूनि काय
 आतां । कोणासवें लाज कोण तुजा पाहतां ॥ ३ ॥ सौरीयांचा संज
 आझां दुरावलें जग । भिन्न जालें सुख भाव पाळटला रंग ॥ ४ ॥
 लाज मथ झणी नाहीं तजियेलीं दोन्ही । फिराविला वेष नव्हों को-
 नार्थांच कोणी ॥ ५ ॥ तुका झणे हा आझां वेष दिला जेणें । जग
 मजित सवें भन्नो एकपणें ॥ ६ ॥

॥ ३३८ ॥

नखे नरनारी संवसारीं अंतरलीं । निर्लेज निष्काम अना केगळे
ठेलें ॥ १ ॥ चाल रघुरामा ने आपुल्या गांवा । तुजविण आ
कोण सोयरा सांगाती ॥ २ ॥ जनबाद लोकनिंय पिशुनाचे चेरे
साहं तुजसाठीं अंतरलीं सहोदरें ॥ ३ ॥ बहुतां पाठीं निरोप हा
पाठविला तुज । तुका झणे आतां सांडुनि लौकिक लाज ॥ ४ ॥

॥ ३३९ ॥

नीट पाट करुनी धाट । दावितसे तोरा । आपणाकडे पाहो को
निषाळी बाजारा ॥ १ ॥ ते सौरी नव्हे निंदी । भक्तीविण फि
॥ २ ॥ चांग भांग करुनी सोंग । दावी माळा मुद्दी । रुक्या
जास धरुनी । हालवी ती फुदी ॥ ३ ॥ थोर घरीं करी फेरी । तेथें ना
बरी । जेथें निघे रुका । तेथें हालवी दिरी ॥ ४ ॥ आंघुसांग बाहेर चांग
सौरी ती नव्हे वेग । तुका दास नटतसे । न करी त्याचा संग ॥ ५ ॥

॥ ३४० ॥

चाल माझ्या राघो । डोंगरीं दिवा लागो ॥ २ ॥ घर केले दार केले
घरीं नाहीं बरो । सेजारणी पापिणीचीं । पांच पोरे मरो ॥ २ ॥ पा
पांच पोरे । तीं मजहूनी आहेत थोरें । पांचांच्या बळें । खादळीं पा
केले ॥ ३ ॥ घर केले दार केले । दुकान केला मोटा । पाटा
राणी । धांगडधिगा तिचा मोटा ॥ ४ ॥ दुकान केला मोटा । त
पदरी रुका खोटा । हिजडा झणखी जोगी । तर सोळा सह
ओगी । तुका झणे केगी । तर हरि झणा जगी ॥ ५ ॥

॥ ३४१ ॥

जन्मा आळिया भेलिया परी । भक्ति नाहीं केळी । माझे माझे
भोनियां । गुंतगुंतो भेली ॥ १ ॥ येथें कांहीं नाही । तव गुरुच
पार्थी । चाल गीहे टाकी रुका । नको करूं बोळ । गुरुविण म
साही । करिसी तें फोळ ॥ २ ॥ खातनी जेवनी-लेवनी नेसुनी

बैद्यगोली ॥ ३४८ ॥

अल्ला वेवे अल्ला दिलावे अल्ला दाह अल्ला खिलावे । अल्ला बगर नहीं
 कोये अल्ला करे सोहि होये ॥ १ ॥ मर्द होये वो खड़ा फीर
 आर्मदेकुं नहीं धीर । आपने दिलकुं करना खुसी तीन दामकी क्या
 गुमासी ॥ २ ॥ सब रसोंका किया मार । भजनगोली एकहि सार ।
 इमान तो सब ही सखा । थोड़ी तो भी लेकर ज्या ॥ ३ ॥ जिन्हो
 पास नीत सोये । वो हि बसकर तिरोवे । सांते पांचो मार चलावे
 उतार सो पीछे खावे ॥ ४ ॥ सब ज्वानी निकल जावे । पीछे गधवा
 मटी खावे । गांवढाल सो क्या लेवे । हगवनी भरी नहीं धोवे ॥ ५ ॥
 मेरी दाह जिन्हें खाया । दिवार दरगां सोही पाया । तल्ले मुंढी घाल
 खावे । बिगारी सोवे क्या लेवे ॥ ६ ॥ बजारका बुझे भाव । वो हि
 पुसता आवे ठाव । फुकट बाटु कहे तुका । लेवे सोहि लें दिसखा ॥ ७ ॥

मुंढा ॥ ३४९ ॥

संबाल यारा उपर तलें दोन्हो मारकी चोट । नजर करे सो ही राखे
 पथा जावे लुट ॥ १ ॥ प्यार खुदाई रे बाबा जिकिर खुदाई ॥ २ ॥ जे
 कुदे हुंग नचावे आगल भुलन प्यार । लहलह खडखड कांहेकां स-
 बलावत भार ॥ ३ ॥ कहे तुका चलो एका हम जिन्होंके सात ।
 मिलावे तो छे देना तो ही चढावे हात ॥ ४ ॥

॥ ३५० ॥

सब संबाल भ्याने लौंवे खडा केजुं मुंग । मविगयी मता हुवा भुवि
 बाही भंग ॥ १ ॥ आपसकुं संबाल आपसकुं संबाल । मुंढे खुब राख
 चाल । मुथिवोहि दोला नहीं तो करुंगा हाल ॥ २ ॥ आवलका तो पीछे
 नहीं मुचल बिसर आय । फिरते नहीं लाज रंही गधे गोते खाय ॥ ३ ॥
 जिन्हो खरतिर इतना होता सो नहीं तुझे बेकाम । उचा जोरो लिय
 मुंढा मुंढा बुरा काम ॥ ४ ॥ निकल जावे चिकल जोरो मुंढे दिलवारी
 जयानीकी छोड दे बात फिर एक तारी ॥ ५ ॥ कहे तुका फिसल रुक
 रोको हात देस । एकड धका गांवगडधी मार चलाके आजेस ॥ ६ ॥

॥ ३५१ ॥

आवळ नाम आला बडा केते भुल न जाये । इलाभ लाकालजमुपरता
जुन बजाये ॥ १ ॥ आला एक तुं नवी एक तुं ॥ २ ॥ काटते सिर पाव
हातनहीं जीव वराये । आगले देखे पिछले बुझे । आपें हजुर आये ॥ ३ ॥
सब सबरी नचात्र म्याने । खडा आपनी सात । हात पावों रखते अ
बाव । नहीं आगली बाव ॥ ४ ॥ सुनो भाई बजार नहीं । सबहि निर
लाभ । नन्हा बडा नहीं कोये एक ठोर मिलाव ॥ ५ ॥ एक तार नहीं प्यार
जीवतनकी अस । कहे तुका सो हि मुंहा राखलिये पायेनपास ॥ ६ ॥

पाईक ॥ ३५२ ॥

पाईक झणे जोतिला सिद्धांत । शूर धरी मात बचन चिन्ती ॥ १ ॥
पाईकावांचून नव्हे कधी सुख । प्रजामध्ये दुःख न सरे पीडा ॥ २ ॥
सरि व्हावें पाईक जिवाचे उदार । सकळ त्यांचा भार स्वामी वाहे ॥ ३ ॥
पाईकीचें सुख जया नाहीं ठावें । धिग त्यांनीं ज्यावें वांटांविण ॥ ४ ॥
तुका झणे एका क्षणाचा करार । पाईक अपार सुख भोगी ॥ ५ ॥

॥ ३५३ ॥

पाईकीचें सुख पाईकासी ठावें । हाणोनियां जीवें केळी साटी ॥ १ ॥
येतां गोळ्या बाण साहिले मडमार । वर्षतां अपार वृष्टि वरी ॥ २ ॥
स्वामीपुढें व्हावें पडतां भांडण । मग त्या मंडण शोभा दावी ॥ ३ ॥
पाईकांनीं सुख भोगिलें अपार । शूर आणि धीर अंतर्वाहीं ॥ ४ ॥
तुका झणे या सिद्धांताच्या खुणा । जाणे तो शाह्याणा करी तो भोगी ॥ ५ ॥

॥ ३५४ ॥

पाईक तो जाणे पाईकीचा भाव । लाग पां ठाव चोरवाट ॥ १ ॥
आपणां राखोनी ठकावें आपीक । घ्यावें सकळीक हस्तनियां ॥ २ ॥
देऊं नेदी लाग लागों नेदी माग । पाईक त्या जग स्वामी मानी ॥ ३ ॥
जो जन केलें पाईकें पाईक । जया कोणी भीक न घालिती ॥ ४ ॥
तुका झणे ऐसे अयाचे पाईक । मळिथा तो नाईक प्रैलोकीचा ॥ ५ ॥

॥ ३५५ ॥

पाईकांनीं पंथ चालवित्या वाटा ! पारक्याचा सांटा मोडोनिया ॥ १ ॥
 पारखिये ठायीं घेऊनियां खाणें । आपलें तें जन राखियेलें ॥ २ ॥
 भावारेखिण जें मोळतां चावळे । आपलें तें कळे नव्हे ऐसें ॥ ३ ॥
 खांदितां मारग मारिती पाईक । जाणिकांसी शीक लागवया ॥ ४ ॥
 मुका झणे विश्वा घेऊनी विश्वास । पाईक तयास सुख देती ॥ ५ ॥

॥ ३५६ ॥

पाईक तो प्रजा राखोनियां कुळ । पारखिया मूळ छेदी दुष्टा ॥ १ ॥
 तो एक पाईक पाईकां नाईक । भाव सकळीक स्वामिकाजीं ॥ २ ॥
 वृणवत तनु सोनें ज्या पाषाण । पाईक त्या भिन्न नाहीं स्वाधी ॥ ३ ॥
 विश्वासावांचुनी पाईकासी मोळ । नाहीं मिथ्या बोल बोळिलिया ॥ ४ ॥
 मुका झणे नये स्वामी उणेपण । पाईका जतन करी त्यासी ॥ ५ ॥

॥ ३५७ ॥

जनी ज्या पाईका मानितो आपण । तया भितें जन सकळीक ॥ १ ॥
 जिवाचे उदार शोभती पाईक । मिरवती नाईक भुगुटमणि ॥ २ ॥
 आपुलिया सत्ता स्वामीचें वैभव । भोगिती गौरव सकळ सुख ॥ ३ ॥
 कमाईचीं हीणें पडिलीं उदेंदें । नाहीं तया खंड येती जाती ॥ ४ ॥
 मुका झणे तरी पाईकीच भळी । सोडीवहुत केली स्वामिसेवा ॥ ५ ॥

॥ ३५८ ॥

पाईकपणें खरा मुशारा । पाईक तो खरा पाईकीनें ॥ १ ॥
 पाईक जाणे मारितें अंग । पाईकासी अंग नाहीं तथा ॥ २ ॥
 एके दोही घरीं घेउलें खाणें । पाईक तो पणें निवडला ॥ ३ ॥
 करुनी कारण स्वामी थश घावें । पाईका त्या तावें स्वरेपण ॥ ४ ॥
 मुका झणे ठाव पाईकां निराळा । नाहीं स्वामी त्यळा गेल्यानिज ॥ ५ ॥

॥ ३५९ ॥

जंज नीच कैसी पाईकाची ओळी । कोण गांढे बळी निवडिले ॥ १ ॥
स्वामिकाजीं एक सर्वेस्वें तत्पर । एक ते कुचर आशाबद्ध ॥ २ ॥
प्रसंगावांचूनी आणिती आचिर्भाव । पाईक तो नांव मिरवी बांयां ॥ ३ ॥
गणतीचे एक उंच-नीच फार । त्यांमध्यें शूर विरळा बोडे ॥ ४ ॥
गुका झणे स्वामी जाणे त्यांचा मान । पाईक पाहोन मोळ करी ॥ ५ ॥

॥ ३६० ॥

एकाच स्वामीचे पाईक सकळ । जेसैं बळ तेसैं मोळ त्या ॥ १ ॥
स्वामिपदीं एकां ठाव उंच स्थळीं । एक तीं निराळीं अवळीं दुरी ॥ २ ॥
हीन कमाईचा हीन आन ठाव । उंचा सर्व भाव उंच पद ॥ ३ ॥
पाईकपणें तो सर्वत्र सरता । चांग तरी परता गाढ्या ठाव ॥ ४ ॥
गुका झणे मरण आहे या सकळां । भेणें अवकळा अभयें मोळ ॥ ५ ॥

॥ ३६१ ॥

जशी तो पाईक ओळीचा नाईक । पोटासाठीं एकें जैशीं तैशीं ॥ १ ॥
जागळें पाऊळ आणिकांसी तरी । पळती माघारीं तोडिजेती ॥ २ ॥
घाठीवरी घाय झणती फटमर । बळा अंगें शूर मान पावे ॥ ३ ॥
वेईल दुरवडा वेहा तो पाईक । मारी सकळीक सर्व हरी ॥ ४ ॥
गुका झणे नष्टे मोळाचें कारण । कमाईचा पण सिद्धी पावे ॥ ५ ॥

॥ ३६२ ॥

जातीचा पाईक ओळसे पाईका । आदर तो एका त्याचे ठायीं ॥ १ ॥
परितोड पोटासाठीं हतियेरें । कळती तीं खरें वेठीचरीं ॥ २ ॥
जातीचें तें असें खरें घायघाय । पारसिया काय पाशीं लोपे ॥ ३ ॥
गुका झणे नमूंदेव मूण जना । अळियांच्या खुणा जाणवसों ॥ ४ ॥

जोहार ॥ ३६३ ॥

जावकाव जोहार जी जोहार । सारा साभावया आजों वेसकरें ॥ १ ॥
जागीळ पुढीळ करा झाडा । नाही तरी सोडा घाळिती जी ॥ २ ॥

कांकू नका रुजू जालियावांचून । सांगा जी कोण धरिती धण्या ॥ ३ ॥
आजी मायबाप करा तडाभोही । उद्यां कोण घडी राहना हो ॥ ४ ॥
तुका झणे कांहीं न चले ते गोली । अखरते साळीं झाडा येती ॥ ५ ॥

॥ ३६४ ॥

बेईं घा जी कांहीं वेसकरास । आंतून बाहेर बोजेचा घास ॥ १ ॥
जो यावें तो हातचि रिता नाही । कधी तरी कांहीं घावें घ्यावें ॥ २ ॥
तुका झणे उद्यां लावीन मनेरा । जे हे दारोदारां भोंवतीं फिरा ॥ ३ ॥

कावडे ॥ ३६५ ॥

माहा रे भाई । प्रथम तमूं तो विनायक । ठेवूनि गुरुचरणीं मस्तक ।
बदेळ प्रसादिक वाणी । हरिहरांचे पवाडे ॥ १ ॥ माझी ऐसी श्रीदावळी ।
दास्ये दासत्वे आगळी । पान्हेरीनें मार्गे मळी । जीवन व्या रे कापळि
हो ॥ २ ॥ जें या सीतळाहुनी सीतळ । पातळाहुनी जें पातळ । प्रेमासुत
रसाळ । तें हें सेवा अहो भाग्याचे ॥ ३ ॥ जिंकाल तरी जिंका रे अभि-
मान । दवडाल तरी दवडा लज्जा आणि मान । धरील ते धरा शंभूचे
चरण । दावाल पण ऐसा दावा तो ॥ ४ ॥ काळा वेईं नेदी वाव । आळा तो
राखें पावडाव । शुद्ध सत्वीं राखोनी भाव । झणा महादेव हरिहर वाणी
मज्जें घा ॥ ५ ॥ पराविया नारी माठली समान । परधनीं वाटों नेदीं
मम । जीवित्व तें तृणासमान । स्वामीकाजीं जाण शूर झणों तया ॥ ६ ॥
शक्ति वेचाविथा परठपकारा । खोटें खोट्याचा पसारा । सत्य तें भव-
नदीचा तारा । आळस तो न करा येथें अहो सांगतों ॥ ७ ॥ व्रत करा
एकादशी सोमवार । कथा पूजन हरिजागर । पुण्य तें असे गावां
नाचतां बहु फार । पुन्हा बोळिला संसार नाहीं नाहीं सत्यत्वे ॥ ८ ॥
द्वेग संतांथा करितो बरवा । उत्तमोत्तम कीर्तीचा ठेवा । पंथ तो
पुण्यें चालावा । उगवा वासना लिगाड ॥ ९ ॥ तुका चाळवितो कावडी ।
पुनृति निवृत्ति चोखडी । पुढती पुढती अविक गोडी । भवनि कळत
आपली केवढास नदतसे ॥ १० ॥

॥ ३६६ ॥

आहा आहा रे भाई । हें अभदानाचें सत्र । पव्हे घातळी सर्वत्र । पंगव
अत्रवे पंग मात्र । इच्छाभोजनाचें आर्त पुरवावया ॥१॥ याचें तें
ध्यावें । न सरेसैं केलें सदाशिवें । पात्र शुद्ध पाहिजे बरवें । मंगळभावे
सकळ हरि क्षणा रे ॥२॥ नव्हे हें काहीं मोकळें । साक्षी चौघांचिया
वेगळें । नेदी नाचों मताचिया बळें । अणु अणोरणीया आयळें । सहवि
महदा साक्षित्वें हरि क्षणा रे ॥३॥ हे हरिनामाची आंबिळी । जगा
पोटभरी केली । विश्रांति कल्पतरूची साउली । सकळां वर्णा सेविता
भली । क्षणा हरहर महादेव ॥४॥ तुका हरिदास तराळ । अवचे हाकार
सकळ । या रे वंदूं शिखरातळ । चैत्रमास पर्वकाळ महादेवदर्शने ॥५॥

॥ ३६७ ॥

आहा रे भाई । नमो उदासीन जाले वेहभावा । आळविती देवा तया
नमो ॥१॥ नमो तीर्थपंथें चालती तयांसी । येती बोळविती त्यांसी
नमो ॥२॥ नमो तया संतवचनीं विश्वास । नमो भावें दास्य गुरूचें
यां ॥३॥ नमो तया मातापित्यांचें पाळण । नमो ज्ञा वचन सत्य बवे ॥४॥
नमो तया जाणे आणिकांचें सुखदुःख । राखे तान भूक तया नमो ॥५॥
परोपकारी नमो पुण्यवंता । नमो त्या दमित्या इंद्रियांसी ॥६॥ तुका
जाणे नमो हरिचिया दासा । तेथें सर्व इच्छा पुरलीसे ॥ ७ ॥

॥ ३६८ ॥

आहा रे भाई । तयावरी माही जीवावळी । अष्ट ये कळी क्रिया
हीन ॥१॥ तुका तुका रे त्याच्या तोंडावरी । वागिली ते थोरी दवळी
जायां बाहेरी ॥२॥ नाइलेचा दास पित्रांस उदास । भीक भिकान्यास
नाथे वारा ॥३॥ विशावळें वाद करुनियां छळी । आणिकांसी फळी
नाचोनियां ॥४॥ शांतीचिया देवा नाही वंदवत । ब्राह्मण अतीत घरे
ना ॥५॥ सर्वकाळ करी संताचिया निंदा । स्वर्गीही गोर्विदा जात

गोना ॥६॥ खासेमध्यें पन पोटासी बंधन । नेणे ऐसा दागधर्म काहीं ॥७॥
तुका छणे नटे दानूनियां सोंग । लवों नेही भंग. भक्तिभावे ॥८॥

॥ ३६९ ॥

आहा रे माई । गंगा नव्हे जळ । वृक्ष नव्हे वड पिंपळ । तुळसी वट्या
नव्हे माळ । श्रेष्ठ तनु देवाचिया ॥१॥ क्षमुद्र नदी नव्हे पै गा । पाषाण
झणों नये किंवा । संत नव्हेती जगा । मानखा व्या सारिले ॥२॥ काठी
झणों नये वेतु । अन्न झणों नये सांतु । राम राम हे मातु । नये झणों शब्द
हे ॥३॥ चंद्र सूर्य नव्हेती तारांगणें । मेढ तो नव्हे पर्यसासमान । शेष
वासुकी नव्हे सर्प जाण । विस्वाराच्या सारिले ॥४॥ गह्वर नव्हे पाखर ।
दोर नव्हे नंदिकेश्वर । झाड नव्हे कल्पतरु । कामधेनु माय न झणावी ॥५॥
कूर्म नव्हे कोसव । हुकर नव्हे बराह । ब्रह्मा नव्हे जीव । क्षी नव्हे
क्षमी ॥६॥ गवाक्ष नव्हे दाड । पाटाव नव्हे कापड । परीस नव्हे वगड ।
सुगुण ते ईश्वरीचे ॥७॥ सोने नव्हे चातु । मीठ नव्हे रेतु । नाही नाही च-
मीतु । कृष्णाजिन व्याघ्रांबर ॥८॥ मुक्ताफळें नव्हेती गारा । अक्षयाऐसा
नव्हे हिरा । जीव नव्हे सोडरा । बोळवीजे स्वच्छेने ॥९॥ गांव नव्हे द्वा-
राबती । रणसोड नव्हे मूर्ति । तीर्थ नव्हे गोमती । मोक्ष घटे दर्शन ॥१०॥
कृष्ण नव्हे भोगी । शंकर नव्हे जोगी । तुका पांडुरंगी । हा प्रसाद
अपछा ॥ ११ ॥

वासुदेव ॥ ३७० ॥

राम राम दोनी मधुरें । सुलभ आणि सोपारें । आगा मागिळे पाहारे ।
विश्टिचें गोड तेंचि खरें गा ॥१॥ राम कृष्ण वासुदेव । आपली जनासी ।
जाजवी चिपळिया । टाळ वागन्वाघोषें गा ॥२॥ गाय वासुदेव वासुदेव ।
मिन्न नाही आणि का नांवा । दान जाणोनियां करी आवा । न ठेवीं बरीं
काहीं ठेवावा ३ परू बेळा आपविती । भरुनियां राहा चिची । नेचें धार
नाहीं कामा हातीं । नीज बेळनी फिरवी गा ॥ ४ ॥ सुपाणीं सर्व
भाव । मी तों सर्व वासुदेव । आपली कृपाळु संत महानुभाव । अवा

मिन्न भेद नाही ठाव गा ॥ ५ ॥ शूर दान जीवें वधार । नाही वासुदे
विसर । कीर्ति वाढे चराचर । तुका झणे ववा नमस्कार गा ॥ ६ ॥

॥ ३७१ ॥

बोळ बोळे अबोळणे । आगे बाहेर आंत निजेळें । कैसें चरांत घर
कुळ केळें । नेणों अंधार ना वजेडळें गा ॥ १ ॥ वासुदेव करिणों
केरा । नाडिवांत बाहेर दारा । कोणी कांहीं तरी दान करा । जाव
मेदा तरी जातों माभारा गा ॥ २ ॥ हासीं टाळ दिंडी मुखीं गाणें ।
गजर होतो बहु मोठ्यानें । नाही निवडिली थोरलाहानें । नका निवें
भिकेच्या भेणें गा ॥ ३ ॥ मी वासुदेव तत्वता । कळों येईल वि
चारितां । आहे टावका सभाग्य संतां । नाहीं बुजा आणीक मागतां
गा ॥ ४ ॥ काय जागाचि निजलासी । सुनें जागवूनि दारापासीं ।
पुईया हितासाठीं करी व्यास व्यासी । भेटी न भेसी वासुदेवासी गा ॥ ५ ॥
ऐसें जागविलें अवघें जन । होतें संचित तिहीं केळें दान । तुका झणे
बुध्दीं कोण कोण । गेलीं वासुदेवा विसरून गा ॥ ६ ॥

॥ ३७२ ॥

रामकृष्ण गीती गात । टाळ चिबळ्या वाजवीत । छंदें आपुळिया
जाचत । सीज घेऊनी फिरत गा ॥ १ ॥ जनीं वनीं हा अवघा देव ।
वासनेचा हा पुसावा ठाव । मग वोळगती वासुदेव । ऐसा मनीं वसू
धावा भाव गा ॥ २ ॥ निज दासाची धोर भावडी । वासुदेवासी
छागली गोडी । मुखीं नाम उबारी घडोघडीं । ऐसी करा हे वसु
देवजोडी गा ॥ ३ ॥ अवघा सारुनी सेवट जाळा । प्रयत्न न बरे
कांहीं केळा । जागा होई सांडुनि झोपेळा । दान देई वासुदेवाला
गा ॥ ४ ॥ तुका झणे रे धन्य त्याचें जिणें । जिहीं घातले वासुदेवा
दान । त्याला न लगे येणें जाणें । जालें वासुदेवी राहणें गा ॥ ५ ॥

पांगुळ ॥ ३७३ ॥

सैगुळ जालों वेवा नाही हात ना पाय । पैसलों जयावरी सैराट तें जाव ।
मोदितां कुंप कांटी । खुंट दारवी न पाहे । आधार नाही मज कोणी ।

बायें ना माये ॥१॥ दाते हो दान करा । आतें पंढरपुरा । न्या मज तेम-
वारी । अलमाचा सोयरा ॥२॥ हिंदतां गच्छानें गा । शिणलों दारोदारी ।
न मिळेचि दाता कोणी । जन्मदुःखातें वारी । कीर्ति हे संतां मुखी । तोचि
रत्नवाहरी । पांगळां पाय देतो । नांदे पंढरपुरी ॥३॥ या पोटाकारणें
जा । जालें पांगिला जता । न सरोचि बापमाय भीकें नाहीं खंडणा । पुढारा
जणती एक । तथा नाहीं करुणा । श्वात हें लागे पाठी । आशा बहु
दारुणा ॥४॥ काय मी चुकलों गा । मार्गे नेणवे कांहीं । न कळेचि पाप-
पुण्य । तेथें जाठव नाहीं । मी माजी भुललों गा । दीप पतंगासोयी । या
मज जीवदान । संत महानुभाव कांहीं ॥५॥ दुरोनि आलों मी गा । दुःख
जालें दारुण । यावया येववरी । होतें हेंचि कारण दुर्लभ भेटी तुझी ।
वारीं जालें वरुवन । विनचितो तुका संतां । दोन्ही कर जोडून ॥६॥

॥ ३७४ ॥

देख वेप नव्हे माझा । सहज फिरत आलों । करूं सत्ता कवणावेरी ।
कोठें स्थिर राहिलों । पाय डोळे झणतां माझे । तिहीं कैसा मोकळिलों ।
परदेशी नाहीं कोणी । अंध पांगुळ जालों ॥१॥ आतां माझी करीं चिंता ।
दान देई भगवंता । पाठी पोटी नाहीं कोणी । निरबीं सज्जन संता ॥२॥
बालतां वाट पुढे । मथ वाटतें चिंतीं । बहुत जणें गेलीं । नाहीं आलीं
आगुतीं । न देखे काय जालें । कान तरी ऐकती । बैसलों संधिभागीं ।
दुज घरुनि चिंतीं ॥३॥ भाकितों करुणा गा । जैसा सांढिला ठाव । न
भरें पोट कधीं । नाहीं निश्चळ पाव । हिंदतां भागलों गा । लक्ष चौण्यालीं
गांव । घरुनी राहिलों गा । हाचि वसता ठाव ॥४॥ भरंवसा काय आतां ।
कोण आणि अवचिता । तैसीच जाली कीर्ति । तथा मज बहुतां ।
झणऊनी मारीं हाका । सोयी पावें पुण्यवंता । लागली भूक योरी ।
सुचि कृपाळू दाता ॥५॥ संचित सांडवलों । कांहीं होतें जवळी । विच
जोव पुत माया । तुवळी हे लागवळी । निष्कारं जालों देवा । शेई
माझे कपाळीं । तुका झणे सुचि आसां । माझा सर्वस्व बळी ॥६॥

आंचळा ॥ ३७५ ॥

इसक होतों आधीं मागे पुढें सकळ । मग हे दृष्टि गेली वरी आलें पडळ ।
तेमिर कोंदलेंसैं वाढे वाढतां प्रकळ । भीत मी जालों देवा । काय
ज्याल्याचें फळ ॥ १ ॥ आतां मज दृष्टि वेई । पांडुरंगा मायबापा । शरण
आलों आतां । निवारुनिधां प्रापा । अंजन लेववूनी । करीं मारग सोपा ।
आईन सिद्धपंथें । अवघ्या चुकतील खेपा ॥ २ ॥ होतसे खेद चित्ता ।
जिहीं नाठवे विचार । जात होतों जनामागें । तोही सांढिला आधार । ह
मा तोसा ठाव झाला । अवघा पडिला अंधार । फिरलीं माझी मज । कोणी
न देती आधार ॥ ३ ॥ जोंवरी चळण गा । जोंवरी झणती माझा । मानिती
झाडान खोर । देहसुखाच्या काजा । इंद्रियें मावळलीं । आळा बागुळ
आजा । कैसा विपरीत जाला । तोचि देह नव्हे दुजा ॥ ४ ॥ गुंतलों या
भवंसारें । कैसा जालोंसैं अंध । मी माझें वाढवूनी । मायातूष्णेचा बाध ।
स्वहित न दिसेचि । केला आपुला वध । लागले काळ पाठी । सर्वे काम
हे कोष ॥ ५ ॥ लागती चालतां गर । गुणबोधाच्या ठेंसा । सांढिली वाढ
मग । जालों निराळा कैसा । पाहातों वाढ तुझी । खोर करुन आसा ।
एका झणे वैद्यराजा । पंढरीच्या निवासा ॥ ६ ॥

॥ ३७६ ॥

आहज मी आंचळा गा निजनिराकार पंथें । वृत्ति हे निवृत्ति जाली जव
न दिसे तेथें । मी माझें हारपलें ठायीं जेव्हाचि तेथें । अदृश्य तेंचि जालें
जांही दृश्य जें होतें ॥ १ ॥ सुखी मी निजकों गा शून्य सारुनी तेथें । त्रि-
दशस्वरों गा दान मिळे आइतें ॥ २ ॥ टाकिली पात्र शोळी धर्म अधर्म
माशा । कोल्हाळ चुकविला त्रिगुणांचा बोळसा । न मागे मी भीक आली
तुचि झाला भवंसा । बोळडी सत्रावी गा तिणें पुरविली इच्छा ॥ ३ ॥
धर्ममुलें नाळविला सोई शब्दाचा नाद । अरूप जागविला दाटाधेऊनी
नाद । घेऊनी आला दान निजतत्व निजबोध । स्वरूपी मेळविलें तां
विला भेद ॥ ४ ॥ कळ हा नासार उपकाराची राशी । कणोनि पाळ

बिछा मार्गे येवील त्यांसी । मागोनी आली वाट सिद्ध ओळीची ऐसी ।
 चरले चरले गा जाणीक ही विश्वासी ॥५॥ बर्म ते एक आहे दड घराबा
 भाव । जाणीवनागवण नेही लागीं ठाव । झणोनि संग टाकीं येवी अहै
 भाव । तुका झणे हाचि संतीं मार्गे केळा उपाव ॥६॥

॥ ३७७ ॥

आंधळ्या पांगळ्यांचा एक विठोबा दाता । प्रसवला विश्व तोचि सा
 होय जाणता । चढी मोडी हेळामार्गे पापपुण्य संविता । भवदुः
 कोण वारी तुजवांचुनि चिंता ॥१॥ धर्म गा जागो तुझा तूंचि कृपा
 राखा । जाणसी जीवोंचें गा न सांगतां सहजा ॥२॥ घातली लोळणी
 गा पुंदलीकें बाळवंटी । पंदरी मुण्य ठाव नीरे भीवरे तटी । न देखें दुस
 गा जाली अदृश्यदृष्टि । बोलला प्रेमदाता केली अमृतवृष्टि ॥३॥ आ
 णीक उपमन्यु एक बाळ घाकुटे । न देखे न चलये जना चालते वाटे ।
 घातली लोळणी गा हरिनाम बोभाटे । पावला त्याकारणें धांव घातली
 नेटें ॥४॥ वैसोनी लोळी शुक्र राहें गर्भ आंधळा । क्षीणला येरसारी
 दुःख आठवी देळा । मार्गाल सोसिलें तें ना भीं झणे गोपाळा । पावला
 त्याकारणें लाज राखिली कळा ॥५॥ न देखे जो या जना तया दावी
 आपणा । वेगळा सुखदुःखा मोहो सोंदवी घना । आपपर तेंही नाहीं
 बंधुवर्म सज्जना । तुक्या सेचि परी जाली पावें नारायणा ॥६॥

॥ ३७८ ॥

अगवंता तुज कारणें मेळीं जीवाचि कैसी । निष्काम बुद्धि ठेली चळण
 नाहीं तयासी । न चलयी हात पाय दृष्टि फिरली कैसी । जाणतां न
 देखीं गा क्षर आणि अक्षरासी ॥१॥ विठोबा दान दे गा तुझ्या सारिकें
 नामा । कीर्ति हे वाखाणिली थोर वाढली सीमा ॥२॥ मुक्ति मुक्ति मुक्ति
 एक होसि सिद्धीचा दाता । झणोनि सांडवली शोक मय लज्जा चिंता ।
 सर्वेस्व त्याग केळा धांव घातली आतां । कृपादान देई देवा येचि
 सामोरा आतां ॥ ३ ॥ संसारसागरु गा भवदुःखार्थें मूळ । अन

अंयल्या माजी केले इंगळ । इतिहे वज्रपातें तपे उज्ज वरी जाल । सो-
सिले काय करूं दुर्भर हे पांढाळ ॥ ४ ॥ तिहीं लोकीं तुझे नाम वृक्ष
मल्लव झाळा । वेंचलों बरि खोदा भाव धरुनी टेंका । आपवी भरनारी
जागो घरमं लोकां । पावती पुण्यवंत सोई आमुचिचे हाका ॥ ५ ॥ नाठवे
आपपर आतां काय वा करूं। सारिखा सोइसचा हारपळा विचार। वातळा
योगक्षेम तुज आपुळा मार । तुकया शरणांगता देई नमस्कृत ॥ ६ ॥

चोटक चरित्रे व चोटक प्रकरणे.

भावसामर्थ्य.

मत्स्यावतार ॥ ३७९ ॥

ब्रह्मयाचे वेद शंसासुरें नेले । त्यासाठीं घरिलें मत्स्यरूप ॥ १ ॥
तेणें आत्मा नव्हता नेला ब्रह्मांडासी । काय ब्रह्मयासी नव्हतें ज्ञान ॥ २ ॥
बरि तेणें धांवा केला आवडीनें । जाले नारायणे कृपासिंधु ॥ ३ ॥
तुकड झणे बिठोका मी नामधारक । पोसणें खेबक भेटी देई ॥ ४ ॥

कूर्मावतार ॥ ३८० ॥

देवी आणि दैतीं सिंधु घुसळिला । मार पृथ्वीस जाला साहावेना ॥ १ ॥
जाळासी कासव धरिली पाठीवरी । बिता तुज हरी सफळांची ॥ २ ॥
जाले काळीं देव करिताती स्तुति । कुमालु श्रीपति झणोनियां ॥ ३ ॥
जाले झणे ऐसे उदक पवाळे । ज्यासी सहस्र तोंडें सिंगळा सोडी ॥ ४ ॥

धराहावतार ॥ ३८१ ॥

विरण्याक्ष दैत्य मातळा जे काळीं । बरदानें बळी संकराच्या ॥ १ ॥
पुण्यव्रतय भेतलें दिगेनी । देवा चक्रपाणी झणती धांव ॥ २ ॥
हे पांढुरंगा, शूकर जालेती । तया दैत्यपती मारियेलें ॥ ३ ॥
जाले झणे ज्यांचीं गज्यें त्यांसी दिलीं । येसी तूं मावळी पांढुरंगा ॥ ४ ॥

नृसिंहावतार ॥ ३८२ ॥

प्रल्हादाकाराचे नरासिंह जालासी । त्याचिया बोळांसी सत्य केले ॥ १ ॥
 राम कृष्ण गोविंद नारायण हरि । गर्जे राजद्वारी भक्तराज ॥ २ ॥
 बिठ्ठल माधव मुकुंद केशव । तेणे दैत्यराव दचकला ॥ ३ ॥
 तुका झणे त्याकारणे सगुण । भक्तांचे वचन सत्य केले ॥ ४ ॥

॥ ३८३ ॥

नामाचे सामर्थ्ये कां रे वढिसी । कां रे विसरसी पवाळे हे ॥ १ ॥
 खणखणां हाणती खोरे प्रल्हादासी । न रूपे अंगासी किंचितही ॥ २ ॥
 राम कृष्ण हरि ऐसी मारी हांक । तेणे पडे धाक बळियासी ॥ ३ ॥
 असो या सामर्थ्ये ऐसिया कीर्तीची । आवडी तुक्याची भेटी देई ॥ ४ ॥

॥ ३८४ ॥

बाढीभर विष दिले प्रल्हादासी । निर्भय मानसी तुझ्या वळे ॥ १ ॥
 भोक्ता नारायण केले ते प्राशन । प्रतापे जीवन जाले तुझ्या ॥ २ ॥
 नामाच्या चिंतने विषाचे ते आप । जाहाले देखत नारायणा ॥ ३ ॥
 तुका झणे ऐसे तुझे बढिवार । शिणळा फणीवर वर्णवेना ॥ ४ ॥

॥ ३८५ ॥

अग्निकुंडामाजी घातळा प्रल्हाद । तरी तो गोविंद विसरेना ॥ १ ॥
 पित्तियासी झणे व्यापक भीहरि । नांदतो मुरारी सर्वा ठायीं ॥ २ ॥
 अग्निरूपे माझा सखा नारायण । प्रल्हाद गर्जून हांक मारी ॥ ३ ॥
 तुका झणे अग्नि जाहाळा शीतळ । प्रताप सबळ विठो तुझा ॥ ४ ॥

॥ ३८६ ॥

कोपोनियां पिता बोले प्रल्हादासी । सांग ह्मीकेशी कोठे आहे ॥ १ ॥
 वेद म्हणे काही पापार्थी सकळीं । आहे वनमाळी जेथे तेथे ॥ २ ॥
 खांबावरी लात मारिली दुर्जन । खांबी नारायण झणतांचि ॥ ३ ॥
 तुका झणे कैसा खांब कडाबिला । जगा दचकला सत्यलोकी ॥ ४ ॥

॥ ३८७ ॥

हळमळिला मेरु आणि तो मांवार । पाताळीं फणिवर बोई झाडी ॥ १ ॥
लोपे तेजें मूर्य आणीक हा चंद्र । कांपतसे इंद्र घरधरां ॥ २ ॥
ऐसें रूप उग्र हरीनें घरीलें । दैत्या मारियेलें मांडीवरी ॥ ३ ॥
तुका झणे भक्तांकारणें श्रीहरि । बहु दुराचारी निर्दोळिले ॥ ४ ॥

शामनाथता ॥ ३८८ ॥

बहुत कृपालु दीनाचा दयाळू । जर्गी भक्तवत्सलू नाम तुझे ॥ १ ॥
मानियेला चित्ती बळीचा उपकार । अज्ञानी त्याचें द्वार राखसील ॥ २ ॥
काय त्याच्या भेणें बैसलासी द्वारी । नाही तुज हरी कृपा बहु ॥ ३ ॥
तुका झणे भक्तजनाची समता । तुझांसी अनंता अलोलिक ॥ ४ ॥
मुरु कुश दैत्यांच्या त्रासापासून दुर्वासभ्रंषीची मुक्तता.

॥ ३८९ ॥

पांडुरंग तूझे काय वाणूं गुण । पवाडे हे धन्य जर्गी तूझे ॥ १ ॥
बुद्धिलें दुर्वास सुरु असुरानें । तो आला गाव्हारें सांगावया ॥ २ ॥
बळीचिचे द्वारीं तुझी बैसलेलि । दुर्वास विनंती करी भावें ॥ ३ ॥
तुका झणे कृपासागरा श्रीहरी । तुझी भक्तांवरी प्रेमछाया ॥ ४ ॥

॥ ३९० ॥

दुर्वासया स्वामी गुंतलों भाकेसी । पुसा जा बळीसी निरोप यावा ॥ १ ॥
त्याचे अज्ञेविण आझां येतां मये । द्वारपाळ राहे होऊनियां ॥ २ ॥
मुसे दुर्वासया बळीसी जाऊनी । येरु झणे झणी बोलों नका ॥ ३ ॥
तुका झणे केळ अन्यत्राचा त्याग । तेव्हां पांडुरंग सखा जाळा ॥ ४ ॥

॥ ३९१ ॥

बळी झणे आजी दुर्वासया स्वामी । मागों नका तुझी नारायण ॥ १ ॥
बहुतां प्रयासी जोडला श्रीहरी । बैसविला द्वारीं राखावया ॥ २ ॥
वरचला दुर्वास मुग हो तेथूनी । चिंतातुर मनीं उद्देगला ॥ ३ ॥
काय तूं एकाचीं आवेसी अंकित । होई कृपावंत तुका झणे ॥ ४ ॥

॥ ३९२ ॥

त्रैलोक्याचा नाच सकळांचा आचार । पळिलें तुबां घर घरियेलें ॥ १ ॥
आकां भोकलिलें कोणां निरविलें । कोणा हातीं दिले तिन्ही लोक ॥ २ ॥
जनाथांचा बंधु दासांचा कैबारी । मिदें तुहीं हरी जाती वांवां ॥ ३ ॥
तुका झणे ऐसें मोळिका दुर्वास । वाटला संतोष पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ ३९३ ॥

मोळिले ते देवळाची दुर्वासबा । आय पुसावया मागल्यानें ॥ १ ॥
मागुता दुर्वास पुढे पळिराया । निरोप आत्रया देई देवा ॥ २ ॥
बळी झणे त्यासी जाय मी न झणें । आईल नारायण लागलासी ॥ ३ ॥
मजपाहीं राहें कोठें वरीं जाय । तुका झणे पाय न सोडीं मी ॥ ४ ॥

॥ ३९४ ॥

दुर्वासें निरोप आणिला ये रीती । मग वाढलेही नारायणा ॥ १ ॥
ठेविलें चरण बळीचिये द्वारी । शिर अंगावरी लांबविलें ॥ २ ॥
पडियेलें द्वार द्वारावतियेसी । वरी हृषीकेशी निघालेती ॥ ३ ॥
तेथूनियां नाम पडिलें द्वारका । कैकुंठनायका तुका झणे ॥ ४ ॥

॥ ३९५ ॥

मुरु कुस दोन्ही मारिले असुर । दुर्वास ऋषीश्वर सुखी केला ॥ १ ॥
मारियेला मुरु झणोती मुराही । नाम तुसैं हरी पडियेलें ॥ २ ॥
पूर्वाहुनी ऐसा भक्तप्रतिपाल । केला त्वां सांभाळ नारायणा ॥ ३ ॥
तुका झणे येथि वेळे काय जालें । फां सोंग धरिलें मोहनाचें ॥ ४ ॥

पिंगळा गजिका ॥ ३९६ ॥

उपभिक्षाणि गजिका कुंटणी । विश्वासचि मनीं राघोबाचा ॥ १ ॥
येसी ही पापिणी बाहिली विमानां । अचळ भुवनीं ठेवियेली ॥ २ ॥
पतितपावन तिहीं लोकीं ठसा । कृपालु कोंबसा अमाथांचा ॥ ३ ॥
तुका झणे विठोबाची घरा सोय । आजिक उपाय नेणों किसी ॥ ४ ॥

गजेंद्र मोक्ष ॥ ३९७ ॥

गजेंद्र तो हस्ती सहस्र पक्षें । जळामाजी नळें पीडिलासे ॥ १ ॥
सुहृदीं सांडिलें कोणां नाहीं साहे । अंती वाट पाहे बिठो तुम्ही ॥ २ ॥
कपल्या सागरा माझ्या नारायणा । तया दोषांजणां तारिवेलें ॥ ३ ॥
तुका झणे नेळें वाहूनी विभाजी । मीही आझकोनी विधासलों ॥ ४ ॥

दामाजीपंताचें चरित्र.

॥ ३९८ ॥

दामाजीपंताची रसद गुदरली । लज्जा सांमाळिली देवरायें ॥ १ ॥
तयाचें चरित्र परिक्षा हो साधरें । करितों नमस्कार संतजनानें ॥ २ ॥
मंगळवेढा असे वस्ति कुटुंबेसी । व्यापारी सर्वासी मान्य सदा ॥ ३ ॥
कर्म काय करी ठाणाचा हवाला । तों कांहीं पडला कठिण काळ ॥ ४ ॥
सन्यासी भांडारें होतीं तीं फोडिलीं । पंढरी रक्षिली पुष्कळांस ॥ ५ ॥
दुष्टकीं अनाथ तीही बाधविलीं । राष्ट्रांत ते जाळी कीर्ति मोठी ॥ ६ ॥
मुजुम करीत होता कानडा ब्राह्मण । फिर्याद लिहून पाठविली ॥ ७ ॥
अविंदाचें राज्य वेदरीं असतां । कागद पाहतां तलब केली ॥ ८ ॥
दामाजीपंतासी धरीनि चालविलें । इकडे या विठूळें माव केली ॥ ९ ॥
बिकते धारणे सवाईचें मोळ । धान्याचें सकळ द्रव्य केलें ॥ १० ॥
दामाजीपंताच्या नांवें अर्जदास्त । लिहून खेलेती मुद्रा केली ॥ ११ ॥
बिठो पाडेवार भक्तां साक्ष जाला । वेदससी गेला रायापासी ॥ १२ ॥
जोहार मायबाप पुसती कोठील । तंभ तो झणे त्यळ मंगळवेढें ॥ १३ ॥
दामाजीपंतांनीं रसद पाठविली । खेलेती ओतिली अर्जदास्त ॥ १४ ॥
देखोनियां राजा संतोष पावला । झणे व्यर्थ ताला तलब केली ॥ १५ ॥
काय तुझें नांव पुसती यंत्रधारी । तो झणे वेगारी बिठा कीं जी ॥ १६ ॥
पावत्याचा जाव याचा मायबाप । करोनि घेतों माप झणती ते ॥ १७ ॥
पावत्याचा जाव विघळा लिहून । तसरीक देऊन पाठविला ॥ १८ ॥
छत्री घोडा शिबिका जाभरणांसहित । दिला सर्वें दूत पाठवूनी ॥ १९ ॥

जाते चुकामुक जाली याची त्यांची । ते आले तैसेची मंगलवेढा ॥ २० ॥
 वामाजीपंतासी वेदरासी नेले । राजा झणे जालें ऋषतुक ॥ २१ ॥
 काल गेला विठा बेगारी देऊन । तसरीक देऊन जाव दिला ॥ २२ ॥
 काय तुमचें काज सांगा जी सत्वर । बोला जी निर्धार वचनाचा ॥ २३ ॥
 कैचा विठा कोण पाठविला कधी । काढोनियां आर्षी जाव दिला ॥ २४ ॥
 पाहातांचि जाव हृदय फुटलें । नयन निहारले राजा देखे ॥ २५ ॥
 सांवळें सकुमार रूप भमोहर । माथां तेणें भार जाहियेला ॥ २६ ॥
 वामाजीपंतासी राखें सन्मानिलें । तो झणे आपुलें कर्म नव्हे ॥ २७ ॥
 आतां तुमची सेवा पुरे जी स्वामिया । शिणविलें सख्या विठोबासी ॥ २८ ॥
 निरोप घेऊनी आला स्वस्थकासी । उदास सर्वासीं होता जाला ॥ २९ ॥
 वामाजीपंतांनीं सेविली पंढरी । ऐसा त्याचा हरि निकटवृत्ति ॥ ३० ॥
 तुका झणे विठो अनन्य कैवारी । नुपेक्षी हा हरि दासालागीं ॥ ३१ ॥

रामचरित्र

सीतेचा शोक.

॥ ३९९ ॥

अशोकाच्या बनीं सीता शोक करी । कांही अंतरले रघुनाथ दुरी । येकनि
 गुंफेमाजी दुष्टें केली चोरी । कांही मज आणिलें अवघड लंकापुरी ॥ १ ॥
 सांगा वो वीजदे सखिये ऐसी मात । देईल कां नेदी भेटी रघुनाथ ।
 मन दत्तात्रिज जाला दुरी पंथ । राहों न सके प्राण माझा कुडी आंत ॥ २ ॥
 काय दुष्ट आचरण होतें म्यां केले । तीर्थ व्रत होतें कवणाचें अंगीलें ।
 गाईवत्सा पत्नीपुरुषा विघडिलें । न कळे वो संचित चरण अंतरले ॥ ३ ॥
 नाडियेलें आशा मृगकांतिसोनें । धाडिलें रघुनाथा पाठिलाने तेणें । उरें
 चिली आझा भाव काय मी जाणें । देखुनी सूनाट घेऊनि आलें सुनें ॥ ४ ॥
 नाहीं मूळ मारग लाग अणीक सोबे । एकाविण नाभें रघुनाथाच्या माये ।

चौदक चरित्रे ५ श्लोक प्रकरणे.

पटी पक्षिया एक देखनि पाये। उदकवेड्यामध्ये तेथें आले काये ॥ ५ ॥ जा
काची नंविनी दुःखें गेलानी थोरी। चुकली कुरंगिणी मेळा तैशापरी। सं
ली त्रीजटा स्थिर स्थिर वो करी। घेईल तुक्यास्वामी राम लंकापुरी ॥ ६ ॥

रावणाचा वध.

॥ ४०० ॥

पैल आला राम रावणासी सांगती। काय निदसुरा निजलासी
पति ॥ १ ॥ अवघे लंकेमाजी जाले रामाचे दूत। व्यापिलें सर्व
माहेरी भीतरी आंत ॥ २ ॥ अवघे अंगलग तुझे वधियेले वीर
होई शरणागत किंवा युद्धासी सादर ॥ ३ ॥ तुका झणे एक्या
रामासी भेटी। करुनी घेई आतां संबंधेंसी तुटी ॥ ४ ॥

॥ ४०१ ॥

समरंगणा आला। रामें रावण देखिला ॥ १ ॥ कैसे भीडतील दोन्ही
नांव सारूनियां रणी ॥ २ ॥ प्रेमसुखाचें संधार। आणें निवार
बाण ॥ ३ ॥ तुक्यास्वामी रघुनाथ। वरम जाणोनि केली मात ॥ ४ ॥

॥ ४०२ ॥

केळा रावणाचा वध। अवघा तोडिला संबंध ॥ १ ॥ लंकराज्य बिभी
षणा। केली चिरकाळ स्थापना ॥ २ ॥ औदार्याची सीमा। काय व
रधुरामा ॥ ३ ॥ तुका झणे माझा दाता। रामें सोडविसी सीता ॥ ४ ॥

रामराज्य ॥ ४०३ ॥

आनंदले लोक नरनारी परिवार। शंखभेरीतुरें वाद्यांचे गजर ॥ १ ॥ आनं
जाला अथोप्येसी आले रघुनाथ। अवघा जयजयकार आळंगिला भर
त ॥ २ ॥ करिती अक्षवाणें ओवाळिती रघुवीरा। लक्ष्मीसहित लक्ष्मण
सुमरा ॥ ३ ॥ जालें रामराज्य आनंदलीं सवळें। तुका झणे गार्हव
सग्नारी बाळें ॥ ४ ॥

॥ ४०४ ॥

जालें रामराज्य काय सणें आझांसी। वरणी धरी पीक गाई बोळ
सैसी ॥ १ ॥ राम वेळोवेळां आपली मातुं ओरिये। पक्षिजां कांति

मनुष्य जन्म अर्थः । कर्त्तृ विधि आगम शब्दः ॥ १ ॥ कर्त्तृ वि-
धि जन्म विधि लोकः । जन्मार्थ एविक केव विधा शब्दः ॥ २ ॥

॥ ३ ॥

[illegible]

॥ १ ॥ राम रात्रिज मानवी ॥ १ ॥ राम रात्रिज मानवी ॥ १ ॥
 रामर कृती राम कृतिराम ॥ २ ॥ राम कृतिराम ॥ २ ॥
 रामर कृती राम कृतिराम ॥ ३ ॥ राम कृतिराम ॥ ३ ॥
 रामर कृती राम कृतिराम ॥ ४ ॥ राम कृतिराम ॥ ४ ॥
 रामर कृती राम कृतिराम ॥ ५ ॥ राम कृतिराम ॥ ५ ॥
 रामर कृती राम कृतिराम ॥ ६ ॥ राम कृतिराम ॥ ६ ॥
 रामर कृती राम कृतिराम ॥ ७ ॥ राम कृतिराम ॥ ७ ॥
 रामर कृती राम कृतिराम ॥ ८ ॥ राम कृतिराम ॥ ८ ॥
 रामर कृती राम कृतिराम ॥ ९ ॥ राम कृतिराम ॥ ९ ॥
 रामर कृती राम कृतिराम ॥ १० ॥ राम कृतिराम ॥ १० ॥

॥ ४ ॥

THE STATE OF TEXAS,)
COUNTY OF DALLAS,)
ss: I, the undersigned, Judge of the Probate Court for and in said County of Dallas, do hereby certify that the within and foregoing is a true and correct copy of the original of the same as the same appears from the records of said Court.

॥ १ ॥ ॥ २ ॥ ॥ ३ ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ५ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ८ ॥ ॥ ९ ॥ ॥ १० ॥ ॥ ११ ॥ ॥ १२ ॥ ॥ १३ ॥ ॥ १४ ॥ ॥ १५ ॥ ॥ १६ ॥ ॥ १७ ॥ ॥ १८ ॥ ॥ १९ ॥ ॥ २० ॥ ॥ २१ ॥ ॥ २२ ॥ ॥ २३ ॥ ॥ २४ ॥ ॥ २५ ॥ ॥ २६ ॥ ॥ २७ ॥ ॥ २८ ॥ ॥ २९ ॥ ॥ ३० ॥ ॥ ३१ ॥ ॥ ३२ ॥ ॥ ३३ ॥ ॥ ३४ ॥ ॥ ३५ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३७ ॥ ॥ ३८ ॥ ॥ ३९ ॥ ॥ ४० ॥ ॥ ४१ ॥ ॥ ४२ ॥ ॥ ४३ ॥ ॥ ४४ ॥ ॥ ४५ ॥ ॥ ४६ ॥ ॥ ४७ ॥ ॥ ४८ ॥ ॥ ४९ ॥ ॥ ५० ॥ ॥ ५१ ॥ ॥ ५२ ॥ ॥ ५३ ॥ ॥ ५४ ॥ ॥ ५५ ॥ ॥ ५६ ॥ ॥ ५७ ॥ ॥ ५८ ॥ ॥ ५९ ॥ ॥ ६० ॥ ॥ ६१ ॥ ॥ ६२ ॥ ॥ ६३ ॥ ॥ ६४ ॥ ॥ ६५ ॥ ॥ ६६ ॥ ॥ ६७ ॥ ॥ ६८ ॥ ॥ ६९ ॥ ॥ ७० ॥ ॥ ७१ ॥ ॥ ७२ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७४ ॥ ॥ ७५ ॥ ॥ ७६ ॥ ॥ ७७ ॥ ॥ ७८ ॥ ॥ ७९ ॥ ॥ ८० ॥ ॥ ८१ ॥ ॥ ८२ ॥ ॥ ८३ ॥ ॥ ८४ ॥ ॥ ८५ ॥ ॥ ८६ ॥ ॥ ८७ ॥ ॥ ८८ ॥ ॥ ८९ ॥ ॥ ९० ॥ ॥ ९१ ॥ ॥ ९२ ॥ ॥ ९३ ॥ ॥ ९४ ॥ ॥ ९५ ॥ ॥ ९६ ॥ ॥ ९७ ॥ ॥ ९८ ॥ ॥ ९९ ॥ ॥ १०० ॥

Geographical area:

हाचि मंत्र उपदेश भवानी । तिरुया चुकल्या गर्भोदियोनि ॥ १ ॥

सुनाट नागर नीच नये । तुका झणे म्यां धरिले जीवे भावे ॥ ४ ॥

॥ ४०९ ॥

अहल्या जेणे तारिली रामे । गणिका परलोका नेली नामे ॥ १ ॥

रामहरे रघुराजहरे । रामहरे महाराजहरे ॥ २ ॥ कंठ शीतळ जपत

झळपाणी । राम जपतां अविनाश भवानी ॥ ३ ॥ तारक मंत्र अवध

काशी । नाम जपतां वाल्मीक कवि ॥ ४ ॥ नामजप बीजमंत्र नळा

सिंधु तरती ज्याच्या प्रतापे शिळा ॥ ५ ॥ नामजप जीवन मुनि

जना । तुक्यास्वामी रघुनंदना ॥ ६ ॥

॥ ४१० ॥

तारी ऐसे जड । उदकावरी ओ दगड ॥ १ ॥ तो हा न करी ते कार्य

कां रे लीन न रहा पायी ॥ २ ॥ शिळा होती मनुष्य आली । ज्याच्या

चरणाचे चाली ॥ ३ ॥ वानरां हातीं लंका । घेविली झणे तुका ॥ ४ ॥

॥ ४११ ॥

मी तों अल्प मतिहीन । काय वर्णू तुझे गुण । उदकीं तारिले पाषाण

हे महिमान नामाचे ॥ १ ॥ नाम चांगले चांगले । माझे कंठों राहो असे

कविकुळ उद्धरिले । मुक्त केले राक्षसां ॥ २ ॥ शोणागिरि कवि हातीं

आणविला खीतापति । योर केळी ख्याति । भरतभेटीसमयी ॥ ३ ॥

शिळा होती मनुष्य जाली । योर कीर्ति आखाणिली । लंका दह

केली । हनुमंते काशनै ॥ ४ ॥ राम जानकीजीवन । योतियांचे नि

जभ्यान । राम राजीवलोचन । तुका चरण वंदितो ॥ ५ ॥

॥ ४१२ ॥

राम झणतां तरे आणता नेणता । हो का यातिभल्या कुळहीन ॥ १ ॥

राम झणतां न लगे भाणीक सायास । केले महादोष तेही जळती ॥ २ ॥

राम झणे त्या जवळ नये भूत । कैचा यमदूत झणतां राम ॥ ३ ॥

राम झणतां तरे भवसिंधु पार । चुके घेरसार झणतां राम ॥ ४ ॥

तुका झणे हे सुखार्थ सावन । सेवी असतपान एका भावे ॥ ५ ॥

॥ ४१३ ॥

राम झणता रामाचि होइजे । पदवी वैखान्त पदवी घेइजे ॥ १ ॥ ऐसें सुख वच-
नी आहे । विश्वासें अनुभव पाई ॥ २ ॥ रामरसाभिया चवी । आन रस क-
वती केरी ॥ ३ ॥ तुका झणे चाखोनी सांगें । मज अनुभव आहे अंगें ॥ ४ ॥

॥ ४१४ ॥

राम झणे आसोमासी । तोचि जेविला उयवासी ॥ १ ॥ धन्य धन्य तें
शरीर । तीर्थाव्रतांचें माहेर ॥ २ ॥ राम झणे करितां धंदा । सुखसमाधि
त्या सदा ॥ ३ ॥ राम झणे वाट चाली । यज्ञ पाउलापाउली ॥ ४ ॥
राम झणे भोगी त्यागी । कर्म न लिपे त्या भंगी ॥ ५ ॥ ऐसा राम
जपे नित्य । तुका झणे तो जीवन्मुक्त ॥ ६ ॥

हनुमंतस्तुति ॥ ४१५ ॥

केली सीताशुद्धि । मूळ रामायणा आधीं ॥ १ ॥ ऐसा प्रतापी गहन ।
सुरां सकळ मोहन ॥ २ ॥ जाऊनी पाताळाकेंही देवीची अवकळा ॥ ३ ॥
राम लक्ष्मण । नेले आणिले चोरून ॥ ४ ॥ जोडूनियां कर । उभा
खन्मुख समोर ॥ ५ ॥ तुका झणे जपें । वायुसुता जाती पापें ॥ ६ ॥

॥ ४१६ ॥

हनुमंत महाबळी । रावणाची दाढी आळी ॥ १ ॥ तथा माझा
ममस्कार । वारंवार निरंतर ॥ २ ॥ करोनी उड्डाण । केलें छेकेचें
शोषण ॥ ३ ॥ जालियेली लंका । धन्य धन्य झणे तुका ॥ ४ ॥

॥ ४१७ ॥

काम पातला बांदोडी । काळ केला देशघडी ॥ १ ॥ तथा माझे दंडवत ।
कविकुळीं हनुमंत ॥ २ ॥ शरीर वज्राऐसे । कवळी मळांही ओ
मुळें ॥ ३ ॥ रामरायाच्या सेवका । क्षरण आलों झणे तुका ॥ ४ ॥

॥ ४१८ ॥

क्षरण क्षरणची हनुमंता । तुज आलों रामभूता ॥ १ ॥ काय मळीच्या
जा वाटा । मज दावाच्या सुमटा ॥ २ ॥ मूर आणि धीर । स्वामिकाणीं
सावर ॥ ३ ॥ तुका झणे यज्ञ । मंजनीचिया कुमरा ॥ ४ ॥

चोडक चरित्रे व चोडक प्रकरणे.

शिवावर अर्पण ॥ ४१९ ॥

काय धर्म नीत । तुझां शिकवायें दित ॥ १ ॥ अवघें रचियेलें हेका
छोळा प्रज्ञां सकळा ॥ २ ॥ नाम महादेव । वेयें निवडला भाव ॥ ३ ॥
तुका झणे वेळे । माझें तुझां कां न कळे ॥ ४ ॥

॥ ४२० ॥

भांडायें तें गोड । पुरे सकळ ही कोड ॥ १ ॥ येसा घरींचा या मोळा
ठावा निकटां जवळां ॥ २ ॥ हाक वेतां दारी । येती जवळी सामोरी
॥ ३ ॥ तुका झणे शिवें । मागितलें हातीं घायें ॥ ४ ॥

सेतावर अर्पण ॥ ४२१ ॥

सेत करा रे फुकायें । नाम विठोबारायचें ॥ १ ॥ नाहीं वेळी जेव
सारा । जाहाती नाहीं झणियारा ॥ २ ॥ सरिक नाही रे दुसरा । धवी सारा
तुसा तूं ॥ ३ ॥ जपतप नांगरणी । न लगे आटी दुनवणी ॥ ४ ॥ कर्म कुळ
वणी । न लगे धर्मपाळी दोन्ही ॥ ५ ॥ ज्ञानपासारी ती फणी । न लगे
करावी पेरणी ॥ ६ ॥ भीज न लगे सांचितायें । पीक पिकलें ठायींचें ॥ ७ ॥
नाहीं यमायें खोरटें । विट्टल पागोन्याच्या नेटें ॥ ८ ॥ पीक न वजे हा
भरवसा । करी उद्योग तो पिसा ॥ ९ ॥ सराई सर्व काळ । बायां न वजे
घटिकापळ ॥ १० ॥ प्रेम पिकलें अपार । नाही सांढवावया धार ॥ ११ ॥
ऐसी जोडी जो फुकला । तुका झणे भिंग त्याला ॥ १२ ॥

॥ ४२२ ॥

बोणव्या सोंकरी । सेत सादलें पाखरी ॥ १ ॥ तैसा साळं नको दग । नि
वसुधा राहुनी जागा ॥ २ ॥ चोरासयें वाट । चालोनि केलें तळपट ॥ ३ ॥
होले झांकुनी राती । कूपीं पडे दिवसा जोती ॥ ४ ॥ पोखी वांज गाव ।
तेथें कैची दूध साय ॥ ५ ॥ फुटकी सांगडी । तुका झणे न पवे धडी ॥ ६ ॥

॥ ४२३ ॥

सेत आलें सुगीसांभाळाचे चारी कोन । पिका आलें परी केलें पाहिजे न
तन ॥ १ ॥ सोंकरी सोंकरी निसावा तोंदरी । नको साळं घमें आहे तों ॥ २ ॥

गोकणेसी गुंडा घाली पागोव्याक्या नेटें । पळती हाहाकारें अवधी
वाखरांची धाटें ॥ ३ ॥ पेटवूनी आगदी राहें जागा फलटुनि । पडिल्या
मानी बळ बुद्धि व्हावी दोनी ॥ ४ ॥ खळे दानें विश्व सुखी करीं होवा
रासी । सारा सारुनियां ज्याचे भाग देई त्यासी ॥ ५ ॥ तुका झणे मग
नाहीं आपुलें कारण । निज आलें हातां भूष सांदिलें निकण ॥ ६ ॥

घोंगळ्याचे अभंग ॥ ४२४ ॥

ठकिलें काळा भारिली दही । दिली कुडी टाकोनियां ॥ १ ॥ पांघुरलों बहु
काळें । घोंगटें बळें सांढवलें ॥ २ ॥ नये ऐसा लाग बरी । परतें वुरीं
लपालें ॥ ३ ॥ तुका झणे आठ सेवा । छपिला हेवा घांदली ॥ ४ ॥

॥ ४२५ ॥

घोंगडियांचा पालट केला । मुलांमुलां आपुल्यांत ॥ १ ॥ कान्होबा तो मीष
विसें । लाविलें पिसें संघगडियां ॥ २ ॥ तो बोले मी उगाध बैसों अनारिसें
न दिसे ॥ ३ ॥ तुका झणे दिलें सोंग । नेदी व्यंग जाऊं देऊं ॥ ४ ॥

॥ ४२६ ॥

जोळो लागलों सुरकवडी । माझी घोंगडी हारपली ॥ १ ॥ कान्होबाचे प-
डिलें गळांवेई गोपाळा देई शाळा ॥ २ ॥ मी तो हागे उचळा जालों अचव्वा
आलों बाहेरी ॥ ३ ॥ तुका झणे बुद्धिकाची । नाहीं ठायींची मजपाशी ॥ ४ ॥

॥ ४२७ ॥

घोंगडियांची एकी राखी । त्याचपाशीं तेंही होतें ॥ १ ॥ माझियाचा
आग दावा । केला गोवा उगवों घाग ॥ २ ॥ व्हावें ऐसें निसंतान । घेईन आज
बुजपाशीं ॥ ३ ॥ तुका झणे लाहान मोठा । सांडा ताठा हा देवा ॥ ४ ॥

॥ ४२८ ॥

सांहीं तुझे उगा पडत गळां । पुढें गोपाळा जाऊं नको ॥ १ ॥ चाहाड तुझे
झाविन घरीं । बोलण्या उरी नाहीं ऐसी ॥ २ ॥ तुझां आळां पडदा होता ।
खरला आलां सरोवरी ॥ ३ ॥ तुका झणे चरती गोरी । पडिली मि-
ठी न सुटे ॥ ४ ॥

॥ ४३९ ॥

तुझां आळां हरी जेवरी । जनाचारी आहे वैसी ॥ १ ॥ माहें चोंग
जुहुन वेई । एके ठायीं मन असों ॥ २ ॥ विरोधानें पडे तुडी । क
पड पोटी नसावें ॥ ३ ॥ तुका झणे तूं जाणता हरी । मज वे
चारीं बोलविसी ॥ ४ ॥

॥ ४३० ॥

तुळींचा तुझां लगला चाळा । तो गोपाळा न खंडा ॥ १ ॥ ज्याचें
जाचें वेणेंचि नाही । येचि काहीं देखतसों ॥ २ ॥ माझी तरी घों
गडी मोठी । मांझीची लंगोटी सोडीस ना ॥ ३ ॥ तुका झणे म्हा
सांडिली आशा । हुंगिला फांसा येथूनियां ॥ ४ ॥

॥ ४३१ ॥

बोंगडियास बातळी मिठी । न सोडी साटी केडी जीवें ॥ १ ॥
हो गे चोर धरा धांवा कोणी । परांत राहाटे चहुं कोनीं ॥ २ ॥
नोळखवे म्यां धरिला हातीं । देहा दीप माय लाविली बाती ॥ ३ ॥
म पावे धांवणें मारितो हाका । जनाचारीं तुका नागपळा ॥ ४ ॥

॥ ४३२ ॥

जातां मी देवा पांथरें काई । भिकेचें तेंहि उरेचि ना ॥ १ ॥ सदैव
तुझें नेणें चोर । देखोनि सुनाट फोडितो घर ॥ २ ॥ नाहीं मज-
चाहीं फुटकी फोडी । पांचांनीं घोंगडी दिली होती ॥ ३ ॥ तुका झणे
जगा वेगळें जालें । एकचि नेळें एकल्याचें ॥ ४ ॥

॥ ४३३ ॥

मी माहें करीत होतों जवन । भीतरित्या चोरें भेवळें खान ॥ १ ॥
मज आल्याविण आर्षाच होता । मज न कळतां मजमाजी ॥ २ ॥
सोंगवें नेळें घोंगवें नेळें । उघडें केळें उघडेंचि ॥ ३ ॥ तुका झणे
मोरटाचि जाळा साव । मज्जाचि न्याय नाहीं तें ॥ ४ ॥

॥ ४३४ ॥

जोंगळे नेळे सांगों भी कोणा । दुबळें माहें नाणीसी मना ॥ १ ॥
 पुढें तें मज न मिळें जाणां । जवळी सत्ता दाम नाही ॥ २ ॥
 मोटे महाजन ऐका कोणी । घोंगडियाची करा शोधणी ॥ ३ ॥
 घोंगडियाचा करा बोभाट । मुका झणे जंव भरला हाट ॥ ४ ॥

॥ ४३५ ॥

माहें घोंगडें पाहिलें ठायीं । माग तथा धावीं सांपडला ॥ १ ॥
 चोर तो भळा चोर तो भळा । पाठिची घातळा पुंढळिकें ॥ २ ॥
 चोर कुठोरी एकेचि ठायीं । वेगळें पाहावें न लगे कांहीं ॥ ३ ॥
 आभिकांचीही चोरलीं जावीं । माहें तयामचीं मेळविलें ॥ ४ ॥
 आपल्या आपण शोषिलें तिहीं । करीन मीही तेचि परी ॥ ५ ॥
 मुका झणे माहें हितची जाळें । फाटके जाऊन पडकें आळें ॥ ६ ॥

शाकावर अमंग.

॥ ४३६ ॥

हवकारुनी दृष्टि लावुनिवां रंग । दावी क्षणमग डोक्यांपुढें ॥ १ ॥
 जणती शिष्याची लागली समाधि । छटकीची उपाधि झकविली ॥ २ ॥
 विपाचिया ज्योती कोटियेळें तेज । उपदेश सांजरात्रीमाजी ॥ ३ ॥
 गोंगोळिया चौक गुंगावनी बोजा । जावरण पूजा यंत्र करी ॥ ४ ॥
 कुढों लाबोनियां दीप चहू कोनीं । बैसोनि आसनीं मुद्रा दावी ॥ ५ ॥
 विषयाची झणे करावें पक्वान्न । पात्रासी दिव्यान्न परवडी ॥ ६ ॥
 आळा उपदेश कबळ ज्या रे मुखीं । आपोशन शेकीं बुडविलें ॥ ७ ॥
 पाषांड करोनी मांडिली जीविका । बुडवी भाविकां लोकांपती ॥ ८ ॥
 ज्ञानावाधामनें सोडवी संकल्प । गुद गुद जप प्रतिपादी ॥ ९ ॥
 गुद परमार्थ बुडविला तेणें । गुदत्वभूषणें भोग भोगी ॥ १० ॥
 विधीचा ही ओप बुडविला वेद । शाकाचा हि बोध हरविला ॥ ११ ॥

योगाची भारजा नाही प्राप्तायाम । सोडी वम नेम निजाधिक ॥१२॥
 बैराग्याचा कोप हरिभजनीं विक्षेप । बाह्यिळें पाप मतिळें ॥१३॥
 तुका झणे गेलें गुह्य गुलाही । पूर्वजांसी घाडी नरकावासा ॥१४॥

॥ ४३७ ॥

ज्ञात गवडा जये देखी । तेथें राशी पापाच्या ॥ १ ॥ सुकटाचा
 सुवो केडा । गोंधळ घाला इत्रियें ॥ २ ॥ कोपरुयें बसे काम । तीर्थ
 नाम जपतसे ॥ ३ ॥ मध्यमज्ञान मांगिजजाती । विटाळ चितीं
 सांडविळा ॥४॥ स्ववृत्तिचा पूजी रांड । न ज्ञेजे मांड दाडीची ॥५॥
 तुका झणे भगवती । नेईल अंती आपणायें ॥ ६ ॥

॥ ४३८ ॥

राजा प्रजा द्याह देस । ज्ञात वास करिती तो ॥ १ ॥ जयमार्गे वच
 चीक । धर्म रंक ये गांधी ॥ २ ॥ न पिके भूमि कांये भारें । मेघ वारें
 पीपीळ ॥ ३ ॥ तुका झणे अवधी दुःखें । येती सुखें वस्तीची ॥ ४ ॥

॥ ४३९ ॥

येथें कळिबुगाच्या मुळें । जालें धर्माचें वाढोळें ॥ १ ॥ सांडुनि
 राक्षस । ज्ञात झणती दोमदोम ॥२॥ शिवो नये ती निखी । वरें
 मांभरती काळी ॥३॥ तुका झणे वृत्ति । सांडुनि मद्या मागव जाती ॥४॥

॥ ४४० ॥

जवळ्या पायें बडला एक । उपासक शक्तीचा ॥ १ ॥ जाचा विटाळ
 जिके जंगा । पांडुरंगा माझिया ॥ २ ॥ काम क्रोध मय जंगी । रंगळ
 रंगी जयगुणी ॥३॥ करितां पाप न धरी शंका । झणे तुका कोणीही ॥४॥

॥ ४४१ ॥

करितां नळें करितां हातीं । जुहुमें जाही नरकादधी ॥ १-॥ रंजी
 हासाप्रति कांहीं । जपदेश तोही बाळेना ॥२॥ जन्म केळा बाळाहत्त ।
 शिर पात ये ठावी ॥३॥ तुका झणे पंडरीनाथा । सुखी कया वृत्तिती ॥४॥

॥ ४४२ ॥

शाळांची मूकरी माय । विष्ठा लाय बिडीची ॥ १ ॥ विषी त्या पडली
 झणे । मागे धावे झणोनी ॥ २ ॥ शाळांची गाढवी माय । मुंकत
 लाय वेसदारा ॥ ३ ॥ तुका झणे सिवळीचे । बोलतां वाचे निघ ते ॥ ४ ॥

॥ ४४३ ॥

हरिहर सांडूनी देव । धरिती भाव झुलकी ॥ १ ॥ ऐका त्यांची विट-
 णणा । देवपणा भक्तांची ॥ २ ॥ अंगीं कवडे घाली गळां । परढी कळाहीन
 हातीं ॥ ३ ॥ यळां गांठा हिंदे दारीं । मनुष्य परी कुतरीं तीं ॥ ४ ॥ माथा
 खेदुर दांत खाती । जेंगट हातीं सटवीचे ॥ ५ ॥ पूजिती विकट दोव ।
 मधु सोड गज्याची ॥ ६ ॥ ऐसा छंद तुकली वाटा । भाव खोटा
 भजन ॥ ७ ॥ तुका झणे विष्णुशिवा । वांचुनि देवा भजती ते ॥ ८ ॥

॥ ४४४ ॥

कांधासाटीं आले ज्ञान । तेणें जन नादिलें ॥ १ ॥ काम क्रोध बुध-
 पुची । भुंके पुची ज्यालीची ॥ २ ॥ पूजेलागीं द्रव्य मागे । काय सांगे
 सिध्दाते ॥ ३ ॥ तुका झणे कैचें ब्रह्म । अवधा भ्रम विषयांचा ॥ ४ ॥

॥ ४४५ ॥

सांडूनियां पंढरीरोव । कवणातें झणों देव ॥ १ ॥ बहु लाज वाते
 चित्ता । आणीकातें देव झणतां ॥ २ ॥ सांडूनियां हिरा । कोणें कै-
 वाज्या त्या गारा ॥ ३ ॥ तुका झणे हरिहर । ऐसी सांडूनियां धुरा ॥ ४ ॥

॥ ४४६ ॥

बहुत गेलीं वायां । न भजतां पंढरीराया ॥ १ ॥ करिती कामिकांची
 सेवा । लागोन मागोन खाखा देवा ॥ २ ॥ अवचियांचा धनी । त्यासीं
 गेलीं विसरोनी ॥ ३ ॥ तुका झणे अंतर् । पडती यमाचिया हातीं ॥ ४ ॥

॥ ४४७ ॥

मसो आतां ऐसा धंदा । तुज गोविंदा आठवूं ॥ १ ॥ रक्षिता तूं होवी
 मरी । सरि काय येरीं करावे ॥ २ ॥ काया वाचा मर पायीं । राहें ठावी
 कलें तें ॥ ३ ॥ तुका झणे गाइन गीती । रूप चित्ती धरूनियां ॥ ४ ॥

॥ ४४८ ॥

नाहीं आझी विष्णुदास । करीत आस कोणांची ॥ १ ॥ का हे ना
करिती निंवा । नेणों सदा आमुची ॥ २ ॥ असों भळते ठायीं मने । समा-
धाने आपुल्या ॥ ३ ॥ तुका झणे करूं देवा । तुझी सेवा धंदा तो ॥ ४ ॥

नाटाचे अभंग.

॥ ४४९ ॥

धर्मभारंभी लंबोदर । सकळ सिद्धींचा दातार । चतुर्भुज फरशधर । न
कळे पार वर्णितां ॥ १ ॥ तो देव नटला गौरीनाळ । पायीं बांधोनी
बागच्या घोळ । नारदतुंगरसहित मेळ । सुटला पळ विघ्नांसी ॥ २ ॥
नदारंभी थाटियला रंग । भुजा नाचवी हालवी अंग । सेंदुरविलेपनें
बांग । मुगुटीं नाग मिरविला ॥ ३ ॥ जया मानवती देव ऋषि मुनि ।
पाहतां न पुरे दोळियां धणी । असुर जयाच्या चरणीं । आदि अव-
ज्ञानीं तोषि एक ॥ ४ ॥ सकळां सिद्धींचा दातार । जयाच्या रूपा
नाहीं पार । तुका झणे आमुचा दातार । भवसागर सारील हा ॥ ५ ॥

॥ ४५० ॥

प्रथम नमन तुज एकदंता । रंगीं रसाल बोडवीं कथा । मति सौरस
करीं प्रवळता । जेणें फिटें आतां अंधकार ॥ १ ॥ तुझिये रूपेचें भ-
रितें । आणीक काय राहिलें तेथे । मारग सिद्धाच्यानि पंथें । पाव-
बिंदी तेथें तूंचि एक ॥ २ ॥ आरंभा आदि तुझें वंदन । सकळ क-
रितां कारण । देव ऋषि मुनि आदिकरुन । ग्रंथ पुराण निर्मणी ॥ ३ ॥
काय वर्णू तुझी गति । एवढी कैची मज मति । दीननाथ तूज झ-
मरी । करीं सत्य वचन हेंचि आपुलें ॥ ४ ॥ भज बाहाबतां मायेच्या
तुरी । बुडतां बोझीं भवसागरीं । तुजबांचुनि कोण तारी । पाव झ-
करी तुका झणे ॥ ५ ॥

॥ ४५१ ॥

जीवनंता मधुसूदना । पद्मनाभा नारायणा । जगन्नाथका जनार्दना ।
 आनंदपना अविनाशा ॥ १ ॥ सकळदेवाधिदेवा । कृपालुवा जी के-
 शवा । महानंदा महानुभावा । सदासिवा सहअरूपा ॥ २ ॥ चक्रधरा
 विश्वंभरा । गरुडध्वजा कथ्याकरा । सहस्रपादां सहस्रकरा । झिर-
 झागरा शेषशयना ॥ ३ ॥ कमलनयना कमलापती । कामिनीमोहना
 मदनमूर्ती । भक्तवारका करित्या क्षिती । दामनमूर्ती त्रिविक्रमा ॥ ४ ॥
 अगा ये सगुणा निर्गुणा । जगज्जनित्या जगज्जीवना । वसुदेवदेवकी-
 नंदना । बाळरांगणा बाळकृष्णा ॥ ५ ॥ तुका आला लोटांगणी । मज ठाक-
 यावा जी चरणी । हेचि करीतसें विनवणी । भवबंधनी सोडवावे ॥ ६ ॥

॥ ४५२ ॥

अगा ये मधुसूदना माधवा । अगा ये कमळापती यादवा । अगा
 श्रीधरा केशवा । अगा बांधवा द्रौपदीच्या ॥ १ ॥ अगा विश्वव्यापका
 जनार्दना । गोकुळवासी गोपिकारमणा । अगा गुणनिधि गुणनिधान्ता ।
 अगा मर्दना कंसाचिया ॥ २ ॥ अगा सर्वोत्तमा सर्वेश्वरा । गुणातीता
 विश्वंभरा । अगा निर्गुणा निराकारा । अगा आधारों दीनाचिया ॥ ३ ॥
 अगा सपमन्युसहाकारा । अगा शयना कणिवरा । अगा काळकृतांत
 असुरा । अगा अपारा अलंकारा ॥ ४ ॥ अगा वैकुंठनिवासा । अगा अ-
 बोध्यापति राजहंसा । अगा ये पंढरीनिवासा । अगा सर्वेशा सहज-
 कूर्पा ॥ ५ ॥ अगा परमात्मा परमपुरुषा । अगा अव्यया जगदीश्वरा ।
 अगा कृपालुवा आपुल्या दासा । तोडीं भक्तांसाठी तुका झणे ॥ ६ ॥

॥ ४५३ ॥

अगा ए सांवळ्या सगुणा । गुणनिधिनाम नारायणा । आमची क-
 रिसा विहापना । सांभाळीं दीना आपुळिया ॥ १ ॥ बहु या उदराचे
 कड । आद्यांसी केले कर्मभट । तुमची चुकविली काढ । करीं वदव-
 ता निमित्त्ये ॥ २ ॥ जालों पांगिला जनासी । संसाराची आंदणी दासी ।

न कळे कधीं सोडाविसी । हटपाशीं बहु पांचळीं ॥१॥ येथें तों नये भाव
काहीं । निषादा ती क्षण एक नाही । पडिलें आणि के प्रवाही । हि
तों काहीं विसेचि ना ॥४॥ जीवित्व वेचिलें बियोगें । हिंदतां प्रवत्त
वाचणें । काहीं व्याधि पीडा रोगें । केलिया मोगें तडातोडी ॥९॥ माझ
नीच जालों शत्रु । कैचा पुत्र दारा कैचा मित्रु । कासवा मातक
उसरु । अहो जगदुरु तुका झणे ॥ ६ ॥

॥ ४५४ ॥

ह्रीराधिवासा शेषशयना । लीळाविग्रहा गोपिकारमणा । सगुण
स्वरूप भक्तभूषणा । गुणनिधाना गुप्तरूपा ॥१॥ अनंत अवतार धरिदि
या । अखंडस्वरूपा करुणालया । अमरपाळका देवराया । हरीं भवभक्त
भक्तांचिया ॥२॥ सर्वव्यापका सर्वोतीता । सर्वेश्वरभक्ता वैकुंठनाथा ।
भोळ्या भक्तांसी सौख्यदाता । तुजविण सर्वथा असेचि ना ॥ ३ ॥ चित्त
पाळका चैतन्यपना । भक्तकैवारी असुरमर्दना । भक्ताभिमाना नारायणा ।
अगणजीवना पांडुरंगा ॥४॥ ब्रह्मादिकांचा निजजनित । सकळकारण
भक्तार्ता । अणुरेणुव्याप्यभरिता । पावन पतिता तुका झणे ॥ ५ ॥

॥ ४५५ ॥

वासुदेवा दीनानाथा । कमललोचना श्रीअव्युता । निजभक्तांसी सौ
ख्यदाता । तुजविण सर्वथा असेचि ना ॥१॥ विदुळा अनंता विश्वपती ।
विराट्स्वरूपा वामनमूर्ती । ब्रह्मादिकर्ता वैकुंठपती । अगम्यस्थिति वेद
शास्त्रा ॥२॥ अद्वैतअखंडभरिता । विश्वबाहु अपरिमिता । विश्वबभ्रु वि
श्वदेवता । आदिपिता ब्रह्मयात्रा ॥३॥ भक्तापीना भवभयभंगा । परम
गुरुपा पांडुरंगा । अनादि अखिलअंतरंगा । संगी असंगी वेगळाचि ॥४॥
हो विराट्स्वरूप भोळ्या भक्तांसी । सर्वथा न कळे हृषीकेशी । सगुण
रूप धरुनी त्यांसी । काहीं भजनासी तुका झणे ॥ ५ ॥

॥ ४५६ ॥

देवा पुं आमघा/रुपाळ । भक्तप्रतिपाळ दीनवत्सल । माय पुं
पावडी सोराळ । भक्त सुकळ पाळविसी ॥१॥ तुज जनासी भक्त

पिता । राकमें झगे बोकडें जातां । पुढसी निरमिची संतां । नको
विसंबतां चीर तुज ॥२॥ आद्यां भव पिता नाही भाक । जन्म मरण
काही एक । आळा इहलोकी परलोक । आळें सकळैकवैकुण्ठ ॥ ३ ॥
न कळे दिवस कीं राती । अखंड लागलीसे ज्योति । आनंदलहरीची
वशि । वर्णु किती तया सुखा ॥४॥ तुझिया नामाचीं भूषणें । तों ये मज
जेवविडीं लेमें । तुका झणे तुझिया गुणें । काय तें सजें एक आद्यां ॥५॥

॥ ४५७ ॥

देवा तूं कृपाकल्याणसिंधु । होसी मायबाप आमचा बंधु । जीवन-
सिद्धि साधनसिंधु । तोडिती भवबंधु काळपाश ॥ १ ॥ शरणागत
बळपंजर । अमयदाना तूं उदार । सकळां देवा तूं अगोचर । होसी
अविकार अविनाश ॥ २ ॥ भागलीं स्तुति करितां फार । तेथें मी
काय तें गव्हार । जाणावया तुझा हा विचार । नको अंतर देऊं
आतां ॥ ३ ॥ नेणें भाव परि झणवीं तुझा । नेणें भक्ति परि करितों
पूजा । आपुल्या नामरधिया काजा । तुज केरीराजा लागे वांचणे
॥४॥ तुझिया बळें पंढरीनाथा । आळी निर्भर तुटली व्यथा । घात-
का भार तुझिया माथां । न मीं सर्वथा तुका झणे ॥ ५ ॥

॥ ४५८ ॥

ऐसी हे गर्जवूं वैखरी । केशव मुकुंद मुरारी । राम कृष्ण नातें
बरीं । हरी हरी दोष सकळ ॥ १ ॥ जनार्दना जगजीवना । वि-
राटस्वरूपा नामना । महदादि मधुसूदना । भवबंधना तोडितिका
॥२॥ चक्रवाणी गदाधरा । असुरमर्दना वीर्यवीरा । सकळमुगुटमसि
धूरा । अहो दातारा जगदानिया ॥ ३ ॥ सदनमूर्ती मनमोहना ।
गोपाळगोपिकारमणा । नटनाट्यकौशल्य कान्हा । अहो संपन्न
सर्वगुणें ॥४॥ गुणवंता आणि निर्गुणा । सर्वसाक्षी आणि सर्वजाणा ।
करोनी अकती आपणा । नेदी अभिमाना आतळीं ॥ ५ ॥ कासयानें वीर्य
वाची सेवा । काय एक समर्पणें या देवा । वश्यें तो तव्हे वांचणे
आवा । काय जीवावेगळे न करी तुका ॥ ६ ॥

विट्ठल भीमाधीरबांसी । विट्ठल पंढरीनिवासी । विट्ठल पुंढरि
कापासी । कृपादानाविर्सी उदार ॥ १ ॥ विट्ठल स्मरणा कौशळा ।
विट्ठल गौरवी आगळा । आधार प्रज्ञांदा सफळा । विट्ठल लीळा
विग्रही ॥ २ ॥ उभाचि परि न मानी सीण । नाहीं उद्धरितां भिज ।
समर्थाचे घरीं एकचि अज । आर्तभूता क्षणोक्षणा सांभाळी ॥ ३ ॥
दुषीचे प्रकार । आणितानी आवरे । कोठें ही न पडे अंतर । योरी
योर धाकुट्यां धाकुटा ॥ ४ ॥ करितां बळ घरितां नये । मोबतां बोले
बनेच होय । आपल्या उद्देशाची सोय । जाणे हृदयनिवासी ॥ ५ ॥
वांढा तरी आल्या अंतर तेथें । तों नाहीं भरिलें रितें । करिलें
सेवन आहत्तें । तुका चित्तें चित्त मेळवूनी ॥ ६ ॥

विट्ठल आमचें जीवन । आगमनिगमाचें स्थान । विट्ठल सिद्धीचें सा-
धन । विट्ठल ध्यान विसावा ॥ १ ॥ विट्ठल कुळीचें दैवत । विट्ठल
चित्त गोत चित्त । विट्ठल पुण्य पुरुषार्थ । आवडे माव विट्ठलाची २
विट्ठल विस्तारला जनीं । सगरी पातालें भरुनी । विट्ठल व्यापक
त्रिभुवनीं । विट्ठल मुनिमानसीं ॥ ३ ॥ विट्ठल जीवाचा जिह्वाळा ।
विट्ठल कृपेचा कोंबळा । विट्ठल प्रेमाचा पुतळा । लावियेलें चाल्य
विश्व विट्ठलें ॥ ४ ॥ विट्ठल बाप माय चुळता । विट्ठल मगिनी आणि
भावा । विट्ठलेविण चाड नाहीं गोता । तुका जाणे आतां नाहीं दुसरें ॥ ५ ॥

बुलभीमाळा चालुनी कंठी । उभा विदेवरी जगजेठी । अवळोकोनी
पुंढलीका दृष्टी । असे भीमावटीं पंढरीराय ॥ १ ॥ भुक्तिमुक्ति ज-
वाच्या कामारी । रिद्धिसिद्धि वोळगती हारीं । सुदर्शन घरटी
काळ कांपे दुरी धाकें तया ॥ २ ॥ जगज्जननी असे नामभागी ।

भीमकी शोभली अर्धांगी । जैसी बिशुद्धता झमके मेची । दुरुपमें
 अंगी महा दोष ॥ ३ ॥ सुखसागर परमानंद । गौपीगोपाळां गोवर्धनं
 छंदु । पक्षिप्रापदां अचाचा वेषु । वाहे गोविंदु पांवा छंदें ॥ ४ ॥
 मुखमंदिर चतुर्भुजा । मनमोहन गदहध्वजा । तुका झणे स्वामी
 माझा । पावे अक्तकाळा कबलाही ॥ ५ ॥

॥ ४६२ ॥

खेदरीं हें देवी देवतें । कोण तीं पुजी मुतेंकेतें । आपुल्या पोटा जीं
 रहतें । मागती शिंतें अवदान ॥ १ ॥ आपुले इच्छे आणिकां पीडी ।
 काय तें देईल बराडी । फळां ही आली तयाची जोडी । अस्प रोकडी
 बुद्धि अधरा ॥ २ ॥ दासीचा पाहुणेच उखोतें । घणी देईल आपुल्या
 हातें । करुणाभाषण कथितें । हें तों रिसें सतंत शक्तिहीन ॥ ३ ॥ काय
 तें धिल्लीचें पाणी । ओठ न भिजे न फिटे घणी । सीण तरीं आदीं
 अवधानीं । श्लोभे पुरस्सरणीं दिलें फळ ॥ ४ ॥ बिळेपनें बुजविती
 खोंड । भार खोल वाहाती उदंड । करविती आपणयां दंड । ऐसि-
 वास भांड झणे देव तो ॥ ५ ॥ तैसा नव्हे नारायण । जगव्यापक
 जनार्दन । तुका झणे त्याचें करा बित्तन । वंदूं चरण येती सकळें ॥ ६ ॥

॥ ४६३ ॥

जरमें जालें आळें जन्मासी । जोड जोडिली मनुष्य वेहा ऐसी ।
 महालाभाची उत्तम राखी । जेणें सर्व सुखासी पात्र होइजे ॥ १ ॥
 त्रिलो इंद्रियें हात पाय कान । डोळे मुख बोलावया वचन । जेणें
 जोडसी नोहायण । नासे जीवपण भवरोग ॥ २ ॥ तिळेंतिळ पुण्य
 सांघा पडे । तरि हें बहुतां जन्मीं जोडे । नाम तुजें वाचेसी आतुडे ।
 समागम घडे संतांघा ॥ ३ ॥ ऐसिये पावविलों ठाहीं । आतां मीं
 काई होळें उत्तराई । येवढा जीव ठेवीन पायीं । तूं माझे आई पांडु-
 री ॥ ४ ॥ फेडियेळा डोलियांघा कवळ । धुतळा गुणदोषांघा मळ ।
 आवनी स्तनीं केलों सीतळ । निजविलों वाळ निजस्थानी ॥ ५ ॥

नाहीं या आनंदासी जोडा । सांगतां गोष्टी लागती मोढा । आला
आकारा आमुच्या बाढा । तुका झणे भिका भक्ताचिवा ॥ ६ ॥

॥ ४६४ ॥

जरे जालें आजीवरी । नाहीं पडिलों मृत्यूचे आहारी । बांधोन आलों
रुखवरी । उरलें तें हरी तुझां समर्पण ॥ १ ॥ दिला या काळें अक-
लास । नाहीं पावलें आयुष्य नास । कार्या कारण उरलें शेष । गेलें
मूस जावो परतें ॥ २ ॥ तुझें खोटें पावलां थडी । स्वप्नीं जाली
ओढाओढी । नासली जोगतीची बडी । साच जोडी शेवटीं गोड
वास ॥ ३ ॥ तुझांशी पावविली हांक । तेणें निरसळा धाक । तुमचें
आतें हें कवतुक । जे क्षरणागत लोक रक्षाने ॥ ४ ॥ रवीश्या नांवे
निशीचा नाश । उदय होतांचि प्रकाश । आतां कैचा आझां दोष । तूं
जगदीश कैवारी ॥ ५ ॥ आतां जळो देह सुख दंभ मान । न करी
वाचें साधन । तूं जगदीश नारायण । आलों क्षरण तुका झणे ॥ ६ ॥

॥ ४६५ ॥

भागुता हाचि जन्म पावसी । भोगिलें सुखदुःख जाणसी । हें तों न
कडे रे सायासी । कां रे अंध होसी जाणोनियां ॥ १ ॥ लक्ष नौ-
ण्याशी न चुकें फेरा । गर्भवासी यातना थोरा । येऊनी पडसी सं-
वेदपुरा । बोलसा थोरा मायाजाळी ॥ २ ॥ पशु काय पापपुण्य जाणती ।
उत्तम मध्यम भोग भोगिती । कांहीं एक उपजतां मरती । बहिरी
गुंथ होती पांगुळ सुकी ॥ ३ ॥ नरवेद निधान लागलें हातीं । उत्तम
सार उत्तम गति । होईन देवचि झणती ते होती । तरि कां चिचीं न
बरावे ॥ ४ ॥ क्षण एक मन स्थिर करुनी । सावध होई दोळे उघ-
डोनी । पाहें वेद बोलिले पुराणी । तुका विनवणी करीतसे ॥ ५ ॥

॥ ४६६ ॥

जेंव हें सकळ त्रिंढ आहे । हात पाळावचा पाथे । तंव तूं आमुलें
बहिण पाहें । तीर्थयात्रे जायें नको नको ॥ जंव काळ असे दुरी

तुका । संव सु हरिगुण गावें आश्रक वहिका । मनीं भाव प्रसूनी
मळा । न वचें त्याला चुको नको ॥ २ ॥ ओढोनी धन न पाळी मा-
गी । मळवुंघें पूजन यती । सत्य आचरण द्या भूती । करीं सांगाती
चुको नको ॥ ३ ॥ दसा यौवन बाणली अंगी । पांगिला नव्हे
विषयसंगी । काम क्रोध लोभ मोह त्यागी । राहें संतसंगी चुको
नको ॥ ४ ॥ मग तेवें न बले कांहीं । सत्ता संपदा राहेल ठायींच्या
ठावीं । पुढें संचित आईल ग्वाही । तुका झणे तेही यमआळा ॥ ५ ॥

॥ ४६७ ॥

शरीर दुःखाचें कोठार । शरीर रोगाचें भांडार । शरीर दुर्गंधाची
वार । नाही अपवित्र शरीरा ऐसें ॥ १ ॥ शरीर उत्तम चांगलें । शरीर
दुःखाचें घोंसुलें । शरीरें साध्य होय केलें । शरीरें साधलें परब्रह्म ॥ २ ॥
शरीर बिदाळाचें आळें । मायामोहपाशआळें । पतन शरीराच्या
मुळें । शरीर काळें व्यापिलें ॥ ३ ॥ शरीर सकळही शुद्ध । शरीर
निर्धोषाही निध । शरीरें तुटे भवबंध । वसे मध्ये भोगी देव शरी-
रा ॥ ४ ॥ शरीर अविद्येचा बांधा । शरीर अबगुणाचा रांधा । शरीरें
वसे बहुत बाधा । नाही गुण सुधा एक शरीरी ॥ ५ ॥ शरीर
धुक नेदाचा भोग । न पावें दुःख न करी त्याग । नव्हे दोखटें मा-
चांग । तुका झणे वेग करी हरिभजनीं ॥ ६ ॥

॥ ४६८ ॥

बहुत जाचलों संसारीं । वसें गभीं मातेच्या सदरीं । लक्ष चोऱ्याची
पोनिद्वारीं । जालों भिकारी याचक ॥ १ ॥ जिणें पराधीन आणिक
होतीं । दड पाशीं बांधलों संचितीं । प्रारब्ध क्रियमाण सांगाती । मो-
हंजिती सत्ता आपुलिया ॥ २ ॥ न भरे पोट नाही विसांवा । नाही नेह
एक ठाव गांवा । नाही सत्ता न फिरे पेसी देवा । लाही जीवा खापरी
प्रबकशी ॥ ३ ॥ काळ बहुत गेले ऐसिया रीती । आणीक पुढेही नैवे-
द्विती । शंभणा नाही पुनरावृत्ति । मज करपांती तरी वेगळें ॥ ४ ॥ ऐसें

दुःख कोण हरील माझे । कोणा भार घालूं आपुलें ओझे । भवार्सेधुतारक
नाम तुझे । धांवसी काजें आकलिया ॥५॥ आतां धांव घाली नारायणाक
अकारणें रंका दीना। गुण न विचारी अवगुणा। तुका करुणा भाकीससे ॥१॥

॥ ४६९ ॥

संसारसिंधु हा दुस्तर । नुलंघवे जळपितां पार । बहुत वाहाविलें
पुर । न लगेचि तीर पैलथडी ॥ १ ॥ किती जन्म आला फेरा ।
अजित नाही जी वातारा । पडिलों आवतीं मोंबरा । बहुत थोस
पोळसिया ॥ २ ॥ वाढलों परि नेणती बुद्धि । नाही परतली धरिती
बुद्धि । मग न्यां विचारावें कधी । ऐसी संधि सांडूनियां ॥ ३ ॥
अनेक स्वांणी आहार निद्रा । मयमैथुनाचाचि थारा । बाळत्व ताडण
अरा । प्रधान पुरा भोग तेथें ॥ ४ ॥ ऐसीं उलंघूनी आलों स्थळें ।
बहु भोवडिलों काळें । आतां हें उगवावें जाळें । वजेडाचे वळें दिव
साच्या ॥५॥ सांडीन या संसाराची वाट । बहु येणें भोगविले कष्ट
दावी सत्या ऐसें नष्ट । तुका झणे भ्रष्ट आलों देवत्रोही ॥ ६ ॥

॥ ४७० ॥

विषयओढीं मुकळे जीव । आतां यांची कोण करील कीव । तुप
नारायणी भाव । पावोनी ठाव नरदेह ॥ १ ॥ कोण मुख घरोनी
संसारि । पडोनी काळाचे आहारी । माप या लागलें शरीरी । जा
ळियावरी सळे ओढिती ॥२॥ वापुर्ही होतील सेवटी । आयुष्याला
जालिया तुटी । भोगिले मार्गे पुढेंही कोटी । होईल भेटी जन्मासी ॥३॥
झुंतिळे धाशां वांधोनि होळे । मार्गे जोही आर तेथेंही पोळे । ज
ळिलों किती तें न कळे । दुःखें आरंवळे मूक तान ॥४॥ एवढें जया
निमित्त । प्रारब्ध क्रियमाण संचित । तें हें देव मानूनी अनित्य ।
करिती नित्य नामस्मरण ॥५॥ तुका झणे न वेंचतां मोल । सो हा या
महाग विद्वल । नेंचितां फुकाचेचि मोल । केवढें मोल अभागिया ॥१॥

॥ ४७१ ॥

शुद्धे करीं भळत्या परी । परद्रव्य परनारी । सांडुनी अभिजात
 अंतरीं । बरें वेव्हारीं सुखरूप ॥ १ ॥ न करीं दंभाचा सायास । शांती
 राहें बहुवस । जिण्हे सेवीं सुगंधरस । न करीं आळस रामनामीं ॥ २ ॥
 जनमित्र होई सकळांचा । अश्रुम न जोळावी वाचा । संग न घराजा
 दुर्जनाचा । करीं संतांचा सायास ॥ ३ ॥ करिसी देवाविण आस ।
 अकपी होईक निरास । तृष्णा वाढविसी बहुवस । कधीं सुखास न
 पयसी ॥ ४ ॥ धरुनी विधास करीं धीर । करितां देव हाचि नि-
 श्चर । तवाचा बोधे योगक्षेमभार । नाहीं अंतर तुका झणे ॥ ५ ॥

॥ ४७२ ॥

कैसी करूं तुझी सेवा । ऐसें सांगावें ओ देवा । कैसा आणूं अनु-
 जवा । होशी ठावा कैशापरी ॥ १ ॥ कर्मभट्ट माझे मन । नेजें जप
 जप अनुष्ठान । नाहीं इंद्रियांसी दसन । नव्हे मन एकविध ॥ २ ॥
 नेजें यातीचा आचार । नेजें भक्तीचा विचार । मज नाहीं संतांचा
 संस्कार । नाहीं स्थिर बुद्धि माझी ॥ ३ ॥ न सुटे मावाजाल । नाहीं
 वैराग्याचें बळ । न त्रिकषती सकळ । काम क्रोध क्षरीरीं ॥ ४ ॥
 आतां राख कैसें तरी । मज नुपेक्षावें हरी । तुझी ग्रीवें चराचरीं ।
 तैसीं साच करीं तुका झणे ॥ ५ ॥

॥ ४७३ ॥

काय आही मक्ति कारणें कैसी । काय एक बाह्यावें तुझांसी । अवचा
 मारीनी वरळासी । वाणीं खाणीं रशीं रूपीं मंधीं ॥ १ ॥ कसें करूं इंद्रियां
 संघन । पुण्यपापाचें खंडण । काय व्रत करूं आपरण । काय तुजविष
 करतें तें ॥ २ ॥ काय बोळे झांकूनियां पाहूं । मंत्रजप काय प्याऊं ।
 कवणे ठायीं धरुनी माव । काय तें नाव तुजविण ॥ ३ ॥ काय हिंसें
 कवण दिशा । कवणे ठायीं पाय ठेवूं कैसा । काय तूं नव्हेसी न कळे
 दिशाकाय मी कैसा पाहों आतां ॥ ४ ॥ तुझिया नामाची सकळ पूजा मर्षन
 माल । धूप दीप नैवेद्य फळ तांबूल । वेतूं पुण्यांजल तुका झणे ॥ ५ ॥

जाळे हो संसारा तुझी एक करा । मुक्तिमार्ग हाक्षि धरा ।
 काळवंड कुंभयातना ओरा । कां रे अंधोरा दृक्कसी ना ॥ १ ॥ माहीं
 जा यमासी करुणा । बाहेर काढितां कुडी प्राणा । ओढाळ सांपडे
 न चान्या । चोर पातना धरिजेतां ॥ २ ॥ नाहीं दिलें पावेल कैसा ।
 पाळतां पंगुलेणें वळसा । नसेल ठावकें ऐकतो कैसा । नेती बंद
 नसा धरोनियां ॥ ३ ॥ क्षण एक नागीबा पायीं । न चळवे तया क-
 रितां काहीं । ओढिती कांढवणा सोई । अमिलंभी बाही कवटा-
 लविती ॥ ४ ॥ देखोनी अंगें कांपती । तये नदीमाजी चालविती ।
 कसो ठाव न छते बुडविती । वरी मारिती यमदंड ॥ ५ ॥ तान-
 भूक न साहाये वेळ । तो राखिली कितीएक काळ । पिंड पाळूनी
 कैसा सीतळ । तो तप्तभूमी ज्वाळ लोळविती ॥ ६ ॥ झणवनी
 करा काहीं सायास । आवेल तर ठहारे उवास । करवेल तर करा
 नामघोष । सेवा आखिरस तुका झणे ॥ ७ ॥

होचि भवरोगाचें जीवध । जन्म जरा तुटे व्याध । आणीक काहीं
 जणे वाध । करील वध बद्धर्गा ॥ १ ॥ सांवळें रूप स्यावें डोळां ।
 सा चौ मठरांचा गोळा । पदर लागों नेवी सळा । नाममंत्रमाळा
 विष्णुसंहस ॥ २ ॥ भोजना न घावें अन्न । जेणें पुके अनुपान-
 वरीच घेतल्याचा गुण । होईल जाण सत्यभाव ॥ ३ ॥ नवे निवों
 आपुळिया घरा । बाहेर लागों नये वारा । बहु मोळणें तें सारा ।
 दुसरा वर्जावा ॥ ४ ॥ पास तें एक घावें वरी । नवनीताची
 होईल परी । होईल गुसळिलें तें निवारी । सार सीतरी नाहीं तया
 ॥ ५ ॥ न्हावें अनुतापीं पांघरें दिशा । स्नेह निवों दे अर्घनी आशा ।
 होसील मागें होताक्षी तैसा । तुका झणे दशा भोगीं वैराग्य ॥ ६ ॥

॥ ४७६ ॥

अवस्था दशा येणें साधती । मुख्य उपासना सगुणमालि । प्रकटे
हृदयीची मूर्ति । भावशुद्धि जाणोनियां ॥ १ ॥ बीज आणि फळ हरीचें
नाम । सकळ पुण्य सकळ धर्म । सकळां कळांचें हें वर्म । निवारी
अम सकळही ॥ २ ॥ जेथें कीर्तन हें नामघोष । करिती निर्लेख हरीचे
वास । सकळ बोधबळे रस । तुटती पाश भवबंधाचे ॥ २ ॥ येथी
अंगा वसती लक्ष्मणें । अंतरी देवें धरिलें ठाणें । आपणचि येती तया-
चे गुण । जाणें येणें सुंदे वस्तीचें ॥ ४ ॥ न लगे सांझावा आश्रम ।
उपजले कुळीचे धर्म । आणिक न करावे अम । एक पुरे नाम वि-
ठोबाचें ॥ ५ ॥ वेदपुरुष नारायण । योगियांचें ब्रह्म शून्य । मुक्त
आत्मा परिपूर्ण । तुका छणे सगुण भोळ्या आळां ॥ ६ ॥

॥ ४७७ ॥

होतों ते चिंतीत मानसी । नवस फळले नवसी । जोडिते नारा-
यणा पेसी । अविट व्यासी नाश नाहीं ॥ १ ॥ धरिले जीवीं न
सोडीं पाय । आलें या जीवित्वाचें काय । कै हे पाविजेती ठाय ।
छाविली सोय संचितानें ॥ २ ॥ भज तों पडियेली होती मुकी ।
चित्ताची अपसव्य चाकी । होती सृगजळें गोवी केली । दृष्टि दृष्ट-
कली वरें जालें ॥ ३ ॥ आतां हा सिद्धी पावो भाव । मध्ये चांचल्यें न
आवा ज्ञीव । ऐसी तुझां भाकीतसें कांय । कृपाळुवा जगदानिक
॥ ४ ॥ कळों येतें आपुले बुद्धी । ऐसें तों न बदलें कधी । के-
वढे आपात ते मर्घी । कवजा रिद्धी उभी आद ठाके ॥ ५ ॥ कृपा
या केली संतजनीं । माझी अलंकारिकी वासी । प्रीति हे छाविली
कीर्तनीं । तुका चरणीं जोळतसे ॥ ६ ॥

॥ ४७८ ॥

अस्ता झाला वेवसाव । पावलों चित्तिळाची ठाव । दृढ पायीं राहिल
भाव । पावला जीव विश्रान्ति ॥ १ ॥ करवा फळला सकुन । स-

वषा निवारिका सीण । तुमचें जाळिया दुरुपण । जन्ममरण नाहीं
जातां ॥ २ ॥ थरवें जालें आळों या ठाया । होतें संचित ठायींचा पा
या । वेहभाव पालटली काया । पडली छाया प्रज्ञाची ॥ ३ ॥ ओ
डिलें हें न खरे घन । अविनाश आनंदघन । अमूर्तमूर्ति मधुसूदन ।
समचरण देखियेले ॥ ४ ॥ जुनाट जुगादिचें नाणें । बहुता काळाचें
देवणें । छोपलें होतें पारिलेपणें । ठावधरण चुकविला ॥ ५ ॥ आतां
या जीवाच्यासाठी । न मुटे पडलिया मिठी । तुका झणे सीणळी
अगजेठी । न रुबीं दिठी दुसऱ्याची ॥ ६ ॥

॥ ४७२ ॥

बांगलें नाम गोमटें रूप । निवती डोळे हरती ताप । विटूल विटूल
हा जप । प्रगट स्वल्प अति सार ॥ १ ॥ शस्त्र हें निर्वाणीचा याण ।
निकट समय अवसान । कोठें योजेल दशदान । खंडी नारायण दुःख
चित्तने ॥ २ ॥ सकळ श्रेष्ठार्थें मत । पावे सिद्धी पाववी अनंत । हा
गोनी व्हावें क्षणागत । आदि उचित एवढेंचि ॥ ३ ॥ क्षणोनी इसळी
संसारा । सर्प बिस्वार हा पांढरा । तुजशीं अंतर रे दातारा । याचि
दावेदारानिमित्त ॥ ४ ॥ येणें मज भोगविल्या खाणी । नक्षता छंद
अचिता मनी । माजलों मी माझे भ्रमणी । जाली बोटणी चिटंबनी
॥ ५ ॥ पावलों केलियाचा देव । खाणी भोगिस्त्या चढव । आतां केळा
आदिजे खंड । तुका दंडवत घाली देवा ॥ ६ ॥

॥ ४८० ॥

सांप हें हरण श्रीमुख । हरी अवरोगा देसें दुःख । अवलोकितां स्वप
मुख । उमे सन्मुख दृष्टीपुढें ॥ १ ॥ न पुरे झोळियांची घणी । स
जाल कपेचीच खाणी । स्ववित्त न पुरे वेदवाणी । तो हा समचरणी
उपाधि ॥ २ ॥ रामकृष्णध्यान नामनमार्सिही । वम माणि सौम्य
जंहीच नाही । सांपडे भरलीये नाही । भाव बुद्ध पाहीं बाचें भा
वें ॥ ३ ॥ गुणगंधीर चतुर सज्जन । सर भीर उबार नारायण ।

ज्यापक तरी त्रिभुवन । मनमोहन लावण्य हें ॥ ४ ॥ ठाण हें साजिरे
सुंदर । अविनाश भविकार । अनंत अग्नि अपार । तो हा कटीं कर
घरिताहे ॥ ५ ॥ ज्याची बाणी सुमनमाळा । परमाश्रितजिन्हाळा । ज-
नेता अंगी अनंत कळा । तुका जवळा चरणसेवक ॥ ६ ॥

॥ ४८१ ॥

अखंडक्षीराम्भी भरितें आलें । अध्यात्मविशेषें मांदार उचलिलें ।
सूर्यकोटीस तेज फांकलें । ध्यानीं प्रगटलें भक्तांचिया ॥ १ ॥ अना-
दि ब्रह्मज्ञानाचें गुज । अवणीं अवचित पडिलें सहज । परम नि-
र्वाणाचें बीज । गुंढाळिलें निजसर्वभाग्यें ॥ २ ॥ मंत्र महामंत्र
अंगळनिधि । सत्संगदर्शन प्रगटलें आधीं । वैराग्यविवेकाची बुद्धि ।
नामाश्रितसिद्धी साधिलें तें ॥ ३ ॥ क्षमा दया शांतीचें निजसुख ।
सच्चित्सुखें मोलळा पुंडलीक । अनंतसुखाचा हरिख । उगवला देव
पंढरिये ॥ ४ ॥ नेणें भवमक्तीची निरपेक्षता । नेणें भूतदेव्याची ममता ।
तुका हाणे पंढरीनाथा । संग साधुसंतां देई आतां ॥ ५ ॥

॥ ४८२ ॥

हरि तैसे हरीचे दास । नाहीं तयां भय मोह चिंता आस । होऊनि
राहली उदास । बळकट कांस भक्तीची ॥ १ ॥ धरुनी पाव त्याजिलें जन ।
न लगे मान श्रुतिकायन । कंठीं नामाश्रिताचें पान । न लगे आन ऐवें
आलें ॥ २ ॥ वाय तरी उदंक्षुष पोटी । भीर सिंधु ऐसे जगजेठी । काम-
क्षेधा न सुटे मिठी । गिऱ्हे तरी वेठीं राबबिती ॥ ३ ॥ धळें तरी नाग-
बती काळा । जीन तरी सकळांच्या तळा । उदार देहासी सकळां ।
आणोनी कळा सर्व नेणते ॥ ४ ॥ संसार तो तयांचा दास । मोक्ष तो
पादातसेवास । रिद्धिभिद्धि देशवटा त्रास । न शिवती यास वैष्णव
जन ॥ ५ ॥ जन्ममृत्युस्वप्नांसारिखें । आप त्यां न दिसे पारखें । तुका
हाणे अलंभित सुखें । बाणी श्रुते सुखें प्रेमाश्रिताची ॥ ६ ॥

॥ ४८३ ॥

मज ते हांसतील सेंट । जीही देखिलेली मूर्तिमंत । झणोनी उद्देग
विच । आहाथ भक्त ऐसा दिसें ॥ १ ॥ ध्यानीं म्यां वर्णवेती कैसे । पुढे
एकीं स्तुति केली असे । तेथूनी जीव निचत नसे । ऐसिये आसे लाग-
ळोंसे ॥ २ ॥ कासया पाडिला जी घडा । उगाचि वेडा आणि जांकडा ।
माझां लेकरांसी पीडा । एक मार्गे जोडा कुसव्याचा ॥ ३ ॥ सांगा को-
णाचा अन्याय । ऐसें मी घरीतसें पाय । तूं तंव समचि सकळां माय ।
काय अन्याय एक माझा ॥ ४ ॥ नये हा जरी कारणा । तरी कां व्या-
ळेली नारायणा । वचन द्यावें जी वचना । मज अज्ञाना समजावी ॥ ५ ॥
बहुत दिवस केला बोमाट । पाहातां भ्रमळें ते वाट । तुका झणे वि-
स्तारलें ताट । काय बीट आळा नेणों स्वामी ॥ ६ ॥

॥ ४८४ ॥

कां हो माझा सानियेला भार । ऐसा दिसतसे फार । अनंत पावविलीं च-
कार । नव्हेचि धार मज शेवटीं ॥ १ ॥ पाप बळिबंत गाढें । तुजही राहो
सकतें पुढें । मागील कांहीं राहिलें ओढें । नवल केवढें देखियेलें ॥ २ ॥
काय मानिती संतजन । तुमचें हीनत्ववचन । कीं वृद्ध जाला नारायण ।
सचले पण आधील तो ॥ ३ ॥ आतां न करावी चोरी । बहुत न धरावें
वुरी । पडदा काय घरच्या घरी । घरिलें वुरी तेव्हां घरिलें ॥ ४ ॥ नको
जालवूं अनंता । कासया होतोसी नेणता । काय तूं नाहीं धरीत सत्ता ।
तुका झणे आतां होई प्रगट ॥ ५ ॥

॥ ४८५ ॥

वाह्य करी दाखाचें । वर्णे न साहे तवाचें । वाढिलें ठायींचें । भाणें
डाफेनियां घावे ॥ १ ॥ ऐसा कुपेधा सागर । विटे उभा कटीं कर ।
धर्वस्वें उदार । भक्तांलागीं प्रगटे ॥ २ ॥ हृदयीं ओबत्सळांछत । मिरवी
अस्त्रांचें मूषण । नाहीं तवाचा सीण । सुख घरिलें लातेचें ॥ ३ ॥ सन-

॥ 'कोवें' असा कोवें प्रतीत पाठ आहे.

आमा दान करी। उजुर नाही अंगीकारी। सेवकाच्या शिरीं। धरुनी
पाले पावुका ॥ ४ ॥ राखे दारवंटा बळीचा। सारथी आला अर्जुनाचा।
वास सेवकांचा। होय साचा अंकित ॥ ५ ॥ थिडे न बोलवें पुंडलीकासीं।
जमा मर्यादा पाठीशीं। तुका झणे ऐसी। कां रे न भजा मावळी ॥ ६ ॥

॥ ४८६ ॥

बांगळा तरी पूर्णकाम। गोड तरी यार्जेचि नाम। दयाळू तरी म-
र्या धर्म। भला तरी वासा अम होऊं नेदी ॥ १ ॥ उदार तरी लक्ष्मी-
येसी। जुंझार तरी कलिकालासी। चतुर तरी गुणांचीथ रासी। वा-
जता त्यासी तो एक ॥ २ ॥ जुनाट तरी बहु काळा। न कळे ज-
याची लीळा। नेणता गोवळीं गोवळा। लाभवी अवळाभुलवणा ॥ ३ ॥
गांढवा तरी भावाचा अंकित। मराठी तरी चव्हिल्ल्याची प्रीत। अंगळ
तरी कुज्जेशीं रत। भ्याड अनंत बहु पापा ॥ ४ ॥ खेळ तो येणेचि खे-
ळाचा। नट तो येणेचि आवगावा। लपोनी जीवीं न कळे जीवा।
घरितां देवा नातुडसी ॥ ५ ॥ चंच तरी बहुतचि उंच। नीच तरी बहुतचि
नीच। तुका झणे बोलिलों साच। नाही अहाच पूजा केळी ॥ ६ ॥

॥ ४८७ ॥

असंहर्मा कर्मप्रकाशका। मजसाठीं कां रे जाळासी मुका। पत्नी
धर्मप्रतिपाळका। सर्वेचाळका सर्वातीता ॥ १ ॥ न देखसी वधू-
अममर्यादा। त्याचा सर्वस्व करिसी कामधंदा। कधीं न लाजसी पुं-
गोर्विदा। कां रे मुकुंदा बोल आतां ॥ २ ॥ मस्त्यकूर्मादि अवसा-
साठीं। अमळे असतीळ जगजेठी। करितां चढमोड सृष्टी। जाळासी
कव्ही काय जाणें ॥ ३ ॥ किती म्यां विनवाचें श्रीपती। पुन्हा पुन्हा
याचें काकुळती। पुरे आतां तुझी संगति। कव्णामूर्ती काय जाळें ॥ ४ ॥
काय म्यां तुजसी कराचें जातां। कां रे कोपळासी पंढरीनाथा। सगळी
जाल निवारिता। पावन पविता तुका झणे ॥ ५ ॥

॥ ४८८ ॥

सूचि अनायासा दाता । दुःख मोह नासावया पिता । शरण आह
तुज आता । तारी कृपावंता मायबापा ॥ १ ॥ संतसंगति देई चर-
णसेवा । जेणें तुझा विसर न पढावा । हाच भाव माझिमा जीवा ।
पुरवी देवा मनोरथ ॥ २ ॥ भज भाव प्रेम देई कीर्ति । गुण नाम
जोवया स्तुति । विघ्ना सोडवूनी हातीं । विनंति माझी परिसावी
॥ ३ ॥ आणीक कांहीं नाहीं मारणें । सुखसंपत्तिराज्यचाळ धनं ।
वांकडें न पडे तुज जेणें । बुजें भक्तीविण मायबापा ॥ ४ ॥ जोडो-
नियां कर पायीं ठेवीं माया । तुका विनवी पंढरीनाथा । रंगीं बोर-
माची रंगकया । पुरवी देवा मनोरथा ॥ ५ ॥

॥ ४८९ ॥

माझिया पाद नाहीं गुणां । माझी अल्प सति नारायणा । भक्तारका
जी सुजाणा । एक विज्ञापना पायांपाशीं ॥ १ ॥ काय जाणावें स्वा-
मीनें । तुझिये भक्तीचीं लक्षणें । घड तें तोंड धुऊं नेणें । परि चित्तें
जाळ सारीं ॥ २ ॥ न लवीं आणीक कांहीं पिसें । माझिया मना वांकां
जाय ऐसें । चाळवीं आपुल्या प्रकाशें । हावीं सरिसें चरोनियां ॥ ३ ॥
तुज समर्पिली काया । जीवेंभावे पंढरीराया । सांभाळीं समनिषम
जाया । करीं लाया कपेची ॥ ४ ॥ चतुर तरी चतुरां राव । जाणता
हरी जीवांचा जीव । न्यून तो कोण एक ठाव । आरुध भाव परि
रासा ॥ ५ ॥ होवें तें माझे मांडवल । पायांपें निवेदिले बोल । आदरीं
पिसें पाविजे मोळ । तुका हाणे साज फोळ तूं जाणसी ॥ ६ ॥

॥ ४९० ॥

जवें जालें लागलों कारणीं । तुमचे राहिलें चरणीं । केडीन संत-
संगती धणी । गर्जहल गुणीं वैखरी ॥ १ ॥ न वंचे शरीरं सेवेसी ।
जाया वाचा आणि मनेचीं । जालों संतांची आदणी दासी । केळ
विशीं निर्यार ॥ २ ॥ जीवनीं राखिला जिह्वाळा । जालों मी

प्रजसी निराळा । पंचभूतांचा पुतळा । सहज लीळा वर्ततसे ॥ ३ ॥
 अयाचे जया होईल ठावे । लाहो या साधियेला भावे । ऐसें होतें
 राखियलें जीवें । येथूनी देवें भोवहुनी ॥ ४ ॥ आस निरसली ये
 लेये । अवचे पंथ जाले सोये । तुमचे दीनबंधु कृपे । दुसरें कांपे स-
 वाधाकें ॥ ५ ॥ अंकिलेपणें आनंदरूप । आतळों नये पुण्य पाप ।
 सारुनी ठेविले संकल्प । तुका झणे आपेंआप एकाएकी ॥ ६ ॥

॥ ४९१ ॥

हार्तांचें न संडावें देवें । शरण आलों जीवेंभावें । आपुलें ऐसें
 झपावें । करितों जीवें निबलोण ॥ १ ॥ वैसतां संतांचे संगती ।
 कळों आलें कमळापती । आपुलीं कोणीच नव्हती । निश्चय चित्ती
 दड जाला ॥ २ ॥ येती तुझिया भजना आड । दाविती प्रपंचाचें
 कोड । कनिष्ठां रुचि ठेवुनि गोड । देखत नाह कळतसे ॥ ३ ॥
 मरती मेलीं नेणों कितरी । तोचि लाभ त्याचे संगती । ह्मणोनो येतों
 काकुलती । धीर तो चित्ती दड घाषा ॥ ४ ॥ सुखें निंदोत हे जन ।
 न करीं त्यांशीं वचन । आदिपिता तूं नारायण । जोही चरण
 तुमचे ते ॥ ५ ॥ आपलें आपण न करूं हित । करूं हें प्रमाण
 संचित । तरी मी नष्टचि पतित । तुका झणे मज संत हांसती ॥ ६ ॥

॥ ४९२ ॥

तु पवे सजिब वाटते चिंता । वरि या बहुतांची सत्ता । नुगवे पळव
 जातो गुंता । कर्मा बळिवंता सांपडलों ॥ १ ॥ बहु भार पडियेला शिरें ।
 मी हें माझे मजबरी । उघड्या नागविलों चोरी । वारिच्याघरी जाण-
 वणातां ॥ २ ॥ तुज मागणें इतुलें आतां । मज या निरवावें संतां ।
 आळा कंठस्फोट आळवितां । उदास आतां न करावें ॥ ३ ॥ अति हा
 निकट समय । मग म्यां करावें तें काय । दिवस मोलिया ठाकरें
 लाय । चरईल हाय रातीकाळीं ॥ ४ ॥ होईल संविताची सत्ता । अंत
 येईल मरतीनता । मज मी बडिसे समतां । काढ रिता मरतीनी ॥ ५ ॥

वेष्टी या संकटाचे संधी । धात्र घालावी कृपानिधी । तुका झणे माझ
बळबुद्धि । सकळ सिद्धि पाय तुझे ॥ ६ ॥

॥ ४९३ ॥

जवें सुखाविधा आशा जन्म गेला । क्षण मुक्ती यत्न नाहीं केला ।
हिंदतां दिशा सीण पावला । माया नेष्टिला जीव माझा ॥ १ ॥ माझे
बहिर् नेगती कोणी । कांहीं न करितां मजवाचूनी । सज्जन तंव सुख-
सांदणी । नेणती कोणी आवि अंत ॥ २ ॥ काय सांगों गर्भीची यातना ।
मज भोगितां नारायणा । मांस मळमूत्र जाणा । तुज क्षणक्षणा ध्याव
जसे ॥ ३ ॥ मज चालतां प्रयाणकार्त्ती । असतां न दिसची जवळी । मुचिके
मुक्तिका कवळी । एकले मेळीं संचिताचे ॥ ४ ॥ आतां मज ऐसे करी
गा देवा । कांहीं घडे तुझी चरणसेवा । तुका विनवीतसे केलवा ।
आळवीं दावा संसारें ॥ ५ ॥

॥ ४९४ ॥

ठरि म्यां आळवावें कोणा । कोण पुरवील वासना । तुजवाचूनी नारायणा ।
कार्त्ती स्तना कृपावंते ॥ १ ॥ आपुला न विचारी सीण । न धरी अंगसर्वें
विम । अंगीकारिलें राखें दीन । देई जीवदान आवडीचें ॥ २ ॥ माझिया
पनासी हे आस । निज सेवावा बद्दरस । अखंड चरणीचा वास । पुरवी
जास याचकाची ॥ ३ ॥ माझिया संचिताचा ठेवा । तेणें हे वाट दाखिली
देवा । एवढ्या आदराचा देवा । मागें सेवादान आवडीनें ॥ ४ ॥ आळवीन
कृपावचनें । आणीक गोड न लगे मनीं । निद्रा जागृति आणि स्वप्नी ।
करिलें ध्यानीं मनीं रूप ॥ ५ ॥ आतां भेट न भेटतां आहे । किंवा नाहीं ऐसे
विचारुनी पाहें । लागला मरा अखंड आहे । तुका झणे साहे केलें अंतरी ॥ ६ ॥

॥ ४९५ ॥

जेण सुख धरोनी संसारीं । राहों सांग मज वा हरी । अवध्या
अशिवता परी । बिता दुरी वूढी अंतरसी ॥ १ ॥ प्रथम केला गर्भी
मज । काय ते सांगावे सायास । वःख भोगिलें नवही मास । आलों

अन्मास येथवरी ॥ २ ॥ बाळपण गेलें नेणतां । आरुण्यदसे निषय-
व्यथा । वृद्धपणीं प्रवर्तली विंता । मरें मागुता जन्म वरीं ॥ ३ ॥
क्षण एक तोही नाही विसावा । लक्ष चौन्याही वेतल्या बांवा ।
भोवडिती पाठीं लागल्या हांवा । लागो आगी नांवा माझ्या मीपणा ॥ ४ ॥
आतां पुरे ऐसी भरोवरी । रंक होऊनी राहेन हारीं । तुझा दास
मी दीन कामारी । तुका झणे करीं कृपा आतां ॥ ५ ॥

॥ ४९६ ॥

काय मी उद्धार पावेन । काय कृपा करील नारायण । ऐसें तुझी सांगा
संलग्न । करा समाधान चित्त माझें ॥ १ ॥ काय हें संडईल कर्म । पाह-
वतील धर्माधर्म । कासयानें तें कळे बर्म । झणऊनी अम वाटवसे ॥ २ ॥
काय हो स्थिर राहेल बुद्धि । कांहीं अरिष्ट न बेल मधीं । धरिली जाईल ते
बुद्धि । शेवट कधीं तो मज न कळे ॥ ३ ॥ काय ऐसें पुण्य होईल गांठीं ।
घालीन पायीं देवाचे मिठी । मज तो कुरवाळील जमजेठी । दाटईन
कंठीं सद्गदित ॥ ४ ॥ काय हे निवरील होळे । सुख तें देखोनी सोहळे ।
संचित कैसें तें न कळे । होतील होइले वासनेसी ॥ ५ ॥ ऐसी विंता
करीं सदा सर्वकाळ । रात्रीदिवस हेचि तळमळ । तुका झणे नाही
आपुलें बळ । जेणें फळ पावें निश्चयेसी ॥ ६ ॥

॥ ४९७ ॥

माझा संव खुंटला उपाव । जेणें तुझे आतुवतीं पाव । करूं भक्ति तरि
नाहीं भाव । नाही हारीं जीव कवणेविशीं ॥ १ ॥ धर्म करूं तरि नाही
चित्त । दान देऊं तरि नाही चित्त । नेणें पुजों आराधण अतीत । नाही भूक
ह्या पोटा हारीं ॥ २ ॥ नेणें गुरुदास्य संतसेवन । अप तप अनुष्ठाप
नव्हे बैराग्य वनसेवन । नव्हे दमन इंद्रियांसी ॥ ३ ॥ तीर्थ करूं तरि न
तये सवें । अन्न करूं तरि मिथि नेणें स्वभावे । देव जरि आहे झणों मजसवें
तरि आपपरावें न वंचे ॥ ४ ॥ झणोनि जाळों शरणागत । तुझा दास
आंकित । यास कांहीं न लगे संचित । जाळों निश्चित तुका झणे ॥ ५ ॥

॥ ४९८ ॥

न बोलसी तेंही कळलें बेका । लाजसी आपुळिया नांवा । तुज मी
नाहीं घालीत गोवा । मीड केशवा कासयाची ॥ १ ॥ उत्तरीं आपुळ
हा पार । मजशीं बोलोनी उत्तर । माझा तुज नव्हे अंगीकार । मय
विचार करीन मी ॥ २ ॥ दात्या आणि मागत्यासी । धर्मेनीति तरी
बोळिली ऐसी । यथानशक्ति टाकेंक तैसी । बाधी दोषांसी विन्मु-
क्ता ॥ ३ ॥ झणोनी करितों मी आस । तुझिया वचनाची वास ।
धीर हा करूनी सायास । न टळें नेमास आपुळिया ॥ ४ ॥ तुजें
स्थां वेतल्यावांचून । न धरें येथूनी वचन । हाचि माझा नेम सत्य
माण । आहे नाहीं झण तुका झणे ॥ ५ ॥

॥ ४९९ ॥

एक प्रसंग एक मात । कांहीं बोलणें आहे एकांत । आझां जरी तारीख
लेखित । जरी उचित काय तुजें ॥ १ ॥ वसनें फेळितां धर्म तो कोण । काय
जबा मानवेल जन । काय गा मिरवूनी भूषण । वांयां थोरपण जना-
मन्ये ॥ २ ॥ अन्न जरी न मिळे तयासी देणें । आगांतुक्त पात्र उचित दान ।
अन्नकार तरी धनमंत्रीपणें । जरी देणें घेणें नाहीं आसा ॥ ३ ॥ दूर तो
तयासी बोलिजे जाणा । पाठीशीं घालूनी राखे दीना । पार पुण्या नाहीं
आ भूषणा । ऐक तारायणा वचन हे ॥ ४ ॥ आतां पुढें बोलणें तें काई ।
मज तारिसी तरीच सही । वचन आपुळें सिद्धी नेई । तुका झणे
मज कळसी ॥ ५ ॥

॥ ५०० ॥

तुज या संतसमागमें । नित्य वृणाचे तुझिया नामें । दहन होवी सकळ
कमें । सर्वकाळ प्रेमें बुलतसों ॥ १ ॥ झणोनी नाहीं कांहीं चिंता । तूचि
आमुचा मातापिता । बहिणी बंधु आणि चुडता । आणिकां गेतां सर्वा-
जायां ॥ २ ॥ ऐसा हा कळळा निर्धोर । माझा तुज न पडे विसर । अससी
रुनियां धीर । बाळ धर्म्यंकार मजअवारी ॥ ३ ॥ वृत्त नें कैसे तजे

स्वप्राप्ती । भुक्तिमुक्ति जाल्या कामारी दासी । त्यांचें वर्म तूं आक्षांपाशी ।
मुखें राहिलासी प्रेमाचिया ॥ ४ ॥ जेथें तुझ्या कीर्तनाचा बोध । ज्योती
पापें पळती दोष । काय तें सणें आक्षां आनंदास । सेवू ब्रह्मरस
तुका हाणे ॥ ५ ॥

॥ ५०१ ॥

अल्प भाव अल्प मति । अल्प आयुष्य नाहीं हातीं । अपराधाचें
कोळिल्लें मूर्ति । अहो वेदमूर्ति परियेसा ॥ १ ॥ किती दोषा दे
परिहार । गुणदोषें मळिलें अंतर । आवि वर्तमान भविष्याकार ।
गेळा अंतरा परेसें नाहीं ॥ २ ॥ विविध कर्म औज्याशीं फेरा ।
विविध भोग या शरीरा । कर्मकोटार पांजरा । जन्मजरामरण-
सांठवण ॥ ३ ॥ जीवा नाहीं कुडीचें लाहातें । ये भिन्न पंचभूतें ।
रचतें खचतें संचितें । असार रितें फलकट ॥ ४ ॥ पुत्रपत्नी सहोदर ।
मायबाप गोताचा पसर । मिळतां काष्ठें छोटतां पूर । आदळीं वूर
होती खळाळीं ॥ ५ ॥ हाणोनी नासावें अज्ञान । इतुलें करीं कृपादान ।
कृपाळू तूं जनार्दन । धरुसी चरण तुका विनवी ॥ ६ ॥

॥ ५०२ ॥

मी तंव अनाथ अपराधी । कर्महीन मतिमंदबुद्धि । तुज म्यां आठ-
विलें* नाहीं कधी । बाबे कृपानिधी मायबापा ॥ १ ॥ नाहीं ऐकिलें
पाहिलें गीत । धरिली लाज सांढिलें हित । नावडे पुराण बैसले संत ।
केली बहुत परनिंदा ॥ २ ॥ केला करबिला नाहीं उपकार । नाहीं दरी
आली पीडितां पर । करूं नये तो केला व्यापार । बाहिला भार कु-
टुंबाचा ॥ ३ ॥ नाहीं केले तीर्थाचें भ्रमण । पाळिला पिंढ करचरण ।
नाहीं संतुसेवा घडलें दान । पूजावलोकन मूर्तीचें ॥ ४ ॥ असंगसंग
घडले अन्याय । बहुत अधर्म उपाय । न कळे हित करावें तें काय ।

* 'पाठविलें' असा शुष्क प्रतीत पाठ आहे.

ज्याने बोलुं आठवूं ते ॥ ५ ॥ आप आपण्या घातकर । शत्रू जाऊ
नी पावेदार । तूं तंव कृपेचा सागर । उतरीं पार तुका झणे ॥ ६ ॥

॥ ५०३ ॥

जिणें हा जीव दिला दान । तयाचें करीन धितन । जगज्जीवन नारा-
यण । गाईन गुण तयाचे ॥ १ ॥ जो या उभा भीषरेच्या तिरि ।
हूट धरुनिया करी । पावळें समचि साजिरी । अंतरीं धरोनी रा-
न ॥ २ ॥ जो या असुरांचा काळ । भक्तजनप्रतिपाळ । खेळे हीं
जाघवें सकळ । तयाच्या भाळ पायांवरी ॥ ३ ॥ जो या गोपाळांच्या
भेळी । खेळु खेळे वनमाळी । रसातळा नेला वळी । राहे पाताळी
स्वामी माझा ॥ ४ ॥ जो हा लावण्यपुतळा । जयाचे अंगीं सकळ
कळा । जयाचे गळां वैजयंतीमाला । तया वेळोवेळां दंडवत ॥ ५ ॥
जयाचें नाम पाप नासी । लक्ष्मी ऐसी जयाची दासी । तो हा वेज-
पुंज रासी । सर्वभावे त्यासी तुका शरण ॥ ६ ॥

॥ ५०४ ॥

मातां येणें बळें पंढरीनाथ । जवळी राहिला तिष्ठत । पाहातां म-
कळे जयाचा अंत । तोचि हृदयांत घालूं आतां ॥ १ ॥ विसरोनी
आपुळा देहपणभाव । नामेंचि भुलविला पंढरिराव । न विचारी
पाती कुठ नांव । लागावया पाव संतांचे ॥ २ ॥ बरें वर्म आलें
आमुच्या हातां । हिंदावें पुंदावें न लातां । होय अविनाश स-
त्ताकारी दाता । चतुर्भुज संतां परि धाकें ॥ ३ ॥ होय आवडी सानें
मोर । रूप सुंदर मनोहर । भक्तिप्रिय लोभापर । करी आदर या-
चकपणें ॥ ४ ॥ तें वर्म आलें आमुच्या हाता । झणोनी शरण नि-
जाळो संतां । तुका झणे पंढरीनाथ । न सोडीं आतां जीवें भावें ॥ ५ ॥

॥ ५०५ ॥

मातां माझा नेणों परतों भाव । विसावोनि पायीं ठेविला जीव ।
माझां लावण्यपुतळा । जयाचे अंगीं सकळ

जांझवळ गांठीं-तरि बिधास । जाळों तों जाळों निधये दास । न पाहें
मागीळ ते पास । पुढती धोस सेवेचाचि ॥ २ ॥ आहे तें निवेदिलें
अर्थ । मी हें माझे मोहियला गर्व । अकाळीं काळ अवघें पर्व ।
आका भरंवसा कपेलाभाचा ॥ ३ ॥ वेव्हारीं वेव्हारा अमंत । नाही
जावंचुनी जाणत । तरी हें समाधान चित्त । लाभ हानि नाही येत
अंतरा ॥ ४ ॥ करूनी नातळों संसारा । अंग भिन्न राखिला पसारा ।
कळवळा धो जीवनी सरा । बीजाचा थारा दुरी आघात ॥ ५ ॥ बहु
मतापासुनि निराळा । होऊनी राहिलों सोंवळा । बैसला रूपाचा
कळवळा । तुका झणे दोळां लेखलों तें ॥ ६ ॥

॥ ५०६ ॥

जातां धर्मधर्मी कांही धचित । माझे विचारावें हित । तुज मी ठा-
उका पतित । शरणागत परि जाळों ॥ १ ॥ येथें राधा रंका एकी
धारी । नाही भिन्नाभिन्न तुमच्या घरी । पावलों पाय भल्ल्यापरी ।
धरा वाहेरी न घालवें ॥ २ ॥ ऐसें हें चालत आलें मार्गें । नाही मी
बोलत वाडमें । आपुलिया पढिल्या प्रसंगें । कीर्ति हे जगें वाणिजेसे
॥ ३ ॥ चालोनियां माथां बैसलों भार । सांढिला लौकिक वेव्हार ।
आधीं हे विचारिली थार । अविनाशपर पद ऐसें ॥ ४ ॥ येथें एक
अर्थ पाहिजे धीर । धरि म्यां लेखिलें असार । देह हें नाशिवंत आ-
सार । धरिलें सार नाम तुझे ॥ ५ ॥ केली आराणूक सकळां हातीं ।
धोवें धरिलें तें चिचीं । तुका झणे सांगितलें संतीं । देई अंतीं
आम मज देवा ॥ ६ ॥

॥ ५०७ ॥

जातां तुज कळेळ सें करीं । तारिखी तरी तारीं मारीं । जवळी
अथवा दुरी घरीं । घालीं संसारीं जयवा नको ॥ १ ॥ शरण आलों
अणतपसें । भाव आणि भक्ति कांहींच नेजें । मतिमंद सर्वज्ञानें । बहु
क उणें रंकाहुनी ॥ २ ॥ मन स्थिर नाही माझिये हातीं । इंदिये

जावता नाबरती । सकळ सुंदरिया युक्ति । शांति निवृत्ति अवती
नाही ॥ ३ ॥ सकळ निवेदिता भाव । मुझिये पायी ठेविला जीव
जातां करी कळे तो उपाव । तुम्हि सर्व ठावे माझा देवा ॥ ४ ॥
हाडिळो धरुनि विश्वास । जाघार नेटीं तुझी कास । आणीक ने
मी साधास । तुका झणे यास तुजें उचित ॥ ५ ॥

॥ ५०८ ॥

जातां मी न पवें सायासी । संसारदुःखाचिये पाशी । शरण रिचे
जासांसी । ठाव पायापाशीं मागेन त्यां ॥ १ ॥ न कळे संचित होवें
काय । कोण्या पुण्ये तुजें लाधले पाय । आतां मज न विसरे माय
मोकलूनी घाय विनवीतसें ॥ २ ॥ बहुत जाचलों संसारें । मोह-
मायाजाळाक्या विश्वारें । त्रिगुण येतील लहरें । तेणें दुःखें शो
भाकंदलों ॥ ३ ॥ आणीक दुःखें सांगों मी किती । सकळ संसार-
स्थिति । न साहे पाषाण फुटती । भय कांप बितीं भरलासे ॥ ४ ॥
जातां मज न साहवे सर्वथा । संसारगंधीची हे वार्ता । जाळों वे
जसोनी जाणता । पावें अनंता तुका झणे ॥ ५ ॥

॥ ५०९ ॥

जातां मज घरकाची बुद्धि । येथूनी परतवावी बुद्धि । ज्यावें सोड-
वूनी कृपानिधी । सांपडलों संधीं काळचकी ॥ १ ॥ करिसील तरी
जव्हे काई । राईचा डोंगर पर्वत राई । आपुळे कहणेची साई । कहीं
नो आई मजवरी ॥ २ ॥ मागिल काळ अज्ञानपणें । सरळा स्वभावे
त्या गुणें । नेणें आयुष्य जालें उणें । पुढील पेणें अंतरलें ॥ ३ ॥
जातां मज वाटवसे भय । दिवसेंदिवस चालत आय । येथे म्यां ये-
तनी केलें काय । नाहीं तुझे पाव आठविले ॥ ४ ॥ करुनी, अपराध
जमा । होतील केले पुरुषोत्तमा । आपुळे नामी पाया* प्रेमा । सोडवीं

* 'पाया' शब्दाचा अर्थ 'पद' असा होतो.

असापासूनिचां ॥ ५ ॥ हृदय बसो तुमच्या गुणी । ठाव हा पावो
वरणी । करुं हा रस सेवन वाणी । फिटे तों घणी तुका झणे ॥ ६ ॥

॥ ५१० ॥

आतां पावेन सकळ सुखें । खादलें कदा तें न देखें । अवघें सरलें पा-
रिखें । सकळ देखें माहिरेरें ॥ १ ॥ जवळी विठ्ठलरसुमाई । बहिणी मंग-
बाप आई । सकळ गोताचीच साई । पारिखें काई ऐसें सेजिजे ॥ २ ॥
खगदाकारीं जांली सत्ता । बारोनी गेली पराधीनता । अवघें आपु-
लेंचि आतां । लाज आणि पिता तुन्हावली ॥ ३ ॥ वाचरे इच्छा
बसे घरीं । आपुले सचेचे माहेरीं । करवी तैसें आपण करीं । भीत
न घरीं चुकल्याची ॥ ४ ॥ सोसिला होता सासुरदास । बहुतांचा
बहुत दिवस । बहु कामें पुरविला सोस । आतां उदास आपुल्याचें
॥ ५ ॥ करिती कथतुक लावें । मज कोळविती कोवें । मावबाप वररें
गोवें । गोले गोवडें पुढें तुका ॥ ६ ॥

आशीर्वाद.

॥ ५११ ॥

आशीर्वाद तया जाती । आवढी चिर्ती देवाची ॥ १ ॥ कल्याण तें
असे क्षेम । वाढे प्रेम आगळें ॥ २ ॥ भक्तिभाग्य गांठी धन । त्या
जमन जीवासी ॥ ३ ॥ तुका झणे हरिचे दास । तेथें आस सकळ ॥ ४ ॥

॥ ५१२ ॥

तयासाठीं वेचूं वाणी । आइकों कानीं वारता ॥ १ ॥ क्षेम मार्ग
हरिजन । समाधान पुस्ततां त्यां ॥ २ ॥ परत्रींचे जे सांगाती । त्यांची
जाती न विचारीं ॥ ३ ॥ तुका झणे धैर्यवंतें । निर्मळ चित्तें सरवीं तीं ॥ ४ ॥

॥ ५१३ ॥

अभय वस्तर संतीं केळें दान । जालें समाधान चित्त तेणें ॥ १ ॥
जगत् प्रेमासुखें न पडे बंधन । जालें कल्याण त्याजण ॥ २ ॥

आलें जें उचित देवविभागासी । तेणें पायांपासीं उभीं असों ॥ ३ ॥

तुका झणे करी पूजम वैखरी । बोवडा उत्तरीं मातों गीत ॥ ४ ॥

॥ ५१४ ॥

असो मंत्रहीन झिवा । नका चर्या विचारूं ॥ १ ॥ सेवेमर्षी जग

जरा । कृपा करा नोवटीं ॥ २ ॥ विचारुनि ठावा ठाव । येथें भाव

साहिला ॥ ३ ॥ आतां तुकयापाशीं हेवा । नाही देवा तांतडी ॥ ४ ॥

॥ ५१५ ॥

वीवेंसाटीं यत्नभाव । त्याची नांव बळकट ॥ १ ॥ पैल वीरा जाव

कांहीं । संदेह नाही भवनदी ॥ २ ॥ विश्वासाची धन्य आती । तेव्हा

वस्ती देवाची ॥ ३ ॥ तुका झणे भोक्त्रियांचा । देव साचा अंकित ॥ ४ ॥

एकावली.

॥ ५१६ ॥

करावा केवाड । नाही तरी आला नाड ॥ १ ॥ स्मरा पंढरीचा देव

मनीं धरोनिवां भाव ॥ २ ॥ खचविलें काळें । उगवा लवलाहें जाळें ॥ ३ ॥

गजर तामाचा । करा लवलाहें वाचा ॥ ४ ॥ घरटी चक्रफेरा । जन्म

मृत्यूचा भोंवरा ॥ ५ ॥ नानाहव्यासांची जोडी । तृष्णा करी देस

भडी ॥ ६ ॥ चरणीं ठेवा चित्त । झणवा देवाचे अंकित ॥ ७ ॥

छंद नातापरी । कळा न पविजे हरी ॥ ८ ॥ जगाचा जनिता । मु

क्तिमुक्तीचाही दाता ॥ ९ ॥ झणीं माझें माझें । भार वागबिची

ओझे ॥ १० ॥ यांची कां रे गेली बुद्धि । नाही तरायाची शुद्धि ॥ ११ ॥

दणक भाकुळीं । अवचीं सरती विठुळीं ॥ १२ ॥ ठसा त्रिभुवनीं । उ

द्धार हा शिरोमणी ॥ १३ ॥ हगमगी तो नांवां जाव । धीर नाही

गोता काय ॥ १४ ॥ हज्रें नवे जरी । लाज घरींचिया घरीं ॥ १५ ॥

नाही ऐसें राहें । कांहीं नासिवंत वेडे ॥ १६ ॥ तरणा. भागवंत

जठे हरिकीर्तनांच ॥ १७ ॥ धडी टाकी पैलसीर ॥ बाहे ठोके हो
 बीर ॥ १८ ॥ दया तिचें नांव । अहंकार जाय जंव ॥ १९ ॥ धन
 धान्य हेवा । नाचे कुटुंबाची सेवा ॥ २० ॥ नाम गोविंदाचें । ह्या
 होचि भाग्य साचें ॥ २१ ॥ परउपकारा । वेंचा शक्ति निंदा बा
 ॥ २२ ॥ फळ भोग इच्छा । देव आहे जैसा तैसा ॥ २३ ॥ बरका
 येसा छंद । नाचे गोविंद गोविंद ॥ २४ ॥ भविष्याचे मायां ॥ भजन
 न घाबें सर्वथा ॥ २५ ॥ माग लागला न संडी । आळसें मा
 घाली तोंडी ॥ २६ ॥ यक्ष कीर्ति मान । तरी जोडे नारायण ॥ २७ ॥
 रवि छोपे तेजें । जरी हारपे हें दुजें ॥ २८ ॥ लंकार लाविला ।
 खतां नसतांचि उगला ॥ २९ ॥ वासनेची धाडी । बंद लोळ्या नाळ्या
 नेडी ॥ ३० ॥ सरतें न कळे । काय झालियेले होळे ॥ ३१ ॥ संत
 ते न धरा । होणें गाढव कुतरा ॥ ३२ ॥ सायासाध्या जोडी । पि
 काढियेल्या पेडी ॥ ३३ ॥ हातों हित आहे । परि न करिसी पा
 ॥ ३४ ॥ अहंकार छेणें । ल्या रे तुळसीमुद्राभूषणें ॥ ३५ ॥ रुया
 केडी विष्णुदासी । तुका झणे पाहा कैसी ॥ ३६ ॥

श्लोकरूपी अर्भंग.

॥ ५१७ ॥

तुजवांचुनी भागणें काय कोणा । महीमंजळीं विचव्यापकजना ।
 अधिभावना पूर्व कोण जाणे । तुजवांचुनी होतकां राबराणे ॥ १ ॥
 जखे मोक्षदाता तिहींमाजि लोक । भवतारकु तुजवांचुनि एका । मनी
 धानसीं चिंतितां रूपनाम । पळे पाप ताप भयें नासे काम ॥ २ ॥
 हरी नाम हें साय पूर्णें पुराणी । हरी हातिचें काळगर्भादियोनी ।
 कंक मुखनापी कैसी देशधडी । तुजवांचुनी वाणितां व्यर्थ गोडी ॥ ३ ॥
 भवभंजना व्यापका लोक तिन्ही । तुज वाणितां श्रमला शेषकपी ।
 लहो भावें जिव तुझ्या सर्व पावीं । दुजें मागणें आणीक व्यर्थ कारी ॥ ४ ॥

दिनानाथ हे साधू तुझी जनांसी । विनें तारिलीं पातकी थोर दोषी
तुका राहिला पावि तो राक वेवा । असें मागतसे तुझी चरणसेवा ॥५॥

॥ ५१८ ॥

जभा भीबरेच्या तिरीं राहिलाहे । असे सन्मुख वक्षिणे मूस वाहे
महापातकांसी पळ कांप थोर । कैसे गर्जती घोष हे नामवीर ॥१॥
गुणगुंभीर हा धीर हास्यमुख । वडे वडनीं अमृत सर्वसूख । लागे
मुनिवरां हें मोड चिरीं । देहभावना तुटलियासि खंती ॥ २ ॥ ठस
जासला ये भूमिमाजी थोर । इच्छादाना हा यावयासी वदार । जय
बोळगती सिद्धि सर्वठायी । तुझें नाम हें चांगलें मे विठाई ॥ ३ ॥
असे उधडा हा विदेवरि जभा । कटसूत्र हें धरुनी मक्तिलोभा । पुढे
वाट वाढी भवसागराची । विठो मावली हे सिद्धसाधकांची ॥ ४ ॥
करावे गुहा धरा पंथ आधीं । जय पार नाहीं सुखा तेंच साधीं
लागे तुका पंढरीस सर्व आलें । असे विश्व हें जीवने त्याचि ज्यालें ॥५॥

॥ ५१९ ॥

जना गुंतलें चित्त माझें मुरारी । मन मेळनी हिंदवी वारोवारी । मने
हिंदतां न पुरे यासि कांहीं । माही ठेंगणी परि तें तृप्त नाहीं ॥ १ ॥
विसे शुद्ध पाहतां निजमती । पुढें पडिलों इंद्रियां थोर घातीं । जिवा
जास त्या संगती वंद वेडी । हरी शीघ्र या दुष्टसंगासि तोडीं ॥ २ ॥
असीं आणिकें काय सांगों अनंता । मोहो पाविणी दुष्टमायाममता ।
कोज काम यातना थोर करी । तुजकांघुनी सोडवी कोण हरी ॥ ३ ॥
जिज वेळतां निज हे दूरि जाये । निद्रा आळस दंभ या भीत आहे ।
तुजां मस्ति देहीं नको देवं वेवा । तुजकांघुनी आणिक नास्ति हेवा ॥ ४ ॥
जरीं पाव पात झंका लाज थोरी । असे सत्य भाव बहू भक्ति दूरी ।
नको मोकलूं दीनबंधु अनाथा । तुका वीनवी ठेवुनी पावि माया ॥५॥

* पुष्कळ प्रसीत 'दुष्ट' यावरून 'दुष्ट' असा शब्द आढळतो व तो 'दुष्ट'

॥ ५२० ॥

पैल सांवळें तेज पुंजाळ कैसे । सिरीं तुर्बिलीं साजिरीं मोरपीसें ॥
 हरे त्यासि रे देखतां ताप माया । भजारे भजा यादवा योगिराया ॥ १ ॥
 जया कामिनी लुब्धल्या सहस्रसोळा । सुकुमार हा गोपिका दिव्य वा-
 ळा । शोभे मध्यभागीं कळा चंद्रकोटी । रुपा मीनली साजिरी माळ कं-
 ठी ॥ २ ॥ असे यादवां श्रेष्ठ हा चक्रपाणी । जया वंदिती कोटि तेहतीस
 चीन्ही । महाकाळ हे कांपती दैत्य ज्यासी । पाहा सांवळें रूप हें पापना-
 सी ॥ ३ ॥ कसी पाडलें साजिरीं कुंकुमाचीं । कसी वीट हे लाधलीं दैवांची ।
 ज्या चिंतित्तां अग्नि हा झालि नीवे । धरा मानसीं आपला देहभाव ॥ ४ ॥
 मुनी देखतां मूख हें चित्त ध्याय । देह मांडला भाव हा वापमाय । तुक्या
 कागलें मानसीं देवपीसें । चित्त चोरटें सांवळें रूप कैसे ॥ ५ ॥

॥ ५२१ ॥

असे नांदतु हा हरी सर्वजीवी । असे व्यापुनी अग्नि हा काष्ठ तेवीं ।
 बटीं बिंबळें बिंब हें ठायिंठायीं । तया संगती नासु हा त्यासि नाहीं ॥ १ ॥
 तन वाटितां क्षीर हें होत नाहीं । पशू भक्षितां पालडे तेंचि
 देहीं । तया वर्म तो जाणता एक आहे । असे व्यापक व्यापुनी
 अंतर्वाहे ॥ २ ॥ फळ कर्कटीं सेवटीं येत आहे । असे शोधितां
 योकळीभाजि काये । धीर नाहीं तें वाडगें धीग झालें । फळ पुण्य
 जा यत्न ते व्यर्थ गेले ॥ ३ ॥ असे नाम हें दर्पणें सिद्ध केलें । असे
 बिंब तें या मळा आढ ठेलें । कसे शुद्ध नाहीं दिसे माजि रूप ।
 नका वाढचूं सीण हा पुण्यपाप ॥ ४ ॥ करा वर्म ठावें नका सौम्य
 वासां । तुका धीनवीतो पडों काय पायां । तुज पुत्रदारा धन बास
 ना हे । मग उरळें सेवटीं काय पावें ॥ ५ ॥

॥ ५२२ ॥

मना सांविं हे वासना पुत्र खोदी । मती मानसीं एक हे व्य-
 खोदी । असे हीत माणें तज कांहीं एक । धरीं विकृतीं प्रेय हें पर-

सुख ॥ १ ॥ ऐसा सर्व भावें तुज शरण आलों । देहबुध हैं मो-
गितां फार भयालों । भवतारितें दूसरें ताहीं कोणी । गुरु होत का-
देव तेहेतीस तीन्ही ॥ २ ॥ जना वासना हे घना घोरि आहे । तुज
कागळी संगती तेन्नि सोये । करीं सर्व संगी परि आगु ठायीं ।
तुका वीचवीतो मस्तक ठेवूनि पायीं ॥ ३ ॥

ओव्या.

॥ ५२३ ॥

पहिली माझी ओवी ओवीन जगत्र । गार्हून पवित्र पांडुरंग ॥ १ ॥
दुसरी माझी ओवी दुजें नाहीं कोटें । जनीं वनीं भेटे पांडुरंग ॥ २ ॥
तिसरी माझी ओवी तिळा नाहीं ठाव । अवचाचि देव जनीं वनीं ॥ ३ ॥
चवथी माझी ओवी वैरिलें दळण । गार्हून निघान पांडुरंग ॥ ४ ॥
पांचवी माझी ओवी माझिया माहेरा । गार्हून निरंतरा पांडुरंग ॥ ५ ॥
साहावी माझी ओवी साहाही आटळे । गुरुमूर्ति भेटले पांडुरंग ॥ ६ ॥
आठवी माझी ओवी आठवे वेळोवेळां । बैसलासे कोळां पांडुरंग ॥ ७ ॥
आठवी माझी ओवी अठ्ठावीस युगे । उभा चंद्रभागे पांडुरंग ॥ ८ ॥
नववी माझी ओवी सरलें दळण । चुकलें मरण संसारींचें ॥ ९ ॥
दाहावी माझी ओवी दाहा अवतारा । न यावें संसार तुका हाणे ॥ १० ॥

॥ ५२४ ॥

पांडुरंगा करुं प्रथम नमन । दुसरें चरणा संतापिया ॥ १ ॥ त्याच्या
कृपादाने कथेचा विस्तार । बाबाजीसद्वृत्तदास तुका ॥ २ ॥ काय साही
जाणी मानेक संतांधी । रंजवूं चित्तासी आपुलिया ॥ ३ ॥ या मनाची
कागो हरिनामाचा छंद । आवडी गोविंद गावसासी ॥ ४ ॥ सीण जाक
मज संसारसंभ्रमें । सीसळ या नामें जाही काया ॥ ५ ॥ या सुखा
वपमा नाहीं थाववासी । आलों आकारासी निर्विकार ॥ ६ ॥ नित्य परी
जेनें जगला सागर । जेव्हा जगला सागर ॥ ७ ॥ सांगती

काय हरिगुण गाव । आणीक उपाय दुःखमूल ॥ ८ ॥ मूळ नरका
 राज्य मई माते । अंतरे बहुत देव दुरी ॥ ९ ॥ दुरी अंतरळा नाम
 निंदकासी । जैसे गोचिडासी क्षीर राहे ॥ १० ॥ हे वाट गोमटी
 बैकुंठासी जातो । रामकृष्णकथा दिंडी ध्वजा ॥ ११ ॥ जाणजे
 शांती सांगितळें करा । अंतरासी वारा आदूनिया ॥ १२ ॥ बांसी आ
 ठावें परि अंध होती । विषयाची खंती छेदे जना ॥ १३ ॥ नाही
 सुटली व्रत्य कोभ माया । भस्म वंद छया तद्वराची ॥ १४ ॥ चि
 ड्याचें पुत्रपत्नीबंधूवरी । सुटेल हा परि कैसें जाणा ॥ १५ ॥ जाणजे
 नेणते करा हरिकथा । तराले सर्वथा भाऊ माझी ॥ १६ ॥ माझी
 मज असे पडली प्रचित । नसेल पतित ऐसा कोणी ॥ १७ ॥ कोणी
 तरी काहीं केलें आचरण । मज था कीर्तनेविण नाही ॥ १८ ॥
 नाही भय भक्ता तराया पोटाचें । देवासी त्याचें करणें लागे ॥ १९ ॥
 लागे पाठोपाटी पाहे पायांकडे । पीतांबरें सडे वाट हावी ॥ २० ॥
 धिंकोनियां कां रे राहिले हे लोक । हेंचि कवतुक वाटे मज ॥ २१ ॥
 ज्यानें तारिले पाषाण सागरीं । तो ध्या रे अंतरीं स्वामी माझा ॥ २२ ॥
 माझिया जीवाची केली सोढवण । ऐसा नारायण कृपाळू हा ॥ २३ ॥
 हाचि माझा नेम हाचि माझा धर्म । जिल धाचे नाम विठोबाचें ॥ २४ ॥
 नेतवळा अग्नि तापत्रयज्वाळ । तो करी शीतळ रामनाम ॥ २५ ॥
 मना धीर करी दड चित्तीं धरीं । तारीळ श्रीहरी मायबाप ॥ २६ ॥
 बाप हा कृपाळू भक्तां भाविकांसी । धरीं होय दासी कामारी त्या ॥ २७ ॥
 माझा भार माथां चाळवी आपुळा । जिहीं त्या विभळा सर्व भाव ॥ २८ ॥
 आवेविण जाणा नाही त्याची प्राप्ति । पुराणें बोलती ऐसी मात ॥ २९ ॥
 मात त्याची जया आवडे जीवासी । तदा गर्भवासी नाही येणें ॥ ३० ॥
 मात गर्भवासी तरीच विष्णुदासी । उदार लोकांसी पूज्य होती ॥ ३१ ॥
 मात आवडते अस्मिन्ने तादृश । त्यां पडी अच्युत न विचरे ॥ ३२ ॥
 मात मात मात मात मात मात । येकंद त्या मात मात मात ॥ ३३ ॥

वसे तेथें देव सदा सर्वकाल । करिती निर्मळ नामघोष ॥३४॥
 सर्वपा तयांची न खरे कल्पांती । भेळविला भक्ती देवलाभ ॥३५॥
 हाभ तयां जाला संसारा येऊनी । भगवंत कृणी भक्ती केला ॥३६॥
 हांगळेसे पिष्टें काय, मूढ जना । काय नारायणा विसरलीं ॥३७॥
 विसरलीं तयांघोर जाली हाणी । पंचवित्या स्त्राणी चौथ्यासीच्या ॥३८॥
 शिक्किलें तरी नाही कोणा लाज । लागलीसे भाज घन गोड ॥३९॥
 गोड एक आहे अवित गोविंद । आणीक ते छंद नासिवंत ॥४०॥
 मळमळ त्याची कांहीं तरी करा । कां रे निदसुरा बुडावया ॥४१॥
 या जनासी भय यमाचें कां नाही । सांढियेहीं तिहीं एकराज्यें ॥४२॥
 जेजें अग्निमाजी घातलासे पाव । नेणता तो राव जनक होता ॥४३॥
 ज्ञान भूक जिहीं साहिले आभास । तया पाय हात काय नाही ॥४४॥
 नाही ऐसा तिहीं केला संवसार । दुःखाचे डोंगर तोडावया ॥४५॥
 याच जन्में घटे देवाचें भजन । आणीक हें ज्ञान नाही कोठें ॥४६॥
 कोठें पुढें नाही व्यावया विसांवाफिरोनि या गांवा आस्थाविण ॥४७॥
 विनवितों विवस बहुत लागती । झणवनि चिंती देव धरा ॥४८॥
 बरा पाथ तुझी संतांचे जीवेंसी । वियोग तयांसी देवा नाही ॥४९॥
 नाही चाड देवा आणीक सुखाची । आवडी नामाची लाक्या तया ॥५०॥
 त्याचींच उच्छिष्ट बोलतों उत्तरे । सांगितलें खरे व्यासादिकीं ॥५१॥
 व्यासें सांगितलें भक्ति हेंचि सार । तरावया पार भवसिंधु ॥५२॥
 तरावया जना केलें भागवत । गोवळ मोषी भक्त माता पिता ॥५३॥
 करूनियां खरे नेली एकयासनें । निमित्तें उत्तरे ऋषीचिया ॥५४॥
 वासी वर्म ठावें भक्तां तरावया । जननी बाल माया राखे तान्हें ॥५५॥
 ज्ञानहेलें भुकेलें झणे वेळोवेळां । न भगतां लळा जाणोनियां ॥५६॥
 जाणोनियां वर्म देठ लावियेळा । द्रौपदीच्या बोलसवें धावेण ॥५७॥
 गांवि सखता धेनू जैसी वत्सा । भक्तालार्गी तैसा नारायण ॥५८॥
 नारायण व्हावा हात जया जीवा । धन्य त्याच्या देवा पार नाही ॥५९॥

पार नाही सुखा तें दिलें तयासी । अखंड वाचेसी रामनाम ॥६०॥
 रामनाम दोनी उत्तम अक्षरें । भवानीशंकरें उपदेशिलीं ॥६१॥
 उपदेश करी विश्वनाथ कारी । वाराणसी प्राणी मध्ये मरे ॥६२॥
 मरणाचे अंती राम झणे जरी । न लगे यमपुरी जावें तया ॥६३॥
 तयासी तो ठाव केलासे वैकुंठी । वसे नाम कंठी सर्वकाळ ॥६४॥
 सर्वकाळ वसे वैष्णवांच्या घरी । नसे क्षणभरी स्थिर कोठें ॥६५॥
 कोठें नका पाहों करा हरिकथा । तेथें अवचित्ता सोंपडेल ॥६६॥
 सांपडे हा देव भाविकांचे हातीं । शाहाणे मरती तरी नाही ॥६७॥
 नाही भलें भक्ति केलियावांचूनी । अहंता पापिणी नागवण ॥६८॥
 नागवळों झणे देव मी आपणा । लाभ दिला जना ठकलों तो ॥६९॥
 सोचि देव येर नव्हे ऐसें कांहीं । जनार्दन ठायीं चहुं स्थाणी ॥७०॥
 स्थाणी भस्त्रनियां राहिलासे आंत । बोलावया मात ठाव नाही ॥७१॥
 ठाव नाही रिता कोणी देवाविण । ऐसी ते सज्जनसंतवाणी ॥७२॥
 आणी बोलूनियां गेले एक पुढें । तयासी वांकुडें जातां ठके ॥७३॥
 ठका नाही अर्थ ठाठका वेदांचा । होऊनी भेदाचा दास ठेला ॥७४॥
 दास ठेला पोट अर्थ दंभासाठी । झणवनि तुटी देवासवें ॥७५॥
 सर्वे देव द्विजातीही दुराविळा । भाणिकांचा आला कोण पाह ॥७६॥
 पाह करूनियां नागविली फार । पंडित बेह्जार खळबादी ॥७७॥
 वादका निवका देवाचें दर्शन । नव्हे जाला पूर्ण षट्कमी ॥७८॥
 षट्कमी हीन रामनाम कंठी । तयासवें भेटी सत्य देवा ॥७९॥
 देवासी आवडे भाविक जो मोळा । शुद्ध त्या चांदाळा कहनि मानी ॥८०॥
 मानियेला नाही विश्वास या बोला । नाम घेतां मला युक्ति थोडी ॥८१॥
 युक्ति थोडी मज दुर्बळाची वाचा । प्रताप नामाचा बोलावया ॥८२॥
 बोलतां फंगल्या भुति नेति नेति । सुंदलिया युक्ति पुढें त्यांच्या ॥८३॥
 पुढें पार त्याचा न कळेचि जातां । पाडलें देखतां प्रज्ञादिकां ॥८४॥
 प्रज्ञा मणिपिंजळ्यानें वेवासी । इत्या आणी ऐसी गेली होय ॥८५॥

होय हा सगुण निर्गुण आवडी । भक्तिप्रिय गोदी फेडीवया ॥ ८६ ॥
 मायबापा बाळ बोले लाहे कोहे । करनी वांकुहे मुख तैसे ॥ ८७ ॥
 तैसे याचकाचे समाधान दाता । होय हा राखता सत्त्वकर्त्री ॥ ८८ ॥
 सत्त्वकर्त्री कामा न येती आयुधे । बळ हा संबंध सैन्यलोक ॥ ८९ ॥
 प्रत्यलोक तया दास्यी प्रताप । लोटला हा कोप कोपावरी ॥ ९० ॥
 कोपा भरष नाही शांत होय त्यासी । प्रमाण भल्यासी सत्त्वगुण ॥ ९१ ॥
 सत्त्वव्रजतम आपण नासती । करितां हे भक्ति विठोबाची ॥ ९२ ॥
 चित्त रंगलिया चैतन्यचि होय । तेथे उणे काय निजसुखा ॥ ९३ ॥
 सुखाचा सागर आहे विटेवरी । कृपादान करी तोचि एक ॥ ९४ ॥
 एक चित्त धरुं विठोबाचे पार्थी । तेथे उणे कांहीं एक आकां ॥ ९५ ॥
 आकांसी विश्वास त्याचिया नामाचा । झणउनि वाचा घोष करुं ॥ ९६ ॥
 करुं हरिकथा सुखाची समाधि । आणिकाचि बुद्धि दुष्ट नासे ॥ ९७ ॥
 नासे संवसार लोकमोहो माया । शरण जातां या रे विठोबासी ॥ ९८ ॥
 सिकविले भज मूढा संतजती । दृढ या वचनीं राहिलोंसे ॥ ९९ ॥
 राहिलोंसे दृढ विठोबाचे पार्थी । तुका झणे कांहीं न लगे जातां ॥ १०० ॥

॥ ५२५ ॥

गाईन ओंबिया पंढरीचा देव । आमुचा तो जीव पांडुरंग ॥ १ ॥
 रंगले हे चित्त माझे तया पार्थी । झणउनि घेई हाचि लाहो ॥ २ ॥
 लाहो करीन मी हाचि संवसारी । राम कृष्ण हरि नारायण ॥ ३ ॥
 नारायण नाम घालितां तुकासी । न येती या राखी तंपतीर्थे ॥ ४ ॥
 तीर्थे रज माथां बंदिती संतांचे । जे गाती हरीचे गुणवाद ॥ ५ ॥
 गुणवाद ज्याचे गातां पूज्य जाले । बडिवार बोले कोप त्यांचा ॥ ६ ॥
 त्याचा पार नाही कळला वेदांसी । आणीक ही ऋषि विचारितां ॥ ७ ॥
 विचारितां तेसा होय त्यांच्या भावे । निजसुख ठावे नाही कोणा ॥ ८ ॥
 कोणा कवतुक न कळे हे माव । निजलिया जीव करी घंदा ॥ ९ ॥
 कस्तुरि कवतुक सेळे हाचि लीळा । व्यापनि वेगळा पाहातसे ॥ १० ॥

जबटी आपण वेगळाची सरा । सोंग हा पसारा नूट केला ॥ ११ ॥
 अवियेलें चाक्रा मीपणें हें जन । भोग त्या कोण भोगविशी ॥ १२ ॥
 बिषयीं गुंतलीं विसरलीं तुज । कन्या पुत्र भाज धनलोभें ॥ १३ ॥
 लोभें गिळी फांसा भामिपाच्या आशा । सांपडोनी माथा तळमळी ॥ १४ ॥
 तळमळ त्याची तरीच झमेल । जरी हा बिठुल आठविती ॥ १५ ॥
 आठवे हा तरी संतांच्या सांगातें । किंवा हें संचित जन्मांतर ॥ १६ ॥
 जन्मांतरें तीन भोगितां कळती । केलें ते पावती करितां पुढें ॥ १७ ॥
 पुढें जाणोनियां करावें संचित । पूजावे अतीव देव द्विज ॥ १८ ॥
 जन्म शुटे ऐसें नव्हे तुझां जना । पुढिल्या पावना धर्म करा ॥ १९ ॥
 करा जप तप अनुष्ठान याग । संती हे मारग स्थापियेले ॥ २० ॥
 आवियेलीं कर्में शुद्ध आचरणें । कोणा एका तेणें काळें पावे ॥ २१ ॥
 पावला सत्वर निष्काम उदार । जिकिली अपार वासना हे ॥ २२ ॥
 वासनेचें मूळ छेदिल्यावांचून । तरलोंसे कोणी न झणावें ॥ २३ ॥
 न झणावें जाला पंडित वाचक । कवनि मंत्रघाषे अक्षरांचा ॥ २४ ॥
 जालविलीं एकें तेथि आवडीनें । लोक दंभमानें देहसुखें ॥ २५ ॥
 सुख तरीच घडे भजनाचें सार । वाचे निरंतर रामनाम ॥ २६ ॥
 राम हा वच्चार तरीच बैसे वाचे । अनंता जन्मांचें पुण्य होय ॥ २७ ॥
 पुण्य ऐसें काय रामनामापुढें । काय ते वापुडे यागयज्ञ ॥ २८ ॥
 यागयज्ञ तप संसारदायकें । न तुटती एके नामेंविण ॥ २९ ॥
 नामेंविण भवसिंधु पावे पार । अइसा विचार नाही दुजा ॥ ३० ॥
 आणती हे भक्तराज महामुनि । नाम सुखधणी अमृताची ॥ ३१ ॥
 अमृताचें सार निजसत्त्व बीज । गुहाचें तें गुज रामनाम ॥ ३२ ॥
 नामें असंख्यात तारिले अपार । पुराणीं हें सार प्रसिद्ध हे ॥ ३३ ॥
 किंचि सुख आही घेऊं सर्वकाल । करूनी निर्मळ हरिकथा ॥ ३४ ॥
 कथाकाळीं लागे सकळा समाधी । तात्काळ हे वृद्धि दुष्ट नासे ॥ ३५ ॥

विठोबाचे गुण मज आवडती । आणीक हे चिन्ही न लगे कांहीं ॥ ३७ ॥
 कांहीं कोणी नका सांगों हे उपाय । माझ्या मनीं भाव नाहीं बुजा ॥ ३८ ॥
 जाणोनियां आझीं दिला जीवभाव । दड याचे पाव घरियेले ॥ ३९ ॥
 भरियेले आत्तां न सोडूं जीवेंसी । केळा येथे विशीं निरधार ॥ ४० ॥
 निरधार आतां राहिलों ये नेदी । संवसारतुडी करुनियां ॥ ४१ ॥
 येजें भंगीकार केळा पांढुरें । रंगविलों रंगें आपुलिया ॥ ४२ ॥
 आपुली पाखर घालूनियां बरी । आझांसी तो करी यत्न देव ॥ ४३ ॥
 देव राखे तथा आणिकांचे काय । करितां उपाय चाले तेथें ॥ ४४ ॥
 तेथें नाहीं रिच कलिकाळासी येतां । दास झणवितो विठोबाचे ॥ ४५ ॥
 विठोबाचे आझी लाहिके डिंगर । कांपती असुर काळ घाकें ॥ ४६ ॥
 वाक तिहीं लोकीं जयाचा दरारा । स्मरण हें करा त्याचें तुझी ॥ ४७ ॥
 तुझी निदसुरे नका राहूं कोणी । चुकवा आचणी गर्भवास ॥ ४८ ॥
 गर्भवासदुःख यमाचें दंडण । थोर होय शीण येतां जातां ॥ ४९ ॥
 तान भूक पीडा जीतां ते आघात । मेल्या यमदूत जाच करिती ॥ ५० ॥
 आच करिती हें कोणा आहे ठावें । नरकीं कौरवें तुडी दिल्ली ॥ ५१ ॥
 तुडी विली कुंभपाकीं दुर्योधनें । दाविना लाजेनें मुख धर्मा ॥ ५२ ॥
 धर्म हा कृपाळू आलासे जवळी । बैसला पाताळीं बरी लये ॥ ५३ ॥
 न ये बरी कांहीं करितां उपाय । भोगवितो देव ज्याचें त्यासी ॥ ५४ ॥
 त्यांसी अभिमान गर्व या वेहावा । नुष्टारिती वाचा नारायण ॥ ५५ ॥
 नारायण विसरलीं संवसारीं । त्यांसी अघोरीं वास सत्य ॥ ५६ ॥
 सत्य मानूनियां संतांच्या वचना । जा रे नारायणा दारण तुझी ॥ ५७ ॥
 तुझी नका मानूं कोणाचा विश्वास । पुत्र पत्नी आस धन वित्त ॥ ५८ ॥
 धन वित्त लोभ साया मोहपाश । मांढियेले फांसे यमवृत्ती ॥ ५९ ॥
 वृत्ती याच्या सुत्रा केलेंसे कुड्डण । वाचे नारायण येऊं नेदी ॥ ६० ॥
 नेदी शुद्धबुद्धि आवळों चित्तासी । नाना कर्म त्यासी दुरावतो ॥ ६१ ॥
 दुराविलीं एकें जाणतींच फार । निंदा अहंकार वादमेव ॥ ६२ ॥

रादभेद निंदा हे फंद काळाचे । गोंवितील वाचे त्रिकामिकें ॥ ६३ ॥
 रिकामिक देहा होय नव्हे मना । चितेचिये घाणा जुंपिजेसी ॥ ६४ ॥
 सेवटी हे गळा लावूनियां दोरी । सांभाळ ये करी, वासनेचा ॥ ६५ ॥
 वासनेचा संग होय अंतकाळीं । तरी तपोबळी जन्म धरी ॥ ६६ ॥
 बहूनियां देव राहतील चित्ती । आर्षाचिया गति आठवाया ॥ ६७ ॥
 आठवावा देव मरणाचे काळीं । झणउनि बळी जीव दिले ॥ ६८ ॥
 दिले टाकूनियां भोग ऋषेश्वरीं । खाती वनांतरीं फंदमूळें ॥ ६९ ॥
 मुळें सुखाचिया देव अंतरळा । अल्पासाठीं नेला अशोगती ॥ ७० ॥
 गति हे उत्तम व्हावया उपाव । अहे धरा पाव विठोबाचे ॥ ७१ ॥
 विठोबाचे पायीं राहिलिया भावें । न लगे कोठें जावें वनांतरा ॥ ७२ ॥
 सरती दुबळीं विठोबाच्या नांवें । संचित ज्या सर्वें नाहीं शुद्ध ॥ ७३ ॥
 शुद्ध तरे याचें काय तें नवल । झणतां विवृळ वेळोवेळां ॥ ७४ ॥
 वेळकाळ नाहीं कवणाचे हातीं । न कळे हे गति भविष्याची ॥ ७५ ॥
 भविष्य न सुटे भोगित्यावांचूनि । संचित जाणोती शुद्ध करा ॥ ७६ ॥
 करावे सायास आपुल्या हिताचे । येथें आलियाचें मनुष्यपण ॥ ७७ ॥
 मनुष्यपण तरी साधी नारायण । नाहीं तरी हीन पशुहूनी ॥ ७८ ॥
 पशु पाप पुण्य काय ते जाणती । मनुष्या या गति ठाडकिया ॥ ७९ ॥
 ठाडकें हे असे पाप पुण्य लोकां । देखती ते एकां भोगितिया ॥ ८० ॥
 भोगतील एक दुःख संवसारीं । काय सांगों परी वेगळाल्या ॥ ८१ ॥
 त्यावें स्वायें बरें असावें सदैव । हेचि करी हांव संवसारीं ॥ ८२ ॥
 संवसारें जन गिळिले सकळ । भोगवितो फळ गर्भवासा ॥ ८३ ॥
 वासनेचें मूळ छेदित्यावांचून । नव्हे या खंडण गर्भवासा ॥ ८४ ॥
 सायास केलियावांचूनी तें काहीं । भोगावरी पाहीं घालूं नये ॥ ८५ ॥
 नये बळें अथ घालूं कांट्यावरी । जाये जीवें धरी सर्प हातीं ॥ ८६ ॥
 हातीं आहे हित करील तयासी । झणउनि ऋषी सांगितलें ॥ ८७ ॥
 सांगली या लोकां फजिव करुनी । जापण जे कोणी तरहे ते ॥ ८८ ॥

धौं भाळवटीं उभरिले कर । कृपेचा सागर पांडुरंग ॥ ८९ ॥
 भगाचरणीं करी पातकांची धुनी । पावले तीं मनीं चितिलिया ॥ ९० ॥
 चितनें जयाच्या कारिले पाषाण । उद्धरी चरण लावूनियां ॥ ९१ ॥
 लावूनियां टाळी नुलगे बैसावे । प्रेमसुख ध्यावे संतसंगें ॥ ९२ ॥
 संतसंगें कथा करावे कीर्तन । सुखाचें साधन रामनाम ॥ ९३ ॥
 गंग कोठें देव जाऊं न सके दुरी । बैसोनी भीतरी राहे कंठी ॥ ९४ ॥
 राहे व्यापूनियां सकळ शरीर । आपुला विसर पडों नेदी ॥ ९५ ॥
 नेदी दुःख देखों आपुलिया दासा । वारी गर्भवासा यमदूता ॥ ९६ ॥
 यान भूक त्यासी वाहों नेदी चिंता । बुद्धित हे पेंतां नाम होती ॥ ९७ ॥
 होती जीव त्यांचे सकळ ही जंत । परि ते अंकित संचिताचे ॥ ९८ ॥
 चेवले जे कोणी देहजमिमानें । त्यांसी नारायणें कृपा केली ॥ ९९ ॥
 कृपाळू हा देव अनाथा कोंवसा । आही त्याच्या आशा लागलोंसों १०० ॥
 लाविले कासे येणें पांडुरंगें । तुका झणे संगें संसांचिया ॥ १०१ ॥

दोहारे.

॥ ५२६ ॥

तुका वस्तर विचारा क्या करे रे । अंतर भगवान होय । मीतर मेल
 कंठ मिटे रे । भरे उपर घोय ॥ १ ॥ रामराम कहे रे मन । औरसुं तडि
 काज । बहुत उतारे पार । जाघे राख तुकाकी लाज ॥ २ ॥ लोभीकें चित
 मन बैठें । कामीन चित काम । माताके चित पुत बैठें । तुकाके मन
 राम ॥ ३ ॥ तुका पंखिवहिरन मानूं । बोई जनावर बाग । असंतनकुं संव
 न मानूं । जे वर्मकुं दाग ॥ ४ ॥ तुका राम बहुत मिठा रे । भर राख
 शरीर । तनकी करूं नाबरि । उतारूं पैल वीर ॥ ५ ॥ संतन पन्हुयां रे
 लाडा । राहूं ठाकुरद्वार । चलत पाछें हुं फिरों । रज उहत लेऊं सीर ॥ ६ ॥
 तुका प्रभु बडो न मनूं न मानूं बडो । जिसपास बहु दाम । बलिद्वारि
 वस मुखकी । जिसती निकसे राम ॥ ७ ॥ राम कहे सो मुख भल्लरे ।

लावे खीर खांड । हरिबिन मुखमो धूल परी रे । क्या जनी तब
 रांड ॥८॥ राम कहे सो मुख भला रे । बिन रामसें बीख । आब न
 जानूं रमते बेरों । जब काल लगावे सीख ॥९॥ कहे तुका मैं सबदा
 बेरूं । केवेके तन हार । मिठा साधुसंतजन रे । मुखके सिर मार ॥१०॥
 तुका दास तिनका रे । रामभजन निरास । क्या बिचारे पंडित करो
 रे । हात पधारे आस ॥११॥ तुका प्रीत रामसुं । तैसी मिठी राख । पतंग
 जग दीपपर रे । करे तनकी खाक ॥१२॥ कहे तुका जग मुला रे । कक्षा
 न मानत कोयं । हात परे जब कालके । मारत फोरत डोय ॥१३॥ तुका
 सुरा नहिं सबदका रे । अब कमाई न होये । चोट साहे धनकिरे । हिरा
 जीबरे तोये ॥१४॥ तुका सुरा बहुत कहावे । लहत बिरला कोये । एक
 पावे ठंढ पदवी । एक खौसां जोये ॥१५॥ तुका मान्या पेटका ।
 और न जाने कोये । अपता कलु रामनाम । हरिभगतनकी
 जोये ॥१६॥ "तुका सज्जन तिनसुं कहिये । जिनथी प्रेम दुनाये ।
 तुर्जन तेरा मुख काला । थीता प्रेम घटाये ॥१७॥ काफर सोही
 आपण बुझे । जाला दुनियां भर । कहे तुका तुम्हें सुनो रे भाई ।
 हिरदा जिन्होका कठोर ॥१८॥ भीख न पावे मालथी । पडिया लोक
 रोसाये । निचा जयें कमतरिण । सो ही सो फल खाये ॥१९॥
 कल पाया तो खुस भया । जिन्होसुं न करे बाद । बान न देखे
 मिरगा रे । चित मिलाया नाद ॥ २० ॥ तुका दास रामका । मनमें
 येक हि भाव । तो न पालटू आब । ये हि तन जाव ॥२१॥ तुका
 रामसुं चित बांध राखूं । तैसा आपनी हास । बेनु बछरा छोर आवे ।
 भिम न छुटे सात ॥ २२ ॥ चितसुं चित जध मिले । तब तनु थंडा
 होये । तुका मिलना जिन्होसुं । ऐसा बिरला कोये ॥ २४ ॥ चित
 मिले तो सेव मिले । नहिं तो फुकट संग । पानी पथर येकही

हा दोहारा पुराण पंचावसान्या दोहोन्याचीं बहुतेक समान असल्यामुळे

उत्तराधिपदे.

होर । कोर न मिले अंग ॥ २४ ॥ तुका अंगत तिनसे कहिये
 जिनसे सुख दुनाये । दुर्जन तेरा मू काजा । भीखी प्रेम यटाये ॥ २५ ॥
 तुका मिलता तो भला । मनसुं मन मिल जाय । उपर उपर मा
 बसनी । उनकि कोन बराई ॥ २६ ॥ तुका कुटुंब छोरे रे । छारे
 जोरों सिर मुंशाय । जपबे इच्छा नहिं मुई । सब तूं किया का
 ॥ २७ ॥ तुका इच्छा मीट नहिं तो । काहा करे जट खाक । मधीय
 जोला हारदिया तो । नहिं मिले फेरन साक ॥ २८ ॥ प्रीद
 साइयाके । तुका थकावे पाध । सुरा सो दि करे हमसें । छोरे त
 की आस ॥ २९ ॥ कहे तुका भला भया । हुं हुआ संतनका वास
 क्या जानूं केते सरता । जो न मिटती मनकी आस ॥ ३० ॥
 तुका और मिठाई क्या करूं रे । पाले बिकारपिब । राम कहा
 सो भली कली । माखन खांडखीर ॥ ३१ ॥

उत्तराधिपदे.

॥ ५२७ ॥

क्या गाऊं कोई सुननेवाला । देखें तों सब जग ही भुका ॥ १ ॥
 झेलों आपने रामहिसाव । औसी वैसी करहों नाव ॥ २ ॥
 काहांसे लाऊं मधुरा बानी । रीझे पेसी लोक बिरानी ॥ ३ ॥
 गिरिधर लाऊं दो भावका भुका । राम कला नहिं जानत तुका ॥ ४ ॥

॥ ५२८ ॥

झोले घन मंदिर घन बसावा । मांगत टुका परवर साया ॥ १ ॥
 चीनसों हम करकों सलाम । ज्यामुख बैठा राजाराम ॥ २ ॥
 बुढसीमाळा बभूळ चन्हावे । हरजीके गुण निर्मळ गावे ॥ ३ ॥
 कहे तुका जो साई हमारा । हिरनकश्यप जिन्हे मारहि हारा ॥ ४ ॥

॥ ५२९ ॥

नैवतं नहिं सामल साकी । प्रेमभाव नहिं अंतर हारकी ॥ १ ॥

राम कहे त्याके पग हूं लागूं । देखत कपट अभिमान दुर भागूं ॥२॥

अधिक याती कुलहीन नहिं जानूं । जाने नारायण सो प्राणी मानूं ॥३॥

कहे तुका जीव तन हारू वारी । राम उपासिहुं बलियारी ॥४॥

॥ ५३० ॥

हरिसूं मिल दे एकहि घेर । पाछें तूं फिर नावे घेर ॥१॥ मात

तुंनों दुति आवे मनावन । जाया करति भर जोवन ॥२॥ हरिसुख

बोहि कहिया न जाये । तब तूं बुझे आगो पाये ॥३॥ देखहि

आव कछु पकरी हात । मिलाई तुका प्रभुसात ॥४॥

॥ ५३१ ॥

क्या कहूं नहिं गुप्त लोका । जिआवे जम मारत घका ॥१॥

क्या जीवनेकी पकडी आस । हातों छिया नहिं तेरा घांस ॥२॥

किसे दिवाने कहता मेरा । कछु जावे तन तूं सब ल्या न्यारा ॥३॥

कहे तुका तूं भया दिवाना । अपना बिचार कर ले जना ॥४॥

॥ ५३२ ॥

कव मरूं पाऊं चरन तुझारे । ठाकुर मेरे जीवन प्यारे ॥१॥

बग रडे ज्याकुं सो मोहि मीठा । मीठा दर आनंदमाहि पैठा ॥२॥

मला पाऊं जनम इन्हे घेर । बस आयाके असंग फेर ॥३॥

कहे तुका घन मानहि दारा । बोहि छिये गुंढलीया पसारा ॥४॥

॥ ५३३ ॥

हातों पाछें दौरे राम। सोवे खड़ा आये मुकाम ॥१॥ प्रेमसरदी नांधी गले

जैथ चले उधर चले ॥२॥ आपने जनसुं भूल न देवे । कर हि धुर जाये

बाद बतावे ॥३॥ तुकाप्रभु दीनदयाला । बारिरे तुज पर हुं गोपाया ॥४॥

॥ ५३४ ॥

देख कर भर आवे राम । और धंदा सब छोड़ दि काम ॥१॥ इकने गोरे

काहे खादी। जब तूं अपना भूल न होवा ॥२॥ अंतरजामी जानत खावा ।

जनका एक उपर बाचा ॥३॥ तुकाप्रभु देखबिदेस । भरिषा खादी

माहि लेस ॥४॥

॥ ५३५ ॥

मेरे रामको नाम जो लेवे बारोंबार । ला के पाके मेरे तनकी पैवार ॥ १ ॥
हांसत खेलत चाँदत बाढ़ । खाना खाते सोते खाट ॥ २ ॥ जाबमस
मुजे कलु नहिं प्याह । असतेके नहिं हिंदु घेठ चंभार ॥ ३ ॥ ज्याका
चित लगा मेरे रामको नाम । कहे तुका मेरा चित लगा त्याके पार ॥ ४ ॥

॥ ५३६ ॥

आपे तरे लाकी कोण बराई । औरनकुं भलो नाम बराई ॥ १ ॥
काहे भूमि इतना भार राखे । दुभत भेनु नहिं दुध चाखे ॥ २ ॥
बरसते मेघ फलतेहि बिरखा । कोन काम आपनी उन्होति रखा ॥ ३ ॥
काहे चंद्रा सुरज खावे फेरा । खिन एक बैठन पावत घेरा ॥ ४ ॥
काहे परिस कंचन करे धातु । नहिं मोल तुटत पावत धातु ॥ ५ ॥
कहे तुका उपकार हि काज । सब कररहिया रघुराज ॥ ६ ॥

॥ ५३७ ॥

जग खेले बस घाट कोन जाय । नहिं समजत फिरफिर गोते खाय ॥ १ ॥
जहिं एक दो सकल संसार । जो बुझे सो आगळा स्वार ॥ २ ॥
उपर स्वार बैठे कुष्मापीठ । नहिं बाचे कोइ जावे लूठ ॥ ३ ॥ देख
हर फेर बैठत तुका । जोबत मारग राम हि एका ॥ ४ ॥

॥ ५३८ ॥

मले रे भाई जिन्हें किया बीज । आका नहिं मिलत बीज ॥ १ ॥
कीरतकीरत पाया सारा । मीळत छोले घन किनारा ॥ २ ॥ तीर
परत फिर पाया जोग । नहिं तलमल तुटत भवरोग ॥ ३ ॥ क
तुका मैं बोको दास । नहिं सिरभार जलावे पार्स ॥ ४ ॥

॥ ५३९ ॥

काल कमली बोढे पेनाये । मोसु हरिमें कैसे बनाये ॥ १ ॥ कहे स
मुन्हें करति सोर । हिरदा हरिका कठिन कठोर ॥ २ ॥ नहिं कि
सरम कलु काज । और सुनाचं बहुत हे भाज ॥ ३ ॥ और नाम
नहिं मोखिभा । एकमल मारग जाया ॥ ४ ॥

॥ ५४० ॥

राम कहो जीवना कळ सो ही । हरिमजनसुं बिलंब न पाई ॥ १ ॥
 कवनका मंदर कवनकी झोपरी । एकरामबिन सब हि फुकरी ॥ २ ॥
 कवनकी काथा कवनकी सावा । एकरामबिन सब हि जाया ॥ ३ ॥
 कहे तुका सब हि चलतार । एकरामबिन नहि वा सार ॥ ४ ॥

॥ ५४१ ॥

काहे भुला धनसंपत्ती घोर । रामनाम सुन गाढ हो बाप रे ॥ १ ॥
 राजें लोक सब कहे तूं आपना । जब काल नहि पाया ठाना ॥ २ ॥
 माया मिथ्या भनका सब धंदा । वज्रो अभिमान भजो गोविंदा ॥ ३ ॥
 जाना रंक झोंगरकी राई । कहे तुका करे इलाहि ॥ ४ ॥

॥ ५४२ ॥

काहे रोवे आगळे मरना । गंधार तूं भुला आपना ॥ १ ॥ केते माकुस
 नहि पडे । नन्हे बडे गये सो ॥ २ ॥ बाप भाई लेखा नहि । पाछें तूं हि
 चलनार ॥ ३ ॥ काले काल सिपत भये । खबर पकडो तुका कहे ॥ ४ ॥

॥ ५४३ ॥

क्या मेरे राम कवन सुख झारा । कहकर दे पुलंदास तुझारा ॥ १ ॥
 जन्तबोवनकी कोन बराई । ग्याधपीठादिस काटहि खाई ॥ २ ॥
 कीर्ते बधाऊं तों नाम न मेरा । काहे झुटा पछवाऊं घेरा ॥ ३ ॥
 कहे तुका नहि समजत सात । तुझारे शरन हे जोडत हात ॥ ४ ॥

॥ ५४४ ॥

बेकस आखों झुटा कोरा । तो काहे छोरा बरबार ॥ १ ॥ मनसुं किया
 चाहिये पास । उपर खाक पसारा ॥ २ ॥ कामक्रोधसो संनार । वो सिर-
 झार चलावे ॥ ३ ॥ कहे तुका वो संन्यास । छोडे आस वनकी हि ॥ ४ ॥

॥ ५४५ ॥

अथकन सब काम मिठाई । हरि संवाप जतमदुख राई ॥ १ ॥
 जगनात पूत सकरपारे । हरते भुक्त नहि संतवारे ॥ २ ॥ सापसे

सुग सब फलिजावे । खटामिठा फिर पचतावे ॥ ३ ॥ कहे सुका
रामरस जो पीवे । बहुही केरा वो कबहु न लावे ॥ ४ ॥

॥ ५४३ ॥

बारबार काहे मरत अभागी । बहुरी मरत संक्या तोरे भागी ॥ १ ॥
को हि वन करते क्या ना होय । भजन भगति करे बैकुंठे जाय ॥ २ ॥
रामनाम मोल नहि बेचे कबरि । को हि सब माया लुगवत सगरी ॥ ३ ॥
कहे सुका ममसुं मिल राखो । रामरस जिह्वा नित चाखो ॥ ४ ॥

मुपलब्ध

॥ ५४७ ॥

महा सकल जन ठठिले नारायण । आनंदले मुनिजन सिन्धी लोक ॥ १ ॥
केरा अचजयकार वापांचा गजर । सुदंग विणे अपार टाळ घोळ ॥ २ ॥
जोहोनियां कर मुख पाहा खापर । पायांवरी शिर ठेकूनियां ॥ ३ ॥
तुका झणे काय पडियंतें तें मागा । आपुलाळें सांगा वुःस सकळ ॥ ४ ॥

॥ ५४८ ॥

बडिया घालुनि तेंढीं चालती वनमाळी । उमदती कोमळी कुकुभाची ॥ १ ॥
तुका धरणगज अवघे सकळ जन । तारियेले पावाण उवकीं जेणे ॥ २ ॥
धरुनी चला ठाकत ठायीं ठायीं । मौन्य धरुनी कांहीं न मोलावे ॥ ३ ॥
अवसर जाणवितो पुढें । उघडलीं महत्त मंदिरें कवाडें ॥ ४ ॥

॥ ५४९ ॥

चित्त तुझे पायीं । गद्दे ऐसैं करीं कांहीं । धरोलियां बाहीं । भव
दातारा ॥ १ ॥ चतुरा तूं शिरोमणि । गुणलावण्याची खाणी । मुगुट
मणि । धन्य तूंवि विठोबा ॥ २ ॥ करीं तिमिराच नाश ।
हो अति प्रकाश । तोही आशापाश । करीं बास हृदयीं ॥ ३ ॥ पाहें गुंतले
मातां । तुज असो माझी विष्ठा । तुका ठेवी माथा । पायीं जाणां राखावे ॥ ४ ॥

तुकारामाची माया.

॥ ५५० ॥

गोलेनी हाऊं कां तुझी नेणा जी देवा । ठेवाळ तें ठेवा ठायीं सैसा राहेन ॥ १ ॥
पांगुळले मन कांहीं नाठवे उपाय । झणऊनी पाय जीबां धरुनी राहिलें ॥ २ ॥
आमो भोगे दुःख काय सांढावें माढावें । ऐसी धगियेली जीबें माझ्या थोर
मासका ॥ ३ ॥ तुका झणे भासे बाळ्या चुकलिया बनी । न पयसां जननी
दुःख पावे विठले ॥ ४ ॥

॥ ५५१ ॥

ऐसी वाट पाहे कांहीं निरोप कां मूळ । कांही कळवळा तुझां वमटेचि ना ॥ १ ॥
आहो पांडुरंगे पंढरीचे निवासे । लखूनियां भासे पाळवूनी ठेविलें ॥ २ ॥
आय जन्मा येऊनियां केली म्यां जोडी । ऐसा घडीघडी चित्ता येतो आठवा ॥ ३ ॥
तुका झणे खरा न पवेचि विभाग । धिकारितें जग हेंचि लाहों हिशोवें ॥ ४ ॥

॥ ५५२ ॥

जाला गा विविलवाणा केलों दीनाचा दीन । काय तुझी दीन शक्ति जालीसी
दिवे ॥ १ ॥ लज येते मना तुझा झणवितां दास । गोडी नाही रस बोलिली
आसारिणी ॥ २ ॥ काजविलीं मार्गे संतांचीं हीं उचरें । कळों येतें खरे
तुजें एकावरुनी ॥ ३ ॥ तुका झणे माझी कोणें वदविली वाणी । प्रसादा-
वाचूनी तुमचिया विठुळा ॥ ४ ॥

॥ ५५३ ॥

आहो माझें कर्म बांधां केली कटकट । जालें तैसें तंट नाहीं आलें अनुभव ॥ १ ॥
जातां पुढें भीर काय देऊं या मना । ऐसें नारायणा प्रेरिलें तें पाहिजे ॥ २ ॥
गुणवंत केलों दोष आणायासाठीं । माझें माझें पोटीं बळकट दूषण ॥ ३ ॥
तुका झणे अहो केव्हीराजा दयाळा । बरबा हा लळा पाळियेळा शेवटीं ॥ ४ ॥

॥ ५५४ ॥

आमें नेलें विश नेवीं जवळोवूं मुख । बहु वाटे दुःख कुठों पाहे हृदय ॥ १ ॥
जां जी सासुरमासी मज केलें भगवंता । आपुलिया सत्ता स्वाधीनता ते
आहो ॥ २ ॥ आभोसेसी कामे पावलां पावें मारलां । नेणें न मने को

होली राहो वासना ॥ ३ ॥ येथें अकचे पांदां गेले विसती सायनास ।
का झणे नास विसे जात्या वेचाचा ॥ ४ ॥

॥ ५५५ ॥

छोट तीं घेवें उपजविली अंजराय । सायासायी जोही माशी तुमचे
य ॥ १ ॥ आतां मज साझ येथें कगवें देवा । तुझी घेई सेवा सकळ
या उगवूनी ॥ २ ॥ भोगें रोगा जोडोनियां दिलें आणीकां । अहचि ते
कां आतां सकळोपासूनि ॥ ३ ॥ तुका झणे असो तुजें तुझे भक्ताकीं ।
होई ये लौकिकीं आतां मज बरीणें ॥ ४ ॥

॥ ५५६ ॥

सांगतां तुझां कळों येतें अंतर । विश्वीं विश्वभर परिहारचि न छो ॥ १ ॥
रि हे अनावर आवरितां आवडी । अकसान ते घडी पुरों देत नाही ॥ २ ॥
अब उणें मज येथें ठेविलिये ठायीं । पोटा आळों तईपासूनियां समर्थ ॥ ३ ॥
का झणे अकची आवरिलो वासना । आतां नारायणा दुसरियापासूनी ॥ ४ ॥

ज्ञान-भोजनादिकांक्षिणीचे अर्पण.

॥ ५५७ ॥

होली पाकसिद्धि नाद पाहे रजुमाई । उदक तापलें केरां चीकसा मई या
॥ १ ॥ उठा पांहुंरंगा उशीर जाळा भोजनी । उभ्या आंचवणा गोपी
कस घेऊनी ॥ २ ॥ अबज्या सावचित्त सेवेळगीं सकळा । उदक अकूर
ये पाचाहं मूळा ॥ ३ ॥ सावरिली सेज सुमनवाति मुगंधा । रत्नदीप
ये माळ्या विहिंया विनोदा ॥ ४ ॥ तुका विनंती करी पाहे पंढरीराजा ।
या सावचित्त सगें सकळा जना ॥ ५ ॥

॥ ५५८ ॥

होली गेले हरी राहो क्षणमरी । होईल फळ धीर करावा ॥ १ ॥ न करीं
येकें माव । क्षण एक निवांत बैसावें ॥ २ ॥ करुनी मर्दन सारिलें
येकें । सारवें प्रेम अंग करी भजनी ॥ ३ ॥ सेवक सेवक विनोदी

रखुमार्हे । वाढिलें आतां ठायीं चलावें जी ॥४॥ कत्तनियां भोजन वेतलें
आंचवण । आनंदें नारायण पडुडले ॥५॥ तुका मात जाणवी आतां ।
सकळां बहुतां होली चिचीं ॥६॥

॥ ५५९ ॥

या जी आझां कांहीं सांगा जी रखुमार्हे । शेष घरलें तें ठायीं सनका-
दिकांचें ॥१॥ टोकत वाहेरी बैसलों आझा । पुश्या म्रुसा एकमेकां ॥२॥
येकवरी आलों तुझिया नांवें । आस करुनी आझी दातारा ॥३॥ प्रेस-
वेऊनियां बहुतां आतां दिल्या । तुका झणे आतां विठ्ठल बोला ॥४॥

आरत्या.

॥ ५६० ॥

ओं बाळू आरती पंढरीराया । सर्व भावें शरण आलों तुझीया पायां ॥ १ ॥
सर्व व्यापून कैसें रूप आकळ । सो हा गौळ्याधरी जाला कृष्ण बाळ ॥२॥
स्वरूप गुणातीत जाला अवतारधारी । तो हा पांडुरंग उभा विटेवरी ॥३॥
भक्तीधिया काजा कैसा रुपासी जाला । ग्रीदाचा तोडर चरणीं मिर-
विला ॥ ४ ॥ आरतें आरती कैसी ओंकारिली । वाखाणितं कीर्ति वाचा
परतली ॥ ५ ॥ भावभक्तिबळें होसी कृपाळू देवा । तुका झणे पांडु-
रंगा तुझ्या न कळती मावा ॥ ६ ॥

॥ ५६१ ॥

बाध तुझा महिमा वर्णू मी किती । नाममात्रें भवपाश तुटती । पांदाचें
पाऊलें हे विष्णुमूर्ती । कोटिकुळांसहित जग उद्धरती ॥ १ ॥ जय देव
जय देव जय पंढरीराया । श्रीपंढरीराया । कानियां कुरवंडी सांडीव
काया ॥२॥ मंगळ आरतीचा थोर महिमा । आणीक द्यावया नाहीं उपमा
श्रीमुख्यासहित देखे जो कर्मा- । पासुन सुटे जैसा रवि नासी दमा ॥३॥
अन्य प्रतकाळ हे एकावशी । जागरण उपवास घडे जयांसी । विष्णू
जग उद्धरती ॥४॥ विष्णूचा एक दिवस मोक्षांसी ॥५॥ न होवे मां

काळ जे तुज ध्याती । अखंड तुझा वास तयांच्या चितीं । घाले सुखे
सदा प्रेमें हुळती । तीर्थे मळिण वास तयांचा पाहाती ॥५॥ देव भक्त
तूचि जालासी दोन्ही । वाढावया सुख भक्ति हे जतीं । जड जीवा उद्धार
होय लग्गोनी । शरण तुका वंदी पाऊलें दोन्ही ॥६॥

॥ ५६२ ॥

जगदीश जगदीश तुज झणती । परि या जनामाजी अक्षशील युक्ति ।
पुण्यपापविरहित सकळां अधिक अधिपती । द्रष्टा परि नळणी अलिप्त
मति ॥१॥ जय देव जय जय पंढरिनाथा । श्रीपंढरिनाथा । नुरे पाप विटुल
झणतां सर्वथा ॥२॥ आगम निगम तुज नेणती कोणी । परि तू भाव
भक्ति जसळीच दोन्ही । नेणतां विधियुक्त राते पूजतीं । न माये
बळांहीं संपुष्टशयनीं ॥३॥ असुगं काळ भासे विकाल पुढें । पसरी
मुख एक धावितो धुडें । भक्ता शरणागता चालतो पुढें । दारवी वाट जाऊं
वेदी वांकडें ॥४॥ एकाएकीं बहु विस्तरला सुखें । खेळे त्याची लीळा तोचि
कबतुकें । तेथें नगनारी कवण बाळकें । काय पापपुण्य कवण सुखदुःखें ॥५॥
सकळां वर्मा तूचि जाणशी एक । बद्ध मोक्ष प्राप्त आणि सुखदुःख । जाणो
झणतां तुज ठकलीं बहुतेक । तुका झणे शरण आलों मज राख ॥६॥

॥ ५६३ ॥

हयभारें पीडिली पृथ्वी बाळा । झणोनि तुज वेणें जालें गोपाळा ।
भक्तिप्रतिपाळक उज्ज्व सोहळा । मंगळें तुज गाती अबळा बाळा ॥१॥
जय देव जय देव जय गरुडध्वजा । श्रीगरुडध्वजा । आरती ओंवाळूं
तुज भक्तिकोजा ॥२॥ गुण रूप नाम नाहीं ज्यासी । चिंतितां तैसा-
चि हांसी तयांसी । मत्स्थ कूर्म वराह नगसिंह जाल्हासी । असुगं काळ
तुनि ठाके ध्यानासी ॥३॥ सहस्र रूपें नाम सांघळा ना गोरा । भुवि
मति झणती तुज विश्वभरा । जीवना जीवन तूचि होसी दाताग । न
को पार ब्रह्मादिकां सुरवरां ॥४॥ मंतां महंतां घरीं झणती झणियारा ।

जगजगताचा जगजगता । जगजगताचा जगजगता । जगजगताचा जगजगता ।

ना स्थूल होसी गोजिरा ॥५॥ भावैविण तुझे न घडे पूजन । सकळीं
गंगा जाल्या तुजपासून । उत्पत्ति प्रलय सृष्टि करिती पाळण । धरति
राहिला तुका निश्चयें चरण ॥६॥

॥ ५६४ ॥

अवतारनामभेद गणा आदि अगाध । जयासी पार नाही पुढें सुंदर
काय । एकचि दंत शोभे मुख विक्राळ दोंद । ब्रह्मांडामाजी दाबी अमल
हे छंद ॥ १ ॥ जय जबा गणपती ओंवाळीन आरती । साजिन्या सरळ
भुजा फरककमळ शोभती ॥ २ ॥ हे मुद्दी ठेंगणी हो तुज नृत्यनायका ।
भोंवरी फेर देतां असुर मदीलि एकां । घातलें तोडरी हो भक्तजनपाळका ।
सहस्र नाम तुज भुक्तिमुक्तिदायका ॥ ३ ॥ सुंदर शोभला हो रूपें छोपलां
तेजें । उपमा काय देऊं असे आणिक तुजें । रविशशिबारागणें अयामाजी
सहजें । उवरीं सामावलीं जया ब्रह्मांडवीजें ॥ ४ ॥ वर्णितां शेष लीळा
तया भागलीं मुखें । पांगुळले वेद चारी कैसे राहिले मुके । अवतार
जन्मला हो लिंगतामी या मुखें । अमूर्त मूर्तिमंत होय भक्तीप्या सुखें ॥५॥
विश्व हें रूप तुझें हस्तपाद मुखें । ऐसाचि भाव देई तथा नाचतां पुढें । रूप
दीप पंचारवि ओंवाळिन निबाडें । राखें या शरणमेस्ता तुका खेळतां काडें ॥

॥ ५६५ ॥

महा जी महादेवा महाकालमर्षता । मांढिरोलें उग्र तप महापीत दाडणा ।
परिधान व्याघ्रांबर चिताभस्मलेपना । रमछान विद्यास्वळ तुझां श्री
त्रिनयना ॥ १ ॥ जय देवा हरेश्वरा जय पार्वतीबरा । आरति ओंवा-
ळीन कैवल्यदाताग ॥ अय० ॥२॥ रुद्र हें नाम तुझां उग्र संहारासी ।
शंकर शिव भोजा उदार सर्वस्वीं । उदक बेळपत्र टाळी बाहिल्या देवी ।
आपुलें पद दामां ठाव देई कैलासीं ॥३॥ त्रैलोक्यव्यापका हो जन आदि
विजन । विगटस्वरूप हें तुझें साजिरे ध्यान । करिती वेद स्तुति कीर्ति मुखें
आपण । जाणतां नेणवे हो तुमचें महिमान ॥ ४ ॥ बोलतां नाम महिमा असे
आश्चर्य अगो । उपदेश केत्यांतवर पापें पळती वेणीं । हरहरमाफी तवें नेण

रे अंगी । रोहिणी दृष्टि भरणी रंग मीनका रंगी ॥ ५ ॥ पूषणि सिंहा मकरा
ज. ओषधीनी हस्त । भरिती विज्ञापना परिसावी हे सप्त । अश्विंद राहुं
हें माहे भरणी पित्त । घातले साक्षांग मार्गे मस्तकी हस्त ॥ ६ ॥

11 4 安 安 推

पार गोकुली हो जन तारावयासी । लावण्यरूपदे हैं तेजःपुंजाक-
 सी । उगवतां कोटि बिंबें गवि छोपले दासी । उत्साह सुगवर्ग मही
 मानसी ॥१॥ जय देवा कृष्णनाथा जय गुरुमार्गकांता । आगनि ओ-
 गनि गुहां देवकीसुता । जय देवा कृष्णनाथा ॥२॥ इसुदेवदेवकीसी
 कोचिली झाळ । होउची विश्वजनिता तथा पोटीचा बाळ । दैत्य हे
 सिंथेळे समूळ कंसासी काळ । राजया दमसेना केला मथुरापाळ
 ॥ राखतां गोधनें हो इंद्र कौपल भारी । मेघ जो कडाडिला शिळा
 तां भारी । राखिलें गोकुळ हें नखीं धरिला गिरी । निर्भय लोक-
 अबतारले हरी ॥४॥ कौतुक पदवया माव ब्रह्मद्यानें केली । बत्से-
 नोरनियां सत्यलोकासी नेली । गोपाळ गार्हवत्सें दोहीं ठायीं राखी-
 । सुखाचा प्रेमसिंधु अनाथांची माऊली ॥५॥ तारिलें भक्तजना दैत्य
 रीकूनि । पांडवां साहकारी आइत्या निर्वाणी । गुण मी काय वर्ष
 केवढी वाणी । बिनविस्तो दास तुका ठाळ येई चरणीं ॥१॥

11 420 000

र अंगकोती मुख भाळ सुरेख । बाणली उडी अंगीं ठिका साजिरा ।
 । भस्तकीं मुमुट कानीं कुंडलें तेज फांके । आरक्त दंत हिरे कैसे
 के निळे ॥ १ ॥ जय देवा चतुर्भुजा जय स्वप्नतेजा । आरति ओं-
 नीम भवतरिया हा खोजा ॥ जय० ॥ २ ॥ उदार जुंझार हा जया
 लेली भुवि । परतस्या नेति झणती तयां न कळे गति । भाळ हा
 मुखें अनुवाद करिची । पांगळीं साही अठरा रूप न गति ॥ जय०
 । ऐकोनी रूप घेसं तुजलागीं धुंडिती । मोढके नम एक निराहार
 । कानें घेसं कानें घेसं कानें घेसं कानें घेसं कानें घेसं कानें घेसं

सारा शांती ॥४॥ भरुनि माजी लोकां तिहीं नांदसि एक । कासिन
मनमोहना रूप नाम अनेक । नासती नाममात्रें भवपातकें शोक । पाव
बंविताती सिद्ध आणि साधक ॥५॥ उपमा दावयासी बुजें काय हें तुज
तस्वासी तस्वसार मूळ जालासी बीज । खेळसी बाळलीळा अवत
सहज । विनविता दास तुका कर जोडोनि तुज ॥६॥

॥ ५६८ ॥

पंढरी पुण्यभूमी भीमा वृक्षिणवाहिनी । तीथे हें चंद्रभागा महापात
धुनी । उभरलें वैकुंठमहासुख मेदिनी ॥ १ ॥ जय देवा पांडुरंगा
अनाथनाथा । भारति ओवाळीत तुझां लक्ष्मीकांता ॥ २ ॥ नित्य क
सोहळा हो महाबाळांचा गजर । सन्मुख गरुड पारी उभा जोडुनि क
मंडितचतुर्भुजा कटीं मिरवती कर ॥ ३ ॥ हरिनामकीर्तन हो आ
महाद्वारी । नाचती प्रेमसुखें नर तेथिच्या नारी । जीवन्मुक्त उ
नित्य पाहाती हरी ॥ ४ ॥ आवाही कार्तिकी हो गरुडटकयांचा भा
गर्जती नामघोषें महावैष्णववीर । पापासी गंगा नाही असुर कांपती
॥५॥ हें सुख पुंडलिकें कसें आणिलें वापें । निर्गुण साकारलें अ
कारि हें सापें । झणोनि चरण धरोनी तुका राहिला सुखें ॥६॥

॥ ५६९ ॥

भक्तीचिया पोटीं बोध कांकडा ज्योती । पंचप्राण जीवें भावें ओ
आरती ॥ १ ॥ ओवाळूं आरती माझ्या पंढरीनाथा । दोन्ही
खोडोनी चरणीं ठेवीत माथा ॥ २ ॥ काय महिमा वर्णू आतां सा
हें किती । कोटि ब्रह्महत्या मुख पाहातां आती ॥ ३ ॥ राही रखुमाई
दों बाहीं । मयूर पिच्छवामरें दाळिती ठायीं ठायीं ॥ ४ ॥ तुका झणे
वेडनि उन्मनती शोभा । विदेवरी उभा विसे लावण्यगाभा ॥ ५ ॥

॥ ५७० ॥

कनकाच्या परियेळीं उजळूनी आरती । रत्नदीपशोभा कैशा पाजळ
ज्योती ॥ १ ॥ ओवाळूं गे माथे सबाक्ष सजिगे । राहिरावु
॥ २ ॥ अंगिरे ॥ ३ ॥ अंगिरे ॥ ४ ॥ अंगिरे ॥ ५ ॥

शोभी शोभा पाहतां तेज फाकलें ॥ ३ ॥ वैजयंती माळ गळो शोभे
मंत । शंखचक्रगदापद्म आयुषें शोभत ॥ ४ ॥ सोबळा सकुमार जैसा
छोगाभा । चरणींचीं नेपुंरें बांकी गर्जती नभा ॥ ५ ॥ ओंवाळितां मन
उभें ठाकलें ठायीं । समष्टि सभाधि तुकया लागली पायीं ॥ ६ ॥

प्रार्थना व श्रेयकारती.

॥ ५७१ ॥

सूनियां कर धरणीं ठेविला माथा । परिसावी विनंती माझी पंढरी-
या ॥ १ ॥ अखंडित असावे^१ ऐसें वाटतें पायीं । साह्यानी संकोच ठाव
बासा देई ॥ २ ॥ जेंसो नसो भाव बालें तुझिया ठाया । रुपादृष्टी
हें मज पंढरीगया ॥ ३ ॥ तुका झणे आझी तुझी वेडीं बांधडी ।
मैं भवपाश हातें आपुल्या तोडी ॥ ४ ॥

॥ ५७२ ॥

ऊं वाणूं तुज विठो तुझा करूं अनुवाद । जिफडे पाहें तिकडे
वैमय गोविंद ॥ १ ॥ आनंद रे विठोवा जाला माझे मनीं । देखिले
तुजें विठेसहित पाउले^२ ॥ २ ॥ न करीं तपसाधनें रे मुक्तीचे
ध्यास । हाचि जन्मोजन्मी गोढ भक्तीचा रस ॥ ३ ॥ तुका झणे
झां प्रेमा उणें तें काई । पंढरीचा राणा सांदविला हृदयी ॥ ४ ॥

॥ ५७३ ॥

मी कटकट गाऊं नाचों नेणतां । लाज नाहीं भय आक्षां पोटाची
पां ॥ १ ॥ वैसा सिणलेली पाय रंगवूं दातांग । जाणवूं या वाग उब जाली
रीग ॥ २ ॥ उशिग उशीर किती काय झणावा । जननिये बाळका
य कांहीं न धरवा ॥ ३ ॥ तुझिये संगती आझी करूं कोसहाळ ।
जा झणे बाळें आजघों मिळोन गोपाळ ॥ ४ ॥

१ करुनी विनवणी पायी ठेवीं माया. २ विनवणी. ३ असावेतें. ४ साह्यानी.
जुलै ५५४ यांतलें दिसरें व चवथें कडवें पहा.

हे वेवें 'पाउले' ह्या शब्दाचा अर्थ आहे.

॥ ५७४ ॥

आरुध शब्द बोलो मनीं न धरावे कांहीं । लडिवाल बालकें तुंचि आमुचें
आई ॥ १ ॥ देई ने विठाबाई प्रेमभातुकें । अवाधियां कवतुकें लक्ष्मण
भोगें सकळां ॥ २ ॥ असो नसो भाव आतां तुझिया ठाया । पाहें
रुपाद्री आतां पंढरीराया ॥ ३ ॥ तुका झणे आधीं तुझीं वेडीं पांढुरीं
नामें भवपाह आतां आपुलिया तोडीं ॥ ४ ॥

॥ ५७५ ॥

पावला प्रसाद आतां बिठो निजावें । आपला तो भ्रम कळों येतसे भावें ॥ १ ॥
आतां स्वामी सुखें निद्रा करा गोपाळा । पुरले मनोरथ जातो आपुलिया
स्वळा ॥ २ ॥ तुझांसी जागवूं आधीं आपुलिया चाढा । शुभाशुभ कवें
दोष हरया पीडा ॥ ३ ॥ तुका झणे दिले उच्छिष्टाचें भोजन । नाही
निषादिलें आद्यां आपुलिया भिन्न ॥ ४ ॥

॥ ५७६ ॥

बहुबलिले जन मन जालें निश्चळ । धुकवूनि कोल्हाळ आला तुका ॥ १ ॥
पर्येकीं निद्रा करावें अचन । रखुमाई आपण समवेत ॥ २ ॥ पेडूनियां
आलों हार्तीं टाळ वीणा । सेवेसी चरणा स्वामीचिया ॥ ३ ॥ तुका झणे
आतां परिसारीं साधने । शोकहीं उत्तरे पांढुरंगा ॥ ४ ॥

॥ ५७७ ॥

आप गणें सत्ता अवळील ठाव । निरोपीन भाव होईल तो ॥ १ ॥
तुझां निद्रा मज आद्या ते स्वभावें । उतरुनी जिवें निव झेण ॥ २ ॥
एकायकीं बहु करीन सुस्वरे । मधुर उत्तरे आवडीने ॥ ३ ॥ तुका झणे
तुं जगवानी उवाग । फेडणील मार एक वेळे ॥ ४ ॥

॥ ५७८ ॥

आतकलें देवद्वार । व्यर्थ काय करकर ॥ १ ॥ आतां पत्ता जाऊं करा ।
जका करुं उजगरा ॥ २ ॥ देवा लागलीसे भिन्न । येथें उभ्या काय
हाल ॥ ३ ॥ राग येतो देवा । तुका झणे जेथे देवा ॥ ४ ॥

॥ ५७९ ॥

तळेनिचां तुका गेला निजस्यळा । उरले रावळामाजी देव ॥ १ ॥
निघल जाले, सेवका स्वामीचे । आझे करूनी वित्त समाधान ॥ २ ॥
पहुडलिमा हरी, अनंतप्रयनावरी । तेथे नाही उरी कांहीं काम ॥ ३ ॥
अनविनास बाहेर घालुनि गेला तुका । सांगितलें लेकां निजले देव ॥ ४ ॥

॥ ५८० ॥

सज्जांचीं पै रत्नें करूनी अळंकार । तेणें विन्धंभर पूजियेला ॥ १ ॥
भावाचे उपचारें करूनी भोजन । तेणें नागम्वण जेवविला ॥ २ ॥
सेसारा हातीं दिलें औषधण । मुखसुखी मन समर्पिलें ॥ ३ ॥ रंगली
हृदये सुरंग तांबूल । मायां तुळसीदळ समर्पिलें ॥ ४ ॥ एकभावदीप
करूनी निरांजन । देऊनी आसन देहाचें या ॥ ५ ॥ न मोलेनी तुका
हरी चरण सेवा । निजविलें देवा माजघरीं ॥ ६ ॥

पाळणा.

॥ ५८१ ॥

अजनिवा बाळकां रे कातलें पाळणा । धंयतस्त्रीं अडियेस्त्र्या वारतिवा च
कोणा । अखंड अडियेस्त्र्या तथा हाळ अंगणा । वैखरी धरूनी हातीं भा
हानी खेळणा ॥ १ ॥ निजीं रे निजीं आतां । झणोनि परिजे दे माता । खेळता
कडलासी बाळा तूं रे नेणतां । निजीं रे निजीं आतां ॥ २ ॥ खेळतां बाहेरी रे
मुख्य लोकांकथा सवें । बागुल काळतोंडा नाही नेसो तें ठावें । खेळतां
पुष्टिचा रे देखोनी तें न्यावें । झणोनि सांगें तुज स्त्रीघ वचन पाळावें ॥ ३ ॥
संचित मार्गे तुज शुद्ध होतें सांगाती । तेणें तुज वांचविलें वेगझारिया हातीं ।
आणीक नेलीं मार्गे काय आणों तीं किती । आलासी येथवरी धोर पुण्यें
सुखी ॥ ४ ॥ खेळतां शुद्ध देवा तो रे लगला पाठीं । लपाला वरुणें बांध तिचे
आलेचे पोटीं । रिपतां बाहेरी रे पळे जेऊनि कासोटी । तेचि परी जालें
स्वामी भेजे रिघें कपाटीं ॥ ५ ॥ खेळतां चकवतीं जनका लागला छक । परि

ला भगिनाजी पाव जळत एक । भरलासे काप अंगीं सुख नाठवे दुःख ।
 आपपर तेही नाहीं देहभाव सकळीक ॥६॥ सिवीया चक्रवर्ती कव पाहिली
 अवचित्ती । घोट तो न भे तथा मास कापिलें हातीं । त्रिकिलें जयावरी खुणें
 गोविला अंती । पावला मायबाप हिरोन घेतला हातीं ॥७॥ बांधलें अजामेळा
 बेष्ट्यागणिका कैसी । भागिली हाक धाकें कळलें मायबापासी । घातली बांध
 नेटें वेगीं पावला त्यासी । हिरोनि नेलीं दोघें आपणयां तीं फासी ॥८॥
 धरुनी आठवूं रे बाळा राहें निश्चळ । खेळतो दुश्चिता रे नको जाऊं
 बरळ । टोंकताहे तुजलागीं दिवस लेखूनी काळ । मग नेवी आठवूं रे
 नेत्री धाली पडळ ॥९॥ ऐसीं तीं कृपावंतें बाळा मोहिलें चित्त । सुख
 कंठ गाव मधुर आणि संगीत । तेणें तेंचि चित्त राहे होअनियां निवांत ।
 पावती तुका झणे नाहीं विश्वास ये घात ॥१०॥

ललित.

॥ ५८२ ॥

भाजी दिवस आला । धन्य सोनियाचा भला ॥१॥ जालें संताचे पंगती
 बरवें भोजन निगुती ॥२॥ गमकृष्णनामें । बरवीं मोहियेलीं प्रेमें ॥३॥
 तुका झणे आला । खवी रसाळ हा काळा ॥४॥

॥ ५८३ ॥

तुझी तरी सांगा कांहीं । आझांविशीं रखुमाथाई ॥१॥ कांहीं सरलें तें
 ठायीं । बेगीं पाठवूनी देई ॥२॥ टोकत बैसलों देखा । इच्छीतसें आसा
 एका ॥३॥ प्रेम देवनि बहुळा आला । तुका झणे विठ्ठल बोला ॥४॥

॥ ५८४ ॥

घाट पाहें वाहे निडळीं ठेवुनियां हाव । पंढरीचे वाटे दृष्टि लागलें चित्त
 ॥१॥ कई येतां वेखें माझा मायबाप । घटिका बोटें दिवस लेखीं धरु-
 नियां माप ॥२॥ दावां खोला लवे उजवी स्फुरते वाहे । मन उताविलें
 भाव सांगनियां देहे ॥३॥ सुखसेजे गोड चितीं न लगे आणीक । का-

ठुबे घर घर तान पछाली भूक ॥४॥ तुका झणे धन्य दिवस ऐसा तो
कोण । पंढरीचे वाटे येतां मूळ देखेन ॥५॥

॥ ५८५ ॥

तुझे वास्त्य करुं आणिका मागों स्वाकथा । धिगू जालें जिणें माझे पंढ-
रीराया ॥ १ ॥ काय गा बिडोषा तुज आतां झणावें । शुभाशुभ गोड
तुझां थोरांच्या दैवें ॥ २ ॥ संसाराचा धाक निरंतर आझांसी । मरण
जालें परि काय अवकळा ऐसी ॥३॥ तुझे शरणागत शरण जाऊं आणि-
कांसी । तुका झणे कैवला लाज हें कां नेणसी ॥४॥

॥ ५८६ ॥

पुरविली आळी । जे जे केले ते ते काळी ॥ १ ॥ माथ सरी ऐसी
सांगा । कृपाळुवा पांडुरंगा ॥ २ ॥ घेतलें तुतरी । उचलोनी कंडिये-
वरी ॥ ३ ॥ तुका झणे घांस । मुर्खी वाली प्रहारस ॥ ४ ॥

॥ ५८७ ॥

कथेची सामग्री । देह अवसानावरी ॥ १ ॥ नको जाऊं देऊं भंगा ।
गात्रें माझी पांडुरंगा ॥ २ ॥ आयुष्य करीं घणें । परि मज मावळों
कीर्तन ॥ ३ ॥ तुका झणे हाणी । बा वेगळी मना नाणी ॥ ४ ॥

॥ ५८८ ॥

गळित जाली काया । हेंचि लळित पंढरीराया ॥ १ ॥ जालें अव-
धानापासीं । रूप राहिलें मानसीं ॥ २ ॥ वाहला कळस । तेथें स्थि-
रपूला रस ॥३॥ तुका झणे गोड जालें । नारायणी पोट धालें ॥४॥

॥ ५८९ ॥

रत्नभूषित सिंहासन । बरी बैसले आपण ॥ १ ॥ कुंघि डळती दोही
बाही । जबळी रघुमाई राही ॥२॥ नाना उपचारीं । सिद्धि वोळगती
कामारी ॥३॥ हातीं घेऊनी पावुका । उभा बंदिजन तुका ॥ ४ ॥

१ मागूं आणिका स्वाकथा. २ धीगू जिणें जालें. ३ शुभाशुभ कर्म तुझां थोरांच्या
दैवि. ४ मरणें भसतें. ५ बाबा हे कां कोणा.

॥ ५९० ॥

हिरा शोभल्ल कोंदणी । जडिल माणिकांची खाणी ॥ १ ॥ तैसा दिसे
नारायण । मुख सुखाचें मंडण ॥ २ ॥ कोटि चंद्रलीळा । पूर्णसिंहा पूर्ण
कळा ॥ ३ ॥ तुका झणे इष्टि धाये । परतोनि माधारी ते न ये ॥ ४ ॥

॥ ५९१ ॥

पतित पतित । परि मी त्रिबाणा पतित ॥ १ ॥ परि तूं आपुडिया सचा
मज करावें सरता ॥ २ ॥ नाहीं चित्तशुद्धि । स्थिर पायांपाशीं बुद्धि ॥ ३ ॥
अपराधाचा केळें । तुका झणे किती बोलें ॥ ४ ॥

॥ ५९२ ॥

बभारिछ हात । जर्गी जाणविली मात ॥ १ ॥ देव बैसले सिंहासनी
आल्या यावका होय घनी ॥ २ ॥ एकाच्या केवाळें । उगवे बहुतांचे
कोळें ॥ ३ ॥ दोहीं ठायीं तुका । नाहीं पळें देत भुळा ॥ ४ ॥

॥ ५९३ ॥

देव ते संत देव ते संत । निमित्त त्या प्रतिमा ॥ १ ॥ मी तों सांगतसें
आवें । असो ठावें सकळां ॥ २ ॥ निराकारी ओस दिशा । येवें दृष्टा
दुरतसे ॥ ३ ॥ तुका झणे रोकडें केणें । सेवितां येणें पोट घाय ॥ ४ ॥

॥ ५९४ ॥

ब कळे माव मुनि मागे एकी अंतुरी । साठी संवसारा जन्म तथा कदरी ।
कैसा आकळे मे माये खपळ वो । त्रिभुवनव्यापक हरि सकळ वो ॥ १ ॥ हनु-
मंता भेटी गर्व हरिछा दोहींचा । गरुडा विटंबना रूपा सत्यभामेच्या ॥ २ ॥
होपदीचा भेद पुगविला समर्थी । ऋषि फळवर्नी देतीं लावितां ठात्रीं ॥ ३ ॥
जर्जुनाच्या रथीं कपि स्तंभीं ठेविल्ल । दोहीं पैज तेथे गर्व हरी दावुला ॥ ४ ॥
माव भक्ति सखमुण जाला बुर्जना । तुका झणे सकळां छंदें खेळे आपणा ॥ ५ ॥

॥ ५९५ ॥

कडारा कपाळा भगा देवांच्या देवा । तुजसवें पण आतां आत्मज्ञ
दावा ॥ १ ॥ कैसा जाती सांग आतां सजपासुनी । केले वाताहत
दिवें संसारा पाणी ॥ २ ॥ जवळीं आत्मकनी गले जवळीं पाणी ।

जातां स्वा विसर सोईकोहंमण्या गोष्टी ॥ ३ ॥ तुका झणे आवां च
रणी घातली मिठी । पडिली ते पडो तुझां औघांसी तुटी ॥ ४ ॥

॥ ५९६ ॥

जाली होती काया । बहु मज्जिन देवराया ॥ १ ॥ तुमच्या उजळली
मार्ग । चित प्रभाळिलें प्रेम ॥ २ ॥ अनुतापें झाला झाडा । प्रारब्धाचा
केल्य तोंडा ॥ ३ ॥ तुका झणे देह पायी । ठेवुनि झालें वतराई ॥ ४ ॥

॥ ५९७ ॥

आली आनंदु रे एकी परमानंदु रे । जया भुति नेति नेति झणली
नौविंदु रे ॥ १ ॥ विठोबाचीं वेडीं आझां आनंदु सदा । गाऊं नाचो
बाहुं टाळी रंजवुं गोविंदा ॥ २ ॥ सदा सण सात आझां निरव
विवाळी । आनंदें निर्भर आमच्या कैबारी बळी ॥ ३ ॥ तुका झणे
साही जन्ममरणांचा धाक । संत सनकादिक ते आमचें कवतुक ॥ ४ ॥

॥ ५९८ ॥

प्राणिया एक कीजमंत्र उबारी । प्रतिदिनीं रामकृष्ण झण कां भुरारी
॥ १ ॥ हेंचि साधन रे तुज सर्व सिद्धीचें । नाम उबारी गोपा-
ळाचें वाचे ॥ २ ॥ उपास पारणें न लगे वनसेवन । न लगे धूपपान
मुंवांसि साधन ॥ ३ ॥ फुकाचें मुखाचें कांहीं न वेचे भांडार । कोटी
झांपारिस तुका झणे हें सार ॥ ४ ॥

॥ ५९९ ॥

झिडुळ कीर्तनाचे अंती । जय जय हरी जे झणली ॥ १ ॥ तेंचि सुकृताचें
कळ । याचा रामनामें निखळ ॥ २ ॥ बैसोनी हरिकभेसी । होय पावच
विवासी ॥ ३ ॥ तुका झणे जाया जन्म । सुफळ जाल्य भवकर्म ॥ ४ ॥

॥ ६०० ॥

चखवे पंथ वेच नसतां पाळवी । शरीर विठंबिलें वाटे भीक मागतवी
॥ १ ॥ न करी रे तैसें आपआपणां । निल राम राम तुझी सकळ
॥ २ ॥ एव जगजिनां रांग पोरें निरविडी । पळवी कमा-

हातीं जाचविली चोन्वाही ॥ ६ ॥ मुखीं नाहीं राम तोही आत्म-
स्थारा । तुका झणे लाज नाहीं तया गळ्हारा ॥ ४ ॥

॥ ६०१ ॥

गडियेंसी, निघतां पाषाणांच्या सांगडी । बुडतां मध्यभागीं तेथे कीच
वाली उडी ॥ १ ॥ न करी रे तैथें आपआपणिया । पतंग जाय वांघां
बांधे ज्योती घालनियां ॥ २ ॥ सावधपणें सोमल वाडी भरोनिघा
प्याला । मरणा अंतीं वैद्य बोलावितो गहिला ॥ ३ ॥ तुका झणे करीं
ठापीचाचि विचार । अंब नाहीं पातळ यमांचा किंकर ॥ ४ ॥

नामपर अभंग.

॥ ६०२ ॥

नामसंकीर्तन साधन पै सोपें । अळशील पापें जन्मांतरे ॥ १ ॥
म लगे सायास जावें वनांतर । सुखें येतो घरा नारायण ॥ २ ॥
ठायींच बैसोनि करा एकचित्त । आवडी अनंत आळवावा ॥ ३ ॥
रामकृष्णहरिविठ्ठलकेशवा । मंत्र हा अपावा सर्वकाळ ॥ ४ ॥
याविण असतां आणीक साधन । बाह्यतसें भाण विठोबाची ॥ ५ ॥
तुका झणे सोपें आहे सर्वाह्नि । शाहाणा तो भगी घेतो तेथें ॥ ६ ॥

॥ ६०३ ॥

नाम उच्चारितां कंठीं । पुढें उभा अगजेठी ॥ १ ॥ ऐसें भरोनियां ध्याना ।
मनं करावें चित्तन ॥ २ ॥ ब्रह्मादिकांच्या ध्याना नये । तो हा कीर्त-
नाचे सोये ॥ ३ ॥ तुका झणे सार ध्यावें । मनं हरिरूप पाहवें ॥ ४ ॥

॥ ६०४ ॥

नाम घेतां उठाउठीं । होय संसारासी कुटी ॥ १ ॥ पेसा काम वांघा गाडी ।
विठ्ठलपायीं पडे मिठी ॥ २ ॥ नामापरतें साधन नाहीं । जें हूं करिशी ध-
रिज नाहीं ॥ ३ ॥ हाकापेनि झणे वडा । नाम घेतां पापें उभा ॥ ४ ॥

॥ १०५ ॥

नाम तारक भवसिंधु । विठ्ठल तारक भवसिंधु ॥ १ ॥ नामधारक
तथा भरि मित्र । समता त्यागुनियां ओंधु ॥ २ ॥ नामधारक तथा ।
कदापि न पडे विषयाचा बाधु ॥ ३ ॥ न्या नामें तरळे शुकादिक ।
नारद संत मुनिजन साधु ॥ ४ ॥ जाणूनियां जे नसरे । ते नेणवी जैस
जज अंधु ॥ ५ ॥ सहज तुक्या । नामचि जपतां स्वरूपीं वेधु ॥ ६ ॥

॥ १०६ ॥

नाम पावन पावन । त्याहुन पवित्र आहे कोण ॥ १ ॥ शिव हाहा-
हालें तापळा । तोही नामें शीतळ जाळा ॥ २ ॥ शिवाच नामाचा
आधार । केळा कळिकाळ किंकर ॥ ३ ॥ मरण आलें काशीपुरी । तेथें
नामचि उद्धरी ॥ ४ ॥ तुका झणे अवधी चोरें । एक हरिनाम सोडरें ॥ ५ ॥

॥ १०७ ॥

नामाचा हांगोरा फिरवीं घरोघरीं । झणा हरी हरी सर्वे भार्ये ॥ १ ॥
नामें हरती कमें वैकुंठीची पै बस्ति । संनिध श्रीपति सरोदित ॥ २ ॥
नामाचा सहिमा बहुतां कळला । नामें उद्धरिला अजामेळ ॥ ३ ॥
गजेंद्राची स्थिति पुराणीं मोलती । नामेंचि श्रीपति पावलासे ॥ ४ ॥
तुका झणे नाम घेतां मुक्ति आहे । नामें सर्वे पाहें आकळिलें ॥ ५ ॥

॥ १०८ ॥

नाम घेतां न लगे मोल । नाममंत्र नाहीं खोल ॥ १ ॥ दोघि अक्षरांचें
काथ उधारार्थें राम राम ॥ २ ॥ नाहीं वर्णधर्मयाती । नामीं अव-
धीचि सरती ॥ ३ ॥ तुका झणे नाम । चैतन्य निजवाढ ॥ ४ ॥

॥ १०९ ॥

नामें ज्ञानसंध्या केलें क्रियाकर्म । त्याचा भवभ्रम निवारळा ॥ १ ॥
जाणिकें दुरावलीं करितां खटपट । वाडगे बोभाट वमांविण ॥ २ ॥
शमनामीं जिहीं धरिला विश्वास । तिहीं भवपाश तोडियेळे ॥ ३ ॥
तुका झणे केलें कळिकाळ ठेंगणें । नामधकीतें भाविकांनीं ॥ ४ ॥

॥ ६१७ ॥

हरि कण्ठां गति पातकें नासती । कलिकाल कांपती हरि कण्ठां ॥ १ ॥
 हरि कण्ठां मुक्ति हरि कण्ठां मुक्ति । चुके यातायाती हरि कण्ठां ॥ २ ॥
 सर्व अनुष्ठानें न लगती साधने । तुटती बंधने हरि कण्ठां ॥ ३ ॥
 तुका कणे भावें जपा हरिनें नाम । योग कालमय हरण तुकां ॥ ४ ॥

॥ ६१८ ॥

सागोनियां पाशां विनवितों तुझाला । करे दाळी मोला मुखें नाम ॥ १ ॥
 विठ्ठल विठ्ठल कणा वेळोवेळां । हा सुखसोदळा स्वर्गी नाही ॥ २ ॥
 कृष्ण विष्णु हरि गोविंद गोपाल । मार्ग हा प्रोजळ वैकुण्ठीचा ॥ ३ ॥
 सकळांसीं येथे आहे अधिकार । कळथुगी उद्धार हरिनामें ॥ ४ ॥
 तुका कणे नामावाही चारी मुक्ति । ऐसें बहुमंथी मोलियेकें ॥ ५ ॥

॥ ६१९ ॥

बाळगां आचडी कणा राम कृष्ण । जोडार नारायण सर्वकाळ ॥ १ ॥
 सोपें हें साधन लाभ येतो घरा । बाबेसी उचारा राम हरि ॥ २ ॥
 न लगती कष्ट न लगे सायास । करावा अभ्यास विठ्ठलाचा ॥ ३ ॥
 जे लगे तप तीर्थ करणें महादान । केल्या एक मन जोडे हरि ॥ ४ ॥
 तुका कणे कांहीं न वैचितां जन । जोडे नारायण नामावाही ॥ ५ ॥

॥ ६२० ॥

रामनामाचे पदादे । अर्कट ज्याची वाचा पडे ॥ १ ॥ धन्य तो
 संखारी । रामनाम जो उचारी ॥ २ ॥ रामनाम गजें वाचा । काळ भाग्य-
 धारक त्याचा ॥ ३ ॥ तुका कणे रामनाभी । कृतकृत्य जाळें आधी ॥ ४ ॥

॥ ६२१ ॥

नाम घेतां बांकां मोला । ऐसा कोणें आर्किकला ॥ १ ॥ सांगा विनवितों
 तुकांसी । संत महंत सिद्ध जयी ॥ २ ॥ नामें तरलां नाही कोण । ऐसा

॥ ६१५ ॥

झीरासार विचार करा उठावठी । नाम धरा कंठी बिठोबाचें ॥ १ ॥
 दयाक्या धितने निरसेल संकट । तराल पुर्णत भवसिंधु ॥ २ ॥
 जन्मोनियां कुळीं वाचे स्मरे राम । घरी हाचि नेम अहर्निशी ॥ ३ ॥
 तुका झणे कोटी कुळें ती पुनीत । साचें गातां गीत बिठोबाचें ॥ ४ ॥

॥ ६१६ ॥

कामांमध्ये काम । कांहीं झणा रामराम । जाइल भवभ्रम । तुल्य होईल
 दुःखाचें ॥ १ ॥ कळों येईल अंतकाळीं । प्राणप्रयाणाचे वेळीं । राहावी
 निराळी । रांडापोरें सकळ ॥ २ ॥ जीतां जीसी जैसातैसा । पुढें आई
 रे कोळसा । लगवुनि पांसा । काय करणें तें करी ॥ ३ ॥ केळें होतें याचि
 जन्म । अवघें बिठोबाक्या नामें । तुका झणे कर्म । जाळोनियां वरसी ॥ ४ ॥

॥ ६१७ ॥

प्राज्ञा न कळे आपुलें तें बर्म । शंवसे परब्रह्म नामें एका ॥ १ ॥
 ध्यानधोरासी करितों प्रार्थना । टव नारायणा मनीं घरा ॥ २ ॥ सर्वा
 प्रति माझी हेचि असे निनवी । आठवा श्रीपती मनोमाजी ॥ ३ ॥
 केशव नारायण करितां आचमन । तेचि संध्या ज्ञान कर्म क्रिया ॥ ४ ॥
 नामें करा नित्य भजन भोजन । ब्रह्मकर्म ध्यान याचे पायी ॥ ५ ॥
 तुका झणे हेचि निर्बोर्णीचें श्रव । झणोनि सर्वत्र स्मरा बेगी ॥ ६ ॥

॥ ६१८ ॥

जयजय झणा राम । हातें टाळी वाचे नाम ॥ १ ॥ आटाआटी नाही
 व्यास । न वेचे मोल न पडे खांस ॥ २ ॥ आपण झणे आणिका
 हाती । पक्षादिकां नये ते गति ॥ ३ ॥ असन भोजन करितां काम ।
 ध्यानसमाधि झणतां राम ॥ ४ ॥ मंत्र जपा हाचि सार । बर्णो यावी
 जयजयकार ॥ ५ ॥ झणतां राम झणे तुका । वेळोवेळां चुकीं नका ॥ ६ ॥

॥ ६१९ ॥

जे न कळे त्यां कर्म । ऐकीं सांगती रे बर्म । माझ्या बिठोबाचें
 नाम । घटाहाचें स्मारा ॥ १ ॥ तो माझा बाकीक बाळा । जया प्राप्तिने

ह्या नीटा । रुपानंत मोटा । पाहिजे तो कळवळा ॥२॥ पुसतां चुका
होतो वाटा । सवें बोळावा गोमटा । मोठों नेदी कांटा । घेऊं सांटा
बोरासी ॥३॥ तुका झणे मोठ । न को घावें वेचा बोल । विठ्ठल
विठ्ठल । ऐसा छंद मनासी ॥४॥

॥ ६२० ॥

विठ्ठल विठ्ठल येणें छंद । ब्रह्मानंदें गर्जीवें ॥ १ ॥ वाचे टाळ टाळ्या-
टाळी । होय होळी विघ्रांची ॥ २ ॥ विठ्ठल आदि अवसानी । विठ्ठल
जनीं स्मरावा ॥३॥ तुका झणे विठ्ठलवाणी । वदा कानी आईका ॥४॥

॥ ६२१ ॥

ऐसे पुढसी मिळतां आतां । नाही सत्ता स्वतंत्र ॥१॥ छणवनि फावळें
हें ध्यावें । नाम गावें भाषणी ॥२॥ संचित प्रारब्ध गावें । धांवें पुढें
क्रियमाण ॥३॥ तुका झणे घुबदा ऐसे । जन्म सरिसें शुकराचें ॥४॥

॥ ६२२ ॥

कथा घडले सकळ नेम । मुलीं विठोबाचें नाम ॥ १ ॥ कांहीं न को
सिणारवें । आणिक वेगळास्वा भावें ॥२॥ वाचे डकभारावें । रामकृष्ण
गोविंदा ॥३॥ फळ पाबाल अवलिळा । भोग वैकुंठ सोडळा ॥४॥
तुका झणे त्याच्या नांवें । तोचि होइजे स्वभावें ॥५॥

॥ ६२३ ॥

पहवां जर भारी । दासीं आठवावा हरी ॥ १ ॥ मग तो होऊं नेदी
सीण । आड घाली सुदर्शन ॥ २ ॥ नामाच्या चित्तने । बारा बाका
बळती विरें ॥३॥ तुका झणे प्राण । करा देवासी अर्पण ॥४॥

॥ ६२४ ॥

जन्मा येऊनि कां रे निदसुरा । जायें भेटी बरा रसुमाईच्या ॥ १ ॥
पाप ताप दैन्य जाईल सकळ । पावसी भवळ उत्तम तें ॥ २ ॥
संतमहंत्ससिद्धहरिदासदाष्टणी । फिटती पारणी इंदियांची ॥ ३ ॥
तुका झणे तेथें नामाचा गजर । फुकाची अपार लुटी मेई ॥ ४ ॥

॥ ६२५ ॥

वमाकमी फळ । अंगी मंत्राचे या जळ ॥ १ ॥ झणा विठ्ठल विठ्ठल
गोद आणि स्वल्प बोल ॥ २ ॥ कळिकाळाची बाधा । नव्हे उच्चा-
रितां सदा ॥ ३ ॥ तुका झणे रोग । वारें भवा येसा भोग ॥ ४ ॥

॥ ६२६ ॥

ज्वरस घेई काढा । जेणें पीडा वारेल ॥ १ ॥ पथ्य नाम बिठोबाचें ।
आणीक वाचे न सेवीं ॥ २ ॥ भवरोगाऐसें जाय । आणीक काय झुडवें
॥ ३ ॥ तुका झणे नव्हे बाधा । अणीक कदा भूतांशी ॥ ४ ॥

॥ ६२७ ॥

अकिमाथ आही बांधिलासे गांठी । सदाभितो हाटीं घ्या रे कोणी ॥ १ ॥
सुखाचिया पेंढे घातला दुकान । मांघियेले वान रामनाम ॥ २ ॥
सुखाचें फुकाचें सकळांचें सार । तरावया पार भवसिंधु ॥ ३ ॥
मागें भाग्यवंत आले थोर थोर । तिहीं केला फार हाचि सांटा ॥ ४ ॥
कोटें कुडें तेथें नाहीं घातपात । तुका झणे चित्त सुद्ध करी ॥ ५ ॥

॥ ६२८ ॥

स्वल्प वाट चला जाऊं । वाचे गाऊं विठ्ठल ॥ १ ॥ तुझी आ-
खेळीमेळी । गवरोळी आनंदें ॥ २ ॥ ध्वजा कुंचे गरुडटके । शृंगार-
निके करोनि ॥ ३ ॥ तुका झणे हेंचि नीट । जवळी वाट वैकुंठा ॥ ४ ॥

॥ ६२९ ॥

संप्या कर्म घ्यान जप तप अनुष्ठान । अवघें थडे नाम उच्चारितां ।
म वेचे मोळ कांहीं लगतीं न सायास । तरी कां आळस करितो
झणी ॥ १ ॥ ऐसें हें सार कां नेचेसी फुकाचें । काय तुझें वेचे मोळ
झया ॥ २ ॥ पुत्रस्नेहें शोक करी जजामेळी । तंच तो रुपाळ जवळी
कमा । अनाथांच्या नाथें घातला विमान्नी । नेला वचकूचि परलोका
॥ ३ ॥ अंतकाळीं गणिका पक्षियाक्या छंदें । राम राम उच्चारितें
गंभ त्या विनानाथा रुपा खाली । त्यानें तियेसि वैकुंठा नेळें ॥ ४ ॥

जवळिला नाम आलिया हे गती । विवितां विपतीं जवळी जणे
तुका झणे माघें स्मरतां राम राम । कोण जाणे वसे दसे ॥ १ ॥

॥ १३० ॥

सरळीं हीं नामें वृक्षाराचीं सदा । हरि वा गोविंदा रामकृष्ण ॥ १ ॥
पुण्य पर्यकाळ तीर्थेही सकळ । कदा सिंधुजळ न्हाऊं येती ॥ २ ॥
जवळेचि लाभ नैसर्गिया घरा । येथी माव भरा एके ठावी ॥ ३ ॥
मेळत्या मेळ्या गाई सेवा घेथी कैसी । कामधेनु तैसी नव्हे एक ॥ ४ ॥
तुका झणे सुखें पाविले अनंता । हें वर्म आपसां सुखमणि ॥ ५ ॥

॥ १३१ ॥

येथी जोडी करा राम कंठी घरा । जेणें तुके केरा गर्भवास ॥ १ ॥
वासिबंत आठी प्रियापुत्रवन । धीज व्वाचा सीम रेंचि फळ ॥ २ ॥
माव धड करा सहसां नामांची । जे भवसिंधूची थडी पावे ॥ ३ ॥
तुका झणे काळार हाणा तोंडावरी । भावा सरा हरिरामावरी ॥ ४ ॥

॥ १३२ ॥

केवा वे आबडी वृक्षाराचें नाम । भेदाभेदकाम निवारुनि ॥ १ ॥
४ लगे हाढावें चाढावें बाहेरी । जवळेचि घरी नैसर्गिया ॥ २ ॥
देवाचींच नामें देवाचिये शिरी । सर्वे अळंकारी संमर्पाची ॥ ३ ॥
तुका झणे जाहे भावेंचि संतोषी । वसे नामावाही आपुळिया ॥ ४ ॥

॥ १३३ ॥

रामकृष्णनाम मांडीं पांचोळी । येणें होईल होईल होळी यावा धुनी ॥ १ ॥
ऐसा मना छंप् लावीं रे अभ्यास । जया नाही नाम प्रहारसा ॥ २ ॥
जोडी तरी ऐसी करावी न सरे । पुढें आस नुरे मासुताळी ॥ ३ ॥
तुका झणे येथें भरा कांहीं मनीं । यातायाती लावीं चुकचीळ ॥ ४ ॥

॥ १३४ ॥

माघें नाघें बाहें टाळी । साधन कळी उत्तम हें ॥ १ ॥ काय जाणों
मगळे किती । नाव आशी या नैसा ॥ २ ॥ सावासाचें नाही काम ।
सांतास मिटोवाचें ॥ ३ ॥ तुका झणे निर्वाणीचें । कदा माघें हें एक ॥ ४ ॥

॥ ६३५ ॥

असर्वत देह नासेक हा आणा । कां रे वृक्षाराना बाचे सम ॥ १ ॥
मामेंचि सारिले कोट्यान हे कोटी । नामें हे वैकुंठी नैसर्गिके ॥ २ ॥
नामापरतें सार नाही त्रिभुवनी । तें कां तुझी मनीं भाठवाना ॥ ३ ॥
तुका झणे नाम वेदांसी लागले । तें दिलें घोषाळें फुकासादीं ॥ ४ ॥

॥ ६३६ ॥

अम तावळिया काबाचि होमे । सापत्रयें संतप्त होती ॥ संवि
क्रियमाण प्रारब्ध तेथें । न चुके संसारस्थिति ॥ राहावयविका जैसी
छिरतां चि राहिली । भरली जाती एके रिती ॥ साधीं हा प्रपंच
पंचाय अम । तेथें पावसीक निजघांती रे ॥ १ ॥ नारायणनाम
नारायणनाम । निम करी काम जिह्वाभुजें ॥ जन्मजराव्याधि
यापपुण्य तेथें । नासती सकळही दुःखें रे ॥ २ ॥ सीत उष्ण वन
सेवितां कपाट । आसनसयाचि साधीं ॥ तव तीर्थ दान प्रव आप
रण । यज्ञ नाना मन बुद्धी ॥ सोमाभोग तेथें न चुकती प्रकार
जन्मजरावुःखव्याधि ॥ साहोनि काम क्रोध अहंकार । आभमीं क
विनाश साधीं रे ॥ ३ ॥ घोडितां अक्षर अभिमानविधि । निषेध का
गळ पाठी ॥ बाध करितां निरा घबरी दोष । होत वज्रलेपो मवि
प्यति ॥ वृषणाचें मूळ भूषण तुका झणे । साधीं भिण्या संती ॥ रिचोनि
कंतां हरण सर्वभायें । राहें अकृतिया स्थिती रे ॥ ४ ॥

॥ ६३७ ॥

अवळीं मुक्तापाशीं । असतां नेथे अहर्निशीं ॥ १ ॥ भवनिर्दोष
नाम । विठ्ठळ विठ्ठळ नाती काम ॥ २ ॥ सुखाचें शेजार । करूं कां
नासतें घर ॥ ३ ॥ तुका झणे ठेवा । कां हा न करीचि वरजा ॥ ४ ॥

॥ ६३८ ॥

आय मध्ये केळें । एका चित्तितां विठ्ठळें ॥ १ ॥ सर्वसाधनांचें सार ।
अवधिंभु उत्तरी पार ॥ २ ॥ योगवागतयें । केळीं सवानें अमुपें ॥ ३ ॥
तुका झणे सया । मंत्र त्रिमधरी सोपा ॥ ४ ॥

॥ ६३९ ॥

बाक केळाची मोकळा । सोल विठ्ठल बेळोवेळा ॥ १ ॥ तुज पा-
पचि नाही ऐसे । नाम घेतां जवळी वसे ॥ २ ॥ पंच पातकांच्या
कोडी । ताथें जळतां न छगे घडी ॥ ३ ॥ केळीं संगें नको राहों ।
तुज जमान आही आहों ॥ ४ ॥ करीं तुज जीं करवती । आणिक नामें
वेळें किती ॥ ५ ॥ तुका झणे काळा । रीग नाहीं निघती व्हाळा ॥ ६ ॥

॥ ६४० ॥

तुकाहार न छगे आणिक साधनें । अल्प नारायणें दाखविलें ॥ १ ॥
कलियुगाभाजी करावें कीर्तन । तेणें नारायण देइल भेटीं ॥ २ ॥
छगे हा लौकिक सांडावा वेव्हार । ध्यावें वनांतर मम्म दंड ॥ ३ ॥
तुका झणे मज आणिक उपाव । दिसती ते वाव नामाविण ॥ ४ ॥

॥ ६४१ ॥

तुकाचें तें छुटा सार । व्हा रे अमर सदैव ॥ १ ॥ नाहीं गर्भवस्त
पुढती । डोंगर जळती दोषांचे ॥ २ ॥ उदंड भावें उदंड ध्यावें । नम्म
गावें आवडी ॥ ३ ॥ तुका झणे चरित्र्या चरीं । देशा उरीं न स्त्रीणीजे ॥ ४ ॥

॥ ६४२ ॥

चारी वेद जयासाठीं । त्याचें नाम घरा कंठीं ॥ १ ॥ न करीं आणीक
साधन । कष्टसी कां वांचांविण ॥ २ ॥ अठरा पुराणांचे पोटीं । नामा-
विण नाहीं गोठी ॥ ३ ॥ गीता जेणें उपदेशिली । ते ही विदेवरी माळ-
जी ॥ ४ ॥ तुका झणे सार चरीं । वाचे हरिनाम चबारीं ॥ ५ ॥

॥ ६४३ ॥

फळकट तो संसार । येथें सार भगवंत ॥ १ ॥ ऐसें जागवितों मना-
सरसें जनासहित ॥ २ ॥ अवघें निरसूनि काम । ध्यावें नाम बिंदी
वाचें ॥ ३ ॥ तुका झणे देवाविण । केळा सीण तो मिथ्या ॥ ४ ॥

॥ ६४४ ॥

न कळे तें कळों येईल सगळें । नामे या विठ्ठलें एकाचिया ॥ १ ॥
न विसे तें विसों येईल सगळें । नामें या विठ्ठलें एकाचिया ॥ २ ॥

न बोलों तें बोलों येईल उगळें । नामें या विठुलें एकाचिया ॥ १ ॥
न भेटे तें भेटों येईल आपण । करितां चित्तन विठोबाचें ॥ ४ ॥ अंतर्भाव
तो लाभ होईल अपार । नाम निरंतर झणतां वाचे ॥ ९ ॥ तुका झणे
आसक जीव सर्वभावे । तरुतील नावें विठोबाच्या ॥ ६ ॥

॥ ६४५ ॥

गर्जत जावें नामावळी । प्रेमें टाळी वाहोनि ॥ १ ॥ येणें सुखें पुढती
जावे । भेटी सवें गोपाळा ॥ २ ॥ लोटांगण घाला तळी । बंदा भुली
संतांभी ॥ ३ ॥ तुका झणे विठुल लाहो । ऐसा बाहो चभारा ॥ ४ ॥

॥ ६४६ ॥

जमटती वाणी । माटे नामाचिया ध्वनी ॥ १ ॥ बरें सेवन उपकार
पावें पावें या उत्तरा ॥ २ ॥ सरळ जाणि मृद । कथा पाहावी सें
कथ्वें ॥ ३ ॥ गात जात तुका । हाचि उपदेश आइका ॥ ४ ॥

॥ ६४७ ॥

समुद्रवळयांकित पृथ्वीचें दान । करितां समान नये नामा ॥ १ ॥
झणजनि कोणी न करावा आळस । झणा रात्रीदिवस रामराम ॥ २ ॥
सकळही हास्यें पठण करितां वेद । सरी नये गोविंदनामें एकें ॥ ३ ॥
सकळही तीर्थें प्रयाग काशी । करितां नामाशीं तुळेति ना ॥ ४ ॥
कर्चतीं कर्मरां वेदासी श्रंढण । करितां समान नये नामा ॥ ५ ॥
तुका झणे ऐसा आहे श्रेष्ठाचार । नाम हेंचि सार विठोबाचें ॥ ६ ॥

॥ ६४८ ॥

हित तें हें एक राम कंठीं राहें । नाठबिती देहभाव वेही ॥ १ ॥
हाचि एक धर्म निज बीजवर्म । हेंचि जाळी कर्म केळीं महा ॥ २ ॥
निश्च राहें पार्यी रूप वैसे होळां । जीवें कळवळा आवडीचा ॥ ३ ॥
अक्षंड न खंडे अमंग न भंगे । तुका झणे गंगे मिळणीं सिंधु ॥ ४ ॥

॥ ६४९ ॥

नामामें एक । जोला अक्षयि भाविक ॥ १ ॥ येणें सात सात

गुण सरतां वणवें ॥२॥ नेणे गर्भवाह्य । एक विष्णूभाषि दाख ॥३॥
गुका झणे करे । नाम विठोबाचें वरे ॥४॥

॥ ६५० ॥

काय देवें स्नातां घेतळें हातींचें । आळें हें तयाचें थोर भय ॥ १ ॥
झणतां गजरे राम एकसरें । जळती पायें थोरें भयधाळें ॥ २ ॥ काय
कोळंबळे हात पाय अंग । नाशिलें हें सांग रूप काय ॥ ३ ॥
कोण कोर्की सांग धावळा साहेरी । झणतां हरि हरि गुका झणे ॥४॥

॥ ६५१ ॥

अनेक दोषांचे काढ । जे जे गाहले निबोंड । होती हरिनामें चोखट
झण एक न कयातां ॥१॥ गुप्ती हरि झणा हरि झणा । महादोषांचे
केवना ॥ २ ॥ अविप्रीतीचा बांधळा । नष्ट बांदाळीं रतळा । झण न
कयातां नेळा । वैकुंठासी हरि झणतां ॥ ३ ॥ अनंत दोषाचें मूळ ।
आळें वास्पीका सचळ । आळा हरिनामें निर्मळ । गंगाजळ पें जैसा ॥४॥
हरि झणतां वरले । महादोषी गणिकें नेळें । कुंटणी भिली बद्धरिळें ।
वैकुंठासी हरि झणतां ॥ ५ ॥ हरिविण जन्म नको वांयां । जैसी
दर्पणीची काया । झणोनि गुका जाने पायां । हरण तथा हरीसी ॥६॥

॥ ६५२ ॥

ज धरी प्रविष्टा कोणाचीही धम । झणतां कांरे राम काजा झणी ॥ १ ॥
जापळे हातींचें सोबबीळ काळा । सो कां वेळोवेळां नये माणे ॥ २ ॥
कोण कोण ओ हा सुटळा तो एक । गेले कुंभपाक रवरवांत ॥ ३ ॥
गुका झणे हित तो झणा विठ्ठल । न झणे तो भोगीळ कबेल वें ॥४॥

॥ ६५३ ॥

जातें घोरपोनि स्नाऊनिचा पाळा । भाठवी विठ्ठला वेळोवेळां ॥ १ ॥
जळळें नेमुनि बिभीया वेदनी । सांडी जवळुनी देहभान ॥ २ ॥
कोकसान वयनासमान मानये । एकांतीं राहणें विठोसाडी ॥ ३ ॥
जहसा करूं नये प्रपंची सौजन्य । सेवाचें भरण्य एकांदबास ॥४॥

॥ ६५४ ॥

शोकनियां नेत्र काय अपलोखी । जों नाही मानसी प्रेमेभाव ॥ १ ॥
रामराम ह्या उघड मंत्र आप्ता । चुकती यातना गर्भवास ॥ २ ॥
मंत्र चंत्र संभ्या करिशी खडीबुडी । तेणें भूतसृष्टी पावसीळ ॥ ३ ॥
बुका ह्याने ऐक सुंदर मंत्र एक । भवविधुतारक रामनाम ॥ ४ ॥

॥ ६५५ ॥

काय सुख आहे कायें ओळतां । म्यातां पंढरीनाथा कष्ट नाही ॥ १ ॥
खर्चकाळ बाचे उबारितां हरि । तथा सुखा सरी पक्ष नाही ॥ २ ॥
रामकृष्णरंगी रसना रंगळी । अमृताची उकळी नाम तुझे ॥ ३ ॥
बुका ह्याने चण्य तयाचें वचन । जया नारायण ध्यानीं मनीं ॥ ४ ॥

॥ ६५६ ॥

खेसारी असतां हरिनाम बेसी । तरीच उद्धरसी पूर्वजेंसी ॥ १ ॥
अवधीच इंद्रियें न येतोळ कामा । जिण्हे रामनामा उबारीं येनीं ॥ २ ॥
सरीरसंपत्ति नव्हे रे आपुली । आंघीची साचळी अवधी व्यर्थ ॥ ३ ॥
बुका ह्याने सार हरिनाम उच्चार । येव्हकी येरझार हरीविण ॥ ४ ॥

॥ ६५७ ॥

मायाळाचे मंथीं कां रे पडां सदा । मिथ्या मेववादा बागुवितां ॥ १ ॥
खेसारगावाळीं पडसी निखळ । आळासी तूं काळ तेणें मानें ॥ २ ॥
साधनसंकटीं गुंतसी कासबा । व्यर्थ गा अपायामाजी गुंती ॥ ३ ॥
निर्मळ फुकार्चे नाम गोविंदाचें । अतंतजन्मांचे केडी मळ ॥ ४ ॥
बुका ह्याने नको करू कोही कष्ट । नाम बाचे स्पष्ट हरि ओळें ॥ ५ ॥

॥ ६५८ ॥

विठोबाचें नाम ज्याचे मुक्तीं निथ । त्या देखिल्या पतित उद्धरती ॥ १ ॥
विठ्ठलविठ्ठल भावें ह्याने बाचे । तरी तो काळाचे दांत ठेसी ॥ २ ॥

१ नेत्र शोकनियां. २ भावभ्रम. ३ उघडा मंत्र आता रामकृष्ण ह्या. ४ बुडती.
मंत्र तंत्र कांटी. ५ सार बुका ह्याने विठ्ठलमंत्र. ७ रामकृष्ण.

बहुत तारिळे सांगों किती आतां । पेसा कोणी दाता कुजा नाही ॥ ३ ॥
तुका झणे म्यां ही पेकोनियां कीर्ती । धरिला एकांतीं हृदयामाजी ॥ ४ ॥

॥ ६५९ ॥

विष्वा केला ठोबा । झणोनि नांव तो विठोबा ॥ १ ॥ कां रे नेणां त्याचे
नांव । काय वेदाखि नाही ठाव ॥ २ ॥ शेष स्तुती प्रवर्तला । जिह्वा चि-
हूनि पलंग जाला ॥ ३ ॥ तुका झणे संता । ज्याची काळाचिये माथा ॥ ४ ॥

॥ ६६० ॥

काळ सार्धक केला त्याणीं । धरिला मनीं विठ्ठल ॥ १ ॥ नांव वाचे
अवण कीर्ति । पावले चितीं समान ॥ २ ॥ कीर्तनाचा समारंभ । निर्दस
अवेदा ॥ ३ ॥ तुका झणे स्वरूपसिद्धि । निव्य समाधि हरिनामी ॥ ४ ॥

॥ ६६१ ॥

बिटेवरी समभरण । तो हा रुक्मिणीरमण ॥ १ ॥ भेदशाखा माहेर
केले दाखा उपकार ॥ २ ॥ नामापाशीं वारी मुक्ति । पाहा हृदयीं
प्रतीति ॥ ३ ॥ तुका झणे कळा । जंगी जयाच्या सकळा ॥ ४ ॥

॥ ६६२ ॥

वरी कां पधावे गर्जती पुराणें । असता नारायण सात्किहीन ॥ १ ॥
कीर्तीविण नाही नामाचा हांगोरा । येर कां इतरां वाणीत ना ॥ २ ॥
तरीच झणत तो आहे चिरंजीव । केलिआचा जीव सुखी गुण ॥ ३ ॥
चांगलेपण हें निरुपमता जंगी । बाणले श्रीरंगीं झणजनी ॥ ४ ॥
तरीच हा धोर सांगितले करी । अभिमान हरिपाशीं नाही ॥ ५ ॥
तुका झणे तरी करिती याची सेवा । देवापाशीं देवा नाही कुठें ॥ ६ ॥

॥ ६६३ ॥

जन्मा येथें धडे पातकाचे मूर्खें । संविताचें फळ आपुलिया ॥ १ ॥
अगें बांयांविण दुःख वाहों नये । रुसोनियां काय देवावरी ॥ २ ॥
ठाठकाची आहे संसार दुःखाचा । चितीं सीण याचा वाहों नये ॥ ३ ॥

॥ १६४ ॥

नाम न घुदे ध्याची बाधा । तो लेंक दो बापांचा ॥ १ ॥ हेचि ओळख
तयाची । खूण जाणा अभक्ताची ॥ २ ॥ ज्यासि विठ्ठल नाही ठावा
त्याचा संग न करावा ॥ ३ ॥ ठावा नाही पांढुरंग । जाणा जातीचा
तो मांग ॥ ४ ॥ नाम न झणे ज्याचें तोंड । तेंचि चर्मकाचें कुंड ॥ ५ ॥
तुका झणे त्याचे दिवसी । रांड गेली महारायासी ॥ ६ ॥

॥ १६५ ॥

नामाविण काय वाढी वाढ । बांयां पटवट हरीविण ॥ १ ॥ फुल
दृष्टीसंगे लोकचिया गोष्टी । राम जगजेठी वाचे नये ॥ २ ॥ मेळवूनि
चाट करी सुरापान । विषयांच्या गुणें माततसे ॥ ३ ॥ बैसोनि टवाळी
करी दुजयाची । नाही गोविंदाची आठवण ॥ ४ ॥ बळें यम दोस खा
तयावरी । जंव भरे दोरी आयुष्याची ॥ ५ ॥ तुका झणे तुला सोड
वीळ कोण । नाही नारायण आठविला ॥ ६ ॥

॥ १६६ ॥

नामधारकासी नाही वर्णवर्ण । लोखंड प्रमाण नाना जात ॥ १ ॥
क्षक अथवा गोळे भळता प्रकार । परिसी संस्कार सकळ हेम ॥ २ ॥
पर्यंत्य बर्यतां जीवना वाढावट । तें समसकट गंगे मिळे ॥ ३ ॥
सर्व ते हें जाय गंगाचि होऊन । तैसा वर्णवर्ण नाही नामी ॥ ४ ॥
महापुत्री जैसे जातसे उदक । मध्यें तें सारक नाव जैसी ॥ ५ ॥
सये नावेसंगें ब्राह्मण त्रुती । केवी ते पुढती अनामिक ॥ ६ ॥
नाना काष्ठजात पडतां हुताशनी । ते जात होऊनी एकरूप ॥ ७ ॥
तेथें निवडेना घुरे कीं चंदन । तैसा वर्णवर्ण नामी नाही ॥ ८ ॥
पूर्वानुबोळख तेंचि पै मरण । जरि पावे जीवन नामामृत ॥ ९ ॥
नामामृतें आलें मुळीचें स्मरण । सहज साधन तुका झणे ॥ १० ॥

॥ १६७ ॥

नाम दूषी त्याचें नको दुरुषण । विष तें दूषन वाटे मज ॥ १ ॥
संगत बाणी सादकणे काही । निवेची पोहणी पडे तेथें ॥ २ ॥

साच ह्मण त्याचिये वचनीं । कोणत्या पुराणीं दिली ग्वाही ॥ १ ॥ काच
आड लावूं त्याचिया तोंडासी । आतां या जिभेसी काय करूं ॥ ४ ॥
तुका ह्मणे संसृ न मनिती त्वांच । घेऊं पाह्ये प्राप्त यमदूत ॥ ५ ॥

॥ ६९८ ॥

तुटे मायाआळ विपदे भवार्थी । जरि लागे छंदु हरिनामें ॥ १ ॥
येर कर्म-धर्म करितां ये कळी । माजी तरला बळी कोण सांगी ॥ २ ॥
न पडवे वेर नव्हे साक्षाबोध । नामाचे प्रबंध पाठ करा ॥ ३ ॥
न साधवे योग न करवे धैर्यग्य । साधा भक्तिभाव संतसंगें ॥ ४ ॥
नव्हे अनुष्ठान न कळे ब्रह्मज्ञान । करावी सोपान कृष्णकथा ॥ ५ ॥
तुका ह्मणे बर्म दाबियेले संती । यापरती विभ्रान्ति भाणिक नाही ॥ ६ ॥

॥ ६९९ ॥

प्रपंचाची पीडा सोसी तो अचोरी । जया क्षणभरी नाम नये ॥ १ ॥
नाम नाठवितो आत्मया रामाचें । धिग जिणें त्याचें भवा मूळ ॥ २ ॥
भुळ तें पापाचें आचरण तयाचें । नाहीं राघवाचें स्मरण त्या ॥ ३ ॥
स्मरण भजन नावडे जयासी । आंझणीया दासी यमदूतां ॥ ४ ॥
चित्त न रामाचें न करी तो दोरी । एकांत तयासीं बोलों नये ॥ ५ ॥
नये त्याचा संग घेऊं ह्मणे तुका । भरितां पातका वाटेकरी ॥ ६ ॥

॥ ७०० ॥

ह्मणवितो हरी न ह्मणे त्याला । द्रवडा घडिला देहमाजी ॥ १ ॥
आयुष्यधन त्याचें नेळें यमदूती । भुलविला निमिती कामरंगें ॥ २ ॥
नावडे ती कथा देवळासी आतां । प्रियधनसुता लक्ष तेवें ॥ ३ ॥
कोण नेतो तवां घटिका दिवसा एका । कां रे ह्मणे तुका नागवसी ॥ ४ ॥

॥ ७०१ ॥

अंध चळे पिछें लागतें सत्वर । अवड ते फार तरले नामें ॥ १ ॥
अशौच तो बाधी आणि कां अक्षरां । नाम निदसुरा घेतां तरे ॥ २ ॥

नाम निदसुरा घेतां तरे । नाम निदसुरा घेतां तरे ॥ ३ ॥

अणिक् भजना बोधिल निषेध । नाम ते अमेद सकळां मुक्ती ॥४॥

तुका झणे तपें पाळिती पाळणी । वेद्या वदरुनि नेही नाये ॥ ५ ॥

॥ ६७२ ॥

विदाचें गव्हर न कळे पाठकां । अधिकार लोकां नाही-येरा ॥ १ ॥

विठोबाचें नाम सुखभ सोपारें । तारी एकसरें भवसिंधु ॥२॥ आच-

र्या असाध्य मंत्र तंत्र काळ । येर तो सकळ मूढ लोक ॥३॥ तुका

झणे किधि निषेध सोपळा । उच्छेद वा जाळा मारगाचा ॥ ४ ॥

॥ ६७३ ॥

आचे विठ्ठल नाही । तोचि प्रेतरूप पाहीं ॥१॥ धिग त्याचें ज्याळेपण ।

भार न साहे भेदिन ॥२॥ न वैसे कीर्तनी । गुण नाइके जो कानी ॥३॥ जा-

तां कांटाळे वेढळा । तोचि सुना मुखकाळा ॥ ४ ॥ हरिभक्तीविण । त्याचें

जळो स्नाहाणपण ॥५॥ तुका झणे तेणें । ब्रह्मा भागियेले उणें ॥६॥

॥ ६७४ ॥

विठ्ठलनामाचा नाही ज्या विश्वास । तो वसे वदास नरकामध्ये ॥ १ ॥

त्याची बोळतां होईल विटाळ । नव जाये तो जळस्तान करितां ॥२॥

विठ्ठल नामाची नाही ज्या आणवी । त्याची काळ घडी ठेकिताने ॥३॥

तुका झणे मज विठोबाची आण । जरी प्रतिवचन करिन त्याची ॥४॥

॥ ६७५ ॥

गंधे गुरुदास्य संसारियां । वैराग्य तरी भेणें कापे निषयां ।

सैसे नाम नव्हे पंडरीदाया । अया सायास न उभाती ॥१॥ झणोनि

गोड सर्व भावें । आंघोळी न लगे तोंड घुबार्चें । अर्बचाड जीवें ।

न लगे ज्याचें संसारा ॥ २ ॥ कर्मा तंब न पुने संसारिक । धर्म तंब

कळदायक । नाम विठ्ठलाचें एक । नाही दुःख भवाचें ॥३॥ न लगे

खांदणें मांढणें । आगमनिगमाचें वेळणें । अवघें तुका झणे । विठ्ठल

नामें आढलें ॥ ४ ॥

॥ ६७१ ॥

कर्मे धर्म नव्हती सांग । उण्या जंगे प्रतन ॥ १ ॥ भक्त्या काळें नासो-
वळी । दुसुभ भोळी भाविकां ॥ २ ॥ प्रायश्चितें पडती पायां । गाती
तवां वेण्णवां ॥ ३ ॥ तुका झणे नुपजे दोष । करा घोष आनंदें ॥ ४ ॥

॥ ६७२ ॥

अनुहात ध्वनि वाहे सकळां पिढीं । राम नाही तोंडीं कैसा संदे ॥ १ ॥
सकळां जीवांमाजी देव आहे खरा । देखिल्या दुसरा विण न तरे ॥ २ ॥
ज्ञान सकळांमाजी आहे हें साच । भक्तीवीण तेंच ब्रह्म नव्हे ॥ ३ ॥
काय मुद्रा कळल्या करान्या सांगतां । धीप न लागतां उन्मनीचा ॥ ४ ॥
तुका झणे नका पिडाचें पाळण । स्थापूं नारायण आतुडेना ॥ ५ ॥

॥ ६७८ ॥

नाम झणतां मोक्ष नाही । ऐसा वपवेळ करिती कांहीं । बधिर ज्हावें
त्यांचे ठायीं । दुष्ट वचन वाक्य ते ॥ १ ॥ ज्याचे राहिले मानसीं ।
तेचि पावळे तयासी । थांबवडतां मेलीं पितीं । भलतेसीं वाचाळे ॥ २ ॥
नवविधीचा निषेध । जेणें मुखें करिती वाद । जन्मा आले नीच ।
झूकरयाती संसारा ॥ ३ ॥ काय सांगों वेळोवेळां । आठव नाही थां-
डाळा । नामासाठीं वाळा । क्षीरसागरीं फोंडिलें ॥ ४ ॥ आपुळिया
नामासाठीं । लागे संसारापुराठी । फोडोनियां पोटी । वेद चारी
काढिले ॥ ५ ॥ जर्गी प्रसिद्ध हे बोली । नामें गणिका तारिली । आ-
णिकेंही उद्धरिलीं । पातकी महादोषी ॥ ६ ॥ जे हे पत्राडे गर्जेती ।
नाम प्रव्हादाच्या चित्तीं । जळतां बुडतां घातीं । हाखे हातीं विषाचे
॥ ७ ॥ काय सांगों ऐशीं किती । तुका झणे नामक्याडी । नरकाप्रती
जाती । निषेधिती तीं एकें ॥ ८ ॥

॥ ६७९ ॥

नाम आहे ज्ञानपात्री । जेथें गढे तेथेंचि काशी ॥ १ ॥ ऐसा नामाचा
महिमा । जाणे बाल्मीक संकर उमा ॥ २ ॥ नाम प्रव्हादवाळ । जाणे पापी
जगावेळ ॥ ३ ॥ नाम जाणे पो नारद । नामें भक्ता पश्य पद ॥ ४ ॥

नाम गणिकेतें तारी । पशु गजेंद्र उदारी ॥ ५ ॥ नाम जाणे हनुमंत ।
जपतासी महासंत ॥ ६ ॥ नाम जाणे शुकमूर्ति । जाणे राजा परि-
श्रुति ॥ ७ ॥ नाम जाणे तुका । नाहीं संसाराचा बोका ॥ ८ ॥

॥ ६८० ॥

ओळि भक्त भाव धरिती माचसी । त्यांसी हृषीकेशी जवळीच ॥ १ ॥
भाव नाहीं मनीं अभाविक सदा । त्याच्या मी खेदा काय सांगों ॥ २ ॥
गणिकेसारिंसी नामें उदरिलीं । सहाजें पडिलीं खटाटोपीं ॥ ३ ॥
तुका झणे काय शुद्ध माझी जाती । थोर केळी स्वार्ता हरितामें ॥ ४ ॥

॥ ६८१ ॥

हाकेसरसी ठडी । घालूनियां स्तंभ फोडी ॥ १ ॥ ऐसी कृपावंत कोण ।
भाळे विठ्ठलबांचून ॥ २ ॥ करितां आठव । भावोनियां घाली कर ॥ ३ ॥
तुका झणे गीती गाथा । नामें याची साधुन्यता ॥ ४ ॥

॥ ६८२ ॥

नाम साराबेही सार । शरणागत यमकिंकर ॥ १ ॥ नाम उत्तम
उत्तम । भाचे बोळा पुरुषोत्तम ॥ २ ॥ नाम जपतां चंद्रमौळी । नामें तरळ
सारहाकोळी ॥ ३ ॥ तुका झणे वर्ण काव । तारक विठोबाचे पाव ॥ ४ ॥

॥ ६८३ ॥

सामाचे पवाळे बोलवी पुराणें । होऊनि कीर्तन तुंघि ठेका ॥ १ ॥
अदिनाथा कंठी आगळा हा मंत्र । आवडीचें स्तोत्र सदा बोकी ॥ २ ॥
मागळें हें सार उत्तमा उत्तम । ब्रह्मकर्मा नाम एक तुमें ॥ ३ ॥
विहीं त्रिभुवनीं गमन नारदा । दासी विणा सका नाम मुली ॥ ४ ॥
परिश्रुती मृत्यु भावां दिवसांचा । मुक्त जाळी बाप्पा उबारिवां ॥ ५ ॥
ओळियाची कीर्ति वाढवी गहन । केळें रामायण रामा आधीं ॥ ६ ॥
अगुण निर्गुण तुज झणे वेद । तुका झणे वेद नाहीं नामीं ॥ ७ ॥

॥ ६८४ ॥

राणमविड् बीता । नायतारकमणिमा ॥ १ ॥ नामें नामीं

दोष । पुढें नाहीं गर्मवास ॥ २ ॥ जें निद्रिलें शाळें । वंय जाळें
नाममात्रें ॥ १ ॥ तुका झणे देसा । त्रिभुवर्ना नामठसा ॥ ४ ॥

॥ ६८५ ॥

हारिलीं बहुतें चुकवूनि घात । नाम हें अमृत स्वीकारितां ॥ १ ॥
नेणतां सायास सुद्ध आचरण । यातीकुळहीन नामासाठीं ॥ २ ॥ अग्न
मांघ घरी भक्तीचा पाळणा । आकार कारणा याचसाठीं ॥ ३ ॥ असुरीं
दाटली पाप होतां फार । मग फेही भार पृथिवीचा ॥ ४ ॥ तुका
झणे देव भक्तपण सार । कथतुकवेव्हार त्यासाठीं ॥ ५ ॥

॥ ६८६ ॥

गोठ जालें पोड घालें । अवचित बाचे आलें । झणतां पाप गेलें ।
विह्वलसें बाचेसी ॥ १ ॥ सत्य माना रे सकळ । उद्धरिला मज्जा
मेळ । पातकी खांडाळ । नामासाठीं आपुलिया ॥ २ ॥ चित्त पावले
आनंदा । सुखसमार्थीतें सदा । झणतां गोर्बिदा । वेळोवेळां वाचेसी ॥ ३ ॥
हें जाणती अनुभवी । जया चाड तो खोजवी । तुका झणे दावी । रूप
तेंचि भरुषा ॥ ४ ॥

॥ ६८७ ॥

तुम न मी कळिकाळ । मज नामाचा जिह्वाळा ॥ १ ॥ माझ
बळिया नेणसी कोण । संतां साहे नारायण ॥ २ ॥ शंख बघिला
झागरी । वेद घेउनि आला चारी ॥ ३ ॥ कुमें दैत्य बघिला जेठी ।
हातपाय लपवी पोटी ॥ ४ ॥ बाराहरूप धरिलें गाढें । धरा प्रतापें
बघिली दादे ॥ ५ ॥ हिरण्यकश्यप विदाविला । भक्त प्रल्हाद राखिला ॥ ६ ॥
बामन जाला दिनानाथ । बळी पाताळीं घातला दैत्य ॥ ७ ॥ छेदुनियां
सहस्र भुजा । कामधेनु आणिली बोझा ॥ ८ ॥ शिखा प्रतापें समग्रीं ठारी ।
स्थायी विभीषण रावण मारी ॥ ९ ॥ मागेनियां कंसराव । पिता खो-
डविला वसुदेव ॥ १० ॥ पांचाळीसी गाजितां वैरी । वझे आपण बाळा
हरी ॥ ११ ॥ गजेंद्र स्मरे रामराम । त्यासी पाववी वैकुण्ठधाम ॥ १२ ॥

॥ ६८८ ॥

इहणा बहुत सुसिखा अंतरा । मज विश्वमग कळों भाळें ॥ १ ॥
ह्रीयासी तुझे नाम जें ठेविलें । तयें उद्धरिलें गणिकेसी ॥ २ ॥
टिणी ते दोष बहु आचरली । नाम घेतां आली कहणा तुज ॥ ३ ॥
वय कोमळ तुझे नागयणा । ऐसें बहुतां जनां तारियेलें ॥ ४ ॥
का झणे सीमा नाहीं तुझे दये । कोमळ हृदय पांडुरंगा ॥ ५ ॥

॥ ६८९ ॥

झिया नामाचा विसर न पडावा । ध्येनीं तो राहावा पांडुरंगा ॥ १ ॥
गंगितळा मंत्र श्रीरामनामाचा । सर्वकाळ वाचा हेंचि धोळ ॥ २ ॥
फराटे नाम वाल्मीक बोलिला । तोही वंद्य केळा नागयणे ॥ ३ ॥
का झणे मज तुझाचि भगवसा । धांवुनियां कैसा येसी वेवा ॥ ४ ॥

॥ ६९० ॥

वसुखा अधिकागी । मुखें चबारी हरिनाम ॥ १ ॥ सर्वीमें तो सर्वो-
म । मुखी नाम हरीचें ॥ २ ॥ पेशी उभारिली बाहे । वेरी पाहें
गणी ॥ ३ ॥ तुका झणे येथें कांहीं । संवेह नाहीं भरवसा ॥ ४ ॥

॥ ६९१ ॥

व देऊनियां राखें पायांपासी । मो तों आहे रासी पातकाची ॥ १ ॥
तकाची रासी झणतां लागे बेळ । ऐके तो कृपाळ नारायण ॥ २ ॥
रायणनामें अवघें सांग जालें । असंगचि केलें एकमय ॥ ३ ॥
मय जालें विठोबाच्या नामें । भेदाभेदकर्में आणिक कांहीं ॥ ४ ॥
का झणे चितीं चितिलें जें होतें । तें होय आपैंतें नामें याच्या ॥ ५ ॥

॥ ६९२ ॥

म विस आजि डोळियां लाधला । आनंद देखिला धनीबरी ॥ १ ॥
जालें मुख निवाली रसना । नाम नारायणा घोष करू ॥ २ ॥
म हें मस्तक सर्वांग शोभलें । संतांचीं पावलें लागताती ॥ ३ ॥
म आजि पंथ चालती पावले । टाळिया शोभले धन्य कर ॥ ४ ॥
म तुका झणे आशांसी फावलें । पावलों पावले विठोबाची ॥ ५ ॥

॥ ६९३ ॥

काय करतील केडी निव्ध पावें । वसे नाम ज्याचें विठोबाचें ॥ १ ॥
तुजें तुकाराम लागला राखी । जळतील तैसी क्षणमात्रें ॥ २ ॥ वि
ष्णुमूर्तिपाद पाहातां चरण । तेथें कर्म कोण राहूं शके ॥ ३ ॥ तुका
रणे नाम आली महाबोव । जेथें होय प्रोव कीर्तनाचा ॥ ४ ॥

॥ ६९४ ॥

फोडिलें भांडारें । माप घेऊनियां करें ॥ १ ॥ केडी हरिनामाची बरो । मा
नितळें आतां सरो ॥ २ ॥ वेशांत सुकाळ । जाळा हारपळा काळ ॥ ३ ॥
जाणें धर्मीबरी । तुका णणे काहान थोरी ॥ ४ ॥

॥ ६९५ ॥

कागळें भरतें । प्रहानंवाचें वरतें ॥ १ ॥ जाळां हरिनामाचा साहा ।
सीढ कागळें करारा ॥ २ ॥ घेसोनि सकळ । बाळ चालिले गो
पाळ ॥ ३ ॥ तुका णणे वाट । वरवीं सांपडली नीट ॥ ४ ॥

॥ ६९६ ॥

आमिबाचिये आसे गळ गिळी मासा । फुटोनियां वसा मरण पावें ॥ १ ॥
मरणाचे वेळे करी तळमळ । आठवी कृपाळ तये वेळी ॥ २ ॥ म
णकारी आत्म्या नाम आलें मुखा । तुका णणे सुखा पार नाही ॥ ३ ॥

॥ ६९७ ॥

सत्य साच करें । नाम विठोबाचें बरें ॥ १ ॥ जेणें तुटली बंधनें । कभ
कोडी कीर्ति जेणें ॥ २ ॥ भाव ज्याचे गांठी । त्यासी छाम पड
कडी ॥ ३ ॥ तुका णणे मोळा । जिणूं जाणे कळिकाळा ॥ ४ ॥

॥ ६९८ ॥

बुटे भवभोग । संचितक्रियमाणभोग ॥ १ ॥ ऐसें विठोबाचें नाम
वधारितां खंडे जन्म ॥ २ ॥ वसों न सके पाप । पळे त्रिजिब
ताप ॥ ३ ॥ तुका णणे माया । होय दासी जने पायां ॥ ४ ॥

॥ ६९९ ॥

तुजें नाम गोड तव गोड । पुरे कोड सकळी ॥ १ ॥ रसना वेतां रस

विटे । घेतां घोट अधिक हें ॥ २ ॥ आणिकां रसें मरण गांठी । येणें
तुटा संसारें ॥ ३ ॥ तुका झणे आहार जाला । हा विठ्ठल जाणांसी ॥ ४ ॥

॥ ७०० ॥

निअल्यानें गातां उभा नारायण । नैमल्या कीर्तन करितां होले ॥ १ ॥
उभा राहोनियां मुखीं नाम बदे । नाचे नामा छवें गोविंद हा ॥ २ ॥
मारगीं चालतां मुखीं नाम वाणी । उभा चक्रपाणी मार्गे पुढें ॥ ३ ॥
तुका झणे थासी कीर्तनाची गोडी । प्रेमें घाली उडी नामांसाठीं ॥ ४ ॥

॥ ७०१ ॥

काय करील तें नव्हे विमंभर । सेवकां दारिद्र्य लाज नाही ॥ १ ॥
मजपासूनि हें पडिलें अंतर । काय तो अन्हेर करूं जाणें ॥ २ ॥
नामान्य चितनें नासी गर्भवास । नेदी करूं आस आणिकांची ॥ ३ ॥
तुका झणे नेणों किती वायां गेले । तयां उदरिलें पांढुरें ॥ ४ ॥

॥ ७०२ ॥

आलें फळ तेव्हां राहिलें पित्रोत । जरि तें जवन होय घेंटी ॥ १ ॥
नामैचि सिद्धि नामेंचि सिद्धि । व्यभिचारबुद्धि न पवतां ॥ २ ॥
घालिला पंथ तो पावकीळ ठाय । जरि आढ तया नये कांहीं ॥ ३ ॥
तुका झणे मध्ये पडती आघात । वेणें होय घात हाणि लाभ ॥ ४ ॥

॥ ७०३ ॥

व्याचे गर्जेतां पवाडे । कळिकाळ पायां पडे ॥ १ ॥ तो हा पंढरीचा
राणा । पुसा सा चौं अठरां जणां ॥ २ ॥ चितितां जयासी । भुक्ति-
मुक्ति कामारी दासी ॥ ३ ॥ वैकुंठासी जावें । तुका झणे व्याख्या नावें ॥ ४ ॥

॥ ७०४ ॥

नाम घेतां कंठ शीतळ शरीर । इद्रियां व्यापार नाठवती ॥ १ ॥
होव गोमटे हें अमृतासी वाढ । केला कईवाढ माझ्या विसें ॥ २ ॥
मेमरसें जाली पुष्ट अंग हांकि । विविध साजिती ताप अगे ॥ ३ ॥
तुका झणे तेवें विकाराची घात । घोलें नवे दिव सकळांन ॥ ४ ॥

॥ ७०५ ॥

मुक्ती नाम हातीं भोळ । ऐसी साक्ष बहुतांसी ॥ १ ॥ वैष्णवांस
माल खरा । तुगतुरा वस्तूमी ॥ २ ॥ भस्म वंड न लगे काठी । तीर्था
आटी भ्रमण ॥ ३ ॥ तुका झणे जाडकाठी । नाहीं भेटी देवाचे ॥ ४ ॥

॥ ७०६ ॥

विठ्ठल नावाडा फुकाचा । आळवित्या साटीं वाचा ॥ १ ॥ कटीं कर
जैसे तेसे । उभा राहिला न बैसे ॥ २ ॥ न पाहे सिंदोरी । आसी फुल
न मिचारी ॥ ३ ॥ तुका झणे भेटी । हाक देतां चढाउठी ॥ ४ ॥

॥ ७०७ ॥

हो कां दुराचारी । वाचे नाम ओ उच्चारि ॥ १ ॥ त्याचा दास मी मंडिय ।
कायावाचामनेंसहित ॥ २ ॥ नखो भाव चित्ती । हरिचे गुण गातां गी-
तीं ॥ ३ ॥ करी अनाचार । वाचे हरिनाम उचार ॥ ४ ॥ हो कां भलतें कुक ।
भुवि मयवा चांडाळ ॥ ५ ॥ राणवी हरिचा दास । तुका झणे धन्य त्यास ॥ ६ ॥

॥ ७०८ ॥

भेशभेदाळा न घडे घालितां । आठवा रे आठां नारायण ॥ १ ॥
येणें एक केळें अवघें होय सांग । अच्युताच्या योगें नामें छंदें ॥ २ ॥
ओवरे सळाळ खोर वाटा घेसी । पावळें मारिती सिवेपाहीं ॥ ३ ॥
तुका झणे येथें भावेंविण पार । न पविजे सार हेंचि आहे ॥ ४ ॥

॥ ७०९ ॥

जेथें आठवती स्वामीचे ते पाय । उत्तम तो ठाय रम्य स्थळ ॥ १ ॥
रान अथवा घर एकांत छोकांत । समाधान चित्त तें ते घडी ॥ २ ॥
धन्य तो हा काळ सरे आनंदरूप । वाहातां संकरूप गोविंदाचे ॥ ३ ॥
तुका झणे लाबकाल तेंचि जीणें । भाग्य नारायण उत्तम तें ॥ ४ ॥

॥ ७१० ॥

कस्तूरीचें रूप अति हीनवर । माळी असे सार मोळ तया ॥ १ ॥
आणीक ही तैसी धंदनाचीं झालें । परिमळें वाढे मोळ तयां ॥ २ ॥
काय रूपें असे परीस सांगला । घाल केळी मोळ तयां ॥ ३ ॥

गी आदितां नये बारा रुके । गुणें मोलें विकें सहस्रवरी ॥ ४ ॥
होने नाही आदीधर्मे काम । ज्याचे मुखी नाम तोचि धन्य ॥ ५ ॥

॥ ७११ ॥

नामधिका । आतां कलिकाळासी घळा ॥ १ ॥ रोखा माना कीं
माना । रोखा सिका तत्समाना ॥ २ ॥ रोखा न मना सिका न
। ज्वन करा नाककाना ॥ ३ ॥ सिका न मनी रावण ।
केलें निसंतान ॥ ४ ॥ सिका मानी हळाहळ । जालें सर्वांगी
॥ ५ ॥ तुका झणे नाम सिका । पटीं बैसलों निजसुख ॥ ६ ॥

॥ ७१२ ॥

तां टांजणी । येथें कांहीं आढवणी ॥ १ ॥ जिह्वा अमुप करी
। विठ्ठल पिकळा माझा बाप ॥ २ ॥ तुका* झणे सर्वकाळ । अ-
नोविंद गोपळ ॥ ३ ॥

॥ ७१३ ॥

में अन्न । हरिषितनीं भोजन ॥ १ ॥ येर वेठ्या पोह भरि ।
मसकाचे परी ॥ २ ॥ जेऊनि तो धाळा । हरिषितनीं केळा
॥ ३ ॥ तुका झणे चवी आलें । जें कां मिश्रित विठ्ठलें ॥ ४ ॥

॥ ७१४ ॥

केलें हे विनंती । मज नको हे मुक्ति । तया इच्छा गति । हेंचि सुख
॥ १ ॥ या वैष्णवांचे चरी । प्रेमसुख इच्छा करी । सिद्धिसिद्धि हारी ।
गोहूनि वध्या ॥ २ ॥ नको वैकुंठीचा वास । असे तया सुखा नास ।
स हा रस । कथाकार्त्तों नामाचा ॥ ३ ॥ तुझा नामाचा महिमा ।
कळे वेपद्यामा । तुका झणे आझा । जन्म मोह यासाटी ॥ ४ ॥

॥ ७१५ ॥

में वास करी ॥ मुखीं उबारितां हरी ॥ १ ॥ प्रेमें पावें तया
। भोजवीत या वैष्णवां ॥ २ ॥ प्रेम पाठीं लागे बळे । मज

आठही प्रहर । बारा मास निरंतर ॥ ३ ॥ तुका झणे बापी जवळता
। वेसां जरी ॥ ४ ॥ * फळा पावलेच आहे

वेखोनिवां भोळे ॥३॥ प्रेम न कळे दबडितां । शिरे वळें जेथें कणा ॥
तुका झणे भोर आशा । प्रेमा खरी दिव्यदासां ॥ ५ ॥

॥ ७१६ ॥

बंदू धरणरण सेवू उट्टावळी । पूर्वकर्मा होळी करुनी सांबं ॥ १ ॥
अमुच हें गांठीं बांधूं भांडवल । अनाथा विटुल आझां जोगा ॥ २ ॥
अवघे होती लाम एका था भितने । नामसंकीर्तने गोंविंदाच्या ॥ ३ ॥
जन्ममरणाच्या खुंदतील खेवा । होईल हा सोपा सिद्ध पंथ ॥ ४ ॥
गेले पुढें त्याचा शोधांत मारग । चला जाऊं माग घेत अक्षी ॥ ५ ॥
तुका झणे चालूं जीवपणा चिरा । आऊं त्या माहेरा निजाचिया ॥ ६ ॥

॥ ७१७ ॥

नामाची आवडी तोचि जाणा देव । तू धरीं संदेह कांहीं मनीं ॥ १ ॥
ऐसें मी हें नाहीं बोलव नेणतां । आणोनि संमता संतांचिया ॥ २ ॥
नाम झणे तया आणीक सावन । ऐसें हें वचन बोलों नये ॥ ३ ॥
तुका झणे सुख पावे या वचनीं । ज्याचीं शुद्ध दोन्ही मायबापे ॥ ४ ॥

॥ ७१८ ॥

हरिनाम बेली पावली विस्तार । फळीं पुष्पीं भार वेस्तावळी ॥ १ ॥
तेथें माझ्या मना होई पक्षिराज । साधावया काज तृप्तीचें या ॥ २ ॥
मुळींचिया बीजें दाखविली गोडी । लवकरचि जोडीं जालियाची ॥ ३ ॥
तुका झणे क्षणक्षण मातो काळ । गोडीं ते रसाळ अंठरेळ ॥ ४ ॥

कीर्तनपर अभंग.

॥ ७१९ ॥

हरिकथे नाहीं । विश्वास त्याचे ठायीं ॥ १ ॥ त्याची बाणी अमंगळ ।
उवराचे बीळ ॥ २ ॥ सांडुनी हा रस । करिती आर्णाक सायास ।
तुका झणे पिशीं । बासां गेलीं किती ऐसीं ॥ ३ ॥

॥ ७२० ॥

मंगल वाणी । नये आइकों ते कानी ॥ १ ॥ जो हे वृषी हरिकथा
कथा । त्यासि क्षयरोगव्यथा ॥ २ ॥ याति दर्प छेष्ट । परि तो चां-
गळ पाविष्ट ॥ ३ ॥ तुका झणे पाप । माथ नावडे वया बाप ॥ ४ ॥

॥ ७२१ ॥

म अमृताची धार । वाहे देवा ही समोर ॥ १ ॥ ऊर्ध्वबाहिनी हरिकथा ।
गुटमणि सकळां तीर्या ॥ २ ॥ शिवाचें जीवन । आळी महादोष
कीर्तन ॥ ३ ॥ तुका झणे हरि । इची स्तुति वाणी भोरी ॥ ४ ॥

॥ ७२२ ॥

जवीट हें क्षीर हरिकथा मावळी । सेवितां सेविती वैष्णवजनीं ॥ १ ॥
अमृत राहिलें लाजोनि माघारें । येणें रसें धोरें मज्जनवें ॥ २ ॥ पतित
पातकी पावनपंगती । चतुर्भुज होती देवाऐसे ॥ ३ ॥ सर्व सुखें तथा
मोहोरवी ठाया । जेथें दाटणी या वैष्णवांची ॥ ४ ॥ निर्गुण हें सोंग
परिलें गुणवंत । धरुनियां प्रीत गाये नाचे ॥ ५ ॥ तुका झणे केडीं
साधनें गालणी । सुलभ कीर्तनी होवनी ठेळा ॥ ६ ॥

॥ ७२३ ॥

भाणीक नका करूं चेष्टा । व्हाळ कष्टा वरपटी ॥ १ ॥ सुखें करा
हरिकथा । सर्वथा हे तारीख ॥ २ ॥ अनाथाचा नाथ देव । अनुभव
जल्य हा ॥ ३ ॥ तुका झणे बहुतां रीती । धरा चिन्ती सकळ ॥ ४ ॥

॥ ७२४ ॥

आजेंदें कीर्तन कथा करीं घोष । आवडीचा रस प्रेमसुख ॥ १ ॥
मज या आवडे वैष्णवांचा संग । तेथें नाहीं लाग कळिकाळा ॥ २ ॥
स्वल्प मंत्र वाचे बैसलासे निका । रामकृष्ण सखा नारायण ॥ ३ ॥
विचारितां दुर्जे वाटे मज लाज । उपदेशे काज आणिक नाहीं ॥ ४ ॥
तुका झणे विषय रंगळेंसे ठायीं । माझे तुझ्या पायीं पांजरंगा ॥ ५ ॥

॥ ७२५ ॥

कथा करोनियां द्रव्य घेती देती । तयां अबोगति नरकवास ॥ १ ॥
 हजरव कुंभपाक भोगिती यातना । नये नारायणा करुणा त्यांची ॥ २ ॥
 असिद्धद्वगधारा छेदिती सर्वांग । तमभूमी अंग लोढविती ॥ ३ ॥
 तुका झपे तया नरक न चुकती । सांपडले हातीं यमाचिया ॥ ४ ॥

॥ ७२६ ॥

कथा करोनियां मोळ ज्याचें घेती । तेही दोषे जाती नरकामध्ये ॥ १ ॥
 ब्रह्म पूर्ण करा ब्रह्म पूर्ण करा । अखंडित स्मरा रामराम ॥ २ ॥
 मधुरवाणीक्या नका पडों भरी । जाल यमपुरी भोगावया ॥ ३ ॥
 तुका झपे करी ब्रह्मांड ठेंगणें । हात पसरि जिणें धिग लावें ॥ ४ ॥

॥ ७२७ ॥

कथाकाळींची मर्यादा । सांगतो ते भावें यदा । प्रीतीनें गोविंदा
 हेंचि एक आवडे ॥ १ ॥ टाळ वाद्य नृत्य गीत । भंवःकरणें प्रेम
 भरित । वाणिता तो कीर्त । कडावने लेखावा ॥ २ ॥ नये अळख
 सोडूं अंग । कथे कानवडें हुंग । हेळणेचा रंग । चावी तो चांदाळ
 ॥ ३ ॥ तोंडी विडा माने ताठा । थोरपणें घाली गेंडा । चिन्हा नेदी
 नामपाठा । गोष्टी लावी तो चांदाळ ॥ ४ ॥ कथे ह्छी मान । दा
 वूनियां थोरपण । राजा संकोष न । लुगडीं सांबरी तो चांदाळ ॥ ५ ॥
 आपण बैसे बाजेवरी । सामान्य हरिच्या दासां घरी । तरि तो सु
 लावरी । वाहिजे निश्चयेसी ॥ ६ ॥ येतां न करी नमस्कार । क
 जोडोनियां नस । न क्षणतां थोर । आणिकां खेटी तो चांदाळ ॥ ७ ॥
 तुका विनवी जना । कथे नाणावें अवगुणा । करा नारायणा । क
 समर्पक भावें ॥ ८ ॥

॥ ७२८ ॥

कथा देवाचें प्यान । कथा साधना मंडण । कथे ऐसें गुण्य । अ
 णीक नाहीं सर्वथा ॥ १ ॥ ऐसा साच खरा भाव । कथेमाजी चम
 वेस ॥ २ ॥ मंत्र स्वल्प खडा । कथारिवां वाचे सना । कथलां नारा

गणा । क्षुब्धे जलती महा दोष ॥ ३ ॥ भावें करितां कीर्तन । हरि
हारी आजीक जन । भेटे नारायण । संदेह नाही झणे तुका ॥ ४ ॥

॥ ७२९ ॥

कथा दुःख हरी कथा मुक्त करी । कथा थाचि बरी विठोबाची ॥ १ ॥
कथा पाप नासी उद्धरिले दोषी । समाधि कथेसी मूढजना ॥ २ ॥
कथा तप ध्यान कथा अनुष्ठान । अमृत हे पान हरिकथा ॥ ३ ॥
कथा संत जप कथा हरी ताप । कथाकाळी कांप कळिकाळासी ॥ ४ ॥
तुका झणे कथा देवाचेही ध्यान । समाधि लागोन उभा तेथें ॥ ५ ॥

॥ ७३० ॥

कथेचा उलंघ तो अधमां अवध । नाबळे ज्या नाम जोळखा तो ॥ १ ॥
कासया जीऊन जाला भूमी भार । अनवपकार माते कुंसी ॥ २ ॥
निद्रेचा आडर जागरणीं बीट । त्याचे पोटीं फिट कुपध्याचें ॥ ३ ॥
तुका झणे दोन्ही बुढविडीं कुळें । ज्याचें तोंड काळें कथेमाजी ॥ ४ ॥

॥ ७३१ ॥

कथे वेस्तोनि सादरें । सुखचर्चा परस्परें । नवल काय तो उद्धरे । आजीक
घरे सुगंधें ॥ १ ॥ पुण्य घेई रे फुकाचें । पाप दुष्ट वासनेचें । पेरिल्या बी-
जाचें । फळ घेई शेवटीं ॥ २ ॥ कथा विरस पाही आळसें । छळणा करुनि
जोडी रस । बुढवी आपणासरिसें । विटाळसें नावेसी ॥ ३ ॥
छळन भंदनाचिये परी । दुर्जन वेष्टायार्गे बुरी । राहो झणे हरि ।
मिंतवी करी तुका हे ॥ ४ ॥

॥ ७३२ ॥

करावें कीर्तन । मुखें गावे हरिचे गुण ॥ १ ॥ मग काहीं नव्हे बाधा ।
नाम दुर्जनाच्या कोषा ॥ २ ॥ शांतिसङ्ग हातीं । काळासी ते नाग-
विती ॥ ३ ॥ तुका झणे दाता सखा । ऐसा अनंतासारखा ॥ ४ ॥

॥ ७३३ ॥

कथा त्रिषेणीसंगम । देवभक्त आणि नाम । तेथींचें वृत्तम । परंपरज
कीर्तनां ॥ १ ॥ जलती दोषांचे बोंगर । बाळ बोवी मारीनर । माती पेकती

झाडर । जे पवित्र हरिकथा ॥२॥ तीथें तथा ठाया येती । पुनीत व्हावया ।
पर्वकाळ पायांन तळीं वसे वैष्णवां ॥३॥ अनपम्य हा महिमा ।
नाही यावया उपमा । तुका झणे ब्रह्मा । नेणे वर्णू या सुखा ॥४॥

॥ ७३४ ॥

कथा हें भूषण जनामध्ये सार । तरले अपार बहुत येणें ॥ १ ॥
मीचिचे कुळींचा घेंचा वंश होय । हरीचे जो गाथ गुणवाद ॥ २ ॥
देव त्याची माथां बंदी पायधुळी । दीप जाला कुळीं वंशाचिये ॥ ३ ॥
त्याची निहा करी त्याची कुष्ट वाणी । सुख संवदणी रजकाची ॥ ४ ॥
तुका झणे नाही चोरोचा व्यापार । विठ्ठलाचें सार नाम ध्यावें ॥ ५ ॥

॥ ७३५ ॥

कीर्तन चांग कीर्तन चांग । होय अंग हरिरूप ॥ १ ॥ प्रेमाळंदें नाचे
कोळे । हारपळा देहभाव ॥ २ ॥ एकदेशी जीवकळा । हा संकळीं
सोयरा ॥ ३ ॥ तुका झणे सरळा देव । गेला भेव त्या काळें ॥ ४ ॥

॥ ७३६ ॥

कीर्तनाचा विकरा मातेचें गमन । भाड स्वार्थि धन विटाळ सो ॥१॥ हरि-
भक्ताची माता हे हरिगुणकीर्ति । इजवर पोट भरिती चांदाळ वे ॥२॥
अंजल हा ऐसें कल्पांती करीना । भाड हे स्वार्थना जननीची ॥ ३ ॥
तुका झणे त्याचें दर्शनही सोटे । पूर्वजांसी नेटें नरका घाडी ॥४॥

॥ ७३७ ॥

कीर्तनाक्या सुखें सुखी होय देव । पंदरीचा राव संगी आहे ॥१॥
भक्त जाय सदा हरिकीर्ति गात । त्यासर्वें अनंत हिंदतसे ॥२॥ त्रैलोक्य
भ्रमण करीत नारद । त्यासर्वें गोविंद फिरतसे ॥ ३ ॥ नारद संजुळ
सुस्वरें गीत गाये । मागीं चालताहे संगें हरि ॥४॥ तुका झणे त्याला
गोडी कीर्तनाची । नाहीं आणिकांची प्रीति ऐसी ॥ ५ ॥

॥ ७३८ ॥

लोकरी आधण होय पाकसिद्धि । हें तों पडों कधीं झकेचि ना ॥ १ ॥

सापराधे अंगी वासितां परिष । न पाकटे कील काविक्रिया ॥ २ ॥
पाकटे बागरी रिचवितां जळ । तुका झणे खळ तैसे कथे ॥ १ ॥

॥ ७३९ ॥

गायत्री विक्कोन पोट जे आळिती । तयां होय गति यमलोकी ॥ १ ॥
कन्येचा जे नर करिती बिकरा । ते जाती अघोरा नरकपाता ॥ २ ॥
नाम गाऊनियां द्रव्य जे मागती । नेणों तयां गति कैसी होय ॥ ३ ॥
कैसें होइल त्यांचें तेष हो जाणती । आझांसी संगती नळगे त्यांची ॥ ४ ॥
आमुचा सांगाती आदे तो श्रीहरि । न लगे दुराचारी तुका झणे ॥ ५ ॥

॥ ७४० ॥

जेथें कीर्तन करावें । तेथें अन्न न खेवावें ॥ १ ॥ तुका काढूं नये भाळा ।
साळ घाळूं नये गळां ॥ २ ॥ तदावृषभासी दाणा । तृण मागों नये
जाणा ॥ ३ ॥ तुका झणे द्रव्य घेती । देती तेही नरका जाती ॥ ४ ॥

॥ ७४१ ॥

जळती कीर्तने । दोष पळतीज विजे ॥ १ ॥ हेचि बळिर्वस गावें ।
आनंद करूं दिंडीपुढें ॥ २ ॥ कळि पापाची हे मूर्ति । नामखड्ग
वेऊं हातीं ॥ ३ ॥ तुका झणे जाऊं । बळें दमामे ही काढूं ॥ ४ ॥

॥ ७४२ ॥

डाळबोळ सुख नामाचा गजर । घोषे जयजयकार ब्रह्मानंद ॥ १ ॥
गडदडके दिंडी पताकांचे भार । आनंद अपार ब्रह्मादिकां ॥ २ ॥
आनंदें वैष्णव जाती लोटांगणी । एक एकाहूनि भद्रजाति ॥ ३ ॥
तेजें सुखें सुटे पाषाणा पासर । नष्ट खळ नर शुद्ध होवी ॥ ४ ॥
तुका झणे सोपें वैकुंठासी जातां । रामकृष्ण कथा देवि वाद ॥ ५ ॥

॥ ७४३ ॥

आ हरिदासांची भेटी घेतां । नरका उभयतांसी जातां ॥ १ ॥ मातेपरी
बोरी कथा । भाव घेतां न साजे ॥ २ ॥ देतां घेतां नरकासी । उभयतांसी
रवार ॥ ३ ॥ तुका झणे नरकायां । जाती हांचा घरोनि ॥ ४ ॥

॥ ७४४ ॥

हृषीकेश सांति । तेथें देवाचि वसति ॥ १ ॥ पावे धांवोनिचां
वसत । राहे धरोनियां थारा ॥ २ ॥ कीर्तनाचे वाटे । बराहिया ऐसा
कोटे ॥ ३ ॥ तुका झणे घडे । पूजा नामें देव जोडे ॥ ४ ॥

॥ ७४५ ॥

हीन आणि दुर्बळांसी । सुखरासी हरिकथा ॥ १ ॥ तारूं भवसाग-
रीं । संवनीच अधिकार ॥ २ ॥ चरित्र तें उभारावें । केळें हें
गोकुळी ॥ ३ ॥ तुका झणे आवडी घरी । कृपा करी झणजनी ॥ ४ ॥

॥ ७४६ ॥

वीर तो कारण । साझा होतो नारायण । नेदी होऊं सीण । वाहों
विता दासांसी ॥ १ ॥ सुखें करावें कीर्तन । हवें गावे हरिचे गुण ।
काही सुदर्शन । आपणचि कळिकाळ ॥ २ ॥ जीव बेची माता ।
माळा जडभारी होतां । तो तों नव्हे दाता । प्राकृतां यांसारिका
॥ ३ ॥ हें तों साझ्या अनुभवे । अनुभवा आळें जीवें । तुका झणे
वसत व्हावें । आहाच नये कारणा ॥ ४ ॥

॥ ७४७ ॥

ज राहे झण एक नैकुंठी । क्षीरसागरीं त्रिपुटी । जाय तेथें दगदी ।
विष्णूची धांवोनि ॥ १ ॥ भाविक मे माये मोळें गुणाचें । आवडे
तयाचें नाम घेतां तयासी ॥ २ ॥ जो नातुडे कवणियेपरी । तपें दानें
मोर्ते योरी । झणतां वाचे हरी । राम कृष्ण गोविंदा ॥ ३ ॥ थोडा
भुवनें जया पोटी । तो राहे भक्तांचिये कंठी । करुनियां साटी ।
चित्त प्रेम दोहीची ॥ ४ ॥ जया रूप ना आकार । धरी नाना अवतार ।
जितही हजार । नावें ठेवनि आपणां ॥ ५ ॥ ऐसा भक्तांचा जणी । पाहतां-
आगमीं पुराणीं । नाहीं तुका झणे ध्यानीं । तो कीर्तनीं नाचतसे ॥ ६ ॥

॥ ७४८ ॥

ज काहिजे जपे न लाहिजे तपें । आझांसी हें सोयें गोरीं गातां ॥ १ ॥
ज काहितां पयन न करितां धारणा । तो नाचे कीर्तनामाजी हरि ॥ २ ॥

क्यासी नाहीं रूप आणि आकार । सोचि कटी कर उभा विटे ॥ ३ ॥
अनेत प्रभांवे ज्याचिया पोटी । तो आह्वां संपुष्टो भक्तिभावे ॥ ४ ॥
तुका झणे वर्ये जाणती लढिवाले । जें होती निर्मळे अंतर्बाही ॥ ५ ॥
॥ ७४९ ॥

न वजे वांवां कांहीं ऐकतां हरिकथा । आपण कथितां वांवां न वजे ॥ १ ॥
न वजे वांवां कांहीं देवळासी जातां । देवासी पूजितां वांवां न वजे ॥ २ ॥
न वजे वांवां कांहीं केलिया तीर्थे । अथवा कां व्रत वांवां न वजे ॥ ३ ॥
न वजे वांवां जाले संतांचे दर्शन । शूद्र आचरण वांवां न वजे ॥ ४ ॥
तुका झणे भाव असतां नसतां । सायास करितां वांवां न वजे ॥ ५ ॥
॥ ७५० ॥

नामाचें धितम प्रगट पसारा । असाल तें कां जेथें तेथें ॥ १ ॥
सोडवील माझा स्वामी निश्चयेसी । प्रतिज्ञा हे दासीं केली आर्क्षी ॥ २ ॥
गुण दोष नाहीं पाहान कीर्तिनी । प्रेमें चक्रपाणी वश्य होय ॥ ३ ॥
तुका झणे कबु धाटतो प्रपंच । रोकडे रोमांच कंठ दाटे ॥ ४ ॥
॥ ७५१ ॥

पानें जो खाईल बैसोनि कथेसी । घडेल त्यासी गोहत्या ॥ १ ॥
उमासू ओढोनि काढील जो धूर । पुढेल तें घर तेणें पावें ॥ २ ॥
कीर्तिनीं बडबड करील जो कोणा । बेदुक होउनी येइल जन्मा ॥ ३ ॥
ज्याचिये मनीं कथेचा कंटाळा । होती त्या वांडाळा बहु जाण ॥ ४ ॥
जाच होती पाठीं उडती यमवृंढ । त्याचें कालें तोंड तुका झणे ॥ ५ ॥
॥ ७५२ ॥

वर्ये माझ्या केलें मनें । पंथें येथें निघालें ॥ १ ॥ अमर्येच जावें
झाया । देवराया प्रतापें ॥ २ ॥ साधनाचा न लगे पांग । अवघे सांग
कीर्तन ॥ ३ ॥ तुका झणे सत्ता थोरी । कोण करी खोळंबा ॥ ४ ॥
॥ ७५३ ॥

गोळाचे गौरव । नव्हे माझा हा अनुभव ॥ १ ॥ माझी हरिकथा
आवळी । नव्हे आणिकांसी पांगिळी ॥ २ ॥ व्याली वाढविलें

निजपदीं निजविठें ॥ ३ ॥ दाटली वो रसें । त्रिभुवन प्रसर्यें ॥ २ ॥ विष्णु जोडी कर । साधां रज बंदी हर ॥ ५ ॥ तुका झणे पळ । तोरही हा कळिकाळ ॥ ६ ॥

॥ ७५४ ॥

आग्वाळगीं छांवावळे । देवघर्म ते राहिले ॥ १ ॥ कसे जावां जाळखे मन । प्रपंचाचें मोटें ज्ञान ॥ २ ॥ असंढप्रीती जाया । नेजे अजनाच्या ठावा ॥ ३ ॥ कथाकीर्तन घनाचें । सर्वकाळ विचरीं जाणे ॥ ४ ॥ तुका झणे पंढरिराया । ऐसे जन्मविले वांशां ॥ ५ ॥

॥ ७५५ ॥

जावभक्तिवाहें करावें कीर्तन । आशाबद्ध मन करूं नये ॥ १ ॥ अन्न पाणी धन द्रव्य नारायण । विठ्ठला वांचून धोडूं नये ॥ २ ॥ सप्रेम करावें देवाचें कीर्तन । भय या सोडून शरीराचें ॥ ३ ॥ तरी मग जोडे विठ्ठलनिधान । केळिया कीर्तन सिद्धि पावे ॥ ४ ॥ देव जोडिलिया तथा काय सणें । तुका झणे मन धीट करा ॥ ५ ॥

॥ ७५६ ॥

भूमीवरी कोण ऐसा । गांजूं झळे हरिच्या दासा ॥ १ ॥ सुखें नाश्वर हो कीर्तनीं । जयजयकारें गर्जी वाणी ॥ २ ॥ काळा सुटे पळ । आली हरितें सकळ ॥ ३ ॥ तुका झणे चिरीं । याच माना हे निश्चिती ॥ ४ ॥

॥ ७५७ ॥

मुनिचिया घरा कोण जाव मूळ । देखोनियां गूळ घांच घाली ॥ १ ॥ याचकाविण काय खोळंबळा दावा । तोचि घांवे हिता आपुळिया ॥ २ ॥ पदक अन्न काये झणे मज खा ये । भुकेला तो जाये चोजवीत ॥ ३ ॥ व्याधी पिडिल्या घांवे वैद्याचिया घरा । दुःखाच्या परिहारा आपुळिया ॥ ४ ॥ तुका झणे जया आपुळें स्वहित । करणें तोचि प्रीत भरी कसे ॥ ५ ॥

॥ ७५८ ॥

बन सणि वृक्षां ये । तुझां नाहीं वेयें सत्ता । जेथें होय कथा । सदा चोच जावावा ॥ १ ॥ नका जाऊं तथा गांवां । नामधारकाच्या शिवां । सुदोष

जाका। वरदी फिरे भोंवकी ॥ २ ॥ चक गदा बेडनी हरि। उभा अले
लखि हारी। लखी कामारी। रिद्धिसिद्धी सहित ॥ ३ ॥ ते बाळिया-
शिरोमणी। हरिभक्त बे भेदिनी। तुका झणे कानी। यम सांगे दूतनि ॥ ४ ॥

॥ ७५९ ॥

वा रे नाचो अवघेजण। भावें प्रेमें परिपूर्ण ॥ १ ॥ गाऊं पंढरीचा
राणा। क्षेम देवनि संतजना ॥ २ ॥ सुख फुकासाठी। साचे हरि-
नाम बोसाठी ॥ ३ ॥ प्रेम वाढितो उदार। देतां नाही साजाबोर ॥ ४ ॥
भापें पळाळीं बापुडी। काळ झाल्य देशभडी ॥ ५ ॥ तुका झणे
चन्य काळ। आजि प्रेमाचा सुकाळ ॥ ६ ॥

॥ ७६० ॥

लटिकें तें ज्ञान लटिकें तें ध्यान। जरि हविकीर्तन प्रिय नाही ॥ १ ॥
लटिकेंचि दंस घातला दुकान। चाळविलें जन पोटासाठी ॥ २ ॥
लटिकेंचि केळें वेदपाराधण। जरि नाही स्कुंदन प्रेम कथे ॥ ३ ॥
लटिकें तें तप लटिका तो जप। अळस निद्रा झोप कथाकाळीं ॥ ४ ॥
नाम नावडे तो करील बाहेरी। नाही लाची खरी चित्तशुद्धि ॥ ५ ॥
तुका झणे ऐसीं गर्जती पुराणें। छिष्टांणीं वचनें मागिलाही ॥ ६ ॥

॥ ७६१ ॥

काबूनिचा पुष्टी पोर। आणि करकर कथेमाजी ॥ १ ॥ पद्मा पायां कर
बिनंती। दवडा ह्यानीं थरोनियां ॥ २ ॥ कुर्बोळुनि वैसे मोहें। प्रेम कां
नासीतसे ॥ ३ ॥ तुका झणे वाटे चित्त। करा फजित झणउनि ॥ ४ ॥

॥ ७६२ ॥

बिठळ मुक्तिवाता। नव्हे भरो हें बोलता ॥ १ ॥ मज न साहायें कानी
बिष दत्तर लागे मनीं ॥ २ ॥ हरिकथेत धिक्कारी। क्षत्रु माझा तो वैरी ॥ ३ ॥
सुना काळतोडा। जो या देवा झणे घोंडा ॥ ४ ॥ अहं झणे मझ। ने
धळीचें तें बर्म ॥ ५ ॥ तुका झणे क्षण। नको तयारें दर्पण ॥ ६ ॥

॥ ७६३ ॥

मोक्षिकसांचा जरी काळ कपवासी। धरी कीर्तनाची राखें भो ॥ १ ॥

तुटो हा मस्तक तुटो हें शरीर । नामाचा गजर सोडूं नये ॥ २ ॥
 शरीराचे होत दोनी तेही भाग । परि कीर्तनाचा रंग सोडों नये ॥ ३ ॥
 तुका झणे ऐसा नामी ज्या निर्धार । तेथें निरंतर देव असे ॥ ४ ॥

॥ ७६४ ॥

कप लक्ष्मी मन न राहे निश्चळ । मुख्य तेथें बळ आसनाचें ॥ १ ॥
 हें तों असाध्य जी सर्वत्र या जना । भलें नारायणा आळवितां ॥ २ ॥
 कामनेचा त्याग वैराग्य या नांव । कुटुंब ते सर्वविषयजात ॥ ३ ॥
 कर्म असंतावें चालत पाडली । होय ओं राहिली देहबुद्धि ॥ ४ ॥
 भक्ती तें नमावें जीवजंतुभूत । शांतवृत्ति उत कामकोष ॥ ५ ॥
 तुका झणे साध्य साधन अवघडें । देतां हें सांकडें देह बळी ॥ ६ ॥

॥ ७६५ ॥

सांगतां दुर्लभ ज्ञानाचिया गोष्टी । अनुभव तो पोटी कैचा बडे ॥ १ ॥
 भजनाचे सोई जगा परिहार । नेणत्यां सादर चित्त कये ॥ २ ॥
 नाइकचे कारी साधन उपाय । ऐकतो गाय हरुचें गीत ॥ ३ ॥
 नव्हे आराणूक जावयासी घना । वेध कामिमना हरिकथेचा ॥ ४ ॥
 काळाच्या साधना कोणा अंगीं बळ । चितना भंगळ अष्टप्रहर ॥ ५ ॥
 तुका झणे आझी खेळों भातुकुलें । विभागासी मुलें भोळीं येथें ॥ ६ ॥

॥ ७६६ ॥

आहुनि कीर्तन न करीं आणिक काज । नाचेन निर्लेज तुझ्या रंगीं ॥ १ ॥
 आकडीचें आर्त पुरवीं पंढरिराया । शरण तुझ्या पायां याचि लागीं ॥ २ ॥
 दाळी बाहुनियां विटुल झणेन । तेणें निवारीन भवभ्रम ॥ ३ ॥
 तुका झणे देवा नुपेक्षाचें आझां । न्यावें विजधासा आपुलिया ॥ ४ ॥

॥ ७६७ ॥

सोपें वर्म आझां सांगितलें संती । दाळ दिंडी हातीं घेइनि नाचा ॥ १ ॥
 समार्थीचें सुख सांडा ओवाळून । ऐसें हें कीर्तन ब्रह्मरस ॥ २ ॥
 मज्जती घडे बडवें सेवन घागलें । भक्तिभाग्यबलें निर्भरवा ॥ ३ ॥

हफजोंचि नये संदेह चित्तासी । मुक्ति घारी दासी हरिदासाच्या ॥ ४ ॥
तुका झणे मन पावोनि विभ्रांती । त्रिविध नासती ताप क्षणे ॥ ५ ॥

॥ ७६८ ॥

स्वर्गीचे अमर इच्छिताती देवा । मृत्युलोकीं व्हावा जन्म आद्यां ॥ १ ॥
नारायणनामें होऊं जीवनमुक्त । कीर्तनीं अनंत गाऊं गीतीं ॥ २ ॥
वैकुंठीचे जन सदा चिंतितार्ता । कष्ट येथें येती हरिचे दास ॥ ३ ॥
बसवर्म पाट पाहे निरंतर । जोडोनियां कर तिष्ठतसे ॥ ४ ॥
तुका झणे पावावया पैठ पार । नाममंल सार आविकासी ॥ ५ ॥

॥ ७६९ ॥

हरिकथेचि आवडी देवा । करितो सेवा दासांची ॥ १ ॥ झणोनि हिं
घागें भागें । घरटी आगे घालितसे ॥ २ ॥ निर्लज्ज भोजें नाष्टत रंगीं । भरसैं
जंगीं प्रेमाचें ॥ ३ ॥ तुका झणे बिकलें देवें । आपण भावें संवसाटी ॥ ४ ॥

॥ ७७० ॥

होई आतां माझ्या भोगाचा भोगिता । सकळ अनंता सुभासुभ ॥ १ ॥
जाठवुनी पाय राहिलों हृदयीं । निवारली तई सकळ चिंता ॥ २ ॥
अचळ न घळे देहाचें चलण । आहे हें वळण प्रारब्धेचि ॥ ३ ॥
तुका झणे जालें एकचि बचन । केलिया कीर्तन आराणुक ॥ ४ ॥

॥ ७७१ ॥

तुका मृचा कांहीं सर्वथा नावडे । पाहावया घाबे कोल्हांडासी ॥ १ ॥
कथेसी साक्षेपे पाचारिला जरी । झणे माझ्या घरी कोणी नाही ॥ २ ॥
बळात्कारें जरी आणिला कथेसी । निद्रा चे लोडेंसी टेंकूनियां ॥ ३ ॥
तुका झणे धुंका श्याच्या तोंडावरी । जातो यमपुरी भोगावया ॥ ४ ॥

पंढरीचा महिमा.

॥ ७७२ ॥

मको आतां पुर्वो काहीं । लबलाहीं उसंती ॥ १ ॥ जाय वेणी पंढर-
पुरा । तो सोयरा दीनांचा ॥ २ ॥ वचनाचा न करी गोवा । रिषे
दीवासी शरण ॥ ३ ॥ तुका झणे कृपावंता । बहु चिंता दीनाची ॥ ४ ॥

॥ ७७३ ॥

करा करा लागपाट । घरा पंढरीची वाट । जंव नाही चपेट । पात पडिल्ल
काळाचा ॥ १ ॥ दुजा ऐसा नाही कोणी । जो या काढी भयांतूनि । करा
झणऊनि । हा विचार ठायींचा ॥ २ ॥ होती गात्रें बेंबळी । दिवस अस्तमाना
कळी । हातपायटाळी । जें भोकळीं आहेती ॥ ३ ॥ कां रे घेतलासी सोसे ।
तुज वाटताहे कैसे । तुका झणे ऐसे । पुढें कै लोहासी ॥ ४ ॥

॥ ७७४ ॥

जाय जाय तूं पंढरी । होय होय नारकरी ॥ १ ॥ सांढोनियां वाळवंट ।
जाय इच्छिंसी वैकुंठ ॥ २ ॥ खांचा घाकांचे भार । तुळसीमाळा आवि
अपीर ॥ ३ ॥ साधुसंतांच्या वाटणी । तुका जाय लोटांगणी ॥ ४ ॥

॥ ७७५ ॥

जा रे तुझी पंढरपुरा । तो सोयरा दीनांचा ॥ १ ॥ गुण दोष नाणी
जना । करी आपणासारखें ॥ २ ॥ उभारोनि उभा कर । भक्तां
कतराया ॥ ३ ॥ तुका झणे तांतड मोठी । आळी भेटी उर्वड ॥ ४ ॥

॥ ७७६ ॥

पंढरीसी जा रे आलेनो संसारा । दीनाचा सोयरा पांडुरंग ॥ १ ॥
वाट पाहे उभा भेटीची आवडी । कृपाळू तातडी उभावीळ ॥ २ ॥
आगीळ परिहार पुढें नोव्हे सीण । जालिया वर्धण एकवेळा ॥ ३ ॥
तुका झणे नेवी आणिकांचे हाती । बैसला तो चिंती निबडेना ॥ ४ ॥

॥ ७७७ ॥

जा रे पंढरी । मोर्षे लेवा भीमाशिरी ॥ १ ॥ चला चला

जन । करा देवासी भांजन ॥ २ ॥ लुटालुटा पंढरपुर । घरा रत्नमा
ईचा वर ॥ ३ ॥ तुका झणे चला । घाव निशाणी घातला ॥ ४ ॥

॥ ७७८ ॥

होव वारकरी । पाहें पाहें रे पंढरी ॥ १ ॥ काय करावी साधनें
फळ अवघेंचि तेणें ॥ २ ॥ अमिमान नुरे । कोड अवघेंचि पुरे ॥ ३ ॥
तुका झणे ढोळां । बिठो बैसला सांवळा ॥ ४ ॥

॥ ७७९ ॥

पुण्य उभें राहो आतां । संताचें या कारणें ॥ १ ॥ पंढरीचे लागीं
माटे । सखा भेटे विठ्ठल ॥ २ ॥ संकल्प हे याचे फळा । फळवळी
बहुतांचा ॥ ३ ॥ तुका झणे होऊनि क्षमा । पुरुषोत्तमा अपराध ॥ ४ ॥

॥ ७८० ॥

पंढरपुरीचें दैवत भजावें । काया वाचा जावें स्मरण त्या ॥ १ ॥ मन
ध्यान करी अहंता धरुनी । तया चक्रपाणी दूर ठेला ॥ २ ॥ मान अभि
मान सांडुनियां यावे । अवघ्या नीच व्हावें तरी प्राप्ति ॥ ३ ॥ तुका झणे
होचि कोणासी सांगावें । सादर होऊनि भावें भजें देवा ॥ ४ ॥

॥ ७८१ ॥

बहुतां जन्मां अंती जन्मलासी तरा । देव तूं सोडरा करीं आतां ॥ १ ॥
करी आतां बापा स्वहिताचा स्वार्थ । अनर्थाचा अर्थ सांडीं आतां ॥ २ ॥
सांडीं आतां कुडी कल्पनेचि वाट । मार्ग आहे नीट पंढरीचा ॥ ३ ॥
पंढरीस जावें सर्व सुख व्यापें । रूप तें पाहावें विटेवरी ॥ ४ ॥
विटेवरी नीट आनंदाचा कंद । तुका नाचे छंद नामघोषें ॥ ५ ॥

॥ ७८२ ॥

पंढरीस जाऊं झणती । यम घोर चिता करि ती ॥ १ ॥ या रे नाचो ब्रह्मा
नवें । विठ्ठलनामाचिया छंद ॥ २ ॥ धरिली पंढरीची वाट । पापें रिगाडी
कपाट ॥ ३ ॥ केलें भीमोचें स्नान । यमपुरी पडिले खान ॥ ४ ॥ दुरोनि देखिलें
पंढरी । पापें गेलीं दुरच्यादुरी ॥ ५ ॥ दुरोनि देखिलें रावळ । हरपें नाचो
गोपळ ॥ ६ ॥ तुका झणे नाहीं जाणें । कलंड पंढरीचे राखणें ॥ ७ ॥

तुकारामाची गाथा.

॥ ७८३ ॥

नाहीं रिक्कामीक परी वाहे मनीं । तया चक्रपाणि साक्ष होय ॥ १ ॥
बहेग जीवासी पंढरीचें ध्यान । सया नारायण साक्ष करी ॥ २ ॥
करीरासी बळ नाही स्वता भाव । तया पंढरिराव साक्ष करी ॥ ३ ॥
असो नसो बळ राहे पराधीन । तरी अनुमान करूं नका ॥ ४ ॥
तुका झणे येणें करोनी चिंतन । सया नारायण जवळीक ॥ ५ ॥

॥ ७८४ ॥

मळे आराणूक परि मनीं वाहे । होईल त्या साहे पांडुरंग ॥ १ ॥
पंढरीसि जाणें सहेग मानसीं । धरिल्या पावसी संदेह नाही ॥ २ ॥
नसो बळ देह असो पराधीन । परि हें चिंतन टाकूं नको ॥ ३ ॥
तुका झणे देह पडो या चिंतनें । पुढें लग्ने येणें याअसादीं ॥ ४ ॥

॥ ७८५ ॥

जाती पंढरीस । झणे आईन तयांस ॥ १ ॥ तया आहे संवसार ।
देसें बोले तो माहार ॥ २ ॥ असो नसो भाव । जो हा देखे पंढरि-
राव ॥ ३ ॥ चंद्रभागे न्हाती । तुका झणे भल्ले यावी ॥ ४ ॥

॥ ७८६ ॥

बळा पंढरीसी जाऊं । रक्षुमादेवीवरा पाहूं ॥ १ ॥ डोळे निवसील
जान । मना तेथें समाधान ॥ २ ॥ संतां माहतां होतील भेटी । आनंदें
जाणों वाळवंटी ॥ ३ ॥ तें तीर्थाचें माहेर । सर्वसुखाचें भांडार ॥ ४ ॥
जन्म नाही रे आणिक । तुका झणे माझी भाक ॥ ५ ॥

॥ ७८७ ॥

आमुची मिरास पंढरी । आमुचें घर भीमतिरी ॥ १ ॥ पांडुरंग आमुचा
पिता । रक्षुमाकाई आमुची माता ॥ २ ॥ भाऊ पुंडलीक मुनि । चंद्रभागा आमु-
ची बहिणी ॥ ३ ॥ तुका जुनाट मिराशी । ठाव विजय पायांपाशी ॥ ४ ॥

॥ ७८८ ॥

आमुचें नांव पंढरी । आमुचें नांव पंढरी ॥ १ ॥ आमुचें नांव पंढरी ॥ २ ॥

आधी नाचें पंढरपुरी ॥ २ ॥ जेथें संतांची वाढणी । त्याचें घेऊं पा
वणी ॥ ३ ॥ तुका झणे आधी बळी । जीव विधला त्यां ठळी ॥ ४ ॥

॥ ७८९ ॥

पंढरीची वारी आहे माझे घरी । आणीक न करीं रीतिप्रत ॥ १ ॥
प्रत एकादशी करीन उपवासी । गाइन अहर्निशीं मुखीं नाम ॥ २ ॥
जाम विठोबाचें घेईन मी बाचे । कीज कल्पांतीं तुका झणे ॥ ३ ॥

॥ ७९० ॥

पावळें पंढरी वैकुंठमुवन । धन्य आजि दिन सोनियाचा ॥ १ ॥
पावळें पंढरी आनंदगजरे । बाजतील तुरे शंस भेरी ॥ २ ॥
पावळें पंढरी क्षेमआळिंगनी । संत या सधनीं निवविलें ॥ ३ ॥
पावळें पंढरी पार नाहीं सुखा । भेटला हा सखा भयबाप ॥ ४ ॥
पावळें पंढरी येरसार खुंटली । मावली वोळली प्रेमपाव्हा ॥ ५ ॥
पावळें पंढरी आपुलें माहेर । नाहीं संवसार तुका झणे ॥ ६ ॥

॥ ७९१ ॥

धन्य जालें हो संसारी । आहीं देखिली पंढरी ॥ १ ॥ चंद्रमा
करुं ज्ञान । पुंढलिकाचें दर्शन ॥ २ ॥ करुं क्षेत्रप्रदक्षिणा । भेटूं सं
ता सगजनां ॥ ३ ॥ उभे राहूं गरुडपारी । डोळे भरुनी पाहों हरी ॥ ४ ॥
तुका झणे बालवंदी । महात्मा फुकासादीं ॥ ५ ॥

॥ ७९२ ॥

आधी ज्याचे वास । त्याचा पंढरिये वास ॥ १ ॥ तो हा देवांचा
देव । काय कळिकाळ्याचे भव ॥ २ ॥ वेद जया गाती । श्रुति झणती
नेति नेति ॥ ३ ॥ तुका झणे निज । रूपें हें तत्त्वबीज ॥ ४ ॥

॥ ७९३ ॥

आहां सुकाळ सुखाचा । जवळी हात पंढरीचा । सादविती बापा । राम
जामें वैष्णव ॥ १ ॥ घ्या रे आपुलाल्या परी । नका ठेवूं काहीं घरी ।
ओसरतां भरी । तोंडवरी अंबर ॥ २ ॥ बाहे, बंदर द्वारका । खेप आली
कळिका । उभेचि बिकिलें पका । सनकादिकां सांपडलें ॥ ३ ॥ धन्य धन्य

हे भूंसहकी । प्रगटली नामावली । घेती जी दुधळी । तों आगळी सदैव ॥ ४ ॥
माप आपुलेनि हाते । कोणी नाही निवारिते । पैस करुनि चिते । ध्यावे
हिते आपुलिया ॥ ५ ॥ नाही वांटितां सरले । जाहे तैसाचि भरले ।
तुका हाणे गेलें । वांटाविण न घेतां ॥ ६ ॥

॥ ७१४ ॥

जातां पंढरीच्या मार्गे । काय वर्णू सुखा मग ॥ १ ॥ धडे लाभ लब्ध-
कोटि । परब्रह्मी होइल भेटी ॥ २ ॥ नाम गर्जत येती संत । त्यांच्या वर्णने
होईजे मुक्त ॥ ३ ॥ जो अलक्ष्य ब्रह्मादिकां । आला संनिध हाणे तुका ॥ ४ ॥

॥ ७१५ ॥

सुखरूप ऐसे कोण दुजे सांगा । माझ्या पांडुरंगा सारिके ते ॥ १ ॥
नलो दिवणे मुळणे ते कांहीं । साधनाची नाही आटाआटी ॥ २ ॥
पंढ्रभागे स्नान विध तो हरिकथा । समाधान चित्ता सर्वकाळ ॥ ३ ॥
तुका हाणे काळा वैकुंठी दुर्लभ । विशेष तो लाभ संतसंग ॥ ४ ॥

॥ ७१६ ॥

मूर्तिमंत देव नांवतो पंढरी । येर दिगांतरीं प्रतिमा रूप ॥ १ ॥
जाडनियां व्रता करावे कीर्तन । मानुनी पाषाण विठ्ठलरूप ॥ २ ॥
तुका हाणे मुख पाहिजे हा भाव । भावापासीं देव शीघ्र उभा ॥ ३ ॥

॥ ७१७ ॥

पंढरिये माझे माहेर साजणी । ओविये कांझणीं गाऊं गीत ॥ १ ॥
राही रघुमाई सत्यभामा माता । पांडुरंग पिता माहियेर ॥ २ ॥
उदव अक्रूर व्यास अंबकचि । भाई नारदासी गौरवीन ॥ ३ ॥
गरुड बंधु लडिवाळ पुंडलीक । यांचे कवतुक घाटे मज ॥ ४ ॥
मज बहु गीत संत आणि महंत । नित्य आठवीत ओवियेसी ॥ ५ ॥
निवृत्ति ज्ञानदेव सोपान चांगया । जिवलग माझिया नामदेवा ॥ ६ ॥
नागोजन मित्रा नरहरि सोनारा । रोहिदास कचिंग सोईनिया ॥ ७ ॥
परसो भागवता सुरदास सांगता । गाईन नेगतां सकळांसी ॥ ८ ॥
कोकसोळा भंड जिवाचे सोईरे । न पडे विसर गांवा वडी ॥ ९ ॥

जीवीच्या जीवना एका जनार्दना । पाटका काढ्या सिराबाई ॥ १० ॥

आणिकही संत मरानुभाव मुनि । सकळां चरणीं जीव माझा ॥ ११ ॥

आनंदें ओविया गाईन मी त्यांसी । जाती पंढरीसी वारकरी ॥ १२ ॥

तुका झणे माझा बळिया मायबाप । हर्षे नांदें सये घराचारी ॥ १३ ॥

॥ ७९८ ॥

कोण येथें गिता गेला । जो जो आला या ठावा ॥ १ ॥ तातडी

काय आतां । ज्याची चिंता सयासी ॥ २ ॥ नांक्सटाई नेथें भार

न लगे फार वित्पत्ति ॥ ३ ॥ तुका झणे न लगे जावें । कोठें येथें सुचने ॥ ४ ॥

॥ ७९९ ॥

सिंचन करितां मूळ । वृक्ष ओलावे सकळ ॥ १ ॥ नको दूधका

भरी । पढा एक मूळ धरी ॥ २ ॥ पाणचोन्याचें दार । बरिल दादा

थें थोर ॥ ३ ॥ वस जाला राजा । मग आपुल्या त्या प्रजा ॥ ४ ॥

एक चिंतामणी । फिटे सर्व सुखपणी ॥ ५ ॥ तुका झणे चांवा

आहे पंढरी विसावा ॥ ६ ॥

॥ ८०० ॥

बैकुंठीचें सुख पंढरिये आलें । अवघें पुंढलिकें सांठवीलें ॥ १ ॥ आतां धांवा

माझे माप । जिव्हा घेईनियां माप ॥ २ ॥ करा एक छेप । म

न लगे दिहावे ॥ ३ ॥ विषय गुंडूनि पसारा । धांवी घ्या रे पंढर

पुरा ॥ ४ ॥ आयुष्य घेचे जंव आहे । तोंचि धांवोनियां जायें ॥ ५ ॥

आळस न करी या लाभाचा । तुका विनवी कुणवियाचा ॥ ६ ॥

॥ ८०१ ॥

पुराणीचा इतिहास । गोष्ट रस सेविला ॥ १ ॥ नव्हती हे आहाच बोल । मी

कळें फोल कवित्वा ॥ २ ॥ भावें घ्या रे भावें घ्या रे । एकदा जा रे पंढरिये ॥ ३ ॥

१ सुख पंढरीसी आले । पुंढलिकें सांठविलें. २ घ्या रे घ्या रे. ३ घेउन

माप. ४ करणें न लगे. ५ गुंडूनी ठेवी. ६ मग चांवा. ७ जंव आहे आयुष्या

लेख । तेव करी पंढरीचा वास ॥

भायें आलेति मनुष्यदेह । तो हा पाहा विठ्ठल ॥ ४ ॥ पापपुण्या करी
सादा । जाइल पीढा जन्माची ॥ ५ ॥ घ्यावी हातीं टाळ दिंदी । गावें
गोहीं गुणवाइ ॥ ६ ॥ तुका झणे घटापटा । न लगे वाटा सोभाच्या ॥ ७ ॥

॥ ८०२ ॥

परितो ये पंढरीची घाट । नाही संकट मुक्तीचें ॥ १ ॥ बंदूं येती देव
पदें । त्या आनंदें उत्साहें ॥ २ ॥ नृत्यछंदें उडती रज्ज । जे सहज
नाल्ला ॥ ३ ॥ तुका झणे गरुड टर्के । वैष्णव निके संभन ॥ ४ ॥

॥ ८०३ ॥

विल एक अर्भ राई । सीतबुंद पावे काई । तया सुखा नाही । अंतपार पाह-
तो ॥ १ ॥ झणवती करा लखो । नका मत्तो पुढें पाहो । अवघ्यामध्यें आहो ।
अकचे सावचित्त तो ॥ २ ॥ वीर्यें न येती तुळणी । आजि या सुखाची
वणी । जे कासी गयेहुनी । जी आगळीं असती ॥ ३ ॥ येथें घरी
जम । वर्णो अभिमान काज । नावल सहज । तुका झणे तो येथें ॥ ४ ॥

॥ ८०४ ॥

मार्क लागलें बंदरी । बंदूभागेषिये तिरि ॥ १ ॥ लुटा लुटा संत-
नम । अमुप हें राखी धन ॥ २ ॥ जाला हरिनामाचा तारा । सीद-
मगलें फरारा ॥ ३ ॥ तुका अवळी ह्माल । भार चालवी विठ्ठल ॥ ४ ॥

॥ ८०५ ॥

भाषाची निकट । जाणी कार्तिकीचा हाट ॥ १ ॥ पुरे दोन्हीच बाजार ।
न लगे आणीक व्यापार ॥ २ ॥ तेंचि घ्यावें तेंचि घ्यावें । कैवल्याच्या
वाडी भावें ॥ ३ ॥ कांहीं कोणा नेणे । बिठो वांघूनि तुका झणे ॥ ४ ॥

॥ ८०६ ॥

सरे लुटितां भागें बहुतां जनीं । जुनाट हे स्तापी उषडिली ॥ १ ॥
जिह्म महामुनि सावक संभन । वीही हें जतन केलें होवें ॥ २ ॥
लज्याच्या गुणें पडिलें ठाकें । जगा पुंडलिकें दाखविलें ॥ ३ ॥

॥ ८०७ ॥

जया दोषां परिहार । माहीं नाहीं धुंवितां शास्त्र । ते हरत
अपार । पंढरपुर देखिलिया ॥ १ ॥ घन्य घन्य भीमातीर । चंद्रभागा-
सरोवर । पद्मतीर्थी विठ्ठल वीर । क्रीडास्थळ वेणुनादीं ॥ २ ॥
सकळ तीर्थीचें माहेर । भूवैकुंठ निर्विकार । होतो नामाचा गजर ।
अक्षुरकाळ कांपती ॥ ३ ॥ नाहीं उपमा यावया । सम तुल्य आणि-
का ठाया । घन्य भाग्य जयां । जे पंढरपुर देखती ॥ ४ ॥ उप-
जोनी संसारीं । एक वेळ पाहें पंढरी । महा दोषां कैची चरी ।
वैवमळ देखिलिया ॥ ५ ॥ ऐसी विष्णूची नगरी । चतुर्भुज मार-
भारी । सुदर्शन घट्टी करी । रीग न पुरे कळिकाळा ॥ ६ ॥ तें
सुख वर्णोवया मति । एवढी कैची मज मति । जे पंढरपुरा जादी ।
ते पावली वैकुंठ ॥ ७ ॥ तुका झणे या हाव्याचा । जया विधास
माहीं साचा । अधम जन्मांतारिचा । तया पंढरी नावडे ॥ ८ ॥

॥ ८०८ ॥

नावडे पंढरी भीमा पांडुरंग । चंद्रभागा छिंग पुंढलीक ॥ १ ॥
कामधेनु कल्पतरु धितामणी । आवडीची धणी पुरबीती ॥ २ ॥
तुका झणे जीवा घोर जाळें सुख । नाठवे हे भूक वान काहीं ॥ ३ ॥

॥ ८०९ ॥

पंढरीचा भारकरी । खेपा वैकुंठ पंढरी ॥ १ ॥ तया नाहीं आपली
पेमें । सदा वैकुंठी राहाणें ॥ २ ॥ आला मेला केल्या यात्रा । वडारिलें
मुळा सर्वेश ॥ ३ ॥ तुका झणे नाहीं । यासि संदेह कल्पांतोही ॥ ४ ॥

॥ ८१० ॥

पंढरीची वारी जयाचिये वरी । पायथुळी शिरीं बंविन त्यांची ॥ १ ॥
हासाचा मी वास पोसणा डोंगर । जातो बहु फार काय बोळें ॥ २ ॥
मातीचें मी हिन न फळे भजन । झणोनि संतचरण इच्छीतसें ॥ ३ ॥
तुका झणे मज झणानें आपुलें । बहुतां तारिलें संतजनीं ॥ ४ ॥

॥ ८११ ॥

पंढरीचे वारकरी । ते अधिकारी मोक्षाचे ॥ १ ॥ पुंडलिका दिवा
वर । करुणाकरें विठ्ठलें ॥ २ ॥ मूढ पापी जैसे तैसे । उतरी कासे
काबूनि ॥ ३ ॥ तुका झणे खरें जालें । एका बोलें संताच्या ॥ ४ ॥

॥ ८१२ ॥

जालें भरा केणें । येरझार चुके जेणें ॥ १ ॥ उभें केलें विटेवरी ।
पेंठ इनाम पंढरी ॥ २ ॥ वाहती मारग । अवघें मोहोरलें जग ॥ ३ ॥
तुका झणे भाप । खरें आषा माझे बाप ॥ ४ ॥

॥ ८१३ ॥

ठठाउठी अभिमान । आय ऐसें स्थळ कोण ॥ १ ॥ तें या पंढरीच
घडे । खळां पाझर रोकडे ॥ २ ॥ नेत्रीं अभुषिया धारा । कोठें
रोमांच शरीरा ॥ ३ ॥ तुका झणे काल । कोठें अभेद देखिल्या ॥ ४ ॥

॥ ८१४ ॥

अवघें जेणें पाप नासे । तें हें असे पंढरीसी ॥ १ ॥ गात जात
गात जागा । प्रेम माणा विठ्ठला ॥ २ ॥ अवघी सुखाचीच राशी । पुंड-
लिकाशीं बोलली हे ॥ ३ ॥ तुका झणे जवळी आले । उभें ठेलें समचरणी ॥ ४ ॥

॥ ८१५ ॥

अवघीच तीर्थे घडलीं एकवेळा । चंद्रभागा झोळां देखिलिया ॥ १ ॥
अवघीच पापें गेलीं दिगांतरीं । वैकुंठ पंढरा देखिलिया ॥ २ ॥
अवघिया संतां एकवेळा भेटी । पुंडलिक दृष्टी देखिलिया ॥ ३ ॥
तुका झणे जन्मा आत्माचे सार्थक । विठ्ठलचि एक देखिलिया ॥ ४ ॥

॥ ८१६ ॥

उदार चक्रवर्ती । वैकुंठीचा भूपति । पुंडलिकाचिया प्रीती । विटेवरी राहि-
ल्या ॥ १ ॥ सर्वसिद्धीचा दातार । सर्वे आणिला परिवार । भक्ता अभयंकर ।
ध्या ध्या ऐसें झणतसे ॥ २ ॥ जेणें हें विश्व निर्मिलें । महर्षी देवा संस्थापिलें ।
एकवीस स्वर्गां धारिलें । सतायत्रे अपुलिया ॥ ३ ॥ तुका झणे कृपा-
वंत । इच्छिले परकी सर्वे । रिदिसिदिम की वें । शेकीं संत आणिले ॥ ४ ॥

॥ ८१७ ॥

जातुडे जो कवणे परी । वसा केला विटेवरी ॥ १ ॥ मळा मळा
पुंडलिका । मातळासी जनलोकां ॥ २ ॥ कोण्या काळें सुखा ।
पेसा कोण पावता ॥ ३ ॥ अवचा आणिला परिवार । गोपी गोपा-
ळांचा भार ॥ ४ ॥ तुका झणे धन्य जालें । भूमी वैकुंठ आणिलें ॥ ५ ॥

॥ ८१८ ॥

धन्य पुंडलिका बहु वरें केले । निधान आणिलें पंढरिये ॥ १ ॥
न करी आळस आळिया संसारी । पाहें या पंढरी भूवैकुंठ ॥ २ ॥
न पत्रीजे केल्या तपांचिया रासी । तें जनलोकांसी दाखविलें ॥ ३ ॥
सर्वोत्तम तीर्थ क्षेत्र आणि देव । झाडांनीं हा भाव निवाडिला ॥ ४ ॥
विष्णुपद गया रामधोम काशी । अवधी पायांपाशी विठोबाच्या ॥ ५ ॥
तुका झणे मोक्ष देखिल्या कळस । तात्काळ या नास अहंकाराचा ॥ ६ ॥

॥ ८१९ ॥

कां रे पुंड्या मातळासी । उभें केले विठ्ठलासी ॥ १ ॥ ऐसा कैसा
रे तूं बीट । मागे भिरकाविली बीट ॥ २ ॥ युगे जाहीं अट्टाचीस ।
अजुनी न झणसी वैस ॥ ३ ॥ भाव देखोनि निकट । देवें सोडिलें
वैकुंठ ॥ ४ ॥ तुका झणे पुंडलिका । सृष्टि कळिया एक निका ॥ ५ ॥

॥ ८२० ॥

कां रे पुंड्या मातळासी । उभें केले विठ्ठलासी ॥ १ ॥ वस्ति क्षीरसा-
गरवासी । आल्ल वसा पंढरीसी ॥ २ ॥ भक्ति देखोनी निकट । देवें
सोडिलें वैकुंठ ॥ ३ ॥ तुका झणे मळी । सृष्टि एक भूभंडली ॥ ४ ॥

॥ ८२१ ॥

पुंडलीक भक्तराज । तेणें साचियलें काज । वैकुंठांचें निज । परमेश
आणिलें ॥ १ ॥ पांडुरंग बाळमूर्ति । गार्हगोपाळांसंगती । येऊनिना
प्रीति । उभें समाधि राहिलें ॥ २ ॥ एका आगळें वळारें । भूवैकुंठचि
दुधारें । झणविती येरें । परि तीं ऐसीं नव्हेती ॥ ३ ॥ पाप
विषकोशीमयी । देऊं न सकेचि कधी । कैची तेथें विविध निषेधाची

कसाति ॥ ४ ॥ पुराणें वदती ऐसें । चतुर्भुज तीं मानसें । सुदर्शना-
बरी वसे । । रीग न घडे कल्पांतीं ॥ ५ ॥ महाक्षेत्र हें पंढरी ।
अनुपम्य इथी थोरी । धन्य धन्य कारकरी । तुका झणे तेथींचे ॥ ६ ॥

॥ ८२२ ॥

भूत नाबरे कोणासी । पुंडलीकें खिलिलें त्यासी ॥ १ ॥ समचरण
जसे विटे । कटिकर उभें नीट ॥ २ ॥ बाळुवंदी नाचती संत ॥ प्रेमा-
वृत्तें कुण्ठ ॥ ३ ॥ तुका झणे पुंडलिका । भक्तिबलें तूंच निका ॥ ४ ॥

॥ ८२३ ॥

वैकुंठा जावया तपाचे सायास । करणें जीवतास न लगे काहीं ॥ १ ॥
तया पुंडलिकें केला उपकार । फेडावया मार पृथ्वीचा ॥ २ ॥
तुका झणे सोपी केली पायवाट । पंढरी वैकुंठ भूमीवरी ॥ ३ ॥

॥ ८२४ ॥

वैकुंठाचा देव आणिला भूतळा । धन्य तो अगळा पुंडलिक ॥ १ ॥
धारिष्ट धैर्याचा गरिष्ठ भक्तांचा । पवित्र पुण्याचा एकनिष्ठ ॥ २ ॥
पितृसेवापुण्यें लाघळा निधान । ब्रह्म सनातन अंगसंगें ॥ ३ ॥
अंगसंगें रोंग क्रीडा करी जाणा । ब्या घरीं पाहुणा वैकुंठाचा ॥ ४ ॥
धन्य त्याची शक्ति भक्तीची हे स्थाति । तुका झणे मुक्ति पायीं लोळे ॥ ५ ॥

॥ ८२५ ॥

पंढरीचें वा भूत मोठें । आल्या गेल्या झडपी वाटे ॥ १ ॥ तेथें जाऊं
नका कोणी । गेले नाहीं आले परतोनि ॥ २ ॥ तुका पंढरीसी गेला ।
पुन्हा जन्मा नाहीं आला ॥ ३ ॥

॥ ८२६ ॥

आली झडपणीं झडतर देवता । संबरली, आतां निवों मये ॥ १ ॥
अज उपचार झणीं आतां करा । न साहे दुसरा मार काहीं ॥ २ ॥
वेडनियां घाला चंद्रभागे तिरि । जीवा नाही उरी काहीं आतां ॥ ३ ॥
आतां झणे कर्तो माळें कर्मभान । सर्वें सों मरण कायदावळें ॥ ४ ॥

॥ ८२७ ॥

पंढ आला पंढरीस । हातीं घेऊनि प्रेमपाश ॥ १ ॥ पुढें नाडियलें जग ।
होतो लागों नेदी साग ॥ २ ॥ उभागेनि बाहे । दृष्टादृष्टी वेधीताहे ॥ ३ ॥
कुंठीहुनि पेणें । केलें पंढरीकारणें ॥ ४ ॥ पुंडलिकें धारा । देऊनि
आणिलें या चोरा ॥ ५ ॥ तुका झणे चला । तुझी माझी भरूं त्याला ॥ ६ ॥

॥ ८२८ ॥

पंढरीचा महिमा । देतां आणीक उपमा ॥ १ ॥ ऐसा ठाव नाही
जोटे । देव उभाडभी भेटे ॥ २ ॥ आहेति सकळ । तीर्थे कालें
ती फळ ॥ ३ ॥ तुका झणे पेंठ । भूमिवरी हे वैकुंठ ॥ ४ ॥

॥ ८२९ ॥

पंढरी पंढरी । झणतां पापाची कोहरी ॥ १ ॥ धन्य धन्य जनीं ठाव ।
होतो नामाचा उत्साव ॥ २ ॥ रिदिसिद्धी लोटांणी । प्रेमसुखाचिया
लाणी ॥ ३ ॥ अधिक जखराणें एका । भूवैकुंठ झणे तुका ॥ ४ ॥

॥ ८३० ॥

पंढरीसी जाय । तो जिसरे बापमाय ॥ १ ॥ अवधा होय
मांडुरंग । राहे धरुनियां अंग ॥ २ ॥ न लगे घन मान । देहभावे
गदासीन ॥ ३ ॥ तुका झणे मळ । नासी तात्काळ सें स्थळ ॥ ४ ॥

॥ ८३१ ॥

पंढरीस दुःख न मिळे ओखदा । प्रेमसुख सदा सर्वकाळ ॥ १ ॥
पुंडलिकें हाट मगियेली पेंठ । अवघें वैकुंठ आणियेलें ॥ २ ॥
उदमासी तुटी नाही कोणा हाजि । घेऊनियां धणीलाभ घेती ॥ ३ ॥
पुरलें देशासी भरलें सिंगेसी । अवधी पंचक्रोशी दुमदुमीत ॥ ४ ॥
तुका झणे संतां लागलीसे धणी । बैसली राहोनि पंढरीस ॥ ५ ॥

॥ ८३२ ॥

पंढरीचा बास धन्य तेचि प्राणी । समृताची वाणी दिव्य देह ॥ १ ॥
अहं मतिहीन पुढ अविचारी । ते होती पंढरी दयारूप ॥ २ ॥

आंति कामा अंगीं बिरकि सकळ । नैराश्रय निर्मळ नारी नर ॥ ३ ॥
तुका झणे नाही धर्मे अभिमान । अवघे जीवनसुख लोक ॥ ४ ॥

॥ ८३३ ॥

भीमालीनिवासी । तेथे निश्चयेसी काशी ॥ १ ॥ मुख्य भुक्तीचे माहेर ।
येसें जाणा पंढरपुर ॥ २ ॥ घडे भीकरोशीं स्नान । त्यासी पुन्हा नाही
जन्म ॥ ३ ॥ भाव धरोनी नेटका । मोक्ष जवळी झणे तुका ॥ ४ ॥

॥ ८३४ ॥

धन्य ते पंढरी । धन्य भीमोत्तरी । जाणियेले सार पुंडलिके ॥ १ ॥
धन्य तोही लोक अवघा देवांचा । तुकाळ प्रेमाचा धरोधरी ॥ २ ॥
धन्य तेहि भूमी धन्य तरुवर । धन्य सरोवर तीर्थरूप ॥ ३ ॥
धन्य त्या नरनारी मुखीं नाम ध्यान । आनंदें भवन गर्जवसे ॥ ४ ॥
धन्य यशु पक्षी कीटक पाषाण । अवघा नास्त्यण अवतरलसे ॥ ५ ॥
तुका झणे धन्य संसारतें आलीं । हरिरींगीं रंगलीं सर्वमाये ॥ ६ ॥

॥ ८३५ ॥

धन्य तो ग्राम जेथें हरिदास । धन्य तोषि वास आग्य त्या ॥ १ ॥
ब्रह्मज्ञान तेथें असे धरोधरी । धन्य त्या नरनारी यशुर्भुज ॥ २ ॥
नाहीं पापा रिध काळाचें जीवन । हरिनामकीर्तन धरोधरी ॥ ३ ॥
तुका झणे तीहीं तारिले सकळां । आपल्या कोटिकुळासहित जीव ॥ ४ ॥

॥ ८३६ ॥

धन्यधन्य ज्यास पंढरीसी वास । धन्य ते जन्मास प्राप्ती आले ॥ १ ॥
यशु खाणींमध्ये होय कोणी एक । त्रिगुण कीटक पक्षिराज ॥ २ ॥
उत्तम बांदाळ नर नारी बाळ । अवघेचि सकळ यशुर्भुज ॥ ३ ॥
अवघा विठ्ठल तेथें हुजा नाही । भरल अंतर्बाहीं सदैवित ॥ ४ ॥
तुका झणे तेथें होवनी राहोन । सांडोवा पाषाण पंढरीचा ॥ ५ ॥

॥ ८३७ ॥

तुकाजीसी इति । पंढरीनाथ सुखदयी ॥ १ ॥ धन्यधन्य पंढरी

जे मोक्षाची म्हाव पुरी ॥ २ ॥ विभ्रातीचा ठाव । तो हा माझा
पंदरीराव ॥ ३ ॥ तुका झणे सांगें स्पष्ट । पुजी पंदरी वैकुंठ ॥ ४ ॥
॥ ८३८ ॥

सकळतीर्थाहुनि । पंदरी हे मुगुटमणी ॥ १ ॥ काय सांगों तेविल
प्रोभा । रमावळभ जेथें उभा ॥ २ ॥ न म्हाजे व्रततीर्थेशानी । तें या
विदुळदर्शनी ॥ ३ ॥ साधु संत गाती नाम । सकळ भूतांचा
बिग्राम ॥ ४ ॥ तुका झणे स्तुती । करूं काय सांगों किती ॥ ५ ॥
॥ ८३९ ॥

सुरवर येती तीर्थें नित्य काळ । पेंठ त्या निर्भळ चंद्रभागा ॥ १ ॥
साक्षभूत नव्हे सांगितलो मात । मदिमा अत्यद्भुत वर्णवेना ॥ २ ॥
पंचकोशीमाजी शीघ्र नाही वीषा । जळती आपैसा अशोर ते ॥ ३ ॥
निर्विषय नर चतुर्भुज नारी । अवघा घरोघरीं ब्रह्मानंदु ॥ ४ ॥
तुका झणे व्हायें नाही पुण्यलेश । जा रे पंदरीस येई कोटि ॥ ५ ॥
॥ ८४० ॥

वाराणसी गया पाहिली द्वारका । परी नये तुका पंदरीच्या ॥ १ ॥
पंदरीसी नाही कोणा अभिमान । पायां पडे जन एकमेका ॥ २ ॥
तुका झणे जाय एकवेळ पंदरी । तयाचिये घरीं यम न ये ॥ ३ ॥
॥ ८४१ ॥

जंववरी नाही देखिली पंदरी । तेंवरी वर्जिती थोरी वैकुंठीची ॥ १ ॥
प्रोक्षसिद्धि तेथें हिंदे दारोदारी । होऊनि कामारी दीनरूप ॥ २ ॥
मुदावन सडे चौक रंगमाळा । अभिनव सोहोळा घरोघरी ॥ ३ ॥
नामघोष कथापुरणकीर्तनी । ओविया कांडणी पांडुरंग ॥ ४ ॥
सर्व सुख तेथें असे सर्वकाळ । ब्रह्म तें केवळ नांदतसे ॥ ५ ॥
तुका झणे जें न साधे साक्षात् । तें हें प्रत्यक्ष दिसे बिटेवरी ॥ ६ ॥
॥ ८४२ ॥

तीर्थें केळीं कोटीघरी । नाही देखिली पंदरी ॥ १ ॥ वळो जायें जालेंपण ।

न देखेचि समचरण ॥ १ ॥ योग याग अनंत केले । नाहीं समचरण वे-
सिले ॥ १ ॥ तुका झणे विठ्ठलपार्यी । अनंत तीर्थे भडलीं पाहीं ॥ ४ ॥

॥ ८४३ ॥

काशीयात्रा मांच द्वारकेच्या तीन । पंढरीची जाण एक यात्रा ॥ १ ॥
काशी देह विटंबणे द्वारके जाळणे । पंढरीशी होणे प्रहारूप ॥ २ ॥
अठरापगव्यासी सकळहि वैष्णव । दुजान्नाहीं भाव पंढरीसी ॥ ३ ॥
तुका झणे असो अथवा नसो भाव । दर्शनें पंढरीराव मोक्ष देतो ॥ ४ ॥

॥ ८४४ ॥

जो जा येछा पंढरपुरा । आणीक यात्रा न मनी तो ॥ १ ॥ सुलभ भाय पंढ-
रिराणा । पुरवी खुणा अंतरीच्या ॥ २ ॥ जन्मांतरिच्या पुण्यरासी । बारी
त्यासी पंढरीची ॥ ३ ॥ बाहेर येतां प्राण फुटे । रडें दाटे गहिवरे ॥ ४ ॥ व-
धिमंगळ भोजन सारा । झणती करा मुरळीव ॥ ५ ॥ मागुता हा पाहो
ठाव । पंढरिराव दर्शने ॥ ६ ॥ तुका झणे भूवैकुण्ठ । वाळुवंट भींवरा ॥ ७ ॥

॥ ८४५ ॥

आणीक ऐसें कोठें सांगा । पांढरंगासारिखें ॥ १ ॥ दैवत ये भूमंडळीं । उ-
झार कळी पाववितें ॥ २ ॥ कोठें काहीं कोठें काहीं । शोध ठार्थी स्थळा-
सी ॥ ३ ॥ अन्यत्रांचे तीर्थी नासे । तीर्थी वसे वज्रलेप ॥ ४ ॥ पांडुरंगींचे
पांडुरंगी । पाप अंगी राहेता ॥ ५ ॥ ऐसें हरे गिरिजेप्रति । गुहा स्थिती सां-
गितळी ॥ ६ ॥ तुका झणे तीर्थ क्षेत्र । सर्वत्र हें दैवत ॥ ७ ॥

॥ ८४६ ॥

करोत तपादि साधने । कोणी साधोत गोगंजने ॥ १ ॥ आझी न वज्रो तया
बाटा । नाचूं पंढरीचोःहटा ॥ २ ॥ पावोत आत्मस्थिति । कोणी झणोत वज्र-
ज मुक्ति ॥ ३ ॥ तुका झणे लंद । आझां हरिच्या वासां निथ ॥ ४ ॥

॥ ८४७ ॥

कासबा करावे तपाचे होंगर । आणिक अपार दुःखरासी ॥ १ ॥
कासबा किरावे अनेक ते देश । दावितोळ आस पुढे लाभ ॥ २ ॥
कासबा पलाती अनेक दैवते । पोटभारे तेथे लाभ नाही ॥ ३ ॥

कासया करावे मुक्तीचे सायास । मिळे पंदरोस फुका सार्दी ॥ ४ ॥
तुका झणे करी कीर्तन पसारा । लाभ येईल घरा पाहिजे तो ॥ ५ ॥

॥ ८४८ ॥

जताचिया मना जावें कासियेसी । माझी वाराणसी पांडुरंग ॥ १ ॥
तेथें भागीरथी येथें भीमरथी । अधिक झणती चंद्रभागा ॥ २ ॥
तेथें माधवराव येथें यादवराव । जाणोनियां भाव पुंडलिकाचा ॥ ३ ॥
विष्णुपद गया तेचि येथें आहे । प्रत्यक्ष हें पाहें विटेवरी ॥ ४ ॥
तुका झणे हेचि प्रपंच चकुरी । आतां पंढरपुरी बघो बापा ॥ ५ ॥

॥ ८४९ ॥

मानी भक्तांचे उपकार । कृपीया झगवी निरंतर । केला निर्गुणी आकार ।
कीर्तें मुखें वर्णितां ॥ १ ॥ झणोनि जया जे वासन । ते पुरवितो पंढरिराणा ।
जाला भक्तांचा आदरा । ते उपकार फेडावया ॥ २ ॥ अंप्रक्षणीकारणें ।
जन्म घेतले नारायणें । एवढें भक्तीचें लक्षणें । दास्य करी दासाचें ॥ ३ ॥
झणियें करितां शंका न धरि । रक्षपाल सत्किच्या द्वारी । भक्तीचा
आभारी । रीग न पुरे जावया ॥ ४ ॥ अर्जुनाचे रथदार । ते बागवी
सर्वेश्वर । एवढे भक्तीचे उपकार । मार्गे मार्गे हिंदतसे ॥ ५ ॥
पुंडलिकाचे द्वारी । सम पावलीं विटेवरी । न वजे कट करी ।
चरुनि तेथें राहिला ॥ ६ ॥ भावभक्तीचा अंकित । नाम साजे
दिनानाय । झणोनि राहिला निवांत । तुका चरण धरोनि ॥ ७ ॥

॥ ८५० ॥

पंढरीसी जावें ऐसें माझे मनी । विठई जतनी भेटे केव्हां ॥ १ ॥
न लगे त्याविण सुखाचा सोहळा । लागे मज उवाळा अग्निचिया ॥ २ ॥
तुका झणे त्याचे पाहिळीया पाय । मग दुःख जाय सर्व माझे ॥ ३ ॥

॥ ८५१ ॥

झरीस जाते निरोप आइका । वैकुंठनायका क्षेम सांगा ॥ १ ॥
मनाथांचा नाथ हें तुझे वचन । धांवें नको दीन गांजां देऊ ॥ २ ॥
सिंहे भुजंगें सर्वे भद्राकाळें । न दिसें हें जाळें उगवतां ॥ ३ ॥

कामक्रोधसुनीं भाषणीं बहुनीं । वेडळीं आवलीं मायेबिडे ॥ ४ ॥
 मृगजलनदी बुडविना तरी । आणुनियां बरी तळा नेवे ॥ ५ ॥
 तुका झणे सुवां धरिलें उवास । तरी पाहों वास कवणाची ॥ ६ ॥

॥ ८५२ ॥

संपदा सोडला नावडे मनाला । करी तें टकला पंदरीचा ॥ १ ॥
 जावें पंदरीसी आवडी मनासी । कधीं एकादशी आषाढी हे ॥ २ ॥
 तुका झणे देखें आर्त व्याचे मनीं । त्याची चकपाणी वाट पाहे ॥ ३ ॥

॥ ८५३ ॥

साधन संपत्ति हेंचि माझें धन । सकळ वरण बिठोबाचे ॥ १ ॥
 शीतळ हा पंथ माहेराची वाट । जवळीच नोट सुखरूप ॥ २ ॥
 बैष्णवांचा संग रामनाम गाणें । मंडित भूषणें अळंकार ॥ ३ ॥
 भवनदी आठ नव्हतींसी जाली । कोरडीच चाली जावें पायीं ॥ ४ ॥
 मायबाप कोणें पाहारील वाट । ठेवूनियां कटीं कर उभीं ॥ ५ ॥
 तुका झणे केव्हां देखेन फळस । पळाली आळस निद्रा भूक ॥ ६ ॥

॥ ८५४ ॥

सुखें येऊ जन्मांतरें । एक बरें इहलोकीं ॥ १ ॥ पंदरीचे वारकरी ।
 होवां थोरी जोडी हे ॥ २ ॥ हें तों आळें अनुभवा । पाहावें जीवा-
 वरुनि ॥ ३ ॥ तुका झणे केला त्याग । सर्वसंग झणऊनि ॥ ४ ॥

॥ ८५५ ॥

संतोषे माठली आरुषा बचनीं । जोरसोनि स्तनीं लावी बाळा ॥ १ ॥
 तैसें प्रेमळाचें अवघेंचि गोड । पुगवितो कोड पांडुरंग ॥ २ ॥
 सेवा करी साहे निष्ठुर उत्तर । त्याचे वाहे बरें तेंच मनीं ॥ ३ ॥
 तुका झणे इच्छावसे खेळ खेळें । चिंता ते सकळ कांहीं नेजे ॥ ४ ॥

॥ ८५६ ॥

सांवळें रूपडे चोरटें चित्ताचें । उभें पंदरीचे बिटेवरी ॥ १ ॥
 कोळियांची धणी पाहातां न पुरे । तयालागीं भुरे मन माझें ॥ २ ॥
 धान गोड कांहीं न जगे संसारीं । राहिले धंदीं पाव तुजे ॥ ३ ॥

प्राण रिघों पाहे कुडी हे सांडुनी । श्रीमुख नयनीं न देखतां ॥ ४ ॥
चित्त मोहियेलें नंदाच्या नंवे । तुका झणे येणें गरुडध्वजे ॥ ५ ॥
॥ ८५७ ॥

इनामाची भरली पेंठ । वाहाती दाट मारग ॥ १ ॥ अवघेची येती वाण ।
अवघे शकुन लाभाचे ॥ २ ॥ अडचणी त्या केश्या दुरी । देण्या उरी घेण्या-
क्या ॥ ३ ॥ तुका झणे जोडी जाली । ते आपुली आपणा ॥ ४ ॥
॥ ८५८ ॥

पृथक मीं सांगों किती । धर्म नीती सकळां ॥ १ ॥ अवघिवांषा एक
ठाव । सुद्ध भाव विठुली ॥ २ ॥ क्षराअक्षराचा भाग । करा लाग पंद-
रीये ॥ ३ ॥ तुका झणे आगमींचे । मथिलें साचें नवनीत ॥ ४ ॥
॥ ८५९ ॥

झारकेचें केणें आलें याचि ठाया । पुढें भक्तराया चोजवीत ॥ १ ॥
गोविलें विसारें माप केलें खरें । न पाहे साघारें अघातवरी ॥ २ ॥
वैष्णव मापारी नाहीं जाली सळे । पुढेंही न कळे पार त्याचा ॥ ३ ॥
लाभ जाला त्यांनीं धरिला तो विचार । आहिकय परत्र सांठविलें ॥ ४ ॥
तुका झणे मज भिलाळी मजूरी । विन्यास या घरीं संतांचिया ॥ ५ ॥
॥ ८६० ॥

तुझे पाथ माझी काशी । कोण जाय माझें काशी ॥ १ ॥ तुझे रूप
तेचि ध्यान । तेचि माझें अनुष्ठान ॥ २ ॥ तुझे चरण तेचि गथा । जाळें
गयावर्जन देहा ॥ ३ ॥ तुका झणे सकळ तीर्थे । तुझे पार्थी वसती येथें ॥ ४ ॥
॥ ८६१ ॥

वोन्ही हाव ठेवुनि कटी । उभा भीखरेक्या तटी । कष्टलासी साटी ।
भक्तिकाजें विठुला ॥ १ ॥ भागलासी मायबापा । बहु अम केशवा
खेपा । आझालागीं सोपा । दैत्या काळ कृतांत ॥ २ ॥ होतासी क्षीर-
सागरी । मही दाटली असुरी । झणोनियां घरीं । गौळियांचे
जवतार ॥ ३ ॥ केळा पुंडळिके गोवा । गुज पंदरीसी देवा । तुका झणे
आषा । पारीं हासी सांगली ॥ ४ ॥

॥ ८६२ ॥

दुःखाचिये साटी तेथें मिळे सुख । अनाथाची भूक दैन्य जाय ॥ १ ॥
 उदाराचा राणा पंढरीस आहे । उभारोनि बाहे पालवितो ॥ २ ॥
 जाणतियाहूनि नेणत्याची गोडी । आळिगी आवडी करुनियां ॥ ३ ॥
 क्षीण घेऊनियां प्रेम देतो साटी । न विचारी तुटी लाभा कांहीं ॥ ४ ॥
 तुका झणे असो अनाथ दुवळी । आझांसी तो पाळी पांडुरंग ॥ ५ ॥

॥ ८६३ ॥

धरियेळीं सोंगें । येणें अवघीं पांडुरंगें ॥ १ ॥ तें हें ब्रह्म विटेवरी । उभें चंद्र-
 भागे तिरि ॥ २ ॥ अंतर्घ्यापी बाहे । धांडोळितां कोटें नोहे ॥ ३ ॥ योगयाग-
 वणें । उद्याकारणें दानजणें ॥ ४ ॥ दिले नेदी जती । भोग सकळ ज्वा
 होषी ॥ ५ ॥ अवघीं लोका पाहे । तुका झणे दासो साहे ॥ ६ ॥

॥ ८६४ ॥

जो भक्तांचा विसावा । उभा पाचारितो धांवा ॥ १ ॥ हातीं प्रेमाचें
 भातुकें । मुलीं घाली कवतुकें ॥ २ ॥ भवासंधु सुखें । उतरी काळे
 लावुनि ॥ ३ ॥ थोर भक्तांची आस । पाहे भोंवताली वास ॥ ४ ॥
 तुका झणे कृपादानी । फेडी आवडीची घणी ॥ ५ ॥

॥ ८६५ ॥

तिन्ही लोक ऋणें बांधिले जयानें । सर्वसिद्धि केणें तवे घरीं ॥ १ ॥
 पंढरीचोहोटां पातळा दुकान । मांडियेले वान आवडीचे ॥ २ ॥
 आषाढी कार्तिकी मारियेले हाड । इनाम हे पेंढ घेतां देतां ॥ ३ ॥
 मुक्ति कोणी तेथें हातीं नेचे फुका । लुटिताल सुखा प्रेमाचिया ॥ ४ ॥
 तुका झणे संतसज्जन भाग्याचे । अनंतां जन्मीचे सांटेकरा ॥ ५ ॥

॥ ८६६ ॥

जीवांचें जें मूळ प्रतांचें जें फल । ब्रह्म तें केवळ पंढरिये ॥ १ ॥
 जें आझीं देखिलें आपुल्या नयनीं । फिटलीं पारणीं डोळियांचीं ॥ २ ॥
 जीवांचें जीवन सुखाचें सेजार । उभें कटीं कर ठेवूनियां ॥ ३ ॥

सुखरां चितनीं मुनिवरां ज्ञानीं । आकार निर्गुणीं तेषि असे ॥ ५ ॥
तुका झणे नाही श्रुती जातुडलें । आक्षां सांपडलें गीती गातां ॥ ६ ॥

॥ ८६३ ॥

मानर गोळें बाळरूप । तें स्वरूप काळीचें ॥ १ ॥ गाईगोपाळाच्या
संगें । आलें लागें पुंडलीका ॥ २ ॥ तें हें ध्यान विगंबर । कटीं कर
मिरवती ॥ ३ ॥ नेणपणें उगोचि उभें । भाकिलोभें राहिलें ॥ ४ ॥
नेणे वरवळाचा मान । विटे चरण सम उभें ॥ ५ ॥ सहज कटावरी
हूत । दही भात शिंदोरी ॥ ६ ॥ मोहरी पांवा गांजिवा पाठी ।
वरिली काठी ज्या काळें ॥ ७ ॥ रम्य स्थळ चंद्रभागा । पांडुरंगा
झिडेसी ॥ ८ ॥ भोमा दक्षणमुख वाहे । दृष्टी पाहे समोर ॥ ९ ॥
वारावेसे मूढ लोक । विली भाक पुंडलिका ॥ १० ॥ तुका झणे
वैकुण्ठासी । भक्तांपासी राहिला ॥ ११ ॥

॥ ८६८ ॥

आइत्या भाग्या घणी ज्हावें । केणें ध्यावें न सरे तें ॥ १ ॥ केणें
आलें पंढरपुरी । वचाराचें लाभीक ॥ २ ॥ बाखराची कडनी रीति ।
सरा पोती खवळाहीं ॥ ३ ॥ तुका झणे संतांपाडें । करु पुढें वाळती ॥ ४ ॥

॥ ८६९ ॥

आणिकांची सेवा करावी शरीरें । सीं येथें उत्तरे कोरडीच ॥ १ ॥
ऐसा पांडुरंग सुळभ सोपारा । नेणे येरझारा सेवकाच्या ॥ २ ॥
आणिकांचे भेटी आढकाठी पडे । येथें तें न पडे वचनही ॥ ३ ॥
आणिकांचें देणें काळी पोट भरे । येथील न सरे कल्पांतीही ॥ ४ ॥
आणिकें वंदिती चुकलिया सेवा । येथें सोस देवा नाही दोन्ही ॥ ५ ॥
तुका झणे करी आपणासारिखें । उद्धरी पारिखें संव निच ॥ ६ ॥

॥ ८७० ॥

आपुलिया लाजा । पावे भक्तांपिया काजा ॥ १ ॥ नाम धरिलें
विनाया । सत्य करावया व्रत ॥ २ ॥ आज्ञा निवारी । छाया
जावरे करी ॥ ३ ॥ उभा कर कटी । तुका झणे याजसाटी ॥ ४ ॥

॥ ८७१ ॥

आळिया संसारीं देखिली पंढरी । कीर्ति महाद्वारीं वाणूं तुझी ॥ १ ॥
 पताकाचे भार नामाचे गजर । देखिल्या संसार सफळ जाळा ॥ २ ॥
 साधुसंघाचिया धन्य जास्वा भेटी । सांपडली लुटी मोक्षाची हे ॥ ३ ॥
 तुका झणे आतां हेंचि पै मागणें । पुढती नाही येणें संसारासी ॥ ४ ॥

॥ ८७२ ॥

आझी आळीकरें । प्रेमसुखाचीं लेकरें ॥ १ ॥ पायीं गोविली वा-
 सना । तुळ केळें ब्रह्मज्ञाना ॥ २ ॥ येतां पाहें मुळा । वाट पंढ-
 रीच्या ओळां ॥ ३ ॥ तुका झणे स्थळें । मग मी पाहेन सकळें ॥ ४ ॥

॥ ८७३ ॥

इंद्रियाचें पुरे फोड । सेंचि गोड पुढतीही ॥ १ ॥ जावें झणती पंढ-
 रपुरा । हाचि बरा संसार ॥ २ ॥ बैसलें तें मनःमूर्छी । सुख डोळीं
 देखिलें ॥ ३ ॥ तुका झणे देवी कान । वाणावाण निवडुती ॥ ४ ॥

॥ ८७४ ॥

किती चौपाचारें । येथें गोविली वेव्हारें ॥ १ ॥ असे बांधविले गळे ।
 झोऊं न सकती निराळे ॥ २ ॥ आपलें आपण । केळें कां नाहीं
 अतन ॥ ३ ॥ तुका झणे खंडवें । येरझारीं लपती लंडें ॥ ४ ॥

॥ ८७५ ॥

केडी प्रतिज्ञा मनाशीं । तई मी दास सत्यत्वेचीं । नेईन पायांपाशीं ।
 स्वामी मूळ पंढरिचे ॥ १ ॥ सोंवरी हें भरीं पोट । केला जो मिथ्या
 जोभाट । नाहीं सांपडली वाट । सहाराट फिरतसें ॥ २ ॥ ज्यावें
 भादराचें जिणें । स्वामी कृपा करी तेणें । पाळिल्या बधनें । सख्य-
 त्याचा अनुभव ॥ ३ ॥ घडे तैसें घडो आतां । मायबापाची हे सखा ।
 तुका झणे चिंता । काय पाहें मारगा ॥ ४ ॥

॥ ८७६ ॥

आली हरिकृष्ण रंग धोरसळा । चविषासी आळा पांडुरंग ॥ १ ॥
 बांहितो हें प्रेम चविताचा दाता । वेई रे तूं आतां भणीवरी ॥ २ ॥

प्रेम देखनियां अवधी सुखी केली । जीं होठीं रंगलीं विठ्ठलीं तीं ॥ ३ ॥
तुके हें दुर्बळ देखियेलें संघी । झगडनि पुढतीं आणियेलें ॥ ४ ॥

॥ ८७७ ॥

जुनाट हें घन अंत नाहीं पार । स्वात आले फार सरलें नाहीं ॥ १ ॥
नारद हा मुनि शुकसनकादिक । वरलें अमूप तुझां आझां ॥ २ ॥
वेधूनियां घना खाती बहुत जन । बाल गुंज उणें जालें नाहीं ॥ ३ ॥
तुका झणे घना नाहीं अंतपार । कुंदित हें चार बाचा तेथें ॥ ४ ॥

॥ ८७८ ॥

जो का निर्गुण निराकार । तेणें धरियेले अवतार ॥ १ ॥ निर्गुण होता
तो सगुणासी आला । भक्तीसाठीं प्रगटला ॥ २ ॥ जो का त्रिभुवन-
बाळक । तो हा नंदाचा बाळक ॥ ३ ॥ सोडविलें वसुदेवदेवकीसी ।
सुवतार धरिला तिचे कुशी ॥ ४ ॥ मारियेला कंसराणा । राज्यीं स्थापिलें
उभसेना ॥ ५ ॥ तुका झणे देवाधिदेव । तो हा सभा पंढरिराव ॥ ६ ॥

॥ ८७९ ॥

पाहुंगा ऐसा सांहुनि वेव्हारा । आणिकांची करा आस जायां ॥ १ ॥
बहुतांसी दिला घडार उदारे । निवडीना खरें खोटें कांहीं ॥ २ ॥
चाचिया अंकिता वैकुंठ बंदर । आणीक वेव्हार चालवीना ॥ ३ ॥
तुका झणे माझे हातींचे वजन । यासी बोल कोण ठेवूं सके ॥ ४ ॥

॥ ८८० ॥

पुंडलिकाचे निकटसेवे । कैसा धावे बराडी ॥ १ ॥ आपुलें योरपण ।
नारायण बिसरला ॥ २ ॥ सभा कटीं ठेवुनि कर । न झणे पर
वैससे ॥ ३ ॥ तुका झणे जगदीश । करणें आशा भक्तांची ॥ ४ ॥

॥ ८८१ ॥

बाप माझा दिनाबाध । वाट भक्तांची पाहात ॥ १ ॥ कर ठेवुनियां
कटीं । सभा चंद्रभागे वटीं ॥ २ ॥ गळां वैजयंतीमाळा । रूपें डोळस
सांचळा ॥ ३ ॥ तुका झणे भेटावया । सदा उभारिण्या नाळा ॥ ४ ॥

॥ ८८२ ॥

ब्रह्मज्ञान जेवें आहे परोधरी । सर्व निगंतरी चतुर्भुज ॥ १ ॥ पापा
नाहीं रीग काळाचें खंडप । हरिनामकीर्तन परोपरी ॥ २ ॥ तुका झणे
हाचि भाव माझ्या चित्ती । नाहीं आणिकां गती चाड मज ॥ ३ ॥

॥ ८८३ ॥

जीव ज्यानें अगवानी । तोचि मनीं स्मरावा ॥ १ ॥ सम पाय कर
कटी । उभा तटीं भोंवरेच्या ॥ २ ॥ पाहिलिया वेध लावी । वैसे जीवीं
जबोनि ॥ ३ ॥ तुका झणे भक्तिकाजा । धावे लाजा लवलाहें ॥ ४ ॥

॥ ८८४ ॥

अकवत्सल दिनानाम । तिहीं लोकीं ज्याची मात ॥ १ ॥ तो हा
पुढलिकासटी । अत्ता उभा वाळवंटी ॥ २ ॥ गर्भवास धरी ।
अंबकृपांचा कैबारी ॥ ३ ॥ सकळां देवां अधिष्ठान । एका मंत्राक्षी
कारण ॥ ४ ॥ तुका झणे ध्यानीं । ज्यासि ध्यातो मूळपाणी ॥ ५ ॥

॥ ८८५ ॥

छाववी सूत्रधारी । दोरी नाचवी कुसरी । उपजवी फाळूनि संहारि । नाना-
परिचीं लाचवें ॥ १ ॥ पुरोनि पंढरिये वरलें । भक्तिसुखें लांचावलें । उभेंचि
राहिलें । कर कटी न बैसे ॥ २ ॥ बहु काळें ना सांवळें । बहु कठिण ना
कोंबळें । गुणत्रया वेगळें । बहु बळें आर्थाळें ॥ ३ ॥ असोनि नसे सकळांमवीं ।
मना अगोचर बुद्धी । स्वामी माझा कृपानिधि । तुका झणे विद्वड ॥ ४ ॥

॥ ८८६ ॥

जाम सरा नवे तुटी । नाहीं आडसळा घेटी ॥ १ ॥ आय अवघिया
वेशा । येथें संचलासी तैसा ॥ २ ॥ मग नळो पारखी । अवधीं सक-
ट सारखी ॥ ३ ॥ तुका झणे बोळे । रूपें मुळविले बोळे ॥ ४ ॥

॥ ८८७ ॥

जाचेविचा जाळा कबळिलें ब्रह्म । जुकविला अम प्रयक सो ॥ १ ॥
जुलम वें जालें मुलम वें जालें । जवळी वें जालें पंगरीये ॥ २ ॥

सामरुपायें बांधलें मोटलें । एक एका वेळे सारिवेलें ॥ १ ॥
 तुका झणे वाटे चुकली वसती । उद्धार तो हातीं आणियेळा ॥ ४ ॥
 ॥ ८८८ ॥

साधावया मक्तिकाज । नाहीं लाज हा धरीत ॥ १ ॥ ऐसियांसी
 झरण जावें । शक्ती जीवें न वंची ॥ २ ॥ भीष्मपण केला मुरा
 धनुर्वरा रक्षिलें ॥ ३ ॥ तुका झणे साक्ष हातीं । तो म्यां चित्तीं घरियेळा ॥ ४ ॥
 ॥ ८८९ ॥

पंढरीस वळे अतित्यायें मृत्यु । तो आय पतित अधःपाता ॥ १ ॥
 दुराचारें मोक्ष सुखाचे वसति । मोळी बाळमूर्ति पांढुरंग ॥ २ ॥
 केला न सहावे तीर्थ उपवास । कथेत्रिण दोषसाधन सें ॥ ३ ॥
 कालियापें भेद मनितां निवडे । श्रोत्रियांसी जोडे अंत्यजता ॥ ४ ॥
 माहेरीं सलज ते जाणा सिद्धी । काळिसा काजळी पावचिते ॥ ५ ॥
 तुका झणे तेथें विश्वास जतन । पुरे भीमाखान सम पाय ॥ ६ ॥
 ॥ ८९० ॥

बस रमा एकी सरी । बाराणसी ते पंढरी ॥ १ ॥ दोघे सारिखे
 सारिखे । विश्वनाथ विठ्ठल सखे ॥ २ ॥ तेथें असे भागीरथी । येथें
 जाणा भीमरथी ॥ ३ ॥ बाराणसी त्रिशुलावरी । सुदर्शनप्रवरि पंढरी
 ॥ ४ ॥ मनकार्तिका मनोहर । चंद्रभागा सरोवर ॥ ५ ॥ बाराणसी
 भैरवकाळ । पुढलीक श्वेतपाळ ॥ ६ ॥ घुंढिराज दंडपाणी । उभा
 गढब कर जोडुनी ॥ ७ ॥ गया तेचि गोपाळपुर । प्रयाग निरानर-
 सिंगपुर ॥ ८ ॥ तेथें असती गयावळ । येथें गाई आणि गोपाळ ॥ ९ ॥
 हामीपत्र पिंड देती । येथें काला निजमुखप्राप्ति ॥ १० ॥ संतसज्जनी
 केळा काळा । तुका प्रसाद लावला ॥ ११ ॥
 ॥ ८९१ ॥

कार्तिकीचा सोहळा । चला जाऊं पाहूं होलां । आलें वैकुंठ जवळां ।
 पंढरीये सन्निध ॥ १ ॥ पीक पिकलें घुमरी । प्रेम न समाये अंबरी ।
 जावची मोतळी पंढरी । घोघरी सुकाळ ॥ २ ॥ बाळसी स्थिर

तिर । गहडकयांचे भार । गर्जती गुंभिर । टाळ भुति मुरंग ॥ १ ॥ मिळालिया भद्रजासी । कैशा आनंदें दुळती । गूर उठावती
 एका एक आगळे ॥ ४ ॥ नामामृत कलौळ । वृंद कोदली सकळ ।
 आलें वैष्णवदळ । कळिकाळ कांपती ॥ ५ ॥ आस करिती ब्रह्मादिक ।
 हेसुनि बाळवंटींचें सुख । धन्य धन्य मृत्युलोक । झणती भाग्याचा
 केसा ॥ ६ ॥ मरण मुक्ति वाराणसी । पितृकरण गया नासी । उघार
 माहीं पंदरीखी । पायापाशीं विठोबाच्या ॥ ७ ॥ तुका झणे आतां ।
 काय करणें आझां चिंता । सकळ सिद्धींचा दाता । तो सर्वथा नुपेक्षी ॥ ८ ॥

संतपर अभंग.

॥ ८९२ ॥

श्रीसंतांचिया माथा चरणांवरी । साष्टांग हें करीं दंडवत ॥ १ ॥
 बिभांती पावलों सांभाळउत्तरीं । बाढलें अंतरीं प्रेमसुख ॥ २ ॥
 बोरळी हे काया कुपेच्या बोरसें । नव्हे अतारिसें वडूरलें ॥ ३ ॥
 तुका झणे मज न चढतां सेवा । पूर्वपुण्यठेवा बोटवळा ॥ ४ ॥

॥ ८९३ ॥

अभंकाचे साटी । पंतें हातीं धरिली पाटी ॥ १ ॥ तैसे संत जर्गी ।
 क्रिया करुनी दाबिती अंगीं ॥ २ ॥ बाळकाचे चाली । माता जाणुनि
 पाडल चाली ॥ ३ ॥ तुका झणे नाव । जनासाटीं उदकीं ठाव ॥ ४ ॥

॥ ८९४ ॥

अवधा तो शकुन । हृदयीं देवाचे चरणें ॥ १ ॥ येथें नसतां वियोग ।
 आभा रणें काय सग ॥ २ ॥ संग हरिच्या नामाचा । शुचिर्भूत सदा
 बाचा ॥ ३ ॥ तुका झणे हरिच्या दासां । शुभकाल अवघ्या दिशा ॥ ४ ॥

॥ ८९५ ॥

अभिमाजी गेलें । आभि होऊन तेंच ठेलें ॥ १ ॥ काय वरलें तथा
 यण । मागील तें नाम गुणें ॥ २ ॥ लोह छागे परिसा- अंगीं ।

तोही भूषण जाळा जर्गी ॥ ३ ॥ सरिता ओहळा ओषा । मं
मिळोनि जात्या गंगा ॥ ४ ॥ चंदनाच्या वासे । तरु चंदन जा
स्पर्श ॥ ५ ॥ तुका जडला संतां पायी । दुजेपणा ठाव नाही ॥ ६ ॥

॥ ८९६ ॥

अमृत तें प्रेम जिह्वा ओलावली । मनाची राहिली वृत्ति पायी ॥ १ ॥
सकळही तेथें बोलली मंगळें । वृष्टि केली जळें आनंदाच्या ॥ २ ॥
सकळ इंद्रियें जालीं ब्रह्मरूप । ओतलें स्वरूप तयामाजी ॥ ३ ॥
तुका झणे जेथें बसे भक्तराव । तेथें नावे देव नारायण ॥ ४ ॥

॥ ८९७ ॥

अर्जें अनुभव जाळा मज । संतरजचरणांचा ॥ १ ॥ सुखी जाळें या
सेवने । दुःख नेणें यावरी ॥ २ ॥ निर्मात्याचें तुळसीदळ । विष्णुजळ
चरणीचें ॥ ३ ॥ तुका झणे भवसार । करुनि फार मिश्रित ॥ ४ ॥

॥ ८९८ ॥

अवघे धुकविले सायास । तप रासी जीवा नास ॥ १ ॥ जीव
देवनिचां बळी । अवघीं टारिळीं दुर्बळीं । केला भूर्मडळीं । साजी
थोर पवाडा ॥ २ ॥ कांहीं न मगे याची गती । लुटावितो जगा
हारी ॥ ३ ॥ तुका झणे भक्तराजा । कोण नर्णी पार तुझा ॥ ४ ॥

॥ ८९९ ॥

अभिनव सुख तरि या विचारें । विचारावें वरें संतजनीं ॥ १ ॥
रूपाच्या आठवें होन्हीही आपण । नियोग तो भूषण होत नाही ॥ २ ॥
पूजा तरि चित्तें कल्पा तें ब्रह्मांड । अहाच तो खंड एकदेसी ॥ ३ ॥
तुका झणे साक्षा अनुभव यापरि । डोई पायांवरी ठेवातसें ॥ ४ ॥

॥ ९०० ॥

अनंत कक्षणें बाजितां जपार । संताचें तें घर सांपडेना ॥ १ ॥
जये घरीं संत राहाती आपण । तें तुझां ठिकाण आतुडेना ॥ २ ॥
ठिकाण धरुनी पाह्यावे ते संत । बगाच आकांत करुं नये ॥ ३ ॥
संत होऊनिचां संतांसी पाह्यावें । तरिच तरावें तुका झणे ॥ ४ ॥

॥ ९०१ ॥

भवचा भार काटे देवा । संतसेवा न चढता ॥ १ ॥ कसोटी हे असे
हार्ती । सत्य भूती भगवंत ॥ २ ॥ चुकलोंसा दिसें पंथ । गेले संत
तो ऐसा ॥ ३ ॥ तुका झणे सोंग वांयां । कारण या अनुभवें ॥ ४ ॥

॥ ९०२ ॥

आरुष माझी वाणी बोवडीं उतरें । केली ते लेकुरें सळगी पायीं ॥ १ ॥
करावें कवतुक संतीं माचवापीं । जिवन देउनि रोपीं विस्तारिजे ॥ २ ॥
आघारें बदली प्रसादाची वाणी । उच्छिष्टसेवनीं तुमथिया ॥ ३ ॥
तुका झणे हेचि करितों चिंतती । मागेन पुढती सेवादान ॥ ४ ॥

॥ ९०३ ॥

आधां तुझी कृपावंत । साधु संत जिवलग ॥ १ ॥ गोमटे तें करा
माझें । भार ओझे तुझांसी ॥ २ ॥ वंचिलें तें प्रायांपाशीं । नाहीं यासी
वेगळें ॥ ३ ॥ तुका झणे खोडिल्या गांठी । दिली मिठी प्रायांसी ॥ ४ ॥

॥ ९०४ ॥

आज्ञा पाळुनियां असें एकसरें । तुमचीं उतरें संतांचीं हीं ॥ १ ॥
आगवुनि देह ठेबियेला पायीं । चरणावरि होई येथूनचि ॥ २ ॥
जेणें जाणें हें तों उपाधीचें मूळ । पूजा ते सकळ अकर्तव्य ॥ ३ ॥
तुका झणे असें शरणींचा रज । पदींच सहज जेथें तेथें ॥ ४ ॥

॥ ९०५ ॥

आपुल्या हिता जो असे जागता । धन्य मातापिता तयाचिया ॥ १ ॥
कुली कन्यापुत्र होती जीं सात्विक । तयाचा हरिख काटे देवा ॥ २ ॥
गीता भागवत करिती भवण । अखंड चिंतन विठोवाचें ॥ ३ ॥
तुका झणे मज बडो त्याची सेवा । तरी माझ्या दैवा पार नाही ॥ ४ ॥

॥ ९०६ ॥

आळे संत पाय ठेविती मस्तकीं । इही उभयलोकीं सरता केलीं ॥ १ ॥
मीन पावले लोलेन चरणीं । आजि इच्छाघणी फिटईल ॥ २ ॥

अवधी पूर्वे पुण्ये जालीं सानुकूल । अवधेचि मंगळ संतभेटी ॥ १ ॥
तुका झणे कृतकृत्य जालीं देवा । नेणे परि सेवा डोळां देखे ॥ ४ ॥

॥ ९०७ ॥

आविचे हे मज तुझी कृपादान । दिले संतजन मायबापी ॥ १ ॥
आली मुखावाटा अमृतवचने । वृत्तीर्ण ती येणे नव्हे जन्मे ॥ २ ॥
तुका झणे तुझी वदार कृपाळ । घुंगारिले बाळ कवतुकें ॥ ३ ॥

॥ ९०८ ॥

आवडीची न पुरे घणी । प्रीत मनीं बैसली ॥ १ ॥ नित्य नवा कळ-
वळा । मायबाळामध्ये तो ॥ २ ॥ सुख सुखा भेटों आले । होय
वाल्हे पोटीचे ॥ ३ ॥ तुका झणे अक्षानंद । संतवृंद चरणापे ॥ ४ ॥

॥ ९०९ ॥

आलिंगने घडे । मोक्ष सायुज्यता जोडे ॥ १ ॥ ऐसा संतांचा महिमा ।
आली बोलायाची सीमा ॥ २ ॥ तीर्थे पर्वकाळ । अवधी पायांचे
सकळ ॥ ३ ॥ तुका झणे देवा । त्यांची केली पावे सेवा ॥ ४ ॥

॥ ९१० ॥

आद्यां सोडरे हरिजन । जनीं भाग्य निकंचन ॥ १ ॥ ज्याच्या घेया
नाही मंग । भाव एकविध रंग ॥ २ ॥ मुळे तान्हे चित्ती । सदा
देव आठविती ॥ ३ ॥ तुका झणे धन । ज्यांचे निज नारायण ॥ ४ ॥

॥ ९११ ॥

आझी नाचों तेथे सुखें । बाऊं टाळी गातों मुखें ॥ १ ॥ देव कृपेचा
कोंवळा । शरणागता पाळी लळा ॥ २ ॥ आद्यां जाला हा निर्धार । मार्गे
तारिले अपार ॥ ३ ॥ तुका झणे संती । वर्ने दिले आद्यां हाती ॥ ४ ॥

॥ ९१२ ॥

आदकीं कालवी क्षेण मलमूत्र । तो होय पवित्र कासयाने ॥ १ ॥
आदारासी ठाव नाही भाग्यहीना । विन्मुख चरणा संतांचिया ॥ २ ॥
आदवी तो बुढे सांगडीचा तापा । अतिखाई पापाचीच मूर्ति ॥ ३ ॥
तुका झणे जेव्हां फिरते कृपाळ । तरी अमंगळ योग होतो ॥ ४ ॥

॥ ९१३ ॥

वज्रकलें भाग्य आतां । अवधी चिंता बारसी ॥ १ ॥ संतदर्शनें हा
छात्र । पद्मनाभ जोडला ॥ २ ॥ संपुष्ट दे हृदयप्रेटी । करुनि पोटी
सांठवूं ॥ ३ ॥ तुका झणे होता ठेवा । तो या भावा सांपडला ॥ ४ ॥

॥ ९१४ ॥

उत्तम त्या यासि । देवा शरण अनन्यगति ॥ १ ॥ नाही पुजा ठाव ।
कांही उत्तम मध्यम भाव ॥ २ ॥ वसवती ठसे । ब्रह्मप्राप्ति अंगी
दिसे ॥ ३ ॥ भाविक विश्वासी । तुका झणे नमन त्यांसी ॥ ४ ॥

॥ ९१५ ॥

ब्रह्मासीनाचा देह ब्रह्मरूप । नाही पुण्य पाप लागत त्या ॥ १ ॥
अनुताप अंगी अग्निचिया क्वाळा । नाही मृगजळा विशो येत ॥ २ ॥
दोष ऐशा नावें देहाचा आवर । बिटलें अंतर अहंभावे ॥ ३ ॥
तुका झणे जाय नासोनिकां संती । तंवाचि हे चिन्ही बळता ते ॥ ४ ॥

॥ ९१६ ॥

कपकागी असे आशोनि झाला । आपुलें तयाला पर नाही ॥ १ ॥
छाभावरी घ्यावें सांपडलें काम । आपला तो भ्रम न विचारी ॥ २ ॥
जोवा ऐमे देखे आणिकां जीवांसी । निखळचि रासि गुणांचीच ॥ ३ ॥
तुका झणे देव तयांचा पांगिला । न भंगे संचला धोर सदा ॥ ४ ॥

॥ ९१७ ॥

एका हार्ती टाळ एका हार्ती चिपळिया । चळिती हुंमरी एक बा-
हावासी टाळिया ॥ १ ॥ मातले वैष्णव नटती नाना छंदें । नाही
चाड मोक्षपदें भजनीं आवडी ॥ २ ॥ हाका अरोळिया गीत वाचें
सुखसोहळे । जाय तें न कळे केव्हां रजनी दिवस ॥ ३ ॥ तीर्थी नाही
चाड न लग्न जावें वनांवर । तुका झणे हरिहरात्मकचि पृथिवी ॥ ४ ॥

॥ ९१८ ॥

ऐशा भाव्ये आलों । तरी धन्य जन्मा आलों ॥ १ ॥ स्वें तळीचे

बचरी । संत पाव देती बरी ॥ २ ॥ प्रेमातुलान । होईल बरगारवें
स्थान ॥ ३ ॥ तुका छणे सुखें । तवा हरषील दुःखें ॥ ४ ॥

॥ ९१९ ॥

येका संतजन उत्तरे मातें बोवडे बोल । करी लाड तुझापुढें हो कोणी
झणी कोपाल ॥ १ ॥ उपाय साधन आइका कोण गति अवगति ।
दड बैसोनां सादर तुझी धरावें चिर्सी ॥ २ ॥ धर्म तयासी भवे रे
व्याचे स्वार्थीन भाज । कर्म तयासी जोडे रे भीत नाहीं लाज ॥ ३ ॥
पुण्य तें जाणा रे भाइनो परोपकाराचें । परपीडा परनिदा रे खरें पाप
वयाचें ॥ ४ ॥ लाभ तयासी जाला रे मुखी देव चबारी । प्रपंचापाठीं
गुंतला रे हाणी तयासीच थोरी ॥ ५ ॥ सुख तें जाणा रे भाइनो संतस-
मागम । दुःख तें जाणा रे भाइनो सम तेथें विषम ॥ ६ ॥ साधन
तयासी साथे रे व्याची स्वार्थीन बुद्धि । पराधीनासी आहे घात रे
थोर जाण संबंधी ॥ ७ ॥ मान पावे तो आमळा भुक्त्य इंद्रियें राखे ।
अपमानी तो अधरसखाद खाखे ॥ ८ ॥ जाणता तयासी बोलिजे
जाणे समाधान । नेणता तयासी बोलिजे वाद करी भूषण ॥ ९ ॥ भला
तोचि एक जाणा रे गयावर्जन करी । बुरा धन नष्ट मेळवी परद्वार
खो करी ॥ १० ॥ आचारी अन्न काही रे गाई अतितमाग । अनाचारी
करी भोजन खाही नसतां संग ॥ ११ ॥ स्वहित तेजोचि केळें रे भूतीं
देखिळा देव । अतहित तयाचें जालें रे जाणी अहंभाव ॥ १२ ॥ धन्य
जन्मा तेचि आले रे एक हरीचे दास । भिग ते विषयीं गुंतले केळ
आयुष्या नास ॥ १३ ॥ जोहरी तोचि एक जाणा रे जाणे सिद्धलक्षणें ।
बैबसक तो जुळे रे वरद्वज्रभूषणें ॥ १४ ॥ वलियाडा तोचि जाणा रे
भक्ति दड शरीरीं । गांठया तयासी बोलिजे एकै भावन घरी ॥ १५ ॥
झोळ तो वचन गुरूचें जो गिळूनी बैस । उधळ धोर नाहीं अंगीं रे
छणे होईल कै ॥ १६ ॥ चदार तो जीवभाव रे ठेवीं देवाचे पायीं ।
कपड तयासी बोलिजे पडे वपाबिडार्हे ॥ १७ ॥ चांगळेंपण तेचि रे

व्याचें अंतर झुड्ड । बोंगळ मळिण अंतरीं बाणी वाहे दुर्गव ॥१८॥
गोड तेंचि एक आहे रे सार विठ्ठलनाम । कबु तो संसार रे लक्ष-
चौन्माशी जन्म ॥ १९ ॥ तुका झणे मना धरी रे संतसंगति सोई ।
न छगे कांहीं करावें राहें विठ्ठलपायीं ॥ २० ॥

॥ ९२० ॥

ऐका हें वचन माझे संतजन । विनवितों जोडुन कर तुझां ॥ १ ॥
सर्क करुनियां आपुल्या भावना । बोलतिया जना कोण बारी ॥ २ ॥
आमुच्या जीर्वांचा तोचि जाणे भावो । रखुमाईचा नाहो पांढुरंग ॥ ३ ॥
बिच माझे त्याचे गुंतलेंसे पायीं । झगजनि कांहीं नावडे त्या ॥ ४ ॥
तुका झणे मज न साहे मीनती । खेद होय चित्ती भंग मना ॥ ५ ॥

॥ ९२१ ॥

ऐका जी संतजन । सादर मन करुनि ॥ १ ॥ सकळांचें सार एक ।
कंदक ते त्याचावे ॥ २ ॥ विशेषता कांयाहूनि । सेविया धाणी जा-
गळी ॥ ३ ॥ तुका झणे व्याधी जोडी । ते परवडी वैसीजे ॥ ४ ॥

॥ ९२२ ॥

करणें तें देवा । हेंचि एक पावे सेवा ॥ १ ॥ अवघें घटे येणें सांगा
भक्त देवाचें तें अंग ॥ २ ॥ हेंचि एक वर्म । काय बोलिला तो धर्म
॥ ३ ॥ तुका झणे खरें । खरें त्रिवाचा उत्तरें ॥ ४ ॥

॥ ९२३ ॥

करितां या सुखा । अंतपार नाही लेखा ॥ १ ॥ मायां पडती संतपाय ।
सुख कैवल्य तें काय ॥ २ ॥ ऐसा लाम नाही । दुजा विचारिया
कांहीं ॥ ३ ॥ तुका झणे गोड । तेथें पुरे माझे फोड ॥ ४ ॥

॥ ९२४ ॥

कल्पतरु रुया नव्हती बाभुळा । पुरवती फळा इच्छितिया ॥ १ ॥
उदंड त्या गाई झैसीआणि शेळ्या । परि त्या निराळ्या कामधेनु ॥ २ ॥
तुका झणे वेद दावाविल दृष्टी । त्या सवें भेदी शोर पुण्य ॥ ३ ॥

॥ ९२५ ॥

क्याल हे लुण । तरि दावी नागायण ॥ १ ॥ सत्य संतापासीं रावे ।
येरां भय आह आह ॥ २ ॥ अणुचिया ऐसें । असे भरलें प्रकाशें ॥ ३ ॥
इंद्रियांचे घनी । ते हे जासी समजूनि ॥ ४ ॥ तर्क कुतर्क वाढा ।
नागवण घटापटा ॥ ५ ॥ तुका झणे त्यावें । डोळां अंजन बरवें ॥ ६ ॥

॥ ९२६ ॥

कां न वजावें वैसेनि कये । ऐसें ऐका हो ओते । पांढुरंग तेवें ।
उभा जसे विष्टत ॥ १ ॥ झणऊनि करी धीर । लक्ष लावूनि सादर ।
भवसिंधु पार । असेल ज्या तरणें ॥ २ ॥ कये कांहीं अणुमात्र ।
नो बोलावें हा वृत्तांत । देवभक्तां चित्त । समरसीं खंडणा ॥ ३ ॥ कां
वैष्णवा पूजावें । ऐका घेईल जो भावें । शरणरजा शिवें । कोड-
बिला मस्तक ॥ ४ ॥ ऐसें जाणा रे निभ्रांत । देव वैष्णवांचा अ-
कित । अलिप्त अतीत । परमित त्यासार्थी ॥ ५ ॥ घालोनि लोळणी ।
तुका आळा लोटांगणी । बंदी पायवणी । संतचरणीवें माथां ॥ ६ ॥

॥ ९२७ ॥

काय नाही माता गौरवीत बाळा । काय नाही लळा पाळीत ते ॥ १ ॥
काय नाही त्याची करीत ते सेवा । काय नाही जीवा गोमटें सें ॥ २ ॥
अमंगळपणें कांदाळा न घरी । उचळोनी करी कंठी लावी ॥ ३ ॥
केवढी आपुले अंगें अळंकार । संतोषाये फार देखोनियां ॥ ४ ॥
तुका झणे स्तुति योग्य नाही परी । तुझां लाज थोरी अंकिताची ॥ ५ ॥

॥ ९२८ ॥

काय माझी संत पाहाती जाणीव । सर्व माझा भाव त्यांचे पायीं ॥ १ ॥
कारण सरतें करा पांढुरंगीं । भूषणाची जगीं काय वाढ ॥ २ ॥
गोबळ्या उत्तरीं झणे हरिहरि । आणिक भीकारी नेणें तुजें ॥ ३ ॥
तुका झणे तुझी विठ्ठलाचे दास । करितां मी आस वच्छिष्टाची ॥ ४ ॥

॥ ९२९ ॥

काय वाणूं आतां न पुरे हे जाणी । मस्तक चरणीं ठेवीतसें ॥ १ ॥

तुकारामाची भाषा.

भोरीव सांडिली आपुली परिसें । नेणें सिवों कैसें कोसंडासी ॥ १ ॥
जगाच्या कल्याणा संतांच्या विभूति । देह कष्टजिती उपकारें ॥ २ ॥
भूतांची दया हे भांडवल संतां । आपुली भमता नाहीं देहीं ॥ ३ ॥
तुका झणे सुख पराविया सुखें । अमृत हें मुखें श्रवतसे ॥ ५ ॥

॥ १२० ॥

काय सांगों आतां संतांचे उपकार । मज निरंतर जागविली ॥ १ ॥
काय घाबें त्याचें व्हावें उतराई । ठेविलां हा पायीं जीव थोडा ॥ २ ॥
सहज बोलणें हित उपदेश । करुनि सायास शिकविली ॥ ३ ॥
तुका झणे वत्स धेनुबेधा चिरीं । तैसे मज येथी सांभाळीत ॥ ४ ॥

॥ १२१ ॥

कांति चराचरी आहे तैसी आहे । भेटुनि त्यां काय घाबें आझां ॥ १ ॥
धेवनि घरणें नैसर्गिक उपवासी । हा हाट आझांसी नाहीं तैसा ॥ २ ॥
सांतडी त्यांनीं केली विटंबणा । आझां तारायणा काय उणें ॥ ३ ॥
नाहीं मुक्ति पाहू नास वैकुंठीचा । पिकलीसे वाधा रामनामें ॥ ४ ॥
तुका झणे काय व्हावें उतराई । जीव ठेवूं पायीं संतांचिया ॥ ५ ॥

॥ १२२ ॥

कुळींची हे कुळवेची । केली ठावी संतांनीं ॥ १ ॥ वरवें जावें शरण
गेलों । उगविलों संकटी ॥ २ ॥ आणिला रूपाही मळें । कंठुनि स्वळें
हरिदाक्षी ॥ ३ ॥ तुका झणे समागमें । नाथों प्रेमें लागलों ॥ ४ ॥

॥ १२३ ॥

कृपाळू सज्जन तुझी संत जन । होचि कृपादान तुमचें मज ॥ १ ॥
आठवण तुझी घाबी पांडुरंगा । कीव माझी सांगा काकुलवी ॥ २ ॥
अनाथ अपराधी पतिताआगळा । परि पायां वेगळा नका करूं ॥ ३ ॥
तुका झणे तुझी निरवित्याचरी । मग मज हरी उपेक्षीना ॥ ४ ॥

॥ १२४ ॥

केलों कडवाट संतांच्या भाषारें । अनुभवें करे कळों आळें ॥ १ ॥
काय जीविताची धरनियां आझा । व्हावें गर्भवास्त पात्र भेणें ॥ २ ॥

अवाळीनें जावें निश्चितीच्या ठायीं । रांडा रोटा बायां करूं नये ॥ १ ॥
तुका झणे वळी देतां तें निधान । भिकेसाठीं कोण राज्य देतो ॥ ४ ॥

॥ ९३५ ॥

कोटिजन्म पुण्यसाधन साधिलें । तेणें हाता आलें हरिदास्य ॥ १ ॥
रात्री दिवस ध्यान हरीचें भजन । कायावाचामन भगवंती ॥ २ ॥
ऐसिया प्रेमळा झणताती वेडा । संसार रोकडा बुडविला ॥ ३ ॥
एकवीस कुळें जेणें वद्धरिलीं । हे तों न कळे खोली भाग्यमंदा ॥ ४ ॥
तुका झणे त्याची पायधुळी मिळे । भक्ताय पळे वंदितांचि ॥ ५ ॥

॥ ९३६ ॥

कोण त्याचा पार पावला धुंदितां । पुढें विचारितां विश्वभरा ॥ १ ॥
अणुरेणु सूक्ष्मस्थूळा पार नाहीं । भ्रुती नेती त्याही खुंदलिया ॥ २ ॥
फळांत कीटक येवढें आकाश । ऐसीं तरुवरास अनेक किती ॥ ३ ॥
बाविलें अनंतें अर्जुनासि पोटी । आणीक त्या सृष्टि कृष्णलोक ॥ ४ ॥
तुका झणे लागी संतांचिया कासे । ठाव घेतां कैसे वांचा जीवें ॥ ५ ॥

॥ ९३७ ॥

कोण पुण्य कोणा गांठी । ज्यासी ऐसियांची भेटी ॥ १ ॥ जिहीं हरी घरि-
ळा मनीं । दिलें संसारासी पाणी ॥ २ ॥ कोण हा भाग्याचा । ऐसियांसी
बोले वाचा ॥ ३ ॥ तुका झणे त्याचे भेटी । होय संसारासी तुटी ॥ ४ ॥

॥ ९३८ ॥

कोणा पुण्या फळ आलें । आजि देखिलीं पाडलें ॥ १ ॥ ऐसें नेणें
नारायणा । संतीं सांभाळिलें दीना ॥ २ ॥ कोण लाभकाळ । पीन
अजिचा मंगळ ॥ ३ ॥ तुका झणे जाला । लाभ सहज विटला ॥ ४ ॥

॥ ९३९ ॥

कोणा पुण्यें यांचा होईन सेवक । जीहीं द्वंदादिक बुराविलें ॥ १ ॥
ऐसें वर्म मज दावीं नारायणा । अंतर्गत्या खुणा प्रगटोनि ॥ २ ॥
बहु अवघड असे संतभेटी । तरि जगजेठी कहणा केली ॥ ३ ॥
तुका झणे मग नये वृत्तीवरी । मुख्याचे खेजारीं पडुईन ॥ ४ ॥

॥ ९४० ॥

खळा सवा क्षुद्रीं दृष्टी । करी कष्टी सज्जना ॥ १ ॥ करिती आपुलाले
परी । धर्णाचरी व्यापार ॥ २ ॥ दया संतां भांडवल । वेची बोल
जपकार ॥ ३ ॥ तुका झणे आपुलालें । उस्तिलें ज्याणीं तें ॥ ४ ॥

॥ ९४१ ॥

गंगा आली आझांवरी । संतपाडलें साजिरीं ॥ १ ॥ तेथें करीत भी
अंधोळी । उडे चरणरजघुळी । येती तीर्थावळी । पर्वकाल सकळ ॥ २ ॥
पाप पळालें जळालें । अवदुःख वुरावलें ॥ ३ ॥ तुका झणे धन्य
जालें । सप्तसागरांत न्हालें ॥ ४ ॥

॥ ९४२ ॥

गंगाजळा पाहीं पाठी पोट नाही । अवगुण तो काहीं अमृतासी ॥ १ ॥
रवि दीप काळिसा काय जाणे हिरा । आणिकां तिमिरां नाश तेणें ॥ २ ॥
कर्पूरकांडणी काय कोंडा कणी । सिंधू मिळवणीं काय चाले ॥ ३ ॥
परिस पितामणि आणिकांचा गुणी । पालटे लागोनि नव्हे तैसा ॥ ४ ॥
तुका झणे तैसे जाणा संतजन । सर्वत्र संपूर्ण गगन जैसे ॥ ५ ॥

॥ ९४३ ॥

गुणांचाचि सांढा । करूं न वर्जो आणिका वाटा ॥ १ ॥ करिती छंद
मानापरी । भरोन सिणती आडभरी ॥ २ ॥ नेमली पंगती । आझां
संतांची संगती ॥ ३ ॥ तुका झणे लिळा । येर कवतुक पाहे डोळां ॥ ४ ॥

॥ ९४४ ॥

गुरुचिया मुखें होइल ब्रह्मज्ञान । न कळे प्रेमखुण विठोबाची ॥ १ ॥
वेदातें विचारा पुराणातें पुसा । विठोबाचा कैसा प्रेमभाव ॥ २ ॥
तुका झणे सांडा जाणीवेचा शिण । विठोबाची खूण जाणसी संत ॥ ३ ॥

॥ ९४५ ॥

मातला तुकान । देती अलियासी दान ॥ १ ॥ संत उदार उदार ।
मरलें अनंत भांडार ॥ २ ॥ मागत्याची पूरे । क्षणी आणिकांसी डरे
॥ ३ ॥ तुका झणे पोतें । देवें भरिलें नव्हे वितें ॥ ४ ॥

संतपर अर्पण.

॥ ९४६ ॥

भेसी तरी घेई संतांची हे भेटी । आणीक ते गोष्टी नको मना ॥ १ ॥
सर्वभावे त्यांचे देव भांडवल । आणीक ते बोल न कोळती ॥ २ ॥
करिसील तो करी संतांचा सांगात । आणीक ते भाव नको मना ॥ ३ ॥
बैससी तरी बैस संतांच मधी । आणीक ते बुद्धि नको मना ॥ ४ ॥
जासी तरी जाई संतांचिया गांवा । होईल विसावा तेथें मना ॥ ५ ॥
तुका झणे संत सुखाचे सागर । मना निरंतर धणी घेई ॥ ६ ॥

॥ ९४७ ॥

बंदनाचे हस्त पायही बंदन । परिसा नाही झीन कोणी अंग ॥ १ ॥
दीपा नाही पाठी पोटी अवकार । सर्वांनी साकर अवधी गोड ॥ २ ॥
तुका झणे तैसा सज्जनापासून । पाहावा अवगुण मिळेचि ना ॥ ३ ॥

॥ ९४८ ॥

चित्तने सरे तो धन्य जाणा काळ । सकळ संगळ संगळांचें ॥ १ ॥
संसारसिंधु नाही हरिदासां । गर्भवास कैसा नेणती ते ॥ २ ॥
जनवन ऐसें कृपेच्या सागरें । दादळा आभारें पांडुरंग ॥ ३ ॥
तुका झणे देवा भक्तांचें बंधन । दाखविलें भिन्न परी एक ॥ ४ ॥

॥ ९४९ ॥

चिता नाही गांवीं विष्णुदासांचिये । घोष जयजयकार सदा ॥ १ ॥
नारायण घरीं सांठविलें धन । अवघेची वाण तथा पोटी ॥ २ ॥
सर्वंग सकळां पुरे धणीवरी । सेवावया नारी नर बाळा ॥ ३ ॥
तुका झणे येणें आनंदी आनंदु । गोविंदे गोविंदु पिकबिला ॥ ४ ॥

॥ ९५० ॥

बोरासी बांदणें वेष्टेसी सेजार । परिसेसी खापर काय होय ॥ १ ॥
मुखाचे आधणी वैरिले पायाण । कदा काळीं जाण पाक नव्हे ॥ २ ॥
तुका झणे जरि पूर्वपुण्यें सिद्धि । तरिच राहो बुद्धि संतसंगी ॥ ३ ॥

॥ ९५१ ॥

या ऐसें ब्रह्मांचें । ब्रह्मांचें भावना ॥ १ ॥ पाहो कोळें कड तये ।

सत्य कांय सांभाळा ॥ २ ॥ कारियासी जें कारण । तें जतन करावें ॥ ३ ॥ तुका झणे संतजनीं । हेंचि मनीं धरलें ॥ ४ ॥

॥ ९५२ ॥

जडलों तो आतां पार्यी । होऊं काई वेगळा ॥ १ ॥ तुझीं संतीं कृपा केली । गंगे घाली ओघाची ॥ २ ॥ सांभाळिलें मायबापा । केलों बापावेगळा ॥ ३ ॥ बोरसें त्या जीव घाला । तुका ठेळा मौन्यची ॥ ४ ॥

॥ ९५३ ॥

जन्मा येऊनि त्या लाभ जाला । बिडवाई भेटला पांडुरंगा ॥ १ ॥ संसारदुःखें नासिलीं तेंणें । उत्तम हें केणें नामघोष ॥ २ ॥ धन्य ते संत सिद्ध महानुभाव । पंदरीचा ठाव दाकियेला ॥ ३ ॥ प्रेमदाते तेथ पलितपावन । धन्य दुरुषण होय त्याला ॥ ४ ॥ पावटगिया पथें जाली-या सिद्धि । बोळगे समाधि सायुज्यता ॥ ५ ॥ प्रेम अराणूक नाहीं भय धाक । मग तेंणें सुखें काहीं चिंता ॥ ६ ॥ तें दुर्लभ संसागरासी । जडजीव उद्धार लोकासी ॥ ७ ॥ तुका झणे त्यासी । धन्य भाग्य दुरुषणें ॥ ८ ॥

॥ ९५४ ॥

आराधें शरीर जाईल क्षणांत । कां हा गोपनिध पावेचि ना ॥ १ ॥ तुझी संत घारे कृपेचे सागर । माझा निरोप फार सांगा देवा ॥ २ ॥ अनाथ अज्ञान कोणी नाहीं त्याला । पायांपें विठ्ठला ठेवीं मज ॥ ३ ॥ तुका झणे ऐसी करा निरवण । मग तो रक्षण करील माझें ॥ ४ ॥

॥ ९५५ ॥

जन्मा आलों त्याचें । आजि फळ जालें सार्चें ॥ १ ॥ तुझीं सांभाळिलें संती । भय निरसली खंती ॥ २ ॥ कृतकृत्य जालों । इच्छा केली ते पावलों ॥ ३ ॥ तुका झणे काळ । आतां करूं न शके वळ ॥ ४ ॥

॥ ९५६ ॥

जाणे भक्तीचा जिझाळ । तोचि दैवाचा पुतळा ॥ १ ॥ आणीक नये माझ्या मना । हो का पंडित शाहाणा ॥ २ ॥ नामरूपीं जडलें चित । त्याचा दास मी अंकित ॥ ३ ॥ तुका झणे नवविध । भक्ति जाणे तोचि सुख ॥ ४ ॥

॥ १५७ ॥

जिवें पीडे बाळ । प्राण तियेचा विकळ ॥ १ ॥ ऐसा मातेचा स्वभाव ।
सुत्र दोरी एक जीव ॥ २ ॥ मुखाची विश्रांति । उमटे मातेचिये
चिती ॥ ३ ॥ तुका झणे संत । तुझी बहु कृपावंत ॥ ४ ॥

॥ १५८ ॥

तैसे तैसे बाळ मातेसी आवडे । बोलतां बोलडे शब्द गोड ॥ १ ॥
आपुले आवडी लेवती खावडी । पाहोनियां जीवीं सुख वाडे ॥ २ ॥
तुका झणे काय देऊं परिहार । काय तें साचार जाणतसें ॥ ३ ॥

॥ १५९ ॥

जुंझार ते एक विष्णुदास जर्गी । पापपुण्य अंगीं नातळे त्यां ॥ १ ॥
गोविंद आसनीं गोविंद शयनीं । गोविंद त्यां भनीं बैसलासे ॥ २ ॥
ऊर्ध्व पुंड्र भाळीं कलीं शोभे भाळ । कांपिजे कळिकाळ तया भेणें ॥ ३ ॥
तुका झणे शंखचक्रांचे सुंगार । नामामृतसार मुखामाजी ॥ ४ ॥

॥ १६० ॥

जे कां रंजले गांजले । त्यांसि झणे जो आपुले ॥ १ ॥ तोचि साधु
ओळखावा । देव तेथेंचि जाणावा ॥ २ ॥ मृदु सबाळ नवनीत । तैसें
सज्जनाचें चित्त ॥ ३ ॥ ज्यासि आपंगिता नाहीं । त्यासि धरी जो
हृदयी ॥ ४ ॥ दया कर्णें जे पुत्रासी । तेचि दासा आणि दासी ॥ ५ ॥
तुका झणे सांगूं किती । तोचि भगवंताची मूर्ती ॥ ६ ॥

॥ १६१ ॥

जे ज्याचें जेवण । तेंचि याचकासी दान ॥ १ ॥ आतां जाऊं चोजवीत ।
जेथें बैसतील संव ॥ २ ॥ होतीं धालीं पोटें । मार्गे वरलीं वळिळें
॥ ३ ॥ तुका झणे धांव । पुढें खुंटईल हांव ॥ ४ ॥

॥ १६२ ॥

जेथें जावें तेथें कपाळ सरिसें । लाभ तो विशेषें संवसर्गे ॥ १ ॥
पूर्व पुण्यें जति होतीं सानुकूल । अंतरायमूळ नुपजे ठेवें ॥ २ ॥

भाग्य तरी नव्हे धन पुत्र दारा । निकट वास करा संतांपाशी ॥ ३ ॥
तुका झणे हेचि करावी मिरासी । बळी संतांपाशी घावा जीव ॥ ४ ॥

॥ १२३ ॥

जेथे वैष्णवांचा वास । धन्य भूमी पुण्य देश ॥ १ ॥ दोष नाही ओखदासी ।
बूत सांगे यमापाशी ॥ २ ॥ गरुडकयांक्या भारे । भूमि गर्जे जयजयकारे ॥ ३ ॥
सहज तयां जनां छंद । घाचे गोविंद गोविंद ॥ ४ ॥ तुळसीवने रंगमाळा ।
अवघा वैकुंठ सोहळा ॥ ५ ॥ तुका झणे भेजे । काळ नये तेणे राणे ॥ ६ ॥

॥ १२४ ॥

क्याचा ऐसा अनुभव । विश्व देव सत्यत्वे ॥ १ ॥ देव तया जवळी
असे । पाप नासे दर्शने ॥ २ ॥ कामक्रोधा नाही चाली । भूतीं जाली
अमता ॥ ३ ॥ तुका झणे भेदाभेद । गेले बाद खंडोनि ॥ ४ ॥

॥ १२५ ॥

क्यासी आवळी हरिनामांची । सोचि एक बहु सुचि ॥ १ ॥ जपलो
हरिनाम बीज । सोचि वर्णामाजी द्विज ॥ २ ॥ तुका झणे वर्णा धर्म ।
अवघे आहे सम अक्ष ॥ ३ ॥

॥ १२६ ॥

झंजिली महारें । त्याची व्याली असे पोरें ॥ १ ॥ करी संतांचा म-
त्सर । कोपे उभारोनि कर ॥ २ ॥ बीज तैसें फळ । वरी आले
अमंगळ ॥ ३ ॥ तुका झणे ठावें । ऐसें जालें अनुभवं ॥ ४ ॥

॥ १२७ ॥

परिच होय वेडी । नम्र होय धडफुडी ॥ १ ॥ काय बोलाचें गौरव ।
जात वरी दोन भाव ॥ २ ॥ मृगजळा न्याहाळितां । तान न वजावे
विचितां ॥ ३ ॥ न पाहे आणिकांची आस । शूर बोलिजे तयास ॥ ४ ॥
तुका झणे था लक्षणें । संत अक्षंकार लेणें ॥ ५ ॥

॥ १२८ ॥

जे सदा निर्मल वास । किंवा आस विरहित ॥ १ ॥ अनायास कर्मा

ठाव । सर्व भाव विह्वली ॥२॥ निरविलें तेव्हां त्यास । आला बास
त्यामाजी ॥३॥ तुका झणे रूप ध्यावें । नाही ठावे गुणबोध ॥ ४ ॥

॥ १६९ ॥

तीर्थाटणें एके तपें हुंवरवी । नाथिले धरिती अभिमान ॥ १ ॥
तेसे विष्णुदास नव्हती साबडे । एकाचिया पडे पायां एक ॥ २ ॥
अक्षरें आणिती अंगासी जाणीव । इच्छा ते गौरव पूज्य व्हावें ॥ ३ ॥
तुका झणे विभिनिवेधाचे डोही । पडले त्यां नाही देव कधी ॥ ४ ॥

॥ १७० ॥

तीर्थें फळती काळें जन्में आगळिया । संतदृष्टी पाया हेळामाजें ॥ १ ॥
सुखाचे सुगम वैष्णवांचे पाय । अंतरीचा जाय महाभेज ॥ २ ॥
काळेंही ज सरे तपें समाधान । कथे मूढजन समाभिस्थ ॥ ३ ॥
उपमा यावया सांगतां आणीक । नाही तिन्ही लोक धुंडाळितां ॥ ४ ॥
तुका झणे मी राखिलों येणें सुखें । संतसंगें दुःखें नासावया ॥ ५ ॥

॥ १७१ ॥

तुझी पाय संती । माझे ठेवियेले चिती ॥ १ ॥ आतां बाधूं न सके
काळ । जालीं विषम शीतळ ॥ २ ॥ भय नाही मनी । देव वसे घरीं
रानी ॥ ३ ॥ तुका झणे भये । आतां स्वप्नीही तें नये ॥ ४ ॥

॥ १७२ ॥

तुझी संत मायबाप कृपावंत । काय मी पतिव कीर्ती वाणूं ॥ १ ॥
मवतार तुझां धराया कारण । उद्धरावे जन जड जीव ॥ २ ॥
नाडविलें सुख भक्ति भाव धर्म । कुळाधार नाम विठोबाचें ॥ ३ ॥
तुका झणे गुण चंदनाचे अंगी । तेसे तुझी जगीं संतजन ॥ ४ ॥

॥ १७३ ॥

तुझी साधु संत कैवल्यसागर । मोक्षाचें आगर तुझां घरीं ॥ १ ॥
ये मतिमद काय बोलों वाणी । असृताचे धणी पाणी कां घ्या ॥ २ ॥
जोटी भानु तेजीं खद्योत बापुडें । तैसा तुझापुडें काय बोलों ॥ ३ ॥
जोटी भाव तेजीं खद्योत बापुडें । तैसा तुझापुडें काय बोलों ॥ ४ ॥

वाराणशीक्षेत्र गंगा वाहे कोठ । काय तेथे पाह कोकणाचे ॥५॥
 पल्लवाचा वारा हिमकरी काय । गगनावरी छाय कोण करी ॥६॥
 समुद्राची तृषा हरी ऐसा कोण । जगाची जी तान्ह निववितो ॥७॥
 मेरूचा पाठार अवधी ते क्षिति । मशकाचे हातीं मुष्टि फावे ॥८॥
 सिंहापुढें काय जंबूक आरोळी । मोतियांचे बोली कांच काय ॥९॥
 कापुगसी काय लावूनी चढावें । काय ओवाळावें दीपकासी ॥१०॥
 तसे तुझी निरै ज्ञानाचे भरीव । तेथे म्यां बोलावें पाह काय ॥११॥
 कृपानिधि तुझीं बोलविलें बोला । सुखें न्याय केला तुमचा मी ॥१२॥
 मज्जान मी वेढें झणवितों बाल । माझा प्रविपाळ करणें तुझां ॥१३॥
 बोचहें बोलमें न धरवा कोप । क्षमा करा बाप कृपासिंधु ॥१४॥
 तुका झणे तुझी संत बापमाय । मयें धरिले पाय कृपानिधि ॥१५॥

॥ १७४ ॥

तुमचिये दासींचा दास करुनि ठेवा । आशीर्वाद घावा हाचि भज ॥ १ ॥
 नवविधा काय बोलिली जे भक्ती । घ्यावी भाष्या हातीं संतजनी ॥ २ ॥
 तुका झणे तुमच्या पायांच्या आधारे । उतरेन खरें भवनरी ॥ ३ ॥

॥ १७५ ॥

तृषाकाळीं उदकें भेटी । पडे मिठी आवडोची ॥ १ ॥ ऐसियाचा हो कां
 संग । जिवलग संतांचा ॥ २ ॥ मिष्टान्नचा योग भुके । झणतां पुके
 पुरेसे ॥ ३ ॥ तुका झणे माते बाळा । कळवळा भेटीचा ॥ ४ ॥

॥ १७६ ॥

तेंच किती बारंवार । बोलीं फार बोलिले ॥ १ ॥ आतां माझे दंडवत ।
 तुमच्या संत चरणांसी ॥ २ ॥ आवडी ते नीच नवी । जालीं जीकीं
 वसती ॥ ३ ॥ तुका झणे बरें जालें । घरा आलें बंदरीचें ॥ ४ ॥

॥ १७७ ॥

ते माझे सोयरे सज्जन सांगाती । पाय आठविते विडोबाचे ॥ १ ॥

बेरा मान बिधि पाळणापुरतें । देवाचीं तीं भूतें झणोनियां ॥ १ ॥
सर्व भावें जालों वैष्णवांचा दास । करीन त्यांच्या आस उच्छिष्टाची ॥ २ ॥
तुका झणे जैसे मरनती हरिदास । तैशी नाही आस माझिकांची ॥ ५ ॥

॥ १७८ ॥

सिधें सुखाची वसति । गाती वैष्णव नाचती । हिंड्या पताका झळकती । ग-
जिती हरिनामें ॥ १ ॥ दोषा आली घेघेमारी । पळती भरले विशा बारी । न-
शितां माचारी । नाही उरी परताया ॥ २ ॥ विसरोनि देवपणा । उभा पंढरीचा
राणा । बिंदोनि निर्गुणा । रूप धरिलें गोविर्णे ॥ ३ ॥ पोद सेवितां न धावे ।
भूक भुकेलीच राहे । तुका झणे पाहे । कोण आस मुक्तीची ॥ ४ ॥

॥ १७९ ॥

स्वांचिया चरणा माझें दंडवत । वयांचें धनविष पांडुरंग ॥ १ ॥
येथें माझा जीव पावला विसांवा । झणऊनि हांका भरलासे ॥ २ ॥
चरणींचे रज लावीन कपाळा । जीं पवें रावळा सोई जाती ॥ ३ ॥
आणिक तीं भाग्ये येथें कुरवंडी । करूनियां सांझीं इंद्राणेली ॥ ४ ॥
वैष्णवांचे घरीं देवाची वसति । विश्वास हा बिर्ता सत्यभावे ॥ ५ ॥
तुका झणे सखे हरिचे ते दास । आतां पुढें आस नाही बुजी ॥ ६ ॥

॥ १८० ॥

त्रिविध कर्मांचे वेगळाले भाव । निवडूनि ठाव दाखविला ॥ १ ॥
आलियाचा झाला राहित्याचा ठाव । सुख गौरव संतां अंगी ॥ २ ॥
हिशेवें आलें तें सकळांसी प्रमाण । सेथें नाही भान चालों येत ॥ ३ ॥
तुका झणे नाही पापपुण्य स्वतां । साक्याची हुजती हातां आली ॥ ४ ॥

॥ १८१ ॥

दुसरा दिवाळी तोचि आझां सण । सखे संतजन भेटलीख ॥ १ ॥
आमुप जोडल्या सुखाचिया राशी । पार या भाग्यासी न दिसे आतां ॥ २ ॥
जुन दिवड आजी जाला संतनियाचा । पिकली हे दाचा रामनामें ॥ ३ ॥
जुन झणे फाव होतें फावणें । जीव देव पाहीं संतजिने ॥ ४ ॥

॥ ९८२ ॥

दास जाळो हरिदासांचा । बुद्धिकायामनेवाचा ॥ १ ॥ तेथे प्रेमांचा
सुकाळ । टाळसुदंगकळोळ । नासे बुद्धिबुद्धि सकळ । समाधि हरिकी-
तेनी ॥ २ ॥ ऐकतां हरिकथा । भक्ति लागे त्या अभक्तां ॥ ३ ॥
देखोनि कीर्तनाचा रंग । कैसा उभा पांडुरंग ॥ ४ ॥ हे सुख प्रका-
शिकां । झणे नाही नाही तुका ॥ ५ ॥

॥ ९८३ ॥

दासां सर्व काळ । तेथे सुखाचा कळोळ ॥ १ ॥ जेथे वसती हरिचे
पास । पुण्य पिळे पापा नास ॥ २ ॥ फिरे सुदर्शन । बेळनियां
नारायण ॥ ३ ॥ तुका झणे घरीं । होय झणियारा कामारी ॥ ४ ॥

॥ ९८४ ॥

वेवाची पूजा हे भूतांचे पाळण । मत्सर तो सीण बहुतांचा ॥ १ ॥
रुसावे फुगावे आपुलियावरी । करला तो हरि सकळही ॥ २ ॥
तुका झणे संतपण याचि नावे । जरि होय जीव सकळांचा ॥ ३ ॥

॥ ९८५ ॥

दुष्ट भूषण सज्जनांचे । अलेभ्यलाभ पुण्य त्यांचे ॥ १ ॥ धन्य ऐसा
परउपकारी । जाय नरका आणिकांवारी ॥ २ ॥ मळ त्याचे संवदणी ।
करी आणिकांची उजळणी ॥ ३ ॥ तुका झणे त्याचा । प्रीती आदर
कर साधा ॥ ४ ॥

॥ ९८६ ॥

वेवाचा भक्त तो देवासीच गोड । आणिकांसी चाढ नाही त्याची ॥ १ ॥
कवणाचा सोडरा नव्हेच सांगाती । अवघियां हातीं अंतरला ॥ २ ॥
निष्काम वेबे झणतो वापुडे । अवघियां सांकडे जाला कैसा ॥ ३ ॥
माझे ऐसें क्या न झणती कोणी । असे रानीं बनीं भलते ठायीं ॥ ४ ॥
मातःस्नान करी विभूतिचर्चन । देखोनियां जन निंदा करी ॥ ५ ॥
कंठी तुळसीमाळा विसोनि निराळा । झणती या चांदाळा काय जाले ॥ ६ ॥
माझा नाही तैसे भलते ठायीं । खिन्वा देती अपमान भाऊ ॥ ७ ॥

घरी बाइल झणे कोठें व्याली रांड । बरें होतें पंड मरता तरी ॥८॥
जन्मोनि व्याला अवधियां वेगळा । झणोनि गोपाळा दुर्लभ तो ॥९॥
तुका झणे जो संसारा हसला । तेथेंचि टाकिला सिद्ध पंथ ॥१०॥

॥ १८७ ॥

देवासी अवतार भक्तांसी संसार । दोहींचा विचार एकपणें ॥ १ ॥
भक्तांसी सोहळे देवाच्या अंगें । देव त्यांच्या संगें सुख भोगी ॥२॥
देवें भक्तां रूप दिलासे आकार । भक्ती त्याचा पार वाखाणिला ॥३॥
एका अंगीं दोन्ही जालीं हीं निर्माण । देवभक्तपण स्वामिसेवा ॥ ४ ॥
तुका झणे येथें नाहीं भिन्नभाव । भक्त तोचि देव देव भक्त ॥ ५ ॥

॥ १८८ ॥

घनें वितें कुठें । अवघियानें ते आगळें ॥१॥ व्याचे नारायण गांठी ।
भरला हृदय संपुटी ॥ २ ॥ अवघेंचि गोड । त्याचें पुरलें सर्व
कोड ॥ ३ ॥ तुका झणे अस्त । उदय त्याच्या तेजा नास्त ॥ ४ ॥

॥ १८९ ॥

धन्य ते संसारी । दयावंत जे अंतरी ॥ १ ॥ येथें उपकारासाठीं
आले घर त्या बैकुंठी ॥ २ ॥ लटिकें वचन । नाहीं वेही उदासीन
॥ ३ ॥ मधुरा वाणी ओटी । तुका झणे बाव पौटी ॥ ४ ॥

॥ १९० ॥

धन्य दिवस आजी दर्शन संतांचें । नदि त्यां घरीं वैभक्त पंदरीचें
॥ १ ॥ धन्य पुण्यरूप कैसा जाला संसार । देव आणि भक्त तुजा
आहीं विचार ॥ २ ॥ धन्य पूर्व पुण्य बोडवळें निरुतें । संतांचें दर्शन
आले भार्यें बहुतें ॥ ३ ॥ तुका झणे धन्य आद्यां जोडली जोडी ।
दर्शानें चरण आतां जीवें न सोडी ॥ ४ ॥

॥ १९१ ॥

धन्य आजि दिन । जालें संतांचें दर्शन ॥१॥ जाली पापातापा सुदी ।
धन्य गळे उठाउठी ॥२॥ जालें समाधान । पायीं मिसावळें मन ॥३॥
तुका झणे आले घर । तोचि विवालीदसरा ॥४॥

॥ ११३ ॥

धन्य काळ संतभेटी । पार्या मिठी पहिली तो ॥ १ ॥ अंधेहाची
मुटली गांठी । जालें पोटी शीतळ ॥ २ ॥ भवनदीचा जाला तारा ।
आ उतारा प्रसादे ॥ ३ ॥ तुका झणे मंगळ आतां । कोण दाता याहूनि ॥ ४ ॥

॥ ११३ ॥

बरावा तो बरा । ठाव वसतीचा थारा ॥ १ ॥ निजल्या जागवित्ती ।
निज पूरवूनि देती ॥ २ ॥ एक वेवसाव । त्यांचा संग त्यांचा अवि ॥ ३ ॥
हितें केलें हित । ग्वाही एक एकां वित्त ॥ ४ ॥ विषमाच कांहीं ।
जाळ त्या एक नाहीं ॥ ५ ॥ तुका झणे बरीं । बरा येतील त्यापरी ॥ ६ ॥

॥ ११४ ॥

ग्यानीं योगीराज बैसले कपाटीं । लागे पाठोवार्तीं तयांचिया ॥ १ ॥
तान भूक त्यांचें राखे शीत वृष्ण । जाले उदासीन देहभाव ॥ २ ॥
कोण सखें त्या आणीक सोयरीं । असे स्थां दुसरें हरीविण ॥ ३ ॥
कोण सुख त्यांच्या जीवासि आनंद । नाहीं राज्यमद घडी तयां ॥ ४ ॥
तुका झणे विर भ्रमूतासमान । कृपा नारायण करिळां होय ॥ ५ ॥

॥ ११५ ॥

न करावी स्तुति माझी संतजनीं । होईल या वचनीं अभिमान ॥ १ ॥
मारे भवनदी नुतरवे पार । दुरावती दूर तुमचे पाय ॥ २ ॥ तुका
झणे गर्व पुरवील पाठी । होईल माझ्या तुटी बिडोबाची ॥ ३ ॥

॥ ११६ ॥

नसावे पाय हें माझे वचित । आशीर्वादे हित तुमच्या ॥ १ ॥
कृपेचा बोरस न समाये पोटी । झणोनि उफाटीं वचनें हीं ॥ २ ॥
तुमची उष्टाबळी हें माझे भोजन । क्षुडारें अंगण केरपुंजे ॥ ३ ॥
परि ऐसें पुण्य नाहीं माझे गांठी । जेणें पडे मिठी पावांसवें ॥ ४ ॥
तुका झणे रावे आठवण चित्तीं । ऐसी कृपा संतीं केली तुहीं ॥ ५ ॥

॥ ९९७ ॥

मनाची पिता तुझी संतजनी । हिरा स्फटिकभणी केवि होय ॥ १ ॥
देखिला प्रसंग स्वळा त्या सारिला । देखिला पारिला भाव काही ॥ २ ॥
बहुतांसी भय एकाचिया व्हें । बहुत या तोंडे बचनासी ॥ ३ ॥
एका झणे नाही वैखरी वा सर । करायाचे पार वेढे व्हें ॥ ४ ॥

॥ ९९८ ॥

लगे चंदना सांगावा परिभळ । वनस्पतिमेळ हाकारुनी ॥ १ ॥
मोतरीचें घावे स्वभावे वाहेरी । घगितां ही परी आवरेना ॥ २ ॥
सूर्य नाही जागे करीत या जना । प्रकाश किरणा कर म्हुन ॥ ३ ॥
एका झणे मेघ नाचवी मयूरे । लपवितां खरे येत नाही ॥ ४ ॥

॥ ९९९ ॥

जव्हे हें गुह्य मेघवृष्टि वाणी । ऐकावी कानी संतजनी ॥ १ ॥
आरुप हा शब्द देवाचा प्रसाद । करविला वाद तैसा केला ॥ २ ॥
वेदपिंड दान दिला एकसरें । मुळिचें तें खरें टांकसाळ ॥ ३ ॥
एका झणे हरा लागळा नवनीत । सेविलिया हित पोटा घाय ॥ ४ ॥

॥ १००० ॥

जव्हती ते संत करितां कवित्व । संताचे ते आप्त नव्हती संत ॥ १ ॥
जेथे नाही वेश सरतें आडनांवें । निवडे घावडाव व्हावा अंगां ॥ २ ॥
जव्हती ते संत घगितां भोंपळा । पांघरती बाकळा नव्हती संत ॥ ३ ॥
जव्हती ते संत करितां कीर्तन । सांगतां पुराणें नव्हती संत ॥ ४ ॥
जव्हती ते संत वेदाच्या पठणें । कर्म आचरणें नव्हती संत ॥ ५ ॥
जव्हती संत कवितां तप तीर्थाटण । सेविलिया वन नव्हती संत ॥ ६ ॥
जव्हती संत माळामुत्रांच्या भूषणें । भस्मवधूळणें नव्हती संत ॥ ७ ॥
एका झणे नाही निरसला वेद । तोंवरी हे अवघे संसारिक ॥ ८ ॥

॥ १००१ ॥

जव्हती भासे कोळ जाणां हा निर्धार । नी माहे मजूर विठोबाचा ॥ १ ॥

निर्घोरा बचन सोडविलें माझ्या । कृपाळुवें लज्जा राखिलेली ॥ २ ॥
 निर्भर मानसीं जालों आनंदाचा । गोळावली बाचा नामघोंबें ॥ ३ ॥
 ज्ञातां भय माझे-ज्ञासलें संसारीं । जालोंसैं यावरी गगनाचा ॥ ४ ॥
 तुका झणे हा तों संतांचा प्रसाद । लब्धलों आनंद प्रेमसुख ॥ ५ ॥

॥ १००२ ॥

बाबे टाळी पिटी । प्रेमें अंग धरणीं लोटी ॥ १ ॥ माझे सळे ते स
 कजन । मोळे भाविक हरिजन ॥ २ ॥ न धरित्री लाज । नाहीं अना
 कवे काज ॥ ३ ॥ तुका झणे पाटे । कंठ नेत्रीं जळ लोटे ॥ ४ ॥

॥ १००३ ॥

नाहीं संतपण मिळत हें हाटीं । दिडतां कपाटीं रानीं घर्षीं ॥ १ ॥
 कवे मोळ देतां घनाचिया राशी । नाहीं तें आकाशीं पाताळीं तें ॥ २ ॥
 तुका झणे मिके जिवाचिये साटीं । नाहीं तरी गोष्टी घोलों नये ॥ ३ ॥

॥ १००४ ॥

नाहीं साजरा हा मोठा । मज जळंकार खोटा ॥ १ ॥ असें तुमचा
 हजरेण । संतां पार्थीची वाहाण ॥ २ ॥ नाहीं स्वस्त्यी ओळखी ।
 भक्तिभाव करी देखी ॥ ३ ॥ नाहीं घून्याकारी । क्षर ओळखी अ-
 क्षरी ॥ ४ ॥ नाहीं विवेक या ठायीं । आत्मा अनात्मा तें काई ॥ ५ ॥
 कांहीं नव्हे तुका । पायां पडेन हें ऐका ॥ ६ ॥

॥ १००५ ॥

मित्रसेजेची अंतुरी । पादळिया कोण मारी ॥ १ ॥ तैसा आळासी
 बभगत । तुका विनवितो संतां ॥ २ ॥ मूळ मांडीवरी हागडें । तें
 वा कोणें रे त्यागलें ॥ ३ ॥ दासी कामासी चुकली । ते वा कोणें रे
 भिडली ॥ ४ ॥ पादुंगाचा तुका पापी । संतसाहें काळासी पापी ॥ ५ ॥

॥ १००६ ॥

मैनों काय नाठ । आळा उचित काळा नाठ ॥ १ ॥ नाहीं जाळी संत-
 भेटी । येवढी हाती काय मोठी ॥ २ ॥ संहज पायांपासी । जवळी पा-
 वलिया ऐसी ॥ ३ ॥ चुकी जाळी आतां काय । तुका झणे चरली हाय ॥ ४ ॥

॥ १००७ ॥

जोनियां राही । उगाच संतांचिये पायीं ॥ १ ॥ न लगे कुलमें का-
मावे । वित्त शुद्ध करी भावे ॥ २ ॥ सहज ते स्थिति । उपवेश-
परयुक्ति ॥ ३ ॥ तुका छणे भाव । अवळी धरुनि आणि देव ॥ ४ ॥

॥ १००८ ॥

हरमोष्टिपदा । तुच्छ करिती सर्वदा ॥ १ ॥ हेंचि उघांयें धन । सदा
हरीचें स्मरण ॥ २ ॥ इंद्रपदादिक भोग । भोग नव्हे तो मयरोख
॥ ३ ॥ सार्कभौम राज्य । त्यासि कांहीं नाहीं काज ॥ ४ ॥ पाया-
नीचें आधिपत्य । ते तों मानिती विपत्य ॥ ५ ॥ योगसिद्धिसार ।
व्यासि वाटे तें असार ॥ ६ ॥ मोक्षायेवढें सुख । सुख नव्हेचि तें
सुख ॥ ७ ॥ तुका छणे हरीषिण । त्यासि अवया वाटे सिण ॥ ८ ॥

॥ १००९ ॥

वित्र तो देह वाणी पुण्यवंत । जो वदे अच्युत सर्व काळ ॥ १ ॥
जाच्या चित्तें तरतील दोषी । जळतील रासी पातकाच्या ॥ २ ॥
ज इच्छी रज करणीची माती । धांकत चालती भागें भागें ॥ ३ ॥
जय त्यां वरळें वेगळें आणीक । वैकुण्ठनामक ज्यां कंठी ॥ ४ ॥
तुका छणे देवभक्तांचा संगम । तेथें ओघ नाम निवेलीया ॥ ५ ॥

॥ १०१० ॥

वित्र तें कुळ पावन हो देश । जेथें हरिचे वास येती जन्म ॥ १ ॥
जन्म त्याचे जाला नारायण । त्याचेनी पावन विग्ही लोक ॥ २ ॥
अभिमानें कोण जाले पावन । ऐसें त्या सांगून मजपाशी ॥ ३ ॥
मज्जादि चोनि तरल्या हरिमज्जे । त्याचीं पुढाणें भाट जालीं ॥ ४ ॥
जय तुळाधार गोरा तो कुंभार । धाणा हा चांभार गोहिराळ ॥ ५ ॥
जो मोर्सान खतिव मुसलमान । सेना न्हावी जाण विष्णुदास ॥ ६ ॥
जन्मोपात्र सोदु पिंजारी तो दादु । मजनीं अभेड हरिचे पायीं ॥ ७ ॥
जोसामेका संका जात वा साहार । त्यामीं सर्वेश्वर ऐकव करी ॥ ८ ॥
जोसामाची कनी कोण तिचा भाळ । जेवी पंढरीराव विरोधनें ॥ ९ ॥

मैराळ जनक कोण कुळ त्याचें । महिमान त्याचें काय सांगें ॥ १ ॥
यातायातीघर्म नाही विष्णुदासा । निर्णय हा ऐसा वेदशास्त्री ॥ ११ ॥
तुका झणे तुझी विचाराचे ग्रंथ । सारिले पतित नेणों किती ॥ १२ ॥

॥ १०११ ॥

पाप ताप दैन्य जाय वटावटी । जालिया भेटी हरिदासांचि ॥ १ ॥
ऐसें बळ नाही आणिकांचे अंगी । तपें तिथें जमीं दानें अतें ॥ २ ॥
चरणोंचें रज बंदी झुळपाणी । नाथवी कीर्तनी त्यांचे मायां ॥ ३ ॥
अत्र तरावया उत्तम हे नाव । मिजों नेंदी पाव हात कांहीं ॥ ४ ॥
तुका झणे मन आलें समाधान । देखिले चरण वैष्णवांचे ॥ ५ ॥

॥ १०१२ ॥

पाठीवरी भार । जाघे बाहुनियां खर ॥ १ ॥ संत नेतील त्या ठाय ।
माझे आधीन त्यां काया ॥ २ ॥ मोटेचौफळ । अंगीं चच्छिद्राचें बळ ॥ ३ ॥
न संडी मारग । येथें न चोरुनि अंग ॥ ४ ॥ आपुळिया सत्ता । पा-
छविधि नाहीं चिंता ॥ ५ ॥ कळवळिला तुका । घराघार येथें नका ॥ ६ ॥

॥ १०१३ ॥

कायां पडावें हें माझे मांडवल । सरती हे बोल कोठें पायीं ॥ १ ॥
सरि हे सळगी कवतुक केठें । छविवाळ बाकुलें भसें बाल ॥ २ ॥
काय जणे तुझां संताचिये घरीं । विदित या परी सकळही ॥ ३ ॥
तुका झणे माझे उचित हे सेवा । नये कंक ठेवाठेवी कांहीं ॥ ४ ॥

॥ १०१४ ॥

साबांकषा प्रखादें । कांहीं मोडिळों विनोदें ॥ १ ॥ मज क्षमा करजे
सोतीं । नम्रें अंगभूत युक्ति ॥ २ ॥ नम्रें हा उपदेश । तुमचें बळव-
ळिळों शेष ॥ ३ ॥ तुमचे कपेचें पोसणें । जम्मोजन्मीं तुका झणे ॥ ४ ॥

॥ १०१५ ॥

पाहुणे घरासी । जाजी आले हृषीकेशी ॥ १ ॥ काय करूं उपचार
बोल कोणती जरी । जन्मा घरावर । जातानाची शक्ति ॥ २ ॥

भरी भोडकिया बाजा । वरी बाकळांच्या शेजा ॥ ३ ॥ मुखसुख
तुळसोदळ । तुका झणे मी दुर्वळ ॥ ४ ॥

॥ १०१३ ॥

भाळितो वचन । परि बहु भीतें मन ॥ १ ॥ करितो पायांहीं स
लंगी । नये वैसें अंगसंगी ॥ २ ॥ जोडोनियां कर । उभें असा
समोर ॥ ३ ॥ तुका झणे संत । तुझी मी बहु पवित्र ॥ ४ ॥

॥ १०१७ ॥

पुण्य फळलें बहुतां दिवसां । भाग्यउदयाचा ठसा । जालों सन्मुख
तो कैसा । संतचरण पावलों ॥ १ ॥ आजि फिटलें माझें कोणें
मनदुःखाचें सांकडें । कोंदाटलें पुढें । परत्रझ सांवळें ॥ २ ॥ आळि
गणें संतांचिया । दिव्य जाली माझी काया । मस्तक हा पायां
वरी त्यांच्या ठेवितों ॥ ३ ॥ तुका झणे धन्य झालों । सुखें संतां
चिया धालों । लाटांगणीं आलों । पुढें भाग देखोनी ॥ ४ ॥

॥ १०१८ ॥

पुण्यवंत ध्यावें । येतां सज्जनांचीं नावें ॥ १ ॥ नेचे माझे जाचे तुटी
बहा लाभ फुकासाटीं ॥ २ ॥ विभ्रांतीचा ठाव । पायीं संतांचिया
भाव ॥ ३ ॥ तुका झणे पायें । जाती संतांचिया जपे ॥ ४ ॥

॥ १०१९ ॥

पुनीत केलें निष्णुदासी । संगें आपुलिया दोषी ॥ १ ॥ कोण पावें
त्यांकडे । वीर विठ्ठलाचे गाळे । अशुभ त्यांपुढें । शुभ होउनिया
ठाके ॥ २ ॥ प्रेममुखाचिया रामी । पाप नाही ओखवासी ॥ ३ ॥
तुका झणे त्यांनीं । केली वैकुंठ भेदिनी ॥ ४ ॥

॥ १०२० ॥

पूजा समाधानें । अतिशयें वाढे मीण ॥ १ ॥ हें तों जाणां तुका
संत । आहे बोळिली ते नीत ॥ २ ॥ पाहिजे तें केलें । सहज प्रसंग
बडलें ॥ ३ ॥ तुका झणे माथा । पायीं ठेवीं तुझां संतां ॥ ४ ॥

॥ १०२१ ॥

पूजा पुण्यमान । कथे सभे हरिजन ॥ १ ॥ ग्याची कीर्तें वास्त-
निती । तेवें ओतली ते मुर्ती ॥ २ ॥ देहाचा विसर । केळा आनंदें
संचार ॥ ३ ॥ गेळा अभिमान । लाज बोकळिळा मान ॥ ४ ॥
छोक मोह विंता । याची नेणती ते वार्ता ॥ ५ ॥ तुका झणे
असे । बिठोबा च ते सारिले ॥ ६ ॥

॥ १०२२ ॥

जमाणें हें त्याच्या बोला । देव भक्ताचा अंकिला ॥ १ ॥ न पुसता
आतां नये । खाळीं बैसतांही भिये ॥ २ ॥ अवघा त्याचा होत ।
जीव भावाही सहित ॥ ३ ॥ वदे उपचाराची वाणी । कांही मात
झणऊनि ॥ ४ ॥ चदासीनाच्या लागें । तुका झणे धांवें मार्गें ॥ ५ ॥

॥ १०२३ ॥

प्रारब्ध क्रियमाण । भक्तां संचित नाहीं आज ॥ १ ॥ अवघा देवचि-
जाला पाही । भगेनियां अंतर्वाही ॥ २ ॥ सत्वरजतमकाध । नवें
हरिभक्तांसि कदा ॥ ३ ॥ स्थाय बोले करी । अवघा त्यांच्या अंतें
हरी ॥ ४ ॥ देवभक्तपण । तुका झणे नाहीं भिन्न ॥ ५ ॥

॥ १०२४ ॥

प्रेम देवाचें देणें । देहभाव जाय जेणें ॥ न घराची मनें । सुखी देशकाळ-
ची ॥ १ ॥ मुक्त लज्जाविश्रित । भाग्यवंत हरिभक्त ॥ जाळे बोसंडत ।
नामकीर्तिपाडे ॥ २ ॥ जोखी जाली आविनाश । जन्मोनि जाळे हरिचे
दास ॥ त्यांस नव्हे गर्भवास । सौम्य परब्रह्मी ॥ ३ ॥ हेवि वाहाती संकल्प
पुण्यप्रसंगाचे जप ॥ तुका झणे पाप । गांवीं नाहीं हरिजना ॥ ४ ॥

॥ १०२५ ॥

बरवी हे वेळ सांपडकी संधि । साक्षा जाली बुद्धि संचिताची ॥ १ ॥
येणें पथें माहीं चलिहीं पाडलें । दहपण जालें संतां पायीं ॥ २ ॥
आसिलें हरिचें दोष । जाला खंड । त्याचि काळें पेंड पुनीत जाला ॥ ३ ॥
तुका झणे जाला अवघा व्यापार । आली वेरकार फळासी हे ॥ ४ ॥

॥ १०२३ ॥

वरयें देशावर जालें । काय वेळें बोलावें ॥ १ ॥ लाभें लाभ दुणा
वळा । जीव धाळा दर्शने ॥ २ ॥ भाग्यें जाली संतभेटी । आवडी पोटी
होवी ते ॥ ३ ॥ तुका झणे भ्रम केला । अवघा आला फळासी ॥ ४ ॥

॥ १०२४ ॥

बहुतां जन्मींचें संचित । सक्ळ होय जनि बहुत । तरेचि होय हरि
भक्त । कृपावंत मानसी ॥ १ ॥ झणवी झणियारां तयांचा । दास
आपुल्या दासांचा । अनुसरले पाचा । काया मनें विवृती ॥ २ ॥ असे
बुद्ध्या मानसी । अवघा देखे हृषीकेशी । जीवें न विसरे त्यासी
भोगें सार्गे हिंजवसे ॥ ३ ॥ तुका झणे निर्विकार । झरणागतां वज्र
पंजर । जे जे अनुसरले नर । तयां जन्म चुकलें ॥ ४ ॥

॥ १०२५ ॥

बहु मितो जाणवणा । आह न यो नारायणा । वेइन प्रेमपान्हा । भक्तिसुखा
निबावें ॥ १ ॥ यासी तुळे ऐसें कांहीं । दुजें त्रिभुवनी नाही । काला भात
इहीं । ब्रह्मादिकां दुर्लभ ॥ २ ॥ निमित्तार्थ संतसंगति । बास वैकुंठीं कल्पांती ।
भोक्षपदे होती । ते बिभ्रांती बापुही ॥ ३ ॥ तुका झणे हेंचि वेई ।
मीतूपा कांड नाही । बोळिलें त्या नाही । अमेदाची आवडी ॥ ४ ॥

॥ १०२६ ॥

बोक बोळतां वाटे सोपें । करणी करितां टीर कापे ॥ १ ॥ नवें
पैराग्य सोपारें । मज बोळतां न वाटे करें ॥ २ ॥ निष खावें प्रासो-
मासी । धन्य तोचि एक सोसी ॥ ३ ॥ तुका झणे करुनि दावी ।
जाचे पाय माझे जीवी ॥ ४ ॥

॥ १०२७ ॥

बोळिलों ते धर्म अनुभव अंगें । काय पांढुरंगें उणें केलें ॥ १ ॥
उर्ध्व सिद्धि पाणीं बोळगसी दासी । इच्छा नाही ऐसी आवें कांहीं ॥ २ ॥
जंतसमागमें अळंकार वाणी । करूं हे पेरणी शुद्ध बीजा ॥ ३ ॥
का झणे दयाकरनामें मोठ । आवडीचें कोड माझ मोठे ॥ ४ ॥

॥ १०३१ ॥

मोलिलें जैसें बोलविलें देवें । माझे तुझां ठावें जातिकुळ ॥ १ ॥
 करा क्षमा कांहीं नका घल्ल कोप । संत मायबाप दीनावरि ॥ २ ॥
 बाबेचा पालक जाला दावी वर्म । उचित ते धर्म मजपुढें ॥ ३ ॥
 तुका झणे घडे अपराध नेणतां । द्यावा मज आतां ठाव पायीं ॥ ४ ॥

॥ १०३२ ॥

अस्य सर्वगत सदा सम । जेथें आन नाहीं विषम । तथा जाणसी ते मा
 दुर्गम । तथांचि भेटी जालिया भाग्य परम ॥ १ ॥ ऐसे ऐसियानें भेटसी
 ते साधु । व्याख्या दूरानें तुटे भवबंधु । जे कां सखिदानंदी नित्यानं
 के कां मोक्षसिद्धी तीर्थे बंदूरे ॥ २ ॥ भाव सर्व कारण मूल बंदु । स
 समबुद्धि नास्तिक्यभेदु । भूतकृपा मोही द्वेषकंदु । शत्रु मित्र पुत्र स
 करी बंधु रे ॥ ३ ॥ मन बुद्धि काया वाचा शुद्ध करी । रूप सर्वत्र देखोनि
 समस्कारी । लघुत्व सर्वभावे अंगिकारी । सांडीमांडी मीतूण ऐ
 थोरी रे ॥ ४ ॥ अर्थकामबाढ नाहीं चित्ता । मानामानमोह माया मिथ्या
 बर्ते समाधानीं जाणोनि नेणता । साधु भेट देवी तथा अवचित्ता रे ॥ ५ ॥
 मनीं दृढ धरी विश्वास । नाहीं सांडीमांडीचा सायास । साधुदर्शन
 नित्यकाळ त्यास । तुका झणे जो विटळा आणीवेस रे ॥ ६ ॥

॥ १०३३ ॥

ब्रह्मज्ञान जरी कळे उठाचढी । तरि कां हिंपुटी वेदशास्त्रें ॥ १ ॥
 शास्त्रांचें भंडण जप तीर्थाटण । पूर्वीचें भ्रमण याचसाठीं ॥ २ ॥
 याचसाठीं जप याचसाठीं तप । व्याखेही अमुप ग्रंथ केले ॥ ३ ॥
 याचसाठीं संतपाय हे सेवावे । तरिच तरावें तुका झणे ॥ ४ ॥

॥ १०३४ ॥

ब्रह्मज्ञान दारीं येतें काकुळती । अडहरिलें संतीं विष्णुदासीं ॥ १ ॥
 रिघों पाहे माजी वळें त्याचें घर । दवडिती वूर झणोनियां ॥ २ ॥

॥ १०३५ ॥

भक्त ऐसे जाणत जे देही उवास । गेले आशापाश निवारुनि ॥ १ ॥
विषय तो त्यांचा जाला नाशयण । नसवडे धन जन माता पिता ॥ २ ॥
निर्वाणी गोविंद असे मागेपुढे । कांहींच सांकडे पडो नैवी ॥ ३ ॥
तुका झणे सत्व कर्मा व्हावे साधो । घातलिया भये नका आणे ॥ ४ ॥

॥ १०३६ ॥

भक्तांचा महिमा भक्तचि जाणती । दुर्लभ या गति आणिकांसी ॥ १ ॥
जाणोनि नेणते जाले तेणे मुखे । न बोळोनि मुखे बोलताती ॥ २ ॥
अभेदुनि भेद राखियेला अंगी । वाढावया जगी प्रेमसुख ॥ ३ ॥
टाळ घोष कथा प्रेमाचा सुकाळ । मूढ लोकपाळ तरावया ॥ ४ ॥
तुका झणे हे तों आहे त्या ठावे । जिही एक्या भावे जाणीतले ॥ ५ ॥

॥ १०३७ ॥

भक्तां समागमें सर्वभावे हरि । सर्व काम करी न सांगतां ॥ १ ॥
सांदवळा राहे हृदयसंपुष्टी । बाहेर धाकुटी मूर्ति सभा ॥ २ ॥
भागण्याची वास पाहे मुखाकडे । चित्तिल्या गोकडे मनोरथ ॥ ३ ॥
तुका झणे जीव भाव देवापायी । ठेवुनि ते कांहीं न मागती ॥ ४ ॥

॥ १०३८ ॥

भक्तांची सांकडीं स्वये सोसी देव । त्यांपाशीं केशव सर्वकाळ ॥ १ ॥
जये ठायीं कीर्तन वैष्णव करिती । तेथे हा श्रीपति सभा असे ॥ २ ॥
तुका झणे वेध सर्वांठाची जाला । भरुनी उरला पांडुरंग ॥ ३ ॥

॥ १०३९ ॥

भक्तांहुनि देवा आवडते काह । त्रिभुवनी नाही आन दुजे ॥ १ ॥
जावडे वैकुंठ श्रीराचा सागर । भरोनी अंतर राहे वासा ॥ २ ॥
सर्वभावे त्याचे सर्वस्वही गोव । तुळसिल कोड करुनी घ्यावे ॥ ३ ॥
सर्वस्व त्याचा झणवी विकिला । चित्त घावे बोला सांगितल्या ॥ ४ ॥
तुका झणे भक्तिसखाचा बांधिला । आणीक विदुळा धर्म नाही ॥ ५ ॥

॥ १०४० ॥

अभितसुखें जे मातले । ते कळिकाळा शूर जाले ॥ १ ॥ हातीं वन
हरिनामाचे । वीर गर्जेती विठ्ठलाचे ॥ २ ॥ महां दोषां आळा त्रास ।
अन्यमर्णा केळा नास ॥ ३ ॥ सहस्रनामाची आरोळी । एक एका-
हूनि बळी ॥ ४ ॥ नाहीं आणिकांचा गुमान । व्हाचें अंकित स्वादा-
चून ॥ ५ ॥ तुका झणे त्यांच्या परीं । मोक्षसिद्धी या कामारी ॥ ६ ॥

॥ १०४१ ॥

अत्थाचें कारण सांगवें स्वहित । जैसी कळे नीत आपणासी ॥ १ ॥
परी आझी असों एकाचिये हातीं । नाचवितो चिर्षी त्याचें तैसें ॥ २ ॥
बाट सांगे त्याच्या पुण्या नाहीं पार । होती उपकार अगणित ॥ ३ ॥
तुका झणे तुझी बहु कृपावंत । आपुलें वचित केलें संती ॥ ४ ॥

॥ १०४२ ॥

आग्यवंतां हेचि काम । मापी नाम वैखरी ॥ १ ॥ आर्तवाची मुक्ति
अंगी । ओते संगी उदरती ॥ २ ॥ पिकविलें तया स्वार्थें किती ।
पंगवीस सुकाळ ॥ ३ ॥ तुका करी प्रणिपात । दंडवत आचारियां ॥ ४ ॥

॥ १०४३ ॥

आग्यवंता ऐसी जोडी । परवडी संतांची ॥ १ ॥ धन घरी पांडुरंग ।
अमंग जें सरेना ॥ २ ॥ अनाविग्रहित हा काम । दांचें नम सांड-
वणें ॥ ३ ॥ तुका झणे दिणुदासां । नाहीं माझा दुखरी ॥ ४ ॥

॥ १०४४ ॥

आग्याचा उद्वेग । ते हे जोडी संतपाव ॥ १ ॥ येथुनियां नुठो माथा ।
अरणावांचुनि सर्वथा ॥ २ ॥ होई बळकट । माझ्या मना रे वृ-
त्तीद ॥ ३ ॥ तुका आळा छोटांगणी । भक्तिमार्गें जाही घणी ॥ ४ ॥

॥ १०४५ ॥

जाते भरुनि हरिनामाचे । वीर गर्जेवी विठ्ठलाचे ॥ १ ॥ अनंतनामाची

आरोळी । एक एकाहूनि बळी ॥ २ ॥ नाहीं आणिकांचा गुमान । ज्याचे अ
कित त्याचांचून ॥ ३ ॥ सिद्धि सिद्धि ज्या कामारी । तुका झणे ज्याचे परी ॥ ४ ॥

॥ १०४६ ॥

आर देखोनि वैष्णवांचे । वृत्त पळाले यमाचे ॥ १ ॥ आले आले वै
ज्जव धीर । काळ कांपती असुर ॥ २ ॥ गरुडटकयाच्या भारें । भुमी
गर्भे अयजयकारें ॥ ३ ॥ तुका झणे काळ । पळे देखोनियां बळ ॥ ४ ॥

॥ १०४७ ॥

आवबळें विष्णुशख । नाहीं नाश पावत ॥ १ ॥ योगभाग्यें घरा
घेती । सर्व शक्ति चालत ॥ २ ॥ पित्याचें जें काय घन । पुत्रा कोण
पंचीक ॥ ३ ॥ तुका झणे कडे बैसों । तेजें असों निर्भर ॥ ४ ॥

॥ १०४८ ॥

मुकुनियां सुनें लागे हस्तीपाठी । होऊनि हिंपुटी दुःख पावे ॥ १ ॥
काय त्या मझकें तयाचें करावें । आपुल्या स्वभावे पळतसे ॥ २ ॥
मातलें बोकड बिटवी पंचानना । घेतलें मरणा धरणें तें ॥ ३ ॥
तुका झणे संतां पीडितील सख । घेती तोंड काळें करुनियां ॥ ४ ॥

॥ १०४९ ॥

भूतदयापरत्वे जया तया परी । संत नमस्कारी सर्वभावे ॥ १ ॥
शिकल्या बोळाचा घरीछील ताठा । तरी आसी वाटा यमपंचें ॥ २ ॥
हिंरा परिस मोहरा आणीक पाषाण । नव्हे परी जन संतां तैली ॥ ३ ॥
सरितां काहाळमं गंगे सागरा समान । लेखी तयाहून अधम नाही ॥ ४ ॥
आणीक असुप होती सागंगणें । दिशशिमानें लेखूं नये ॥ ५ ॥
तुका झणे नाहीं नरमता अंगी । नव्हे तें फिरंगी कठिण डोह ॥ ६ ॥

॥ १०५० ॥

जेणें पडे डोळसा । न कळे मृत्यु तो सरिसा ॥ १ ॥ कैसी आळी दिशा
मुळी । न वजातिये घाटे चाळी ॥ २ ॥ संसाराची खंती । मावळल्या
परी शक्ति ॥ ३ ॥ तुका झणे हीणा । बुद्धि भकळी नारायणा ॥ ४ ॥

॥ १०५१ ॥

जनीं वसे त्याचें आवडे उत्तर । वाटे समाचार घ्यावा ऐसें ॥ १ ॥
 जातार्थें तें झुरे येर येरासाठी । बियोगेंही तुटी नेघे कधीं ॥ २ ॥
 भेटीची अपेक्षा वारता आवर । पुसे नव्हे धीर मागुताले ॥ ३ ॥
 तुका झणे माझ्या जीवाचें जीवन । सोहरे हरिजन प्राणसखे ॥ ४ ॥

॥ १०५२ ॥

माउलीची चाली लेकराचे ओढी । तयालागीं काही प्राणें प्रीती ॥ १ ॥
 ऐसी बलिवंत आवडी जी देवा । संतमहानुभवा वितवितों ॥ २ ॥
 जोहें मोहियेलें सर्वकाळ चिंत । बिसरू तो घेत नाहीं क्षणें ॥ ३ ॥
 तुका झणे दिव्य प्रेमाचा वोगस । सांभाळिलें दास आपुलें तें ॥ ४ ॥

॥ १०५३ ॥

मागें पुढें जालों छाटा । अवचा मोठा सरळ ॥ १ ॥ नाहीं कोठें रिचें
 अंग । नित्य रंग नवाचि ॥ २ ॥ पोलेंद्याचे पाडिलें हातीं । माझे माती
 चुकली ॥ ३ ॥ जोगाबळों पोटीं स्वर । पाठीं भार बरि नाहीं ॥ ४ ॥
 अवचिया मोकळया दिशा । नाहीं वोळसा कामाचा ॥ ५ ॥ संताचिये
 कोलें द्वारी । पळती दुरी गोमाशा ॥ ६ ॥ कांहीं न साहेसा जाला ।
 तुका नेला समर्थ ॥ ७ ॥ पाहातो गे महाद्वारी । बरि झुडी वाकळा ॥ ८ ॥

॥ १०५४ ॥

माझिये जातार्थें मज भेटो कोणि । आवडीची धणी फेडावया ॥ १ ॥
 आवडे ज्या हरि अंतरापासूनि । ऐसियांचें मनीं आर्त माझे ॥ २ ॥
 तयालागीं जीव होतो कासावसि । पाहातील बास नयन हे ॥ ३ ॥
 सुफल हा अम्म होईल तेथून । देतां आलिंगन वैष्णवांसी ॥ ४ ॥
 तुका झणे तोचि सुखिन सोडळा । गाऊं जा गोपाळा धणीवरि ॥ ५ ॥

॥ १०५५ ॥

माझिया मीपणावर पडो पापाण । जळों हें भूषण नास माझे ॥ १ ॥
 जाही पार दुःखाचे डोंगर । जालों ये भूमांसी ओसें ॥ २ ॥ का
 विंतव्या मागें किती । पापाण फारसी ऐसें वस ॥ ३ ॥ नानारी फार

वत्सल चांदाळ । न पाहाती माझे सुख ॥ २ ॥ काया वाचा भन
अपटित करणे । चर्म चक्षु हात पाय ॥ निंदा द्वेष घात विश्वास
अविचार । आणीक सांगों किती काय ॥ ३ ॥ लक्ष्मीभेद माते
मळते बहुत दोष । पत्नी दोनी भेदाभेद ॥ पितृवचन घडली अव
अविचार । कुटिल कुचर नादी निंदा ॥ ४ ॥ आणीक किती सांगों
ते अवगुण । न वळे जिझा कांये मन ॥ भूतदया उपकार नाही
सुखा धीर । विषयीं छंफट हीन ॥ ५ ॥ संत महानुभाव येका
हे तत्तरे । अवगुण अविचारें वृद्धि पापा ॥ तुका झणे सरतें करा
चांदुरंगी । हरण आलों मायबापा ॥ ६ ॥

॥ १०५३ ॥

मातेविषे चिती । अवधी बाळकाची व्याप्ति ॥ १ ॥ देह विसरे आ-
तुका । जवळी घेतां सीण गेला ॥ २ ॥ दावी प्रेमभाते । आणि अंगा-
वरी चढते ॥ ३ ॥ तुका संतापुवें । पायीं झोंबे काढें कोवें ॥ ४ ॥

॥ १०५४ ॥

भाव बनी धार्या घाये । गर्भ आवतणें न पाहे ॥ १ ॥ तैसें पुजितां
वैष्णव । सुखें संतोषतो देव ॥ २ ॥ पुत्राच्या विजये । पिता सुखातें
आये ॥ ३ ॥ तुका झणे अमृतसिद्धि । हरे क्षुधा आणि व्याधि ॥ ४ ॥

॥ १०५५ ॥

आवेवरी सत्ता आवडीची बाळा । संकोचोनि लळा प्रतिपाळी ॥ १ ॥
अपराध माझे न मानावे मनी । तुझी संतजनीं मायबापी ॥ २ ॥
आद्यप वचन ठेकुराची आळी । साहोनि कवळी मागुताळी ॥ ३ ॥
तुका झणे जंगीं काय नाही सत्ता । परि निष्ठुरता उपजेना ॥ ४ ॥

॥ १०५६ ॥

बुद्धिसंपांग नाही विष्णुचिया दासा । संसार तो कैसा न देखती ॥ १ ॥
सत्ता गोविंद जडोनियां चिती । आदि तोचि अंतीं अवतानी ॥ २ ॥
मोग नारायणा देऊनि निराळीं । ओविया भंगळीं तोचि गती ॥ ३ ॥
तुझी बुद्धि त्यांची उपकारासाठीं । अमृत तें पोटीं सांदवळें ॥ ४ ॥

व्यावंत तरी देवाच सांगिलीं । आपुलीं पारलीं नोकखती ॥ ५ ॥
तुका झणे त्यांचा जाव तोचि देव । वैकुंठ सो ठाव वसती ते ॥ ६ ॥

॥ १०६० ॥

भोकळें मन रसाळ बाणी । याचि गुणी संपन्न ॥ १ ॥ लक्ष्मी ते ऐश्वर्य
नावे । धाग्ये व्याघे तरि त्यांनीं ॥ २ ॥ नमन नम्रता अंगी । नेचे रंगी
घालट ॥ ३ ॥ तुका झणे त्याच्या नावे । घेतां ज्वावे संतोषी ॥ ४ ॥

॥ १०६१ ॥

येथींचिया अर्जकारे । काय खरे पूजन ॥ १ ॥ वैकुंठीच्या लाव
बाटा । सर्व साटा ते ठायीं ॥ २ ॥ येथींचिया नाशवंते । काय रि
पाळू ॥ ३ ॥ तुका झणे वैष्णव जन । साझे गण समुदाय ॥ ४ ॥

॥ १०६२ ॥

येथे काम संशयाचे । नाही न धरा संकोच ॥ १ ॥ संत पूजा जेवे भावे ।
देह गेह समर्पावे ॥ २ ॥ जोडा सुकृत व्यापारा । पूजा जावे इरी दरा ॥ ३ ॥
संतपायी धरा भाव । आन नाही दुजा देव ॥ ४ ॥ नाना उपचार । सुख
पावे सर्वेश्वर ॥ ५ ॥ तुका झणे रे निश्चिती । संत बिडोबाची मूर्ती ॥ ६ ॥

॥ १०६३ ॥

मुक्ति संव जाण्या कुंदित सकळा । उरली हे कळा जीवनाची ॥ १ ॥
संतचरणी भावे ठेविलें मस्तक । जोडोनि हस्तक राहिलेंसे ॥ २ ॥
आणपणे नेणे कांहीचि प्रकार । साक्षी ते अंतर अंतरासी ॥ ३ ॥
तुका झणे तुझीं केलें अभयदान । तेणे समाधान राहिलेंसे ॥ ४ ॥

॥ १०६४ ॥

रवि दीप हिरा दाबिली देखणे । अदृश्य दर्शने संतांचेनी ॥ १ ॥
त्यांचा महिमा काय वर्ण मी पामर । न कळे तो साचार ब्रह्मादिका ॥ २ ॥
तापली चंदन निवडितो कुडी । त्रिगुण तो काढी संतसंग ॥ ३ ॥
मायबापे पिंड पाळिलेला माया । जन्ममरण जाया संतसंग ॥ ४ ॥
संतांचे बचन वारी जन्मदुःख । भिष्टास ते भुक्निवारण ॥ ५ ॥
तुका झणे जवळी न पाचारितां जावे । संतचरणी भावे रिघावया ॥ ६ ॥

॥ १०१५ ॥

लजबिलें तया सर्वें लवे जाली । अभिमाना हातीं सांपडेता ॥ १ ॥
भोळिवेचें लेणें विष्णुदासां साजे । तेथें भाव तुजे हारपती ॥ २ ॥
अर्धेन वंदन नवविधा भक्ति । दूषा क्षमा शांति तया ठायीं ॥ ३ ॥
तये गांवीं नाही दुःखाची वसती । अवघाचि मूर्ती नारायण ॥ ४ ॥
अवघेचि जाले सोवळें द्रव्यांत । विटाळाचें तोंड न देखती ॥ ५ ॥
तुका झणे गाजे वैकुंठां सोहळा । याही भूमंडळांमाजी कीर्ति ॥ ६ ॥

॥ १०१६ ॥

लेंकरा लेवची माता अछंकार । नाही अंतपार आवडीसी ॥ १ ॥
कृपेचें पोसणें तुमचें मी शीत । आजि संतजन मायबाप ॥ २ ॥
आठवा उत्तरी संतोषे माडली । कवळुनि चाली हृदयांत ॥ ३ ॥
पोटीं आलें त्याचे नेणे गुणदोष । कल्याणचि असे अमाचें हें ॥ ४ ॥
ममाची ते चाली मोहाचिये सोई । ओपें मंगा काई परतों जाणे ॥ ५ ॥
तुका झणे कोठें चदार मेघां झळित । माझी मृषा किती जातकाची ॥ ६ ॥

॥ १०१७ ॥

लेंकराचें हित । वाहे माडलीचें चित्त ॥ १ ॥ ऐसी कळवळवा
जाती । करीं लाभेविण प्रीति ॥ २ ॥ पोटीं भाग वाहे । त्याचें
सर्वस्वही वाहे ॥ ३ ॥ तुका झणे माझे । तेथें तुझां कंठां ओझे ॥ ४ ॥

॥ १०१८ ॥

वक्त्या आधीं मान । गंध अश्रुता पूजन । भोता यति जाला जाण ।
तरी त्या नाही उचित ॥ १ ॥ शीर सर्वांग प्रमाण । यथाविधि कर चरण ।
धर्माचें पाळण । सकळीं सत्य कराचें ॥ २ ॥ पट्ट पुत्र सांभाळी । पिछ
स्याची आज्ञा पाळी । प्रमाण सकळीं । ते मर्यादा करावी ॥ ३ ॥ वरासनी
पाषाण । तो न मानावा सामान्य । येर उपकरणे । सोनियाचीं परी ती
नीच ॥ ४ ॥ सोनियाचा पैजण । मुगट मणि केला झोण । ज्याचें कारण ।
श्याठारी अछंकार ॥ ५ ॥ सेवका स्वामीसाठीं मान । त्याचें ना
त्याचें धन । तुका झणे जाण । तुझी संत सवधी ॥ ६ ॥

॥ १०६९ ॥

वड्यावी वाणी माझी कथावंता । बागपुष्प सर्तां समर्पणी ॥ १ ॥
 सर्वसंकटाचा तुझा परिहार । घालावा म्यां भार पांडुरंगा ॥ २ ॥
 एकसरें चिता ठेवूनियां पायीं । जालें कसराई होतों तेणें ॥ ३ ॥
 तुका झणे येथें जाळें अवसान । कावा बाचा मज वेवूनियां ॥ ४ ॥

॥ १०७० ॥

वर्णाश्रम करिशी चोल । तरि तूं पावसी वत्तम लोक ॥ १ ॥ परि तें तुका
 माहीं ठावें । जेणें अंगें ब्रह्म व्हावें ॥ २ ॥ जरि तूं जालासी पंडित । करिशी
 शब्दाचें पांडित्य ॥ ३ ॥ गासी तान मान बंध । हाव भाव गीत छंद ॥ ४ ॥
 जाणसील तूं स्वतंत्र । आगमोक्त पूजायंत्र ॥ ५ ॥ साधनाच्या ओढी
 कोळियांच्या मोढामोढी ॥ ६ ॥ तुका झणे देहीं । संत जाहाले विदेहीं ॥ ७ ॥

॥ १०७१ ॥

वाट वैकुंठी पाहाती । भक्त कै पां येथें येती । तयां जन्ममरणसंती ।
 माहीं चिचीं परलोक ॥ १ ॥ धन्यधन्य हरिचे दास । तयां
 सुलभ गर्भवास । ब्रह्मादिक करिती आस । तीर्था वास भेटीची ॥ २ ॥
 कथाश्रवण अहावयास । वमधर्मा थोर आस । पाहे रात्रदिवस ।
 वाट कर जोडोनियां ॥ ३ ॥ रिद्धिसिद्धी न पाचारिवां । त्या धुंडिती
 हरिभक्तां । मोक्षसायुज्यता । वाट पाहे भक्तांची ॥ ४ ॥ असती जेवें
 वभे ठेले । सदा प्रेमसुखें धाळे । आणीकही चळरिले । महादोषी
 वांढाळ ॥ ५ ॥ सकळ करिती त्यांची आस । सर्वभावे ते उदास ।
 धन्यभाग्य त्यांस । तुका झणे वरुषणें ॥ ६ ॥

॥ १०७२ ॥

शिष्णुमय सर्व वैष्णवांसी ठावें । येरांनीं ब्रह्मावे भार माथां ॥ १ ॥
 सम्यगें संकटें सर्वांलागीं साण । व्हावा लागे क्षीण अहंमान ॥ २ ॥
 भाव हा कठीण वस्तु हें भेदवे । परि न छेदवे मायाजाळ ॥ ३ ॥
 तुका झणे जरी भावतेंचि सांगणे । येरांची हें मने मोस विना ॥ ४ ॥

॥ १०७३ ॥

वीर विठ्ठलाचे गाढे । कळिकाळ पाया पडे ॥ १ ॥ करिती घोष अथ
अथकार । जळती दोषांचे डोंगर ॥ २ ॥ दया क्षमा ज्ञांति । बाप
अमंग हे हाती ॥ ३ ॥ तुका झणे वळी । तेचि एक भूमंडळी ॥ ४ ॥

॥ १०७४ ॥

वेष वंदाया पुरते । कोण जाणण निरुते ॥ १ ॥ ऐसें सांगा मज
वाही । संतां निरवितो येविशीं ॥ २ ॥ अस्ता जी प्रवीण । मंय
कळे शुद्ध हीण ॥ ३ ॥ तुका झणे लोपें । सत्याचिया घडती पापें ॥ ४ ॥

॥ १०७५ ॥

वैराग्याचें भाग्य । संतसंग हाचि लाभ ॥ १ ॥ संतकृपेचे हे दीप ।
करी साधका निष्पाप ॥ २ ॥ तोचि देवभक्त । भेदभेद नाहीं
क्यांदा ॥ ३ ॥ तुका प्रेमें नाचे गावे । गाणियांत विरोन जाये ॥ ४ ॥

॥ १०७६ ॥

वैष्णव तो जया । अवधी देवावरी माया ॥ १ ॥ नाहीं आणीक
जमाण । तन धन तृण जन ॥ २ ॥ पडतां अड भारी । नेमा
टळे निर्भारी ॥ ३ ॥ तुका झणे याती । हो का तयाची मलती ॥ ४ ॥

॥ १०७७ ॥

वैष्णवांची कीर्ती गाहली पुराणी । साही अठरांजणीं खडू वेदी ॥ १ ॥
ऐसे कोणी दावा मंवांचे वाचक । कर्मठ धार्मिक पुण्यशळि ॥ २ ॥
आदिनाथ शंकर नारद मुनीश्वर । शुका ऐसा थोर आणिक नाहीं ॥ ३ ॥
शुका झणे मुगुटमणी हे भक्ति । आणीक विश्रांति आरविचा ॥ ४ ॥

॥ १०७८ ॥

वैष्णवांसंगती सुख वाटे जीवा । आणीक मी देवा कांहीं नेणें ॥ १ ॥
ज्यां नाचें उडें आपुलिया छंदें । मनाच्या आनंदें आवडीनें ॥ २ ॥
जत्र भय शंका दुराविडा मान । न कळे साधन यापरतें ॥ ३ ॥
तुका झणे जातां आपल्या साम्यां । आशां जगदीशें सांभाळीं ॥ ४ ॥

॥ १०७९ ॥

बैष्णवे चोरहीं । आलीं घरासी करंटीं ॥ १ ॥ आजि आपुलें सत्तन ।
करा मांडें पांचदण ॥ २ ॥ ज्याचे घरीं खावें । त्याचें सर्वस्वही
म्याचें ॥ ३ ॥ तुका झणे भाग । नाहीं लागों देत लाग ॥ ४ ॥

॥ १०८० ॥

झरण झरण वाणी । झरण त्रिवाचा विनवणी ॥ १ ॥ स्तुती न पुरे
हे वाचा । सत्व दास मी दासांवा ॥ २ ॥ देह सोभाळून । पायांवरी
कोटांगण ॥ ३ ॥ विनवी तुका संतां दीन । नव्हे गौरवें उत्तीर्ण ॥ ४ ॥

॥ १०८१ ॥

शुद्ध चर्या हेंचि संतांचें पूजन । लागतचि धन नाहीं वित्त ॥ १ ॥
सगुणाने सोई सगुण विभ्रांती । आपणचि येती चोजवीत ॥ २ ॥ कीर्त-
नींवि बोळे कुरेवा बोरस । दुरीपणें वास संनिघता ॥ ३ ॥ तुका
झणे दम सांगतों सर्वेणें । मन लावा लागें स्वहिताच्या ॥ ४ ॥

॥ १०८२ ॥

कुळबीजा पोटी । फळें रसळ गोमटीं ॥ १ ॥ मुस्लीं अमृताची
वाणी । देह वेर्चाचा कारणीं ॥ २ ॥ सर्वांगीं निर्मळ । चित्त जैसें गंगा-
जळ ॥ ३ ॥ तुका झणे जाती । ताप दर्शनें विभ्रांती ॥ ४ ॥

॥ १०८३ ॥

बहुसी रांभिलें लापरीं घातलें । बोहटा ठेविलें मध्वरात्रीं ॥ १ ॥
लासीं सदाचारी लोक न शिबरी । श्वानासीं निश्चिती फावळेंसें ॥ २ ॥
सैसें दुष्टकर्म जालें हरिभक्ता । त्यागिली ममता विषयासक्ति ॥ ३ ॥
इहपरलोक उभय विटाळ । मानिती केवळ हरिचे दास ॥ ४ ॥
तुका झणे देवा आवडे हे सेवा । अनुदिनीं व्हावा पूर्ण हेतु ॥ ५ ॥

॥ १०८४ ॥

सकळ चिंतामणी शरीर । जरी जाय अहंकार आद्या समूळ ॥ निर्दु-
र्हिंसा नाहीं कपट वेदबुद्धि । निर्मळ स्फटिक जैसा ॥ १ ॥ मोक्षार्थें

तीर्थे न लगे वाराणसी । येती तयापासीं अवधीं जनें ॥ तीर्थींसी ती
जाल्ल तोचि एक । मोक्ष तेणें दर्शवें ॥ २ ॥ मन शुद्ध तया का
करिंसी माळा । मंडित सकळा भूषणांसी ॥ हरिच्या गुणें गर्जता
सदा । आनंद तया मानसीं ॥ ३ ॥ तन मन धन दिलें पुरुषोत्तमा
आशा नाहीं कवणाची ॥ तुका झणे तो परिसाहूनि आगळा ॥ का
महिमा बर्णू त्याची ॥ ४ ॥

॥ १०८५ ॥

सकळ पूजा स्तुति । करावी ते व्हावें याती ॥ १ ॥ झणवूनि वार
जन । सतपूजा नारायण ॥ २ ॥ सेवावें तें बरी । दावी उमटूनि
हेंकरीं । तुका झणे सुरा । दुधा झणतां केवी बरा ॥ ३ ॥

॥ १०८६ ॥

संकोचतो जीव महत्वाच्या भारें । दासत्वाचि बरें बहु वाटे ॥ १ ॥
कळावी जी माझी आवडी हे संतां । देणें तरि आतां हेंचि यावें ॥ २ ॥
तुमचे चरण पावविलों सेवा । झणवनि हेवा हाचि करीं ॥ ३ ॥
मिनमुनी तुका वंदितो चरण । लेखा रजरेण चरणींचा ॥ ४ ॥

॥ १०८७ ॥

सदैव हे वारकरी । जे पंढरी देखती । पदोपदीं निवृल वाचा । त्यासीं
कैचा संसार ॥ १ ॥ दोष पळाले पळाले । पैल आले हरिदास ॥ २ ॥
प्रेमभातें भरलें अंगीं । निर्लेज रंगीं नाचती । गोपीचंदनाची षटी ।
तुळसी कंठीं मिरवती ॥ ३ ॥ तुका झणे देव चितीं । मोक्ष हातीं
रोकडा । दुर्बळा या शक्तिहीना । त्या ही जना पुरता ॥ ४ ॥

॥ १०८८ ॥

संत आले घरा । तों मी अभागी दातारा ॥ १ ॥ कासयानें पूजा करूं ।
चरण हृदयीं न धरूं ॥ २ ॥ काया कुरवंडी । कहत ओंवाळून
वाडी ॥ ३ ॥ तुका झणे भावें । हात जोडीं असो ठावें ॥ ४ ॥

॥ १०८९ ॥

संत केवळ वयाळ । हातीं दिवळा गोपाळ ॥ १ ॥ पायीं ठेवित

कपाळ । जाला प्रेमाचा मुकाळ ॥ २ ॥ कानी पडितां वचन । जाणे त्रिलोक्याचे कान ॥ ३ ॥ ज्यांचा मस्तकीं पडतां हात । जाला देहबुद्धि-पात ॥ ४ ॥ तुका झणे देवाधिदेवा । त्याची करूं पावे सेवा ॥ ५ ॥

॥ १०९० ॥

संत गाती हरिकीर्तनी । त्यांचें घेइत पाववणी ॥ १ ॥ हेंचि तप तीर्थे प्राप्ते । आणीक सी नेणें दुर्जे ॥ २ ॥ काया कुरवंडी करीन । संत महंत ओवाळीन ॥ ३ ॥ संत महंत माझी पूजा । अनुभाव माझी दुजा ॥ ४ ॥ तुका झणे नेणें कांहीं । अवघें आहे संतांपाशीं ॥ ५ ॥

॥ १०९१ ॥

संतचरणरज लागतां सहज । वासनेचें बीज जळोन जाय ॥ १ ॥ भग रामनामीं उपजे आवडी । सुख बडोवडी वाढों लागे ॥ २ ॥ कंठी प्रेम दाटे नयनी नीर लोटे । हृदयीं प्रगटे रामरूप ॥ ३ ॥ तुका झणे साधन सुदृढ गोमटे । परि उपतिष्ठे पूर्वपुण्ये ॥ ४ ॥

॥ १०९२ ॥

संतचरणीं नाहीं गोडी । ज्यासी विषयीं आवडी ॥ १ ॥ त्याची कैचा भेटे देव । संतचरणीं नाहीं भाव ॥ २ ॥ संतसेवेसी आंग चोरी । दृष्टि न पडो तयावरी ॥ ३ ॥ पाहे गुणदोष संतांचे । जळो काळें तोंड त्याचें ॥ ४ ॥ तुका झणे संतसेवा । आमुच्या पूर्वजांचा ठेवा ॥ ५ ॥

॥ १०९३ ॥

संदजना माझी यावया कतणा । झणवनी हीन हीन जाळें ॥ १ ॥ नेणें योग युक्ती नाहीं ज्ञान मति । गातसें या गीतीं पांडुरंगा ॥ २ ॥ भाव अफी नेणें तप अनुष्ठान । करितों कीर्तन विठ्ठलाचें ॥ ३ ॥ ज्ञानज्ञान ध्यान न कळे धारणा । एका नारायणा जांचुनियां ॥ ४ ॥ तुका झणे माझा विठोबासी भार । जाणे हा विचार तोचि माझा ॥ ५ ॥

॥ १०९४ ॥

संतपाचलें साजिरीं । गंगा जाली आझांवरी ॥ १ ॥ जेथें पडे एका

हो । तेथें कगावी अंधोळी ॥ २ ॥ स्वेतबंद वाराणसी । अवघीं तीर्थें
पापाची ॥ ३ ॥ तुका झणे घन्य जाळो । संतसागरीं मिळाळो ॥ ४ ॥

॥ १०९५ ॥

मासार्गी चालती । त्यांची लागो मज माती ॥ १ ॥ काय करावी
घनें । काय नव्हे एक तेणें ॥ २ ॥ शेष वेईत उच्छिष्ट । धाय
विचरी पोट ॥ ३ ॥ तुका झणे संतां पायीं । जीव ठेविला निश्चयी ॥ ४ ॥

॥ १०९६ ॥

संगें याचा वास सर्वकाळ । संचला सकळ मूर्तिमंत ॥ १ ॥
मुनियां काळ अवघा वाहेरी । त्यासीच अंतरी वास दिला ॥ २ ॥
मुलेंसं जिहीं नाही उरें दिलें । चोजवितां भलें ऐसीं स्थळें ॥ ३ ॥
तुका झणे नाही हांकत परिमळ । चंदनाचें स्थळ चंदनचि ॥ ४ ॥

॥ १०९७ ॥

समागम एखाद्या परी । राहवें त्याचे द्वारीं श्रानवाती ॥ १ ॥
रामनाम होईल भक्षण । घडेल भोजन उच्छिष्टाचें ॥ २ ॥ कामारी
टीक सेवेचे सेवक । दीनपण रंक तेथें भलें ॥ ३ ॥ तुका झणे सर्व
त्या संगती । घडेल पंगती संतांचिया ॥ ४ ॥

॥ १०९८ ॥

अमेवेसि अंग चोरी । दृष्टी न पडो तयावरी ॥ १ ॥ ऐसियासी
गाली रांड । जळो जळो तिचें तोंड ॥ २ ॥ संतचरणीं ठेवितां भाव ।
मेआप भेटे देव ॥ ३ ॥ तुका झणे संतसेवा । माझ्या पूर्वजांचा ठेवा ॥ ४ ॥

॥ १०९९ ॥

जो आवडे तो काळाचाही काळ । समर्थीचें बाळ जेवीं समर्थ ॥ १ ॥
संतां तेथें नाही एकविणें । मोहें न पवे सीण ऐसें राखे ॥ २ ॥
अन्याय ते सांडवी उपचारें । न देखें दुसरें नाशा मूळ ॥ ३ ॥
झणे मुख्य कल्पतरुछाया । काय नाही दया तये ठायीं ॥ ४ ॥

॥ ११०० ॥

अतिशय । नेहपण तो श्रम ॥ १ ॥ नेरी त्याच तेथे परी ।

हुनि घुरी जावें । सुखें एकांतीं बैसावें ॥२॥ अल्पचर्चा नाही जेथें । आर्गा
लाकुनि धावी तेथें ॥३॥ तुका झणे नाही । चिंता समाधान कांहीं ॥४॥

॥ ११११ ॥

संतापाशीं बहु असावें मर्यादा । फलकटाचा धंदा घर फोडी ॥ १ ॥
चासर तो भुंके गाढवाचेपरी । उठे पाठीवरी वंड तेणें ॥ २ ॥
समय नेणे तें वेळें चाहाटक । अवगुणाचा ओंगळ मान पावे ॥ ३ ॥
तुका झणे काय बांयां चालवणी । पिटपिटघाणी हागवणेची ॥ ४ ॥

॥ १११२ ॥

संतांनीं सरता केलों तैसेपरी । चंदनीं ते बोरी व्यापियेली ॥ १ ॥
गुण दोष याती न विचारितां कांहीं । ठाव दिला पायीं आपुलिया ॥ २ ॥
तुका झणे आलें समर्थाच्या मना । तरे होय राणा रंक त्याचा ॥ ३ ॥

॥ १११३ ॥

संतांसी क्षोभवी कोण्याही प्रकारें । त्याचें नव्हे करें उभयलोकीं ॥ १ ॥
देवाचा तो वैरी शत्रु दावेदार । पृथ्वीही थार नेदी तथा ॥ २ ॥
संतांपाशीं ज्याचा नुरेचि विश्वास । त्याचे जाले दोष चळिवंत ॥ ३ ॥
तुका झणे क्षीर वासराच्या अंगें । किंवा घांवे लागें विषमें मारुं ॥ ४ ॥

॥ १११४ ॥

संतांसी तों नाही सन्मानाची चाड । परि पडे ग्राह अव्हेरितो ॥ १ ॥
झणकुनि सया न वजावें ठाया । होतसे घात या दुर्बळाचा ॥ २ ॥
भावहिना आड येतसे आशंका । उचितासी तुका घालावया ॥ ३ ॥
तुका झणे जया संकोच दर्शनें । सया ठाया जाणें अनुचित ॥ ४ ॥

॥ १११५ ॥

सर्वपक्षीं हरि साहे सखा झाला । ओल्या अंगणीच्या कल्पलता त्या
ला ॥ १ ॥ सहजचालीं चालतां पायवाटे । चित्तामर्णासमान होत
वाटे ॥२॥ ऐसैं हरिभक्तांचें ज्ञान महिमान । अतर्क्य तयांचें दुर्लभ द
ज्ञान ॥३॥ तुका तरी सहज बोळे वाणी । त्याचे धरी नेदांत वाहे पाणी ॥४॥

॥ १११६ ॥

सर्व भाग्यहीन। देखें सांभाळिलें दीन ॥ १ ॥ पायीं संतांचे मस्तक।
जुसों जोडोनि हस्तक ॥ २ ॥ जाणें तरी सेवा। दीन दुर्बल जी
वा ॥ ३ ॥ तुका झणे जीव। समर्पून भाकीं कीव ॥ ४ ॥

॥ १११७ ॥

विचित्रीं माझा त्रासलासे जीव। आतां कोण भाव निवडे एक ॥ १ ॥
सागाची मज न साहेचि वार्ता। आणीक झणतां माझें कोणी ॥ २ ॥
महमुख कांहीं ओळिळे उपचार। निव तें आदर बंद वाटे ॥ ३ ॥
उपाधि दाटणी प्रतिष्ठा गौरव। होय माझा जीव कासावीस ॥ ४ ॥
तुका झणे कांहीं आणीक न साहे। आवडती पाय पैजवांचे ॥ ५ ॥

॥ १११८ ॥

सर्व भुलें आजी एवंचि वळली। संतांचीं देखिलीं करणां कुजे ॥ १ ॥
सर्वकाळ होतों आठवीत मनीं। फिटली ते धणी येणें काळें ॥ २ ॥
तुका झणे वाचा राहिली कुटित। पुढें जालें चित्त समाधान ॥ ३ ॥

॥ १११९ ॥

संसारसोडले भोगितां सकळ। भक्तां त्याचें कळ विठोबाचें ॥ १ ॥
अथ चिंता धाक न मनिती मनीं। भक्तां चकपाणि सांभाळीत ॥ २ ॥
ताप पुण्य त्यांचें धरूं न शके अंग। भक्तांसी श्रीरंग सर्व भावें ॥ ३ ॥
जव्हती ते मुक्त आवडे संसार। देव भक्तां भार सर्व वाहे ॥ ४ ॥
तुका झणे देव भक्तां वेळाईत। भक्त ते निश्चिंत त्याचियानें ॥ ५ ॥

॥ ११२० ॥

जाग स्वां कोणासी तारिलें। संतांवेगळें लढविलें ॥ १ ॥ संत शब्द
वपदेसी। मग तूं हो झणशी ॥ २ ॥ तुका झणे नाहीं तुझा प्रपकार।
कळ संतांचा उचार ॥ ३ ॥

॥ ११२१ ॥

भोगितां तें तें सकळ। कीर्ती मज न परे ॥ १ ॥ आपलीं देखत

अंतकाळीं येती माझ्या सोडवणे । मस्तक बैसणें देईन त्यांसी ॥ २ ॥
 आणिक सोडरे सज्जन वो कोणी । वैष्णवांचोनि नाहीं मज ॥ ३ ॥
 देईन आर्जुन धरीन चरण । संवसारसौण नासे-तेणें ॥ ४ ॥
 कंठी तुळशीमाळा नामाचे धारक । ते माझे तारक भवनवीचे ॥ ५ ॥
 त्यांचे चरणीं घालीन मी मिठी । चाड हे वैकुंठीं नाहीं मज ॥ ६ ॥
 भळसें दंभें भावें हरिचें नाम गासी । ते माझे सांगाती परलोकीचे ॥ ७ ॥
 कायावाचामनें देईन क्षेम त्यासी । चाड जीवित्वासी नाहीं मज ॥ ८ ॥
 हरिचें नाम मज झणविती कोणी । तथा सुखा धर्णी धर्मावरी ॥ ९ ॥
 तुका झणे त्या उपकारें बांधलों । झणऊनि झालों शरण संतां ॥ १० ॥

॥ ११३२ ॥

हरिचिया भक्ता नाहीं भयचिंता । दुःखनिवारिता नारायण ॥ १ ॥
 न लगे वाहाणें संसार उद्वेग । जडों नेदी पांग देवराव ॥ २ ॥
 असों द्यावा भीर सदा समाधान । अहे नारायण जवळीच ॥ ३ ॥
 तुका झणे माझा सखा पांडुरंग । व्यापियेलें जग तेणें एकें ॥ ४ ॥

॥ ११३३ ॥

हरिच्या दाखां मये । ऐसें बोलों तेंही नये ॥ १ ॥ राहोचियां आ
 पभा देव पुरवी कोड ॥ २ ॥ हरिच्या दाखां चिंता । अपटित
 बावी ॥ ३ ॥ खावें स्वावें धावें । तुका झणे पुरवावें ॥ ४ ॥

॥ ११३४ ॥

हरिच्या दाखां सोपें बर्म । सर्व धर्म पावलें ॥ १ ॥ कळिये वेद
 हेर खांदी । वैष्णव मांदी कळिसे ॥ २ ॥ सरती येणें आटाभाट
 नाहीं तुटी लाभाची ॥ ३ ॥ तुका झणे समाधान । सदा मन आभुचें ॥ ४ ॥

॥ ११३५ ॥

हीच त्यांचीं पंचभूतें । जीवन भातें प्रेमाचें ॥ १ ॥ कळवळा धा
 संती । ते निगुती कैवाड ॥ २ ॥ हाच काळ वर्तमान । साधन
 संपत्ती ॥ ३ ॥ तुका झणे दिवसगती । होचि खाती अन्न ते ॥ ४ ॥

॥ ११३६ ॥

हागे आलों कोणी झणे बुडतिया । तेणें किती तया बळ बडे ॥ १ ॥
तुझां तव भार घेतला सकळ । आश्वासिलों बाल अभयकरें ॥ २ ॥
मुकेलियां आज्ञा दाविलां निर्धार । किती होय धीर समाधान ॥ ३ ॥
तुका झणे दिडी चिंतामणीसाठी । उचित कांचवटी दंडवत ॥ ४ ॥

॥ ११३७ ॥

हिरा ठेविलां येरणी । बांचे मारितां जो पर्णी ॥ १ ॥ तोचि मोळ पाव
सरा । करणीचा होय पुरा ॥ २ ॥ मोहरा होय सोचि अंगें । मूत न जळ
व्याचे संगें ॥ ३ ॥ तुका झणे तोचि संत । सोसी जगाचे आघात ॥ ४ ॥

॥ ११३८ ॥

हिरा ठेविलां काळें गाहाण । मोळ न तुटे दुकाळीं जाण ॥ १ ॥
तैसे संतजन पाहीं । विनटले ओहिरिपार्यी ॥ २ ॥ तुका झणे तैसे
मळ । सयांसी जन हें निहित ॥ ३ ॥

॥ ११३९ ॥

हें तो एक संतांठार्यी । लाभ पार्यी उत्तम ॥ १ ॥ झणविलां ह्याचे
दास । पुढें बाळ घरेना ॥ २ ॥ कृपादान केलें संती । कल्पांती
घरेना ॥ ३ ॥ तुका झणे संतसेवा । हाचि हेवा उत्तम ॥ ४ ॥

॥ ११४० ॥

बौरलों भक्तिमुखें । सेवू असूत हें मुखें ॥ १ ॥ संतसंगें साकें काळ
जेमसुखाचा कळोळ ॥ २ ॥ ब्रह्मादिकांसी शिराणी । तो हा आनंद
मेदिनी ॥ ३ ॥ नाही वैकुंठाचा पांग । बांचे कथे पांडुरंग ॥ ४ ॥
मुक्त व्हावें काशासाठी । कैची येणें रसें मेटी ॥ ५ ॥ तुका झणे
तोच । हेंचि पुरे माहें कोट ॥ ६ ॥

॥ ११४१ ॥

बट्टीची विनवणी । संतजनीं परिसाची ॥ १ ॥ विस्तर तो न पडा
चा । भाक्षा देवा तुझांसी ॥ २ ॥ पुढें फार बोलों काई । अवघें पायें
निहित ॥ ३ ॥ तुका झणे पडिलों पायां । करा लाजा रुपेची ॥ ४ ॥

देवार्शी सलगीची भावणे.

॥ ११४२ ॥

ममो विष्णुविष्णुरूपा मायबापा । अपरा अमुपा पांडुरंगी ॥ १ ॥
 विनवितो रंक दास मी सेवक । बचन तें एक आइकावें ॥ २ ॥
 तुझी स्तुति वेद करितां भागला । निवांतचि ठेला नेति नेति ॥ ३ ॥
 जपि मुनि बहु सिद्ध कबिजन । वर्णितां ते गुण न सरती ॥ ४ ॥
 तुका झणे तेथे काय माझी वाणी । जे तुझी दाखाणी कीर्ती देवां ॥ ५ ॥

॥ ११४३ ॥

ममो नमो तुज माझे हें कारण । काय जालें उणें करितां स्नान ॥ १ ॥
 संतांचा मारग चालतो झाडुनि । हो का लाभ हानि कांहीं तरी ॥ २ ॥
 न करिसी तरी हेंचि कांढें मज । भक्ति गोड काज आणीक नाही ॥ ३ ॥
 कर्त्री सेवा कथा नसचेन रंगणी । प्रेमसुखधणी पुरेल तों ॥ ४ ॥
 महाद्वारी मुख वैष्णवांचे मेळी । वैकुंठ जवळी वसे तेथें ॥ ५ ॥
 तुका झणे नाही मुक्तिसवें चाड । हेंचि जन्म मोड घेतां मज ॥ ६ ॥

॥ ११४४ ॥

वर्णू महिमा ऐसी नाही मज वाचा । न कोलवे साचा पार तुझा ॥ १ ॥
 ठायींची हे काया ठेविली चरणी । आतां ओवाळुनि काय सांगूं ॥ २ ॥
 नाही भाव ऐसा करू तुझी सेवा । जीव वाडूं देवा सोही तुझा ॥ ३ ॥
 मम माझे कांहीं न दिसे पाहाता । जे तुज अनंता समर्पावें ॥ ४ ॥
 तुका झणे आतां नाही मज थार । तुझे खप्पर फेडामया ॥ ५ ॥

॥ ११४५ ॥

तुजऐसा कोणी न देखें उदार । अभयदानधूर पांडुरंग ॥ १ ॥
 शरण येती त्यांचे न विचारिसी दोष । न मागतां त्यांस अदळ वेसी ॥ २ ॥
 थांबलील आठणी एकोनियां घांवा । कडवारे देवा भक्तांचिवा ॥ ३ ॥

शेप त्यांचे जवळी कल्पकोटिपरी । नामासाठी हरि आपुलिया ॥ ४ ॥

पुका झवे कुज बाणूं कैशा परी । एक मुख हरी आकुल्य थोडे ॥ ५ ॥

॥ ११४५ ॥

वह्मर कृपाळ अन्ताथांचा नाथ । ऐकसी मात शरणागत ॥ १ ॥

सर्वे भार माथां चालविसी त्यांचा । अनुसरली वाथा काया मने ॥ २ ॥

पाचारितां उभा राहासी जवळी । पाहिजे ते काळीं पुरवावे ॥ ३ ॥

चालतां ही पंथ सांभाळिसी वाटे । वारिसील काटे खडे हासे ॥ ४ ॥

पुका झवे पिता नाही तुझ्या दासां । तूं त्यांचा कांबसा सर्वभावे ॥ ५ ॥

॥ ११४७ ॥

वयायेवावे तुज न वर्णवे कदा । बोलतो ते निंदा करितो तुझी ॥ १ ॥

वेदभुति तुज नेणती कोणी । घोवीस ठेगणीं पांडोळिसां ॥ २ ॥

आतां मज भ्रम करावे देऊ । सलग्नी ते केसवा बोलविले ॥ ३ ॥

सगुण कीं साकार निर्गुण कीं निराकार । न कळे हा पार वेदों भुती ॥ ४ ॥

जे आही माई केलासी लहान । ठेवूनियां नावे पाचारितो ॥ ५ ॥

सहस्रमुखें शेप सांणला स्तवितो । पार न कळतां ज्ञानां ठेला ॥ ६ ॥

तेथें माही देहबुद्धि तें काई । थोर भी अन्वायी तुका झणे ॥ ७ ॥

॥ ११४८ ॥

एक प्रेमगुज ऐकें जगजेठी । आठवली गोष्टी संगतसे ॥ १ ॥

एक स्रग दोन्ही पाडसांसहित । आनंद करत होती वनी ॥ २ ॥

अवधिता तेथें पारधी पावला । घेउनियां आला श्वाने दोन्ही ॥ ३ ॥

एकीकडे लागें चिरित्या नाचुरा । ठेविलें श्वानपुत्रा एकीकडे ॥ ४ ॥

एकीकडे तेणें वेणवा लाविला । आपण शहिला एकीकडे ॥ ५ ॥

चडूकडोनियां मृगे बसविले । स्मरों तें लावलीं नाम तुझें ॥ ६ ॥

रामा कृष्णा हरी गोविंदा केसवा । देवाकिया देवा पावे आलां ॥ ७ ॥

कोण रक्षा आतां ऐसिये संकटी । बापा जगजेठी तुजविण ॥ ८ ॥

आहकोनि तुझी लयाची वचने । कृपाअंतःकरणें कळवळिलां ॥ ९ ॥

आज जे जगतीं देही पारजाती । देही पावलाची विनयें ॥ १० ॥

भोक जैसा भोक भरितां भरवे ना । अन्नकता जिरे ना संतसंगा ॥ १ ॥

तुका छणे आतां ऐकावें वचन । त्वजुनियां जन भक्ति करा ॥ १ ॥

॥ ११५४ ॥

इंदारा कृपाळा पतितपावना । जिवें नारायणा साथ तुझी ॥ १ ॥

बर्बिळासी जैसा जाणतां नेणतां । तैसा तूं अनंता साथ होसी ॥ २ ॥

वैत्यां काळ भक्तां मेघद्रवामूर्ति । चतुर्भुज हातीं शंख चक्र ॥ ३ ॥

काम इच्छा तथा तैसा होसी शशी । यक्षोदेच्या स्तनीं पान करी ॥ ४ ॥

होऊनि सकळ काहींच न होसी । तुका छणे यासी वेद ग्वाही ॥ ५ ॥

॥ ११५५ ॥

गजहं प्रपशु आतें मोकळिका । तो तुज स्मरला पांडुरंगा ॥ १ ॥

त्यासाठीं गळूळ सांडुनि धांवसी । माया झळंबसी दिनानाथा ॥ २ ॥

वेनु वत्सावरी होप चाळी जैसी । तैसें गजेंद्रासी सोडविळें ॥ ३ ॥

तुका छणे मीढ बांधिलें यासाठी । भक्तांसी संकडीं रक्षावथा ॥ ४ ॥

॥ ११५६ ॥

जव हें सुकार्य दिव्यानेतल्याचें ॥ अंत हें काळींचें नाहीं कोणी ॥ १ ॥

जात्या हीन क्वचित् नाकडोळे गळवी । सांडोनियां पळतीं रांडापोरें ॥ २ ॥

बाहल छणे कर मरता तरी करे । नासिलें हें घर धुकोनियां ॥ ३ ॥

तुका छणे साहीं नव्हतील कोणी । तुज चक्रपाणी वांचूनियां ॥ ४ ॥

॥ ११५७ ॥

मी तों बई सुखी आनंदभरिता । आहें साधुसंतां मेळीं सदा ॥ १ ॥

काहीं व्हावें ऐसें नाहीं माझ्या जीवा । जाणीक केशवा तुजविण ॥ २ ॥

न लगे वैकुंठ मोक्ष सायुज्यता । सुख वाटे घेतां जन्म ऐसें ॥ ३ ॥

सुत्युलोकीं कोण भरिल वासना । पाशावया जनासर्पें दुःख ॥ ४ ॥

तुका छणे तुझा दास ऐसें लोकां । काहीं सकळिकां कळीं यावें ॥ ५ ॥

॥ ११५८ ॥

आपुले गांवींचें न देखेलें जळें । परदेशी एकलें किती कंई ॥ १ ॥

अन्नकति पाहें सुख घेतां काटे । औकल्ला मेळे कोणी बरी ॥ २ ॥

तां अवघ्या दिसतील दिशा । सकळही बोसा दृष्टीपुढे ॥ ३ ॥
झणे कोणी न संगे वारता । तुझी वाटे किता पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ ११५९ ॥

ही धरुनि करुं गेलों लाड । भक्ति प्रेमकोड न पुरेचि ॥ १ ॥
कनि जीव ठेला आखावोनि । खेद होतो मनीं बहुसाल ॥ २ ॥
पेसे वाटे निर्फळ कारण । शक्ति होऊन खोखावलों ॥ ३ ॥
झणे सरतें नव्हेचि पायापें । बळ केलें पापें नव्हेचि भेटी ॥ ४ ॥

॥ ११६० ॥

मी नेदीं बोल पायां तुझ्या हरी । जीव जावो परि न करीं आण ॥ १ ॥
हरी मज्ज रखुमाईसमान । वमनाहूनि धन नीच मानीं ॥ २ ॥
झणे याची लाज नसे कोणा । सहाकारी दीना ज्याची तया ॥ ३ ॥

॥ ११६१ ॥

मलीं आझी गुंतलों काशानीं । पुढे वाहों मनीं धाक देवा ॥ १ ॥
मति चराचरी आहे तैसी आहे । भेटानियां काय घावें आझां ॥ २ ॥
मनीं धरणें बैसती उपवासी । दूट आझांपाशीं नाहीं तैसा ॥ ३ ॥
मनीं तयांनीं केलीं बिटवणा । आझां नारायणा काय वणें ॥ ४ ॥
मनीं मुक्तिचाड वास बैकुंठीचा । जीव भाव आमुचा देऊं तुज ॥ ५ ॥
मनीं झणे काय मानेल तें आतां । तूं घेई अनंठा सर्व माझे ॥ ६ ॥

॥ ११६२ ॥

माठवाल तेवें गर्जेन पवाडे । कायी देहाकडे मायलोकीं ॥ १ ॥
माजनि मागे कंठीचा सौरस । पावतील नाश विमें पुढें ॥ २ ॥
मपेच्या कटाक्षें न भे कळिकाळा । येतां येत वलाशक्तीपुढें ॥ ३ ॥
मुळा झणे गुदी आणीनि पायापें । जगा होइल सोपें नाम तुझें ॥ ४ ॥

॥ ११६३ ॥

मपण जोळक बुद्धीच्या संचारा । आझांसी वेव्हारा पात्र केळें ॥ १ ॥
माय जालें वरी नेचा तुझी भार । आणीक कोणां थोर झणों सांगा ॥ २ ॥

तुकारामाची भाषा.

पंचभूतें तेंच उर्माविया मोटा । येथें स्वर्ग छोटा कोण भाव ॥ १ ॥
तुका झणे नाही कोलावया जागा । कां देवा वाळ्या मम करू ॥ ४ ॥

॥ ११६४ ॥

बोलिलेंच बोलें पडपडताळनि । उपजत मनीं नाहीं शंका ॥ १ ॥
बहुतांची माथ बहुत कृपाळ । साहोनि कोल्हाळ बुझाविसी ॥ २ ॥
बहुतांच्या भावें वांटसी भातुकें । बहु कबतुकें लेखविसी ॥ ३ ॥
तुका झणे ऐसें जाणतसों वर्मे । करणें तों अम न वजे बांयां ॥ ४ ॥

॥ ११६५ ॥

मज त्याची भोंड नुलंपवे देवा ॥ जो झणे कैलासा वास तुझा ॥ १ ॥
मज आवडती बहु तैसे तन । करिती कीर्तन कथा तुझी ॥ २ ॥
सांडुनियां लाज नाचेन त्यापुढें । आवडती कोढें नाम तुझें ॥ ३ ॥
न लगे उपचार होईन भिकारी । वैष्णवांच्या घरीं उष्टावळी ॥ ४ ॥
तुका झणे जाणों उचित अमुचित । विचरुनि हित तेंचि करू ॥ ५ ॥

॥ ११६६ ॥

तरीं भळें बांवां गेलों । जन्मा आलों मागुता । झणकनि ठेळों दास ।
सावकास निर्भयें ॥ १ ॥ उणें पुरें काय माझें । त्याचें मोहें तु-
झेंसी ॥ २ ॥ कांभाळावें तें म्यां काह् । जरीं आई विवुळे । माथें
जया जाईन स्थळा । तुज गोपाळा विसरेंना ॥ ३ ॥ आपलें म्या एकसरें ।
कहनि भरें भेवळें । तुका झणे नारायणा । आतां जाणां आपुळें ॥ ४ ॥

॥ ११६७ ॥

जाहे तें सकळ प्रारब्धा हावीं । बावें काळुजरीं कळीं आतां ॥ १ ॥
येसा माझ्या मनें सांगितला भाव । झेंडगीच देव दुष्टा नाही ॥ २ ॥
अवघियाचीं जेव्हां सांगवी करकर । भाववळें थारूं येसी ॥ ३ ॥
तुका झणे बुज ठेवावें पूजून । अजीक तो गुण नाही येथें ॥ ४ ॥

॥ ११६८ ॥

आडलिया जना होसी सहाकारी । अंधक्रियाकरीं कठीं सुचि ॥ १ ॥
आजिणे तांजिणे पीडिजे संसारीं । त्यांचा मूं कैवारी नारायणा ॥ २ ॥

ब्रह्माद महासंकट गहिला । तुझी अपंगिला नानापरी ॥ ३ ॥
अपुनैचि अंग तुझी वो विहिले । स्त्राचें निवारलें महा दुःख ॥ ४ ॥
तुका झणे तूमे रूप पाव नाही । मास विठा आई जननीचे ॥ ५ ॥

॥ २ ॥

कवण जन्मेन कवण जन्मविता । न कळे कृपावंता माव तुझी ॥ १ ॥
कवण । दाता कवण हा मागता । न कळे कृपावंता माव तुझी ॥ २ ॥
कवण भोगिता कवण भोगविता । न कळे कृपावंता माव तुझी ॥ ३ ॥
कवण तें रूप कवण अरूपता । न कळे कृपावंता माव तुझी ॥ ४ ॥
सर्व ठायीं तूचि सर्वही आळासी । तुका झणे पासी बुजें नव्हे ॥ ५ ॥

॥ १२७० ॥

जन मानवळें बरी माहात्कारी । तैसा मी अंतरी नाहीं जाळें ॥ १ ॥
झणवनी पंडुरिनाथा वाटतसे पिता । प्रगट बोलतां लाज वाटे ॥ २ ॥
जगां ब्रह्मरूप जाळें अवनें जन । ते माझे अक्षगुण न देसती ॥ ३ ॥
तुका झणे मी तों आपणांसी ठावा । आवें बरा देव जैसा तैसा ॥ ४ ॥

॥ १२१ ॥

भोगटे सुनें मारिलें टाळे । केवळ करी परि न संखी पाळे ॥ १ ॥
देस एव दुःखकारी या देव । आपुळिया जीवा वात करी ॥ २ ॥
जाऊ गेले तरि लाज ना विचार । हिंजे फजितखोर दारोदारी ॥ ३ ॥
तुका झणे कर्म नळिवंत पाडें । नेदी तया पुढेंमार्गे सरो ॥ ४ ॥

॥ १२७१ ॥

आद्यां आपुळें नावडे संघित । चरफडे चित कळवण्यानें ॥ १ ॥
न कळतां जाला लोखंड माग्या । जरीं जाळें ज ॥ ग्रहुरुपी ॥ २ ॥
कळों आले बरे लघवले झोळे । कर्णभार मिले तरि बरे ॥ ३ ॥
तुका झणे म्हाळ ऐकठ रुडण । तरि नारायणा बरी पळा ॥ ४ ॥

॥ १२७२ ॥

झणवितों दास न करितां सेवा । हणें देवा पेट मरीं ॥ १ ॥
आटें काटे सरे तुझे पायांपाशीं । अंतर जावसी पाहुरंगा ॥ २ ॥

आचरण खोटे आपणसी ठावे । लहिके बोळावे दुसरे ते ॥ १ ॥
तुका झणे ऐसा आहे अपराधी । असो कळानिधी तुझां ठावा ॥ ४ ॥

॥ ११७४ ॥

जेथे पाहें तेथे कांडिती भूस । जिपाळें चोखूनि पाहाती रस ॥ १ ॥
काय सांगों देवा भुलले जिव । बहु यांची येतसे कोव ॥ २ ॥
वेठाचे भेटळें लहिकेची फुगे । पेणिया जाऊनि मिथ्या मागे ॥ ३ ॥
तुका झणे कां उगेचि खोल । जवळो दाखवी आपणां बोल ॥ ४ ॥

॥ ११७५ ॥

भले लोक नाहीं सांडीत बोळखी । हे तों झाली देखा वृसम्याची ॥ १ ॥
असो आतां यासी काय चाले बळ । आपुले कपाळ बोडवले ॥ २ ॥
समर्थासि काय कोणें हें झणावें । आपुलिया जावें भोगावरी ॥ ३ ॥
तुका झणे तुझां बोल नाही देवा । नाही केली संवा मनोभावे ॥ ४ ॥

॥ ११७६ ॥

जून तरी देखें गुंतले प्रपंचे । समज ते त्याचे स्वासी नाही ॥ १ ॥
झणवनि मागे परतले मन । घळणीचे गन देखोनिची ॥ २ ॥
व्रियांचा गाजे गोंधळ ये ठायी । फेडीतसे होई अहंकार ॥ ३ ॥
तुका झणे देवा वासनेच्या अटे । केली तळपटें बहुतांची ॥ ४ ॥

॥ ११७७ ॥

काय तुझे उपकार पांडुरंगा । सांगों मी या जगामाजी आतां ॥ १ ॥
जतन हें माझे करुनि संचित । दिलें अवचित अणुनियां ॥ २ ॥
जडल्य दोषांचे न बलीच भरी । आली यास थोडी कृपा देवा ॥ ३ ॥
कव्हतें ठावकें आइकिलें नाही । न मागतां पाहीं दान दिलें ॥ ४ ॥
तुका झणे याच्या उपकारासाठी । नाही माझे गांठी काहीं एक ॥ ५ ॥

॥ ११७८ ॥

जासांज्यांनीं पाठी पुरविला दुमाला । तेथें मी विठ्ठला काय बोलों ॥ १ ॥
जांदाचा खणार चोजवी कस्तुरी । आपण भिकारी अर्थ नेजे ॥ २ ॥
न कळे तें मज पससी लवनी । लागतां चरणीं न सोबिती ॥ ३ ॥

मुझ्या पायांविण दुजे नेणे कांहीं । तुंचि मर्वाठार्थी एक मज ॥ ४ ॥

मुका झणे स्त्रीक पडे त्यांकड्या तोंडा । किती योले भांडां वादकांहीं ॥ ५ ॥

॥ ११७९ ॥

कोणाकड आधो करूं मी चार । कोण देइल वीर माझ्या जीवा ॥ १ ॥

साक्षात् पंडित नव्हे मी वाचक । यातिशुद्ध एक ठाव नाही ॥ २ ॥

कलियुगी बहु कुशळ हे जन्म । छत्रितील गुण तुझे गानां ॥ ३ ॥

मेज हा संदेह झाला दोही मया । मज्जन करूं देवा किंवा नको ॥ ४ ॥

मुका झणे आतां दुरावितां जन । किंवा हें मरण भलें दोग्ही ॥ ५ ॥

॥ ११८० ॥

मुजविण वीणीं आगिकांची थोरी । तरी माझी हरी जिव्हा झडो ॥ १ ॥

मुजविण चित्ता आवडे आणीक । तरी हा मस्तक भंगो माझा ॥ २ ॥

मेरीं आगिकांसि पाहून आवडी । जातु तेचि घडी चांढाळ हे ॥ ३ ॥

ममामृत पान न करिती भवण । काय प्रयोजन मग यांचें ॥ ४ ॥

मुका झणे काय बांचून कारण । मुज एक झण विसंबतां ॥ ५ ॥

॥ ११८१ ॥

मेघ घेऊनिशां तूं काय वेली । ऐसें मजपासीं सांग आधीं ॥ १ ॥

मरिच पंढरिगाथा करिन साटोवादी । नेथें ज्या तुटी येईल तें ॥ २ ॥

शेडिसिद्धि कांहीं दाविती अभिजास । नाही मज आस मुक्तीचीही ॥ ३ ॥

मुका झणे तुझे माझें घडे तर । धक्कीचा भाव रे देणें येणें ॥ ४ ॥

॥ ११८२ ॥

मज काय करूं मज एक सार । अमृतनागर नाम तुझें ॥ १ ॥

काय येणें वणें आझां तयापोटीं । मोबितां हे कंठीं कामधेनु ॥ २ ॥

मोळसे तःमुळे माय ऐसी कोण । धोरसे देखून शोक त्याचा ॥ ३ ॥

मी नाही देखिला याचक नयनीं । तो पावे घेऊनि लज्जा दान ॥ ४ ॥

तामास ही प्राण सांठियेला रणी । शूर ते भांडणीं न फिरती ॥ ५ ॥

मुका झणे आझीं गातां गीतीं भला । भेटूनि विठ्ठला काय चाड ॥ ६ ॥

१. कांझे प्रतीत 'सागर' असा पाठ आहे.

॥ ११८३ ॥

तुझी कीर्ती सांगों तुजपुढें जरी । मज्जांहीही हरी माईना ते ॥ १ ॥
 नेरुषी लेखणी सागराची शाई । कागद हा मही न पुरेचि ॥ २ ॥
 अनंत अपार जापंगिले भक्त । माझेचि संवित ओढवेना ॥ ३ ॥
 तुका झणे तुझां बोल नाही देवा । पामरें म्यां सेवा केली नाही ॥ ४ ॥

॥ ११८४ ॥

ममधर्म आणि मज्जादिक देव । त्यांच्या पूर्ण भाव तुझे पायीं ॥ १ ॥
 करिती स्मरण पार्वतीशंकर । तेथें मी किंकर कोणीकडे ॥ २ ॥
 सहस्रमुखेंसी भोव फणिवराचा । मज किंकराचा पाठ काय ॥ ३ ॥
 चंद्र सूर्य आणि सर्व तारांगणें । करिती भ्रमण प्रदक्षिणा ॥ ४ ॥
 तुका झणे त्यांसी स्वरूप कळेना । तेथें मज दीना कोण पुसे ॥ ५ ॥

॥ ११८५ ॥

बिठोबाचे पायीं जीव म्यां ठेविला । भक्तिभावें केला देव ऋणी ॥ १ ॥
 देव माझा ज्ञानी आहे सहाकारी । परस्परें वारी भवभय ॥ २ ॥
 सबभयहोही कुठों नेदी पाहीं । धरुनियां वाही तारी मज ॥ ३ ॥
 शारियेले दास पडिल्या संकटी । विष केले पोटी अमृतमय ॥ ४ ॥
 अमृतातें सेवातसे नामरसा । तोडियेला फांसा बंधनाचा ॥ ५ ॥
 बंधनाचा फांसा भाई । काहीं नेणों । पय तुझे जाणों पद्मनाभा ॥ ६ ॥
 पद्मनाभा नामिकमळीं मज्जादिक । त्रैलोक्यनायक झणविशी ॥ ७ ॥
 झणविशी देवा दासाचा अंकित । मनाचा संकेत पाहोनिया ॥ ८ ॥
 पाहोनियां दृढ निश्चय त्याचा । तोचि दास साचा जवळीक ॥ ९ ॥
 जवळीक जाली मज्जा सुखावले । मार्ग दाखविले मूढा जना ॥ १० ॥
 मूढा जनामाजी दास तुझा मूढ । कस तुझी रट धरियेली ॥ ११ ॥
 धरिरेले तुझे पाय रे विठ्ठल । तुका सुखी जाला तुझ्या नाभे ॥ १२ ॥

॥ ८६ ॥

पापाची संविष्ट देहाची बंडणों । तुज नारायणा बोल नाही ॥ १ ॥
 नेदी मज जिणें मार्ग मज्जा पावें । मार्ग दाख केले कैसी येदी ॥ २ ॥

सुख अर्थीक दुःख भोग हा देवाचा । नाम क ज्ञानाचा न करावा ॥ ३ ॥
तुका झणे आतां देवा कां दसावे । मनासी पुसावे काय केले ॥ ४ ॥

॥ १८७ ॥

संकास्पिला तुज सकळही भाव । कोण एक ठाव उरलां तेवें ॥ १ ॥
बोद्रपत्र्य पार जे जे कांहीं कर्म । कणिां ते धर्म सकळ तुझे ॥ २ ॥
मास दिन फार ल गली विचार । तुज सर्व नार चलवों ॥ ३ ॥
जो कांहीं लौकिक कारसी तो तुझ । अस्मान पूजा कांहीं करी ॥ ४ ॥
तुका झणे मी तो राहिलों निश्चित । तुज कळ दित तैसे करी ॥ ५ ॥

॥ १८८ ॥

मेल घेऊनिशां कथा जरी करी । तरी भोगो हरी देह माझा ॥ १ ॥
माझी कथा करा ऐसें झणें होणा । तरी नारायणा जिझा प्रबो ॥ २ ॥
साक्षा तू जाला मी काय झणें पुर्वे । आणीक भूतपें काय भोगों ॥ ३ ॥
तुका झणे सर्व निधि तुझ पायी । तू माझ गोसावी पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ १८९ ॥

कासयामी व्हावें जातांचि मुक्त । सांडुनिशां भीत प्रेमसुख ॥ १ ॥
वैष्णवांचा दास जाला नारायण । काय त्या मित्रोन असे काम ॥ २ ॥
काय त्या गांठांचें पडलें सुटोन । उगेचि वैमोन धीर धरूं ॥ ३ ॥
सुख अशांमादीं केले हें निर्माण । निर्देव तो कोण हाणे काता ॥ ४ ॥
तुका झणे मज न लगे सान्युज्यता । राहेन या संतां समागमें ॥ ५ ॥

॥ १९० ॥

पांडुरंगा आतां ऐका हे विनंती । बहु माझे चितीं भय वाटे ॥ १ ॥
नाहीं अ इकिलें संतांचिया मुखें । तें या मज लेंकें भेदमाविलें ॥ २ ॥
विष्णुदासा गति नाही तरावया । झणती गेले बांयां कष्टवही ॥ ३ ॥
धिकागिती मज करितां कीर्तन । काय सांगों शीघ्र ते काळीचा ॥ ४ ॥
तुका झणे मज वाटतें उदास । काय करूं यास पांडुरंगा ॥ ५ ॥

॥ १९१ ॥

जानाचियापरी कोकें दुःखा हारी । अंकीं हरिहरि नाम तुलें ॥ १ ॥

मुकी उठीं तैसैं न उज येवेगळी । लुडवुडीं गोपाळ पयां गेलीं ॥ १ ॥
तुका झणे आझां घम आहे ठावें । मागेन तें यावें प्रमसुख ॥ २ ॥

॥ ११९२ ॥

जन्ममरणांची कायसी चिंता । तुझ्या शरणांगतां पंढरीराया ॥ १ ॥
बदलीं तुझें नाम अमृतसंजीवनी । असतां चक्रपाणी भय कवणा ॥ २ ॥
उदयीं तुझे रूप धिक्कें साकार । तेथें कोण पाड सेमराचा ॥ ३ ॥
तुका झणे तुझ्या चरणांची पाखर । असतां कळिकाळ पायां तळीं ॥ ४ ॥

॥ ११९३ ॥

हीनानाथा तुझीं जिदें चराचर । वेसील कैचर शरणांगता ॥ १ ॥
पुढाणीं जे तुझे गर्जती पत्राडे । ते आझां रोकड कळीं आले ॥ २ ॥
आपुल्या वासांचें न साहासीं जणें । उभा याकारणें गढिलासी ॥ ३ ॥
चक्र गदा हातीं आयुर्षे अपारें । न्यून तेथें पुरें करूं चावें ॥ ४ ॥
तुका झणे तुज अक्षांचे कारण । करावया पूर्ण अवतार ॥ ५ ॥

॥ ११९४ ॥

आमुचें ठचित होचि उपकार । आपलाचि भाग घालूं तुज ॥ १ ॥
मुक लागलिया भोजनाची अन्नी । पांढुरणें काळीं शिताचिये ॥ २ ॥
जेणें काळें उठी मनाची आणी । तेचि मागों घडी आवडे तें ॥ ३ ॥
तुःख येऊं नेदी आमचिया घरा । चक्र करी फेंग भोंवताळा ॥ ४ ॥
तुका झणे नाहीं मुक्तीसदें बाड । होचि आझां गोल जन्म घेतां ॥ ५ ॥

॥ ११९५ ॥

विकी हाक मनें नव्हे ती जतन । वेगळांळे गुण धांव घेती ॥ १ ॥
काम क्रोध मद मत्सर अहंकार । निंदा हिंसा फार माया तृष्णा ॥ २ ॥
इंद्रियांचे भार फाटीळ चोर । खाणें घ्यावया घर फोडूं पाहे ॥ ३ ॥
आझा येथें कांदीं न चले पराक्रम । अहेत्याचें बर्म तुझे हातीं ॥ ४ ॥
तुका झणे आतां करितों उपाय । जेणें तुझे पाव जातुडती ॥ ५ ॥

१. मनी मनी 'वेगळी' जणें भया पळवले. २. जेणें 'हेर' अक पळवले.

॥ ११९६ ॥

तुल्यवले चित्त आडिण्या प्रसंगें । बहु पीडा जगें केली देवा ॥ १ ॥
कधी हा संबंध तोडिसी तें नेजे । आठवूनि मने पाय असें ॥ २ ॥
आणिकार्षी येती अंतरा अंतरे । सुखदुःख बरोवाईत तीं ॥ ३ ॥
तुका झणे पडे एकांतचा वास । तत्रिच या नास संबंधाचा ॥ ४ ॥

॥ ११९७ ॥

बोलतां न भ्यावें समर्थीक्या बाळें । तथाक्या सकळ सत्तेखालीं ॥ १ ॥
परी केवढिला शोभे अळंकार । नाही तरी भार मात्ताविण ॥ २ ॥
अवधीच दिशा अंसावी मोकळी । मायबाप बली झणऊनि ॥ ३ ॥
तुका झणे माझे ऐसें आहे देवा । झणऊनि सेवा समर्पिली ॥ ४ ॥

॥ ११९८ ॥

कळों आद्या भाव माझा मज देवा । बांधाविण जीवा आठविलें ॥ १ ॥
बोवूनि अक्षरें केलीं तोंडपिटी । न लगे शेवटीं हातीं कांही ॥ २ ॥
तुका झणे माझे गेले दोन्ही ठाय । संसार ना पाय तुझे मज ॥ ३ ॥

॥ ११९९ ॥

बोल नाही तुझ्या दातृत्वपणासी । आझी अविद्यासी सर्वभावें ॥ १ ॥
हमैं करी भक्ती सोंग दावी जना । अंतरी भावना बेगळिया ॥ २ ॥
चिन्ता तूं रे साक्षी तुज कळे सर्व । किती करूं गर्व आतां पुढें ॥ ३ ॥
तुका झणे देवा तूं काय करिसी । कमी दुस्तरासी आमुषिचा ॥ ४ ॥

॥ १२०० ॥

अमर्षाची काज आपुल्या नामाची । सरण आल्याची कागे चिंता ॥ १ ॥
न पांहे त्याचे गुण दोष अन्याय । सुख देवनि साहे दुःख त्याचें ॥ २ ॥
ज्ञान भलेपण नाही फुकासाटीं । जयावरि गांठी झीज साहे ॥ ३ ॥
तुका झणे दे तूं सर्वही जाणसी । मज अधिरासी धीर नाही ॥ ४ ॥

॥ १२०१ ॥

भावही झगेती आलेती आकाश । केला हा पसारा माजसाटी ॥ १ ॥
ही सी लसें नाम गाईन भावही । क्षण एक मली विभवेना ॥ २ ॥

बर्म जाणावें हा मुख्यधर्म नार । अवचे प्रकार तयापासीं ॥ ३ ॥
 वेगळ्या विचारें वेगळाले भाव । धग्यासीं ठाव बहु नाहीं ॥ ४ ॥
 तुका झणे घालूं इच्छेचि ये पोटी । कवळुनी धाकुटी मूर्ती जीवें ॥ ५ ॥

॥ २९२ ॥

बलाबला तुझा जरी बोळें अंत । तरि माझे जात कोळे देव ॥ १ ॥
 स्तंभीं वुज नाहीं घातले प्रल्हादे । आपुल्या आनंदें अकताग ॥ २ ॥
 अकाशिया काजा जाला मी पगुण । तूज नाहीं गुण रूप नाम ॥ ३ ॥
 ऐसा कोण देवा अधम पाताळा । निर्धा हा साच नाहीं तुझा ॥ ४ ॥
 तुका झणे बोळें कवळुने गोष्टी । नेही येऊं पोटीं राग देवा ॥ ५ ॥

॥ २९३ ॥

जरी तुझा मज नमता जाकार । कैसा हा संसार बुद्धावता ॥ १ ॥
 ऐसा बळी कोण होईल पुढता । जो हे वारी चिंता आस्तापाश ॥ २ ॥
 श्यामोहफांसा लोकलाजवेडी । तुजविण सोडी कोण एक ॥ ३ ॥
 हें तों मज कळों आलें अनुभवे । बरे माझ्या जीवें पाहुरंगा ॥ ४ ॥
 तुका झणे य स सुखि माझा गवाही । पगी भाव न हीं जना लोकां ॥ ५ ॥

॥ २९४ ॥

बेऊनि संमारा काय हित केळें । आयुष्य नासिळें शिभोदरा ॥ १ ॥
 विषय सेवितों कोण तृप्त जाला । इंधनीं निवाळा अग्नि फीठें ॥ २ ॥
 देखोनि सुगळ भावावळी देहीं । विचागरी थी न टकिता ॥ ३ ॥
 देखियां जीवांसी सोय न लाविसी । निष्ठुर कां होसी कपाळुबा ॥ ४ ॥
 तुका झणे देवा अगार्थ पै सोरी । सखाचे अंतरीं पुरछासी ॥ ५ ॥

॥ २९५ ॥

संसाराचें ओझें वाहता वाहधिता । तुजविण अनंता नाहीं कोणी ॥ १ ॥
 भीतेमाजी हान्द तुंदुर्भावा गावे । योगक्षेमकाज करणें त्याचें ॥ २ ॥
 चतुर्भुजा करी वारु शृंगाराचे । सारथ्य करावें अर्जुनाचें ॥ ३ ॥

॥ १२०६ ॥

किं विळे देऊळ जगमाजी स्याति । नामदेवा हातीं दुध प्याली ॥ १ ॥
भरियेली हुंडी नरसी मेइत्याची । धनराजीजाटाचीं सेतें पेरी ॥ २ ॥
मिगबाईसाटीं घेतो विषव्याळा । वामाजीचा आळा प डेवा ॥ ३ ॥
कबीराचे मागीं विणूं लागे सेले । उठविलें मूल कुंभाराचें ॥ ४ ॥
आलं तुझी दया करा पंडरिराया । तुका वितकी पायां देछोमेळां ॥ ५ ॥

॥ १२०७ ॥

त कळे महिमा वेद मौनावळे । जेथें पांगुळले मनपक्व ॥ १ ॥
चंद्र सूर्य ज्याचें तेज वागविली । तेथें माझां मती कोणिकडे ॥ २ ॥
काय म्यां वाणार्थे तुझ्या ओगण्या । सहस्रवदनां वर्णवे ना ॥ ३ ॥
तुका झणे माझी बाळ तूं मावळी । कुपेची सावळी करी देवा ॥ ४ ॥

॥ १२०८ ॥

वारिप्राने विप्र पीडिला अपार । तथा पोटीं भोर एक असे ॥ १ ॥
आहेरी मिष्टान्न भिळे एके दिशी । घेऊनी छंदासी त्याचि नैसे ॥ २ ॥
सुधाकाळीं गडे देखिलें तें मागे । कांहीं केव्हा नेथे दुजें कांहीं ॥ ३ ॥
सहज कौतुकें बोले बापमाये । देवापाशीं आहे मागशी तें ॥ ४ ॥
तेव्हां तुजलागीं स्मरे नारायणा । कीर्तीच्या जीवना पांडुरंगा ॥ ५ ॥
कागळी हे सुधा जात असे प्राण । काय हे निर्दोष पाहसोमी ॥ ६ ॥
जगजनायक विन्हाचा पाळक । बरी तिन्ही लोक पोसितोमी ॥ ७ ॥
प्राण हा उत्कर्ष जाहला विव्दळ । तेव्हां तो कुपाळ धाव घाली ॥ ८ ॥
धांदुनि बैकुंठ धांव घाली तंई । आळंगिका काहीं कुपावेंतें ॥ ९ ॥
तुका झणे दिला धीराचा सागर । राहे निजंतर तथापासीं ॥ १० ॥

॥ १२०९ ॥

गोनवर बीजकर दोघी त्या गडणी । अखंड कहाणी संसागची ॥ १ ॥
जाहा पति बहु लहानचि आहे । सेव्यावया जाय पोगांमधें ॥ २ ॥
जाहें दुःख जरी ऐकशील सर्ह । झनाग तो बाई झोकतसे ॥ ३ ॥
जेणे सांडवरी वपेरी तो राहो । वाट सी वो पाहो सेजेवरी ॥ ४ ॥

पूरे पुण्य माझे नाही बाई नीट । बहु होती कष्ट सांगों काई ॥ ५ ॥
जबळ मी जाते अंगा अग लावं । नेवी जचळ येऊं कांटाळतो ॥ ६ ॥
पूरे सुरुताचा हाचि बाई ठेवा । तुका झणे देवा काय बोल ॥ ७ ॥

॥ १२१० ॥

कैसी करूं आतां सांग तुझी सेवा । शब्दज्ञानें देवा नाश केल ॥ १ ॥
आतां तुझे वर्म न कळे अनंत । तुज न संगतां सुद्ध पाहें ॥ २ ॥
अध्या ज्ञान केली आचाराची नासी । काय तथापःसीं झणती एक ॥ ३ ॥
बुद्धिनी मक्ति झणती पाबाण । पिढ्याचें पाठण स्थापूनिचां ॥ ४ ॥
न करावी कथा झणती एकादशी । भजनाची नासी मोडियेली ॥ ५ ॥
न जावें देवळा झणती देवघरी । बुद्धिलें यापरी तुका झणे ॥ ६ ॥

॥ १२११ ॥

कैसें करूं ध्यान कैसा पाहों तुज । वर्म दावी मज याचकासी ॥ १ ॥
कैसी भक्ति करूं सांग तुझी सेवा । कोण्या भावें देवा आतुदसी ॥ २ ॥
कैसी कीर्ती वाणूं कैसा लक्षा आणूं । आणूं हा कवणु कैसा तुज ॥ ३ ॥
कैसा गाऊं गीतीं कैसा ध्याऊं चितीं । कैसी स्थिती मती दावी मज ॥ ४ ॥
तुका झणे जैसें दास केले देवा । तैसें हें अनुभवा आणीं मज ॥ ५ ॥

॥ १२१२ ॥

बाढ दावी त्याचें गेलें काय । नागबळ जो वारितां जाय ॥ १ ॥
देही मागे ठकली किती । संगतां खाती विवगोळा ॥ २ ॥
विचारोनि पाहे त्यास । न वजे जीवें नष्टे नास ॥ ३ ॥
तुका झणे जो हसला जीवा । त्यासी केशवा काय पाळे ॥ ४ ॥

॥ १२१३ ॥

मिळे हरिदासांची दाटी । रीग न होय शेवटीं ॥ १ ॥ तेथें काय
ध्यां करावें । माझे कोणें आइकावें ॥ २ ॥ कैसें सुख लाजवावें ।
एक झणोनियां भावें ॥ ३ ॥ नाचतां नये ताळीं । मज वाजवि
ताळी ॥ ४ ॥ अति मंडित भूषणें । शरीर माझे दैन्यघाणें ॥ ५ ॥
तुकी झणे कसळमपति । मज न पावें त्यां दाटी ॥ ६ ॥

बेबाबी बकसीची भाषणे.

॥ १२१४ ॥

मिथ्या आहे सर्वे अवघे हें मायिक । न कळे विवेक मज कांहीं ॥ १ ॥
सर्वे बाजागिरी वाटती ही खरी । पाहतां येथें उरी कांहीं नाहीं ॥ २ ॥
आतां मज दुःख वाटतें अंतर्ग । वपाय झडकरी सांग कांहीं ॥ ३ ॥
पुढें कोण गति न कळे सर्वथा । तुझे पायीं माथा ठेविथेला ॥ ४ ॥
करणें तें करीं सुखें आतां हरी । तुज न्यां निर्धारी धारेयेळे ॥ ५ ॥
स्वहित तें काय न कळे सर्वथा । तारीं तूं अंत्या तुका झणे ॥ ६ ॥

॥ १२१५ ॥

गणेश सारजा करिती गायना । आणि देवांगना रंभे पेशा ॥ १ ॥
तेथें आहीं मानवांही विनवायें तें काय । सुखर पाय वंदिलो जेथें ॥ २ ॥
व्याच्या गायनासी तटस्थ शंकर । व्याहि परि पार न कळे तुझा ॥ ३ ॥
तुका झणे आहीं किंकर ते किती । इंद्राचीहि मति नागविशी ॥ ४ ॥

॥ १२१६ ॥

नो बोलावें ऐसैं जनासी उत्तर । करितों विचार बहु वेळा ॥ १ ॥
कोण पाय भाड ठाकतें येऊन । पालटी तो गुण अंतर्गचा ॥ २ ॥
संसारों हातीं सोडवूनि शळा । हे कां अवकळा येती पुढें ॥ ३ ॥
तुका झणे मुंबे पडे अंतराय । यास करूं काय पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ १२१७ ॥

आतां हें वचित माझें जना हातीं । पाहिजे फजिती केली कांहीं ॥ १ ॥
मग मी तुमचे न सोडीं चरण । त्रासोनियां मन येईल ठाया ॥ २ ॥
बावगे धाणोवा न धरीं कांटाळा । ऐसी कां चांटाळा बुद्धि मज ॥ ३ ॥
तुका झणे जरि माथां वैसे पाव । तारि मग नाव तेथे पुढे ॥ ४ ॥

॥ १२१८ ॥

अथ तष्टा माया मोह नाहीं लोभ । अधिक हा शोभ आदराचा ॥ १ ॥
धिग हें शरीर अनउपकार । न मतीं जाभार उपकाराचा ॥ २ ॥
मजून नष्ट आहे पेसा कोण । नावचे सिपाय शत्रुमोह ॥ ३ ॥

न दिती मज आपणेसे गुण । मंचित तें कोण जाणे मागे ॥ ४ ॥

तुका झणे माझे देखोनिघां काई । पांडुरंगा पायीं राखियेळें ॥ ५ ॥

॥ १२९ ॥

वासला हा जीव संसारीच्या सुखा । तुजविण सखा नाही कोणी ॥ १ ॥

पैसे माझे मनीं वाटे नारायणा । घालवी चरणावरी मिठी ॥ २ ॥

कई तें सुंदर देखोनि रूपडें । आवडीच्या कोडें आळंगीन ॥ ३ ॥

नाही पूर्व पुण्य मज पापरासी । झणोनि पायांसी अंतरळों ॥ ४ ॥

अलभ्य लाभ कैद्या संजितावेगळा । विनवी गोपाळा दास तुका ॥ ५ ॥

॥ १३० ॥

करुनी चितन खेळों भोवतालें । चित येथें आलें पायांपाशीं ॥ १ ॥

येथें नाही खोटा चालत परिहार । जाणसी अंतर संधुंगा ॥ २ ॥

सुखदुःखें तुज देऊनी सकळ । नाही ऐसा काळ केळा आधी ॥ ३ ॥

तुका झणे आळा देहाचा विसर । नाही आतां पर आप दोन्ही ॥ ४ ॥

॥ १३१ ॥

पुराणीचीं जालें लाडकीं एककीं । वहील धाकुळें आही देवा ॥ १ ॥

झणंऊनि कांहीं न घडे अज्हेर । गेमटें उत्तर भातुकेही ॥ २ ॥

कांहीं एक नाही वंचिलें वेगळें । मुळींचिया मुळें स्थिराविलें ॥ ३ ॥

उपविळीं भंगीं आपुळीं भूषणें । अळंकार लेणें सकळही ॥ ४ ॥

सारितां न सरे आमप भोडार । धना अंतपार नाही लेखा ॥ ५ ॥

तुका झणे आही आळवूं आवडी । झणऊनी जोडी दासविळी ॥ ६ ॥

॥ १३२ ॥

नाहीं सरो येत कीरच्या घत्तरीं । त्रिहाळ्याची वरी ओल ठावी ॥ १ ॥

आपल्या द्दिश मंजिरी कारण । सत्यं नारायण साह्य असो ॥ २ ॥

विवाणीं निबाड होतो आर्गसुखें । तम लोड सुखें धरितां हावीं ॥ ३ ॥

तुका झणे नेम न दृढां बरे । खन्यामीचि खरें पैसे नांव ॥ ४ ॥

॥ १३३ ॥

जालें पांघुनि दुःखाचे पर्यंत । पायांपाशीं द्दिश तुमच्या वरी ॥ १ ॥

न देखेल लामा दुःखी होतें मन । कठिणें कठिण वाटतसे ॥ १ ॥
नम्रें सांडी-परि वाढतें निरास । न ये माझा दिस संकल्पाचा ॥ २ ॥
तुका झणे तुझी सदैव जी देवा । माझ्या हाचि जीवा एक ठाव ॥ ३ ॥
॥ १२२४ ॥

नामाचा महिमा बोलिलों उदकर्ष । अंगा काहीं रस न वेचि तो ॥ १ ॥
कैसें समाधान गाई पांडुरंगा । न लगचि अंगा आणी काहीं ॥ २ ॥
लाभाचिये अंगी नोस बतुक । फिक्याकें तें फिकें वेवसाव ॥ ३ ॥
तुका झणे करा आपुला महिमा । नका जाऊ भर्मावरि माझ्या ॥ ४ ॥
॥ १२२५ ॥

देवगणाचा अंगी जाकासे संचार । इच्छी वनांघर सेवावया ॥ १ ॥
कां जी याचें करूं नये समाधान । वियोगानें मन सिणतसे ॥ २ ॥
मजेंचि न्यावया पंढरीचें मूळ । न देवोवे मळ कंठीचीही ॥ ३ ॥
तुका झणे जालें अर्थातीचें अंगें । लाजिर हें वाणें सेवा करी ॥ ४ ॥
॥ १२२६ ॥

बोलिलों तें अज्ञां पाळाकें वचन । ऐसें पुण्य कोण माझे गांठी ॥ १ ॥
आतां आतां आझा वेळनियां स्वामी । हाकशेव आझी करूं कोठें ॥ २ ॥
न घडे यावरी न धरवे धीर । पीडतां राष्ट्र देखोनी जग ॥ ३ ॥
तुका झणे तुझी दिने मोडलिणें । काय आतां आलें जीवित्वाचें ॥ ४ ॥
॥ १२२७ ॥

जणवनि काय जीऊं भक्तपणें । आयाचीं भुवणें अलंकार ॥ १ ॥
आपुल्या कष्टाची करुनियां जोडी । मिरवनि उघडी इच्छावसें ॥ २ ॥
कैसें तरि तुझी स्वप्याचें उत्तम । मुलान्याचा भ्रम कोठवरि ॥ ३ ॥
तुका झणे पुढें आम्हि मागें फांस । पावें पेसा नास न करी देवा ॥ ४ ॥
॥ १२२८ ॥

वळा होऊं तों बोंबळें जडलें । सांडीमऱ्ही बोलतोंही बीजी ॥ १ ॥
ज्याचीं केवी कळिबरे मारी । आतां नका करी पायांवागें ॥ २ ॥

कंकलीं विकल्प पापाचा सुकाळ । रत्नसर्प धूळ मरणाचें ॥ १ ॥

तुका झणे हें तूं ब्रह्मांड वाळिता । सी कां करूं चिंता पांशुरंगा ॥ ४ ॥

॥ १३३९ ॥

कोणी एकाचिया पोरें केली आळी । ठावी नाही पोळी मागे देखी ॥ १ ॥

मुझाविलें हातीं देवनी स्वापर । छंद करकर वारियेली ॥ २ ॥

तेसैं नको करूं मज कृपावंता । काय नाही सत्ता तुझे हातीं ॥ ३ ॥

तुका झणे मायबापाचें उचित । करावें हें दित बाळकाचें ॥ ४ ॥

॥ १३४० ॥

काय करूं आतां धरुनियां भीड । निःशंक हें तोंड झुजविलें ॥ १ ॥

जव्हे जरीं कोणी मुकियाचा आण । सार्थक लजोनी नव्हे हिस ॥ २ ॥

आळें तें उत्तर बोलें स्वामीसवें । घोट नांद जीवें होऊनियां ॥ ३ ॥

तुका झणे मना समर्थासीं गांठी । घाळावी हे मांडी आपटूनी ॥ ४ ॥

॥ १३४१ ॥

वांसाटीं करितों निष्ठुर भाषण । आहेसी तूं जाणें सर्वदाता ॥ १ ॥

पेसैं दुःख कोण आहे निवारिता । तो मी जाऊं आतां शरण त्यासी ॥ २ ॥

बैसळासो केणें करुनि एक घरीं । नाही येथें उरीं दुसऱ्याची ॥ ३ ॥

तुका झणे आळें अर्धें पायांपें । आतां मायबापें नुपेक्षावें ॥ ४ ॥

॥ १३४२ ॥

बालें दंडवत पाकीं नारायणा । आपुल्या कल्याणा लागूनियां ॥ १ ॥

बैसविला पर्दा पुत्र राज्य करी । पिता वाहे शिरी आज्ञा याची ॥ २ ॥

तुका झणे आहे ठायींवाणि मान । आतां अनुमान कायसा तो ॥ ३ ॥

॥ १३४३ ॥

न कळसी ज्ञाना न कळसी ध्याना । न कळसी दर्शना धुंहाळितां ॥ १ ॥

न कळसी आगमा न कळसी निगमा । न बोलवे सीमा वेदां पार ॥ २ ॥

तुका झणे तुझा नाही अंतपार । झणोनि विचार पडिला मज ॥ ३ ॥

॥ १२३४ ॥

मावलीसी सांगे कोण । प्रेम मावली तान्हे ॥ १ ॥ अंतरीचा कळवळा
करीतसे प्रतिपाळा ॥ २ ॥ मायबापाची उपमा । तुज देऊं वनश्यामा ॥ ३ ॥
तेही साजेना पाहातां । जीवळगा पंढरिनाया ॥ ४ ॥ माय पाळी संसारीं
परलोकीं राहें-दुरी ॥ ५ ॥ तैसा नव्हेसी अनंता । काळावरी तुज
अत्ता ॥ ६ ॥ तुका झणे नारायण । तुझां बहुत करुणा ॥ ७ ॥

॥ १२३५ ॥

मर्म रक्षाववा अवतार घेसी । आपुल्या पाळिसी भक्तजना ॥ १ ॥
अंवरुपीसाठीं जन्म सोमियेले । वृष्ट निर्दोळिले किती एक ॥ २ ॥
अन्य तुज कृपासिंधु झणतील । आपुला तूं थोल साच करी ॥ ३ ॥
तुका झणे तुज वर्णितो पुराणें । होय नारायण दयासिंधु ॥ ४ ॥

॥ १२३६ ॥

अजामीळ अंत मरणासी आला । तोंवरि स्मरला नाहीं तुज ॥ १ ॥
प्राण जातवेळे झणे नारायण । त्यासाठीं विमान पाठविलें ॥ २ ॥
बहुत कृपाळु होसी जगझाथा । त्रैलोक्यसमर्था सोहरिया ॥ ३ ॥
तुका झणे भक्तकाज तूं कैवारी । तुज साही चारी वर्णितासी ॥ ४ ॥

॥ १२३७ ॥

मी त्यांसी अनन्य सी कोणा असली । ऐसे तंव चिचीं विचारावें ॥ १ ॥
आहे तो विचार आपणयापाशीं । कळा विवाऐसी प्रतिबिंबीं ॥ २ ॥
शुभ शकून तो शुभ लाभें पळे । पुढील तें कळे अनुभवें ॥ ३ ॥
तुका झणे माहा असेल आठव । तैसा भास भाव नुसत्या पायीं ॥ ४ ॥

॥ १२३८ ॥

रुचे जळंकार दैन्याचिये कांती । उत्तमा विपत्तिसंग घडे ॥ १ ॥
एकाविण एक अशोभ्य दासारा । कृपेच्या सागरा पोंडुरंगा ॥ २ ॥
साधूं नेणे त्या पुढील आह्मते । केलें तें सोह्मते बांयां जाय ॥ ३ ॥
तुका झणे चिंतामणि खेळी मळा । पावे अवकळा झणावनी ॥ ४ ॥

एकीं अनेकत्व अनेकीं एकत्व । प्रकृतिस्वभाव प्रमाणेषु ॥ १ ॥
 तुका हणें करुं उगवूं जाणवी । कुशल येविशीं तुझी देवा ॥ २ ॥
 ॥ १२५० ॥

पापपुण्यसुखदुःखाची मंडळी । एक एका वेळे हाव घेती ॥ १ ॥
 कवतुक डोळां पाहिलें सकळ । नाशवितो काल जीवांसी हो ॥ २ ॥
 स्वर्गाचिया भोंतें सरतां नरक । मागें पुढें एक एक दोन्ही ॥ ३ ॥
 तुका हणें मय सपजळें मना । येई नाशवणा कळिये मज ॥ ४ ॥
 ॥ १२५१ ॥

तोंडें मोलावे तें तरी वाटे खरें । जीव येरयेरें धंविजे ना ॥ १ ॥
 हें तुझां सांगणें काय उगवूनि । जावें समजोनि पांढुरंगा ॥ २ ॥
 जेजित्याची खूण वाढित्या अंतरी । प्रीतीनें हे घरी पाला तेथें ॥ ३ ॥
 तुका हणें बहु घरीचे आदर । अत्यंत वेळारसंपादणी ॥ ४ ॥
 ॥ १२५२ ॥

सुंदोनियां दोरी आपभियांपाहीं । वावडी आकाशीं मोकळिडी ॥ १ ॥
 भासुलिया आहे माळासीं जतन । गाहाणाचे ऋण बुडों नेणें ॥ २ ॥
 बीज नेळें तेथें येईल अंकुर । जतन तें सार करा याची ॥ ३ ॥
 तुका हणें माझी निर्भितीची सेवा । वेगळें नाहीं देवा उरें दिळें ॥ ४ ॥
 ॥ १२५३ ॥

कोणतें कारण राहिलें यामुळें । जें म्यां तुज बळें दृष्टावें ॥ १ ॥
 नाहीं आत जीव नाहीं होत हानी । सहज तें मनीं आढवळें ॥ २ ॥
 नाहीं कांहीं शिंता मरतों उपवासी । अथवा त्या हौसी गाई व्हाव्या ॥ ३ ॥
 हें तों तुज कळों येतसे अंतरी । लोखणीक घरी साच भाव ॥ ४ ॥
 तुका हणें देवा नासिवंतासाठी । पायांसवें तुटी करिती तुझ्या ॥ ५ ॥
 ॥ १२५४ ॥

मनवाचासीत तुझे हें स्वरूप । हणोनियां माप भक्ति फेळें ॥ १ ॥
 अच्छीचिया मापें मोजितें अनंत । इतराने तत्वता न मोजवे ॥ २ ॥

वीग बाग तमें देहाचिया योनी । ज्ञानाचिया लागें न सांपडती ॥ १ ॥
तुका झणे आही भोळ्या भारें सेवा । घ्यावीं जी केळवा करितां देखी ॥ २ ॥

॥ १२५५ ॥

कायावाचामन ठेविलें गाहाण । घेतलें तुझे शिण ओळीं लागीं ॥ १ ॥
अभयें झालें अंत पोटा पडिलें थीतें । सारुनि निश्चित जाळों देवा ॥ २ ॥
सावयासी आतां नाहीं तोळा मासा । आधील मवेशा तुज ठावी ॥ ३ ॥
तुझ्या शिणें गेले बहुत बांधोन । जाले मजहून पोरथोर ॥ ४ ॥
तुका झणे तुझे खतीं जे गुंथले । करुनी आपुलें घेई देवा ॥ ५ ॥

॥ १२५६ ॥

जरा कर्णमूर्खी सांगीं आली गोष्टी । सत्याचिचे भेटी जवळी आली ॥ १ ॥
आतां माझ्या मना होई मावधान । ॐ पुण्यची जाण कार्यसिद्धि ॥ २ ॥
खेवदुकि घडी बुडतां न लगे वेळ । साधावा तो काळ अवळी आळा ॥ ३ ॥
तुका झणे धितीं कुळीची देवता । धारावा भोंवता शब्द मिथ्या ॥ ४ ॥

॥ १२५७ ॥

न गमेसी आली दिवसरजनी । राहिलों लाजोनी तो भोळारें ॥ १ ॥
काचिविण काय शब्द बांध्या माप । अनादरें कोप येत असे ॥ २ ॥
आपुलिया रडे आपुलेंचि मन । दाटे समाधान पावतलें ॥ ३ ॥
तुका झणे तुझी भक्ता जी जाणते । काय करूं रिते नादावाव ॥ ४ ॥

॥ १२५८ ॥

दुर्बळाचे हातीं सांपडलें धन । करितां जतन नये त्यासी ॥ १ ॥
पैसी परि मज आली नारायणा । योगक्षेम जाणां तुझी माता ॥ २ ॥
आतां लेतां नये मिरबितां वरि । राजा वंद करी जनराम ॥ ३ ॥
तुका झणे मग ठळमळ धरे । देखिलें तें झुरे पाहाववा ॥ ४ ॥

॥ १२५९ ॥

जेक फार वाखा अमंगळ आळा । त्याचा त्याग केला पांढुरंगा ॥ १ ॥
जस वंचलों सीपणा सकलों । जस मज झालों पांढुरंगा ॥ २ ॥

तुका उक्ता भावा.

बाग दार अवधीं त्यजिलीं नागयणा । जंजीरिया जीवन गंधंगा ॥ १ ॥
तुका झणे पडिलो पुंडलिकापासीं । बांव हवीकेही आळि ॥ २ ॥
॥ १५० ॥

पुम करितां नव्हे ऐसें कांहीं नाहीं । डोंगराची गाई रंक राणा ॥ १ ॥
अनुमाचें सुभ करितां तुम कांहीं । अवचड नाही पांहुंगे ॥ २ ॥
सोळा महसू नारी ब्रह्मचारी कैसा । निगाह ही दुर्गमा नवल नव्हे ॥ ३ ॥
पंचभक्तांची द्वैपदी ते सती । करितां पितृशांती पुण्य धर्मा ॥ ४ ॥
दशरथा पातके ब्रह्महत्ये ऐसें । नवल त्याचे कुशी जन्म तुझा ॥ ५ ॥
मुनेश्वरा नाही दोष भणुमात्र । भांडविकां सुत्र बंध होती ॥ ६ ॥
तुका झणे माझे दोष ठे काबी । सगता तुझे पायीं आलों देवा ॥ ७ ॥
॥ १५१ ॥

सत्यत्वेंही घेणें भक्तीचा अनुभव । स्वामीचा गौरव इच्छीतस ॥ १ ॥
मग तें अवीड न भंगे साचारें । पावलें विस्तारें किंवां नेणें ॥ २ ॥
बाणी वदे त्याचा कोणासीं विश्वास । अभयें करे दास मत्स्य तरी ॥ ३ ॥
तुका झणे आधीं न करीं तांजडी । पायीं जाली जोडी तेणें शुद्ध ॥ ४ ॥
॥ १५२ ॥

समर्थाचा ठाव संभलाचि असे । दुर्बळाची आस पुढें करा ॥ १ ॥
पावलें घेईन पदरी हें दान । एकांतीं भोजन करूं जाऊं ॥ २ ॥
न लगे पाहावी वचिताचीं बेल । अयाचित काळ साधला तो ॥ ३ ॥
तुका झणे पोट धाळिया उपरी । गौरवा उत्तरीं पूजूं देवा ॥ ४ ॥
॥ १५३ ॥

ध्यावी तरी ध्यावी वदंजचि सेवा । थावें तरी देवा उदंडचि ॥ १ ॥
देसीं कैचीं आली पुरतीं भांडवलें । आल्या करीं बोलें समाधान ॥ २ ॥
म्हावें तरी म्हावें बहुतचि दुरी । आलिया अंतरीं वसबावें ॥ ३ ॥
तुका झणे तुमं सख्यत्व आपणीं । अससील करीं आम्हीचा ॥ ४ ॥
॥ १५४ ॥

माही होत भाव प्राप्त्या उदर । पुरवावी त्यास सकळ ही ॥ १ ॥

देख नहीं मज एकाचा अनुभव । घगिला तो भाव उडुगौल ॥ २ ॥
 उताशील असं धरणागत मजें । धांवा केशीराजे आइकता ॥ ३ ॥
 तुका झणे हित चिंतन भरमसा । नेदी गर्भवासा येऊं देवा ॥ ४ ॥

॥ २६५ ॥

वडेगामी बहु फांकती मारग निवडे ऐसैं अंग माझें होतें ॥ १ ॥
 आतां कोण यासी करणें विचार । तौ वेखा साचार पांडुरंग ॥ २ ॥
 मज तें अत्यंत दर्शनाची आस । जाला तरी हो नाश जीवित्वाचा ॥ ३ ॥
 तुका झणे आहे वचनाची उरी । करितों तोंवरि विज्ञापन ॥ ४ ॥

॥ २६६ ॥

काय मी अन्यायी तें पाळ पाळवीं । आणिक वाट दावीं पाळावया ॥ १ ॥
 माग पाहोनियां जातों तेच सोयी । न वजावें कायी कोण सोंगा ॥ २ ॥
 पोपट मारग दागलासे गाढा । मज काय पीडा कम तुझी ॥ ३ ॥
 वारिताही मय कोण धरी धाक । परी तुझां एक सांगतों मी ॥ ४ ॥
 तुका झणे शूर बोर्ही पर्थीं भला । मरतां मुक्त जाल्य मान पावे ॥ ५ ॥

॥ २६७ ॥

माझी आतां लोक सुखें निंदा करू । झणती विचार सांडियेल ॥ १ ॥
 कारण होय तो करावा विचार । काय भीड भार करूं देवा ॥ २ ॥
 तुका झणे कांय करूं लापतिक । जनाचार सुख नसिबंत ॥ ३ ॥

॥ २६८ ॥

अजोनियां फाळें गहिलें लिखित । नेदितांही चित्त समाधान ॥ १ ॥
 कैसें सुख वाटे वनाचे तुटी । प्रीतिविणें भेटी रुचि नेदी ॥ २ ॥
 एकाचिये भेटी एकचा कोपर । मावेचा पदर कळों येतो ॥ ३ ॥
 होत्या अ पल्या त्या वैशूनियां शक्ती । पुढें जालो युक्तिकळाहीन ॥ ४ ॥
 तुका झणे तुजो समर्थ जी देवा । दुर्वेळाची सेवा कोठें पावे ॥ ५ ॥

॥ २६९ ॥

मिळत तो होतो तुझियानें गोड । झणऊनि पाह बरीतसों ॥ १ ॥
 कैसें सोभाजोग कविनारायण साद । सांगो तज मार नाचवरी ॥ २ ॥

तुझ्या बळें कांहीं खटपट काम । वाढवावा सम न को तो ॥ १ ॥
तुका झणे माझी चेंपलों था आरें । तुमचें तें खरें देवपण ॥ ४ ॥

॥ १२७० ॥

माचडी न पुरे मायबापापासीं । चढों का येविसीं सकईल ॥ १ ॥
होईल जेमळें आपुलिया काळें । आलीयाचा बळें आघो जरे ॥ २ ॥
जाणविलें तेथें थोडें एकवेळा । संकळ ही कळा सर्वोत्तमी ॥ ३ ॥
तुका झणे निवेदिळें गुह्य गुज । आतां तुझी तुज सकळ चिंता ॥ ४ ॥

॥ १२७१ ॥

तुझासी न कळे सांगा काय एक । कासया संकल्प वागवूं मी ॥ १ ॥
आहे तेथें सच्चा ठेविलें स्थापूनि । प्रसन्नोचि वाणी वदे अज्ञा ॥ २ ॥
कृपा आली मग नज्जो अंगसंग । निजध्यासें रंग धडला राहे ॥ ३ ॥
तुका झणे मागें बोलिलों तें वाव । मावां हाचि भाव रुढ जाळा ॥ ४ ॥

॥ १२७२ ॥

काय वरली ते करूं विनवणी । वेचलों वचनीं पांडुरंगा ॥ १ ॥
जखेरलों आसां कैचें नामरूप । आदर निरोप तमि तो नाही ॥ २ ॥
माझा मायबाप ये गेलों सलग्नी । तों हे तुझा जर्गी सोयइरिका ॥ ३ ॥
तुका झणे आतां ओडोनियां हात । करीं दंडवत ठायिचाठार्थी ॥ ४ ॥

॥ १२७३ ॥

भांडवल माझें छटिक्याचे गांठी । उदीम तो तुटी यावी हाचि ॥ १ ॥
कैसी तुझी वाट पाहों कोणा तोंडें । भोवतीं किं रे आहे गर्भवास ॥ २ ॥
पहू खाणीचिया रंगलोंसं संगें । सुष्ट दुष्ट अंगें घरूनियां ॥ ३ ॥
बहुतांचे बहु पालटलों सळे । बहु आला काळें रंग अंगा ॥ ४ ॥
चकलूनि नवे दावितं अंतर । घडीचा पदर सारूनियां ॥ ५ ॥
तुका झणे करीं गोंधळें यासाटीं । आपल्या पालटीं संगे देवा ॥ ६ ॥

॥ १२७४ ॥

जणे निवेदिळें गुह्य गुज । आतां तुझी तुज सकळ चिंता ॥ १ ॥

तुझा क्षणविनो हेचि लाज तुला । आतां झणीं मला दिसरेली ॥ २ ॥
तुझा झणे तुझी माझी नाही ठरी । आतां केली खरी देवराया ॥ ३ ॥

॥ १२७५ ॥

मज काहीं सीण न व्हावा यासाठी । कृपा तुझां पोटीं चपजली ॥ १ ॥
होते तैसें केले आपले वचित । शिकविले हित बहु वरें ॥ २ ॥
माझी न मनाची कोणाची आशंका । तुझां भय लोकां आहे मनीं ॥ ३ ॥
तुझा झणे आतां संचिताचा ठेका । बोटवला घ्यावा जैसा तैसा ॥ ४ ॥

॥ १२७६ ॥

जेजिले कवित्व माझे सहज बोल । न लगेचि ओल जिह्वाळ्याची ॥ १ ॥
येचि वृद्ध काहीं परतोनि । जालों नासयणीं न सरतें ॥ २ ॥
जाजिवाणी कां वदलां हे वाचा । नव्हेच धार्यांचा मननशील ॥ ३ ॥
तुझा झणे फळ नव्हेचि सायासा । पंढरीनिवासा काय जालें ॥ ४ ॥

॥ १२७७ ॥

आतां से ठवणें न या नारायणा । तरे मी न कंचें जाणा काळाहर्ती ॥ १ ॥
सैं सांगोनियां जालों उतराई । माणीक तें काई माझे हार्ती ॥ २ ॥
लियाचे माप नये सेवटासी । करितील नासि अंतराय ॥ ३ ॥
तुझा झणे भय वाटतसे जीवा । धांवणिया धावा कवकरी ॥ ४ ॥

॥ १२७८ ॥

कें पाहुंगा वचनं माझे एक ॥ जालों मी सेवक दास तुझा ॥ १ ॥
जे तैसा आतां बगवा उद्यान ॥ खुंटला विचार माझा पुढें ॥ २ ॥
म मान माझा करुं पाहे चाव । जालियाही धीत कारणाचा ॥ ३ ॥
मन बुद्धि माझी अघम हे याती । अहकार चिचीं वसों पाहे ॥ ४ ॥
तुझा झणे मज विषयतां क्षण । न लगे जतन करी देवा ॥ ५ ॥

॥ १२७९ ॥

मनुकचागी बोलतसें लाळे । आरुध वांकडे कदनि मुख ॥ १ ॥
जेपणीं भाव नाही हे आशंका । जतनीवाळकामध्यें भेद ॥ २ ॥
तुझी वदनि मनाची वचनं माझे एक ॥ जालों मी सेवक दास तुझा ॥ ३ ॥

वरुनि पल्लव मागतों भातुकें । आवडीचें तिकें प्रेममुक्त ॥ ४ ॥
तुका झणे पुत्र आमचीच गोडी । ऐसो हे आवडा कळो अली ॥ ५ ॥
॥ २८० ॥

बोळिलिया गुणीं नाहीं पात्रिजेत । देव नाही होव हित नेथें ॥ १ ॥
कवतुक तुझे नवल थावरि । घेसोळ ते मिरी काय नष्ट ॥ २ ॥
नाहीं मिळो येत संचिताच्या मता । पुगणी प हतं अचटि ॥ ३ ॥
तुका झणे पावीं निरोपिल आव । न्याळ तैसा जाओ मिळी देवा ॥ ४ ॥
॥ २८१ ॥

ठेवुनि इमान राहिलें चरणीं । धुणवनि धनी कृपा करी ॥ १ ॥
आझांसी भांडार करणें जतन । आलें गेल कोण उंच निष ॥ २ ॥
करुना सांभाळी राहिला निराळा । एक एक वेळा आझा केली ॥ ३ ॥
तुका झणे योग्यायोग्य विनीत । देव नाही चित्त येथें देणें ॥ ४ ॥
॥ २८२ ॥

अनुतापयुक्त गेलिया समिमान । विमरुं वचन भागिलांषा ॥ १ ॥
त्याचे पाय माझे लगेत कपाळीं । भोग उष्ट्रावळं धन्य नाळ ॥ २ ॥
बड ऊर्मी जिंठी हाणितल्या लाता । शरण या संता आल्या देगीं ॥ ३ ॥
तुका झणे आत्म बोळे लकी । ठावींचि अंतरा बुद्ध हाता ॥ ४ ॥
॥ २८३ ॥

बाइबाबा पुढें आणीक प्रकार । एकवि तें फार हवि नेदी ॥ १ ॥
निष नईं छेणें देह हा पचाडा । पालट रोकडा धरावरी ॥ २ ॥
दिसे शोभिवंत सेवेनें सेवक । स्वामीची ते लोकत्रयी कीर्ति ॥ ३ ॥
तुका झणे आजी पाववा संतोष । करुनि कीर्तिषा प नाचइत ॥ ४ ॥
॥ २८४ ॥

मागीक विसर होईल सकळ । केली तळमळ दुःखाची ते ॥ १ ॥
बोहीचें अहिकय घालीं । हसंदी । स्थिरावेत बुद्धि पायांघाली ॥ २ ॥
अहाच या केलीं देहपरिचा । तुझचें तें खरें वाटों नये ॥ ३ ॥
अहाच या केलीं देहपरिचा । तुझचें तें खरें वाटों नये ॥ ४ ॥

॥ २८५ ॥

काव त्या दिवस उचिताचा आला । मागील जो केला भ्रम होता ॥ १ ॥
ठेवियेला पूर्ण करुनि संकेत । तयापाशीं चित्त लागलेमे ॥ २ ॥
आपसी गे माते लेकरांचे लाड । नये पडों आड निष्ठुरता ॥ ३ ॥
तुका झणें आझी करावें वचन । तुझांसी जहन करणें तें ॥ ४ ॥

॥ १८६ ॥

पाहा हो देवा कैसे जन । भिन्न भिन्न संचितें ॥ १ ॥ एक नाहीं
एका ऐसे । दावी कैसे शब्द हीन ॥ २ ॥ पंचभूतें एकी रासी ।
सूत्रे कैसे खेळेवी ॥ ३ ॥ तुका झणे जे जे जाती । तैसी स्थिति येतसे ॥ ४ ॥

॥ १८७ ॥

बरवी नामावळी । तुझी महाबोधां होळी ॥ १ ॥ जालें आझासी जी-
वन । घणीवरि हें सेवन ॥ २ ॥ सोपें अग्नि गोंड । किती अमृताही
माड ॥ ३ ॥ तुका झणे अक्युता । सामचा कल्पतक दावा ॥ ४ ॥

॥ १८८ ॥

आगी लागों तया सुखा । जेजे हरि नये मुखा ॥ १ ॥ मज होव
का विपत्ति । पांडुरंग गाहो चिर्ची ॥ २ ॥ जळो तें समूळ । धन
केपति वचन मुख ॥ ३ ॥ तुका झणे देवा । जेजें पडे तुझी सेवा ॥ ४ ॥

॥ १८९ ॥

तुका हावीं कंजजुहा । नवक दोहा वृत्तिया ॥ १ ॥ पाहा कैसे विट-
वणा । नारायणा देखिली ॥ २ ॥ जळो ऐसी त्रिदावळी । भादवोळीपणा-
ची ॥ ३ ॥ तुका झणे पाहों लोळी । अवकळा नवे हे ॥ ४ ॥

॥ १९० ॥

काव लवणक केव्णि । एके क्षीण सागर ॥ १ ॥ मां हे येवडी लह-
वणी । नारायणी मजविण ॥ २ ॥ कुंवर अटा तसे ओडी । काव कवडी
कारणें ॥ ३ ॥ तुका झणे काचनभि । काज गणी भांडारी ॥ ४ ॥

॥ १२९१ ॥

वरणाचा महिमा । हा तो तुझ्या पुरुषोत्तमा ॥ १ ॥ अंध पारखी
माणिके । बोलविशी स्पष्ट मुक्ते ॥ २ ॥ काय नाही सत्ता । हातीं तुझ्या
मंडरीनाचा ॥ ३ ॥ तुका झणे मूढा । मज चेष्टविलें जडा ॥ ४ ॥

॥ १२९२ ॥

बाबतों लाडन । तरी हें मोकलितो जन ॥ १ ॥ मग मी आठवितों
दुःखें । देवा सावकाश मुखें ॥ २ ॥ होती अप्रतिष्ठा । होतों वरपदा
कष्टा ॥ ३ ॥ तुका झणे मान । होतों उत्तम खंडन ॥ ४ ॥

॥ १२९३ ॥

कैसीं दिसों बरी । आझी आळवितों हरि ॥ १ ॥ नाही सोंग अळं-
कार । दास जाला संवसार ॥ २ ॥ दुःख आझां नाही चिंता । हरिचे
वास झणवितों ॥ ३ ॥ तुका झणे देवा । ऐसीं जालों करितां सेवा ॥ ४ ॥

॥ १२९४ ॥

हे भाझी मिराझी । ठाव तुझ्या पायांपाशीं ॥ १ ॥ याचा धरीन अ-
भिमान । करीन आपुलें जतन ॥ २ ॥ देऊनियां जीव । बळी साधिला
हा ठाव ॥ ३ ॥ तुका झणे देवा । जुन्हाट हे माझी सेवा ॥ ४ ॥

॥ १२९५ ॥

माझे माथां तुझा हाव । तुझे पायीं माझे शिस्त ॥ १ ॥ ऐसी पडियेली
माठी । शरीरसंबंधाची मिठी ॥ २ ॥ येरयेरांपाशीं । सांपडोन गेलों
ऐसीं ॥ ३ ॥ तुका झणे सेवा । माझी कृपा तुझी देवा ॥ ४ ॥

॥ १२९६ ॥

तुझां ठावा होता सेवा । माझे अंतरीचा देवा ॥ १ ॥ होती काशानें सुटका ।
तरि हे वैकुंठनायका ॥ २ ॥ नसतें सांभाळिलें । जरि तुझी आश्वा-
सिलें ॥ ३ ॥ तुका झणे कृपाकुवा । बरवा केला सखाधावा ॥ ४ ॥

॥ १२९७ ॥

वेडें ते रूपमा । आवडीनें पुरुषोत्तमा ॥ १ ॥ पाहतां काशा रं
सारिला । तिहीं लोकांच्या जमका ॥ २ ॥ आरुष हे वाणी । गोड करुनि
जिणें बरीं ॥ ३ ॥ आरुषीतें जोणे । मला मजसे लोकांसे ॥ ४ ॥

॥ १२९८ ॥

भागाचाची लहरी हळ्या । जो मी ऐसा संकोर्षी ॥१॥ लटकियाची न
करूं सुति । हळ्या चिर्ती घरुनि ॥२॥ दिशांचें तें आलें घ्यावें । हे तों
ठावें सकळांसी ॥३॥ तुका झणे स्वामिसेवा । येथें देवा काशाची ॥४॥

॥ १२९९ ॥

आझी बोलों तें सुज कळे । एक दोही ठायीं खेळे ॥ १ ॥ कांथ परि-
हाराचें काम । जाणे अंतरीचें राम ॥२॥ कळोनियां काव चाड । माझी
छोकांसी बडबड ॥३॥ कारण सवें एका । अवघें आहे झणे तुका ॥४॥

॥ १३०० ॥

कौतुकाची तृष्टी । कौतुकेचि केलें कष्टां ॥ १ ॥ मोडे तरी भलें खेळ ।
कांके फांकिल्या कोल्हाळ ॥ २ ॥ जाणनियांसाठीं । भय सामाविणें
गोटी ॥ ३ ॥ तुका झणे चेता । होणें तें तूंच आहता ॥ ४ ॥

॥ १३०१ ॥

गळ करणें संतां । नाहीं मिळत वचिता ॥ १ ॥ पडे कासयानें सेवा ।
साग ब्रह्मोडाच्या जीवा ॥ २ ॥ सागर सागरीं । सामावेसी कैची
गोरी ॥ ३ ॥ तुका झणे भावें । स्मरण झणवितां करवें ॥ ४ ॥

॥ १३०२ ॥

गोहरोनि विता । आणूं हळूचि बरि हिता ॥ १ ॥ तों हे पडती
गधात । खोडी काढिती पंडित ॥ २ ॥ संसारा भेणें । कांहीं वसंती
तें पेणें ॥ ३ ॥ एकादिसा भावें । तुका झणे जवळी यावें ॥ ४ ॥

॥ १३०३ ॥

तों नाम पंढरीनाथा । भावेंविण नये हाता ॥ १ ॥ दाहा नये जिवा
नये । पंतासां साटां नवे ॥२॥ शतां नये सहस्रां नये । लक्ष कोटीछागी
नये ॥ ३ ॥ तुका झणे पंढरिनाथा । भावेंविण नये हाता ॥ ४ ॥

॥ १३०४ ॥

गोण आमर्षी योगतयें । करूं वायें जाणावीं ॥१॥ गीत संतसंगें गाळें ।
भी ठाऊं जागरणीं ॥ २ ॥ आमुचा तो नव्हे लाग । करूं लाग
॥३॥ ॥ ४ ॥

॥ १३०५ ॥

काहे भाकितों करुणा । तूं रे उदाराचा राणा ॥ १ ॥ करिंसी माझ्या
सांभाळ । तूं रे मावळी सहाळ ॥ २ ॥ नाहीं चिंता रे आझांसी । तूंचि
भार चालविशीं ॥ ३ ॥ आझीं जालें उदासीन । तूंचि करिंसी
जातन ॥ ४ ॥ आझां नाहीं जीवनास । तूंचि पुरविशीं घास ॥ ५ ॥
तुका झणे भळते सवें । जातां मार्गे मार्गे धांवें ॥ ६ ॥

॥ १३०६ ॥

जाणतों समये । परि मत कामा नये ॥ १ ॥ तुझी सांगावें तें बरें ।
वेवा सकळ विचारें ॥ २ ॥ फुकाविये फुसी । चिंता नहीं होते
पेसी ॥ ३ ॥ तुका झणे जाहे । घर पाय मज साहे ॥ ४ ॥

॥ १३०७ ॥

जैसळों तों कडियेवरी । नव्हे वुरी वेगळा ॥ १ ॥ घडलें हें बहता
दिसां । आतां हळ्ळा पुरवीन ॥ २ ॥ बह होता जाला सणि । नाहीं
क्षम विसांबा ॥ ३ ॥ दुःखी कळे मी तूं पणें । जवळी नेणें हेतें तें ॥ ४ ॥
पाहाव जे होतों वास । तेचि आस पुरविळी ॥ ५ ॥ तुका झणें
मायबापा । झणी कोपा विठ्ठला ॥ ६ ॥

॥ १३०८ ॥

तज पाहावो समोनी । दृष्टि न फिरे माघारी ॥ १ ॥ माझें चित्त
तुझ्या पायां । मिठी पडली पंडरिया ॥ २ ॥ नव्हे सांगितां निराळें ।
कथन मेळविलां जळें ॥ ३ ॥ तुका झणे बळी । जीव दिळा-पायांतळी ॥ ४ ॥

॥ १३०९ ॥

कळों जालें तुझें जिणें । वेवा तूं माझें पोषणें ॥ १ ॥ वाट पाहासी माठ-
बाची । सद्या सतंत कईची ॥ २ ॥ बोळाविलां यावें रूपा । सद्या निर्मु-
र्षीचि कथा ॥ ३ ॥ तुका झणे तूं परदेशी । येथ आझां अंगेजिंसी ॥ ४ ॥

॥ १३१० ॥

जिणें जालां सतात । जालां सतातिया । जालां ॥ १ ॥ जेरी जालां

पुष्पहीना । बोल आपुला सांखीना ॥ २ ॥ तो तू नराचा नरेंद्र । तुजपा-
सूनि इंद्र चंद्र ॥ १ ॥ तुका झणे विश्वभर । तुज वर्णी फणीवर ॥ ४ ॥

॥ १३११ ॥

तुझे झणों आकाश । मग उणें पुरुषोत्तमा ॥ १ ॥ ऐसा धर्म काय ।
अमृतानें मृत्यु होय ॥ २ ॥ कल्पवृक्षा तळीं । गांडी बांधलिया
शोखी ॥ ३ ॥ तुका झणे परीस । सांपडल्या उपवास ॥ ४ ॥

॥ १३१२ ॥

तुजें रूप पाहतां देवा । सुख जालें माझ्या जीवा ॥ १ ॥ हें तों
भाषे बोलवेत्ता । काय सांगों नारायणा ॥ २ ॥ जन्मोजन्मीचें सुकृत ।
तुझे पायीं रमे चित्त ॥ ३ ॥ जरी योगाचा अभ्यास । तेव्हा तुझा
निजभ्यास ॥ ४ ॥ तुका झणे भक्त । गोड गाऊं हरिचें गीत ॥ ५ ॥

॥ १३१३ ॥

वैसो आतां सनी । झालें तैसेचि वदनी ॥ १ ॥ मग अवघेचि गोड ।
पुरे सकळही कोड ॥ २ ॥ बाहेरील भाव । तैसा अंतरीहि
बाध ॥ ३ ॥ तुका झणे मणि । शोभा दाखवी कोंदणी ॥ ४ ॥

॥ १३१४ ॥

माझे परिसावें मान्हाणें । चित्त घावें नारायणें ॥ १ ॥ माझे इह-
वीचें धर्म । देवा जणशी तू कर्म ॥ २ ॥ सबाह्यअंतरसाक्ष । ऐसा
वेदी केला पक्ष ॥ ३ ॥ तुका झणे नेणां । काय सांगों नारायणा ॥ ४ ॥

॥ १३१५ ॥

आप तुझांपासीं । जाला आतां हृषीकेशी ॥ १ ॥ नलगे आगावें
सुखत । येथें स्वभावें हे नीत ॥ २ ॥ चोरट्यासी धारा । येथें कैचा
की रावारा ॥ ३ ॥ तुका झणे मने । आकां जालें समाधान ॥ ४ ॥

॥ १३१६ ॥

बोलविसी तरी । तुझ्या येईल उत्तरी ॥ १ ॥ कांहीं कोड कवतुकें ।
हातीं रावया भातुकें ॥ २ ॥ बोलविसी तैस । करीन सेवन
हातीं ॥ ३ ॥ तुका झणे मने । आकां जालें समाधान ॥ ४ ॥

॥ १३१७ ॥

प्रीती करी सता । बाळा भीती मातापिता ॥ १ ॥ काय चाले त्याही
बळ । आळी करितां कोल्हाळ ॥ २ ॥ पदरी घाली मिठी । खेदी
मार्गे पुढे छोटी ॥ ३ ॥ बोले मना आले । तुका साहिका विठुळे ॥ ४ ॥

॥ १३१८ ॥

मार्गे चिंता होती आस । केला नास या काळें ॥ १ ॥ तुझी आशा
वदासीन । भिन्नाभिन्न वारिलें ॥ २ ॥ मोहजाळें दुःख वाढे । ओढे
ओढे त्यास तें ॥ ३ ॥ तुका झणे कोण देवा । आतां देवा वाढवी ॥ ४ ॥

॥ १३१९ ॥

आपणचि म्हाल सोहे । कसियाला हे धांवणी ॥ १ ॥ भाकिकी ते
घरली कीव । आहे जीव जीवणें ॥ २ ॥ आहाच कैचा वीजा सोढ ।
प्रीती कोड वांचूनि ॥ ३ ॥ तुका झणे दंडिन काया । याल तया घांवण्या ॥ ४ ॥

॥ १३२० ॥

राहे वभा वादाबादी । तरी फंदी सांपडे ॥ १ ॥ लढाळवासी कोठें
बळ । करिल जळ आपुलें ॥ २ ॥ कठिणासी बळजोडा । मज
पीडा देतेना ॥ ३ ॥ तुका झणे सर्व रसी । मिळे त्यासी गोत तें ॥ ४ ॥

॥ १३२१ ॥

मसाल ते तुझी असा । आझी सहसा निवडों ना ॥ १ ॥ अनुसरेळें
एका चितें । हातोंहातें गिवसीत ॥ २ ॥ गुणदोष काशासाटी । नुमचे
पोडी कातवू ॥ ३ ॥ तुका झणे कुजे आर्वा । कोठें चिंता आतळी ॥ ४ ॥

॥ १३२२ ॥

तू माझा कोंवसा । परी न कळे या भसा ॥ १ ॥ कूट खाती मार्गे पुढें ।
आती निरयगांवा पुढें ॥ २ ॥ मज झणताती कवी । निधेधुनि पांभी
जीवी ॥ ३ ॥ तुका झणे पांडुरंगा । आतां कोण लेखी जगा ॥ ४ ॥

॥ १३२३ ॥

कोठें देवा बोलें । तुझां मीड घालूं गेलों ॥ १ ॥ करावया सरवहाली ।
मांडवलाची टांघणी ॥ २ ॥ पुढेळा मागतां । त्याच्या प्रवर्तका
आता ॥ ३ ॥ तुका झणे जाली । मज कसलें भेजे कांहीं ॥ ४ ॥

॥ १३२४ ॥

बांवां जाय ऐसा । आतां उगवावा फांसा ॥ १ ॥ माझे परिसावे मा-
व्हाणें । मुखदुःखाचीं वचनें ॥ २ ॥ हाचि आकां ठाव । पायीं निरो-
पाया भाव ॥ ३ ॥ तुका झणे जार । तुझा तुज देवा भार ॥ ४ ॥

॥ १३२५ ॥

बिनबीजे ऐसें कांहीं । घरलें नाहीं यावरि ॥ १ ॥ आतां असो पंढरी
माया । पायीं माया तुमचिये ॥ २ ॥ मागें सारियेली बुद्धी । कांहीं
होती अवुळी ते ॥ ३ ॥ निराशेची न करी आस । तुका दास मागारी ॥ ४ ॥

॥ १३२६ ॥

हा सों नव्हता बीन । टाळायाना ऐसा क्षण ॥ १ ॥ कांजी नेणों राखा
हाव । कैसें देखावे रगत ॥ २ ॥ दाबूनियां भास । वूर पळविला
कास ॥ ३ ॥ तुका झणे धांव । घेतां म पुरेचि हांव ॥ ४ ॥

॥ १३२७ ॥

तुझां उद्धरणें फार । मज दुसरी नाहीं चार ॥ १ ॥ आतां जैसें तैसें
सोसा । काय करणें हृषीकेशा ॥ २ ॥ बरें न दिसेल ओळी । एका
अज एका गाळी ॥ ३ ॥ लाविलो आभार । तुका विसरलेली फार ॥ ४ ॥

॥ १३२८ ॥

हेचि वादकाची कळा । नाहीं येऊं देव बळा ॥ १ ॥ वीर करावा करावा ।
वरी तो आहे आकां देवा ॥ २ ॥ रिघावें पोटांत । पायां पडोन च्यावा
बेत ॥ ३ ॥ तुका झणे वरि । गोळा आणावा उत्तरी ॥ ४ ॥

॥ १३२९ ॥

प्राळ ऐसें दिसे । तुमचें सावपण इच्छे ॥ १ ॥ झणजनि न भगे
निर्धार । केळे छोचने सादर ॥ २ ॥ मुखाचीच बास । पुरका पाहे
जवकाश ॥ ३ ॥ तुका झणे कळे । काय लाभ कोणे बेळे ॥ ४ ॥

॥ १३३० ॥

हावूनि कोळित । माझा करितीळ घात ॥ १ ॥ ऐसे बहुतांचे शंभी ।
छोपटलों खोळेमधीं ॥ २ ॥ पाहातीळ उणें । तेवें देती अनुमोदनें ॥ ३ ॥
एका झणे रिघे । पडें नाहीं जालें भीगे ॥ ४ ॥

॥ १३३१ ॥

करूं स्तुती तरि ते निंदा । तुझी जाणां हे गोविंदा ॥ १ ॥ आका
लडिवाळांचे बोल । करा कवतुकें नवल ॥ २ ॥ बोवड्या उभारी । तुझां
रंजवितों हरी ॥ ३ ॥ मागतों भातुकें । तुका झणे कवतुकें ॥ ४ ॥

॥ १३३२ ॥

हा मे हाचि आतां लहो । माझा अहो विठ्ठला ॥ १ ॥ पंढरत पंढ-
रत । बेगळी माथ न कोले ॥ २ ॥ वेगळ्याच्या कोठें भागें । लग्न लागें
लावावा ॥ ३ ॥ तुका झणे केल्या जमा । वृत्तिमा भाजूनि ॥ ४ ॥

॥ १३३३ ॥

तुझे मजपार्शी मन । माझी तेथें भूक तान् ॥ १ ॥ जिह्वा रते एके
ठायी । तुजें बोलायाचें काह् ॥ २ ॥ भाक्षिया कवतुकें । उभा पाहासी
भातुकें ॥ ३ ॥ तुका झणे सांचे । तेथें मागील कईथें ॥ ४ ॥

॥ १३३४ ॥

तुझां आझां सरी । येथें कईक्या या परी ॥ १ ॥ स्वामिसेवा अलं-
कार । नाही आवडिये थार ॥ २ ॥ मुंदलिया वाचा । मग हा आनंद
कईथा ॥ ३ ॥ तुका झणे कोडें । आझी नाथी तुजपुढें ॥ ४ ॥

॥ १३३५ ॥

आवडी कां ठेवूं । वैसोनियां संमें जेवूं ॥ १ ॥ मागें नको ठेवूं हरी ।
माझी आण तुजवरी ॥ २ ॥ देखिले प्रकार । त्याचे पाहेन साधार ॥ ३ ॥
तुका झणे घाळी । केली चाहाडी सकळी ॥ ४ ॥

॥ १३३६ ॥

वांयां ऐसा जन्म गेला । हें विठ्ठला दुःख वाटे ॥ १ ॥ नाही सरवा जाको
पायी । तुझी जई न पुसा ॥ २ ॥ कांमी जीतों संवसारी । अद्यापवरी
भूमिभार ॥ ३ ॥ तुका झणे पंढरिनाथा । सगळ व्यथा भवरोग ॥ ४ ॥

॥ १३३७ ॥

कार्येचि कारण । तृष्णा पावविते सीण ॥ १ ॥ फाय करुनि देवा
संग । सोसंचि तूं पांढुरंग ॥ २ ॥ रूपी नाही गोडी । हांवें हविं कर
कोडी ॥ ३ ॥ तुका झणे पडे मरी । ऐका वरवळाचे थोरी ॥ ४ ॥

॥ १३३८ ॥

ज्यावे हीनपणे । कासयाच्या प्रयोजने ॥ १ ॥ प्राग्दर्शी संसार । बरी हिमतीचा धार ॥ २ ॥ होणार ते काही । तेवें अवकळा नाही ॥ ३ ॥ तुका झणे देवें । कृपा केलिया बरवें ॥ ४ ॥

॥ १३३९ ॥

पाठी लागे तथा दवडीं दुरी । घाली या बाहेरी संवसारा ॥ १ ॥ केवनि दहें तुमच्या पायीं । धांवें तई लो झणा ॥ २ ॥ पारस्त्रियाचा वास पडे । खडबडे उठी तें ॥ ३ ॥ तुका झणे लाविळा धाक । नेदी ताक लाऊं कोणी ॥ ४ ॥

॥ १३४० ॥

सोळा सहस्र होऊं वेतें । भरलें रितें आत्मापें ॥ १ ॥ ऐसे तुका ठायाठाव । देव झूण संपादे ॥ २ ॥ कैची चिरामध्ये चिरे । मना बरें आलें तें ॥ ३ ॥ तुका झणे पांडुरंगा । अंगलगा भिन्न परा ॥ ४ ॥

॥ १३४१ ॥

झगों दिलें अंगा । ऐसं कांगा संनिध ॥ १ ॥ कोण्या पापें उदय केला । तो देखिला प्रळय ॥ २ ॥ न देखवे पिडला सर्प । दया रपे विपाचा ॥ ३ ॥ तुका झणे भलें । मज नों न वजे साहिलें ॥ ४ ॥

॥ १३४२ ॥

न बजावा तो काळ वांयां । मुख्य दया हे देवा ॥ १ ॥ झणऊनि जैसें तैसें । रहाणी असें पायांचे ॥ २ ॥ मोकलें हें मन कष्ट । करी नष्ट दुर्जत ॥ ३ ॥ तुका झणे काही नेणें । न वजें येणें परी वांयां ॥ ४ ॥

॥ १३४३ ॥

आइकिली मात । पुरविले मनोमथ ॥ १ ॥ प्रेम वाढविलें देवा । बरवी घेऊनियां सेवा ॥ २ ॥ केली विनवणी । तैसी पुरविली धणी ॥ ३ ॥ तुका झणे काय । रसा कुरांडी वगोनियां ॥ ४ ॥

॥ १३४४ ॥

जिणें तें मनीसनि । आतां मनी आणले ॥ १ ॥ जणें जणें

दुरी । आतां हरी येयूनि ॥२॥ धरिलें तैसें झुत करा हो । येथें आहो
प्रपंची ॥३॥ अणोस्वानें ठेला तुका । भेजनि लोकां निराळा ॥ ४ ॥

॥ १३४५ ॥

भाग सीज गेला । माझा सकळ विठ्ठला ॥ १ ॥ धुझा झणवितो
दास । केळी उच्छिष्टाची आस ॥२॥ राहिली तळमळ । तई पासो-
नि सकळ ॥ ३ ॥ तुका झणे धालें । पोट ऐसें कळों आलें ॥ ४ ॥

॥ १३४६ ॥

तुझी आह्मी भले आशां । जालों पिता काशाची ॥ १ ॥ आपुल्याने
आलों स्थळीं । मोन कळी वाटेना ॥ २ ॥ सहज जें मनीं होतें । तें
घचितें घडलें ॥३॥ तुका झणे नसतें अंगा । येत संगत सारिलें ॥४॥

॥ १३४७ ॥

बहु देवा बरें जालें । नसतें गेलें सोंपळें ॥ १ ॥ धोबदाशीं पडिली
गांठी । जगजेठीमसादें ॥ २ ॥ गादल्याचा आळा जाहा । गेली बीजा
विकल्प ॥ ३ ॥ तुका झणे धराबरी । निर्मळ करी निर्मळा ॥ ४ ॥

॥ १३४८ ॥

सर्व संगीं विट आला । तूं एकला आवडसी ॥ १ ॥ दिली आतां
पार्यां मिठी । जगजेठी न सोडी ॥२॥ बहु जालों क्षेपक्षीण । येथें खीण
तो नाखे ॥३॥ तुका झणे गंगे वास । बहु त्या आस स्थळाची ॥४॥

॥ १३४९ ॥

काबलें तुझां मागें । नवतों लागें पावलों ॥ १ ॥ आलों आतां किंवा
राहें । जवळी पाहें सन्मुख ॥ २ ॥ धरीं होती गोबी जाली । कागें
बोली न घडोचि ॥३॥ तुका झणे धडफुडा । जालों झारा देई देवा ॥४॥

॥ १३५० ॥

मी तें मी तूं तें तूं । कुंकुड हें लाडली ॥ १ ॥ वचनाची पडो तुटी ।
पोटींचे पोटीं राखावें ॥२॥ तेथील तेथें येथील येथें । वेगळ्या कुचे
कोण भोरें ॥३॥ थापें वास त्याचें त्यास । तुम्हानें कास वाचली ॥४॥

॥ १३५१ ॥

जवळीं जो पांज पोरें । जोनीं पोरें निजेक ॥१॥ जवळीं जोनीं पोरें

करिची दासा । भिकारीसा जग जाणे ॥ २ ॥ रूपा नाही ठाव नांवा ।
तैसे आमुचे करिची देवा ॥ ३ ॥ तुका झणे तोचें आपुलें भेंडोळें ।
करिची वाटोळें माझें तैसें ॥ ४ ॥

॥ ११५२ ॥

तुको दुष्टसंग । पडे भजनामधी भंग ॥ १ ॥ काय विचार देखिले ।
सांग माझा तो विट्टला ॥ २ ॥ तुज निषेधितां । भज सगळे सर्वथा ॥ ३ ॥
एका माझ्या जीवें । वाद करूं कोणासवें ॥ ४ ॥ तुझे वर्णू गुण ।
की हे राखीं वृष्ट जन ॥ ५ ॥ काय करूं एका । मुलें सांग झणे तुका ॥ ६ ॥

॥ ११५३ ॥

म वज्रतां घरा । आझी कोणाच्या दावारा ॥ १ ॥ कां हे छळ येती
छेक । दाट वळेंचि कंठक ॥ २ ॥ नाही आझी खात । कांहीं कोणाचें
जगत ॥ ३ ॥ कळे तैसी सेवा । तुका झणे करूं देवा ॥ ४ ॥

॥ ११५४ ॥

होवनि कृपाळ । भार घेतला सकळ ॥ १ ॥ तूंभि पालविसी माझे ।
भार सकळही ओझे ॥ २ ॥ देवा तुझ्या पायीं । ठेवुनि जाळें वस-
पाई ॥ ३ ॥ कायावाधामनें तुका झणे दुजें नेणें ॥ ४ ॥

॥ ११५५ ॥

सुखा झणे जन । परि नाही सयाधान ॥ १ ॥ माझे सखमळी चित्त ।
जंतरले दिखे दिव ॥ २ ॥ कपेचा आधार । नाही दंभ जाळा भार ॥ ३ ॥
तुका झणे कपे । अंतराय कोण्या पावें ॥ ४ ॥

॥ ११५६ ॥

जिकविले बोळ । बोलें तैसा नाही ओळ ॥ १ ॥ आतां देवा संवेद
नाहीं । नांवां गेळें यासी कांहीं ॥ २ ॥ एकांवाचा वास । नाही
जिकस्याचा नास ॥ ३ ॥ नुद्धि नाही स्थिर । तुका झणे झुज्या वीरा ॥ ४ ॥

॥ ११५७ ॥

देवा दुन्हें काळतोंडें ॥ २ ॥ मानूनी भर्वसा । होतों दासा मी
पैसा ॥ ३ ॥ तुका झणे मान । गेलों बाढवूं थोरपण ॥ ४ ॥

॥ १३५८ ॥

कळों वेवें तरि कां नंझे । पडती गोवे धर्माचे ॥ १ ॥ जाणतांचि होतो
भाव । परिसा मत देवा हें ॥ २ ॥ आंविसासाठी फासा मान । पाडी
वनइच्छा ते ॥ ३ ॥ तुका झणे होणार खोटें । कर्म मोडें बळिवंत ॥ ४ ॥

॥ १३५९ ॥

विश्रव्वापी माया । तिणें झाकिलें छाया ॥ १ ॥ सत्य गेलें भोळ्या-
बारी । अविरोधी चाली थोरी ॥ २ ॥ आपुलेंचि मन । करवी आपणां
बंधन ॥ ३ ॥ तुका झणे देवा । तुझी कोडी हीं जगा ॥ ४ ॥

॥ १३६० ॥

एक नेणतां नाडलीं । एकां जाणिवेची भुली ॥ १ ॥ दोलों नेणें मुकें ।
वेवें वाचाळ काय निकें ॥ २ ॥ दोहीं सवा नाड । विहिर एकीकडे
आड ॥ ३ ॥ तुका झणे कर्म । तुझें कळों नेईं वर्म ॥ ४ ॥

॥ १३६१ ॥

आह्मी देव तुझी देव । मध्यें भेव अधीक ॥ १ ॥ कैबाळाच्या धांवा
कागें । मागें मागें विठुले ॥ २ ॥ भेडसाविलें हाके नादें । बोळली
भेवें सोडिडी ॥ ३ ॥ तुका झणे उभा राहें । मागें पाहे परसोनि ॥ ४ ॥

॥ १३६२ ॥

पुरली धांव कविये घेई । पुढें पायीं न चळवीं ॥ १ ॥ कृपालुवे
धांदुरंगे । अंगसंगे जिवळो ॥ २ ॥ अचची निवारवी भूक । अवघवा
दुःख जन्माचें ॥ ३ ॥ तुका झणे बोलवेना । लावीं स्वता ईश्वरे ॥ ४ ॥

॥ १३६३ ॥

काव माता विसरे बाळा । कळवळा प्रीतीचा ॥ १ ॥ आवडीनें गळां मिठी ।
बाली घडी बैसवी ॥ २ ॥ लावूं धांवें मुख स्वता । नवे मना निराळें ॥ ३ ॥
मागंदाचें भातें दावी । आपुलें लावी त्यास जी ॥ ४ ॥ माझे थोडें त्याचें फार ।
तुका हें सांगवी ॥ ५ ॥ तुका झणे तारावणा । एकी आपणां तारावें ॥ ६ ॥

॥ १३६४ ॥

आळवितां वाळें । मातेतें सुग्य आगळें ॥ १ ॥ पावें आवळी मातुके ।
पाहे निवे कवतुके ॥ २ ॥ लेववुनि अळंकार । दृष्टी करावी सादर ॥ ३ ॥
जाणुलिये पर्दा । बैसवुनि कोडे वंधी ॥ ४ ॥ नेदी लागों दिठी । वळ-
खेनि लाबी कंठी ॥ ५ ॥ तुका झणे लाभा । दारी घ्या वो पद्मनाभा ॥ ६ ॥

॥ १३६५ ॥

अवध्या रुपचारा । एक मनचि दातारा ॥ १ ॥ घ्यावी घ्यावी हेचि
सेवा । माझी दुर्वेष्टाची देवा ॥ २ ॥ अवधियाचा ठाव । पायांवरि
जीवसाव ॥ ३ ॥ चित्ताचे आसन । तुका करितो कीर्तन ॥ ४ ॥

* ॥ १३६६ ॥

नीचपण बरेचें देवा । न चले कोणाचाही दावा ॥ १ ॥ महापुरें साहें
जातो । तेथें लव्होळे गाहाती ॥ २ ॥ येतां भिक्षुच्या लहरी । नव
होतां जाती वरि ॥ ३ ॥ तुका झणे कळ । पाय धरिण्या न चले वळ ॥ ४ ॥

॥ १३६७ ॥

आहे तर्हि सत्ता । पेशा करितों वागता ॥ १ ॥ अंगसंगाची उत्तरे ।
सळणीसेवेनें लेकरो ॥ २ ॥ तरी निकटवासें । असों आसंकेच्या
मासें ॥ ३ ॥ तुका झणे रुची । येथे भिक्षवा कैची ॥ ४ ॥

॥ १३६८ ॥

बरे तरी आझां दावा । काय देवा जाणें मी ॥ १ ॥ बहुतां रंगी झीज
जालों । तरी आलों शरण ॥ २ ॥ गाल जरि तुझी धीर । होईल
स्थिर मन ठार्यी ॥ ३ ॥ तुका झणे सत्ताबळें । लडिवाळें राखावी ॥ ४ ॥

॥ १३६९ ॥

अनाथांची तुझां दया । पंढरीराया येतसे ॥ १ ॥ ऐसी ऐकोनिचां
कीर्ति । बहु विघ्नाति पावलों ॥ २ ॥ अनाथांच्या धावा घरा । नामें
करा कुडावा ॥ ३ ॥ तुका झणे सबघड दिन । ठेवूं बिच पायां पै ॥ ४ ॥

॥ १३७० ॥

ओह चुंवकाच्या वळें । उभें गव्हिलें निराळें ॥ १ ॥ तैसा तुंचि

* १. देवा २. कोणाचे ३. येतो ४. हेचि सेवा.

આણાંઠારીં । સ્વેચ્છતોસી અંતર્બોહી ॥૨॥ બ્રહ્મ બમીયા તો દોરા । તારિ
જોષથી મોહરા ॥૩॥ તુકા જાણે અધીરપણે । નેહી છાકવેં પંદને ॥ ૪ ॥

॥ ૧૨૭૧ ॥

નાહીં તુકલ્લોં બ્રાહ્મ । પરિ યા માન જનાર્દના ॥ ૧ ॥ દેવ કેહા સકલ-
સાક્ષી । કાઠીં આણિ સુરુપર્શી ॥૨॥ ભોર્મા ભોગવિયા । ત્રાહાસવેં તોષિ
પિતા ॥૩॥ કર્મ અકર્મ અઝાલેં । *પ્રોટેં તુકા તેં વરલેં ॥ ૪ ॥

॥ ૧૨૭૨ ॥

જેં જેં મના વાટે મોહ । તેં તેં કોહ પુરવિસી ॥૧॥ આણં તુંષિ ત્રાહાસકારીં ।
અવધ્યાપરી જાલાસી ॥૨॥ નાહીં સાચાસાચેં કામ । પેતાં તાપ
આવહી ॥ ૩ ॥ તુકા જાણે સર્વેસંગે । પાંહુરંગે દયાલે ॥ ૪ ॥

॥ ૧૨૭૩ ॥

આજ્ઞાં કેલેં ગુણવંત । તે સચિત રાસાચેં ॥૧॥ તુકાંસી સોં પાહ નાહીં ।
આણિકાં કાંઈં સુખદુઃખા ॥ ૨ ॥ દાસાંચેં તોં દેસોં નયે । સર્વેં કાલ
હોઈલ તેં ॥૩॥ તુકા જાણે વિશ્વંભરા । દટ્ટિ કરા સામોરી ॥ ૪ ॥

॥ ૧૨૭૪ ॥

માતા કાપી ગઢા । તેયેં કોણ રાસી જાલા ॥૧॥ હેં કાં નેળા નારા-
ધણા । મજ પાલવિઠાં દીના ॥૨॥ તાગવી બર્વિણેં । તેયેં સાક્ષ જ્ઞાણેં
કોળેં ॥૩॥ રાજા સર્વ હરી । તેયેં તુજા કોણ વારી ॥૪॥ તુજ્યા કેલ્યાણિક ।
અગ્ધે સ્થિર વશ મન ॥૫॥ તુકા જાણે હરી । સૂન તુજાં હારીં હોરી ॥ ૬ ॥

॥ ૧૨૭૫ ॥

ધેર નેહે ઠાંલાસુરેં । કેલેં મદ્યાર્ને ગાન્હાળેં ॥ ૧ ॥ ધાંવ ધાંવ મલકરી ।
ધેસેં કપાલુવા હરી ॥ ૨ ॥ ગજેંદ્ર નાદિયેં ગાંઝિલા । તેણેં તુજા ધાંવ
કેહા ॥૩॥ તુકા જાણે પદ્મનાભ । જેણેં પાહેં તેયેં હમા ॥ ૪ ॥

॥ ૧૨૭૬ ॥

માગસ્યાંકા તું વિસાંઠા । કરીં નાંદા નિંબલોળ ॥ ૧ ॥ પરમાર્થ
પુરુષોત્તમા । હરીં યા અમાપાસૂનિ ॥૨॥ અનાયોંકા અંતીકાર । કરિં
આર ન માનિસી ॥૩॥ તુકા જાણે દુષ્ટા પુરે । એસેં ધુરે મેં વિઠુલે ॥ ૪ ॥

॥ १३७७ ॥

छलवित्तों दास । मज एवढचि आस ॥ १ ॥ परी तें अंगीं नाही
बर्म । करी आपला तू घर्म ॥ २ ॥ बडबडितो तोडें । रितें भावेंविण
वेंडें ॥ ३ ॥ चुका झणे बरा । दावूं जाणतों पसारा ॥ ४ ॥

॥ १३७८ ॥

धरलें तें भक्तिसुख । डोळां मुख पाहवें ॥ १ ॥ अंतरीचें कां हो नेणां ।
नारायणा माझिये ॥ २ ॥ पुरवां तैसी केली आळी । बळी अग-
दानियां ॥ ३ ॥ हातीं घेठनि चोरां भावें । दावां रितें बालका ॥ ४ ॥
छालत हें थोरपण । नाही विण वत्सळा ॥ ५ ॥ शाहणें तारीं लाव
हावी । बाल जेवीं मातेसी ॥ ६ ॥ चुका झणे पांडुरंगा । ऐसें पै गाआहे हें ॥ ७ ॥

॥ १३७९ ॥

देव गावा ध्यावा ऐसें आलें । परवेसी नाही चगलें । वडील आणि धाकुलें ।
नाहीं ऐसें आलें दुसरें तें ॥ १ ॥ नाही लागत मुळीहूनि । सुद्धजन आणि
जननी । लागत्या लागें त्यागें सांडुनि । लोभीये मांडणी संयोगार्थी ॥ २ ॥
सिंद बाटला जीवदशे । बहुत ओढत आलें ठसें । हीन जालें भूषणाचें इच्छे ।
निवडती कैसे गुणागुण ॥ ३ ॥ आठां हे हुतांश तों बरे । अवघे एकच
मोहरे । पिटळियाविण नग्हे खरे । निवडे बरे जातिशुद्ध ॥ ४ ॥
चुका उतावेल याजसाटी । आहे तें निवेदीन पोटी । आवडी
दावी श्री येथें छाटी । तुझी जगजेठी कीर्ती नास्वाणीन ॥ ५ ॥

॥ १३८० ॥

शिवीच्या भांडणा नाही शिरपाव । वचनाचेचि भाव निष्ठुरता ॥ १ ॥
शीणें तरि एका जीवें उभयता । पुत्राच्या पिता दुखवे दुःखें ॥ २ ॥
कथि जाणे तुडों मायेचें लिगाड । बिषम तें आड उरें नेणें ॥ ३ ॥
चुका झणे मज कठणा उत्तरें । करितां बिभंभरें पाविजेळ ॥ ४ ॥

॥ १३८१ ॥

देखिलें ॥ १ ॥ आतां अवघें तुझी जाणां । तुमचें माझें नागयणा । येईल
करुणा । तेचि पहा तुझांसी ॥ २ ॥ वाळ नाही माझे बुद्धी । धरली न धरवे
शुद्धी । आतां बळ कधीं । कोण्या जन्में निवाड ॥ ३ ॥ आतां शेवटींचें ।
उत्तर तें होचि साचें । शरण आलें त्याचें । तुका झणे सांभाळा ॥ ४ ॥

देवापार्शी प्रेमाचें भांडण.

॥ ११८२ ॥

करें आझां कळों आलें देवपण । आतां गुज कोण राखे तुझें ॥ १ ॥
मारिलें कां मज सांग आजिवरी । आतां सरोवरी तुज मज ॥ २ ॥
जें आझी घोळें तें आहे तुझ्या अंगीं । देईन प्रसंगीं आजि शिव्या ॥ ३ ॥
निलाजिरा तुज नाही याति कुळ । चोगटा शिंदळ ठावा जना ॥ ४ ॥
खासी घोडे माती जीव जंत झाडें । एकलें उघडें परदेसीं ॥ ५ ॥
गाढव कुतरा ऐसा मज ठावा । बईल तूं देवा भारवाही ॥ ६ ॥
लटिका तूं मागें बहुतांसी ठावा । आलें अनुभवा माझ्या तेंही ॥ ७ ॥
तुका झणे मज खचळिलें भांडा । आतां धीर तोंडा न धरवे ॥ ८ ॥

॥ ११८३ ॥

आझी पतित झणोनि तुज आलों शरण । करितों चितन दिवस
रात्री ॥ १ ॥ नाही तरी मज काय होती व्हाड । धावया भीड तुज
थिती ॥ २ ॥ आझां न तारावें तुझी काय करावें । सांगीजेजी भावें
नाशायणा ॥ ३ ॥ अन्याय एकाचा अंगाकार करणें । तया हातीं देणें
छाज तेचि ॥ ४ ॥ काय तें दूरत्व मिरवनि वोलणें । जन्मासाजी दावणें
बळरया ॥ ५ ॥ पोझा अजळव घालूनियां घरीं । दंडितो माहेरी
आलयासी ॥ ६ ॥ नव्हे कीर्त काहीं न मानेचि लोकां । काय विदंभणा तेसी
तैली ॥ ७ ॥ प्रत्यक्षासी काय चाचें गा प्रमाण । पाहतां दर्पण साक्ष काई ॥ ८ ॥
तुका झणे तरी आझांकां न कळे । तरलों अर्थवा किंवा आझी नाही ॥ ९ ॥

॥ ११८४ ॥

देवासी पै भांडों एकचित्त करुनी । आझांसी सजनीं सांगितलें ॥ १ ॥
आझां काय आतां देवें आडो परी । भेटी नेदी तरी सुखें नेदो ॥ २ ॥
सोचि नांदो सदा हरि पै वैकुंठी । आझां देशवटी देवो सुखें ॥ ३ ॥
हवें अभिमान चित्तांत धरिला । तरी तो एकला राहो आतां ॥ ४ ॥ चितीं
बरोनि नाम असों सुखें येथें । हवें गावें गीत गोविंदाचें ॥ ५ ॥ तुका
झणे सर्व देवाची नष्टार्थ । आझी सुखें पाहीं हुलतसों ॥ ६ ॥

॥ ११८५ ॥

जिष्ठुरा वत्सरी न धरावा राग । आहे लागलाग ठायींचाचि ॥ १ ॥
तूं मोक्षी जननी तूं माझ जनिता । रत्नुमार्गच्या कांता पांडुरंगा ॥ २ ॥
मुळींच्या ठेवण्या आहे अधिकार । दुरावोनि दूर गेलों होतो ॥ ३ ॥
गोटींच्या आठवा पहिला विसर । कांहीं आला भाग माथां तेंपे ॥ ४ ॥
राखिला हा होता बहु चौघां चार । साक्षीनें वेव्हार निवडिला ॥ ५ ॥
तुका झणे कांहीं बोलणें न लगे । आतां पांडुरंगे तूं मी ऐसें ॥ ६ ॥

॥ ११८६ ॥

पांडुरंगे पाहा लादलीसे रडी । तरी नामसेडी धरिली आझी ॥ १ ॥
आतां संतांनीं करावी पंचाईत । कोण हा फजितस्वोर येथें ॥ २ ॥
कोणाचा अन्याय येथें आहे स्वामी । गर्जतसों आझी पातकीही ॥ ३ ॥
आपें पावनपण सोडवाजि तुझी । पतितपावन आझी आहों खरे ॥ ४ ॥
आझी तेंब आहों अन्यायी सर्वथा । याची पावन कथा कैसी आहे ॥ ५ ॥
तुका झणे आझी मेलों तरी जाणा । परि तुमच्या चरणा न सोडावें ॥ ६ ॥

॥ ११८७ ॥

मेला मी अपार पार नाही अंत । परि कृपावंत भाविकांचा ॥ १ ॥
मुखांनां चांडाळां करी निर्दोळण । करी संरक्षण अंकितार्थें ॥ २ ॥
कळ माझे सखे जिवलग सांगती । सर्वांग त्यांप्रती वोढवीन ॥ ३ ॥
गीतांवर छाया करीन त्यांघरी । सदा त्यांचे घरी दारी उभा ॥ ४ ॥

माझे भक्त मज सदा जे रातले । त्यांपरी घेतले धरणें म्यां ॥ १ ॥
कोठें हें वचन ठेविलें जे वेळे । तुका झणे झोळे झांकिवेळे ॥ २ ॥

॥ १३८८ ॥

आमचा तूं मरणी ठार्याचाचि देवा । मागावया ठेवा मालें दारा ॥ १ ॥
बर्म तुझें आझां सांपडलें हातीं । धरियेले थिचीं दड पाय ॥ २ ॥
वैसलों धरणें कोंडोनियां द्वारी । आंतूनि बाहेरी येओं नेदी ॥ ३ ॥
तुज मज सरी होईल या बिचारें । जळो भांडखोरें निलमिरीं ॥ ४ ॥
भांडवल माझें मिरविसी जनीं । सहस्र धोवणी नाममाळा ॥ ५ ॥
तुका झणे आझी केली जिवें साटी । तुझां आझां तुटी मालूं आतां ॥ ६ ॥

॥ १३८९ ॥

जगहो आतां जीवीं कपटवसती । मग काकुळती कोणा यावें ॥ १ ॥
सयाचिये मापें गांठी नये नाड । आदि अंत गोड नारायण ॥ २ ॥
बोखाटिया नाही विटाळाचा आघात । साच तें साचांत सांचा पडे ॥ ३ ॥
बिचारिली वाढ वसंत सीतळ । बुद्धीपुढें बळ तृणतुल्य ॥ ४ ॥
आहाराक्या घासें पचोनियां जिरे । वासना ही घरे चर्वरोत ॥ ५ ॥
तुका झणे ताका बाळावा बचनीं । तूं माझी जनती पांडुरो ॥ ६ ॥

॥ १३९० ॥

जेणें तुज जालें रूप आणि नांव । पतित हें दैव तुझें आझीं ॥ १ ॥
माझी तरी तुज कोण हें पुसतें । निराकांगी तेथें एकाएकीं ॥ २ ॥
अंधारें दीपका अणियेली शोभा । माणिकाभी प्रभा कोंडणाची ॥ ३ ॥
धन्यंतरी रोगें आणिला उजेडा । सुखी काय चाढा जाणार्थें तें ॥ ४ ॥
अमृतासी मोल विषाचिया गुणें । पितळें तरी सेनें वंच निंच ॥ ५ ॥
तुका झणे आझी असोनियां जाण । तुज देवपण आणियेलें ॥ ६ ॥

॥ १३९१ ॥

देसें कोणी करी जागो तुझी सोई । माझे विटाबाई अननिये ॥ १ ॥
वसिष्ठावन झणविसी जरी । आवरण करी तरी माझे ॥ २ ॥

नाहीं तरी त्रींद टाकीं सोडूनियां । न धरिंसी माया जगी माझी ॥ ३ ॥
बोळिला तो बोल करावा साचार । तरि लोक बरे झणतील ॥ ४ ॥
करावा संसार लोक लाजे भेणे । वचनासी उणे येऊं नेदी ॥ ५ ॥
हुमां आकां तैसैं नाहीं झणे तुका । होशील तूं सखा जीवळग ॥ ६ ॥

॥ १३९२ ॥

कासया लागला यासी चौघाचार । मुझींचा वेव्हार निवडिला ॥ १ ॥
रवाही बहुतांशी पालूनियां वरि । महत्तर करी आहे साझ्या ॥ २ ॥
तुझां बेगला लागें मापल्याच ठायीं । होतें करुनि तेंही माझे भाई ॥ ३ ॥
भांडण खेवटीं जालें एकवट । आतां कटकट करूं मये ॥ ४ ॥
ठेविला ठेवा तो आला माझ्या हाता । आतां नाहीं सखा तुज देवा ॥ ५ ॥
तुका झणे वांयांविण खटपटा । राहिलों मी वांटा घेऊनियां ॥ ६ ॥

॥ १३९३ ॥

मेसैं काय उणे जालें तुज देवा । भावेंविण सेवा येमी माझी ॥ १ ॥
काय मज खाया नळगे मुशारा । पाहावें हाताग निवारुनि ॥ २ ॥
करिलों पाखाडें जोडूनि अक्षरें । नव्हे ज्ञान खरें भक्तिरस ॥ ३ ॥
गुणबाद तुझे न बोळवे धाणी । आणिका छळणी बाद सांगें ॥ ४ ॥
दरी आतां मज राखें तुझे पायीं । देखतील कांहीं प्रेमरस ॥ ५ ॥
तुका झणे तुज हांसतील लोक । निष्काम सेवक झणोनियां ॥ ६ ॥

॥ १३९४ ॥

करुनि पालव असुदीन करें । मग काय बरें दिसे लोकीं ॥ १ ॥
काय तें विचारा ठायींचें आपणा । जो हा नारायणा अवकाश ॥ २ ॥
अंतर पायांसी तोंवरी या गेष्टी । पडिलिया मिठी हालें नेदी ॥ ३ ॥
बसलेया तरी होईल बुझावणी । तांतडी करुनि साधावें हें ॥ ४ ॥
सारकिलिया आधीं कारणसी ठाम । येथें करूं भाव दृढ आतां ॥ ५ ॥
तुका झणे तुझे ठावकें बोभाट । मग खटपट चुकली ते ॥ ६ ॥

॥ १३९५ ॥

॥ १३९६ ॥

परी तुझ नाही आगचे उपकार । नामरूपा धार केलिवाचे ॥ १ ॥
 लमूळी संसार केला देशधडी । सांडिली आवडी ममतेची ॥ २ ॥
 लोभ दंभ काम क्रोध अहंकार । यांसी नाही धार ऐसें केलें ॥ ३ ॥
 भुत्तिका पाषाण तैसें केलें धन । आपले ते कोण पर नेणों ॥ ४ ॥
 तुका झणे जालों देहासी उदार । आणीक विचार काय तेथें ॥ ५ ॥

॥ १३९६ ॥

कोण पर्वकाळ पहासील तीथ । होवें माझें चित्त कासावीस ॥ १ ॥
 पाठवीं भातुकें प्रेमें झडकरी । नको राखों उरी पांडुरंगा ॥ २ ॥
 न धरावा कोण मजपरी कांहीं । अबंगुणी अन्यायी झणोनियां ॥ ३ ॥
 काय वडवीसी नेणतियां पोरां । जाणतियां थोरां याचिपरी ॥ ४ ॥
 काय उभी कर ठेवूनियां कटीं । बुझावी धाकुटी लडिवालें ॥ ५ ॥
 तुका झणे आतां पदरासी पिळा । घालीन निराळा नष्टे मग ॥ ६ ॥

॥ १३९७ ॥

कैसा कृपाळू हें न कळसी देवा । न बोलसी सेवा घेसी माझी ॥ १ ॥
 काय ऐसें बळ आहे तुजपारीं । पाहों हा रिचसी कोणा आड ॥ २ ॥
 पाडियेला ठार्यां तुझ्या थारा मारा । अबघा दातारा लपसी तो ॥ ३ ॥
 आतां तुझां आझां उगी तोंचि बरें । काय हीं उत्तरे वाढवूनि ॥ ४ ॥
 तुका झणे मज साझ जाले संत । झणऊनि सात फावली हे ॥ ५ ॥

॥ १३९८ ॥

दोष करुनि आझी पतित सिद्ध जालों । पावन मार्गों आलों प्रीद तुझें ॥ १ ॥
 आतां पतिता तारावें कीं प्रीद हें सोडावें । यांत जें पुरवें तेंचि सांगा ॥ २ ॥
 उद्धार तुमच्यान नष्टे हो श्रीहरि । सोडा झडकरी प्रीद आतां ॥ ३ ॥
 प्रीद घेउनी हिंघों दारोदारी । सांगूं तुझी हरे कीर्ति जगा ॥ ४ ॥
 हारविलें प्रीद हें सोडिलें । पतितें जिकिलें आझीं देवा ॥ ५ ॥
 आझीं उठलों दैन्यवरि । विचारा श्रीहरी तुझी आतां ॥ ६ ॥

॥ १३९९ ॥

आझीं पतित आतां कांय घेईक तुझा हात । देणें मीं अर्कच विना

पा ॥१॥ तुज क्षरण आलियाचें काय होंचि फळ । विचारा दयाळ कृपा-
निधी ॥२॥ तुजें पावनपण न चलेआझांसीं । ऐसें हृषीकेशी कळों आलें ॥३॥
आझी दुःख पावों जन्ममरण व्यथा । काय तुझ्या हाता येत असे ॥४॥
तुका झणे तुझी खादली हो रडी । आझी धरली सेंडी नाम तुजें ॥५॥

॥ १४०० ॥

आतां सांडूं तरी हातीं न पद्रीं । सर्ती सहोद्रीं मोकळिळें ॥ १ ॥
जनाधारामध्ये उठाला पातेरा । जालों मिलाजिग झणऊनि ॥ २ ॥
कोणाच्या दारा जावेनासें जालें । म्हांथ विटंबिळें आपणासी ॥ ३ ॥
कोण जाला मग्न बुद्धीसी संचार । नाहीं कोठें थार ऐसें जालें ॥ ४ ॥
तुका झणे तुज भक्त जाले फार । झणोनिथां थार नाहीं येथें ॥ ५ ॥

॥ १४०१ ॥

आतां तुझ भाव कळों आला देवा । ठकूनियां सेवा घेसी माझी ॥ १ ॥
टाकूनि सांकडें आपुलिये साधां । घातला या संतावरी भार ॥ २ ॥
स्तुती करवूनी पिढिला हांगोरा । तें कोण दातारा साच करी ॥ ३ ॥
आठीचें धाणी मी पोटीचें कुडें । नका मजपुढें ठकाठकी ॥ ४ ॥
तुका झणे नाहीं आलें अनुभवा । आधीच मी देवा कैसें ताजों ॥ ५ ॥

॥ १४०२ ॥

आझी पतितांतीं घालावे सांकडें । तुझां लागे कोडें उगवणें ॥ १ ॥
आचरतां दोष न धरूं सांभाळ । निवाड उकळ तुझां हातीं ॥ २ ॥
न घेतां कवडी कगवा कुडावा । पाचारितां देवा नामासाठीं ॥ ३ ॥
दयासिंधु नाम पतितपावन । हें आझां घचन सांपडलें ॥ ४ ॥
तुका झणे करूं अन्यायाक्या कोटी । कृपावंश पोटीं तूंघि देवा ॥ ५ ॥

॥ १४०३ ॥

तेरा दिवस जाले निश्चक्र करितां । न पवसी अनंता माथ बापा ॥१॥
धापाणांची खोळ घेवनि बैसलासी । काय हृषीकेशी जालें तुज ॥२॥
कृपावरी भावनां जण की लागीत । हस्त की लागीत पांढरेंस ॥३॥

फार बिठाबाई धरिली तुझी वास । करीन जीवा नाश पांडुरंगा ॥४॥
तुका झणे आवां मांडिले निर्वाण । प्राण हा सांडीन चंद्रमामे ॥५॥

॥ १४०४ ॥

माही आले मोठ कळे देवां काळी । कोण पाहों बळी होषांमध्मे ॥१॥
आही तरी जालों जीवासी उदार । कैचा हा धीर तुजपाशी ॥२॥
बहु पाळविलें मागें आजिबरी । आतां पुढें हरी जाऊं नेदीं ॥३॥
मळती जो भेटी तामाची ओळखी । झणऊनि दुःखी बहु जालों ॥४॥
तुका झणे कांहीं राहों नेदीं बाकी । एकवेळा चुकी आही आतां ॥५॥

॥ १४०५ ॥

जे केळी आळी ते अवधी गेली वांयां । उरला पंदरिराया भ्रम माझा ॥१॥
काय समाधान केलें कोणे वेळे । कोणें माझे लळे पाळिवेळे ॥२॥
आभासही नाही स्वप्नीं दुखिता । प्रत्यक्ष बोलतां कंझा तो ॥३॥
आतां पुढें लाज वाटे पांडुरंगा । भक्त ऐसे जगामाजी जाले ॥४॥
तुका झणे आतां नाही भ्रमचा । भोळ्यांसी ऐसा वाटवोसि ॥५॥

॥ १४०६ ॥

काय विनवाचें कोण तो निवाड । केलें माझ्या कोड वचनाचें ॥१॥
अहो कृपानिधि गुणांच्या निधाना । माझ्या अनुमानां नयेचि हें ॥२॥
बहुत करुणा केलेंसे माघण । एकही वचन नाही आलें ॥३॥
माझी कांहीं सेवा होईल पावली । निश्चिती मानिली होती ऐसी ॥४॥
तुका झणे माझी घरली ते आटी । अभय कर कटीं न देखेंचि ॥५॥

॥ १४०७ ॥

तुझां आद्यां तुटी होईल यावरी । ऐसें मज हरी दिसवसे ॥ १ ॥
वचनाचा कांहीं न देखों आधार । करावा हा धीर कोठवरी ॥ २ ॥
सारिलें संचित होतें मांडी कांहीं । पुढें ऋण तेंही नेदी कोणी ॥ ३ ॥
जावेंचि नेलगे कोणचिया घरा । उहाळा पातेरा तुझ्या संगे ॥ ४ ॥

॥ १४०८ ॥

11 2804 13

विनिर्दिष्ट चतुष्टयं तुज विभ्रमरा । परियेसी दातारा पांडुरंगा ॥ १ ॥
 तुझे दास ऐसे जर्गा वाखाणिलें । आतां नन्दे भळें मोकलियां ॥ २ ॥
 माझे गुणदोष कोण जाणें मात । पावनपतिच नाम तुझें ॥ ३ ॥
 लोभ-मोह माया आद्यां बांधवितां । तरी हा अनंता बोल कोणा ॥ ४ ॥
 दुःख झणें मी तों पतितनि स्तरा । परि आळों दातारा हरण तुज ॥ ५ ॥

॥ ५४०२ ॥

न बोलवै परी पढ़िका प्रसंग । हाकलिते जग तुझ्या नामें ॥ १ ॥
 लटिकेंचि सोंग मांझिला पसारा । भिकागी तूं खरा कळो आलें ॥ २ ॥
 निरुजिगी आह्मी करोनियां धीर । राहिलों आभार धरुनियां ॥ ३ ॥
 कैसा नेणों आतां कभिसी होवट । केळी कटकट त्याची पुढें ॥ ४ ॥
 तुका झणे काहीं न बोलसी देवा । उचित हे सेवा घेसी माझी ॥ ५ ॥

|| ४१० ||

भुक्तिया आहो करितसा दंड । हाकासी कां संद पांरुंगा ॥ १ ॥
 पाळविलीं एके विद्विसिद्धीवरी । वैसा मी भिकारी नव्हे देवा ॥ २ ॥
 कां मी येथे मुंतों मांडुनि पसारा । मगुता दासरा वंभासाटीं ॥ ३ ॥
 केळे म्यां जतन आपुलें वचन । ठायींचें धरून होतों पोटी ॥ ४ ॥
 मूका हाणे ताळा पातळ आवासी । ठावें होवें सेकीं आडविसी ॥ ५ ॥

61 2822 10

हरि कां मार्गे दांयां कीर्ती दादविली । जनांत आपुली जिदावळी ॥ १ ॥
साव करितां आतां फिरसी भाषारा । हाथींचें हातारा नेणवेचि ॥ २ ॥
संतांसी श्रीमुख कैसें दाखविली । पुढें मात त्यांसी सांगई न ॥ ३ ॥
पैईन बांगोर सुखिया नामाचा । नश्वे अनाथांचा नाथ ऐसा ॥ ४ ॥
तुका ज्ञाने आधीं राहिलों मरेनि । तं कां होसी वनीनिमित्ताचा ॥ ५ ॥

11 2812 1

लल्ले माझा तुज नव्हे रे आठव । काय काळ जीव ठेवूं आतां ॥ १ ॥

कृतितपावन राहिलों या आत्मा । आहकोनि ठसा कीर्ती तुझी ॥ १ ॥

आतां कोण करी माझा अर्पणकार । कळलें निष्ठुर जालासी तूं ॥ ४ ॥

तुका झणे माझी मोडिली निरास । करितों जीवा नास तुजसाठीं ॥ ९ ॥

॥ १४१३ ॥

आय परसें काय आणिल्ल कांटाळा । बोला एक वेळा ऐसें तरी ॥ १ ॥

कां हो तुझीं केली निष्ठुरता देवा । मानेना हे सेवां करितों ते ॥ २ ॥

अग्यवंत त्यांसी सांगितल्या गोष्टी । तें नाही अट्टी आमचिया ॥ ३ ॥

तुज ऐसा स्वामी असोनि मस्तकीं । होतसे या चुकी संचिताची ॥ ४ ॥

तुका झणे तुझापासुनि अंतर । न पडे नाही स्थिर बुद्धि माझी ॥ ५ ॥

॥ १४१४ ॥

परिस काय धातु 'सोनें न करितु । फेडितो निभ्रांतु छोहपांगु ॥ १ ॥

काय त्याहुनि जालासी बापुणें । फेडितां सांकडें माझें एक ॥ २ ॥

कल्पतरु कोड पुरवितो शेकडा । चिंतामणि खडा चिंतिलें तें ॥ ३ ॥

चंदनाच्या वासे वसतां चंदन । होती काष्ठ आन वृक्षयाती ॥ ४ ॥

काय त्याचें छणे जालें त्यासी देतां । बिचारी अनंता तुका झणे ॥ ५ ॥

॥ १४१५ ॥

जांबलोळि कांहीं लावियेलें पिसें । काय सांगों ऐसें तुजपासीं ॥ १ ॥

गोंड काळे केलें फिरविलें मज । नाहीं धरिली लाज पांढुरंगा ॥ २ ॥

काय तुजपाशीं सांगों हें गान्धारणें । मग काय जिणें तुझें माझें ॥ ३ ॥

कोणासाठीं आतां करावा संसार । केली वारावार आपणचि ॥ ४ ॥

तुका झणे आझी मोडिली धरचार । धरियेला धीर तुझ्या पायीं ॥ ५ ॥

॥ १४१६ ॥

तुझा दण्डांनीं जालों उतराई । त्याचें वर्म काई तें मी नेणें ॥ १ ॥

पार्ती धरोनिया दावी मज वाट । पुढें कोण नीट तेंचि देवा ॥ २ ॥

दिवभक्षपण करावें जतन । दोन्ही पक्षीं जाण तूचि बळी ॥ ३ ॥

* 'सोनें न करितु' बाबडल 'परिस काय धातु' असें पुनः कडों प्रवीण

अभिमानें तुज लागली वे लाज । शरणागतां काज करावया ॥ ४ ॥
तुका झणे बहु नेणता मी फार । झणऊनि विचार जाणविला ॥ ५ ॥

॥ १४१७ ॥

निष्ठुर मी जालों अतिवादागुणें । हें कां नारायणें नेणजेळ ॥ १ ॥
सांडियेली तुझी गोत परिसेाय । फोडविली झोय कर्मा हातीं ॥ २ ॥
सांपबुनि संदी केळी जीवेंसाटीं । व्यावशासी तुटी कारण हें ॥ ३ ॥
तुका झणे तुज काय झणों उणें । नाहीं अभिमानें चाढ देवा ॥ ४ ॥

॥ १४१८ ॥

करितां विचार सांपडलें वर्म । समूळ निश्रम परिहाराचें ॥ १ ॥
मज घेऊनियां आपणांसी घावें । साटीं जीवें जीवें नारायणा ॥ २ ॥
उरी नाहीं मग पडदा कां आला । स्वमुखेंचि भला करितां वाद ॥ ३ ॥
तुका झणे माझे स्वें देणें घेणें । तुझी साक्षी जाणें अंतरीचें ॥ ४ ॥

॥ १४१९ ॥

साही तरी आतां कैचा अनुभव । जालासी तूं देव घरयेणां ॥ १ ॥
जेथें तेथें देखें लांचाचा पर्वत । ध्यावें तरि चित्त समाधान ॥ २ ॥
आधीं वगी हात या नावें उदार । उसण्याचे उपकार फिटफिट ॥ ३ ॥
तुका झणे जैसी तैसी करूं सेवा । सामर्थ्यानें देवा पायांपाशीं ॥ ४ ॥

॥ १४२० ॥

आक्षी झणों कोणी नाहीं तुज आढ । दिसतोसी भ्याड पांडुरंगा ॥ १ ॥
हा गें माझ्या भोगें केलासी परता । विश्वभरीं सत्ता नाहीं ऐसी ॥ २ ॥
आक्षी तुज असों देऊनि आधार । नामें बारंवार उचारितों ॥ ३ ॥
तुका झणे मज धरियेलें थळें । पंचभूतीं खळें करुनियां ॥ ४ ॥

॥ १४२१ ॥

उपजण्या काळें शुभ कां शकुन । आतां आवरोन राहिलेति ॥ १ ॥
नाहीं मागितली वचनाची जाडो । निष्काम रोकडी बरिवरि ॥ २ ॥

॥ १४२२ ॥

अस्वाविज काय उगीच लांबणी । कारियाची वाणी येर भूस ॥ १ ॥
तुका झणे ऐसी कोणा आळवणी । न विचारा मनी पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ १४२२ ॥

तुझा बाळांसर्वे न पडावी गांठी । आलेति जगजेठी कळो आतां ॥ १ ॥
किती झणों आतां वाईटा वाईट । शिवों नये धीट आल्यावरी ॥ २ ॥
बोडिल्याचि आतां हेचि परचित । भीड भार धीट बुडवीळ ॥ ३ ॥
तुका झणे माझी रोकडी प्रचिती । झांकणे तें किती कोठें वेदा ॥ ४ ॥

॥ १४२३ ॥

काय तुज मागें नाही जाणवलें । मागें नाही केलें हित कांहीं ॥ १ ॥
जेणे झांकुनियां होसी असोलणा । तेव्हां नागायणा आतां कैसा ॥ २ ॥
ज कळे उचित न सांगतां स्पष्ट । ऐसा क्रियानष्ट काय जाणे ॥ ३ ॥
तुका झणे माझा घात तुझां ठावा । तरि कां आधीं देवा वारूं नये ॥ ४ ॥

॥ १४२४ ॥

कामक्रोध माझे लाविवेले पाठी । बहुत हिंपुटी जाळों देवा ॥ १ ॥
आवरितां तुझे तुज नावरसी । थोर वाटे चिचीं आश्रय हें ॥ २ ॥
तुझिया विलोदे आझां प्राणसाटी । भयभीत पोटी सदा दुःखी ॥ ३ ॥
तुका झणे माझ्या कपाळाचा गुण । तुला हांसे कोण समर्थोसी ॥ ४ ॥

॥ १४२५ ॥

बेचाभिसाधन करूं भूषपान । काय तीर्थटन करूं सांग ॥ १ ॥
सांग कोणे देहीं आहे तुझें गांव । घेऊनियां घांव येऊं तेवें ॥ २ ॥
सांग कांहीं वृत्त कोण करूं प्रस । जेणें कृपावंत दोसील तूं ॥ ३ ॥
वाटवें शेषटीं आळाची निष्ठुर । न देसी उत्तर तुका झणे ॥ ४ ॥

॥ १४२६ ॥

उपजों मगें हे तों आमची मिरासी । हें तूं निवारिशी तरी बोर ॥ १ ॥
ज्या राही करी खरा खोटा वाद । आझी जाळों निच लंडोपणें ॥ २ ॥
अभयतां आहे करणें समान । तुझां ऐसा झणे भीही देवा ॥ ३ ॥
ज्या झणे माझी माणसले करी । जगाचा भयनेलियां जगां ॥ ४ ॥

॥ १४२७ ॥

तुझे नाम मुखीं स्यासी विपत्ति । आश्रये हूं चित्तीं बाटतसे ॥ १ ॥
काय जाणों देवा होसील निजडा । नेणों जी विठ्ठला मायवत्ता ॥ २ ॥
भक्तबंधनाचे तुटतील फांसे । तें कां येथे असे अव्हेरिळें ॥ ३ ॥
तुका झणे माझे दचकलें मन । वाटे पांयांविण भ्रम केला ॥ ४ ॥

॥ १४२८ ॥

जाही बळकट जालों किरावनी । तुमच्या वचनीं तुझां गोळी ॥ १ ॥
जालें तेव्हां जालें मारील तें मागें । आतां बर्मलागें ठावीं जालीं ॥ २ ॥
तोडावया अवघ्या चेष्टांचा संबध । शुद्धापाशीं शुद्ध मुद्ध व्हावें ॥ ३ ॥
तुका झणे आज्ञां आत्मत्वाचो सोय । आपणचि होय तेसाचि मू ॥ ४ ॥

॥ १४२९ ॥

धर अक्षर हे तुमचे विभाग । कासयानें जग दूरी धरा ॥ १ ॥
वेसें आही नेणों पालटोच कांही । त्यागित्याची नाहीं मागें वाढ ॥ २ ॥
प्रतिपादिता तूं समविषमाचा । प्रसाद तो याचा पापपुण्य ॥ ३ ॥
तुका झणे तुझां नाना अवगणीं । लागे संपादणी छटिक्याची ॥ ४ ॥

॥ १४३० ॥

निर्गुणाचे घ्यावें गुणासी दर्शन । एकाएकीं भिन्न भेद पडे ॥ १ ॥
तुझां आज्ञां आतां न पडे यावरी । आहों तेंचि बरी जेथें तेथें ॥ २ ॥
आपणापासुनी नसावें अंतर । वेचिले उत्तर झणवनी ॥ ३ ॥
तुका झणे मंगा जाली कठिणता । आमच्या अनंता तुझां पेसी ॥ ४ ॥

॥ १४३१ ॥

शेषकासी आज्ञा निरोपासी काम । स्वामीचे ते धर्म स्वामी लागे ॥ १ ॥
जनाचिये मुखीं रहावें बैसोन । आकर्षावे गुण पायांपाशीं ॥ २ ॥
भेटीचे हांतडी करितसें लाहो । ओढाळावा देहो ऐसें वाटे ॥ ३ ॥
तुका झणे माझे करावें कारण । आपुलें जतन ब्रीद करा ॥ ४ ॥

॥ १४३२ ॥

जाही भाविलें हे काय जाणों खोटी । आह्कोनि प्रौढी बिनबिळें ॥ १ ॥
जी हेथे जेथे लगेनी भावनां । जगाचि जीवित्ता अचिक सोलें ॥ २ ॥

न कळेचि आधीं करितां विचार । न धरितां धीर आहाचता ॥ ३ ॥
तुका झणे आतां वचने वचन । वाढेल तीक्ष्ण बुद्धि जाली ॥ ४ ॥

॥ १४३३ ॥

नये ऐसें बोलों कठिण उत्तरें । सलग्नी लेंकुरें केली पुढें ॥ १ ॥
अपराध कीजे घडला हो क्षमा । सिकवा उत्तमा आमुचिया ॥ २ ॥
धरूं धावें आगी पोळेल तें नेणे । ओढिलिया होणें मात वाळा ॥ ३ ॥
तुका झणे भार ज्याचा जार त्यासी । प्रवीण येविशीं असा तुझी ॥ ४ ॥

॥ १४३४ ॥

पापी झणों तारे आठवितों पाय । दोष बळी काय त्याहूनि ॥ १ ॥
पेशा विचाराची घालुनि कोंडणीं । काय चक्रपाणी निजलेती ॥ २ ॥
एक वेळ जेणें पुत्राच्या उद्देशें । घेतल्याचें कैसें नेले दुःख ॥ ३ ॥
तुका झणे जहो वैकुंठनायका । धितां कां सेवका तुमधिया ॥ ४ ॥

॥ १४३५ ॥

कवगांहीं भाडों कोण माझे साहे । कोण मज आहे तुजविण ॥ १ ॥
धरिलें उदास दुरदुर्गंतरे । सांझी एकसरें केली माझी ॥ २ ॥
आइकोन माझे नाइकसी बोल । देखोनियां खोळ कुंथी घेसी ॥ ३ ॥
तुका झणे एके गांवींशी वसती । झणऊनि खंती वाटे देवा ॥ ४ ॥

॥ १४३६ ॥

हरले ते मागें आपुडिया सत्ता । कमाई अनंता करूनियां ॥ १ ॥
वसणें फेडितां धर्म तेथें कोण । ते तुज अदन्य तुझी त्यांसी ॥ २ ॥
मज पेसा कोण सांगा वायां गेला । तो तुझी तारिला पांडुरंगा ॥ ३ ॥
तुका झणे नामास्तारिखी करणी । न देखें हें मनीं समजावें ॥ ४ ॥

॥ १४३७ ॥

तुज आणें तान्हें नाहीं पांडुरंगा । कां जी मज सांगा उपेक्षिलें ॥ १ ॥
तुज ठावें होतें पालकी मी खरा । आधींच कां थारा दिला पायीं ॥ २ ॥
अंक तो पडिला हरिचा मी दास । भेद पंगतीस करूं नये ॥ ३ ॥

॥ १४३८ ॥

बिनविठो तरी आणितोसि पदी । याचकानें थोरी दातवाची ॥ १ ॥
आमुचेही कांहीं असों या उपकार । एकल्याने थोर कैचे तुझी ॥ २ ॥
नेषाचीजी कांहीं बहु साल सेवा । गौरव तें देवा यज्ञ कीजे ॥ ३ ॥
तुका झणे नाही आमुची मिरासी । असावेसी घेसी दुर्बळेंचि ॥ ४ ॥

॥ १४३९ ॥

सेवकें करावें सांगितलें काम । सिक्याथा तो धर्म स्वामी राखे ॥ १ ॥
काय देवा नेणों आलें गांढेपण । तुझी शक्तिहीन जाले दिसां ॥ २ ॥
विष्णुदास आझी निर्भर ज्या बळें । तें दिसे या काळें अब्हेरिलें ॥ ३ ॥
तुका झणे मूळ पाठवा लौकरी । किंवा करूं हरी काय सांगा ॥ ४ ॥

॥ १४४० ॥

करावा उद्धार हें तुझां उचित । आझी केली नीत कळली ते ॥ १ ॥
प्राबवील हाक धांवा झणऊन । करावें जतन उपायें तेणें ॥ २ ॥
बुद्धितासी नोल ठेवयासी ठाव । ऐसा आझी भाव जाणतसों ॥ ३ ॥
तुका झणे माझे कायावाचामन । दुसरें तें ध्यान करित नाही ॥ ४ ॥

॥ १४४१ ॥

आतां नको धुको आपुल्या उचिता । उदास या कांता रखुमाईच्या ॥ १ ॥
आचरावे दोष हें आझां विहित । तारावे पतित तुमचें तें ॥ २ ॥
आझी तों आपुलें केलेस जतन । बडो तुझांकून पडेल तें ॥ ३ ॥
तुका झणे विठो चतुराच्या राया । ओहे तें कासया मोढों देसी ॥ ४ ॥

॥ १४४२ ॥

आदि वर्तमान जाणसी भविष्य । मारों पुढें नीस संचिताया ॥ १ ॥
आतां काय देऊं पायांपें परिहार । जाणां तो विचार करा देवा ॥ २ ॥
आपुलें ते येथें काय चाले केलें । जोबावे ते भले हात पुढें ॥ ३ ॥
तुका झणे फिके बोल माझे बारा । कराल दातारा होईल तें ॥ ४ ॥

॥ १४४३ ॥

स्वप्नचिं हें धन हासीं ना पदरीं । मलयकां हरि होऊं नये ॥ १ ॥
 आजुनि कां करा आळवाचाळवी । सावकाशें पावी सत्य भेटी ॥ २ ॥
 कोळोनियां फेडा जीवांचि काजळी । पाहेन कोमळीं चरणांबुजें ॥ ३ ॥
 मुका झणे माझ्या जीवींचिया जीवा । सारुनियां ठेवा पडदा आतां ॥ ४ ॥

॥ १४४४ ॥

आपुस्का आपण वगवा लिगाड । काय माझे जड करुन घ्याल ॥ १ ॥
 चढारासीं काय चढाराचें काम । बाढवुंचि भ्रम नये देवा ॥ २ ॥
 करा आतां मजसाठीं वाढ फोट । ठाव नाही तंद जाळें लोकीं ॥ ३ ॥
 मुका झणे बाकी झडळियावरी । न पडें व्यवहारी संचिताचे ॥ ४ ॥

॥ १४४५ ॥

पुढिकांचे सोयी माझ्या मना चाली । मताची आणिकी नाहीं चुकी ॥ १ ॥
 फेलासी तो उभा आजिवरी संती । बरविलें हातीं कट देवा ॥ २ ॥
 आदे तेंपी मागों नाहीं खोटो चाला । नये येऊं आळा लेकराशीं ॥ ३ ॥
 मुका झणे माझा साक्षीचा व्यवहार । कृपण जी थोर परी मुद्दी ॥ ४ ॥

॥ १४४६ ॥

काबा बाबा मनें श्रीमुखाची वास । आणीक उदास विचारासी ॥ १ ॥
 काय आतां मोक्ष करावा जी देवा । तुमचिया गोवा दर्शनासी ॥ २ ॥
 फेळिया नेमासी वधें ठावें व्हावें । नेमलें तें भावें पालडेना ॥ ३ ॥
 मुका झणे ओं ओं कराळ वझीर । तों तों मज फार रडवीळ ॥ ४ ॥

॥ १४४७ ॥

आतां अवश्यक करणें समाधान । पाहिलें निर्वाण न पाहिजे ॥ १ ॥
 केळें तरी आतां सुशोध्य करावें । विश्वें बरवें संघांमधीं ॥ २ ॥
 नाहीं भक्तरात्रीं ठेविळा वद्दार । नामाचा आकार त्यांचियानें ॥ ३ ॥
 मुका झणे माझ्या पडिलांचें ठेवणें । गोप्य नारायणें न करावें ॥ ४ ॥

॥ १४४८ ॥

मजगतीं जे करा संघारणी । मजगतीं जे करा संघारणी ॥ १ ॥

दुसप्यानें येथें नाहीं जालों येव । तरी मी निवांत वाट पाहें ॥ २ ॥
 नाटियाचें खरें खरियाचें खोटें । मानलें गोमटें तुझांसी तें ॥ ३ ॥
 तुझां हाथे तुझांसचें करितां वाद । होईजे तें निघ जनीं येवा ॥ ४ ॥

|| ॐ नमः ||

माइकिडी कीर्ति संतांया वदनी । तरि हें ठाकोनि आळों स्वळ ॥१॥
 मागिला पुढिला करावें सारिखें । पाळटों पारिखें नये देवा ॥२॥
 माझांसी निश्वास नामाचा आधार । तुटतां हे यार करी नाहीं ॥३॥
 तुझा झणे येथें नसावेंचि दुजें । विनंती पंदरिराजें परिसानी हे ॥४॥

॥ १५५० ॥

कैनें भांडवल करार हातीं भाव । कळवळ्यानें भाव दावीतसें ॥ १ ॥
 आतां माझ अंत नको सर्वजाणा । पाहों नारायणा निवडुनि ॥ २ ॥
 संतानें छच्छिष्ट मागिले पंगती । करारें संगती लागे ऐसें ॥ ३ ॥
 तुका छगे आलों दावुनि विश्वास । संभित तें नास पावे ऐसें ॥ ४ ॥

|| ४४३ ||

न कहावा तो बरा मुर्कौष संबंध । विधासिका बध बोधिकासे ॥ १ ॥
 आतां माझे हित काय तें विचारा । सत्यत्वे दावारा पांडुरंगा ॥ २ ॥
 नवही भाव परी झणवितों दास । नका देऊं यास कसे येऊं ॥ ३ ॥
 तुका झणे का हो उद्धरितां दीन । मानीतसां स्त्रीण मायबापा ॥ ४ ॥

11 ५४५३ H

॥ १ ॥
 ॥ २ ॥
 ॥ ३ ॥
 ॥ ४ ॥

11 1243 U

पुष्पासादीं आशां आपुला विसर । करितां अग्नेर कैसैं विसे ॥ १ ॥
विषाराजी आतां ठायीं नैं हे देवा । आशां नये हेवा वाढविता ॥ २ ॥

आलों टाकोनियां सुखाची वसती । पुढें माझ्या युक्ति खुंदलिया ॥ १ ॥

तुका झणे जाला सकळ वृत्तांत । केला प्रणिपात झणऊनि ॥ ४ ॥

॥ १४५४ ॥

जेथें माझी दृष्टि राहिली वैसेन । तेथेंचि हें मन गुंडाळतें ॥ १ ॥

टाळावी ते पीडा आपुल्यापासून । दिठावळें अन्न ओकवितें ॥ २ ॥

बुद्धांसी कां कोठें कोणेही विशीचें । नवळाव याचें वाटतसे ॥ ३ ॥

तुका झणे केवीं चमारा जी कर । कीर्तें मुखें धोर गर्जईन ॥ ४ ॥

॥ १४५५ ॥

तव्हे मी आहाच आहेचें बाधलें । जें हें टोंकविलें नारायणा ॥ १ ॥

जंतर तों तुझां बरे कळों येतें । वेव्हार उचितें पाळवीजे ॥ २ ॥

मनें कल्पीलें आवरितां पाप । संकल्पीं विकल्प गाचि नांवें ॥ ३ ॥

तुका झणे आह्मां न सोसें अळअळ । सिजल्यावरी जाळ कढ खेडा ॥ ४ ॥

॥ १४५६ ॥

तुझिया विनोदें आह्मांसी मरण । सोशियेला सीण बहु फेरे ॥ १ ॥

आतां आपणचि वेली तें करीन । नाम हें घरीन तुझें कंठीं ॥ २ ॥

वियोगेंचि आलों चसंतीत वनें । संकल्प हे मनें जाहोनियां ॥ ३ ॥

तुका झणे वरम सांपडलें सोपें । गोवियेलों पापें पुण्यें होतों ॥ ४ ॥

॥ १४५७ ॥

धरुनियां मनीं बोलिलें संकल्प । होसी तरि घाप सिद्धी पाव ॥ १ ॥

चटकंठा हे आजी जाली माझे पोटी । मोकलिली गोष्टी दाळाटाळा ॥ २ ॥

माझा मज्ज असे ठाडका निर्धार । उपाधि उत्तर न साहे वें ॥ ३ ॥

तुका झणे जरी विली जाठवण । दरि अभिमान धरी याथा ॥ ४ ॥

॥ १४५८ ॥

येका जी देवा माझी विनवणी । मस्तक चरणीं ठेवीतसें ॥ १ ॥

काबिळ पातळों सांडूनियां शंका । सन्मुखचि एकाएकी पुढें ॥ २ ॥

आणविलें कोठें पावे पायांपाशीं । केली या जिवासी सांटी झूण ॥ ३ ॥

ज्या झणे मज्जे इशीं या चकार । करीं करकर झणऊनि ॥ ४ ॥

॥ १४५९ ॥

आतां गुण दोष काय विचारिसी । मी तों आहे रासी पातकांची ॥ १ ॥
पतितपावनासर्वे समागन । आपुलाला धर्म चालवीजे ॥ २ ॥
घनघाये भेटी लोखंड परिसा । तरी अनारिसा न पालटे ॥ ३ ॥
तुका झणे मागी कोण पुसे कुका । कस्तुरीच्या तुका समागमें ॥ ४ ॥

॥ १४६० ॥

सांडावी हे भीड अधमाचे चाले । मद्यपी बरके मलस्या छेंवें ॥ १ ॥
ऐसे तंव तुझी नाही जी विसत । कां हे अनुचित बदलेत ॥ २ ॥
फांटा आला त्यासी नाही बोढा धारा । वेरसाचि मारा हाटो गुण ॥ ३ ॥
तुका झणे नाही ज्याच्या बापा लाळा । तो वेले विटाळा संतां अंगी ॥ ४ ॥

॥ १४६१ ॥

करावा उद्धार किंवा ध्यावी दारी । एका बोळा स्थिरी राहें देवा ॥ १ ॥
निरसन माझा होईल संदेह । अवघेचि आहे मूळ पायीं ॥ २ ॥
राहिलों चिकटून कांहींचि न कळे । कोणा नेणों काळे उदय भाग्य ॥ ३ ॥
तुका झणे बहु उद्देगला जीव । भाकीतसें कीव देवराया ॥ ४ ॥

॥ १४६२ ॥

काशासाठीं आझी जाळिल्ला संसार । न करा विचार ऐसा देवा ॥ १ ॥
कैसे नेणों तुझां करवसें उदास । माझा प्रेमरस भंगावया ॥ २ ॥
समर्पूनी ठेलों देह हा सकळ । धरितां विटाळ न लजा माझा ॥ ३ ॥
तुका झणे अवघी मोकळूनि आस । फिरवों उदास कोणासाठीं ॥ ४ ॥

॥ १४६३ ॥

हाड मारोनियां बैसलों पंगती । उठवितां फजिती दातवाची ॥ १ ॥
काय तें उचित तुझां कां न कळे । कां हो झांका डोळे पांडुरंगा ॥ २ ॥
बेईन इच्छेचें मागोनि सकळ । नाही नव्हे काळ बोलायाचा ॥ ३ ॥
तुका झणे जालों माना अधिकारी । नाही लोक परी लाज देवा ॥ ४ ॥

॥ १४६४ ॥

काय तें सामर्थ्य न चले या कळे । काय जालीं कसें कळिहीन ॥ १ ॥

माझिथा संविठें आणिलासी इरी । आलें तुजवरी वरिष्ठ तें ॥ २ ॥
 काय गमाविळी सुदर्शन गदा । त्यां भेणें गोविंदा लाजतसां ॥ ३ ॥
 तुका झणे काय त्रिदाचे तें काम । सांडा परतें नाम दिनानाथा ॥ ४ ॥

॥ १४६५ ॥

कराथा कांटाळा नव्हे हें उचित । आधींच कां प्रीत छानियेली ॥ १ ॥
 जाणवसां तुझी रूपाचें लाचव । आपुलें तें जीव घेतें ऐसा ॥ २ ॥
 काय झणजनि आलेली आकारा । आझां उलगरा करावया ॥ ३ ॥
 तुका झणे भीड होवी आजिवरी । आतां देवा उरी कोण ठेवी ॥ ४ ॥

॥ १४६६ ॥

संवेह निरसे उरि कचिकर । किक्क्यासी आदर चवी नाही ॥ १ ॥
 आतां नको मज खोटवानें फटवूं । कोटें येऊं जाऊं वेळोवेळां ॥ २ ॥
 गेला उरि काय जीवाचें सांकडें । वांचजनि पुढें काय काज ॥ ३ ॥
 तुका झणे कसी निवडा जी बरें । केलीं तैसीं पारें आळीपायीं ॥ ४ ॥

॥ १४६७ ॥

काय जणें आलें तुज समर्थासी । ऐसा मजपाशीं कोण बोव ॥ १ ॥
 जो तूं माझा न करिशी अंगीकार । सांगेन वेव्हार संतांमधीं ॥ २ ॥
 तुजविषय रव आणिकांचे ठायीं । ऐसे कोण गवाही दावी मज ॥ ३ ॥
 तुका झणे काढ धकनी गुमान । सांग उगवून पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ १४६८ ॥

प्रीतिभंग माझा केला पांडुरंगा । भक्तिरस सांगा कां जी तुझी ॥ १ ॥
 झणजनि कांहीं न ठेवींषि उरी । आलों बर्मावरी एकायकीं ॥ २ ॥
 न देखोंचि कांहीं परती माचारी । उरली ते उरी नाहीं भुकीं ॥ ३ ॥
 तुका झणे आका अंतरासी खंड । तरी माझे तोंड खबळिलें ॥ ४ ॥

॥ १४६९ ॥

आहे तेंचि आझीं मागों तुजपार्शी । नव्हों तुज ऐसीं क्रियानटें ॥ १ ॥
 न झोलावीं वर्मे तोंच बरें दिसे । प्रकट तें कैसे गुण करूं ॥ २ ॥

॥ १४७० ॥

एक ऐसें एका दावयाचा मोळा । कां तुझा गोपाळा नाहीं देसा ॥ १ ॥
तुका झणे सोकां नाहीं कळों आलें । करावें जाणुळें जतन तों ॥ ४ ॥

॥ १४७० ॥

तुझा होईल देवा पडला विसर । भाहीं तें उत्तर "यस्त केळें ॥ १ ॥
मवितपावन व्रीधें मिरविली । याचा काय देखी झाडा सांग ॥ २ ॥
आहाच मी नव्हे अर्थाचें भुकेलें । भलत्या एका बोलें वारेन त्या ॥ ३ ॥
तुका झणे देह वेईन सांढणें । सहित अभिमानें ओवाळुनि ॥ ४ ॥

॥ १४७१ ॥

अव ऐसें कोण चढारिलें सांगा । व्रीधें पांडुरंगा बोळवतां ॥ १ ॥
हातींच्या कांकणां कासया आरसा । उरलों मी जैसा तैसा आहे ॥ २ ॥
मनवंतरी हरी रोग्याचिये वेधे । तें सो कांहीं येथें न देखिजे ॥ ३ ॥
तुका झणे नाहीं अनुभव अंगें । बचन वावगें कोण मानी ॥ ४ ॥

॥ १४७२ ॥

कळों नवे तोंचि पुकावितां बरें । मग पाटमोरें काय काज ॥ १ ॥
वरिलेती आतां या जी माझा काय । सांपडतां भाव ऐसा आहे ॥ २ ॥
होवासी अंतरे झाकिलिया डोळीं । तो भी हा न्याहाळीं धरुनी दष्टी ॥ ३ ॥
तुका झणे तुज रवीचीच सोडी । अहाच बराडी तो मी नव्हे ॥ ४ ॥

॥ १४७३ ॥

आमुचिबा भावें तुज देवपण । तें कां विसरोन राहिलासी ॥ १ ॥
कर्मयोसी नाहीं उपकारस्मरण । दिव्या आठवण वांचोनिचां ॥ २ ॥
बळण वळण सेवकाच्या बळें । निर्गुणाच्या मुळें सांभाळावें ॥ ३ ॥
तुका झणे आतां आलों खंडावरी । प्रेम देणनि हरी वृक्षवायें ॥ ४ ॥

॥ १४७४ ॥

जे दोष पडले न फिडे करितां कांहीं । सरते तुझा पार्थी जाले तैधे ॥ १ ॥
माझा कां हो करूं मवे अंगीकार । जालेती निष्ठुर पांडुरंगा ॥ २ ॥

यातिहीन नवे ऐकौ तयां वेद । तयां दिलें पद वैकुंठीचें ॥ १ ॥

तुका झणे कां रे एकांचा आभार । घेसी मायां भार नाहोनिजां ॥ ४ ॥

॥ १४७५ ॥

झणऊनी दास नव्हे ऐसा जालों । अनुभवे बोलों स्वामीपुर्वे ॥ १ ॥

कां नाही वचन प्रतिउत्तराचें । मीच माझ्या वेचें अट्टाहासें ॥ २ ॥

कासयानें गोडी उपजावा विश्वास । प्रीती कांहीं रस वांचुनियां ॥ ३ ॥

तुका झणे अगा चतुरा शिरोमणी । विचारावें मनीं केशरिजा ॥ ४ ॥

॥ १४७६ ॥

नाहीं छलंचिलें कोणाचें वचन । मज कां नारायण दुरी जाला ॥ १ ॥

अशंकितें मनें करी आळवण । नाही समाधान निश्चितीचें ॥ २ ॥

वासांचा बिसर हें तों अनुचित । असे सर्व नीव पायांपाशीं ॥ ३ ॥

तुका झणे तुझा लाज येत नाही । आद्यां चिंताढोही बुडवितां ॥ ४ ॥

॥ १४७७ ॥

बिग जिणें त्याचा स्वामी हीन वर । मरण तें वर भलें मग ॥ १ ॥

आझका जी देवा ऐसी आहे नीत । काय तें उचित सांभाळाचें ॥ २ ॥

देशोदेशी वाक जयाच्या वृत्तों । त्याचे कुतरे परि भलें ॥ ३ ॥

तुका झणे हें कां सुचलें उत्तर । जाणोती अंतर ओळखावें ॥ ४ ॥

॥ १४७८ ॥

कवित से काय आणावें कुर्वळें । योरिवेचें काळें तोंड देवा ॥ १ ॥

देतां हाका कोणी नाहकती द्वारी । ओस कोणी घरी नाही ऐसें ॥ २ ॥

आलिया अतीता शब्द समाधान । करितां वचन काय वेचे ॥ ३ ॥

तुका झणे तुझा साजे हें श्रीहरी । आही निलाजिरी नव्हीं ऐसी ॥ ४ ॥

॥ १४७९ ॥

जगीं मान्य केले हा तुझा देकार । की कांहीं विचार आहे पुढें ॥ १ ॥

करिचों कवित्व जोडितों अक्षरें । येणें काय पुरें जालें माझे ॥ २ ॥

तोंवरि हे माझी न सरे करकर । जो नव्हे विचार तुझ्या मुखें ॥ ३ ॥

तुका झणे पद पंढुरिकाची पाव । की कांहीं वचन करिती नव्हीं ॥ ४ ॥

॥ १४८० ॥

कवतुक वणें । बोलों बोवड्या वचनें ॥ १ ॥ हें तों नसावें अंतरीं ।
आद्यां धगाथावें दुरी ॥ २ ॥ स्तुति तैसी निहा । माता समचि
गोविंदा ॥ ३ ॥ तुका झणे बोले । मज तुझी शिकविलें ॥ ४ ॥

॥ १४८१ ॥

आमळ्या कपाळें तुज ऐसी बुद्धि । धगावी ते शुद्धी योगा नये ॥ १ ॥
काय या राहिलें विनोदावांचून । आपुलिया भिज केले आद्यां ॥ २ ॥
डोटे मूर्तिमंत दावी पुण्यपाप । काशमी संकल्प वाहाविशी ॥ ३ ॥
तुका झणे आतां आवरावा वेडा । लटिकीच पीडा पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ १४८२ ॥

बहुत करुनि चाळवाचाळवी । किती तुझी गोवी करीतसां ॥ १ ॥
झगटपणें मी आलों येथवरी । चाड ते दुसरी न धरुनि ॥ २ ॥
गुजियाचा तंत्र तुझांसी कांटाळा । शहासी निगाळा एकाएकी ॥ ३ ॥
तुका झणे आतां यावरी गोविंदा । मजशीं विनोदा येऊं नये ॥ ४ ॥

॥ १४८३ ॥

पुढी बैसलेली निर्गुणाचे खोळे । आद्यां कां हे डोळे कान दिले ॥ १ ॥
नाइकवे तुझी अपकीर्ति देवा । अवेगिली सेवा न देखेव ॥ २ ॥
आपुले पोटीं तों राखियेल वाव । आद्यांसी कां भाव अल्प दिला ॥ ३ ॥
तुका झणे दुःखी ऐसें हें कळों द्या । पुढिलिया धंष्टा मन भेवे ॥ ४ ॥

॥ १४८४ ॥

वचिताचा माग होतो राखोनीयां । दिसती ते वायां कष्ट गेले ॥ १ ॥
वाचनाची कांहीं राहेंचि ना रुचि । खळा ऐसें वाधी कुणी जालें ॥ २ ॥
विश्वासानें माझे बुडविलें घर । करविला धीर येथवरी ॥ ३ ॥
तुका झणे शेकी थार नाही कुड । कैसें तुझी कोड पुरविलें ॥ ४ ॥

॥ १४८५ ॥

आकें कृपण तो जेवू काय घाली । आहारा ते घालीवरुनि कळे ॥ १ ॥
आहाराकें केले आहारां । आहारां केले आहारां ॥ २ ॥

तुझा मना काय

सेवेविण आही न लिपों हे काया । जाळा देवराया निर्धार हा ॥१॥

तुका झणे तुझी राखावया त्रीवें । येणें अनुवादे कारियासी ॥ ४ ॥

॥ १४८६ ॥

मुक्तीकरि आझां येणें काशासाटी । एवढी हे आटी सोसावया ॥ १ ॥

आणतसां परी नेणते जी देवा । भ्रमाचि बरवा राखावा तो ॥ २ ॥

मोडुनि झरलों अभेदाची मूस । तुझां कां आळस बोडवला ॥ ३ ॥

तुका झणे होई लवकरि उदार । लांबणीचें फार काम नाहीं ॥ ४ ॥

॥ १४८७ ॥

सुलभ कीर्तने दिलें ठसावूनि । करितां घरणी उरी कोण ॥ १ ॥

आतां न टळावें केलिया नेमासी । उदाराचा होसी दीन काय ॥ २ ॥

एका नेम कोठें दुसरा पालट । पावुर तो धीट झणसी त्यासी ॥ ३ ॥

तुका झणे किती बोलसील घणें । एकाच बधनें खंड करी ॥ ४ ॥

॥ १४८८ ॥

पाळिलों पोसिलों जन्म जन्मांतरां । वागविलों करी घरोनियां ॥ १ ॥

आतां काय माझा घडेल अव्हेर । मार्गे बहु वूर वागविलें ॥ २ ॥

मेथी वार अंगीं लागों अघाताचा । घेतला ठायींचा भार मायां ॥ ३ ॥

तुका झणे बोल करितों आवडी । अविट तेचि गोडी अंतरीची ॥ ४ ॥

॥ १४८९ ॥

वेऊनियां प्रेम मागितलें चित्त । आली फिटफिट तुझां आझां ॥ १ ॥

काझांन उदार तुझांसी झणावें । एक नेसी भावें एक देसी ॥ २ ॥

वेऊनियां थोडें नेसील हें फार । कुंठिती विचार अवघियांचा ॥ ३ ॥

तुका झणे आझां भांडवल चित्त । वेचनि बुझित पाडियेलें ॥ ४ ॥

॥ १४९० ॥

काय तुझी ऐसी वेंचते गांठोळी । माझी दाळाटाळी करीतसां ॥ १ ॥

चतुरांध्या राया अहो पांडुरंगा । ऐसें तरि सांगा निवडूनि ॥ २ ॥

कोण तुझां सुख असे या कबतुकें । भोगितां अनेकें दुःखें आही ॥ ३ ॥

तुका झणे काय आझांसी निर्गुण । आझां येथें कोण सोडसील ॥ ४ ॥

॥ १४९१ ॥

बौध्यअवतार माझिया अट्टा । मौन्य मुखे निष्ठा धगियेली ॥ १ ॥

लोकांचियेसाठीं शम वतुर्भुज । संतांमवें गुज बोलतसां ॥ २ ॥

आलें कलियुग माझिया संचिता । डोळां हाकलितां न पडेसी ॥ ३ ॥

न्यांव तुमैं काच केळें नारायणा । कां नये करुणा तुका झणे ॥ ४ ॥

॥ १४९२ ॥

तुजच पासाव जालोंसें निर्माण । असावें तें भिन्न कासयानें ॥ १ ॥

माहावा जी ठायीं करुनि विचार । न्यून कोठें फार असेचि ना ॥ २ ॥

डेविलिये ठायीं आह्मचें पाळण । करुनि जतन राहिलोंसें ॥ ३ ॥

तुका झणे आतां बोलतसें स्पष्ट । आलों क्रियानष्ट सुझायेसा ॥ ४ ॥

॥ १४९३ ॥

येसैं कां जालें तें मजही न कळे । कतिनाचे रळेपळे जर्मां ॥ १ ॥

कैसें तुझां देवा वाटतसे बरें । संतांचीं उत्तरें लाजविलीं ॥ २ ॥

आचिकां कंटक करिताती पीडा । हा तंव रोकडा अनुभव ॥ ३ ॥

तुका झणे नाम निर्वाणांचा बाण । याचा अभिमान नाही तुझां ॥ ४ ॥

॥ १४९४ ॥

सांगावें तें बरें असतें हें पोटी । दुःख देते खोटी बुद्धि मग ॥ १ ॥

आपला आपण करावा तेव्हार । जिकोनि अंतर मन गवाही ॥ २ ॥

नाहीं मागें येत बोलिलें वचन । पाजावा तो सीण बरा मग ॥ ३ ॥

तुका झणे बहु भ्यालों खटपटें । आतां देवा खोटें हावद पुरे ॥ ४ ॥

॥ १४९५ ॥

कां हो तुझी माझी बदविली वाणी । नेदा हे निवडुनि पांशुरंगा ॥ १ ॥

आणीक न्यां कोणां पुसावा विचार । समुळीं संसार दुराबिला ॥ २ ॥

स्वामिसेवा म्हणूण घेतली पदरीं । सांगितलें करीं करिण तें ॥ ३ ॥

तुका झणे नाहीं शिकविलें जेणें । तो याच्या वचनें चगा राहे ॥ ४ ॥

॥ १४९६ ॥

माझा तुझी देवा केला अंगिकाव । हें मज साचार कैसें कळे ॥ ५ ॥

कां हो कांहीं माझ्या तये अनुभवा । विचारितां देवा आहे तैसा ॥ ६ ॥

होकि काषा मज लाविसी आभार । शिरोरत्नभार दुःखाचा हा ॥१॥
तुका झणे नाही पालट अंतरी । तेथे दिसे हरी ठकाठकी ॥४॥

॥ १४९ ॥

केडे तरि आतां साचचि करवें । विचारिलें यावें कृपादान ॥१॥
संकल्पासी नाही बोलिले विकल्प । तुझां पुण्यपाप कळे देवा ॥२॥
उदार शक्ति संव तुमची भूमंडळी । ऐसी प्रीदावळी गर्जतसे ॥३॥
तुका झणे अहो रघुमादेवीवरा । उपरोध कां घरा साक्षा आतां ॥४॥

॥ १४९८ ॥

माझी मज जाती आवरली देवा । नव्हतां या गोवा इंद्रियांचा ॥१॥
कामया मी तुझा झणवितों दास । असतो उदास सवे भावें ॥२॥
अथाचिये भेणें धरियली कास । न पुरतां आस काय थोरी ॥३॥
तुका झणे आपआपुली जतन । कैचें धोरपण मग तुझां ॥४॥

॥ १४९९ ॥

निर्दयासी तुझी करितां दंडण । तुमचें गान्धाणें कोठें यावें ॥१॥
भाकितों करुणा ऐकती कान । उगलेंचि मौन्य धरिलें ऐसें ॥२॥
हीनपणें पाहें पाय भिडवोनि । मंजुळा वचनीं विनवीतसें ॥३॥
तुका झणे गांठी मनाची उकल । काय जी विद्वला पाहातसां ॥४॥

॥ १५०० ॥

असमुचें ठाउकें तुझां गर्भवास । यलिवंत दोष केले भोग ॥१॥
काय हा सांगावा नसतां नवळाव । मैदपणें भाव भुलवणेचा ॥२॥
एका पळवून एका पाठी लावा । कवतुक देवा पाहावया ॥३॥
तुका झणे ज्याणें असें चेतविले । त्याच्यानं उगले कैसें नव्हे ॥४॥

॥ १५०१ ॥

आ जी साक्षा विचारोनियां विभाग । न खंडे हा लाग आहाचपणे ॥१॥
किती नेणों तुझां साहने उदकट । आझीच आईत निवडलों ते ॥२॥
करितां कलह जिवांष्येसाठी । हे तुझां वोसटीं टाळ देवा ॥३॥
तुका झणे धीर कारण आपला । तुझां पो विद्वला माचारीस ॥४॥

॥ १५०२ ॥

आलिया अंतीता झणतमां पुढारें । आपुलें शोकडें सख्ख जाय ॥ १ ॥
काय त्याचा भाग घेऊनि मस्तकीं । हीनकर्मी लोकीं झणावया ॥ २ ॥
दारी हाका कैसें करवतें भोजन । कुचा तरि अन्न कैसें देतें ॥ ३ ॥
तुका झणे ध्वज उभारिला कर । ते शक्ति उदार काय जाली ॥ ४ ॥

॥ १५०३ ॥

येणें जाला तुमचे पोतडीचा झाडा । केलासी उघडा पांडुरंग ॥ १ ॥
भरूनियां घरीं राहिलों वाखती । आपुली निश्चिती आपल्यापें ॥ २ ॥
आतां काय उगी चरली ते सांगा । आणिलेति जगाचिये साक्षी ॥ ३ ॥
तुका झणे कोंठें पाहों जासी आतां । माझी जाली सचा तुझांदरी ॥ ४ ॥

॥ १५०४ ॥

नाही भ्यालों तरी पावलों या झया । तुझां आळवाया जवळिकें ॥ १ ॥
सत्तावळें आतां मागेन भोजन । केलें तें चिंतन आजिवरी ॥ २ ॥
नवनीतासाठीं खादला हा जीव । थोड्यासाठीं कीव कोण करी ॥ ३ ॥
तुका झणे ताक नलगे हें घाटे । पांडुरंगा सोडें घालवण ॥ ४ ॥

॥ १५०५ ॥

हरि तूं निष्ठुर निर्गुण । नाही माया बहु कठिन । नव्हे तें फ-
रिती आन । कवणें नाही केलें तें ॥ १ ॥ घेऊनि हरिअंदाधें वैभव ।
राज्य घोडे भाग्य सर्व । पुत्र पत्नी जीव । डोंबाघरीं बोपविलीं ॥ २ ॥
नळा दमयेतीचा शोग । विघडिला त्यांचा संग । ऐसें जाणे जग ।
पुराणेंही बोलती ॥ ३ ॥ राजा शिबी चक्रवर्ती । कुपाळु दयाळु
भूती । तुळविलें अंती । तुळें मास तयाचें ॥ ४ ॥ कर्ण भिडतां सम-
रंगणीं । बाणी व्यापिलेला रणीं । मागसी पाडोनी । तेथें दांत तयाचें ॥
॥ ५ ॥ बळी सर्वेश्वरें उदार । जेणें उभारिला कर । कऱ्हाण काहार । तो पा-
ताळीं घातला ॥ ६ ॥ श्रियाळार्या घरीं । झगणें मांडिलें मुगरीं । मार-
विडें करीं । त्याचें बाळ त्या हातीं ॥ ७ ॥ तुज भावें जे मजती । त्यांच्या
संसारा हे राति । ठाव नाही पुढती । तुका झणे करिशी तें ॥ ८ ॥

॥ १५०६ ॥

भाड़ी भाव आणों देवा । न कळती तुझिया भाषा । गानिकेवा
हुदावा । पतना न्यावा दशरथ ॥ १ ॥ तरी म्यां काय गा करावें ।
कोण्या रीती तुज पावें । न संगतां ठावें । तुझांविण न पडे ॥ २ ॥
मोन फाकलिया वाटा । गोवी केली घटापटा । नव्हे धोर फांटा ।
आठ रानें भरती ॥ ३ ॥ तुका झणे माझे छोले । तुझे देखती हे
आळे । आतां येणें मेळे । चरण जीवें न सोडी ॥ ४ ॥

॥ १५०७ ॥

बुध्दकांविं कोण । ऐके घालुनियां मन । राहिलें कारण । तयावांचूनि
काय तें ॥ १ ॥ कळों आलें अनुभवें । पांभुरंगा माझ्या जीवें । न संगतां
ठावें । पडे चर्या देखोनि ॥ २ ॥ काम क्रोध माझा देहीं । भेदाभेद गोळे
नाहीं । होतें तेथें कांहीं । तुज कृपा करितां ॥ ३ ॥ हें तों नव्हे उचित ।
मुपेक्षाविं झरणागत । तुका झणे रीत । तुमची आज्ञां न कळे ॥ ४ ॥

॥ १५०८ ॥

आझी शकिहीन । कैसें कराळ तें नेणें । लिगाढाच्या गुणें । खोळ-
वळा राहिलों ॥ १ ॥ माझे मज देई देवा । असे ठेविला तो ठेवा ।
नाहीं करित देवा । कांहीं जघीक आगळा ॥ २ ॥ नाहीं गळां पडलों शोंड ।
तुमचे वेंचि माझे शोंड । चौघां चार खंड । सांभणी हे अनुचित ॥ ३ ॥
नाहीं येत वळा । आतां तुझासी गोपाळा । तुका झणे गळा । उगवा
वापां जागलों ॥ ४ ॥

॥ १५०९ ॥

कांही वाढवितां देवा । मज घरीं समवावा । केवढा हो गोवा । फार
केळें ओढपाचें ॥ १ ॥ ठेवीन पायांवरी सोई । यासी तुमचें वेचे
काई । जाळों चतराई । जाणा एकएकांचे ॥ २ ॥ निवाड आणियां-
पाहीं । असोन कां आवें अपेसी । होती गांठी तैसी । सोडूनियां
ठेविडी ॥ ३ ॥ तुका झणे मोड । होतें जालिया निवाड । दर्शनैही
वाड । आवडीच बाहेड ॥ ४ ॥

॥ १५१० ॥

बडळों अंगाधर्मी । मग ठेवीं प्रसंगी । काहीं उरीजोगी । लोकीं आ
पुरसी ॥ १ ॥ ठेवीं निवारुनि आधीं । अवकाश तोनि बुद्धी । सांप
डली धंधी । मग वळ कोणासी ॥ २ ॥ गळा बांधीन पार्थी । हालें नेदी
हारिचा ठायीं । निवाड तो तई । अवकळा केलिय ॥ ३ ॥ तुका झणे
पडे । तुझी भता जी बरेने । बोभाटाची खेवे । मुळीहुनी विठोबा ॥ ४ ॥

॥ १५११ ॥

भोरसारीं आळा सीण । बहु केलें खेदक्षीण । भांडणासी दिन । आज
येथें फावळा ॥ १ ॥ आतां काय मीढ भार । धरुनियां लोकाचार ।
बुडवनि वेव्हार । सरोवरी करावी ॥ २ ॥ आलें बहुतांच्या मना ।
कां रे न होसी शाहाणा । मुळींच्या वचना । आझी जागें आपुल्या ॥
॥ ३ ॥ तुका झणे चौघांमधीं । तुज नेलें होतें आधीं । भातां नाहीं
मधीं । उरी काहीं राहिलीं ॥ ४ ॥

॥ १५१२ ॥

पाहा किती आले । झरण समानचि केले । नाहीं विचारिले । गुण
बोध कोणांने ॥ १ ॥ मज खेवटींसा थापा । ठाव त्यांचिये देवा ।
नाहीं करीत हेवा । काहीं थोरपणाचा ॥ २ ॥ नाहीं पाहिला आचार ।
कुळगोत्रांचा विचार । फेई आळा मार । मग न झणे दगड ॥ ३ ॥
तुका झणे सर्व जाण । तुझ्या आस्वावरि मना । केळ सो दगमगा ।
मडल्या महाबोबांचा ॥ ४ ॥

॥ १५१३ ॥

मीदीचा कळहे पदरासी घाली पीळ । सरों नेदी बाळ मारों पुढें
मिल्यासी ॥ १ ॥ काय लागे त्यासी बळ हेदावितं कोण फाळ ।
मीवितें सबळ जाळीं खेहसूत्राचीं ॥ २ ॥ सकळीं दिळा लाड बोळे
हैं तें वादे गोड । करी बुझावोनि कोड हातीं वेडनि भातुकें ॥ ३ ॥
तुका झणे बोल कोणा हें कां नेणां नारायणा । सकळींच्या वचना
हें झणे विषम ॥ ४ ॥

॥ १५१४ ॥

अनुभव तो नाही आमुच्या दर्शनें । अहकिलें कानें वदे वाणी ।
जेविल्याचा कैसा अनुभव अंतरी । स्मणतां मांडे पुगी काय होतें
॥ १ ॥ नाहीं नाहीं गेली तळमळ दातारा । कां जी हरिहरा चाल
बिलें ॥ २ ॥ पत्री कुशळता भेटी अनादर । काय तें उत्तर येइल मानूं ।
अंतरीं सबाहीं कां नाहीं सारिलें । धरुनि पारिवें वतेंसों ॥ ३ ॥
आलों आलों ऐसी दाऊनियां भास । बाहों बुडतयास काय द्यावें । तुका
झणे अहो अतुरा शिरोमणि । किती माझी वाणी तुझी कोठें ॥ ४ ॥

॥ १५१५ ॥

अमर तूं खरा । नव्हे कैसा मी दातारा ॥ १ ॥ चाल जाऊं संतां-
पुढें । वाइ खगेन निवाडें ॥ २ ॥ तुज नांव जर नाहीं । तर माझें
दाव काई ॥ ३ ॥ तुज रूप नाहीं । तर माझें दाव काई ॥ ४ ॥
खेळसी तूं लीळा । तेथें मी काळ-वेगळा ॥ ५ ॥ साच तूं लटिका ।
वैसा मीही झणे तुका ॥ ६ ॥

॥ १५१६ ॥

आतां वरें घरिक्याघरी । आपली बरी आपणायें ॥ १ ॥ वाइट वरें
ज पडे दृष्टी । मग कष्टी होइजेना ॥ २ ॥ बोलों जातां घाडे बोल ।
बापां फोड खटपट ॥ ३ ॥ काकुलती यावें देवा । तो तों सेवा
इच्छितो ॥ ४ ॥ हिशोबाचे खटखटे । चढे तुटे घडेना ॥ ५ ॥ तुका
झणे कळों आलें । दुसरें भलें तों नव्हे ॥ ६ ॥

॥ १५१७ ॥

दावुनियां कोणां कोहीं । तेचि वाहीं चाळविलीं ॥ १ ॥ तैसें नको
करूं देवा । शुद्धभावा माझिया ॥ २ ॥ विखिसिडी ऐसीं आढ ।
येती नाइ नागवूं ॥ ३ ॥ उदकाऐमी दावुनि ओढी । उर फोडी झ-
डई ॥ ४ ॥ दर्पणीचें दिलें धन । दिसे पण चरफड ॥ ५ ॥ तुका
झणे पाबांसाठी । करीं भाटी कळों वा ॥ ६ ॥

॥ १५१८ ॥

जालों द्वारपाळ । तुझे मसिलें सकळ ॥ १ ॥ नाहीं लागों दिलें अंगा
आड ठाकलों मी जगा ॥ २ ॥ करुनियां नीती । दिल्याप्रमाणें चालवी
॥ ३ ॥ हातीं दंड काढो । उभा त्रिवाजिये मार्टी ॥ ४ ॥ बळ बुद्धी युक्ती ।
तुज दिल्या सर्व शक्ती ॥ ५ ॥ तुका झणे खरा । आतां येईन मुखारा ॥ ६ ॥

॥ १५१९ ॥

आण काय सादर । विशीं आद्यां कां निष्ठुर ॥ १ ॥ केलें भय
तसें देई । तुमें प्रेम माझ्याठायीं ॥ २ ॥ काय पंगतीस कोंडा ।
एकांतासी साकरमांडा ॥ ३ ॥ काय एकपण । पोतां घालुनि गांठी
खूण ॥ ४ ॥ काय घ्यावें ऐसें । तथा आपण अनारिसें ॥ ५ ॥
तुका झणे मधीं । आतां तोडूं भेद बुद्धी ॥ ६ ॥

॥ १५२० ॥

भक्तिगुण घेतलें माझे । चरण गाहाण आहेत तुझे ॥ १ ॥ प्रेमव्याप
वेई हरी । माझा हिशेव लवकरी करी ॥ २ ॥ माझे मी न सोडी
धन । नित्य करितों कीर्तन ॥ ३ ॥ तुझे नाहीं आहे स्वतः । सुखें करी
पंचाईत ॥ ४ ॥ तुका झणे मरुदभवजा । यासी साक्ष श्रीगुरुराजा ॥ ५ ॥

॥ १५२१ ॥

नाहीं देणें घेणें । गोवी केली अभिमानें ॥ १ ॥ आतां कां हो निबडूं भेदां ।
पांडुरंगा येवढा धंदू ॥ २ ॥ पांचांमधीं जावें । थोड्यासाटीं फजित व्हावें
॥ ३ ॥ तुज ऐसीं नाहीं । पांडुरंगा आझी कांहीं ॥ ४ ॥ टाकूं तो वेव्हार ।
तुज बहु करकर ॥ ५ ॥ तुका झणे आतां । निबडूं संतां देखतां ॥ ६ ॥

॥ १५२२ ॥

चित्त तुझ्या पायीं । ठेवुनि जालों उतराई ॥ १ ॥ परि तूं खोळा
केशीराजा । अंतपार न कळे तुझा ॥ २ ॥ आझी सर्वस्वें छदार ।
तुज वेंडनियां धीर ॥ ३ ॥ इंद्रियांची होळी । संवसार दिला बळी
॥ ४ ॥ न पडे विसर । तुझा आद्यां निरंतर ॥ ५ ॥ प्रेम एका-
पतीं । तुका झणे न भेजे गांठी ॥ ६ ॥

॥ १५२३ ॥

देवा तुज भज पण । पाहों आगळा सो कोण ॥ १ ॥ तरी साच मी
 पतिव । तूच खोटा दिनानाथ ॥ २ ॥ ग्वाही साधुसंद जन । क-
 रुनि भंगी लावीन ॥ ३ ॥ आझी धरिले भेदाभेद । तुज नजरे
 झाडा छेद ॥ ४ ॥ न चले तुझे कांहीं त्यास । आझी बळकाविले
 दोष ॥ ५ ॥ दिशा भरल्या माझ्या मनें । लपलासी श्याच्या भेजे
 ॥ ६ ॥ तुका झणे विच । करी तुझी माझी नीव ॥ ७ ॥

॥ १५२४ ॥

बैसलोंसें वारी । घरजें कोंडोनि भिकारी ॥ १ ॥ आतां कोठें
 हालें नेहीं । बरी सांपडली संदी ॥ २ ॥ किती वेरझारा । माणें
 भातलिया घर ॥ ३ ॥ माणें मज नारायणा । देतां कां रे नये मना
 ॥ ४ ॥ भांडावें तें किती । बहु सोसिली कजिवी ॥ ५ ॥ तुका
 झणे नाहीं । झज तुझे अंगीं कांहीं ॥ ६ ॥

॥ १५२५ ॥

संधाराच्या भेजे । पळों न लाहेसं केलें ॥ १ ॥ जेथे तेथें आकण
 आहे । आझी करावें तें काये ॥ २ ॥ एकांतीसी ठाव । तिहीं
 लोकीं नाहीं वाव ॥ ३ ॥ गांवा जातों ऐसे । नलगे झणावें तें कैसें
 ॥ ४ ॥ स्वप्नाचे परी । जागा पाहे तंब घरी ॥ ५ ॥ तुका झणे
 कावे । तुझे घेतलें म्यां आहे ॥ ६ ॥

॥ १५२६ ॥

तुका भरवसा आझां । पार होता पुरुषोत्तमा ॥ १ ॥ मवसगर
 संकटी । तारिशील जगजेठी ॥ २ ॥ नाम आदित्याचें झाड । त्याचा न फळे
 घजेड ॥ ३ ॥ सिलंगजीचें सोनें । त्यासी गाहाण ठेवी कोण ॥ ४ ॥
 तुका झणे देवा । प्रीद सोडुनियां ठेवा ॥ ५ ॥

॥ १५२७ ॥

माझी मेळीं बहुवर । तूं कां जैसा तैसा हरी ॥ १ ॥ बिडो केव
 सांचलासि । आतां सांच मजपाहीं ॥ २ ॥ काज तेजसांनि मजपाहीं

आप मेला आका पम्पजा ॥ ३ ॥ आकां लागलेसे पाठी । बालक
तारुण्य काठी ॥ ४ ॥ तुज काबले तें मागे । कोणी नसतां वादिला
॥ ५ ॥ तुका झणे तुझ्या अंगी । मज देखिल लागली अवधी ॥ ६ ॥

॥ १५२८ ॥

केला पण सांढी । ऐसीयासी झणसी लंडी ॥ १ ॥ आतां पाहा कि
भारून । समर्थासी बोले कोण ॥ २ ॥ आपला निवाड । आपणचि कसि
सां गोड ॥ ३ ॥ तुझी आझी देवा । कोळिला मोल सिद्धी न्यावा
॥ ४ ॥ असे घुरे उणे । मागे सरे तुका झणे ॥ ५ ॥

॥ १५२९ ॥

आकां गांजी जन । तरि कां मेला नारायण ॥ १ ॥ जालें घोर
निदळे । ठाव नाही बुड आळें ॥ २ ॥ आधीं जना भ्यावें । तरि कां
न लाजिजे देवें ॥ ३ ॥ तुका झणे देश । आका देवाविण ओस ॥ ४ ॥

॥ १५३० ॥

न झुवें तें जालें । तुझां आकांसी लागलें ॥ १ ॥ आतां हाडमा
कळमैं । भांडोनियां काढूं वमैं ॥ २ ॥ पाटोळ्यासवें साटी । दिळी
रगतवाणी गांठी ॥ ३ ॥ तुका झणे हरी । आपूनियां कसि सरी ॥ ४ ॥

॥ १५३१ ॥

आपुळे वरदळ नेदा । एवढी गोविंदा कृपणवा ॥ १ ॥ यावर वा
सुमचा मोला । हा गोपाळा कळेना ॥ २ ॥ सेवा सरी घेतां सांग । चोरिले
अंग साहावेना ॥ ३ ॥ तुका जरी कियानष्ट । तरी कां कष्ट घेतसां ॥ ४ ॥

॥ १५३२ ॥

आळणी ऐसें कळों आलें । त्यासी भळें मौजचि ॥ १ ॥ नवे कांढी
बेधूं वाणी । वेढे घाणीसांगातें ॥ २ ॥ वेगळें देहभावा । भ्रम जीवा
आजिरा ॥ ३ ॥ तुका झणे कमतुक केलें । किंवा भळें दबडितां ॥ ४ ॥

॥ १५३३ ॥

कटिका ऐसा झणतां देव । संदेहसा वाटतसे ॥ १ ॥ ऐसें जालें अनुभवा
अजही सेवा करितां ॥ २ ॥ धून्याकारी बहु मोळा । भंडोळ
सांगे ॥ ३ ॥ तुका झणे कमतुक केलें । किंवा भळें दबडितां ॥ ४ ॥

केलें आपणचि जेवी ॥ २ ॥ नैवेद्याचा आळ । वेच ठाकणीं सफ
॥ ३ ॥ तुका झणे अह । मज न राखावें दण्ड ॥ ४ ॥

॥ १५५४ ॥

होईल तरी पुसापुसी । वसर त्यासी योजवें ॥ १ ॥ तोंबरी मी पु
कांहीं । आपुलें नाहीं घालीत ॥ २ ॥ जाणोनियां अंतर देव । जेव
मेव फेडील ॥ ३ ॥ तुका झणे धरिला हातीं । करील संतो वेगळें ॥ ४ ॥

॥ १५५५ ॥

असो आतां किती । तुज यावें काकुलसी ॥ १ ॥ माझे प्रारब्ध
गाढें । तूं बापुलें तयापुढें ॥ २ ॥ सोडवीन आतां । भ्रिदें तुझीं पं
रोनाया ॥ ३ ॥ तुका झणे वळी । तो गांठ्याचे कान पिळी ॥ ४ ॥

॥ १५५६ ॥

आझी तुझ्या दासी । जरि जावें पतनसी ॥ १ ॥ तरि हें दिसे बि
परीत । कोठें बोलिली हे नीत ॥ २ ॥ तुझे नाम कंठीं । आझां स
सार आटी ॥ ३ ॥ तुका झणे काळ । करी आझांसी विटाळ ॥ ४ ॥

॥ १५५७ ॥

लजसी पुराणें । वेदां येऊं पाहे उणें ॥ १ ॥ आझी नामाचे धा
रक । किविल्लवाणीं विसों रंक ॥ २ ॥ बोलिले ते संती । बोल वा
जांविण जाती ॥ ३ ॥ तुका झणे देव । रोकडी हे मोठे सेवा ॥ ४ ॥

॥ १५५८ ॥

सोकवावा म्यां देहे । ऐसें नेणों पोटी आहे ॥ १ ॥ तरीच नेह
जी उत्तर । दुःखी राखिलें अंतर ॥ २ ॥ जावें वनांतरा । येणें उहे
वाढारा ॥ ३ ॥ तुका झणे मिरी । मज सेवबाजी दरी ॥ ४ ॥

॥ १५५९ ॥

कां हो आलें नेणों मागा । पांडुरंगा माझिया ॥ १ ॥ चफराटी तुझा
घाली । क्रिया गेली सत्याची ॥ २ ॥ साक्षी हेंगे माझे मन । आले
जोग होतें तें ॥ ३ ॥ तुका झणे समर्थपणें । काय नेणें करीतसां ॥ ४ ॥

तुकारामाची नाथा.

॥ १५६० ॥

तुझी कांडाळलां तरी । आझां न सोडणें हरी ॥ १ ॥ जावें कवणिचा
ठाया । सांगा विनवितों पाया ॥ २ ॥ केली जिवा साठी । आतां सुखें
छागा पाठी ॥ ३ ॥ तुका झणे ठाव । न सोडणें हाचि भाव ॥ ४ ॥

॥ १५६१ ॥

आझी पतिने तूं पावन । हें तों पूर्वीपार जाण ॥ १ ॥ नवें करूं नये
जुने । सांभाळावें ज्याचें तें ॥ २ ॥ मिरांसीचा ठाव । राखा करुनि
उपाव ॥ ३ ॥ वादें मारी हाका । देवा आडकवी तुका ॥ ४ ॥

॥ १५६२ ॥

तुझांसी हें अवघें ठावें । कितीं यावें स्मरण ॥ १ ॥ कां वा तुझी ऐसे
मेणें । निष्ठुरपणें टाळित असां ॥ २ ॥ आळवितां मायकापा । नवें
कृपा अजुनि ॥ ३ ॥ तुका झणे जगदीश । काय असां निजेले ॥ ४ ॥

॥ १५६३ ॥

आतां चक्रवर्ग । झणीं आझांस अवेरा ॥ १ ॥ तुमचीं झणवित्या-
वरा । जैसीं तैसीं तरी हरी ॥ २ ॥ काळ आझां खाव । तरी तुहें
नांव जाय ॥ ३ ॥ तुका झणे देवा । आतां पण सिद्धी न्यावा ॥ ४ ॥

॥ १५६४ ॥

काय करूं कर्मकर्म । बरें सांपडलें बर्म ॥ १ ॥ होसी नामाच सारि-
खा । समजाविली नाहीं लेखा ॥ २ ॥ नाहीं वेचावेच जाला । ठरला
आहेसी संचला ॥ ३ ॥ तुका झणे माझें । काय होईल तुझां ओझें ॥ ४ ॥

॥ १५६५ ॥

केवल्याच्या तुझां धरी । राखी हरी उदंड ॥ १ ॥ मजसाठीं कां जी
वाणी । नव्ह धणी विभागा ॥ २ ॥ सर्वो गुणी संपुरता । ऐसा रिता
असोती ॥ ३ ॥ तुका झणे पांडुरंग । जालों सांगा सन्मुख ॥ ४ ॥

॥ १५६६ ॥

कड करवें तें आतां । जालें नयेभें बोलतां ॥ १ ॥ नाहीं दोषांचि

हाथी । गांठी घालावी एकांती ॥ २ ॥ होय आपुलें काज । तें
भीड सांडूं लाज ॥ ३ ॥ तुका झणे देवा । आधीं निवडूं हा गोवा ॥ ४ ॥

॥ १५६७ ॥

कपेका ओलावा । दिले वेगळाचि देवा ॥ १ ॥ मी हें इच्छितलें
साचें । न लगें फुकटशाई काचें ॥ २ ॥ जेणें जाय कळसर । पाया
उत्तम तो तैसा ॥ ३ ॥ तुका झणे घरीं । तुझ्या अवधिया परी ॥ ४ ॥

॥ १५६८ ॥

करिसीं लाषवें । तूं हें खेळसी आघवें ॥ १ ॥ केला अहंकार आड ।
आझां अगासी हा नाड ॥ २ ॥ येथें भुतें यावें । वाचूं लपोंही
जाणावें ॥ ३ ॥ तुका झणे हो भीमती । आतां चाळवाल किती ॥ ४ ॥

॥ १५६९ ॥

नाही मागितला । तुझां मान म्यां बिठुला ॥ १ ॥ जे हे करबिली
फजिती । माझी एवढी जना हातीं ॥ २ ॥ नाही केला पोर्ट । पुतें
वाळूनि दोभोट ॥ ३ ॥ तुका झणे धरुनि हात । नाही नेळें दिवाणांत ॥ ४ ॥

॥ १५७० ॥

कां जी वाढविलें । न लगतां हें उगलें ॥ १ ॥ आतां मानितां कां टाळा
भोंवतीं भिळाळिया बाळा ॥ २ ॥ लावूनियां सवे । पळतां दिसाळ बरवे
॥ ३ ॥ तुका झणे बापा । येतां न कळाचि रूपा ॥ ४ ॥

॥ १५७१ ॥

मज नाही धीर । तुझी न करा अंगांकार ॥ १ ॥ ऐसें पाहिलें विषम ।
बळी देवाहूनि कर्म ॥ २ ॥ चालों नेणें वाट । केस्य न पवे बोभाट
॥ ३ ॥ वेचों नेणे जीवें । तुका उवास धरिला देवें ॥ ४ ॥

॥ १५७२ ॥

अंतरीचें जाणां । तरि कां येऊं दिलें मत्ता ॥ १ ॥ तुमची करावी म्यां
सेवा । आतां अन्हेरितां देवा ॥ २ ॥ नव्हती मोडाभोडी । केळी मार्गे
वेचि घडी ॥ ३ ॥ तुका झणे दिला वाव । पायीं लागों दिला भाव ॥ ४ ॥

॥ १५७३ ॥

रावाचें सेवक । सेवटीचें पीडी रंक ॥ १ ॥ हा तों दिगाव कळणा ।
कां हो नेणां नारायणा ॥ २ ॥ परिवेसी भेटी । नव्हे लोहोपणा तुटी ॥ ३ ॥
तुझें नाम कंठी । तुक्या काळासवें भेटी ॥ ४ ॥

॥ १५७४ ॥

विष्णुदासां भोग । जरी आझां पीडी रोग ॥ १ ॥ वरि हें दिसे लाजिर-
बाणें । काय तुझांसी खांगणें ॥ २ ॥ आझां काळें खावें । बोळिलें तें वांवा-
जावें ॥ ३ ॥ तुका झणे दास । आझी भोगूं गर्भवास ॥ ४ ॥

॥ १५७५ ॥

तुझां न पडे वेच । माझा सरेल संकोष ॥ १ ॥ फुकासाटीं ओढे यश ।
येथें कां करा आळस ॥ २ ॥ कुपेचें भुकेलें । होय जीवदान केलें ॥ ३ ॥
तुका झणे शिक्किलें । मासें ऐकावें विट्टलें ॥ ४ ॥

॥ १५७६ ॥

वैसीं तैसीं तरी । झरणागतें तुझी हरी ॥ १ ॥ आतां न पाहिजे
केलें । व्रीद लटके आपुलें ॥ २ ॥ शुद्ध नाही चित्त । परी झण-
वितों भक्त ॥ ३ ॥ मज कोण पुसे रंका । नाम सतें तुझें तुका ॥ ४ ॥

॥ १५७७ ॥

समर्थाचें बाळ किविलबाणें विते । तरी कोणा हांसे जन देवा ॥ १ ॥
अवगुणी जरी जालें तें वोंगळ । करावा संमाल लागे त्याचा ॥ २ ॥
तुका झणे तैसा मी एक पतित । परी मुद्रांकित जालों तुझा ॥ ३ ॥

॥ १५७८ ॥

आणिलें सेवटा । आतां कामा नये फांटा ॥ १ ॥ मज आपुलेंस झणा ।
चपरि या नारायणा ॥ २ ॥ वेचिघेली वाणी । युक्ती अवघी चरणी
॥ ३ ॥ तुका घरी पाव । क्षमा करवूनि अन्माथ ॥ ४ ॥

॥ १५७९ ॥

सतां पांचा तरी वचतां सेवटी । निरोप कां भेटी एक तरी ॥ १ ॥
कां नेणें निष्ठुर केलें नारायणा । न वेळें हें मना येतां कांहीं ॥ २ ॥
कां नये देवा न येथें विनाय । कड किंवा सोड पाव पांटी ॥ ३ ॥

॥ १५८० ॥

जाहीं मायां भार । तुझी येत हा विचार ॥ १ ॥ जाणोनियां देवें
केलें । दुरिल अंगेसी लाविलें ॥ २ ॥ जातां बोलाचें आवडी । नाम
ज्याचें घडी घडी । तुका झणे दुरी । देवा खोटी ऐसी चरी ॥ ४ ॥

॥ १५८१ ॥

मसतों किविलवाणें । कांहीं तुमच्या कृपादानें ॥ १ ॥ हेचि तयाची
ओळखी । घालें टवटवित मुखी ॥ २ ॥ बायां जात नाही । वचन
मीतीचें तें कांहीं ॥ ३ ॥ तुका झणे देवा । सत्य वेतें अनुभवा ॥ ४ ॥

॥ १५८२ ॥

मुखाकडे वास । पाहें करुनियां आस ॥ १ ॥ आतां होईल ते शिरी
मनोगत आकाश धरी ॥ २ ॥ तुझी अंगीकार । केला पाहिजे हें सार
॥ ३ ॥ तुका झणे दारी । उभे याचक मी हरी ॥ ४ ॥

॥ १५८३ ॥

आतां मज सारी । वचन हें साच करी ॥ १ ॥ तुझें नाम विनानाथ ।
निदावळी जगविल्यात ॥ २ ॥ कोण लेखी माझ्या दोषा । तुझा त्रिभु-
वनी ठसा ॥ ३ ॥ बायां जातां मज । तुका झणे तुझां लाज ॥ ४ ॥

॥ १५८४ ॥

ऐसें कोण पाप बळी । जें जवळी येऊं नेही ॥ १ ॥ तुझां संव होईल
ठावें । नेदाचें कां कळों हें ॥ २ ॥ कोण आला अंतराय । कां ते पाव
अंतरले ॥ ३ ॥ तुका झणे निमित्त्याचा । आला सुवा मनुभव ॥ ४ ॥

॥ १५८५ ॥

जां जी घरिलें नाम । तुझी असोनि निष्काम ॥ १ ॥ कोणां सांग-
तसां ज्ञान । ठकाठकीचें लक्षण ॥ २ ॥ आवडीनें नाचें । दाहे चरी पुढें
साचें ॥ ३ ॥ तुका झणे प्रेम । नाही भंगायार्चें काम ॥ ४ ॥

॥ १५८६ ॥

कामधेनुचें वासरुं । खावा न मिळे काय करूं ॥ १ ॥ ऐसें आद्यां
काढियेलें । विठो त्यां कां खांदियेलें ॥ २ ॥ वैसुनि कल्पद्रुमातळी ।

॥ १५८७ ॥

आही आर्तसूत जिवी । तुझी गोसावी तों उदास ॥ १ ॥ वादावाद सम-
जाही । काशनशी करावा ॥ २ ॥ आही मरों वेरहारी । स्वामी घरी
सले ॥ ३ ॥ तुका झणे करितां वाद । कांहीं भेद कळेना ॥ ४ ॥

॥ १५८८ ॥

काज ना विषार । बाजारीं तूं भांडखोर ॥ १ ॥ ऐसें ज्याणें व्हावें ।
आची गांठी तुजसवें ॥ २ ॥ फेडिसी लंगोटी । घेसी सकळांसी
गुदी ॥ ३ ॥ तुका झणे चोरा । तुला आप ना दुसरा ॥ ४ ॥

॥ १५८९ ॥

दाखवूनि मास । केला बहुतांचा नास ॥ १ ॥ थोंटा झोडा शिरो-
वणी । भेटलासी नागवणी ॥ २ ॥ सुखाचें उत्तर । नाहीं मुदलासी
चार ॥ ३ ॥ तुका झणे काय । तुझें ध्यावें उरें हाय ॥ ४ ॥

॥ १५९० ॥

कटिकाची केला । सोंग पसारा दाविला ॥ १ ॥ अवधा बुडलासी
करणें । बहुतांचें वेणें घेणें ॥ २ ॥ लावियलां चाळा । बहु दावूनि पुतळा
॥ ३ ॥ तुका झणे हात । आही अवरीली मात ॥ ४ ॥

॥ १५९१ ॥

व्यवहार सो खोटा । आतां न वजों तुझ्या वाटा ॥ १ ॥ एका नामा नाहीं
झाला । केळी सहसांची माळ ॥ २ ॥ पाहों जातां धाई । खेळसील
लंपडाई ॥ ३ ॥ तुका झणे चार । बहु करितोसी फार ॥ ४ ॥

॥ १५९२ ॥

मिदविण्याचे धनी । तुझी व्यवसाय जनी ॥ १ ॥ कोण पडे ये लि-
वाही । केलीं तैसीं उगवा कोडीं ॥ २ ॥ केले संगितले काम । दिले पाळू-
नियां धर्म ॥ ३ ॥ तुका झणे आतां । असो तुमचें तुमचे माथां ॥ ४ ॥

॥ १५९३ ॥

तूं पांढरा स्फटिक मणी । करिसी आणिकां त्यांहुनि ॥ १ ॥ झणोनि
तुझ्या दारा । न येत ठकती दातारा ॥ २ ॥ तुझी ठावी नांदणूक । अवघा
॥ ३ ॥ तुला झणे सगळें केही । जगालें निजालें निजालें ॥ ४ ॥

॥ १५९४ ॥

नवां नवसांची । जालें सुखामी वाणीची ॥ १ ॥ कोण तुमें नाम घेतें ।
वेचा पिंडदान देतें ॥ २ ॥ कोण होतें मागें पुढें । दुजें बोलाया रो-
कडें ॥ ३ ॥ तुका झणे पांडुरंगा । कोणा घेतासि वो संग ॥ ४ ॥

॥ १५९५ ॥

संसागाची कोण गोडी । दिखी जोडी करुनि ॥ १ ॥ निष्ठुर तूं वहु
देवा । पुरे हेवा न झणवी ॥ २ ॥ पाहोनियां कर्म लोकां । निराका
सो वजीना ॥ ३ ॥ तुका झणे तुज माझें । झणतां ओझें फुकट ॥ ४ ॥

॥ १५९६ ॥

नव्हेमी तूं लंसी । माया आणिकां त्या ऐसी ॥ १ ॥ जे हे बांयो
जातो बोल । होती निर्फळचि फोल ॥ २ ॥ नव्हेसी दुवळी । काही
नाहीं तें जवळी ॥ ३ ॥ तुका झणे खोटी । काहीं नव्हेसी करंटी ॥ ४ ॥

॥ १५९७ ॥

आझां बोल लावा । तुझां अनुचित हें देवा ॥ १ ॥ ऐसें सांगा का
व्यालेती । काय नाहीं तुझां हातीं ॥ २ ॥ आतां घरा दुरी । बांयो
दवडाया थोरी ॥ ३ ॥ तुका झणे ठायीं । ऐसें विचारवें काहीं ॥ ४ ॥

॥ १५९८ ॥

तुमें नामीं दिनानाथा । आझीं उघडा घातला माथा ॥ १ ॥ आतां न
घरावें दुरी । बोल येईल मीदावरी ॥ २ ॥ पतित होतों ऐसा ठावा । आधीं
कां न विचारावा ॥ ३ ॥ तुका झणे तुमें पार्थी । आझीं मिरास केली पाहीं ॥ ४ ॥

॥ १५९९ ॥

मरोनिया गेली माया । मग त्या कोण पुसे ॥ १ ॥ पोरटियांची
दाद कोणा । ऐसा जाणा प्रवाही ॥ २ ॥ निदळास निदळ जोडा । होय
कोडा कवतुका ॥ ३ ॥ तुका झणे देवा ऐसी । आहीं सरसीं आपण ॥ ४ ॥

॥ १६०० ॥

आतां दोघांमध्ये काय । उरलें होय वाणीजेस ॥ १ ॥ निष्ठुर हें केवें
मन । समाधान न करुनि ॥ २ ॥ मुरावें तें तथीच्या परी । वरिच्या
॥ ३ ॥ तुका झणे देवा ऐसी । आहीं सरसीं आपण ॥ ४ ॥

॥ १६०१ ॥

आतां घेवें क्षरें । नये किरतां माघारें ॥१॥ होय तैसी हो आवाळी ।
देहनिमित्त या बळी ॥२॥ तुझांसवें गांठी । देवा जीवाचिये साटी
॥ १ ॥ तुका नव्हे लंड । करूं चौबांमध्यें लंड ॥ ४ ॥

॥ १६०२ ॥

देखा संव भोळा । तुमचा नसेल गोपाळा ॥१॥ मागत्याची टाळा-
टाळी । शिग्या ओढोनि कपाळी ॥२॥ नसेल ना नवें । ऐसें धरियेलें
देवें ॥ १ ॥ तुका झणे जाला । उशीर नाही तो विठ्ठला ॥ ४ ॥

॥ १६०३ ॥

माझ्या कपाळाच्या गुणें । किंवा सरलेसे नेणें ॥१॥ नये वचन वा-
हेरी । उभे विस्तवें दारी ॥२॥ काय सांगायस वेचे । रीतें भा-
रींनीं ठायींचे ॥ १ ॥ तुका झणे किती । भीड धरावी पुढती ॥ ४ ॥

॥ १६०४ ॥

भाहो पुरुषोत्तमा । तुझां कशाची उपमा ॥ १ ॥ सतंत तो नाही
बुद्धी । नाळवितां नाही शुद्धि ॥२॥ जागविलें तरी । तुझां व्यक्ति-
वेणें हरी ॥ १ ॥ तुका झणे देवा । तुझां नित्य दिस नवा ॥ ४ ॥

॥ १६०५ ॥

बहु भीर केळा । जाण न होसी विठ्ठला ॥१॥ आतां घरीन पदरीं ।
करीन तुज मज सरी ॥ २ ॥ आलों जीवासी उदार । उभा राहिलों
समोर ॥ १ ॥ तुका विनवी संतां । ऐसें सांगा पंदरिनाथा ॥ ४ ॥

॥ १६०६ ॥

आळा जीवासी उदार । त्यासी जाय भीडभार ॥ १ ॥ करीन आठ-
व्या घोंगडें । उभें वाजारीं चपडें ॥ २ ॥ जों जों धरिली भीड । तों
तों बहु केळी चीड ॥३॥ तुका झणे मूळ । तुझे उबारीन कुळ ॥४॥

॥ १६०७ ॥

येतां आणिकांचा जीव । तेव्हां काँव कराना ॥१॥ आपलें तें घरद्वारा
वेदा । हे गोविंदा कृपणता ॥ २ ॥ सेवा तरी ह्मळा सांग । चोरितें
नव्हे ॥३॥ तुका झणे देवा । तुझां नित्य दिस नवा ॥ ४ ॥

॥ १३०८ ॥

नामाचारिणी करणी । हे तों न दिले त्रिभुवनी ॥ १ ॥ खिलंगणीचे
कोने । ठेवूं नये तें गहाण ॥ २ ॥ आदित्याचीं झालें । काय त्यांचा व-
जव पडे ॥ ३ ॥ तुका झणे देवा । त्रिवें सोडोनियां ठेवा ॥ ४ ॥

॥ १३०९ ॥

सांपडला संदी । मग वक्रिया पडे भंदी ॥ १ ॥ ऐसी कोणी वाहे
वेळ । हातीं काळाच्या सकळ ॥ २ ॥ दावा मागे वान । जाय याचका
कोरण ॥ ३ ॥ तुका झणे नेणां । काय सगें नारायणा ॥ ४ ॥

॥ १३१० ॥

बोधिशील भुलें । त्याचें करीसी वाढोळें ॥ १ ॥ ऐसे संतांचे बोभाट ।
बुझे बहु झाले तट ॥ २ ॥ लौकिका बाहेरी । घाली रोंलीं जवा
बरी ॥ ३ ॥ तुका झणे गुण । तुझा लागलिया सून्य ॥ ४ ॥

॥ १३११ ॥

रामा अयोध्येच्या राया । दिनानाथा रे सखया ॥ १ ॥ पाप ताप विज-
हरी । दिनानाथा सुख करी ॥ २ ॥ भिलटीचिया रे उच्छिष्टा । स्वीका
रिशी रे तूं अष्टा ॥ ३ ॥ मी तों सलगीचें मूल । तुका झणे तूं सखोल ॥ ४ ॥

॥ १३१२ ॥

जानामान किसी । तुझ्या भुलका संपत्ती ॥ १ ॥ जागे पाळवीं वा-
पुडी । कोणी धरिती ती गोडी ॥ २ ॥ रिद्धिसिद्धी ऐसी । आहीं चुंभलें
बगडें तैसी ॥ ३ ॥ तुका झणे ठका । ऐसे नागविलें लोकां ॥ ४ ॥

॥ १३१३ ॥

बहवट केली । न विचारियां मना आली ॥ १ ॥ मज कराल हें
झुमा । कैसें नेणो पुरयोत्तमा ॥ २ ॥ उचित न कळे । जिह्वा भलसेंचि
मुरळे ॥ ३ ॥ तुका झणे कांहीं । लौकिकाची वाढ नाहीं ॥ ४ ॥

॥ १३१४ ॥

मारिलें छिग्राह । बहु दिसांचें हें जाह ॥ १ ॥ न बोलावें ऐसें
केलें । कांहीं वाडणें तिवुलें ॥ २ ॥ जाला चौघांचार । गेला संहोनि
जिहव ॥ ३ ॥ तुका झणे वेडा । करित ने त्याची सेवा ॥ ४ ॥

॥ १६१५ ॥

हैं का आक्षां सेवा दान । देखों सीण विषमाचा ॥ १ ॥ सांभाळा
जी श्रीदाबळी । तुझी कां कळीसारिखे ॥ २ ॥ शरणागत वैभ्या हाती ।
हे निश्चिती देखिली ॥ ३ ॥ तुका झणे ह्मछी भेटी । पाय पोटी उफराटे ॥ ४ ॥

॥ १६१६ ॥

येईल तुझ्या नामा । लाज झणों पुरुषोत्तमा ॥ १ ॥ धीर राहिलों
धरुनि । प्रास उपजला मनीं ॥ २ ॥ जगा कथा नांव । निराशेनें
नुषजे भावना ॥ ३ ॥ तुझी साक्ष कीं गा । तुका झणे पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ १६१७ ॥

हे लो घाटलें आश्चर्ये । तुझां न धरवे धीर ॥ १ ॥ माझा फुटवले
प्राण । धांवा धांवा झणऊत ॥ २ ॥ काय नेणों विश्वा । जाल्या
तुझांविण ओझा ॥ ३ ॥ तुका झणे कांगा । नाइकिजे पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ १६१८ ॥

सरे ऐसें ज्याचें दान । त्याचे कोण उपकार ॥ १ ॥ नको काहूं ऐसें
काचें । हे वो साच विठ्ठल ॥ २ ॥ रडत मागें सांडी पोग । ते काय
थोर माठली ॥ ३ ॥ तुका झणे कीर्ति वाढे । घर्म गाढे ते ऐसे ॥ ४ ॥

॥ १६१९ ॥

वाढविलें कांग । तुझी एवढें पांडुरंगा ॥ १ ॥ काय होशी मज
चाड । एवढी करावया बडबड ॥ २ ॥ ब्रह्मसंतर्पण । ओकीं करावें
कीर्तन ॥ ३ ॥ निमित्याचा धणी । तुका झणे नेणे कोणी ॥ ४ ॥

॥ १६२० ॥

ठार्चाची ओळखी । येईल टाकूं टाका सुखी ॥ १ ॥ तुमचा जाईल
इमान । माझे कपाळीं पतन ॥ २ ॥ ठेविला तो ठेवा । अभिलाषें
बुडवावा ॥ ३ ॥ मनीं न विचारा । तुका झणे हे दातारा ॥ ४ ॥

॥ १६२१ ॥

झकुनानें ठाम हानि । येथूनचि कळतसे ॥ १ ॥ भवास्तु जालें मन
आतां कोण विश्वास ॥ २ ॥ प्रीत कळे आलिगनीं । संपादनीं
॥ ३ ॥ तुका झणे सेवकिये । झणों कातें कातें हे ॥ ४ ॥

॥ १६२२ ॥

बहुतां आवरीं । मज भवाचे सागरीं ॥ १ ॥ नको मानूं भार । पाहो
दोषांचे डोंगर ॥ २ ॥ आहे ते सांभाळीं । तुझी कैसी भीदावळी ॥
॥ ३ ॥ तुका झणे दोषी । मी तो पातकांची राखी ॥ ४ ॥

॥ १६२३ ॥

झाड कल्पतरु । न करी वाचकीं आश्वेरु ॥ १ ॥ तुझीं सवीं सवों-
लम । ऐसे विसरतां नाम ॥ २ ॥ परिसा तुमचें देणें । तो त्या जाणें
अभिमानीं ॥ ३ ॥ गाव्हाण्यानें तुका । गर्जे मारुनियां हाका ॥ ४ ॥

॥ १६२४ ॥

बालूनियां कांस । वळें आलों मागायास ॥ १ ॥ प्रेमें देई पाठवूनि ।
पांडुरंगा सेवाकणी ॥ २ ॥ होई रे शहाणा । कळों नेदावें था
जता ॥ ३ ॥ तुका झणे पायीं । जडलों मग उरलें काई ॥ ४ ॥

॥ १६२५ ॥

केवदा तो अहंकार । माझा तुझां नव्हें दूर ॥ १ ॥ आतां कोण फेरे
पायां । तुमच्या अहो पंढरिंगया ॥ २ ॥ कां जी कृपेनें कृपण । केचल
असे ऐसे घन ॥ ३ ॥ तुका झणे देवें । दुजियाचें पोतें न्यावें ॥ ४ ॥

॥ १६२६ ॥

बिटुला बिटुला । कंठ आळवितों फुटला ॥ १ ॥ कई कृपा करिती
नेणें । मज दीनाचें धांवणें ॥ २ ॥ जाल्या येरझारा । जन्मां बहुतांचा
फेरा ॥ ३ ॥ तुका झणे नडा । अगोळण्या तुझ्या चेष्टा ॥ ४ ॥

॥ १६२७ ॥

बहुतां रीसी काकुलती । आलों चिस्तीं न धराच ॥ १ ॥ आतां कशासाठी
देवा । मिथ्या देवा वाढवूं ॥ २ ॥ तुझां आझां जाली तुटी । आतां
मेठी चिंतनें ॥ ३ ॥ तुका झणे लाजिरवाणें । अघीर जिणें ह्मणें ॥ ४ ॥

॥ १६२८ ॥

आझांपाशीं याचें वळ । कोण काळवरीं तों ॥ १ ॥ धरुनि ठेलों जीवेसाठीं ।
होय मेठी तोंवरि ॥ २ ॥ लगलों तों फिरें न पाठीं । पडिल्या गांठी
मांचनि ॥ ३ ॥ तुका झणे अवकाशें । तुमच्या ऐसें होवया ॥ ४ ॥

॥ १६२९ ॥

जीवीचें कां नेणा । परि हे आवडी नारायणा ॥ १ ॥ वाढवावे
उत्तर । कांहीं लाज करकर ॥ २ ॥ कोठें वांयां गेले । शत्रु उत्तम
वांगले ॥ ३ ॥ तुका झणे बाळा । असतात प्रिय खेळा ॥ ४ ॥

॥ १६३० ॥

समर्थाचें बाळ पांघरे बाकळ । हसती सकळ लोक कोणा ॥ १ ॥
समर्थासी लाज आपल्या नांवाची । शरण आल्याची लागे चिंता ॥ २ ॥
मारी तुज कांहीं होईल उचित । तरी हा पतित तारी तुका ॥ ३ ॥

॥ १६३१ ॥

कासया हो माझा राखिला लौकिक । निवाड कां एक केला नाही ॥ १ ॥
जग सळभळ न करितें मन । झालें तें कारण कळों येवें ॥ २ ॥ तुका झणे
केला पाहिजे निवाड । वैद्यासी ते भीड मरण रोग्या ॥ ३ ॥

॥ १६३२ ॥

आशाबद्ध बहु असें निलाजिरे । होय झणे घीरे फळ टोंकें ॥ १ ॥
कारणपे चित्त न पाहें अपमान । चित्त समाधान लाभोघाटी ॥ २ ॥
तुका झणे हातें लोटिलें न कळे । झांकितसें बोले पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ १६३३ ॥

जव्हे मी शाहाणा । तरी झणे नारायणा ॥ १ ॥ तुकां बोलवाया कांहीं ।
वे च भरलोंचे वाहीं ॥ २ ॥ आणावेति रूपा । कोपलेवी तरी कोपा ॥ ३ ॥
कळोनि आवडी । तुका झणे जाते घडी ॥ ४ ॥

॥ १६३४ ॥

वायांपाची चित्त । तेणें भेटी अखंडित ॥ १ ॥ असे खेळे मळते ठायी ।
प्रेमसूत्रदोरी पायी ॥ २ ॥ केलेसें जतन । मुळीं काय तें बचन ॥ ३ ॥
तुका झणे सर्वजाणा । ठायीं विचारवें मना ॥ ४ ॥

॥ १६३५ ॥

जव्हे परि झणवीं दाव । कांहीं निमित्तास मूळ केले ॥ १ ॥ तुमचा
जो धर्म कोण । हा जाण विचारा ॥ २ ॥ नाही शुद्ध आचरण । परि
जो धर्म कोण ॥ ३ ॥ तुमचा जो धर्म कोण ॥ ४ ॥

॥ १६३३ ॥

माझी ध्यावे तुझे नाम । तुझी आज्ञा घावे प्रेम ॥१॥ तेसें निघडिले
मुळी । संती बैसोनि सकळी ॥ २ ॥ माझी डोई पायांवरी । तुझी न
बरावी दुरी ॥३॥ तुका झणे केला । खंड दोघांचा विव्दला ॥४॥

॥ १६३७ ॥

जसो मागे जालें । पुढे गोड तें चांगलें ॥ १ ॥ आतां माझे मनीं ।
काहीं अपराध न मनीं ॥२॥ नेदीं जवसान । करितां नामाचें धितन
॥३॥ तुका झणे बोलें । तुज आधींच गोविलें ॥४॥

॥ १६३८ ॥

भाव धरिला चरणीं झणवितो दास । अहिर्निशीं ध्यास करीतसें ॥१॥
करीतसें ध्यास हृदयीं सकळ । भाव तो सचळ धरियेला ॥२॥ धरिले
निश्चळ न सोडीं ते पाव । तुका झणे सोय करीं माझे ॥३॥

॥ १६३९ ॥

जविताचा दाता । कृपावंता तूं अनंता ॥१॥ कां रे न चळिसी घांव ।
तुझे सचरितं नांव ॥ २ ॥ काय बळयुक्ति । नाहीं तुझे अंगीं हक्ति
॥३॥ तुका झणे तूं विश्वंभर । ओस माझे कां अंतर ॥४॥

॥ १६४० ॥

जेवें वाकडें मारिन । परि भी तुझाचि झणवीन ॥१॥ मज तारीं दिना
जाया । ग्रीवें साच करीं आतां ॥ २ ॥ केल्या अपराधांच्या राशी ।
झणजनि आलों तुजपाशीं ॥३॥ तुका झणे मज तारीं साहो ग्रीव नाहींतरी ॥४॥

॥ १६४१ ॥

अंधळ्याची काठी । हिरोनियां कडा लोटी ॥ १ ॥ हे कां देखण्या
चचित । लाभ किंवा कांहीं हित ॥२॥ साकर झणोनि माती । पाळवूनि
पायी हातीं ॥३॥ तुका झणे माटे । देवा पसरावे सराटे ॥४॥

॥ १६४२ ॥

माझ्या बडिलांची मिराची गा देवा । तुझी चरणसेवा पांढुरंगा ॥१॥
जपवास पारणीं राखिला दारवंदा । केला भोगवटा आज्ञाळणीं ॥२॥
जपवसंभरा दास मी संकित । तुका भोकलीतां लाज कोणा ॥ ३ ॥

॥ १६४३ ॥

कळों झालें ऐसें आतां । नाहीं सखा तुझांसी ॥ १ ॥ तरी वीर्य नाही
नामा । जातो प्रेमा खंडन ॥ २ ॥ आख ऐसें येते पाप । वाढे तप
आगळा ॥ ३ ॥ तुका झणे गुण झाला । हा विठ्ठला हीनशक्ति ॥ ४ ॥

॥ १६४४ ॥

आझीं जणों तुझा भाव । दृढ धरियेले पाव ॥ १ ॥ फांकों नेदी चुक-
वितां । नेघों थोडें बडु देतां ॥ २ ॥ यहुतां दिसांचें लिगाढ । आलें
होत होत अड ॥ ३ ॥ तुका झणे आतां । ने घों सर्वस्वही देतां ॥ ४ ॥

॥ १६४५ ॥

जण वैर हस्या । हें घों न सुटे नेदितां ॥ १ ॥ हें कां नेणां पांडुरंगा
तुझी सांगतसां जगा ॥ २ ॥ माझा संबंध तो किती । चुकवा लोकांची
फजिती ॥ ३ ॥ तुका झणे याधि साठी । मज घेतां नये तुदी ॥ ४ ॥

॥ १६४६ ॥

दोष पळती कीर्तने । तुझ्या नामसंकीर्तने ॥ १ ॥ हें कां करूं आदरिलें ।
खोटें वचन आपुलें ॥ २ ॥ तुझी पापा भीतां । आझां उपजावया चिंता
॥ ३ ॥ तुका झणे सेवा । कळिकाळा जिकी देवा ॥ ४ ॥

॥ १६४७ ॥

अरि भी नभूतो पवित्र । तरि तूं पावन कैचा तेथ ॥ १ ॥ झणोनि
माझें नाम आर्था । मग तूं पावन कृपानिधी ॥ २ ॥ लोहो महिमा न
परिसा । नाहीं तरी दगड तैसा ॥ ३ ॥ तुका झणे याचकभाचें ।
कल्पतरु मान पावे ॥ ४ ॥

॥ १६४८ ॥

तुमचा तुझीं केला गोवा । आतां चुकवितां देवा ॥ १ ॥ कैसें सरे चाळवणें ।
केलें काशाळा शाहाणे ॥ २ ॥ कासया हो रूपा । नांवा आलेति गा
आपा ॥ ३ ॥ तुका झणे आतां । न सगे हवाले घालितां ॥ ४ ॥

॥ १६४९ ॥

याधि हाका तसे दारी । सदा देखो कणकरी ॥ १ ॥ सदा करिसी यां

बूढ । देवा बहु गा तूं लेंड ॥२॥ सुखें गोंविसी भोजना । लपवूनिय
आपणां ॥३॥ एके एक बुझाविसी । तुका झणे ठक होसी ॥ ४ ॥

॥ १६५७ ॥

कांगा घर्म केला । असोन सत्तेचा आपुला ॥ १ ॥ उभाउभी पाया
जोडी । आतां फांकीं नेदीं वडी ॥२॥ नको सोडूं ठाव । आतां वेडे
नेदीं वाव ॥३॥ तुका झणे इच्छा । तैसा करीन सरिसा ॥ ४ ॥

॥ १६५८ ॥

जव्हों गांढे आळसी । जो तूं आझापुढें जासी ॥१॥ अरे दिलें आझां
हारी । वर्मे वेवाक्ष्यें संती ॥२॥ धरोनियां वाद । जालें शिरोमणि
मोंद ॥३॥ तुका झणे देवा । वाद करीन खरी सेवा ॥ ४ ॥

॥ १६५९ ॥

करितां वेरझारा । उभा न राहासी वेव्हारा ॥१॥ हे तों झोंडाईचे चाळे ।
काय पोटीं तें न कळे ॥२॥ आरोगुनी मुग । बैसलसी जैसा वग
॥३॥ तुका झणे किरी । बुडविलीं आळविलीं ॥ ४ ॥

॥ १६६० ॥

तुझ्याठायीं ओख । दोन्ही पुण्य आणि दोष ॥१॥ झडलें सरलें किती ।
आझी धरियेलें चितीं ॥ २ ॥ कळलासी नष्टा । यातिक्रियाकर्मभष्टा
॥३॥ तुका झणे बोला । नाहीं वाळा गा विठुला ॥ ४ ॥

॥ १६६१ ॥

आझीं भांडों तुजसवें । बरीं धरूं जालें ठावें ॥१॥ होसी सरब बेडुक ।
बाब गांध्याही पाडुक ॥२॥ बळ करी तया भ्यावें । पळों लगे तया
भ्यावें ॥ ३ ॥ तुका झणे दूर परता । नर नारी ना तूं भूदा ॥ ४ ॥

॥ १६६२ ॥

जां रे न पवसी घांढण्या । अंगगळ्या नारायणा ॥ १ ॥ अंगीं असो-
नियां बळ । होसी स्वख्याळ नाट्याळ ॥ २ ॥ आझां नरका जातां ।
जस वेरक तज्या हातां ॥३॥ तुका झणे कोन्हा । त्रिजाना नारायणा ॥ ४ ॥

॥ १६५१ ॥

नखे भिडा हें काण । जाणे करूं ऐसें जन ॥१॥ ओं ओं धरावा लो-
किक । रडवितोसी आणीक ॥२॥ चाल जाऊं संतांपुढें । ते हे निवडिती
पोकडें ॥ ३ ॥ तुका झणे तूं निर्लेज्ज । आझां रोकडी गरज ॥ ४ ॥

॥ १६५७ ॥

आझी देतो हाका । कां रे जालासी तूं मुका ॥१॥ न बोलसी नारा-
यणा । कळलासी क्रियाहीना ॥२॥ आधीं करूं चौघाचार । भग सांठ
भीडभार ॥३॥ तुका झणे सेवटी । तुझां आझां धाळूं तुटी ॥४॥

॥ १६५८ ॥

काय साहवोसी फुका । साझा बुडविला रुका ॥ १ ॥ रीण घरा-
पांगिलें । तें न मुटे कांहीं केलें ॥२॥ चौघांचिया मत्तें । आधीं खो-
केलें होतें ॥३॥ तुका झणे यावरी । आतां भीड कोण धरी ॥४॥

॥ १६५९ ॥

पवित मिरासी । ते म्यां धरिली जिवेंसी ॥ १ ॥ आतां बळिया सां-
कोण । खाही तुझे माझे मन ॥२॥ पावनाचा ठसा । दावीं मज तुझा
कैसा ॥३॥ तुका झणे थाव जालें । रोख पाहिजे दाविलें ॥४॥

॥ १६६० ॥

भांडावें तों दित । ठायीं पडतें उचित ॥ १ ॥ नये स्वडों वेऊं वाद ।
आझां भांडवलभेद ॥२॥ शब्दसारखें भेटी । नये पडों वेऊं तुटी ॥३॥
तुका झणे आळस । सोचि कारणांचा नास ॥४॥

॥ १६६१ ॥

तुज नाही शक्ति । काम घेसी आझां हार्ती ॥१॥ ऐसें अनुभव पाहीं ।
घरळें मोळिभेखें नाही ॥२॥ लपोनियां आढ । आझां तुझा कैवाड ॥३॥
तुका झणे तुजसाटी । आझां संसारेंसी तुटी ॥४॥

॥ १६६२ ॥

पाटवणें पडणें पायां । उद्धार वायां कामाचा ॥१॥ चढळें तें भेटीसवें ।
दिसेल वरवें सकळां हो ॥२॥ न धडतां दृष्टादृष्टी । काय गोष्टी कोर-
व्या ॥३॥ अशेत्यानें असे तुका । अंतर पेका साक्षीवें ॥ ४ ॥

॥ १६६३ ॥

आही जालों एकचिच । सुद्या सुदै असावे ॥ १ ॥ यावरी तुमचा भोळा ।
तो गोपाळा अकळ ॥ २ ॥ घेतलें तें उसणें गावें । कांहीं भावें विसेवें
॥ ३ ॥ तुका क्षणे क्रियानष्ट । तरी कष्ट घेतसां ॥ ४ ॥

॥ १६६४ ॥

पराधीन माझे करूनिया जिणें । सांडी काय गुणें केली देवा ॥ १ ॥
उदार हे कीर्ति असे जगामाजी । कां तें ऐसे आजि पाळविलें ॥ २ ॥
माळवितों परी न पुरेचि रीग । उचित तो त्याग नाही तुकां ॥ ३ ॥
तुका क्षणे कां वा मुर्झीच व्यालासी । ऐसें कां नेणसी पांढुरंगा ॥ ४ ॥

॥ १६६५ ॥

प्रजसर्वे नको चेष्टा । नव्हे साळी कांहीं कोष्टा ॥ १ ॥ वैद्य सांकोनि
दिमाख । जाय काळें करीं मुख ॥ २ ॥ येथें न सरे चार । हीण
भाणीक वेव्हार ॥ ३ ॥ तुका विष्णुदास । रस जाणतो नीरस ॥ ४ ॥

॥ १६६६ ॥

गोलतों निकुरें । नव्हेत सल्लीचीं उत्तरें ॥ १ ॥ माझे संतापलें मन ।
परपीडा देकोन ॥ २ ॥ अंगावरि आलें । तोंवरि जाईल सोसिलें ॥
३ ॥ तुज अक्षांची जाण देवा । जरि तुका येथें ठेवा ॥ ४ ॥

॥ १६६७ ॥

तुज अन्यायाचा साधा । देखोनि करावा सर्वथा ॥ १ ॥ नये चणे
बहुतां घाटूं । सिसें सोनियांस आटूं ॥ २ ॥ पापपुण्यासाठीं । नीत केली
सत्ता खोटी ॥ ३ ॥ तुका क्षणे देवा । दोष कोणाचा तो दावा ॥ ४ ॥

॥ १६६८ ॥

जाणसी उचित । पांढुरंगा धर्मेनीत ॥ १ ॥ सरि म्यां बोळावें तें
काई । सरे पेसें तुझे पायीं ॥ २ ॥ पाळवती क्षण । संचितप्रारब्ध-
जिवसाण ॥ ३ ॥ तुका क्षणे सत्ता । होसी सकळ करिता ॥ ४ ॥

॥ १६६९ ॥

आही जालों एकचिच । सुद्या सुदै असावे ॥ १ ॥ यावरी तुमचा भोळा ।

भरिन पाय । सुख काय तें तेथें ॥ २ ॥ माझ्या खुणा मनापाशीं । तें
या रसीं बुझाळें ॥ ३ ॥ तुका झणे बर्म आलें । हातां मलें हें माझ्या ॥ ४ ॥

॥ १६७० ॥

आश्चर्यें तें एक आलें । मना आलें मझिया ॥ १ ॥ मझ्यापाशीं करुणा
केली । तैसी गेळी वृथा हें ॥ २ ॥ न यावर तो कैसा राग । खोटें मग
देखीनि ॥ ३ ॥ तुका झणे कैचा बोला । शोध विव्हाला माझिया ॥ ४ ॥

॥ १६७१ ॥

मी बाचक तूं दाता । काय सत्य पाहों आतां ॥ १ ॥ म्यां तो पक्षरिला
हात । करीं आपुलें उचित ॥ २ ॥ आझीं व्यावें नाम । तुझां समाधान
काम ॥ ३ ॥ तुका झणे देवराजा ॥ पाद खंडीं तुझा माझा ॥ ४ ॥

देवापाशीं मागणें.

॥ १६७२ ॥

अहैतीं सों माझें नाहीं समाधान । गोड हे चरणदेवा तुझी ॥ १ ॥
करुनी उचित देईं हेंचि दान । आवडे कीर्तन नाम तुझें ॥ २ ॥
देवभक्तपण सुखाचा सोहळा । ठेवूनि निराळा दावी मज ॥ ३ ॥
तुका झणे आहे तुझें हें सकळ । कोणी एके काळें देई मज ॥ ४ ॥

॥ १६७३ ॥

खमचरणदृष्टि विटेवरी साजरी । तेथें माझी हरी वृत्ति राहो ॥ १ ॥
आणीक न लगे मायिक पदार्थ । तेथें माझें आर्च नको देवा ॥ २ ॥
ब्रह्मादिक पदें दुःखाची शिराणी । तेथें चित्त झणी जडों देसी ॥ ३ ॥
तुका झणे त्याचें कळलें आझां बर्म । जे जे कर्मधर्म नासवत ॥ ४ ॥

॥ १६७४ ॥

अशा माझे डोळे जडो तुझे मूर्ती । रसुमाईच्या पती सोयरिया ॥ १ ॥
गोड तुझें रूप गोड तुझें नाम । देई मज प्रेम सर्व काळ ॥ २ ॥
बिठो माजलिये हाचि वर देई । संचरोनि राहीं हृदयामाजी ॥ ३ ॥
तुका झणे कांहीं न मागों आणिक । तसे पावीं सुख सर्व आहे ॥ ४ ॥

॥ १६७५ ॥

नामपाठ मुक्ताफलांच्या ओवणी । हें सुख सुगुणी अभितव ॥ १ ॥
तरी जाही जालों उदास निर्गुणा । भक्तांच्या मना सोक्ष नये ॥ २ ॥
घावें घ्यावें ऐसा येथें नरो भाव । काय ठाया ठाव पुसोनियां ॥ ३ ॥
तुका झणे जातां अभयदान करा । झणा विश्वभरा दिळें ऐसें ॥ ४ ॥

॥ १६७६ ॥

समर्थाचे सेवे कोठें नाहीं पात । पाहों नये अंत पांडुरंगा ॥ १ ॥
आहे तैसी नीत विचारावी वरी । येऊनी भितरी वास करा ॥ २ ॥
निवळ राखिलें तरी भयाभीत । हर्षमर्ष चित्त पावतसे ॥ ३ ॥
तुका झणे तरी कळेळ निवाड । दर्शनाची पाद शुभकर्ता ॥ ४ ॥

॥ १६७७ ॥

वारंवार हाचि न पहावा विसर । वसावें अंतर तुमच्या गुर्णी ॥ १ ॥
इच्छेचा ये दाता तूं एक समर्था । अगा कृपावंता मायबापा ॥ २ ॥
छाभाचिये घोडी उताविल मज । त्यापरि चित्त चरणाचें ॥ ३ ॥
तुका झणे जीवीं जीवन ओलावा । पांडुरंगे पावा शीघ्र आतां ॥ ४ ॥

॥ १६७८ ॥

पावळें पावळें तुझें आक्षां सर्व । बुजा नका भाव होऊं देऊं ॥ १ ॥
जेथें तेथें देखें तुझीच पाडलें । त्रिभुवन संचलें विट्टला गा ॥ २ ॥
भेदाभेद भते भ्रमाचे संवाद । आक्षां नको वाद त्यांशीं देऊं ॥ ३ ॥
तुका झणे अणु तुजवीण नाहीं । नभाहुनि पाहीं वाढ आहे ॥ ४ ॥

॥ १६७९ ॥

वाळूनियां जन सांडी मज दुरी । करिशील हरी ऐसें कधीं ॥ १ ॥
आठवीन पाय धरुनि अनुताप । वाहे जळ झोंप नाहीं डोळां ॥ २ ॥
नाशवती जीवा आणीक प्रकार । आवडी ते फार एकांताची ॥ ३ ॥
तुका झणे ऐसी धरितों वासना । होई नारायणा साक्ष मज ॥ ४ ॥

॥ १६८० ॥

होईल तो भोता भोगीन आपुल । न घडीं विट्टला भार तुज ॥ १ ॥

तुझांपासाव हें इच्छीतसें दान । अंतरीचें ध्यान मुखीं नाम ॥ २ ॥

नये काकुळती गर्भवासांसोटी । न धरीं हें पोटीं भय कांहीं ॥ ३ ॥

तुका झणे मज खंड एवढें । न बांधावें पुढें मायबापा ॥ ४ ॥

॥ १६८१ ॥

जानडीनें केला मन्हाटा धतार । एकाचें उत्तर एका न ये ॥ १ ॥

तेसैं मज नको करूं कमळापति । वेई या संगति सज्जनांची ॥ २ ॥

तिनें पाचारिलें इल वा झणोन । येव पळे आण जाली आतां ॥ ३ ॥

तुका झणे येर येरा जें विच्छिन्न । तेथें वाढे सीण सुखा पोटीं ॥ ४ ॥

॥ १६८२ ॥

नाम आठवितां सद्गदित कंठी । प्रेम वाढे पोटीं ऐसैं करीं ॥ १ ॥

सिमांच जीवन आनंदाश्रु नेत्री । अष्टांग ही गात्री प्रेम तुझें ॥ २ ॥

पेई ही शरीर बेचो या कीर्तनी । गाऊं निशिदिनीं नाम तुझें ॥ ३ ॥

तुका झणे दुजे न करीं कल्पांतीं । सर्वदा विश्रान्ति खातां पार्यीं ॥ ४ ॥

॥ १६८३ ॥

पुनाथ परदेशी हीन दीन भोलें । उगलेंचि लोळे तुझे रंगीं ॥ १ ॥

जोपुलें झणावें मज नुपेक्षावें । प्रेममुख धावें मायबापा ॥ २ ॥

हासवीचे परीं दृष्टी पाहें मज । विज्ञानीं समज दावुनियां ॥ ३ ॥

तुका झणे तुझा जालों शरणागत । काया वाचा चित्त दुजे नाहीं ॥ ४ ॥

॥ १६८४ ॥

पुनगोत्रीचा पुत्र परगोत्री अर्पिला । विभागा मुकला पितृघना ॥ १ ॥

तेसैं मजलार्गी न धरावें दुरी । नव्हे परगोत्री पोटींचाचि ॥ २ ॥

सुतकासी त्याचे नाहीं प्रयोजन । जनिता झणोनि तीन दिवस ॥ ३ ॥

तुका झणे नाहीं ठावें हें कोणासी । पुत्राचें वेदांसी देवी ग्वाही ॥ ४ ॥

॥ १६८५ ॥

जागत्याची कोठें पडले निरास । लेकरा वदास नाहीं होतें ॥ १ ॥

जागत्याची कोठें पडले निरास । लेकरा वदास नाहीं होतें ॥ २ ॥

वाळा तरी वेळ कृपतुकासाठी । निर्देया तों पोटी उपजेना ॥ ३ ॥
तुका झणे रयासी ठाउकें उचित । होईल संकेत नेमियेला ॥ ४ ॥

॥ १६८६ ॥

कां जी तुझी ऐसें नव्हा कृपावंत । निवे माझे वित्त ठायींच्या ठायीं ॥ १ ॥
काहीं शम नये विषम अंतरा । शांतीचा तो बरा ऐसा योग ॥ २ ॥
दुःखी होतो पंचभूतांच्या विकारें । जडत्वे वातारें राखावीं तीं ॥ ३ ॥
तुका झणे मोठा अहंकाराची मान । धरितो चरण झणऊनि ॥ ४ ॥

॥ १६८७ ॥

वेतील अंतरा शिड्याचे अनुभव । तळमळी जीव तया सुखा ॥ १ ॥
आतां माझा जीव घेउनियो बळी । वैसवाबें वोळी संतांचिये ॥ २ ॥
विस्तारिली वाचा फळेंविण वेळ । कोरडेचि वोळ फोस वांझे ॥ ३ ॥
तुका झणे आलों निर्वाणाच बरी । राहों नेदीं घरी नारायणा ॥ ४ ॥

॥ १६८८ ॥

सांवळें सुंदर रूप मनोहर । राहो निरंतर हृदयीं भासे ॥ १ ॥
आणीक काहीं इच्छा आझां नाहीं चाड । तुमैं नाम गोड पांडुरंगे ॥ २ ॥
जन्मोजन्मी ऐसें मागितलें तुज । आझांसी सहज घावें आतां ॥ ३ ॥
तुका झणे तुज ऐसे पयाळ । भुंजितां सकळ नाहीं आझां ॥ ४ ॥

॥ १६८९ ॥

मोक्षार्थे आझांसी नाहीं अवयव । तो असे उघड गांठोळीय ॥ १ ॥
भक्तीचे सोहळे होतील जीवासी । नवल तेविशीं पुरवितां ॥ २ ॥
व्याचें त्यासी देणें कोण तें उचित । मानूनियां हित घेतों सुख ॥ ३ ॥
तुका झणे सुखें देई संवसार । आषांसी मार करीं माझे ॥ ४ ॥

॥ १६९० ॥

बहा ते पांडुरंग अखंड वनवासी । परि त्या देवासी आठविती ॥ १ ॥
अल्हावासी पिता करितो जाचणी । परि तो स्मरे मनीं नारायण ॥ २ ॥
सुदामा आझण वारिणें पडिला । नाहीं विसरला पांडुरंग ॥ ३ ॥
तुका झणे वक्ता न पडावा विस्मर । वक्ताचे जोगर जाळे तरी ॥ ४ ॥

तुकापगाची वाया.

॥ १६९१ ॥

बाही तुम कोही मागत संपत्ती । आठवण चिचीं असों घावो ॥ १ ॥
सगळिया भोग येईल सेवटी । पायापें या भेदी अनुसंधानें ॥ २ ॥
आतां मजसाठीं याल आकारास । रोकडो हे आस नाही देवा ॥ ३ ॥
तुका झणे मुखी असो तुमें नाम । वेईल तो भ्रम देवो काळ ॥ ४ ॥

॥ १६९२ ॥

डगमगी मन निराशेच्या गुणें । हें तों नारायणें सांतवीजे ॥ १ ॥
धीरें तूं गंभीर जीवन जगाचें । जळो द्विभागाचे आत्रोतल्या ॥ २ ॥
मैईल जीव हें देखोनि कठिण । केला जातो सीण तो वांयां ॥ ३ ॥
तुका झणे आवश्यक हें वचन । पाळावेंचि दान समयो आहे ॥ ४ ॥

॥ १६९३ ॥

इच्छेपाशीं आलों फिरोनि मागुता । स्वाधीसेवकता आवडीचे ॥ १ ॥
घावें लक्ष्मरी मागितलें दान । मुळींचें जतन करुनि असें ॥ २ ॥
उपाय हे करी एकाचि वचना । दावूनियां खुशा ठाया येतो ॥ ३ ॥
तुका झणे गांठी किती तुजपाशीं । जगाच्या तोंडिसी चितनारें ॥ ४ ॥

॥ १६९४ ॥

लडिराल झगोनी निष्ठुर न बोळा । परी सांभाळिला लागे घात ॥ १ ॥
बहु वागवीत आणिलें दुरुनि । हासांची पोसली बहु आहे ॥ २ ॥
नाहीं लागें दिला आघाताचा वारा । निष्ठुर उत्तरा कोमेजतो ॥ ३ ॥
तुका झणे तुष्टी कृपावंत हरि । शांतवा उत्तरीं अमृताच्या ॥ ४ ॥

॥ १६९५ ॥

जें माझे चित्त राहे तुझ्या पायीं । अखंड तें देई प्रेमसुख ॥ १ ॥
वैभवा राख दीन करुनियां । जनाचारी वांयां जाय तैसा ॥ २ ॥
प्रव्य दारा नको मानाची आवडी । कवणेविशीं गोडी प्रपंचाची ॥ ३ ॥
तुमें नाम माझे धरुनियां चित्त । एकांत लोकांत सदा राहो ॥ ४ ॥

॥ १६९६ ॥

॥ १६९३ ॥

माझे हातीं आहे करावें चिंतन । तुझी कृपादान प्रेम रावें ॥ १ ॥
मागतियां भांडवळ आळवण । नामाची जतन दातियासी ॥ २ ॥
बालक धांवोनि आड तिघे स्तनी । घालावा जननी कृपे पांढा ॥ ३ ॥
तुका क्षणे करीं कासबीचे परी । आहे सूत्रदोरी तुझे हातीं ॥ ४ ॥

॥ १६९७ ॥

पाप ताप माझे गुणदोष निवारि । कृष्णा विष्णु हरी नारायणा ॥ १ ॥
काम क्रोध वैरी घालोनी वाहेरी । तूं गहें अंतरीं पांडुरंगा ॥ २ ॥
करिशील तरी नव्हे कांड एक । निर्मिले त्रैलोक्य हेळमात्रें ॥ ३ ॥
समर्थासीं काय आह्मी शिकवावें । तुका क्षणे यावें पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ १६९८ ॥

बहुजन्मां शेवटीं स्वामी तुझी भेटी । बहु मोह पोटीं थोर जाला ॥ १ ॥
बहु पुत्रे पादिलीं बहु दिशा शोधिली । बहु चिंता वाहिली दुर्मराची ॥ २ ॥
बहु काळ गेले अनुचित केले । बहु नाहीं गाइले नाम तुझे ॥ ३ ॥
पेसा मी अपराधी अगा कृपानिधि । बहु संतां संनिधि ठेवीं तुका ॥ ४ ॥

॥ १६९९ ॥

पक्षीयांचे घरीं नाहीं सामुगरी । त्यांची चिंता करो नारायण ॥ १ ॥
अजगर जनावर वारुळांत राहे । त्याजकडे पाहे पांडुरंग ॥ २ ॥
चातक हा पक्षी नेणे भूमिजळ । त्यासाठीं घननीळ नित्य बघें ॥ ३ ॥
तुका क्षणे आह्मी पिप्पलिकांची जात । पुरवीं मनोरथ पांडुरंग ॥ ४ ॥

॥ १७०० ॥

नको विद्या वयसा आयुष्य फारसें । नाहीं मज पिसें मुक्तीचेही ॥ १ ॥
रामकृष्ण झणतां जावो माझा प्राण । हेचि कृपादान मागतसें ॥ २ ॥
नको धन मान न वाढो संतांन । सुखीं नारायण प्राण जावा ॥ ३ ॥
तुका क्षणे दीन काकुलती येतो । तुज निरवितो पांडुरंग ॥ ४ ॥

॥ १७०१ ॥

कोरडिया मोठी नानदवी भता । नाहीं स्वयंभूतविण पाह ॥ १ ॥

धाववीं आपुलें सगुण रूपहें । बंवीन मी कोडें पाय तुझे ॥ २ ॥
न लगे तो मोक्ष मज समुद्यता । नाथदे हे वार्ता शून्याकारी ॥ ३ ॥
तुका झणे श्राव घरीन श्रीमुखें । येशिल कवतुकें जवळीक ॥ ४ ॥

॥ १७०२ ॥

समर्थ या नावें दिनांचा कृपाळ । हें तंव सकळ स्वामीअंगीं ॥ १ ॥
अज काय लागे करणें दिनवणी । विदित चरणीं सकळ आहे ॥ २ ॥
दयासिंधु तुझां भांडवल द्या । सिंघावें आतां या कृपापीयूषें ॥ ३ ॥
तुका झणे अबो पंदरांनिवासे । बहु जीव आसे लागलासे ॥ ४ ॥

॥ १७०३ ॥

राम कृष्ण गोविंद नारायण हरी । केशवा मुरारी पांडुरंगा ॥ १ ॥
लक्ष्मीनिवासा पाहें दिनबंधु । तुझा लागे छंदु सदा मज ॥ २ ॥
तुझे नामीं प्रेस देई अखंडित । नेणें तप व्रत दान कांहीं ॥ ३ ॥
तुका झणे माझे हेंचि गा मागणें । अखंडही गाणें नाम तुझे ॥ ४ ॥

॥ १७०४ ॥

अमृताची फळे अमृताची देली । तेचि पुढे चाली बीजाचीही ॥ १ ॥
प्रेसियांचा संग देई नारायणा । बोलावा वचना जयांचिया ॥ २ ॥
हस्त सेवन सितळ कंठासी । पुष्टी कांती तैसी दिसे वरी ॥ ३ ॥
तुका झणे तैसें होइजेत संगें । सवा लागे अंगें चंदनाच्या ॥ ४ ॥

॥ १७०५ ॥

जर नारी बाळें अवघा नारायण । ऐसें माझे मन करी देवा ॥ १ ॥
न यो काम क्रोध द्वेष निंदा हृद । अवघा गोविंद निःसंदेह ॥ २ ॥
असावें म्यां सदा विषयीं विरक्त । काया वाचा चित्त तुझे पायीं ॥ ३ ॥
करोनियां साख पुरवीं मनोरथ । व्हावें कृपावंत तुका झणे ॥ ४ ॥

॥ १७०६ ॥

ऐसें सत्य माझ्या येईल अंतरा । तरि मज करा कृपा देवा ॥ १ ॥
असावें म्यां सदा विषयीं विरक्त । काया वाचा चित्त तुझे पायीं ॥ २ ॥

झरि मज ठाव घावा पायांपाशी । सत्यत्वे जाणसी दास खरा ॥ १ ॥

तुका झणे सल निकट संवळे । तगिच भातुके प्रेम घावे ॥ ४ ॥

॥ १७०७ ॥

अणाच्या परिहारा आलो बोळगणा । घावी नारायणा वासलासी ॥ १ ॥

आलों उत्तरीई शरीरसंकल्पे । चुकों घावी पाये सकळही ॥ २ ॥

अजिवरी होतो धरुनि जिवसी । व्याजे कासाविसी बहु केले ॥ ३ ॥

तुका झणे मना आणिला म्यां भाव । तुमचा तेथे ठाव आहे देवा ॥ ४ ॥

॥ १७०८ ॥

आवही न पुरे सेवितां न सरे । पडियेली धुसवे गांठी ॥ १ ॥

न पुरे हा जन्म हे सुख सांठितां । पुढीही आतां हेचि मार्गे ॥ २ ॥

आरगाचि धिता पालखी बैसतां । नाहीं उसंतिता कोसपेणी ॥ ३ ॥

तुका झणे माही विद्रुळ माजली । आणे ते लागली भूक तान ॥ ४ ॥

॥ १७०९ ॥

लोकीन सच्छिष्ट लोकेन अंगणी । वैष्णवां चरणीं होइन जोडा ॥ १ ॥

येथे जन्म आतां मज देई देवा । आवही हे जीवा सर्वकाळ ॥ २ ॥

आंचे चरणरज येदी अंगावरी । बंदीत ते शिरीं जाइन मार्गे ॥ ३ ॥

तुका झणे येथे राहिलासे भाव । सकळही वाव आणोनियां ॥ ४ ॥

॥ १७१० ॥

आवडावे जन नावडावा मान । करुनि प्रमाण तुंचि होई ॥ १ ॥

ओढवुनि देहसंबंध व्यसन । ऐसी नारायणे कृपा कीजे ॥ २ ॥

आवडावे रूप नावडावे रस । अवधी राहो आस पायांपाशी ॥ ३ ॥

तुका झणे आतां आपुलिया सत्ता । करुनि अनंता देवा ऐसे ॥ ४ ॥

॥ १७११ ॥

आतां काढाकाढी करीं गा पंढरिराया । नाहीं तरी वांयां गेलें दास ॥ १ ॥

आणतां बैसलों दगडाचे नाचे । दिवा धर्म व्याचे प्राण हाचि ॥ २ ॥

आचा स्वभाव इंद्रियांची ओढी । पतनाची जोडी घरी हांच ॥ ३ ॥

आच झणे कासी आंभारानी तरी । आतां मज तरी वाव नाही ॥ ४ ॥

॥ १७१२ ॥

लाज वाटे पुढें तोंड दाखवितां । परि जाऊं आतां कोणापार्शी ॥ १ ॥
 बुकलिया काम मागतों मुझारा । लाज फजितखोरा नाहीं मज ॥ २ ॥
 माय सोबुनियां फिरतो बऱसर । स्वामिसेवे चोर होऊनियां ॥ ३ ॥
 तुका झणे मज पाहिजे दंडिले । पुढें हें पडलें न पाहिजे ॥ ४ ॥

॥ १७१३ ॥

आझां वैष्णवांचा कुळधर्म कुळांचा । विश्वास नामाचा एका भावें ॥ १ ॥
 ठरीच हरिचे दास झणवितां श्रावणे । निर्वासना कीजे चित्त आधी ॥ २ ॥
 गाऊं नाचूं प्रेमें आनंदें कीर्तनी । भुक्ति भुक्ति दोन्ही न मागों तुज ॥ ३ ॥
 तुका झणे देवा ऐसी यांची सेवा । खावी जी केशवा जन्मोजन्मी ॥ ४ ॥

॥ १७१४ ॥

मातेची अवस्था काय झणे बाळ । तिसी तों सकळ चिंता त्याची ॥ १ ॥
 देसे परस्परे आहेचि विचारा । भोषळ्याचा तारा दगडासी ॥ २ ॥
 भुवंग पोटाळी चंदनाचें अंग । निवे परि संग नव्हे तैसा ॥ ३ ॥
 तुका झणे करा परिसाचे परी । मज ठेवा सरी लोखंडाचे ॥ ४ ॥

॥ १७१५ ॥

किती तुजपार्शी देऊं परिहार । जाणसी अंतर पांढुरंगा ॥ १ ॥
 आतां माझे हातीं देई माझे हित । करीं माझे चित्त समाधान ॥ २ ॥
 हाग आळा तरी कापूं नये मान । बाळा मायेविण कोण वुजें ॥ ३ ॥
 तुका झणे ऐसा होईल लौकिक । मागे बाळ भीक समर्थाचें ॥ ४ ॥

॥ १७१६ ॥

मोट धालें मग नळगे परती । जालिया निश्चिती खेळ गोड ॥ १ ॥
 आपुलिया हातें देई घो कवळ । विठ्ठल शीतळ जीवन बरी ॥ २ ॥
 घराचा विसर होईल आनंद । नाचेन मी छंद प्रेमाचिया ॥ ३ ॥
 तुका झणे तोंच बरी करकर । मग हें उत्तर खंडील ॥ ४ ॥

॥ १७१७ ॥

गारीत हें आतां पळाचि सोऊन । गारीत मागणें पेलोवेलीं ॥ १ ॥

सेवटींचा घास गोड करीं माते । अगे कृपावंते पांढुरंगे ॥ १ ॥
बंचूं नये आतां कांहींच प्रकार । धाकल्याचें थोर आल्यावरी ॥ २ ॥
तुका झणे आतां बहु चाळवावें । कांहीं नेवीं ठावें चरो मागे ॥ ३ ॥

॥ १७१८ ॥

नाहीं तुझां कांहीं लाविलें मागणें । कांटाळ्याच्या भेणें त्रासलेली ॥ १ ॥
एखादिये परीं टाळावी करकर । हा नका विचार देखों कांहीं ॥ २ ॥
मायांच्या क्रियोगें प्राणासवसादी । नेघेरेसी तुटी जाली आतां ॥ ३ ॥
तुका झणे तुझां मागणें तें आतां । हेंचि कृपावंता चरणीं वास ॥ ४ ॥

॥ १७१९ ॥

तुझें नाम माझे मुखीं असो देवा । विनवितों राघवा दास तुझा ॥ १ ॥
तुझ्या नामवळें तगले पतित । झणोनि माझे विस तुझे पायीं ॥ २ ॥
तुका झणे तुझें नाम हें सादर । गातां निरंतर मुख वाटे ॥ ३ ॥

॥ १७२० ॥

नको देऊं देवा पोटीं हें संतान । मायाजाळें जाण नाठवसी ॥ १ ॥
नको देऊं देवा द्रव्य आणि भाग्य । तो एक उद्देग होय जीवा ॥ २ ॥
तुका झणे करीं फकिराचे परीं । रात्रदिवस हरि येईल वाचे ॥ ३ ॥

॥ १७२१ ॥

नको मज ताठा नको अभिमान । तुजवांचूनि श्रीण होतो जीव ॥ १ ॥
दुर्धर हे माया न होय सुदका । वैकुण्ठनाथका सोडवीं मज ॥ २ ॥
तुका झणे तुझें झालिया दर्शन । मग निवारण होइल सर्व ॥ ३ ॥

॥ १७२२ ॥

हरी तुझें नाम गाईन अखंड । याविण पाखंड नेणें कांहीं ॥ १ ॥
अंतरीं विश्वास अखंड नामाचा । कायामनेंवाचा देई हेंचि ॥ २ ॥
तुका झणे आतां देई संतसंग । तुझे नामीं रंग भरो मना ॥ ३ ॥

॥ १७२३ ॥

आतां करीं मज सांग सांग मागे । काय करां करावें ऐवें देवा ॥ १ ॥

कावया कर्म नन्हते कारण । केला होय सीण अवघाचि ॥ ९ ॥

मुका कपे नको पाहू निरबाण । देई कृपादान थावकासी ॥ ९ ॥

॥ १७२४ ॥

भागणें तें एक तुजप्रति आहे । वेशी तारे पाहें पांडुरंगा ॥ १ ॥

॥ संतासी निरवीं होचि मज दई । आणिक तुजें कांहीं न मागे तुज ॥२॥

॥ का हाने आतां उदार तूं होई । मज ठेवीं पाथीं संतांचिया ॥ ३ ॥

11 1924 11

कासयासी व्यर्थ घातलें संसारी । होतें तैसें जरी तुझे बिचीं ॥ १ ॥

झिथे भेटीची थोर असे धास । विसोनी निरास आली मज ॥ २ ॥

आतां काय जिणें जालें निरर्थक । वैकुण्ठनायक भेटेचि ना ॥ ३ ॥

आशलासी काय कृपेच्या सागरा । रत्नुमादेवोदरा सोडरिया ॥ ४ ॥

मुका छणे देई चरणाची सेवा । तुपेक्षी केशवा मायबापा ॥ ५ ॥

॥ १७२६ ॥

वि सुख पुढे मागतो आगळे । आनंदाची फळे सेवादान ॥ १ ॥

नमजन्मांतर्हि तुभ्यापि अंकित्य । करुणि विट्ठला दास ठेवी ॥ २ ॥

सुखा भाव आह येऊं नेदीं चित्ता । करावा अनंता नास त्याचा ॥३॥

अभय रेजनि करावें सादर । क्षण तो विस्तर पडों नेहीं ॥ ४ ॥

गुहा क्षणे आशी जे जे इच्छा करूं । ते ते करपतरु पुरविसी ॥ ६ ॥

॥ १७२७ ॥

एकांतीर्षे सुखं वै मज्झिमा । आघात या जिवा सुकवूनि ॥ १ ॥

व्यानीं रूप वाचे नाम निरंतर । आपुला विसर पडो नदी ॥ २ ॥

जायबाला भेटी सुखाची आवडी । तैशी मज गोडी देई देवा ॥ ३ ॥

कीर्ति ऐक्योनियां जाल्लें शरणागत । दासाचें तूं हित करितोखी ॥४॥

तुका छणे मी तों इनि पापराशी । घालाचें पाठीशीं मायबापा ॥५॥

॥ १७२८ ॥

मातां तुज मज नाहीं दुजेपण । दाखवीं चरण पादुंगा ॥ १ ॥

जावळे संगती तुज गुजयाची । आपुल्या भक्तांची प्रीति तुझी ॥ ३ ॥
परि आश्वासार्थी होसील सगुण । स्तंभासी फोडून जयापरि ॥ ४ ॥
तुका झणे तैसें तुज काय वर्णे । देई दक्षणे चरणांचे ॥ ५ ॥

॥ १७२९ ॥

येणें मुखें तुझे वर्णी गुण नाम । तेंचि मज प्रेम देई देवा ॥ १ ॥
डोळे भरुनियां पाहें तुझे मुख । तेंचि मज सुख देई देवा ॥ २ ॥
कान भरोनियां पेके तुझी कीर्ति । ते मज विश्रांति देई देवा ॥ ३ ॥
बाहें रंगीं टाळी नाचेन उदास । हें देई हातांस पायां बळ ॥ ४ ॥
तुका झणे साक्षा सकळ देहभाव । आणीक नको ठाव चिंतूं यासी ॥ ५ ॥

॥ १७३० ॥

पांडुरंगा कांहीं आहकावी मात । न करावें मुक्त झालां मज ॥ १ ॥
जन्मांतरें मज ऐसीं देई देवा । जेणें चरणसेवा धडे तुझी ॥ २ ॥
वाखाणीन कीर्ति आपुल्या मुखें । नाचेन मी सुखें तुजपुढें ॥ ३ ॥
कहनिं कामारी दास दीनाहुनी । आपुला अंगणीं ठाव मज ॥ ४ ॥
तुका झणे आझी मृत्युलोकीं भले । तुझेचि अंकिले पांडुरंगा ॥ ५ ॥

॥ १७३१ ॥

आहे त्राहे त्राहे सोबदीं अनंता । लागों दे समता तुझे पायीं ॥ १ ॥
एकचि भागणें देई तुझी गोडी । नलगे आवडी आणिकाची ॥ २ ॥
तुजें नाम गुण वर्णान पवाडे । आवडीच्या कोडें नाचों रंगीं ॥ ३ ॥
बापा विठ्ठलाया हेंचि देई दान । ओडती चरण जेणें तुझे ॥ ४ ॥
आवडीसारिखें मागितळें जरी । तुका झणे करी समाधान ॥ ५ ॥

॥ १७३२ ॥

अभयदान मज देई गा उदारा । कृपेच्या सागरा पांडुरंगा ॥ १ ॥
देहभाव तुझ्या ठेवियेला पायीं । आणीक मी कांहीं नेणें दुजें ॥ २ ॥
तुम भक्ति भाव नेणें मी पतित । आतां माझे हित तुझ्या पायीं ॥ ३ ॥
जवघा तिगेविला तुज देहभाव । आतां मज पाव पांडुरंगा ॥ ४ ॥
तुका झणे खरें नाम मीलातक । हें मज अचित करी आतां ॥ ५ ॥

॥ १७३३ ॥

अपाची वासना नको दावूं डोळां । त्याहुनि अंधळा बराच मी ॥ १ ॥
 नैदेवें भवण नको माझे कार्नी । बधिर करोनी ठेवीं देवा ॥ २ ॥
 अपवित्र वाणी नको माझ्या मुखा । त्याजहुनि मुका बराच मी ॥ ३ ॥
 नको मज कधी परस्त्रीसंगति । जनांतुन साती उठतां भली ॥ ४ ॥
 मुका झणे मज अवघ्याचा कांटाळा । तूं एक गोपाळ आचडसी ॥ ५ ॥

॥ १७३४ ॥

माय बाप बंधु सोयरा सांगाती । तूंचि माझी प्रीति गण गोत ॥ १ ॥
 शरण आलीं त्यांचीं वारिळीं दुर्गितें । तारिले पतित असंख्यात ॥ २ ॥
 इतर कोण जाणे पावले विश्वांति । न येतां तुजप्रति शरणागत ॥ ३ ॥
 लघामध्ये मज ठेवीं नारायणा । लक्ष्मीगमना सोडरिया ॥ ४ ॥
 मुका झणे देई दर्शनाचा लाभ । जे पाय दुर्लभ श्रद्धादिकां ॥ ५ ॥

॥ १७३५ ॥

काय देह घालूं करवतीं कर्मरी । ठाकूं या भितरी अग्नीमाजी ॥ १ ॥
 काय सेवूं वन शीत उष्ण तान । साहो कीं मोहन धरुनी वैसें ॥ २ ॥
 काय लावूं अंगीं भस्म उधळण । हिंदूं देश कोण खुंट चारी ॥ ३ ॥
 काय त्यजूं अन्न करुनि उपासे । काय करूं नास जीवित्वाचा ॥ ४ ॥
 मुका झणे काय करावा उपाव । ऐसा देई भाव पांढुरंगा ॥ ५ ॥

॥ १७३६ ॥

आमुची कृपाळु तूं होसी माडली । विठ्ठले साडली शरणागता ॥ १ ॥
 प्रेमपान्हां स्तनीं सदा सर्वकाळ । दृष्टि हे निर्मळ अमृताची ॥ २ ॥
 भूक तान दुःख बाटो नेदीं सीण । अंतरीचा गुण जाणोनियां ॥ ३ ॥
 आशा मृणा माया चिंता दुवडीं दुरी । ठाव आज्ञां करीं खेळावया ॥ ४ ॥
 मुका झणे लाभी संताचा सांगात । तेथें न पवें हात कळिकाळाचा ॥ ५ ॥

॥ १७३७ ॥

मानावया जग न्हावीं द्रव्यभाया । नाहीं हे मरशिया जीवाचाड ॥ १ ॥

करुनियां कृपा करीं अंगिकार । न लावीं उशीर आतां देवा ॥ ३ ॥

नव्हे साच कांहीं कळों आलें मना । झणोनि वासना आवरिली ॥ ४ ॥

तुका झणे आतां मनोग्य सिद्धी । माझे कृपानिधी पाववावे ॥ ५ ॥

॥ १७३८ ॥

तरि कां नेणते होते मागें कवि । तींहीं या जनासी दुराविलें ॥ १ ॥

बोलगतीं जया अष्ट महासिद्धि । ते या जनबुद्धी नातळती ॥ २ ॥

कंपमुळें पाला धातूच्या पोषणा । खातिले वास गाना तरी केला ॥ ३ ॥

लावूनियां नेत्र उगोचि बैसले । न बोलत ठेले मौन्यमुत्रे ॥ ४ ॥

तुका झणे ऐसें करीं माझ्या चित्ता । दुरावीं अनंता जन दुरी ॥ ५ ॥

॥ १७३९ ॥

मलगे देवा तुझे आझांसी बैकुंठ । सायुज्याचा पद नलगे मज ॥ १ ॥

देईं तुझे नाम मज सर्वकाळीं । मागणें वनमाळीं होचि तुज ॥ २ ॥

नारद तुंबर उद्धव प्रल्हाद । बळीं रुक्मांगद नाम ध्याती ॥ ३ ॥

सिद्ध मुनिगण गंधर्व किन्नर । करितावी गजर रामनामें ॥ ४ ॥

तुका झणे हरी देईं तुझे नाम । अखंडित प्रेम होचि यावें ॥ ५ ॥

॥ १७४० ॥

विश्वास धरुनि राहिलों निवांत । ठेवूनियां चित्त तुझे पायीं ॥ १ ॥

करावें बुडावें तुझिया वचनें । निर्धार हा मनें केला माझ्या ॥ २ ॥

न कले हें मज साच चाळविलें । देसी तें उगलें घेउन देवा ॥ ३ ॥

मागणें तें सरे ऐसें करीं देवा । माझीं तरी सेवा सांगा पुढे ॥ ४ ॥

करावें कांहीं कीं पाहावें उगलें । तुका झणे बोलें पांडुरंगा ॥ ५ ॥

॥ १७४१ ॥

कृपाळु झणोनि बोलती पुराणें । निर्धार वचनें यांचीं मज ॥ १ ॥

आणीक उपाय नेणेंचि मी कांहीं । तुझे वर्म टायां पडे तैवें ॥ २ ॥

नये थड कांहीं बोलतां वचन । रिघालों शरण सर्वभावं ॥ ३ ॥

कृपा करिसी तरि थोडें तुज काम । माझा सरि अम बहु हरे ॥ ४ ॥

तुका झणे मज कोलवीं भीमस । हरेख या भक्त कोळियांची ॥ ५ ॥

॥ १७४२ ॥

भावबळें कैसा जालासी लहान । मागें संतां ध्यान वर्णिलेलें ॥ १ ॥
 तें मज उचित करुनियां देवा । दाखवीं केशवा मायबापा ॥ २ ॥
 साहोनियां डोळां बांलेन मी गोष्टी । आळिगूनि मिठी देइन पायीं ॥ ३ ॥
 चरणीं दृष्टि उभा राहेन समोर । जोडोनियां कर पुढें दोन्ही ॥ ४ ॥
 तुका झणे उत्कंठित वासना । पुरवीं सारायणा आर्त मागें ॥ ५ ॥

॥ १७४३ ॥

आत्मस्थिति मज नको ह्या विचार । देई निरंतर चरणसेवा ॥ १ ॥
 जन्मोजन्मीं तुझा दास पुरुषोत्तमा । हेचि गोडी माझ्या देई जीवा ॥ २ ॥
 काय सायुज्यता मुक्ति हेचि गोड । देव भक्त कोड तेथें नाहीं ॥ ३ ॥
 काय तें निर्गुण पाहों कैसा परी । वर्णू तुझी हरी कीर्ती कैसी ॥ ४ ॥
 गोड चरणसेवा देवभक्तपणें । मज पूजा झणें बुराविसी ॥ ५ ॥
 जणिवेपासूनि सोडवीं माझ्या जीवा । देई चरणसेवा निरंतर ॥ ६ ॥
 तुका झणें गोडा गोड नळगे प्रीति । सवेखिण चित्तीं सार नाहीं ॥ ७ ॥

॥ १७४४ ॥

कुळाचें दैवत ज्याचें पंढरीनाथ । होईन दासीसुत त्याचे घरीं ॥ १ ॥
 झुळ्यातिकूळवर्णां चाड नाहीं । करीं भलते ठायीं दास तुझा ॥ २ ॥
 पंढरीमा कोणी जाती वारकरी । होईन त्याचे घरीं पशुयाति ॥ ३ ॥
 विठ्ठलचितन दिवसगर्भी ध्यान । होईन पायतन त्याचे पायीं ॥ ४ ॥
 तुळसीवृंदावन जयाचें अंगणी । होईन केरसुणी त्याचे घरीं ॥ ५ ॥
 तुका झणें हाचि भाव माझ्या चित्तीं । नाहीं आणिकां गति चाड मज ॥ ६ ॥

॥ १७४५ ॥

अडियेंत आहीं तुजपाशीं सागावें । जीवीचें सांगावें हितगुज ॥ १ ॥
 पाळसील लळे दीन वो वत्सळे । विठ्ठले कृपाले जननिये ॥ २ ॥
 जीव भाव तुझ्या ठेवियेला पायीं । तुंचि सर्वां ठायीं एक आळां ॥ ३ ॥

सर्व सत्ता आहे एकी तुजपांझी । ठावें आहे देसी मागेन तें ॥ ५ ॥
 झणऊनि पुढें मांजियेली आळी । थिकोनियां चोळी डोळे तुका ॥ ६ ॥
 ॥ १७४६ ॥

अगा करुणाकरा करितसें धांवा । या मज सोदवा लवकरी ॥ १ ॥
 थिकोनियां माझीं करुणेचीं वधनें । व्हावें नारायणे उसावीळ ॥ २ ॥
 मागे पुढें अवघा दिसे गिता टाव । ठेवूनि पायीं भाव वाढ पाहें ॥ ३ ॥
 वशीर तो आतां न पाहिजे केला । अहोजी विठ्ठला मायवापा ॥ ४ ॥
 उरलें तें एक हेंचि मज आतां । अवघें विचारितां शून्य जालें ॥ ५ ॥
 तुका झणे आतां करीं कृपादान । पावलें समान दावीं डोळां ॥ ६ ॥
 ॥ १७४७ ॥

मागता भिकारी जालों तुझे दारी । देई मज हरी कृपादान ॥ १ ॥
 प्रेम प्रीति नाम वचित करावें । भावें संचारावें हृदयामाजी ॥ २ ॥
 सर्वभावें शरण आलों पांडुरंगा । कृपाकु तूं जगामाजी एक ॥ ३ ॥
 तापत्रयें माझी तापविली काया । शीतळ व्हावया पाय तुझे ॥ ४ ॥
 संभंवीं जनवाद पीडिलों परोपरी । अंतरलों दुरी तुजसी तेणें ॥ ५ ॥
 तुका झणे आतां तुझा शरणागत । करावें सनाय मायवापा ॥ ६ ॥
 ॥ १७४८ ॥

न झणे कवणां सिद्ध साधक गंढार । अवघा विश्वंभर वांचूनिया ॥ १ ॥
 ऐसें माझे युद्धि काया वाचा मन । लावीं तुझें ध्यान पांडुरंगा ॥ २ ॥
 पातां प्रेमगुण शंका माझ्या मनीं । नाचतां रंगणीं नाठवावी ॥ ३ ॥
 देई चरणसेवा भूतांचें भजन । वर्णा अभिमान सांढवूनि ॥ ४ ॥
 आशापाश माझी तोडी माया चिंता । तुजविण व्यथा नको कांहीं ॥ ५ ॥
 तुका झणे सर्व भाव तुझे पायीं । राहें ऐसें देई प्रेम देवा ॥ ६ ॥
 ॥ १७४९ ॥

आतां केशीराजा हेचि विनवणी । मस्तक चरणीं ठेवीतसें ॥ १ ॥
 हो असो माझा भलतिये ठायीं । चित्त तुझ्या पायीं असों द्यावें ॥ २ ॥
 लोकांचें संकण घडावें चित्तन । धनामानजनविन्मुख तो ॥ ३ ॥

कफवातपित्त देहअवसानी । ठेव्ही वारुनि दुरिते हीं ॥ ४ ॥
सावध तो भाई इद्रिये सकळें । दिलीं एक वेळे हाक आधीं ॥ ५ ॥
तुफा झगे तूं चा सकळांचा जनिता । येथें ऐकता सकळांसी ॥ ६ ॥

॥ १७५० ॥

देवा आतां ऐसा करी उपकार । देहाचा विसर पाहीं मज ॥ १ ॥
दरीच हा जीव सुख पावे माझा । वरें केशीराजा कळों आलें ॥ २ ॥
ठाव देई चित्ता राखें पाशांपाशीं । सकळ वृत्तींसी अखंडित ॥ ३ ॥
आप्त भय चित्ता लाज काम कोध । तोढावा संबंध यांचा माझा ॥ ४ ॥
सांगणें तें एक हेंचि आहे आतां । नाम मुखें संतसंग देई ॥ ५ ॥
तुफा झगे नको वरपंग देवा । घ्यावी माझी सेवा मावशुद्ध ॥ ६ ॥

॥ १७५१ ॥

आला भागासी तो करी व्यवसाय । परि राहो भाव तुझ्या पायीं ॥ १ ॥
काय चाले तुझी बांधलें दातारा । वाहिलिया भारा उसंडितो ॥ २ ॥
शरीर तें करी शरीराचे धर्म । नको देऊं धर्म चुकों मना ॥ ३ ॥
चळण फिरवी ठाव बहुवस । न घडो आळस चित्तनाचा ॥ ४ ॥
इद्रिये करोत आपुले व्यापार । आवडींसी धार देई पायीं ॥ ५ ॥
तुफा झगे नको देऊं काळा हातीं । येसों काकुलती झणऊनि ॥ ६ ॥

॥ १७५२ ॥

आले घरा वसा राहें नागयणा । ठेवूं दे चरणांवरि माथा ॥ १ ॥
वेळेवेळां देई क्षेमआलिंगन । वरी अवलोकन कृपावृष्टी ॥ २ ॥
प्रश्नाळूं दे पाय बैसों माजधरीं । चित्त शिवर करी पांडुरंगा ॥ ३ ॥
आहे त्या संचितें करवीन भोजन । काय न जेवून करिशी आतां ॥ ४ ॥
करुणाकरें नाहीं कळों दिलें धर्म । दुरी होतां भ्रम कोण घारी ॥ ५ ॥
तुफा झगे आतां आवडीच्या सत्ता । बोलिलों अनंता करवीन तें ॥ ६ ॥

॥ १७५३ ॥

नग्नवृत्ति आणि कवेचा विकरा । हें नको दातारा घडों देऊं ॥ १ ॥
विभवे करेवी माकिरी कडवा । लगेनि संतसंग करवीन तें ॥ २ ॥

धराविद्या नारी आणि परधना । नको देऊ मनाचरि येऊ ॥ ३ ॥
भूतांचा मत्सर आणि संतर्निश । हें नको गोविंदा घडों देऊ ॥ ४ ॥
देहजभिमान नको देऊ शरीरी । चढों कांहीं परी एक देऊ ॥ ५ ॥
तुका झणे तुझ्या पाशांचा विसर । नको बारंवार पडों देऊ ॥ ६ ॥

॥ १७५४ ॥

तुझे नाम मुखीं न घेतां आवडी । जिव्हा तेचि घडी झडो माझी ॥ १ ॥
हें मज देई हें मज देई । आणिक दुजे कांहीं न मगें तुज ॥ २ ॥
बहिर काज तुझी कीर्ति नाइकतां । पाय न देखतां जात होळे ॥ ३ ॥
मना तुझे ध्यान नाहीं नित्य काळ । धिग ते बांढाळ जळो जळो ॥ ४ ॥
हात गाय तेणें पंथें न चालतां । जात्रोत अनंता गळोनिया ॥ ५ ॥
तुजविण जिणें नाहीं मज चाड । तुका झणे गोड नाम तुझे ॥ ६ ॥

॥ १७५५ ॥

अखंड जया तुझी प्रीति । मज दे त्याचि संगति । मग मी कमळा-
पति । तुज जाणीं कांटाळा ॥ १ ॥ पडून राहेन ते ठायीं । उगाचि संतां-
चिये पायीं । न मगें नेघें कांहीं । तुझी आण गा बिठोबा ॥ २ ॥
तुझी आझी पीढीं ज्यानें । दोन्हीं वारती एकानें । बैसलों धरणें ।
हाका देव दत्तार्थी ॥ ३ ॥ तुका झणे या बोला । चित्त दारें वा नि-
हुला । न पाहिजे केला । अवघा माझा आव्हेर ॥ ४ ॥

॥ १७५६ ॥

तुझ्या रूपें माझी काया । भरो याची पंढरीराया । दर्पणीची छाया ।
एका रूपें भिमतव ॥ १ ॥ सुख पहिलें साठवण । सत्ता वेचे झनें शनें ।
माडचणीचे कोन । चारी मार्ग बगवले ॥ २ ॥ बसो होळ्यांची बा-
हुली । कवळें भिन्न छाया आली । कृष्णांजनें चाळी । नव्हे परती
आचारी ॥ ३ ॥ जीव ठसावला शिवें । मना आलें सेथें जावें । फंदा
बहिला नावें । तुका झणे खंडलें ॥ ४ ॥

॥ १७५७ ॥

जेव्हा जेव्हा सोने । जेव्हा जेव्हा सोने । जेव्हा जेव्हा सोने । जेव्हा जेव्हा सोने ।

रणीं लागेन ॥ १ ॥ आणीक काय दुजे । न्यां मागणें तुजपासीं ।
अबिट तें सुख । भय नास नाहीं ज्यासी ॥ २ ॥ होईन मोचे वाहणा ।
पायीं सकळां संतजनां । मांजर सुकर सुणा । जबळीं शेष व्यावया ॥ ३ ॥
सांडोवा पायरी । बहिळ बावी गंगातिरी । होईन तयावरी ।
संतसज्जन चालती ॥ ४ ॥ लागें संता पायीं । ऐसा ठेवीं भळते ठायीं ।
सुका झणे वेई । धाक नाहीं जन्माचा ॥ ५ ॥

॥ १७५८ ॥

दसवअक्रुरासी । आणीक व्यासआंकुराची । रुक्मांगदप्रल्हादाची ।
वाविलें तें दाखवीं ॥ १ ॥ सरि मी पाहेन पाहेन । तुझे श्रीमुखचरण ।
उताविल मन । तयाकारणें तेथें ॥ २ ॥ जनकभुत देवा करीं । कैसा
होभलासी हरी । विदुराच्या घरीं । कण्या धरी कबतुकें ॥ ३ ॥
पांढनां अकांतीं । तेथें पावसी स्मरती । घातलें द्रौपदी । यारी
बिरडे चोळीचें ॥ ४ ॥ करी गोपीचें कबतुक । माईगोपाळांसी सुख ।
बावी तेंचि मुख । दृष्टी माझ्या आपुलें ॥ ५ ॥ सरि तूं अनाथाचा दाता ।
भागविवां शरणागतो । तुका झणे आतां । कोळ पुरवीं हें माझें ॥ ६ ॥

॥ १७५९ ॥

हेंचि माझे चित्तीं । राहो भाव पीति । विट्ठल सुपुत्री । जागृति स्वप्राप्ती
॥ १ ॥ आणिक नाहीं तुज मागणें । राज्यचाढ संपत्ति धन । बिव्हे सुख
जेथें । घेतां देहीं नाम तुझें ॥ २ ॥ तुझें रूप सर्वां ठायीं । देखें ऐसें प्रेम
वेई । ठेवावा हा पायीं । अनुभव चित्ताचा ॥ ३ ॥ जन्ममरणाचा बाध ।
समुद्रानि तुडे कंद । लागो हाचि छंद । हरि गोविंद वाचेसी ॥ ४ ॥ काया
मालटे दहणें । अवघें कोंदाटे चैतन्य । जीवशिवा खंडण । होय तरे
चित्तिता ॥ ५ ॥ तुका झणे याचि भावें । आझी धाळीं तुझ्या नावें ।
मुखें होत जन्म । भळते याती भळतेशीं ॥ ६ ॥

॥ १७६० ॥

जन्म मरणाचा बाध । राज्यचाढ संपत्ति धन । बिव्हे सुख । जेथें । घेतां देहीं नाम तुझें ॥ २ ॥ तुझें रूप सर्वां ठायीं । देखें ऐसें प्रेम । वेई । ठेवावा हा पायीं । अनुभव चित्ताचा ॥ ३ ॥ जन्ममरणाचा बाध । समुद्रानि तुडे कंद । लागो हाचि छंद । हरि गोविंद वाचेसी ॥ ४ ॥ काया मालटे दहणें । अवघें कोंदाटे चैतन्य । जीवशिवा खंडण । होय तरे चित्तिता ॥ ५ ॥ तुका झणे याचि भावें । आझी धाळीं तुझ्या नावें । मुखें होत जन्म । भळते याती भळतेशीं ॥ ६ ॥

निपेधीची चांगली ॥१॥ तूं स्वामी मी सेवक । घेव पद निच बळ ।
पेसें करावें कौतुक । नको करूं खंडणा ॥२॥ जळ न खाती जळा ।
बुक्ष आपुलिया फळा । भोक्ता निराळा । तेणें गोडी निवडिली ॥३॥
हिरा शोभला कांदणें । अळंकारी मिरवे सोने । एक असतां तेणें ।
काय दुजें जाणावें ॥४॥ उठ्यें छाये सुख वटे । बाळें माते पान्हा
फुटे । एका एक भेटे । कोण सुख ते काळी ॥५॥ तुका झणे हित ।
चिंत्ति मानी माझे चित्त । नव्हे आतां मुक्त । ऐसा जाळा भरवसा ॥६॥

॥ १७६१ ॥

माझे मज आतां न देखें निरसतां । झणऊन आधार केला । संसा-
राची आस सांडुनि लौकिक । जिविभाव तुज दिळा । नव्हतीं माहीं
कोणी मी कवणांचा । अर्थ मोहो सांडवला । तारीं मारीं करीं भलते
जातारा । होऊन तुम्हा आतां ठेलों रे ॥१॥ असो माझे कोडें तुज हें
सांकडें । मी असेन निवाडें सुखरूप । बाळकासी चिंता काय पोड-
वया । जया शिरीं मायबाप ॥२॥ पापपुण्यें भुति आटिल्या । शा-
खांस न लगेचि ठाव । विधिनिषेधे गोविलीं पुराणें । वेदांसी तो अहंभाव ।
जोंकाराचें मूळ व्यापिलें माया । तेंथें न घरेच भाव । झणऊन का-
बाड । सांडिलें उपसतां । धरिलें सुसंचि नांव ॥ ३ ॥ तनमनद्रियें
ठेवुनि राहिलों । सर्व आशा तुझे पार्थी । तप तीर्थ दान करवूं
कवणा । हातीं आर्थिन तें मज काई । आहिकयें परत्रें वाड नाहीं
सर्वथा । जन्म सवा मज देई । मायामोहपाश करीं विच तैसें ।
तुका झणे माझ्या ठायीं ॥ ४ ॥

॥ १७६२ ॥

संसारपासूनी कैसें सोडविशी । न कळे हृषीकेशी काय जाणें ।
हरितां न सरे अधिक वाट पाहीं । तृष्णा देशधडी केलो । भक्ति-
जनभाव यांसी नाहीं ठाव । चरणीं तुझ्या अंतरलों । मग पुढें
॥ १ ॥ मोहि कवणां । ॥ २ ॥ कवणां कवणीं । ॥ ३ ॥ स्वामीं माहीं

हाज राखें नारायणा । हीन दीन लीन याचकाची । करितां न
कले कांहीं असतील गुण दोष । करीं होळी संचिताची ॥ २ ॥
इंद्रियें द्वारे मन धावे सैरें । नांगवे करितांचि कांहीं । हात पाय
ज्ञान मुखे लिंगस्थान । नेत्र घ्राण द्वारें पाहीं । जथा जैसी सोय
वया तैसें होय । क्षण एक स्थिर माहीं । करिती तादातोळी ऐसी
बांधी खोळी । न चले माझे यास कांहीं ॥ ३ ॥ शरीरसंबंधु पुत्र
पत्नी बंधु । धन लोभ मायावंत । जन लोकपाळ मैत्र हे सकळ ।
सोयरी सवजने बहुते । नाना कर्म दाय करिती उपाय । बुढावया
यातपातें । तुका झणे हरी राखे भलत्यापरी । आही तुझीं शरणागतें ॥ ४ ॥

॥ १७६३ ॥

मागणें तें एक तुज । देई विचारोनि मज ॥ १ ॥ नको दुर्ज-
जांचा संग । क्षणक्षणा पित्तभंग ॥ २ ॥ जन्म घेईन मी नाना ।
बहु सोसनि यातना ॥ ३ ॥ रंक होईन दीनांचा । घाये वेद-
पात साचा ॥ ४ ॥ तुका झणे हेंचि आतां । देई देई तूं सर्वथा ॥ ५ ॥

॥ १७६४ ॥

तुडीबरी दुडी । चाले मोकळी गुजरी ॥ १ ॥ ध्यान लागो ऐसें
हरी । तुझे चरणीं तैशापरी ॥ २ ॥ आवंतण्याची आस । जैसी लागे
दुर्वलास ॥ ३ ॥ लोभ्या कळांतराची आस । बोदें मोजी दिवस
मास ॥ ४ ॥ तुका झणे पंढरीनाथा । मजला आणिक नको व्यथा ॥ ५ ॥

॥ १७६५ ॥

काय बोलों सांगा । याउपरी पांडुरंगा ॥ १ ॥ कांहीं आधारावांचून ।
मुढें न चले वचन ॥ २ ॥ वाढे ऐसा रस । कांहीं करावा सौरस ॥ ३ ॥
मक्तिभाग्यसीमा । द्यावा जोडोनियां प्रेमा ॥ ४ ॥ कोरक्या उत्तरी ।
तको गौरवूं बैसरी ॥ ५ ॥ करी विज्ञापना । तुका प्रसादाची दाना ॥ ६ ॥

॥ १७६६ ॥

योगियेत्या नारी । परी तो बालमझचारी ॥ १ ॥ ऐसी ज्याचे अंगी
कला । फार म कळे वेदाळा ॥ २ ॥ बळीबळी भोरभोर । सोसोनियां

बेधापाशी मागणें.

केले चूर ॥ ३ ॥ वांकडी कुबऱ्या । सरसी आणियेली बोजा ॥ ४ ॥
मल्ल रगडिला पायीं । गज झुगारिला बाहीं ॥ ५ ॥ जिवें मारियेला मांस
धाबे भक्ताचिया कामा ॥ ६ ॥ तुका झणे पूर्ण । दावी भक्तीचीं विद्वानें ॥ ७ ॥
॥ १७६७ ॥

तुझे पाय माझे भाळ । एकलता सर्वकाळ ॥ १ ॥ हेंचि वेई बिठा-
बाई । पांडुरंगे माझे आई ॥ २ ॥ नाही मोक्ष मुक्ति चाड । तुझी सेवा
लागे गोड ॥ ३ ॥ सदा संग सज्जनांचा । नको वियोग पंढरीचा ॥ ४ ॥
नित्य चंद्रभागे स्नान । करीं क्षेत्रप्रदक्षण ॥ ५ ॥ पुंडलिक पाहोनि दृष्टि
इथें नाचों बाळनंदीं ॥ ६ ॥ तुका झणे पांडुरंगा । तुझे स्वरूप चंद्रभागा ॥ ७ ॥
॥ १७६८ ॥

विनवितों सेवटीं । आहे तैसें माझे पोटीं ॥ १ ॥ कंठीं राहावे
राहावे । हेंचि मागतसें भावें ॥ २ ॥ पुरली वासना । येणें होइ
नारायणा ॥ ३ ॥ तुका झणे जो देहाडा । तोचि वर्णान पकाडा ॥ ४ ॥
॥ १७६९ ॥

राहाणें तें पायांपाशीं । आणिका रसीं बिटोनि ॥ १ ॥ ऐसा धी
वेई मना । नारायणा विनवितों ॥ २ ॥ अंतरीं तो तुझा वास । आणिका
नास कारणां ॥ ३ ॥ तुका झणे शेवटींचें । वाटे साचें राखावें ॥ ४ ॥
॥ १७७० ॥

चितनाची जोडी । हाचि लाभ घडोघडी ॥ १ ॥ तुझी वसूनि
अंतरीं । मज आगवा निर्धारी ॥ २ ॥ जेथें जेथें जाय मन । आड पाळ
सुवर्शन ॥ ३ ॥ तुका झणे भोजें । नाचें हो ऐसें न लजें ॥ ४ ॥
॥ १७७१ ॥

भाळस पाडी विषयकामी । शक्ती देई तुझ्या नामीं ॥ १ ॥ हेचि विनवणी
विनवणी । विनविली धरा मनीं ॥ २ ॥ आणिक वचना मुक्ती वाणी । तुम-
च्या गजों द्यावी गुणीं ॥ ३ ॥ तुका झणे पाय डोळां । पाहें परवी अंधळां ॥ ४ ॥
॥ १७७२ ॥

॥ १७७३ ॥

मना । देवा पुरवावी वासना ॥१॥ संत जनासवें भेटी । नहो अंग-
जें तुदी ॥ २ ॥ तुका झणे जिणें । भलें संतसंघट्टणें ॥ ४ ॥

॥ १७७३ ॥

जाप झणे मी मवितें । भरी घणी ठेकी रितें ॥ १ ॥ देवा अभिमान
नको । भाडेठायीं देऊं सकों ॥ २ ॥ देशीं चाले सिका । रितें कोण
केली रंका ॥ ३ ॥ हातीं सूत्रदोरी । तुका झणे त्याची थोरी ॥ ४ ॥

॥ १७७४ ॥

बाइया मना लागो वाळा । पांढाघयां विट्टल डोळां ॥ १ ॥ आणीक
बाही चाढ । नलगे संसार हा गोड ॥२॥ तरिच फळ जम्मा आलों ।
खरता पांढुसंगीं जालों ॥३॥ तुका झणे देवा । वेई चरणांची सेवा ॥४॥

॥ १७७५ ॥

विधवेसी एक सुत । अहनिशीं तेथे चित्त ॥ १ ॥ तैसा तूं मज
एकठा । नको मोकळूं विट्टला ॥ २ ॥ सुपुत्रालागीं बाप । अवघे
वेथेंचि संकल्प ॥ ३ ॥ तुका झणे चित्ती । पतिप्रते जैसा पति ॥ ४ ॥

॥ १७७६ ॥

ज्याचें जैसें माकी मन । त्यासी देणें वरूपण ॥ १ ॥ पुरवूं आणे
जनींची खूण । समाधान करोनी ॥ २ ॥ आपणियातें प्रगट करी ।
जाया बरी कपेची ॥३॥ तुका झणे केलें दान । मन उन्मन हरितामीं ॥४॥

॥ १७७७ ॥

होचि मागणें बिठाबाई । पायीं ठेवूनियां डोई ॥ १ ॥ शांति दया
अंतःकरणीं । रंगो नामनामीं वाणी ॥२॥ मूळ इंद्राचे विषडो । निजा-
मंदी वृत्ति जडो ॥३॥ तुका झणे हरी । आतां आपुलेंस करी ॥ ४ ॥

॥ १७७८ ॥

जगा पंढरीच्या राया । वेगीं येई तूं सावया ॥१॥ रीनबंधु तुझे नाम ।
वेई आपुलें आद्यां प्रेम ॥ २ ॥ जीवनकळा तूं विश्वाची । तूचि माउळी
जगावाची ॥३॥ तुका झणे पंढरीचा । वेगीं मत्स्यीं प्रकटाया ॥४॥

॥ १७७२ ॥

आतां यावे अभयदान । जीवन ये कपेचें ॥ १ ॥ उमारोनि पा
देवा । हात ठेवा मस्तकी ॥ २ ॥ नाभी नाभी या उत्तरे । कवणा
करें सांतर्वाजे ॥ ३ ॥ तुका झणे केली आस । तो हा दिस फळाचा ॥ ४ ॥

॥ १७८० ॥

सोवटींची हे विनंती । पाय चितीं राहावे ॥ १ ॥ ऐसें करा कपा
दान । तुझां मन सन्निध ॥ २ ॥ भाग्याविण कैची भेटी । नव्हे तुटी
चितने ॥ ३ ॥ तुका झणे कळसा आले । हें विठ्ठलें परिसावें ॥ ४ ॥

॥ १७८१ ॥

बोटविलें अंग । आतां करुनि घ्यावें सांग ॥ १ ॥ काय पूजा ते मी
नेणें । जाणावे जी सर्व जाणें ॥ २ ॥ पोटा आलें बाळ । त्याचें जाणवें
सकळ ॥ ३ ॥ तुका झणे हरी । वाहावें जी कडियेवरी ॥ ४ ॥

॥ १७८२ ॥

जिकडे पाहे तिकडे देव । ऐसा भाव दे कांहीं ॥ १ ॥ काय केलें
एकदर्शी । गुणदर्शी संपन्न ॥ २ ॥ पडे तेथें तुझ्या पायां । करीं बांदा
व बजें तें ॥ ३ ॥ तुका झणे विषमें सारी । ठाणें धरी जिवाची ॥ ४ ॥

॥ १७८३ ॥

जिकडे जाय तिकडे सवें । आतां यावे यावरी ॥ १ ॥ माझ्या अवघ्या
भांडवळा । तूं एकला जालासी ॥ २ ॥ आतां दुजें धरा हाणी । पायां-
हूनि वेगळें ॥ ३ ॥ तुका झणे आतां देवा । नका गोवा यावरी ॥ ४ ॥

॥ १७८४ ॥

आतां बरे जालें । माझें मज कळां आलें ॥ १ ॥ सोटा ऐसा संसार ।
मज पायीं द्यावा यार ॥ २ ॥ उघडले डोळे । भोग देतां काळीं
कळे ॥ ३ ॥ तुका झणे जीवा । होतां तशातोडी देवा ॥ ४ ॥

॥ १७८५ ॥

जिवाचें मज । मज आपलें मज ॥ १ ॥ मजची मजि जिवा मज ।

नाहीं विषयांचा हेवा ॥ २ ॥ भावा अंतराय । येती अंतरती पाव ॥ १ ॥ तुका क्षणे जोडी । आदी अंती राहो गोडी ॥ ४ ॥

॥ १७८८ ॥

पाहें तिकडे दिशा ओस । अवघी आस पायां पें ॥ १ ॥ मनचि साच होईल कई । प्रेम देई भेटोनि ॥ २ ॥ सर्वापरी पांगुळ असें । न कळे कैसें तें तुझां ॥ ३ ॥ तुका क्षणे कृपावंता । तूं तो दाता दीनाचा ॥ ४ ॥

॥ १७८७ ॥

जेणें होय हित । तें तूं जाणसी उचित ॥ १ ॥ मज नको लावूं तैसें । बायां जाये ऐसें पिसें ॥ २ ॥ धरितोसि सत्ता । होसी सकळ जाणता ॥ ३ ॥ श्वसुराच्या राया । अंगीकारावें तुक्या ॥ ४ ॥

॥ १७८६ ॥

करुनि विनवणी । माथा ठेवितों चरणीं ॥ १ ॥ होतें तेंचि असों पावें । रूप सौम्याचि बरवें ॥ २ ॥ मया भेणें तुमचा ठाव । तुमच्या कोवें कोठें जावें ॥ ३ ॥ तुका पाया लागे । दान समुदाय मागे ॥ ४ ॥

॥ १७८५ ॥

बर्ततां वासर । काय करावें शरीर ॥ १ ॥ ठेवा नेमून नेमून । माझें तुमचे पार्यी मन ॥ २ ॥ नेदावियी वृत्ती । कोठें फांकोशि आपली ॥ ३ ॥ तुका क्षणे भले । जन्मा येऊनिया जालें ॥ ४ ॥

॥ १७८४ ॥

दुर्बुद्धि ते मना । कदा नुपजो नारायणा ॥ १ ॥ आतां मज ऐसें करीं । तुझे पाय चिखीं धरीं ॥ २ ॥ उपजला माघो । तुमचे कुपें सिखी जावो ॥ ३ ॥ तुका क्षणे आतां । लाभ नाहीं या परता ॥ ४ ॥

॥ १७८३ ॥

जहो कृपावंता । होई वुद्धीचा ये दाता ॥ १ ॥ जेणें पाविजे उद्धार । होय तुझे पार्यी थार ॥ २ ॥ बदवी हे वाचा । भाव पांडुरंगीं सात्वा ॥ ३ ॥ तुका क्षणे देवा । माझें अंतर वसवा ॥ ४ ॥

॥ १७८२ ॥

जिगीयसें माझें मोह । माझे मोह सौम्य ॥ १ ॥ नैमिषिक मा

पारीं । बरा लई नाथेन ॥ २ ॥ स्वामी कळे सावधान । तरि मज
उस्हासे ॥ ३ ॥ तुका झणे आश्वासावें । प्रेम घावें विठ्ठलें ॥ ४ ॥

॥ १७९३ ॥

माझे पाय तुझी ओई । ऐसैं करीम ! भाक वेई ॥ १ ॥ पाहतां दिसे
उफराटें । घडे तरी भाग्य मोटें ॥ २ ॥ बहु साधन मोलाचें । यासी
बोडा दुजे कैचें ॥ ३ ॥ नका आनुमानू विठ्ठला । तुका झणे धडा जाला ॥ ४ ॥

॥ १७९४ ॥

एक आतां तुझी करा । मज दातारा सजेनें ॥ १ ॥ विश्वास तो
मायांवरी । ठेवुनि हरी राहिलों ॥ २ ॥ जाणतचि दुजें नाहीं । आणिक
कांहीं प्रकार ॥ ३ ॥ तुका झणे शरण आलों । काय बोलों विनवितों ॥ ४ ॥

॥ १७९५ ॥

तुजवरी ज्याचें मन । दुरुशन दे त्याचें ॥ १ ॥ कैसा जाती शुद्ध भाव ।
हात पाव ना वृत्ती ॥ २ ॥ अवधियांचा करुनि मेळा । तुज झोळा रो-
खिलें ॥ ३ ॥ तुका झणे तुज आह । लपोनि कोळ दावीं देवा ॥ ४ ॥

॥ १७९६ ॥

प्राण समर्पिला आझी । आतां उशीर कां स्वामी ॥ १ ॥ माझें फेडावें
सजणें । भार न मना या करणें ॥ २ ॥ जाला कंठस्फोट । जनळी पातलों
निकट ॥ ३ ॥ तुका झणे सेवा । कैसी बरी नाटे देवा ॥ ४ ॥

॥ १७९७ ॥

आतां माझ्या मायबापा । तूं या पापा प्रायश्चित्त ॥ १ ॥ फजित ये केले
कळ । तो विटाळ निवारों ॥ २ ॥ प्रेम आतां पार्जी रस । करी बास
अंतरीं ॥ ३ ॥ तुका झणे पांडुरंगा । जिवलगा माझिया ॥ ४ ॥

॥ १७९८ ॥

धर्माची तूं मूर्ति । पाप पुण्य तुझे हातीं ॥ १ ॥ मज सोडवीं दातारा ।
कर्मपासूनि दुस्तरां ॥ २ ॥ करिसी अंगीकार । तरी काय मत्तम भार
॥ ३ ॥ जिवीच्या जीवना । तुका झणे नारायणा ॥ ४ ॥

॥ १७९२ ॥

मद्य दास करीं त्यांचा । संतदासांच्या दासांचा ॥१॥ भग होत कल्प-
जरी । सुखें गर्भवास हरी ॥२॥ नीचवृत्तिकाम । परी मुखीं तुझे नाम
॥३॥ तुका झणे सेवे । माझे संकल्प वेचावे ॥४॥

॥ १८०० ॥

गोलायाचा त्यासीं । नको संबंध मानसी ॥१॥ जया घडली संतर्निवा ।
तुज विसरुनि गोविंदा ॥२॥ अळो त्याचें तोंड । नको दृष्टीपुढें भांड
॥३॥ तुका झणे देवा । तथा दुरी मज ठेवा ॥४॥

॥ १८०१ ॥

काय दिनकरा । केळा कोंबड्यानें खरा ॥१॥ कां हो ऐसा संत ठेवा ।
भार माझे मायां देवा ॥२॥ आडविलें दासीं । तरि कां मरती वप-
दासी ॥३॥ तुका झणे हारीं । कळा सकळ अनर्ती ॥४॥

॥ १८०२ ॥

अधमाची पारी । रंग पतंगाचे परी ॥१॥ विठे न क्ळातां क्षण । मोल
जाय बांयाबीण ॥२॥ सर्पोचिया परी । विषें मरला कसहारीं ॥३॥
तुका झणे देवा । मज झणी ऐसे दावा ॥४॥

॥ १८०३ ॥

काय कळे वाळा । बाप सदैव दुबळा ॥१॥ आहे नाहीं हें न कळे ।
हारीं काय कोण्या नेळे ॥२॥ देखिलें तें दृष्टी । मागे मालूनिया मिठी
॥३॥ तुका झणे भावें । माझ्यामज समजावें ॥४॥

॥ १८०४ ॥

मसे तरी मनीं नसी । परी बाचे तरी वसो ॥१॥ वेह पडो या धितनें ।
विठ्ठलनामसंकीर्तने ॥२॥ दंभस्वित्ती मळत्या भावें । मज हरिजन
जणावें ॥३॥ तुका झणे काळें तरी । मज सांभाळील हरी ॥४॥

॥ १८०५ ॥

जुडिऊचें इच्छी फळ । नाहीं थळ तें अंगी ॥१॥ संत गेले त्या
जया । देवराया पावरी ॥२॥ ज्येष्ठांची कां आह्मां जोडी । परवडी
॥३॥ तुका झणे भावें । माझ्यामज समजावें ॥४॥

॥ १८०६ ॥

आली सलगी पायांपाशी । होइल तैसी करीन ॥१॥ आणीक आली
कोठें जावें । येथें जीवें वेचलों ॥२॥ अवघ्या निरोपणा भाव । हाचि
ठाव चरखसे ॥३॥ तुका झणे पाळी लळे । कृपाळुवे विठुळे ॥४॥

॥ १८०७ ॥

ठाकलोंसैं द्वारी । समें याचक भीकारी ॥१॥ मज भीक कांहीं देवा
मेसभातुके पाठवा ॥२॥ याचकाचा भार । नये घेऊं येरझार ॥ ३ ॥
तुका झणे दान । सेवा घेतल्यावांभून ॥४॥

॥ १८०८ ॥

लक्ष्मीवल्लभा । दिनानाथा पद्मनाभा ॥ १ ॥ सुख वसे तुझे पावीं
मज ठेवीं तेचि ठावीं ॥ २ ॥ माझी अल्प हे वासना । तूं तो उदा-
साचा राणा ॥ ३ ॥ तुका झणे भोगें । पीडा केली भांव बेगें ॥ ४ ॥

॥ १८०९ ॥

बांघां आतां देवा । नेणें भक्ती करूं सेवा ॥ १ ॥ आतां जोडो
नियां हात । उभा राहिलों निवांत ॥ २ ॥ करावें तें काय । न कोणे
अवलोकितों पाय ॥ ३ ॥ तुका झणे दान । दिलें पदरीं घेईन ॥ ४ ॥

॥ १८१० ॥

तुज मागणें तें देवा । आतां तुझी चरणसेवा ॥ १ ॥ आन नेणें
देसी तरी । रिद्धि सिद्धि मुक्ति पारी ॥२॥ संतसंगति सर्वकाल । पोर-
मेसाचा सुकाळ ॥ ३ ॥ तुका झणे नाम । तेणें पुरे माझे काम ॥ ४ ॥

॥ १८११ ॥

बाब नम्रें करितां तुज । आतां राखें माझी काज ॥ १ ॥ मी तों
अपराधाची राशी । शिखा अंगुष्ठ तोंपाशीं ॥ २ ॥ जाहें जाहें जाहें ।
मज कृपादृष्टी पाहें ॥३॥ तुका झणे देवा । सत्य ध्यावी आतां सेवा ॥४॥

॥ १८१२ ॥

मी तों दिनाहूनि दीन । माझा तुज अभिमान ॥ १ ॥ मी तों आजें
चरणागत । माझे करावें स्वहित ॥ २ ॥ दिनानाथा कृपाळुवा । सांभा-
लाचें आपल्या संगें ॥३॥ तुका झणे आतां । माझे नामें प्रेरकियां ॥४॥

॥ १८१३ ॥

म भोलशी करा वाचा । उपाधीचा संबंध ॥ १ ॥ एका तुमच्या नामा-
विण । अवघा सीण कळतसे ॥ २ ॥ संकल्पाचे ओढी मन । पारपुण्य
समचि ॥ ३ ॥ तुका झणे नारायणी । पावो वाणी विसावा ॥ ४ ॥

॥ १८१४ ॥

कृपा करुनी देवा । मज साच तें दाखवा ॥ १ ॥ तुझी दयावंत
कैसे । कीर्ति जगामाजी वसे ॥ २ ॥ पाहोनियां होळां । हातीं ओढवाळ
काळा ॥ ३ ॥ तुका झणे देवा । मज कराल कुठवा ॥ ४ ॥

॥ १८१५ ॥

तान्हेल्याची धळी । फिटे गंग नव्हे उणी ॥ १ ॥ माझे मनोरंज
सिद्धी । पाचवावे कृपानिधी ॥ २ ॥ तूं तों वदाराचा राणा । माझी
अल्पचि वासना ॥ ३ ॥ कृपादृष्टी पाहें । तुका झणे होई साहे ॥ ४ ॥

॥ १८१६ ॥

सद्गदित कंठ दाटो । येथें फुटो हृदय ॥ १ ॥ चिंतनाचा एक लाहो ।
तुमच्या अहो विठ्ठला ॥ २ ॥ नेत्रां जळ वाहो सदा । आनंदाचे
रोमांच ॥ ३ ॥ तुका झणे कृपादान । इच्छी मन हे जोडी ॥ ४ ॥

॥ १८१७ ॥

पाहतोसी काय । आतां पुढें करीं पाय ॥ १ ॥ बरि ठेवूं दे मस्तक
ठेवों ओढुनि हस्तक ॥ २ ॥ करवें करीं सम । नको भंगो देऊं प्रेम
॥ ३ ॥ तुका झणे चला । पुढती सामोरे विठ्ठला ॥ ४ ॥

॥ १८१८ ॥

करूं जातां सजिधान । क्षणि जन पालटे ॥ १ ॥ आतां गोमटे
पाव । तुझे माय विठ्ठले ॥ २ ॥ हरिदासांचा समागम । अंगीं प्रेम
विधाने ॥ ३ ॥ तुका झणे हेंचि मन । इच्छादान मागतसे ॥ ४ ॥

॥ १८१९ ॥

आतां मज देवा । इथे हासींचे खोडवा ॥ १ ॥ पाठी लागजी
कासी । इच्छा जिथे तैसी ॥ २ ॥ फेडा आतां पांग । अंगीं प्रेम
॥ ३ ॥ तुका झणे देवा । मज कराल कुठवा ॥ ४ ॥

॥ १८२० ॥

तुझे पोटी वाव । व्हावा ऐसा माझा भाव ॥ १ ॥ करी वासनेसा-
रिल्ले । प्राण फुटे येणे दुःखें ॥ २ ॥ अहंकार खोटे । वाटे आपदांचे
धाटे ॥ ३ ॥ तुका झणे आई । हातीं घरूनि संग देई ॥ ४ ॥

॥ १८२१ ॥

तुजविण देवा । कोणा झणे माझी जिव्हा ॥ १ ॥ तरि हे हो का
सतखंड । पडो झडोनियां रांड ॥ १ ॥ काहीं इच्छेसाठीं । करीक
अठवळ करंटी ॥ २ ॥ तुका झणे कर । कटीं तयाचा विसर ॥ ४ ॥

॥ १८२२ ॥

जातां बरे जालें । सकाळींच कळों आलें ॥ १ ॥ मज न ठेवीं इह-
लोकीं । आलों तेव्हां आली चुकी ॥ २ ॥ युगमहिमा ठावा । नव्हता
ऐसा पुढें देवा ॥ ३ ॥ तुका झणे ठेवीं । भोगासाठीं निरयगांवीं ॥ ४ ॥

॥ १८२३ ॥

हरिवासाचिये घरीं । मज उपजवा जन्मांतरीं ॥ १ ॥ झणसी काहीं
मागा । हेंचि देगा पांडुरंगा ॥ २ ॥ संतां लोटांगणीं । जातां छाजों
नको मनीं ॥ ३ ॥ तुका झणे अंगीं । शक्ति देई नाचें रंगीं ॥ ४ ॥

॥ १८२४ ॥

रंगीं रंगें नारायणा । उभा करितों कीर्तना ॥ १ ॥ हातीं घेऊनियां
बीणा । कंठीं राहें नारायणा ॥ २ ॥ देखिलीसे मूर्ति । माझ्या इह-
याची विभ्रांति ॥ ३ ॥ तुका झणे देवा । देई कीर्तनाचा देवा ॥ ४ ॥

॥ १८२५ ॥

अन्मोजन्मीं दास । व्हावें हेंचि माझी आस ॥ १ ॥ पंढरीचा वार-
करी । बारी चुको नेवीं हरी ॥ २ ॥ संवसमागम । अंगीं स्थिराबळें
प्रेम । स्नान चंद्रभागे । तुका झणे हेंचि मार्गे ॥ ४ ॥

॥ १८२६ ॥

खरडियाचा सोस मनीं । लाजोनियां राहिलों ॥ १ ॥ आवडीमें मोठा-
बिठा । येथें तें तों लपावें ॥ २ ॥ माझे तोंचि मज यावें । होवें भावें
मोडिलें ॥ ३ ॥ तुका झणे निरंजना । भगवतीवर आचार ॥ ४ ॥

॥ १८२७ ॥

आतां माझ्या भावा । अंतराय नको देवा ॥ १ ॥ आलें भागा ते
करितो । तुझे नाम उचारितो ॥ २ ॥ हृद माझे मन । वेधे राखावे
बांधोन ॥ ३ ॥ तुका झणे धाटे । नको फुटों देऊं फाटे ॥ ४ ॥

॥ १८२८ ॥

कैसें भलें देवा अनुभवा कां नथे । पशीर तो काय तुझांपाशीं ॥ १ ॥
आहे तें मागतों दिसतें जवळी । केल्यामध्ये कळि कोण साध्य ॥ २ ॥
माहीं सांडीत मी खेडेची मर्यादा । लाविला तो धंदा नित्य करीं ॥ ३ ॥
तुका झणे हात आंबरिल्ल गुंती । माझे तंव चितीं नाहीं दुजे ॥ ४ ॥

॥ १८२९ ॥

आतां देवा मोकळिलें । तुझी भलें दिसेना ॥ १ ॥ आतां नाहीं जीव
भाव । उरला ठाव वेगळा ॥ २ ॥ सांभाळून घ्यावे देवा । आपणा-
सवा यावरि ॥ ३ ॥ तुका झणे नम्रभाज । तरि ते लज स्वामीसी ॥ ४ ॥

॥ १८३० ॥

आतां पंढरीराया । माझ्या निरसावे भया ॥ १ ॥ मनीं राहिली जा-
हाका । स्वामिभयाची सेवका ॥ २ ॥ ठेवा माथां हात । कांहीं बोका
अभयसात ॥ ३ ॥ तुका झणे लाडें । खेळें ऐसें करा पुढें ॥ ४ ॥

॥ १८३१ ॥

काय ऐसा सांगा । चर्म मज पांढुरंगा ॥ १ ॥ तुझे पायीं पावे ऐसा ।
जेणें लगवे हा फांसा ॥ २ ॥ करीं कृपादान । तैसें बोलवीं वचन ॥ ३ ॥
तुका झणे देवा । माझे हृदय बसवा ॥ ४ ॥

॥ १८३२ ॥

ज्वाहनपण दे गा देवा । मुंगी खाखरेचा रवा ॥ १ ॥ पेरवत रवा
थोर । तवा अंकुशाचा मार ॥ २ ॥ ज्याचें अंगीं मोठेपण । त्या यातना
कठीण ॥ ३ ॥ तुका झणे जाण । ज्वावे लहनाहुनि लहान ॥ ४ ॥

॥ १८३३ ॥

ज्याणें जेवें काळ । तिथी अकं पडे पाव ॥ १ ॥ आतां तेंचि करीं

साजें धननियां प्रेम ॥ २ ॥ काय सांठूं सांठूं । भावें हृदयीच कोण
॥ ३ ॥ तुका झणे देवा । जन्मोजन्मीं मार्गे सेवा ॥ ४ ॥

॥ १८३४ ॥

देवा ऐसा शिष्य देई । ब्रह्मज्ञानी निपुण पाहीं ॥ १ ॥ जो कां भावाचा
आगळा । भक्तिप्रेमाचा पुतळा ॥ २ ॥ ऐशा युक्ति ज्याला बाणे । तेथें
विराग्याचें ठाणें ॥ ३ ॥ ऐसा जाला हो शरीर । तुका छिन्नलोण करी ॥ ४ ॥

॥ १८३५ ॥

उपा करावी भगवंतें । ऐसा शिष्य द्यावा मातें ॥ १ ॥ मातें त्रत जो
जालवी । त्यासि द्यावें त्वां पाऊरी ॥ २ ॥ वहावा ब्रह्मज्ञानी गुंडा ।
तेहीं लोकीं ज्याचा-सेवा ॥ ३ ॥ तुका तुका हाका मारी । माझ्या
बिठोबाच्या शरी ॥ ४ ॥

॥ १८३६ ॥

हेचि दान देवा देवा । तुझा विसर न व्हावा ॥ १ ॥ गुण गाईन
आवडी । हेचि मासी सर्व जोडी ॥ २ ॥ न छगे मुक्ति धन संपदा । संत
सांग देई सदा ॥ ३ ॥ तुका झणे गर्भवासी । सुखे घालावें आझांसी ॥ ४ ॥

अनन्यभक्ति.

॥ १८३७ ॥

आग्यें ऐसी जाली जोडी । आतां घडी निसंबेंता ॥ १ ॥ विदेववि
समभरण । संतां खूण सांगितली ॥ २ ॥ अवघें आतां काम सातें । हाचि
कहं कैबाळ ॥ ३ ॥ तुका झणे सांठूं सेवा । पुढें पापापुण्याच्या ॥ ४ ॥

॥ १८३८ ॥

आसच्या हें आलें भागा । जिह्दार या जगाचें ॥ १ ॥ धरुनियां ठेवें
जोवें । धडकट भावें एकविध ॥ २ ॥ धाणूनियां केला रुपा । उभा
जोवा लवारी ॥ ३ ॥ हाका झणे संतित केला । जरी आतां भवतें ॥ ४ ॥

॥ १८३९ ॥

येथे आठ कांहीं न साहे भाणिक । प्रमाण सें एक होचि जालें ॥ १ ॥
 गाऊं नाचों टाळी वाऊं गीत छंदें । डोलवूं विनोदें अंग तेणें ॥ २ ॥
 मधुनियां सार काढिलें बाहेरी । उपाधि ते येरी निवडिली ॥ ३ ॥
 तुका झणे अगा लाविली शिराणी । सेवितां हे धर्णी होत नाहीं ॥ ४ ॥

॥ १८४० ॥

जैसा तैसा आतां । मज प्रमाण अनंता ॥ १ ॥ पायां पडणें न संडी ।
 पोटीं तेंच वर सोंडी ॥ २ ॥ एका भावें चाड । आहे तैसें अंती
 गोड ॥ ३ ॥ तुका झणे आझां । टळणेंचि नाहीं नेमा ॥ ४ ॥

॥ १८४१ ॥

आझी पहा कैसीं एकतएव जालों । राखणें लागलों वासनेसरी ॥ १ ॥
 तुझांविण कांहीं नावडावें जीवा । केला तोचि देवा केला पण ॥ २ ॥
 बर्म नेणो परि वृत्ति भंगों नेवूं । बंदिछेचि बंदूं औबडीनें ॥ ३ ॥
 तुका झणे कळे नामाचें जीवन । वारताही भिन्न नेणों आतां ॥ ४ ॥

॥ १८४२ ॥

गोपिचंदनमुद्रा धरणें । आझां लेणें वैष्णवां ॥ १ ॥ मिरवूं अळंकार
 छेणें । हीं भूषणें स्वामीचीं ॥ २ ॥ विकलों तो सेवे जीवें । एकया भावें
 एकविध ॥ ३ ॥ तुका झणे छूर जालों । बाहेर आलों संसारा ॥ ४ ॥

॥ १८४३ ॥

आझी भल्ली भोळी । एकविध भावबळी ॥ १ ॥ मी का पडेन
 मिराळा । पेसा सांडूनि सोहळा ॥ २ ॥ आतां अनारिसा । येथें न आहें
 सहासा ॥ ३ ॥ तुका झणे जोडुनि पाय । पुढें उगा उभा राहे ॥ ४ ॥

॥ १८४४ ॥

आझां भाविकांची जाती । एकविध जी श्रीपती । अळंकारयुक्ति । सरों तेथें
 शकेचि ना ॥ १ ॥ जाणे मावली त्या खुणा । होम उपजों नेदी मना ।
 जाणेंचि लज्जा । आहीं लजे आणजे ॥ २ ॥ मज वरें येतें येतें । मज

नये चित्तें । वपासने परतें । नये कांही आवडों ॥ ३ ॥ कलं रूपची कल्पना
मुक्ती नाम वचनणा । तुका झणे जना । जल स्वयं देखतां ॥ ४ ॥

॥ १८४५ ॥

आझां एकविधा पुण्य सर्वकाळ । चरणसकळ स्वामीचे ते ॥ १ ॥
चित्ताने संकल्प सहिले चळण । आझा ते प्रमाण करुनी असों ॥ २ ॥
रुजियापासून परतले मन । केळें चारें दान होईल तें ॥ ३ ॥
तुका झणे आतां पुरस्स नवस । एकाविण ओस सकळही ॥ ४ ॥

॥ १८४६ ॥

एकविध आझी न घेऊ पाळट । न संतुं ते वाट सांपडली ॥ १ ॥
झणवनि केळा पाहिजे सांभाळ । माझे बुद्धीवक्त पाय तुझे ॥ २ ॥
बहुत बोलतां न कळे प्रकार । अंतरा अंतर साक्ष अस ॥ ३ ॥
तुका झणे आता जीर्नीक्या जीवना । तुंचि नारायणा साक्षी माझा ॥ ४ ॥

॥ १८४७ ॥

आहीं वागवील जाणिवेचें ओझें । स्वामिसेवा काज निर्धार हा ॥ १ ॥
आझा ते प्रमाण हा मनी निर्भर । येणें फिटे भार निश्चयेसी ॥ २ ॥
आझी करे आझी एकविध चित्तें । तैसें होऊं येतें मावबाचें ॥ ३ ॥
तुका झणे माझी ये जातीची सेवा । धातळासे देवावरी भार ॥ ४ ॥

॥ १८४८ ॥

पापीवक्त तो आझा दवेदार । विन्ही विन्हीभर झणऊनि ॥ १ ॥
संतुं त्यागूं वळें नावलोकूं बोळा । रावूं तो चांढाळा ऐसा वुरि ॥ २ ॥
तनाचार कांही न साहे अवगुण । बहु होय मन कासावीस ॥ ३ ॥
तुका झणे माझी एकविध सेवा । विमुख ते देवा बाळी चित्तें ॥ ४ ॥

॥ १८४९ ॥

औदिकापुरती नव्हे माझी सेवा । अनन्य केशवा दास तुझा ॥ १ ॥
झणऊनि करी पायांसचें आळी । भाणिक बेगळी नेणें परि ॥ २ ॥
एकविध आझी स्वामिसेवेसाठी । वरि तोचि पोटी एकभाव ॥ ३ ॥
तुका झणे करी सांगितले काम । तुझां धर्माधर्म ठावे देवा ॥ ४ ॥

शुक्राक्षिणी-आवा.

॥ १८५० ॥

भीर तो कल्प एकविध भाव । पतिव्रते नाहो सर्वभावे ॥ १ ॥
चातक हे जळ न पाहती दृष्टी । बाट पाहे कंठी प्राण मेघा ॥ २ ॥
सूर्यविकासिनि नेचे पंद्रमृत । वाटे पाहे अस्तउदयाची ॥ ३ ॥
जेनु येऊं नेदी जवळी आणिकां । आपुल्या बाळकाविण वस्ता ॥ ४ ॥
शुक्रा छणे नेम प्राणांसर्वे साटी । उरीच या मोठी विठोबाची ॥ ५ ॥

॥ १८५१ ॥

पतिव्रता नेणें आणिकांची स्तुती । सर्व भावे पति ध्यानीं मनीं ॥ १ ॥
सैलें माझें मन एकविध जालें । नावडे विठुलेंविणें दुजें ॥ २ ॥
सूर्यविकासिनी नेचे पंद्रकळा । गाय ते कोकिला वसंतेंसी ॥ ३ ॥
शुक्रा छणे बाळ मातेपुढें ताचे । बोल आणिकांचे नावळती ॥ ४ ॥

॥ १८५२ ॥

आणिकांची स्तुति आद्यां प्रहस्त्या । एकावांचूनि त्यानींभुरंगा ॥ १ ॥
आद्यां विष्णुदासां एकविध भाव । न छणों या देव आणिकांसि ॥ २ ॥
अतस्तंभ माझी होईल रसना । जरी या वचना पालटेन ॥ ३ ॥
शुक्रा छणे मज आणिका संकल्पें । अवधीच पापें बडलील ॥ ४ ॥

॥ १८५३ ॥

पतिव्रते जैसा प्रचार प्रमाण । आद्यां नारायण तैशापरी ॥ १ ॥ सर्व
भावे लोभ्या आवडे हें धन । आद्यां नारायण तैशापरी ॥ २ ॥ शुक्रा
छणे एकविध जालें मन । विठुलावांचून नेणें दुजें ॥ ३ ॥

॥ १८५४ ॥

काव कंक जान देवते । एकाविध पंडरीनावे ॥ १ ॥ सरिता मिळावी
सागरी । आणिकां जांवां कैची उरी ॥ २ ॥ अनेक शीपीचा प्रकाश । सूर्य
जगावता नाश ॥ ३ ॥ शुक्रा छणे नेणें दुजें । एकाविध पंडरीनावे ॥ ४ ॥

॥ १८५५ ॥

— १ — आद्यां पति व्रते । आद्यां पति व्रते ॥ १ ॥ आद्यां पति व्रते

बुझा । पंढरीराजा सर्वांगें ॥२॥ पुरबाची केली जाळी । जे जे काळी म
गेन तें ॥३॥ तुका झणे सुंदरी कैसा । मरुनि विहा राहिलें ॥४॥

॥ १८५६ ॥

जाणीक दुसरें मज नाही आतां । नेमिलें या चित्तापासुनिचां ॥१॥
पांडुरंग मनी पांडुरंग ध्यानी । आगृही स्वर्गी पांडुरंग ॥ २ ॥
परिलें बळण इत्रियां सकळा । भाव तो निराळा नाही बुजा ॥ ३ ॥
तुका झणे नेत्री केलें ओझळण । तदस्थ तें म्यान विटेवरी ॥ ४ ॥

॥ १८५७ ॥

न पूजीं आणिकां देवां न करी त्यांची सेवा । न मनीं या केशवा-
विण दुजें ॥ १ ॥ काय कर्णें जालें मज तयापायी । तें श्री माणें
काई कवणासी ॥ २ ॥ आणिकांची कीर्ति नाइके न बोले । चाह
या विट्टलेविण नाही ॥३॥ न पाहें कोचनीं श्रीमुखावांचुनि । पंढरी
सांडुनि न बजें कोठें ॥ ४ ॥ न करी कांहीं आस मुखांचे सायास
न भें संसारास येतां जावां ॥ ५ ॥ तुका झणे कांहीं व्हावें रे
जीवा । नाही या केशवाविण दुजें ॥ ६ ॥

॥ १८५८ ॥

कोणाचिया न पडों छंदा । गोबिंदासी आळवूं ॥ १ ॥ बहुतांची बहु
मयें । अवयें रिचें पोळळ ॥२॥ घटापटा डबळी मन । होय कींय न
ककं तें ॥३॥ तुका झणे पांडुरंग । मरूं भाग आळ्य तो ॥४॥

॥ १८५९ ॥

न करी पठन घोष अधरांचा । बीजमंत्र आमुचा पांडुरंग ॥१॥ सर्व-
काळ नामधितन मानसीं । समाधान मनासी समाधि हे ॥ २ ॥ न करी
अमण न रिचें कपाटी । आईत तेथें दाटी वैष्णवांची ॥ ३ ॥ अनु नेणें
कांहीं न बजें तपासी । नाचें विडीपाशीं जासरणीं ॥४॥ वपवास व्रत न
करीं पारणें । रामकृष्ण झणे नारायण ॥ ५ ॥ आणिकांची सेवा खुली
येवें जाणूं । तुका झणे जाणु दुजें नाही ॥६॥

तुकारामाची बाबा.

॥ १८६० ॥

माणोनिया मना । अवघ्या भांडोळिल्या खुणा । देखिला तो राजा ।
बेदरपूरनिवासी ॥ १ ॥ यासी अनुसरल्या काय । घडे ऐसें कांयां जाय ।
विखिले ते पाय । सम जीवीं राहावी ॥ २ ॥ तो देखावा हा बिच । चित्तने
कार्ये सिद्ध । आणिकां संबंध । नाहीं परेकाळासी ॥ ३ ॥ तुका झणे मळ ।
होसी क्षणेचि निर्मळ । जाऊनियां मळ । बालबंदी नाचसी ॥ ४ ॥

॥ १८६१ ॥

माझा माचबाप सकळ चित्त गोष्ट । तूंचि माझे हित करिता देवा ॥ १ ॥
तूंचि माझा देव तूंचि माझा जीव । तूंचि माझा भाव पांडुरंग ॥ २ ॥
तूंचि माझा आचार तूंचि माझा विचार । तूंचि सर्व भार चालविशी ॥ ३ ॥
सर्व भावें मज तूं होसी प्रमाण । ऐसी तुझी आण वाहतसें ॥ ४ ॥
तुका झणे तुज चिकळा अविभाव । कळे तो उपाय करी आतां ॥ ५ ॥

॥ १८६२ ॥

माझां सोयरा सज्जन सांगाती । तुजळार्गी प्रीति चाली सदा ॥ १ ॥
माझा मित्रहाळा जोबाबा जिवलग । होसी अंतरंग अंतरीचा ॥ २ ॥
गणगोष्ट मित्र तूं माझे जीवन । अनन्यशरण तुझ्या पायी ॥ ३ ॥
तुका झणे सर्वगुणें तुझा हात । भावणे अभ्यास सदा तुझा ॥ ४ ॥

॥ १८६३ ॥

काय नव्हेसी तूं एक । देजों कामया पृथक ॥ १ ॥ मुंग्या कैचे मुंगळे ।
मटनाळ्य पुढे चाले ॥ २ ॥ जाळी तरी मर्यादा । किंवा असर्वे
गोविंदा ॥ ३ ॥ तुका झणे साचा । कोठें जासी इश्याचा ॥ ४ ॥

॥ १८६४ ॥

असोष्ट हे मोठ । अवघें तूंचि भांडवल ॥ १ ॥ माझा माचबाप देव ।
सज्जन सोयरा केसाव ॥ २ ॥ गालियळे भेद । सारियेले बादा-
जाव ॥ ३ ॥ तुका झणे मर्जी । आतां न पडे उपाधि ॥ ४ ॥

॥ १८६५ ॥

ममन । पावूनियां छोटंगण ॥ २ ॥ होचि एक जणें । काया काया
आणि मने ॥ ३ ॥ नीच जनालोकां । तळिले पायेरीस तुका ॥ ४ ॥

॥ १८६६ ॥

विश्वासिया नाहीं झगव सायास । रंग अनायास अंगा येतो ॥ १ ॥
छेंकराच्या हातें चास मागे माता । बोरसोनि चिता सुख पावे ॥ २ ॥
गौरव त्या माती आठपा वचनीं । भूषण ते बाणी मिहबावी ॥ ३ ॥
तुका झणे आहे सकळही साक्षी । माझा कई पक्षी पांडुरंग ॥ ४ ॥

॥ १८६७ ॥

शिव शक्ति आणि सूर्य गणपति । एकचि झणती विष्णूसह्यी ॥ १ ॥
हिरा गार दोनी मानिती समान । राजस भजनें धायां जाती ॥ २ ॥
अन्य देवतांसी देव झणऊन । तामस जीवन तमो योग्या ॥ ३ ॥
जांयां जायासाटीं केलावे हठयास । अन्य देवतांस देवपण ॥ ४ ॥
आपुलिया मुल्ले सांगमसे धर्मा । सगळे माझी बाणी पदरीची ॥ ५ ॥
अन्य ते वैष्णव भजनी केशव । सत्त्विक हे जिव भोक्षा योग्य ॥ ६ ॥
तुका झणे मोक्ष नाही कोणापासी । एका गोविंदासी सरण प्यारो ॥ ७ ॥

॥ १८६८ ॥

बहुत असती मार्गे सुखी केसी । अनाया मावळी जिबांची हू ॥ १ ॥
माझिया संकटा न धरीं आळस । लावूनियां कास पार पाही ॥ २ ॥
कृपावंता करा व्याचा अंगिकार । तथा संवसार नाही पुन्हां ॥ ३ ॥
विचारितां नाहीं दुजा बळिवंत । ऐसा सर्वगत व्यापी कोणी ॥ ४ ॥
झणवनि दिला मुळी जीवभाव । देइ केला वाव समाविस्थ ॥ ५ ॥
तुका झणे नाहीं आणत आपिक । तुजविग एक पांडुरंगा ॥ ६ ॥

॥ १८६९ ॥

काय माझे नेती वाईट झणोन । करूं समाधान कसासाठीं ॥ १ ॥
काय मज लोक नेतां पळेऊका । आतां कोणा एका निगारेळ ॥ २ ॥
जणें कोणासीं वचन कांढत । सुखें माझी कड लावो मार्गे ॥ ३ ॥

तुकारामाची गाथा.

सर्व माझा भार असे पांडुरंगा । काय माझे जगासर्वे काज ॥ ४ ॥
मुका झणे माझे सर्वही साधन । नामसंकीर्तन विठोबाचे ॥ ५ ॥

॥ १८७० ॥

जसळों आहीं आपुलिया संसार । तेथें जगाभारा काय पाड ॥ १ ॥
आझां इष्ट मित्र सज्जन सोबरे । नाहीं या दुसरे देवाविण ॥ २ ॥
पुराविले बंधु संसे सहोदर । आणीक विचार काय तेथें ॥ ३ ॥
अपाविचन नाइकती कान । त्रासळें हें मन बहु माझे ॥ ४ ॥
मुका झणे करा हाइल ते दया सुख दुःख बांयां न घरावें ॥ ५ ॥

॥ १८७१ ॥

दुख दही ताक पशूचें पाळण । त्यामध्यें कारण घृतसार ॥ १ ॥
होवि बर्मे आझां भाविकांचे हातीं । झणऊनि चित्तीं धरिलाराम ॥ २ ॥
सोहो कफ गारा अग्नीधिया काजे । येव्हवी तें ओझे कोण वाहे ॥ ३ ॥
मुका झणे खोरी पाहारा जवन । जोंवरि हें धन हातीं झेने ॥ ४ ॥

॥ १८७२ ॥

रबीचा प्रकाश । तोषि निझी घडे नास । जाल्या बहुवस । तरि लो
काय दीपिका ॥ १ ॥ आतां हाचि वसो आवी । माझे अंतरीं गोसावी ।
होई येती ठावी । काय बर्मे याच्याने ॥ २ ॥ सेवें असतां घणी । आड वेळ
न शके कोणी । लळगे विनवणी । पृथकाची करावी ॥ ३ ॥ जन्माचिया
मति । जेणें अवघ्या खुंदती । कारण ते प्रीती । मुका झणे जवळी ॥ ४ ॥

॥ १८७३ ॥

जे कळे ही भक्ती काय करूं सेवा । संफोषोनि देवा राहिलोंसे ॥ १ ॥
जोडोनियां कर राहिलों निबांत । पायांपाशीं चित्त ठेवूनियां ॥ २ ॥
विषाभुळी करीं स्वर्गी प्रदक्षणा । भ्रमें नारायणा कष्टबिलें ॥ ३ ॥
मुका झणे जाळो आझेचा पाळक । जीवनासी एक ठाव केवळ ॥ ४ ॥

॥ १८७४ ॥

जगासर्वे । जगासर्वे । जगासर्वे ॥ १ ॥ जगें जगासर्वे । जगासर्वे ।

अणता दू अणनिवास ॥३॥ संयोगे विस्तार । वाही कागे तो भो
॥३॥ तुका छणे फळे । चरणांजुजे तीं सकळें ॥४॥

॥ १८७५ ॥

भेद सुटलियावरी । आझी तुमचीच हो हरी ॥ १ ॥ आतां पाऊ
पाळावे । आझां कडिवाळांचे कळे ॥ २ ॥ आणिकांची देवा । ना
आणवची सेवा ॥३॥ तुका छणे हेवा । माझा हेच फावी देवा ॥ ४ ॥

॥ १८७६ ॥

मी दाख तवाचा जबा चाड नाही । सुखदुःख दोहीविरहित जो ॥ १ ॥
राहिल्यासे उभा भीबरेच्या तीरी । फट दोही करी भरोनियां ॥ २ ॥
मळ काई तरी पाचारितां पावे । न स्मरित घावे भक्तिकाजें ॥ ३ ॥
सर्व भार माझा त्याची माहे चिंता । तोचि माझा दाता स्वहियाचा ॥४॥
तुका छणे त्वास माईन मी गीती । आणीक तें चिंती न मरी कांती ॥ ५ ॥

॥ १८७७ ॥

बहु फिरकों ठायठाक । कोठें भान पुरेचि ना ॥ १ ॥ समाधान
पावळें । उरळें बोलें यावरि ॥ २ ॥ ये गा देवा आशीर्वाद । आमुच्या
मांघ मांभानें ॥३॥ तुका छणे जेवूं आमी । सवकाव सर्वां साराची ॥४॥

॥ १८७८ ॥

जोरें मांडवळ सांपडळें गांठी । जेणें नये तुदी सद्माली ॥ १ ॥ सवंगा
केणें सांपडळें धरी । भरुनि बैसरी सांठविलें ॥ २ ॥ देतां देतां जग
होतसे सकळां । सवैवां दुर्बळा मान तैसा ॥३॥ कदा आळिया हो नका
निराखे । जरि कांहीं त्यास न कळतां ॥ ४ ॥ तुका छणे मझां काळी
निश्चिती । आणीक तें चिंती न धरूं दुजें ॥५॥

॥ १८७९ ॥

प्याइन तुमैं रूप गाइन तुमैं नाम । आणीक न करीं कम्म विव्हातुमैं ॥ १ ॥
दाहिन तुमैं पाय ठेविन मी सोय । प्रयक तें काय न करीं मजी ॥ २ ॥
जुझेचि गुणवार आम्हेंचन कानी । आणिकांची वाणी पुरे जात ॥ ३ ॥

परिम सेवा करी चालेल मी पायी । आणीक न बजे ठायीं तुज वीण ॥ ४ ॥
तुका झणे जीव ठेविल मी पायी । आणिक तो कांही वेऊ कोणा ॥ ५ ॥

॥ १८० ॥

तुका वेडा अविचार । करी बडबड फार ॥ १ ॥ नित्य वाचे हाचि छंद ।
सम कृष्ण हरि गोविंद ॥ २ ॥ धरी पांडुरंगी माव । आणीक नेणें दुजा वेव
॥ ३ ॥ गुरुज्ञान सर्वा ठायीं । वुजे न विचारी कांहीं ॥ ४ ॥ बोल नाईके को-
णाचे । कथे नागवाचि नाचे ॥ ५ ॥ संग उपचारें कांटाळे । सुखें भलते ठायीं
बोले ॥ ६ ॥ कांहीं उपदेशे नेणे । वाचे विट्ठल विट्ठल झणे ॥ ७ ॥ केला बहुती
प्रजितातरी हेंचि करी नित्य ॥ ८ ॥ अहो पंडित जनातुका टाकावा थुकोन ॥ ९ ॥

॥ १८१ ॥

तुका शरणागत । जन्मोजन्मीचा अंकित ॥ १ ॥ आणीक कांहीं नेणें हेवा ।
तुज बांधूनि केसवा ॥ २ ॥ हेंचि माझे गाणें । तुझे नामसंकीर्तन ॥ ३ ॥
तुझ्या नामाची भूषणें । तुका झणे ल्यालें लेणें ॥ ४ ॥

॥ १८२ ॥

हेंचि माझे सप हेंचि माझे दान । हेंचि अनुष्ठान नाम तुझे ॥ १ ॥ हेंचि
माझे तीर्थ हेंचि माझे व्रत । सत्य हें सुकृत नाम तुझे ॥ २ ॥ हाचि माझा धर्म
हेंचि माझे कर्म । हाचि नित्यनेम नाम तुझे ॥ ३ ॥ हाचि माझा योग हाचि
व्यवसाय । हेंचि उपध्यान नाम तुझे ॥ ४ ॥ हेंचि माझे ज्ञान अरण मनन ।
हेंचि निश्चिन्ता नाम तुझे ॥ ५ ॥ हाचि कुळाचार हाचि कुळधर्म । हाचि
नित्यनेम नाम तुझे ॥ ६ ॥ हा माझा आचार हा माझा विचार । हा माझा निर्धार
नाम तुझे ॥ ७ ॥ तुका झणे दुजे सांगायासि नाही । नामेविण कांहीं बनवित ॥ ८ ॥

॥ १८३ ॥

तुझ्या नामाची आवडी । आहीं विठो तुझी वेडी ॥ १ ॥ आतां नवजो
आणिक ठायीं । गाऊं गीत लाणो पाथी ॥ २ ॥ काय बैकूठ वा-
पुडे । तुझ्या प्रेमसुखापुडे ॥ ३ ॥ संतसमागम मेळ । प्रेमसुखाचा
लाभ ॥ ४ ॥ तुका झणे तुझ्या पायीं । कन्धारच्या ठावीं नाहीं ॥ ५ ॥

॥ १८४ ॥

अप तप ग्यान नलगे धरणा । विठ्ठलकीर्तनामाजी उभा ॥ १ ॥
माझ्या मना दूद या वचती । आणिक ते मनी न धरावे ॥ २ ॥
नखमाधि साधन ते मुद्रा । रहातील थारा धरोनियां ॥ ३ ॥
झणे मुक्ति हरिदासांच्या घरी । बोलगती चारी कविसिद्धि ॥ ४ ॥

॥ १८५ ॥

कार्य ते विरक्ति तकळेचि आझां । जाणों एका नामा विठोबाच्या ॥ १ ॥
नाचों प्रेमसुखें वैष्णवांचे भेळों । विंडी टाळभोळी आनंदें ॥ २ ॥
शांति क्षमा दया भी काय जाणें । गोविंद कीर्तने वांछुनियां ॥ ३ ॥
कौसया उदास असों देहावरी । अमृतसैमिणी बुडोनियां ॥ ४ ॥
एकांत सेवू तया वना । आनंद तो जनामाजी असे ॥ ५ ॥
आझां ऐसा भरवसा । विठ्ठल सरसा चालतसे ॥ ६ ॥

॥ १८६ ॥

दीप घेउनियां धुंडिती अंधार । भेटे हा विचार अघटित ॥ १ ॥
दास आझी नभ्यो कळिकाळा । भुलों मृगजळा न पडे तें ॥ २ ॥
कितां मार्ती रविकळा मळे । हें कैसे न कळे भाग्यहीना ॥ ३ ॥
तृणें झांके हुवाशन । हें संव वचन वाउगेंचि ॥ ४ ॥

॥ १८७ ॥

बाळ मायेवीण ह्मणभरि न राहे । न देखतां होये कासाविष ॥ १ ॥
आणिक उदंड बुझाविती जग । छंद त्या अंतरी माउळीचा ॥ २ ॥
मावळती तया घाल आणिकाचे । देखेनियां नाचे माय टही ॥ ३ ॥
सुका झणे माझी विठ्ठल माउळी । आणिकांचे बोळी पाळ नाही ॥ ४ ॥

१. पुष्कळ प्रतीत "काय विरक्ति तकळेचि आझां" या पाठभेदात हा अर्थ आढळतो. २. फक्त हिंदी प्रसिद्धीत 'कासया एकांत' हा शब्द बदलून त्या जागी 'कासया उदास' हा शब्द घालण्यात आला आहे. ३. या पद्यात 'माझी' शब्दाचा अर्थ 'माझ्या' असा आहे.

॥ १८८८ ॥

माहो मंत्र तरी आवुच नाहीं हातीं । नाहीं ऐसी मति जथे कळे ॥ १ ॥
होईल तें हो वा बिठोबाबा नांवें । आचारकें भावें जीवीं घरु ॥ २ ॥
एखादा अंगासी येईल प्रकार । विचारितां फार युक्ति वाढे ॥ ३ ॥
तुका छणे आळी करितां मोमटी । मायबापा पोटीं येते दया ॥ ४ ॥

॥ १८८९ ॥

सिद्धाचा दास नव्हे अतीचा अंकिला । होईन विठ्ठल सर्व सुखा ॥ १ ॥
सर्व काळ सुख आमच्या मानसी । राहिले जयासी नास नाहीं ॥ २ ॥
जेणें पुण्य पाप न पाहें लोचनी । आणिकावांचूनि पांढुरंगा ॥ ३ ॥
ज करी आस मुक्तीचे साथास । भक्तिप्रेमरस सांडुनियां ॥ ४ ॥
गर्भवासी थाक नाहीं येतां जातां । हृदयीं राहतां नाम तुहें ॥ ५ ॥
तुका छणे आलों मुखाचि अंकिला । न भें मी विठ्ठल कळिच्छाही ॥ ६ ॥

॥ १८९० ॥

छणे विठ्ठल प्रदा नव्हे । त्याचे बोल नाइकावे ॥ १ ॥ मग तो होका कोणी
चक । आदि करेनि प्रदादिक ॥ २ ॥ नाहीं विठ्ठल जया ठावा । तोही
कोळां न पाहवा ॥ ३ ॥ तुका छणे नाहीं । त्याची भीड मज कांहीं ॥ ४ ॥

॥ १८९१ ॥

अवाचिवे याचे नये हा विठ्ठल । त्याचे मज बोल नावळती ॥ १ ॥
अनु तो म्यां केला न छणें आपुला । जो विन्मुख विठ्ठला सर्वभावे ॥ २ ॥
अवासी नावडे बिठोबाचें नाम । तो जाणा मजम तुका छणे ॥ ३ ॥

॥ १८९२ ॥

विठ्ठलावांचोनि प्रदा जे बोलती । वचन ते खतीं मानूं नये ॥ १ ॥
विठ्ठलावांचूनी जे जे उपासना । अवघाचि जाणा संभ्रमु तो ॥ २ ॥
विठ्ठलावांचूनि धांगतील गोष्टी । बायां ते हिंपुटी होव जाणा ॥ ३ ॥
विठ्ठलावांचूनि जे कांहीं जाणती । तितुल्या वित्पत्ति वाढगीया ॥ ४ ॥
तुका छणे एक विठ्ठलचि कारा । तेव ते उपासना वाचवाचि ॥ ५ ॥

॥ १८९३ ॥

येवें बोडोनिचा काय । व्हावा गुरु तरि जाय ॥ १ ॥ मंज न साहे वांकवें
वे विठ्ठलकथे पुढें ॥ २ ॥ ऐकोनी मरसी वृथा । जंव भाहेसि तूं जित
॥ ३ ॥ दुरमतीची चाट । तेजें न करावी बडबड ॥ ४ ॥ पुसेल कोणी त्यास
वा रे करीं उपदेश ॥ ५ ॥ बाझी विठ्ठलाचे धीर । फोडूं कळिकाळाचे
धीर ॥ ६ ॥ घेऊं पुढती जन्म । बाणूं कीर्तें मुखें नाम ॥ ७ ॥ बुका झणे
मुक्ती । नाहीं आसचि ये चितीं ॥ ८ ॥

॥ १८९४ ॥

माझिया जीवाचा मज निरवार । न करीं उत्तर जमासवें ॥ १ ॥
जापुडें कारण साधो जी विचार । करावा हा धीर धरुनियां ॥ २ ॥
काय कराविया आणिका या युक्ति । काय नव्हे भक्ति विठोबाची ॥ ३ ॥
एक पुढें गेले वाट दावूनियां । मारग सो कांयां कोण सांडी ॥ ४ ॥
बुका झणे माझी विठोबासी चिंता । मेईना सर्वथा न बघे तें ॥ ५ ॥

॥ १८९५ ॥

होचि सर्वसुख जपावा विठ्ठल । न दवडावा फल क्षण कांयां ॥ १ ॥
होचि एक सर्व साधनांचें मूळ । आतुवे गोपाळ येणें पंचें ॥ २ ॥
ज लग्नी कांहीं तपांचिया रासी । करणें वाराणसी नाना सीवें ॥ ३ ॥
कल्पना हे तिळ देही अभिमान । नये नारायण जबळी त्यांच्या ॥ ४ ॥
बुका झणे नामें वेच नेदीं मेदी । झणे त्याचे होंटीं फुट शोच ॥ ५ ॥

॥ १८९६ ॥

आणीक कोणाचा न करीं मी संग । जेणें होय मंग भाझ्या चिंता ॥ १ ॥
विठ्ठलाचां बुनि आणीक जे वाणी । नोंडकें मी कार्ती आपुळिया ॥ २ ॥
झगडावासाटीं बोळावी हे माव । परि माहें चित्त नाहीं कोठें ॥ ३ ॥
जिवाहुनि मज तेचि आवडती । आवडे ज्या चितीं पांडुरंग ॥ ४ ॥
बुका झणे माहें सोचि जाणे हित । आणिकांच्या चित्त मेदीं दोळा ॥ ५ ॥

॥ १८९७ ॥

जव्हे जाकार्हे जोकार्हे । मायराणी मेसाबाई ॥ १ ॥ बळिया माता पंहरिराम ।

जो या देवांचाही देव ॥२॥ रंजी चंडी शक्ति । मयमांसातें भक्षिती ॥३॥
बहिव खंडेराव । रोटासुटीसाठी देव ॥ ४ ॥ गणेशा विक्राळ । लाडुमो-
दकांचा काल ॥५॥ मुंजा होसासुरें । हें तों कोण लेखी पोरें ॥६॥ चेताळें फे-
राळें । जळें त्यांचें तोंड कालें । ७ ॥ तुका झणे बिर्ही । धरा रत्नमाईचा पती ॥८॥

॥ १८९८ ॥

माझे संतरीचें तोचि जाणे एक । वैकुंठनाथक पांडुरंग ॥१॥ जीवभाव
त्याचे ठेवियेला पार्थी । मज जिंता नाही कळणेबिर्ही ॥२॥ सुखसमारेंचें
संतसमागमें । गाऊ वाचे नाम बिठोबाचें ॥३॥ गातां पुण्य होय आर-
कतां लाभ । संवसारबंध तुटतील ॥ ४ ॥ तुका झणे जीव तयासी बि-
किळा । जाणीक विठ्ठलाविण नेणें ॥ ५ ॥

॥ १८९९ ॥

जाणीक कांहीं मज नावडे हे मात । एक पंढरिनाथावांचुनियां ॥१॥
स्थाचीच कथा मावडे कीर्तन । तें मज भवण भोळ लागे ॥ २ ॥
तुका झणे संव झपोत भलतें । विठ्ठलापरतें न मनीं कांहीं ॥ ३ ॥

॥ १९०० ॥

कोण बेची बाणी । आतां झुल्लाकारणीं ॥ १ ॥ आतां हेंचि काम
करूं । विठ्ठल हृदयांत धरूं ॥ २ ॥ नेंदाविया वृत्ति । आतां
उठोंचि बहुति ॥ ३ ॥ उपदेश लोकां । करुनी वेडा होतो तुका ॥४॥

॥ १९०१ ॥

विठ्ठल विठ्ठल मंत्र सोपा । करी पापा निर्मुक्त ॥ १ ॥ भाग्यवंता शंभ
मनीं । कोडें कानीं ऐकती ॥२॥ विठ्ठल हे देवत भोळें । चाड काळें
न घराणी ॥३॥ तुका झणे भलते याती । विठ्ठल बिर्ही ते सुद्ध ॥४॥

॥ १९०२ ॥

विठ्ठल टाळ विठ्ठल दिंडी । विठ्ठल तेंही उचारा ॥१॥ विठ्ठल अवध
भांडवळ । विठ्ठल बोला विठ्ठल ॥२॥ विठ्ठल नंद विठ्ठल भेद । विठ्ठल
मंत्र विठ्ठल ॥३॥ विठ्ठल मला विठ्ठल मला । मला मला विठ्ठल ॥४॥

॥ १९०३ ॥

विट्ठल हा चितीं । मोड लागे गातां गीतीं ॥ १ ॥ आद्यां विट्ठल
जीवन । टाळ विपुलिया धन ॥ २ ॥ विट्ठल विट्ठल वाणी । अमृत
हे संजीवनी ॥ ३ ॥ रंगका या रंगें । तुका विट्ठल सर्वांगें ॥ ४ ॥

॥ १९०४ ॥

विट्ठल आमुचा निजांचा । सज्जन सोयरा जीवाचा ॥ १ ॥ आयबा
बुलता बंधु । अबचा तुज्जशीं संबंधु ॥ २ ॥ उभयकुली साक्ष । तुंबी
साक्षा मातुळपक्ष ॥ ३ ॥ समर्पिली काया । तुका हजे पंढरीराया ॥ ४ ॥

॥ १९०५ ॥

विट्ठल सोयरा सज्जन सांगाती । विट्ठल हा चितीं बैसलासे ॥ १ ॥
विट्ठलें हें अंग व्यापिली हे काया । विट्ठल हे छाया माझी मज ॥ २ ॥
बैसल्य विट्ठल जिव्हेच्या माथां । न करे अन्यथा आन तुजें ॥ ३ ॥
सकळां इंद्रियां मन एक प्रधान । तेंही करी ध्यान विठ्ठलाचें ॥ ४ ॥
तुका हजे या विट्ठलासी आतां । नये विसंबतां माझें मज ॥ ५ ॥

॥ १९०६ ॥

विट्ठल गीतीं गावा विट्ठल चितीं ध्यावा । विट्ठल उभा पहावा विटेवरी ॥ १ ॥
अनायाचा बंधु विट्ठल कृपासिंधु । तोही भवबंधु यमपाक्ष ॥ २ ॥
लोचि शरणागतां हा विट्ठल मुक्तिदाता । विट्ठल या संतांसमागमें ॥ ३ ॥
विट्ठल गुणानिधि विट्ठल सर्व सिद्धि । लागली समाधि विट्ठलनामें ॥ ४ ॥
विट्ठलाचें नाम घेतां जाळें सुख । गोदाबळें मुख तुका हजे ॥ ५ ॥

॥ १९०७ ॥

विट्ठल गीतीं विट्ठल चितीं । विट्ठल विआंवि भोग जया ॥ १ ॥
विट्ठल जासनीं विट्ठल शयनीं । विट्ठल भोजनीं प्रासोमासीं ॥ २ ॥
विट्ठल जागृतिस्वप्नसुषुप्ति । आन तुजें नेणती विट्ठलेंविण ॥ ३ ॥
अपूण अळंकार सुखाचे प्रकार । विट्ठलीं निर्धार अयां नरा ॥ ४ ॥
अपूण अळे नेरी विट्ठलें जाणे । अळंकार अयां इतेंपणें ॥ ५ ॥

॥ १९०८ ॥

जीवीचा जिह्वाळा । पाहों आपुलिया डोळां ॥ १ ॥ आळां विहळ
एक देव । बेर अवघेचि वाव ॥ २ ॥ मुंडलिकाचे पाठी । उभा हाव
डेमुनि कटी ॥ ३ ॥ तुका झणे चिन्ती । बाहू रखुमाईचा पती ॥ ४ ॥

॥ १९०९ ॥

एक धरिका चिन्ती । आहीं रखुमाईचा पती ॥ १ ॥ तेणें जाळें अवघें
काम । निवारळा अवभम ॥ २ ॥ परद्रव्य परनारी । आळी निवा-
चिचे परी ॥ ३ ॥ तुका झणे फार । नाहीं लागत व्यवहार ॥ ४ ॥

॥ १९१० ॥

आळां अवघें भांडवल । येथें विहळ एकळा ॥ १ ॥ कायावाचा-
मनोभावे । येथें जीवें वेचलों ॥ २ ॥ परतें कांहीं नेणें दुजें । तस्वणीजें
वाडलें ॥ ३ ॥ तुका झणे संतसणें । येणें रंगें रंगलों ॥ ४ ॥

॥ १९११ ॥

आळां हेंचि भांडवल । झणों विहळ विहळ ॥ १ ॥ सुलें करों
भवनही । सणें वैष्णवांची मांदी ॥ २ ॥ बाखराचें बाण । सोडूं
हें जेवूं जेवण ॥ ३ ॥ नलगे वारवार । तुका झणे वेरवार ॥ ४ ॥

॥ १९१२ ॥

आणीक माव माझ्या नावळे जीवासी । काथ करूं वासी पांढुरंगा ॥ १ ॥
बुझा तेंचि थोड अदणां आवडी । चित्त माझें ओढी तुझे पायीं ॥ २ ॥
कथे पहीं नाहीं विहळारें-नाम । मज होती अम आदकता ॥ ३ ॥
आणिकारें मज झणवितों काज । वाटे हें सहज न बोलावें ॥ ४ ॥
तुका झणे मज तूंच आवडसी । सर्वभावेविशीं पांढुरंगा ॥ ५ ॥

॥ १९१३ ॥

आझी नामाचे वारक । नेणों प्रकार आणीक । सर्व भावें एक । विह-
ळचि प्रमाण ॥ १ ॥ नलगे जाणावें नेणावें । गावें आनंद नाचावें । प्रेममुक
गावें । वैष्णवांचे संगती ॥ २ ॥ भावचलें पाहूं काथ । कळ्या चित्त हलें

बास । पायीं निजभास । झणों दास विष्णूचे ॥ १ ॥ भय नाही जन्म वेता
मोक्षसुखा झणों साता । तुका झणे सता । बरु निकट सेवेची ॥ ४ ॥

॥ १९१४ ॥

एका गावे आली विठोबाचे नाम । आणिकापें काम नाही जातां ॥ १ ॥
मोहनियां बाटा सूक्ष्म दूस्तर । केला राज्यभार घाले ऐसा ॥ २ ॥
लावुनि सुदंग टाकमुनिघोष । सेवू प्रहारस आवडीने ॥ ३ ॥
तुका झणे महापातकी पतिव । ऐसियांचे हित हेजामात्रे ॥ ४ ॥

॥ १९१५ ॥

आझांसी तो नाही आणीक प्रमाण । नामासी कारण विठोबाच्या ॥ १ ॥
पालूनियां कास करितों कैबाळ । वागों नेही आठ कज्जिकाळासी ॥ २ ॥
जगदूरांकडे जैसातेशा परी । वाचे हरि हरि वरुषारावे ॥ ३ ॥
तुका झणे आझां सांपडले निज । सकळां हे बीज पुराणाचे ॥ ४ ॥

॥ १९१६ ॥

देवाचिये पायीं वेचों सर्व स्रष्टी । होतील विपत्ति ज्या ज्या कांहीं ॥ १ ॥
नेचे माही वाचा पुढे कांहीं वाव । आणि पुजे भाव बोलायाचे ॥ २ ॥
जनाची वांटणी चित्ताचा विक्षेप । राहो हा अनुताप जाहं तेसा ॥ ३ ॥
तुका झणे येई विठ्ठलाचा छंद । भानंवाचा कंद विस्तारेळ ॥ ४ ॥

॥ १९१७ ॥

माही सर्व किंता आहे विठोबासी । मी त्याच्या पायाशीं न बिसंवे ॥ १ ॥
विसरतां रूप क्षण एक चिन्ती । जिवलग मूर्ती सांगडी ते ॥ २ ॥
विसरतां हरी क्षण एक घडी । अंतराची जोडो लक्षलाभ ॥ ३ ॥
तुका झणे माझ्या विठोबाचे पावे । संजिवनी आहे इष्टाभाजी ॥ ४ ॥

॥ १९१८ ॥

अब अभयदान देई तू दातार । कुपेच्या सत्तारा मायबापा ॥ १ ॥
बेहभाव तुझ्या ठेबियेला पायीं । आणीक मी कांहीं पुजे नेजे ॥ २ ॥
सेवा भक्तिहीन नेणता पतिव । आतां माझे हित तुझ्या पायीं ॥ ३ ॥
तुका झणे माझे सर्वही सत्तन । नामसंकीर्तन विठोबाचे ॥ ४ ॥

॥ १९१९ ॥

करीन कोल्हूळ । आतां हाचि सर्वकाळ ॥ १ ॥ आतां येको माझे भाई ।
देई भातुकें विठार्हे ॥ २ ॥ उपायासी नाम । दिळें याचें पुढें धेम ॥ ३ ॥
बीज आणि फळ । हेंचि तुका झणे मूळ ॥ ४ ॥

॥ १९२० ॥

आवडीच्या ऐसें आले । मुखा आलें हरिनाम ॥ १ ॥ आतां येऊं
वणीवदि । मार्गे चरी नुरेहो ॥ २ ॥ सांठवण मना ऐसी । पुढें राखी
जमुप ॥ ३ ॥ तुका झणे कारण आले । विडुळ या तीं अमुरी ॥ ४ ॥

॥ १९२१ ॥

जतन करीन जीवें । शुद्धभावे करुनी ॥ १ ॥ विडुळ विडुळ हें धन ।
धीबन अंगकाळीचें ॥ २ ॥ बर्दळ हें संचित सारुं । बरका करुं वदिय
हा ॥ ३ ॥ तुका झणे हृदयपेटो । ये संपुटीं सांठवूं ॥ ४ ॥

॥ १९२२ ॥

वधाविधि पूजा करी । सामोप्री तोंवरि हे नारी ॥ १ ॥ आतां माझा सर्व
आर । तूं दःखार चालविसी ॥ २ ॥ मंगळ तें तुझी जणा । नारामण
काय तें ॥ ३ ॥ तुका झणे समर्पिला । तुज विडुळा देहभाव ॥ ४ ॥

॥ १९२३ ॥

येणें बोधें आझी असों सर्वकाळ । करुनि निर्मळ हरिकथा ॥ १ ॥
आझी भूमीवरी एकवै देवांचे । निधान हें वाचे सांपडळे ॥ २ ॥
वरवील कुळें दोन्ही उभयतां । गातां आहूकतां सुखरूप ॥ ३ ॥
न चळे हा मंत्र न झणो यातीकुळ । तळगे काळ वेळ विचारायी ॥ ४ ॥
तुका झणे भाझा विडुळ विसांवा । सांठवीन हांवा हृदयांत ॥ ५ ॥

॥ १९२४ ॥

सुखाची वसती जासी माझे जीवीं । तुमच्या गोसावी कृपादानें ॥ १ ॥
रूप वेळोवेळां आठवीं अंतरीं । बैसोनि जिष्णुर्गी राहिलें तें ॥ २ ॥
विसावळें मन विडुळें प्रपंचा । गोढावळी बापा येणें रसें ॥ ३ ॥
तुका झणे कांही नाठवेधे केले । दुसरे विडुळें सज्ज आतां ॥ ४ ॥

॥ १९२५ ॥

काय कोय आझीं वाहिले विठ्ठलीं । आवडी धरिली पावांसवें ॥ १ ॥
आतां कोण पाहे मातें परतोन । गेल्या हारपोनि देहभाव ॥ २ ॥
शिदिसिद्धि सुखें हाणितल्या लाता । तेथें या प्राकृता कोण मानी ॥ ३ ॥
तुका झणे आझीं विठोबाचे दास । करुनि ठेळों मास मझांडाचा ॥ ४ ॥

॥ १९२६ ॥

माझ्या विठोबाचा कैसा प्रेमभाव । आपणचि देव होय गुढ ॥ १ ॥
महिये देहभाव पुरवितो वासना । अंती तें आपणापशीं न्यावें ॥ २ ॥
मागें पुढें चमा राहें सांमाळीत । आलिया आपात निवारचे ॥ ३ ॥
भोगक्षेम त्याचें जाणे जडभारी । बाट दावी करीं धरुनियां ॥ ४ ॥
तुका झणे नाहीं विश्वास ज्या मनीं । पहावें पुराणीं विचारुनी ॥ ५ ॥

॥ १९२७ ॥

काय चणें आझां विठोबाचे पायीं । नाहीं देखें काई येवें एक ॥ १ ॥
नचे भोंवतालें ठायीं वांटूं मन । बराडी करुन दारोदारीं ॥ २ ॥
कोण बळी माझ्या विठोबा वेगळा । आणीक आगळा बुजा सांगा ॥ ३ ॥
तुका झणे मोठ्ठ विठोबाचे गांवीं । फुकार्शीं लुटारीं भांडारें तीं ॥ ४ ॥

॥ १९२८ ॥

जैसा अविकार । तैसें बोळावें वत्सर ॥ १ ॥ काय नाहमी बसवस ।
आझीं विठोबाचे दास ॥ २ ॥ आझीं जाणों एका देवा । जैसी तैसी करूं
सेवा ॥ ३ ॥ तुका झणे आवें । माझें पुढें पडेल ठावें ॥ ४ ॥

॥ १९२९ ॥

आझां विष्णुदासां हेंचि भांडवल । अवघः विठ्ठल घन विच ॥ १ ॥
बाणी नाहीं घ्यावें आपुलिया हातें । करोनियां चिचें समाधान ॥ २ ॥
तुका झणे इत्य मेळविलें मागें । हें तों कोणासंगें आलें नाहीं ॥ ३ ॥

॥ १९३० ॥

आझीं विठ्ठलाचे दास आलों आतां । न थडे हे सत्या भाणिकांची ॥ १ ॥
जवरे कपाळीं येवें नाहीं बुजें । करितां पंढरिराजें काव नव्हे ॥ २ ॥

कोठें तुज ठाव भावपासी धावा । मना तुं विसावा घेई आतां ॥ १ ॥

हृदिमाची बोली मोडिला व्यतपार । ज्या अंगें संचार पाळी तुज ॥ २ ॥

तुका झणे आली जिकोनियां काल । बैसलों निखळ होऊनियां ॥ ५ ॥

॥ १९३१ ॥

सकळ धर्म मज विठोबाचें नाम । आणीक तें धर्म नेणें कांहीं ॥ १ ॥

काय जाणों संतां निरविलें देवें । करिती या भावें कृपा मज ॥ २ ॥

तुका झणे माझा कोणा अधिकार । तो मज विचार कळों यावा ॥ ३ ॥

॥ १९३२ ॥

माझे आराधन । पंढरपुरीचें निधान ॥ १ ॥ तथा एकाविण दुजें ।

कांहीं नेणें पंढरीराजें ॥ २ ॥ दाख विठ्ठलाचा । अंकित अंकित

ठावीचा ॥ ३ ॥ तुका झणे आतां । नव्हे पाळट सर्वथा ॥ ४ ॥

॥ १९३३ ॥

माझी विठ्ठल माळकी । प्रेमपान्हा पान्हायली ॥ १ ॥ कुर्वाळुनि कावी

स्तनी । ज वजे दुरी जवळुनि ॥ २ ॥ केली पुरवी आळी । नव्हे

निष्ठुर कोंबळी ॥ ३ ॥ तुका झणे घांस । मुखें घाळी ब्रह्मरस ॥ ४ ॥

॥ १९३४ ॥

जळतें संवित । ऐसी आहे धर्म नीत ॥ १ ॥ माझ्या विठोबाचे

पाय । वेळोवेळां मनीं व्याय ॥ २ ॥ नेदी धर्म घडो । कोठें आळ-

राजें पडो ॥ ३ ॥ तुका झणे मळ । राहों नेदीं ताप बाळ ॥ ४ ॥

॥ १९३५ ॥

माझे मज रावें । नाही करवीत नवें ॥ १ ॥ सहस्रनामाचें रूपडें ।

भक्त कैबारी बोलवें ॥ २ ॥ साक्षीविण बोलें । तरी मज पाहिजे

बंभिलें ॥ ३ ॥ तुका झणे मोल । माझा कर हा विठ्ठल ॥ ४ ॥

॥ १९३६ ॥

सुल वाडे परी धर्म । धर्मोधर्म न कळे ॥ १ ॥ गावें नावें एवढें आवें ।

विठ्ठल झणे निर्लेज ॥ २ ॥ अवघें माझे हेंचि धन । साधनही स-

कळ ॥ ३ ॥ तुका झणे पासां पडें । समज्या कोणें संतोज्या ॥ ४ ॥

भेटीचे अर्थ.

॥ १९३७ ॥

भेचनि संसारी । मी तो एक जाणें हरी ॥ १ ॥ नेणें आणिक कां
बंवा । नित्य ज्वातसें गोविंदा ॥ २ ॥ कामकोथलोभस्वार्थ । अवघा
माझा पंढरिनाथ ॥ ३ ॥ तुका झणे एक । धनी विठ्ठल मी सेवक ॥ ४ ॥

॥ १९३८ ॥

इची इची येऊं गोडी । प्रेममुळे जाडी जोडी ॥ १ ॥ काळ जाऊं
मेवू बांधां । भित्तू विठोबाच्या पायां ॥ २ ॥ करूं भजन भोजन । धनी येऊं
माराचज ॥ ३ ॥ तुका झणे जीव घाला । होय तुझ्यानें विठ्ठला ॥ ४ ॥

॥ १९३९ ॥

आनंद अद्वय नित्य निरामय । जे कां नित्य ध्येय योगिवांचे ॥ १ ॥
ते हे समचरण साजरे विटेवरी । पाहा भीमासीरीं विठ्ठलरूप ॥ २ ॥
पुगणासी बाढ भुति नेणती पार । तें जाळें साकार पुंडलीका ॥ ३ ॥
तुका झणे ज्यातें सनकादिक म्यास । तें आमुचें कुळदैवत पांडुरंग ॥ ४ ॥

॥ १९४० ॥

अद्वयनि द्रव जाळेंचि कारण । धरिलें नारायणें भक्तिमुक्त ॥ १ ॥
अपरोक्ष आकार आला चतुर्भुज । एकतत्त्व बीज भिन्न नाहीं ॥ २ ॥
सून्य निरसूनि राहिलें निर्मळ । तें दिसे केवळ विटेवरी ॥ ३ ॥
तुजें ध्यावें नाम वदनाही बाढ । सरिता वापी आढ एक पाणी ॥ ४ ॥
तुका झणे मीच आई तेथें सुकें । भेद नाहीं मुकें नाम गाळों ॥ ५ ॥

भेटीचे अर्थ.

॥ १९४१ ॥

कर कटावरी तुळसीच्या साळा । ऐसें रूप डोळां दावीं हरी ॥ १ ॥
डेविलें चरण दोन्ही विटेवरी । ऐसें रूप हरी दावीं डोळां ॥ २ ॥
कटीं पीतांबर कास मिरवली । दाखवी बहिली ऐसी मूर्ती ॥ ३ ॥
जळपासवरी कथा राखिलानी । जाळो मानवीं तेंचि रूप ॥ ४ ॥

तुकारामाची वाचा.

मुकेलीं कुपेच्या वचनाकारणें । आसा नारायणें पुरवासी ॥ ३ ॥
तुका झणे येऊनियां वेई भेटी । कुरवाळुनी पोटी धरी मज ॥ ४ ॥

॥ १९५४ ॥

बहनि हें आळों जीवी । भेटी व्हावी विठोबासी ॥ १ ॥ संकल्प तो
माही दुजा । महाराजा विनविती ॥ २ ॥ पायांवरी ठेविन भाळ । येणें
ककळ पावळें ॥ ३ ॥ तुका झणे कोळेभरी । पाहिन हरीश्रीमुख ॥ ४ ॥

॥ १९५५ ॥

कंठी कृपा करिती मेणें । मज दीनाचें घावणें ॥ १ ॥ भेटीलागीं पंढरी
आया । जीवी लागली तळमळ व्यथा ॥ २ ॥ सिणलें माझे मन । वाढ
पाहारां लेखन ॥ ३ ॥ तुका झणे लागली भूक । तुझे पाहावया श्रीमुख ॥ ४ ॥

॥ १९५६ ॥

भेटीबांचोनियां दुजे नाही चिती । येणें काकुळती याजसाठी ॥ १ ॥
भेटोनियां कोळें आवडीचें गुज । आनंदाच्या भोजें जेवूं सती ॥ २ ॥
यायळेंकरासी नाही दुजी परि । जेवूं वगोवरी बैसोनियां ॥ ३ ॥
तुका झणे ऐलें अंतरीचें आर्त । याचें जी त्वरित नारायणा ॥ ४ ॥

॥ १९५७ ॥

कन्या सासुच्यासि माये । मागे परतोनी पाहे ॥ १ ॥ तैलें आळें
आह्मा जिवा । कधी भेटसी केशवा ॥ २ ॥ चुकळिया माये । वाळ
दुल दुल पाहे ॥ ३ ॥ जीवना वेगळी मासोळी । तैसा तुका तळमळी ॥ ४ ॥

॥ १९५८ ॥

कीर्तन येकावचा मुखले श्रवण । श्रीमुख कोचन देखावचा ॥ १ ॥
अदित हें भाग्य होइल कोणे काळी । चित्त तळमळी झणऊनि ॥ २ ॥
कशावीळ पाह्या भेटिलागीं वृं । लोटांगणीं पड आवयासी ॥ ३ ॥
तुका झणे माथा ठेविन शरणीं । होवील पारणीं इद्रियांची ॥ ४ ॥

॥ १९५९ ॥

ह्या कोळें आतां कोळा । त्यां कां धरिल्ल अवाळा ॥ १ ॥ भेऊं मको
हो लेखी ॥ २ ॥ हां लिहिली संकली ॥ ३ ॥ कशा जीविचें जी आर्त ॥ ४ ॥

झणसी मुक्ती आहां देवें ॥ १ ॥ तुका झणे नळगे कांहीं । नि
राहो तुझे पायीं ॥ ४ ॥

॥ १९६० ॥

कां हो वेवें काळ आळा आहां आड । तुझांपाशीं नाड करावया ॥ १ ॥
कां हो निचाराचे पविलें सांकलें । काय ऐसें कोठें उपजलें ॥ २ ॥
कां हो उपजेना पायीं ऐसी भेटी । काय तैत पोटीं धरिलें देवा ॥ ३ ॥
माप फार किंवा जाळासी तुजेंक । मागिल तें बळ नाहीं आतां ॥ ४ ॥
काय आलें देणें निघालें दिवाळें । कीं बांधलासि बलें करणेंपायीं ॥ ५ ॥
तुका झणे कां रे ऐसां केडी गोडी । तुझी माझी ठेवी निबडुनियां ॥ ६ ॥

॥ १९६१ ॥

पंढरीची वाट पाहें निरंतर । निदळावरी कर ठेवूनियां ॥ १ ॥
आतियां निरोप पाठवीं माहेरा । कां मज सासुरा सांडियेलें ॥ २ ॥
वैळ कोण दिसे गुरुढाचे वारिकें । विठ्ठलासारिकें चतुर्भुज ॥ ३ ॥
तुका झणे धीर नाहीं माझ्या जीवा । भेटसी केवचां पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ १९६२ ॥

काय तुजें वेचे मज भेटी देतां । वचन बोलतां एक दोन ॥ १ ॥
काय तुजें रूप चेतों मी चोरोनि । एवा भेजें लपोनि राहिजासी ॥ २ ॥
काय तुजें आहां करावें वैकुंठ । भेजों नको भेट आतां मज ॥ ३ ॥
तुका झणे तुझी नळगे दसोडी । परि आहे आवडी दर्शनाची ॥ ४ ॥

॥ १९६३ ॥

वाट पाहें हरि कां न ये आहूनि । निष्ठुर कां मनीं धरियेलें ॥ १ ॥
काय करूं धीर होत नाहीं जीवा । काय आज ठेवा चमा ठेज ॥ २ ॥
नाहीं मात्सा धांवा पडियेवा कार्नी । कोठें चक्रपाणी गुंतलेली ॥ ३ ॥
माहीं आळें कळों अंतरा अंतर । कृपावंत फार ऐकतो ॥ ४ ॥
बहुता दिसांचे राहिलें भावुकें । नाहीं कबचुकें कुरवाळिलें ॥ ५ ॥
तुका झणे वेई एकवेलां भेटी । लीवळ तें पोटी होमळ लग्न ॥ ६ ॥

तुकारामाची बाणा.

॥ १९६४ ॥

ये गा महाविष्णु अनंतभुजाच्या । आह्यां आनाथांच्या माहेरा ये ॥ १ ॥
 भेटावया तुज ओढे माझी जीव । एकवेळा पाय दावीं होळां ॥ २ ॥
 जाणिक हे आर्य नाहीं नारायणा । ओढे हे वासना भेटावया ॥ ३ ॥
 वाटे चितीं काय करावा विचार । चरण सुंदर पाहावया ॥ ४ ॥
 तुका झणे माझे पुरबी मनोरथ । येई गा संबरीत पांडुरंगा ॥ ५ ॥

॥ १९६५ ॥

पहावा मयनीं विठ्ठलचि एक । कांहीं तरी सार्थक संसाराचें ॥ १ ॥
 कोठे पाहों तुज कां गा लपळासी । कांहीं बोल मशीं नारायणा ॥ २ ॥
 वाटतें उदास मज दाही दिशा । तुजविण हृषीकेशा वांचानियां ॥ ३ ॥
 नको ठेवूं मज आपणां वेगळें । बहुत कळवळें तुजलागीं ॥ ४ ॥
 तुका झणे भेटी देई नारायणा । घडी कंठवेना तुजविण ॥ ५ ॥

॥ १९६६ ॥

नव्हे निष्ठावंत तुज काय बोल । सेवेविण मोळ मागतसें ॥ १ ॥
 न वढे भजन सुख भावनिष्ठा । आपुल्या अट्टावरी बोल ॥ २ ॥
 पूर्वी जाळे मऊ असंख्य विरक्त । काम क्रोध अहंते निर्दालिले ॥ ३ ॥
 ऐसी अंगवण नाहीं मज देवा । करितसें हेवा भेटावयाचा ॥ ४ ॥
 कृपा करोनियां पुरबी असोसी । आपुल्या प्रीदासी राखावया ॥ ५ ॥
 तुका झणे एक बाळक जगातें । त्यासी हे पोसितं मावबापे ॥ ६ ॥

॥ १९६७ ॥

वा रे पांडुरंगा केव्हां येशी भेटी । जाहालों दिंपुटीं तुजवीण ॥ १ ॥
 तुजवीण ससें न वढे मज कोणी । वाटतें चरणीं चालूं मिठी ॥ २ ॥
 ओशाळावी काया चरणांवरोती । केव्हां चकपाणी भेटशील ॥ ३ ॥
 तुका झणे साक्षी पुरबी भावणी । बेगीं काळीं उडी नारायणा ॥ ४ ॥

॥ १९६८ ॥

अपराध जाळे चरी बसंक्षयाव । तरी कुशवंत नाम तुझे ॥ १ ॥
 नव्हे निष्ठावंत तुज काय बोल । जाहालों दिंपुटीं तुजवीण ॥ २ ॥

माचबाप माझा कक्यादेवीवर । हा हट निघोर अंतराचा ॥ १ ॥

तुका झणे कोणे गोष्टीचें संकट । न घालीं मज्जे मेढ नारायणा ॥ २ ॥

॥ १९६९ ॥

नाहीं बळ योग मज्जास कराया । न कळे ते क्रिया साधनाची ॥ १ ॥

झिये जेटीचें प्रेम अंतरांगी । नाहीं बळ अंगीं मज्जाचें ॥ २ ॥

पाय पांडुरंगा करूं ना विचार । मुरतें अंतर मेढावया ॥ ३ ॥

तुका झणे सांगा वडिलपणें बुद्धी । तुजविण द्यानिधी पुसों कोणां ॥ ४ ॥

॥ १९७० ॥

सुशिया तो जीवें घेतळा हा सोस । पाहें तुझी बास मेढावया ॥ १ ॥

तुजविण बाळ न मनीं आणिका । सर्वकाळ धोका स्तनपाना ॥ २ ॥

गोसंगा निघारयावांचुनि न राहें । त्याचें आर्त माच पुरवीले ॥ ३ ॥

तुका झणे माते भक्तां तूं कृपाळ । गिळियेले बाळ वनांतरीं ॥ ४ ॥

॥ १९७१ ॥

न लगतीं मज्जे शब्दप्रकाशान । तुझिया दर्शनावांचुनिया ॥ १ ॥

आणऊनि तुझें करितों चिंतन । नावडे वचन आणिकांचें ॥ २ ॥

काय ते महर्षीं करावी मान्यता । तुज न घेतलां पांडुरंगा ॥ ३ ॥

तुका झणे तुज मेढस्यावांचुनि । न राहें लाहूनि होइन वेढा ॥ ४ ॥

॥ १९७२ ॥

हाचि माझा नेम धरिला हो वंदा । यावरि गोविंदा मेढी घावी ॥ १ ॥

हाचि माझा ध्यास सदा सर्वकाळ । न्यावयासीं भूळ येसी कधीं ॥ २ ॥

बौळियांचीं भूक पाहतां अमूल्य । आलिंगणें सुख निवृत्ती भुजा ॥ ३ ॥

बहु चित्त अंढे तयाचिये सोई । पुगला हा कांहीं नवस नेणें ॥ ४ ॥

बहु बहु काळ जालों कासार्यास । बाहिलें बहुवस कलेवर ॥ ५ ॥

तुका झणे आतां पाडावें हें ओशें । पांडुरंगा माझें ह्यावरि ॥ ६ ॥

॥ १९७३ ॥

स्वामीसी संकट पडे जे गोष्टीचें । काय त्या प्रेमाचें सुख मज्जे ॥ १ ॥

नाचवीस जिण हवें नारायणा । कांहींच आमेला हकसावी ॥ २ ॥

तुकाचवर्णी-भावा.

रिद्धि सिद्धि मोक्ष संपत्ति विकास । सोदियेली आस चाची जीवें ॥ १ ॥
तुका झणे एके वेळे देई भेटी । चोरसोनि पोटी आळिंगावें ॥ ४ ॥
॥ १९७४ ॥

जेणपणें नाहीं केळ हा बोभाट । आतां आली वाट कळों खरी ॥ १ ॥
आतां बहु शीघ्र चारें लवकरी । वाट पाहें हरी भेटी देई ॥ २ ॥
कर्मयोग्या बाळा करुणेंचें भाषण । तरी त्याची कोण नांदूक ॥ ३ ॥
तुका झणे बहु बोळिके बहिवार । पडिले अंतर लौकिकी वें ॥ ४ ॥
॥ १९७५ ॥

भेटीलागीं जीवा लागलीसे आस । पाहे रात्रंदिवस वाट तुशी ॥ १ ॥
मूर्धमेचा बंदूमा चकोरा जीवन । तैसें माझें मन वाट पाहे ॥ २ ॥
दिवाळीचे मूळा लेंकी आसावळी । पाहाते वाटुळी पंढरीची ॥ ३ ॥
हुकेलिया बाळ अति शोक करी । वाट पाहे परी मावळीची ॥ ४ ॥
तुका झणे मज लागलीसे भूक । वांवूनि भीमुख पायीं देवा ॥ ५ ॥
॥ १९७६ ॥

जामुचीं जिवलें सज्जन सोयरी । नांदतील तीरीं भंवरेच्या ॥ १ ॥
शीघ्र माह्या चिर्ची वसती दिवसराती । भेटावया खंती वाटवसे ॥ २ ॥
संपदा सोडले सर्व सुख वसे । वैकुंठीं जें नसे सुरवराती ॥ ३ ॥
ज्याच्या नामें पाप दुःख नाहीं भय । विठ्ठल बाप माय रघुमाबाई ॥ ४ ॥
माझा जीव जातो अमृत ते कला । कंठीं वेळोवेळां म्यात असें ॥ ५ ॥
तुका झणे वाट पाहारां क्षिणले । त्या पथें होळुले पंढरीच्या ॥ ६ ॥
॥ १९७७ ॥

लोकमान वेहसुख । संपत्ति स्वभोग अनेक । विदंबना दुःख । तुझिया
भेटीवांचुनि ॥ १ ॥ तरि मज ये भेट ये भेट । काय ठाकलासी नीड ।
वीर पुण्ये वीट । तुज देवेंचि लावली ॥ २ ॥ काय ब्रह्मज्ञान करूं
कोरवें । रिते मावेंचें मापावें । भेटाविण कुठें । तुझिया अवघें मज
पडे ॥ ३ ॥ बाळगिरीचा विचार । काय करूं हा बलाव ॥ ४ ॥

मेटीवे अनेन.

देखता धीर । भतुर्भुज मज नाही ॥ ४ ॥ सिद्धिसिद्धी काव करूं
अथवा अगम्य विचार । मेटीविण भाव । तुझिया वाटे मज यांचा ॥ ५ ॥
तुजवांप्ति कांहीं व्हावें । ऐसें नको भासिया जीवें । तुका झणे चावें
हृषण पायांचें ॥ ६ ॥

॥ १९७८ ॥

मेटीविण बाळा । आणीक न माने सोहळा ॥ १ ॥ तैलें जसें माझ्या
विता । तुजवीण पंडरिनाथा ॥ २ ॥ वाट पाहे मेघा बिंदू । मेघे चा-
क सरिता सिंधू ॥ ३ ॥ सारसांसी निशी । ध्यान रवीक्या प्रकाशी ॥ ४ ॥
विनाविण मस्त्य । जैसें धेनूळगी वस्स ॥ ५ ॥ ॥ एतित्वे जिवें ।
अताराक्या वर्तमानें ॥ ६ ॥ कृपणांचें धन । लोभाळगीं जैसें मन ॥ ७ ॥
तुका झणे काव । तुजविण प्राण राहे ॥ ८ ॥

॥ १९७९ ॥

सर्वभावे आलों तुजवि शरण । कायाकायामनसहित देवा ॥ १ ॥
आणीक दुसरें नये माझ्या मना । राहिली वासना तुझ्या पायीं ॥ २ ॥
माझिये वारचें कांहीं जडभारी । तुजविण घारी कोण तुजें ॥ ३ ॥
तुझे जाझी वास आमुचा तूं करणी । बालत दुरुनी आलों मागें ॥ ४ ॥
तुका झणे जाणां घेतलें धरजें । हिशोबाकारजें मेठी देई ॥ ५ ॥

॥ १९८० ॥

इतें कीर्ति पोट भरे मानी अन । स्वहित कारण नव्हे कांहीं ॥ १ ॥
अंतरती तुझे पाय मज बुरी । चरितां ये थोरी जाणिवेची ॥ २ ॥
पिडाच्या पाळणें धांवली विकार । मजवावेदार मजमाजी ॥ ३ ॥
कैसा करूं वाट आपुला आपण । घरुनि गुमान लोकलाज ॥ ४ ॥
तुका झणे मज दावीं तो सोहळा । देखें पाय कोळां तुझे देवा ॥ ५ ॥

॥ १९८१ ॥

डोळियां पाहून कंठ माझा वाटे । येऊं देई मेढे पांदुरंगे ॥ १ ॥
बाहु दिस टाकिले निरास का केले । कोठें वो गुंतलें चित्त तुझें ॥ २ ॥

पेढरीस चास्ती बारकरी संतां । निरोप बहुतों हातीं धाडीं ॥ ४ ॥
 तुजविण कोण सांवा घांवा करी । ये वो झडकरी पांडुरंगे ॥ ५ ॥
 काय तुझी वाट पाहों कोठवरी । कृपाळुवा परी विसरलासी ॥ ६ ॥
 एक वेळे माझा भरुनि आठव । तुका झणे येवो न्यावयासी ॥ ७ ॥

॥ १९८२ ॥

कोण्या काळें येइल मना । नारायणा तुमच्या ॥ १ ॥ माझा करणे
 अंगीकार । सर्व भार फेडुनी ॥ २ ॥ लागली हे सळमळ विता । तरी
 बुद्धिचा संसारी ॥ ३ ॥ सुखाचीच पाहें वास । मार्गे दोष सांभाळी
 ॥ ४ ॥ इच्छा पूर्ण जाह्याविण । कैसा रसिण वारेळ ॥ ५ ॥ लाहो कायमने
 बापा । देवा साख्या भेटीचा ॥ ६ ॥ कांटाळा तो न धरावा । तुझी
 देवा देवा दासांचा ॥ ७ ॥ तुका झणे माझे वेळे । न कळे कां हें उफारटें ॥ ८ ॥

॥ १९८३ ॥

वेगदाचा रंग राहो कोण काळ । अंगें हें पितळ न देखतां ॥ १ ॥
 माझे चिच मज अवळीच गोही । तुझी मज नाही भेटी पैसे ॥ २ ॥
 वासीसुतां नाही पितियाचा ठाव । अवघेंचि वाव सोंग त्याचें ॥ ३ ॥
 तुका झणे माझी केडी चिंतवना । अनुभवें अना येइल कळों ॥ ४ ॥

॥ १९८४ ॥

अनाथाचा सखा ऐकिला प्रताप । होशी कृपावंत मजवरी ॥ १ ॥
 माझिया गा चित्ता करी शिक्कण । जेवें तुझे चरण ओढतील ॥ २ ॥
 जोडुनियां कर येतो काकुळती । रसुमाईच्या परी कृपावंता ॥ ३ ॥
 हरुपे निर्भर करी माझे मन । वाखवी चरण पांडुरंगा ॥ ४ ॥
 तुझे भेटीबीण जन्म मोळा पांयां । अजन कदाया शक्ति नाही ॥ ५ ॥
 न घडे तुझी सेवा न घडे पूजन । जन्मोनि निष्कारण जाऊं पाहे ॥ ६ ॥
 तुका झणे हरी करावें या काय । भजनाशीं साझा होई वापा ॥ ७ ॥

॥ १९८५ ॥

कटावरी कर कासया ठेविडे । जननी विठ्ठले जीवलो ॥ १ ॥ संस वर
 कासया ठेविडे । जननी विठ्ठले जीवलो ॥ २ ॥

करुणापर अर्पण.

नाहीं चित्ता । केव्हां पंढरिनाथा भेटलील ॥ ३ ॥ तुका झणे हेंचि का
देई क्षेमा । तईच विभ्रामा पावईन ॥ ४ ॥

॥ १९८३ ॥

मनची सों भेटी नव्हे ऐसी जाळी । कोरवीच कोळी त्रसजान ॥ १ ॥
भातां न कोळीचें ऐसे वाटे देवा । संग न करावा कोणांसवें ॥ २ ॥
आं निमित्त्वाची सांपडळें अंग । मेदावा हा संग विचारिलें ॥ ३ ॥
तुका झणे माझी शहिजी बासना । आवडी वर्तनाचीच होती ॥ ४ ॥

॥ १९८४ ॥

आ झणवून तुज मेणें । ऐसें काय माहें जिणें ॥ १ ॥ तरि मज कव
नाचा आधार । करोनियां राहों बीर ॥ २ ॥ काय सध्दची ऐकिका
मदी नखडां गा विठ्ठल ॥ ३ ॥ तुका झणे आतां । अभय देई पंढरिनाथा ॥ ४ ॥

॥ १९८५ ॥

आपुढिया ऐसें करी । संग घरी क्याचा हो ॥ १ ॥ झणऊनि परपरते ।
परवरते पळवसे ॥ २ ॥ लोभिक तें लोभा लावी । बांधला गोवी बांधूनी
॥ ३ ॥ तुका झणे नामगोठी । पुरे भेटी तुही देवा ॥ ४ ॥

॥ १९८६ ॥

मोड तुमचा देवा । तुझी दुर्कस तो ठेवा ॥ १ ॥ मज भक्तीची आवडी ।
नाहीं अंतरी से गोडी ॥ २ ॥ आपुल्या प्रकारा । करत वचन दाखार
॥ ३ ॥ तुका झणे भेटी । पुरे एकचि क्षेवटी ॥ ४ ॥

करुणापर अर्पण.

॥ १९९० ॥

संसारचावें तापलों मी देवा । करितां या सेवा कुटुंबाची ॥ १ ॥
झणऊनि तुझे आठविले पाव । ये वो मासे माथ पांडुरंगे ॥ २ ॥
बहुतां जन्मींचा जाळो भारवाही । सुटिजे हें नाहीं वर्से ठावें ॥ ३ ॥
देहिसें तोरीं अंतर्बाह्यकारी । कणत न करी लोभ मी ॥ ४ ॥

बहु बांमविकों बहु वागविकों । बहु विवस जाळें कासाविक ॥ ५ ॥
सुका झणे आतां धांव पाळीं वेगी । मीद तुजें जगीं दीनानाथा ॥ ६ ॥

॥ १९९१ ॥

सर्षे मुखेन गुंतला नादा । गारुडिचें फांदा धातलासे । हिंदुनि पोढ मरी
दारोदारी । कोडुनि पेटारी बसेरचा ॥ १ ॥ तैसी परी मज आली पांडु-
रंगा । गुंतलों तो मी गा सोडीं जातां । माझे मज कांहीं न पळेसे आलें ।
कृपा गुज न करितां ॥ २ ॥ आसिसें मीन लाविलला गळीं । मज तो गिळीं
झणवनियां । काडुनि वाहेरी प्राण घेऊं पाहे । तेथें बापमाथे कवण रय
॥ ३ ॥ पळी पिल्यां पावळें आशा । देखोनियां फांसा गुंते वळें । मरण
जेथें मावा धांवोनि पोसरे । जिवित्त ना आलीं वाळें ॥ ४ ॥ गोडपणें
माखी गुंतली सिगाडी । सांपडे फटफटी अधिकाधिक । तुका झणे प्राण
वेतला आला । पंढरीनिवासा धांव पाळीं ॥ ५ ॥

॥ १९९२ ॥

सुखावाचा कांहीं पाह्यासों वपाव । तों हे वेळें पाव गोविंदेळे ॥ १ ॥
पेथिया दुःखाचे सांपडलों संदी । हरपली बुद्धि बळ माझे ॥ २ ॥
प्रारब्ध क्रियमाण संविताचें । मोडत ठायींचे आलें सार्वे ॥ ३ ॥
विपिनिवेधाचे सांपडलों वपे । एके एक लोपे निवडेमा ॥ ४ ॥
काराचें तें वाडे त्राविताचि जंगें । तुजोपिया संगें दुःखीं आलों ॥ ५ ॥
सुका झणे आतां करीं सोडवण । सर्वसन्निहीन आलों देवा ॥ ६ ॥

॥ १९९३ ॥

अब वाटे पर । न सुटे हा संसार ॥ १ ॥ ऐसा पळिळों कांचणी । करीं
बांवा झणवनी ॥ २ ॥ विचारितों कांहीं । तों हें मन हावीं नाहीं ॥ ३ ॥
सुका झणे देवा । वेचें न पुरे रिवाया ॥ ४ ॥

॥ १९९४ ॥

अंतरीचा भाव जाणोनियां गुज । तैसें केळें काज पांडुरंगा ॥ १ ॥
पावळें वचन न पडेचि खालीं । तूं आहां मावळी अन्यायी ॥ २ ॥
अज मावळणी परावणी आला । पंढरीनिवासा सांगवावा ॥ ३ ॥

वासिनी आसका मासिवा जीवाची । तरली येदाची होती कांहीं ॥ ४॥
तुका झणे आतां केळो मी निर्भर । गाईन अपार गुण तुझे ॥ ५ ॥

॥ १९९५ ॥

गोलविसी तैसें माजी अनुभवा । नाही तरी देवा विटंबना ॥ १ ॥
मिठेंविण काय करावें मिष्टान्न । शब जीवेंविण झुंगारिलें ॥ २ ॥
पंपावणीविण विटंबिलें सोंग । गुणेंविण बांग रूपहीन ॥ ३ ॥
अन्यापुत्रेंविण मंगळदायकें । केचित्ते हें किं त्रय्य तरी ॥ ४ ॥
तुका झणे तैसी होते मज परी । न देवे अंतरी प्रेमभाव ॥ ५ ॥

॥ १९९६ ॥

माना विडी सवे । पासांभोंबतें तें भोंबें ॥ १ ॥ तैसी जाकी मज
परी । वसे निकट सेजारी ॥ २ ॥ जेवित्तां जवळी । येऊनियां पुच्छ
बोळी ॥ ३ ॥ कोपेळ तो घनी । तुका झणे नेणें मनी ॥ ४ ॥

॥ १९९७ ॥

मुलें बोलवें तें जीवींचे जाणसी । विदित पायापाशीं सर्व आहे ॥ १ ॥
आतां हेचि भलें भाकाबी करुणा । विनियोग तो जाणा तुझी स्थाया ॥ २ ॥
आपलें तो येथें केलें नव्हे कांहीं । साधनाच्या वाही पळो नवे ॥ ३ ॥
तुका झणे देह दिळा पिंडदान । वेळोवेळां कोण चिंता करी ॥ ४ ॥

॥ १९९८ ॥

जन पूजी याचा मज कां आभार । हा तुझी विचार जाणा वेग ॥ १ ॥
अत्र कोण मानी वंदितोळ सिद्धा । गौरव सेवका त्याचि मुळें ॥ २ ॥
मी मीपणें होतों जनामर्षी मर्षी । कोणें दिळें कधीं काय वेष्टां ॥ ३ ॥
आतां तूं भोगितां सर्व नारायणा । नको आद्यां दीनां पीडा करूं ॥ ४ ॥
आपुल्या हातें देसीस मुझारा । तुका झणे सरा वोचि माझां ॥ ५ ॥

॥ १९९९ ॥

मजपुढें नाहीं आजीक बोलता । ऐतें कांहीं चिंता वाटतसे ॥ १ ॥
तुका कांहीं तरी देवाक परितार । सर्वेक ह्जार पांडुरंगा ॥ २ ॥

कामभोवें माहीं सांडिलें आसन । राहिले वखोज देहामध्यें ॥ १ ॥
 चुका झणे मातां जाळें उतराई । कळो यावें पायीं निरोपिलें ॥ ४ ॥

॥ २००० ॥

आकावरी बाहुं तरि तो सरिचा । न पुरतां इच्छा दास कसे ॥ १ ॥
 आतां माहीं काहीं उशिरावें काम । न खंडावें प्रेम नारायणा ॥ २ ॥
 देणें लागे मग विलंब कां आढ । गोड तरी गोड आदि जंत ॥ ३ ॥
 चुका झणे होईल दर्शने निश्चिती । गार्हेन ते गीती ध्यान मग ॥ ४ ॥

॥ २००१ ॥

काव माझा पण होईल लटिका । जिदावळी लोकां दाविली ते ॥ १ ॥
 वरी करुनियां देई माझी आळी । घेऊनि फुरवाळी पांजुरंगे ॥ २ ॥
 आजीक म्यां कोणा झणवावें हातीं । मयेकाकुडती दुजियासी ॥ ३ ॥
 चुका झणे मज येथेंचि ओळखी । होईन तो सुखी पायांनीच ॥ ४ ॥

॥ २००२ ॥

जकी माझे मानूं आहाच ते छद्द । कळवळ्याचा वाद करीतसें ॥ १ ॥
 कासयानें शळ करूं पायांपासीं । आकावी ते दासीं करुणा आहीं ॥ २ ॥
 काय मज पाड असे वा लौकिकें । परी असे निकें अनुभवार्थे ॥ ३ ॥
 आंचावस्यासाठीं वचनार्थी आळीं । टकळ्यानें धोळी जवळी मज ॥ ४ ॥
 वाटवसे आस पुरविशीं ऐसें । तरि अंगीं पिसें जावियेलें ॥ ५ ॥
 चुका झणे माझी येथेंचि आवडी । श्रीमुखार्थी जोडी इच्छीतसें ॥ ६ ॥

॥ २००३ ॥

ठांतडीनें आझां धीरचि न कळे । पाळावे हे लळे लवळाहीं ॥ १ ॥
 मका काहीं पाहों सावकाशीं देवा । करा एक हेवा तुमचा माझा ॥ २ ॥
 वीरसाचा हेवा सांभाळावी प्रीति । नाहीं राहों येत अंगीं सदा ॥ ३ ॥
 चुका झणे मज मका गोवूं खेळा । मोजनाची वेळा राखिवेली ॥ ४ ॥

॥ २००४ ॥

चिडखी तयांसीं उभवे जी अरुप । आझांसीं स्वरूपस्थिती पाड ॥ १ ॥

कैकराही कोठें जाणव्याची परी । करु वेते पुरी धरावया ॥ १ ॥
 लागली न सुटे नामाची आवडी । माझी भाव जोडी भंगू नका ॥ ४ ॥
 बेसील वेढे मुक्तीच्या अभिलासे । बाळवी जा पैसे ब्रह्मज्ञानी ॥ २ ॥
 तुका झणे माझा कोठें भक्तिरस । पादावया ओस पाळविशी ॥ ६ ॥

॥ २००५ ॥

जालिया दर्शन करीन मी सेवा । आणीकही देवा नळगे दुजे ॥ १ ॥
 मारव्या आधीन अन्न आच्छादन । स्थिर करोनि मन ठेवीं पायीं ॥ २ ॥
 ये गा ये गा येगा कृपाकृपा हरी । विनवीं अभ्यंतरी तेजनि भेटी ॥ ३ ॥
 आसावळें मन जीवनाचे ओढी । नामरूपे गोडी लावियेली ॥ ४ ॥
 काय तुझांपाशीं नाहीं भांडवल । माझे मिथ्या धोल जाती येसे ॥ ५ ॥
 काय लोखंडाचे पाहे गुण होष । सिवोनि परिस सोने करी ॥ ६ ॥
 तुका झणे माझे अर्घ्ये असो दार्वे । आपुलें करावें जीव साच ॥ ७ ॥

॥ २००६ ॥

तुझा दास मज झणती अंकित । अवघे छकळिक छद्मान थोर ॥ १ ॥
 हेचि आतां लागे कर्णें जतन । तुझें थोरपण तुज वेदा ॥ २ ॥
 होडनी निर्भर राहिलों निश्चिंत । फावणपवित नाम तुझें ॥ ३ ॥
 करितां तुज होय होणाराची राई । न लगतां कांहीं पात्या पातें ॥ ४ ॥
 तुका झणे तुज काय ते आशंका । तारितां मशका मज दीना ॥ ५ ॥

॥ २००७ ॥

अकळे जल्मी मज घालिसील तरी । न सोडीं मी हरी नाम तुझें ॥ १ ॥
 मुख पुःस्त तुज वेईन भोगितां । मग मज किंता कासकाची ॥ २ ॥
 तुझा दास झणवीन मी अंकित । भोगितां विठ्ठला गर्भवास ॥ ३ ॥
 कासया मी तुज भाकितों करुणा । तझीं तारायणा झणजनि ॥ ४ ॥
 तुका झणे तुज येऊं पाहे छणे । तारिखील तेणें जाझां तया ॥ ५ ॥

॥ २००८ ॥

आणीक पांखावें असती उदंडे । तळमळिती पिडे आपुलिया ॥ १ ॥
 लज्जिका जोडव्या तजारीं विराजत । पावनीसे काळ तदका नाभी ॥ २ ॥

ह एक चित्तें जाहो या जीवसी । लाज सर्वविही तुझासी हो ॥ १ ॥
जो नेवो पणु कापुले अंकित । ओहे जें उचित तैसे करा ॥ २ ॥
का छाने किती भाकार्वा करुणा । कोप नारायणा येइल तुझां ॥ ५ ॥

॥ २००९ ॥

जें जातो तेथें पडतो मतोडा । न देखिजे कोळां लज कांहीं ॥ १ ॥
ज्याची नेखा असता उत्तम । तशि कां हा भ्रम पावतो मी ॥ २ ॥
मळेचि तुझांस माझा अंगार । यिता संवसार अंतरळा ॥ ३ ॥
भोग तंव जाला खरा भोगावा तो । भांडवल नेतो आयुज्य काळ ॥ ४ ॥
जें तुझी कीर्ति आइकिली देवा । मुकतो कां जीवा तुका छाने ॥ ५ ॥

॥ २०१० ॥

ज पळे मायबापे बाळकाचा घात । आपणावेस्त होऊं नेवी ॥ १ ॥
जर मी मनी चिता वाई भय धाक । काय नव्हे एक करितां तुज ॥ २ ॥
जर्म जाणे त्याच्या हिताचे उपाय । तान भूक वाहे करिजे खावी ॥ ३ ॥
तुका छाने मूं गा कृपावंत भारी । ऐसें मज हरीं कळीं भाळें ॥ ४ ॥

॥ २०११ ॥

जळगे मायेसी बाळें निरघावे । आपल्या स्वभावे ओढे त्यासी ॥ १ ॥
मज कां लागला करणें विचार । ज्याचा जार भार त्याचे माथां ॥ २ ॥
जोड घड त्यासी ठेवी न मागतां । समाधान खातां नेवी मना ॥ ३ ॥
जोळतां गुंतले उमगूनी आणी । बैसोनियां स्तनीं लावी बळें ॥ ४ ॥
त्याच्या दुःखेंपणें आपण खापरी । लाही तळीं बरी होय जैसी ॥ ५ ॥
तुका छाने देह विखरे आपुळा । आघात तो त्याला कागों नेवी ॥ ६ ॥

॥ २०१२ ॥

जातीं बरेकिवाची लाज । वेक असोवे गा तुज ॥ १ ॥ जाहें अमंगल
जुबळ । होई दीन तूं दयाळ ॥ २ ॥ बाळ रे बळे मातेसी । काय
मायेचे विषेसी ॥ ३ ॥ तुका छाने जाणे । करित देहाचे सांठणे ॥ ४ ॥

॥ २०१३ ॥

जालांवाही भवकाळ । मल्लकर्णी मकर ॥ १ ॥ जोडें जों जों

आम्हा । नांव देतां पंढरिराणा ॥ १ ॥ कोठें न दिसे पाहतां । व
माळी अवचित्ता ॥ २ ॥ सुख ठेवी आझांसाठीं । दुःख आपण
मोठी ॥ ३ ॥ आझां घाळी पाठीकडे । आपण कळिकाळाहीं मि
॥ ४ ॥ तुका झणे कृपानिधी । आझां उतरी नावेसर्षी ॥ ५ ॥

॥ २०१४ ॥

म कर्मी तुमची सेवा । बापुहें मी पण देवा । बोळिलों तो पावसा
पण सिद्धी सकळ ॥ १ ॥ आणीक काय तुझां काम । आझां नेवा तरी प्रेम
केसे धर्मोपदेश । निश्चयेंची राहती ॥ २ ॥ आझी वेषळी शरीरें
आझी बीज पेरा करे । संयोगाचें बरे । गोड होतें उभयतां ॥ ३ ॥
मरका हातें टाळी । कोठें वाजने निराळी । जाला तगो बळी । स्वा
मिल शोभेना ॥ ४ ॥ रूपा यावें जी अनंता । बरिन पुढाची न
अन्ता । होईन सरता । संतांमाझी पोसणा ॥ ५ ॥ ठेविलें धधारा
आझी काय तो पावेस । तुका झणे घरा । रोकळाचि निबाड ॥ ६ ॥

॥ २०१५ ॥

मह संव आंहे प्रारब्धा आधीन । याचा मी कां सीण वाहुं भारा ॥ १ ॥
मोरो माझा काल कुमिया चित्तने । कायावाचामने इच्छितसे ॥ २ ॥
आभ तो न दिसे याहूनि दुसरा । आणीक दासारा येजे जन्में ॥ ३ ॥
तुका झणे आळों सोसित संकटे । मी माझे बोकटे आहे देवा ॥ ४ ॥

॥ २०१६ ॥

तुझी माझी आहे जुनी सोयरीक । आधीं बंधु तेंक मग आळे ॥ १ ॥
बाटेकरी झूण न पुसती आतां । परि आहे सत्ता करीन ते ॥ २ ॥
छेकीचे लेकलं नातु आल्यावरी । मंगळाही दुरि अंतरळी ॥ ३ ॥
बाह्येचा भाऊ पिसुन सोयरा । झणऊनि करा विनोद हा ॥ ४ ॥
आकुळी तों करूं नये तेंचि केले । वी वोलार्थे मळे तोंचि आतां ॥ ५ ॥
म झणसी छेकी मावसी बहिणी । आझां केलें धणी पापाचे त्या ॥ ६ ॥
बहु पांचाजणी केली विटंबना । नये दावूं जना सोंड ऐसें ॥ ७ ॥
तुका झणे आधी कृत तेंचि भक्त । मागोलें केलें छरी आतां ॥ ८ ॥

तुकाणमाची नाथा.

॥ २०१७ ॥

जीण तो उपाय करूं भेटावया । जाळावी हे काया ऐसें वाटे ॥ १ ॥
 जीवोनियां गांव जाऊं वनांतरा । रुक्मादेवीचरा पाहावया ॥ २ ॥
 करूं उपवास शोधूं हें शरीर । न घरवे धीर नारायणा ॥ ३ ॥
 जाती आयुष्याचे दिवस हे चारी । मग केव्हां हरी भेटशील ॥ ४ ॥
 तुका झणे कांहीं सांगा विचारोनि । बिठो तुझे मनीं असेल ते ॥ ५ ॥

॥ २०१८ ॥

तुज दिलें भातां करी यज्ञ याथा । जीवभाव वाचा काया मनें ॥ १ ॥
 आगलों दातारा सीण जाला भारी । आतां मज तारीं शरणागत ॥ २ ॥
 जेणतां सोशिली तयाची आटणी । नव्हतांही कोणी कांहीं माहीं ॥ ३ ॥
 धर्म नेणें विशा हिंइती मोकट । इंद्रियें सुनाट दाही दिशा ॥ ४ ॥
 गिरहारीफेरा सिणलों सायासी । आतां हृषीकेशी अंगिकारीं ॥ ५ ॥
 तुका झणे मन इंद्रियांचे सोई । धांवें यासी काई करूं आतां ॥ ६ ॥

॥ २०१९ ॥

जेणे गति काय कवण अभोगति । मानिली निश्चिती तुझ्या पायीं ॥ १ ॥
 कर्म धर्म कोण नेणें हा उपाय । तुझ्या पायीं भार ठेवियेला ॥ २ ॥
 जेणें निरसूं पाप पुण्य नेणें काय । झणऊनि पाय धरिले तुझे ॥ ३ ॥
 बिडा मी अविचार न कळे विचार । तुज माझा भार पांढुरया ॥ ४ ॥
 तुका झणे तुज करितां नव्हे काय । माझा तो उपाय कवण तेथें ॥ ५ ॥

॥ २०२० ॥

माहीं आलें भक्तिसुख अनुभवा । तो मी ज्ञान रेषा काय करूं ॥ १ ॥
 जसाचें जी तुझी कांहीं निश्चितीनें । माझिया वचनें अभेदाव्या ॥ २ ॥
 कणकीं मन नेदी समाधान । देखिल्या चरण वांचूनियां ॥ ३ ॥
 तुका झणे वाचा गुणी लांबावटी । न राहो उगळी मौन्य मज ॥ ४ ॥

॥ २०२१ ॥

कठतां काय करावा उपाय । जेणें राहो माव तुझ्या पायीं ॥ १ ॥
 जेणें जिव जिव जिवी । जेणें जिवे जिवे जिवे जिवे ॥ २ ॥

साच माघें तूमें धितन मानसी । राहे हें करिसी कै गा देवा ॥ १ ॥
छटिके हें माघें करुनियां दुनी । साच सूं अंतरी येउनि राहें ॥ ४ ॥
तुका छापे मज राखावें पतिता । आपुलिया सत्ता पांडुरंगा ॥ ५ ॥

॥ २०२२ ॥

साही जप तप जीवाची आटणी । मनाची दाटणी नाहीं केली ॥ १ ॥
निजलिया ठायी पोकारिला धांवा । सांगळें तें देवा निवारवें ॥ २ ॥
साही आपुनियां समर्पिलें जळ । संका ते केवळ धितनाची ॥ ३ ॥
तुका छापे आहां बेंबिलां उचरें । पेतलीं उदारे साच भावें ॥ ४ ॥

॥ २०२३ ॥

पुढिल्या सुखें निज देनां भले । बहुत बारलें होय दुःख ॥ १ ॥
हें तो बंध असे माउलीचे हातीं । हाणी मारी प्रोती हितासाठी ॥ २ ॥
खेळतां विसरे भूक तान घर । घरुनियां कर भाणी बळें ॥ ३ ॥
तुका छापे पाळीं तोंडींच्या पांसे । उदार सर्वस्वें सर्वकाळ ॥ ४ ॥

॥ २०२४ ॥

मार्गे चुकले विदेशी एकले । तयारी जाले विज्ञाभुली ॥ १ ॥
हातीं घरुनियां पवविले घरा । त्याच्या उपकारा काय यावें ॥ २ ॥
सैमा मी कुडकुड होतो केशीराजा । सेवा न पडे लाजा छापुनि ॥ ३ ॥
सांडिवेला गर्भे वसगोनि माउली । नाहीं सांभरळिली भूमि शुद्ध ॥ ४ ॥
वधू तान भूक एवढीये अक्षांती । बोसंगा लाविती काय छापिजे ॥ ५ ॥
आंगावरी शूळ मरणाचे बाटे । अन्यायहि मोटे साच केले ॥ ६ ॥
हातींचे हिरोनि पातळा पाठीसी । तुका छापे ऐसी परी आळी ॥ ७ ॥

॥ २०२५ ॥

देते माग्य कई लाहानां होईन । अवघे देखें जन ब्रह्मरूप ॥ १ ॥
मग त्या सुखा अंत नाहीं पार । अनंदें सागर हेलावती ॥ २ ॥
ज्ञानि क्षमा दया मूर्तिमंत अंगी । पगवृत्त संगी कामादिकां ॥ ३ ॥
विवेकाग्रहित वैराग्याचें बळ । धग्दगितो उजळ आमि जैसा ॥ ४ ॥

भक्ति नवविधा भावशुद्ध बरी । कर्ककारावरी मुगुनमणि ॥ १ ॥
तुका छपे माझी पुरबी वासना । कोण नारायणा तुजविण ॥ २ ॥

॥ २०२६ ॥

आलीक्या कोठें साहायें कठीण । आपुका तें प्राण देऊ पाहे ॥ १ ॥
आमाकाचें मायबापें कृपादृष्टी । पीडितां को दृष्टी देखों नथे ॥ २ ॥
अंतरळों मागें संवसारा हाथी । पायांपें सरती जाळों नाहीं ॥ ३ ॥
तुका छपे तुझी विचारा जी देवा । ठेवाळ तें ठेवा कोणे परी ॥ ४ ॥

॥ २०२७ ॥

ज पाहें माचारें आतां परतोनि । संसारापासूनि धिटका जीव ॥ १ ॥
सामोरें येऊनि कबळी दावारा । काळाचा हाकारा न साहाये ॥ २ ॥
आवधान चित्त होईल आधरें । ओळखांही बरें वाटईल ॥ ३ ॥
तुका छपे कंठ दादळा या सोसे । न पवेचि कैसें कबळी हें ॥ ४ ॥

॥ २०२८ ॥

करितां विचार । तो हा दड संसार । प्रह्लादिकां पार । नुसंभरे
सामर्थ्ये ॥ १ ॥ छरण सरण नारायणा । मज अंगीकारी दीना ।
आलें तें बचनां । पासीं माझ्या सामर्थ्ये ॥ २ ॥ पाठवरी मोळी ।
तोचि कळवा पायीं चळीं । सांपडला जाळीं । मत्स्य जाळा तो न्याय
॥ ३ ॥ आतां करीन तांतडी । आमाची ते याच ओडी । तुका छपे
ओडी । पायां सोई मनाची ॥ ४ ॥

॥ २०२९ ॥

खिण्णें दावारा करितां वेरझारा । आतां ओढवी संसारापासोनिया ॥ १ ॥
ज सुटेचि बाकी नव्हे आकापाळा । घातळेंसें खोळा हाकांचिया ॥ २ ॥
मायबापें माझी जीवार्थी सांगाती । तीं देतील हातीं काळचिया ॥ ३ ॥
पडताकूनि सुरी बैसली सेजारीं । यमकासा करी येऊनियां ॥ ४ ॥
पाठीं पोटीं एकें लहगळीं सरसीं । नेती नरकापाशीं ओडूनियां ॥ ५ ॥

जो माणसो आहे । जो माणसो आहे । जो माणसो आहे । जो माणसो आहे ॥ ५ ॥

कोना काकुली नहीं कोने परी । तुजविण हरी कृपाकुवा ॥ ७ ॥
तुका हने मज दुष्टाणि भरवसा । क्षणऊनि आशा मोकलिकी ॥ ८ ॥

॥ २०३० ॥

जीपुत्रादिही राहिला आवर । विषयी पढिभग अतिशय ॥ १ ॥
आतां सोहवणे धांवा नारायणा । मज हे वामना मनावर ॥ २ ॥
बिडनियां आठ ठांके छोकलाज । तें हे दिखे काज अंतर्गळें ॥ ३ ॥
तुका हने आहां जेथें जेथें गोवा । तेथे तुझी देवा सांभाळावें ॥ ४ ॥

॥ २०३१ ॥

बहु वा प्रपंचें मोगविल्या क्षाणी । टाकें नियां मनीं ठेविला सणि ॥ १ ॥
आतां पायाप झों छपवाचें देवा । नको पाहूं सेवा भक्ती माझी ॥ २ ॥
बहु भय वाटे एकाश्या बोभाटे । आशी घायवटें फिरोनियां ॥ ३ ॥
तुका हने जिणे भरूं आळें माप । वियोग संताप आळा तुझा ॥ ४ ॥

॥ २०३२ ॥

आजिवरी होतो संसाराचे हातीं । आतां ऐसैं चित्तीं रुपजळें ॥ १ ॥
तुका क्षरणागत व्हावें नागवणा । अंगिकारा दीना आपुलिया ॥ २ ॥
विसरलों काम याजसाटीं पंदा । सकळ गोविंदा माझे तुझे ॥ ३ ॥
तुका हने विज्ञापना परिसावी । आवडी हे जीवीं जाळी तैसी ॥ ४ ॥

॥ २०३३ ॥

कैसा तीं देखीला होसील गोपाळीं । पुण्यवंती दोळीं नागवणा ॥ १ ॥
जिथें कोभें जीव जाळसे बगळी । आहां ऐसों जोडी कई लाभों ॥ २ ॥
जसेल तें कैसें दर्शनाचें सुख । अनुभवे श्रीमुख अनुभवितां ॥ ३ ॥
तुका हने वाटे ऐसी आलिंगन । अवस्था ते क्षणक्षणा होते ॥ ४ ॥

॥ २०३४ ॥

अवस्था पातकांची मी एक राती । अवस्था तुं हेसी सर्वोत्तम ॥ १ ॥
कैसा तैसा झाले कणें अंगीकार । माझा सर्वे भर चालविणें ॥ २ ॥
अवघेची मज िलिवेळे काळे । अवघीच वाळे तुझे अंगीं ॥ ३ ॥
तुका हने आतां झुंढला रुपय । अवघेचि पाय तुझे मज ॥ ४ ॥

॥ २०३५ ॥

आनियांचे घरी चोजवितां देव । तेथे अहंभाव पाठी लागे ॥ १ ॥
 झणोनियां अबघे सांगिले उपाय । घगियेले पाय दृढ तुझे ॥ २ ॥
 वेवपरायण पंडित वाचक । न मिळती एक एकांमधीं ॥ ३ ॥
 नाहीं मोठें भाव कैसी आत्मनिष्ठा । तेथे देखें चेष्टा विपरीत ॥ ४ ॥
 आपुलिया नाहीं निवाले जे अंगें । एकी करतां शगे गुरगुरू ॥ ५ ॥
 मुका झणे मज कोणांचा पागिला । नको वा बिडुळा करूं आतां ॥ ६ ॥

॥ २०३६ ॥

मेस्त्यावरि मोक्ष संसारासंबंध । आरालिया वद्ध ठेवा आझां ॥ १ ॥
 बागवित संदेह राहों कोठवरी । मग काय थोरी सेवकाची ॥ २ ॥
 झणें गंत आझां नाचणें आनंदें । प्रेम कोठे भेदें अंगा येतें ॥ ३ ॥
 मुका झणे किती सांगावे दृष्टांत । नसलां तूं अतंत सानुकूल ॥ ४ ॥

॥ २०३७ ॥

आकरेंचें नाम घेतां कळे गोडी । तैसी आझां जोडी वैष्णवांची ॥ १ ॥
 मोक्ष गांठी असे ठेविला बांधोनी । सोस तो भजनी आवडीचा ॥ २ ॥
 भोजनाचि चिंता माय वाहे बाळा । आझां तरी खेळावरि चिंत ॥ ३ ॥
 मुका झणे आझी वेहवपकारें । गाऊं निरंतर नाचों लागों ॥ ४ ॥

॥ २०३८ ॥

किती धिक्चना करीतसें जीवीं । मन धांवडवी दाही दिशा ॥ १ ॥
 कोणा एका भावें तुझी अंगीकार । करावा त्रिचार याच साटीं ॥ २ ॥
 इतर ते आतां लाभ तुच्छ जाले । अनुभवा आले गुण, गुण ॥ ३ ॥
 मुका झणे लागे अखंड समाधि । जावें प्रेमबोधी बुडोनियां ॥ ४ ॥

॥ २०३९ ॥

आझांचें आयुष्य वेचवसे सेवे । नृगवतां गोवें खेद होतो ॥ १ ॥
 कागडूं आलेति तुझी नार, यणा । परहरा या सिणा निमिषांत ॥ २ ॥
 लिगावचे मासी न्यायें जाळी परी । उरली ते उरी नाहीं काहीं ॥ ३ ॥
 तज्जालो तज्जालो तज्जालो भावभरों । भोळीं देहों काळें मन, पाणी ॥ ४ ॥

॥ २०४० ॥

मझे मी स्वतंत्र अंगाचा पार्श्वक । जे हे सकलिक सत्ता वारू ॥ १ ॥
मुझां आळवावे पावला पाडली । कृपेची साठली करीं मज ॥ २ ॥
भक्तिहीन तरी आलों शरणागत । आपुला वृत्तांत जाणोनियां ॥ ३ ॥
तुका झणे भवाभेणें धरिले पाय । अणीक उपाय नेणें कांहीं ॥ ४ ॥

॥ २०४१ ॥

जोस जाल्या दिशा मज भिंगुळवाणें । जीवलग नेणे मज कोणी ॥ १ ॥
अप वाटे देखें आपदांचे भार । नव्हे मज धोर पांडुरंगा ॥ २ ॥
अंधका रापुढें न चढवे वाट । लागतील खुंट कांटे अंगा ॥ ३ ॥
एकठा निःसंग फांकता सारंग । भितो नव्हे लाग चालावया ॥ ४ ॥
तुका झणे वाट दावूनि सद्गुरू । राहिला हा वुरू पांडुरंग ॥ ५ ॥

॥ २०४२ ॥

एका एक बरें लावूनियां अंगीं । ठेवितों प्रसंगीं सांभाळीन ॥ १ ॥
नेपावा धीं तुझी वच बहु फार । घरुनि अंतर ठायाढाय ॥ २ ॥
वेव्हारें आलें तें समानचि होतें । बळ साहीं येथें चालें येत ॥ ३ ॥
तुका झणे आतां निवाडाच सटी । संसारे तुटी करुनि ठेळी ॥ ४ ॥

॥ २०४३ ॥

कांहीं एक तरी असावा आधार । कासयानें धोर उपजावा ॥ १ ॥
अणशिल्यासटीं कैसें पळे रुजू । धणी नाहीं उजू मन्मुख तो ॥ २ ॥
चैत्रया दिमांचा कोणावरी लेखा । चालावा हा सुखासुखा जाही ॥ ३ ॥
जाही मनोगत तोंवरि हे देवा । तुका झणे सेवा नेधाजे सों ॥ ४ ॥

॥ २०४४ ॥

जिकस्या शब्दाचें उल्हादितो ज्ञान । दरवणीचें घन वपर बावीं ॥ १ ॥
अनुभव कई हाईन भोगितां । सांकडे तें आतां हेंचि अलें ॥ २ ॥
गायें नाचें करीं शरीराचे धर्म । जीजकळा वर्म तुमचें दान ॥ ३ ॥
एका झमे केला वडीर न सजे । पांडव तो भारी सवें सिद्ध ॥ ४ ॥

॥ २०४५ ॥

नाहीं गुणदोष झिणें देत अंगी । झालिनां प्रसंगी वरावरी ॥ १ ॥
 निकटवामिया आळवितो धांवा । तेथूनियां देवा सोडवूनी ॥ २ ॥
 समटें अंतरीं तें करूं प्रगट । कळोनी बोमटा धांव पाठी ॥ ३ ॥
 मुका झणे तरि वांचलों वा काळें । समर्थाने बळें सुखी असों ॥ ४ ॥

॥ २०४६ ॥

मुखी माझा देवा करिजे अंगीकार । हा नाहीं विचार मजपाशीं ॥ १ ॥
 आतां दोही पक्षीं लागलें लंछन । देवभक्तपण लाजविलें ॥ २ ॥
 मकांतीं एकलें न राहें निश्चल । न राहेंचि पळ मन ठायीं ॥ ३ ॥
 पार्थी महत्वाची पविली शूलका । बांधविला मळा स्नेहा हातीं ॥ ४ ॥
 शरीर खोकलें देखिलिया सुख । कदाज हें मुखा मान्य नाहीं ॥ ५ ॥
 मुका झणे जाला अत्रगुणांचा थारा । वाढला हे निद्रा अळस बहु ॥ ६ ॥

॥ २०४७ ॥

मुजणीण तिकमरी रिता ठाव । नाहीं ऐसें विश्व बौद्धतसे ॥ १ ॥
 बोलियेलें योगी मुनी साधु संत । अहेनी या अंत सर्वांठायीं ॥ २ ॥
 मी तथा विश्वसें आलों शरणागत । पूर्णचें अत्य आहे तुझें ॥ ३ ॥
 अनंत ब्रह्मांडें भरोनि वरलसी । मजळा जालापी कोठें नाहीं ॥ ४ ॥
 अंतपार नाहीं माझिया रूपसि । काय सेवकासि भेट देऊं ॥ ५ ॥
 ऐसें विचारिलें झणोनी न येही । मांग हृषीकेशी मायकापा ॥ ६ ॥
 मुका झणे काय करावा उपाय । जेणें तुझे पाय अमुकती ॥ ७ ॥

॥ २०४८ ॥

अकषा वेंचलों इंद्रियांचे जोडी । जालें तें तें थडी निरोपिलें ॥ १ ॥
 असावा जी ठावा खेबेसी विचार । आपुळा म्यां मार ठगरिला ॥ २ ॥
 कावाचाचा मनें तोचि निजघ्यास । वेवें जालों ओस भकिमाचें ॥ ३ ॥
 मुका झणे करूं येईल धांवणें । तरि नारायणें सांभलाचें ॥ ४ ॥

॥ २०४९ ॥

अकषा जोडला जोडणीची जोडी । जोडणें तें तें मी जोडणें ॥ १ ॥

अनावर अर्चन.

कैसा भी सरतां काळों तुझ्या पायीं । पांढरंगा काहीं न कळे हें ॥ १ ॥
 पुगणीची ग्वाही बदलील संत । तैमें नाहीं चित्त धुळ जाले ॥ २ ॥
 तुका झणे मज आणुनि अनुमदा । दाखवी हें देवा साच खरें ॥ ४ ॥

॥ २०५० ॥

मज माझे पपक न राहे निश्चल । पही एकी पळ स्थिर नाहीं ॥ १ ॥
 आतां वूं उशम नव्हे नागवणा । धावें मज दीना गांजियेळें ॥ २ ॥
 हांव पाळी पुढे इंद्रियांचे ओडी । केळें तळातोडा चित्त माझे ॥ ३ ॥
 तुका झणे माझा न बळे सायास । राहिलों हे भास चकनी तुझी ॥ ४ ॥

॥ २०५१ ॥

नित्य वा मनासी करितों विचार । तों हें अनावर विषयलोभी ॥ १ ॥
 आतां मज राखें आपुळिया बळें । न देखें हें जाळें उगवतां ॥ २ ॥
 धांपडळों गळीं नाहीं त्याची सत्ता । जगळी मागुता घेतला तो ॥ ३ ॥
 तुका झणे मी तो अज्ञानचि आहे । परि तुझी पाहें वास देवा ॥ ४ ॥

॥ २०५२ ॥

तुमचे स्तुतिघोम्य कोठें माझी बाणी । मस्तक चरणीं ठेवितसें ॥ १ ॥
 सकलभाग्य तरी नेदीं तुळसीद्वळ । जोडुनि अंजुळ उभा असें ॥ २ ॥
 कैचें भाग्य ऐसें प विजे संज्ञिच । नेणे पाळूं विध न रुपा भाकीं ॥ ३ ॥
 कांवांचे शेवटीं उच्छिष्टाची आम । करुनियां वास पहातसें ॥ ४ ॥
 करी इच्छा मज झणोत आपुळें । एखादिया कोळें निमित्त क्या ॥ ५ ॥
 तुका झणे शरण माळों हें साधन । करितों चित्तन रात्रदिवस ॥ ६ ॥

॥ २०५३ ॥

बारंवार तुम खावया आठव । अहक तो आव माझा कैसा ॥ १ ॥
 तेळे मग नये किगेन दिवस । पृथिकांची भास गणित नाहीं ॥ २ ॥
 मुखां अदगुळांचे पडती आघात । सेणें होव चित्त कासावेस ॥ ३ ॥
 काहीं एक तुझा न देखों आधार । झणऊनि धीर नाहीं जीवा ॥ ४ ॥

॥ २०५४ ॥

॥ २०५४ ॥

मी तो सर्वभूतें अनधिकारी । होइल कैसी परी नेणों देवा ॥ १ ॥
पुणजीचे अर्थ अणितो मनास । होय कामाविस जीव माझा ॥ २ ॥
इंद्रियांची आझी पांगिलों अंकितें । त्यांचे रंगों विस रंगलेसे ॥ ३ ॥
एकाचेंही मज न पडे दमन । अवघों नेमून कैसी राखों ॥ ४ ॥
तुका झणे मज तारी पंढरिनाथा । नाही तरी वायां गेलों दास ॥ ५ ॥

॥ २०५५ ॥

माझे मज कळों येती अवगुण । काय करूं मन अनावर ॥ १ ॥
आतां आइ उभा राहें नारायणा । दयासिंधुपणा साच करी ॥ २ ॥
बाधा बदे परी करणें कठीण । इंद्रियां अधीन जाळों देवा ॥ ३ ॥
तुका झणे तुझा जैसा तैसा दास । न धरीं उदास माथबाया ॥ ४ ॥

॥ २०५६ ॥

काय पुण्य ऐसें आहे मजपाशीं । सांतडी धांवसी पांडुरंगा ॥ १ ॥
काय ऐसा भक्त वायां गेलें थोर । तूं मज समोर होसी वेगा ॥ २ ॥
काय कष्ट माझे देखिली चाकरी । तो तूं झडकरी पाचारिणी ॥ ३ ॥
कोण मी नांवाचा थोर गेलों मोठा । अपराधी करंटा नारायणा ॥ ४ ॥
तुका झणे नाहीं ठाडके संवित । येणें जन्महित नाहीं केले ॥ ५ ॥

॥ २०५७ ॥

जन्मांतरीं लुट्ट नाहीं आचरण । यालागीं चरण अंतरले ॥ १ ॥
बोडवले संवित येणें जन्में पाहतां । आतां पंढरिनाथा कृपा करी ॥ २ ॥
पतितपावन ब्रिद साच करी देवा । यालागीं कुदावा करी माझा ॥ ३ ॥
अपराधी पातकी तुष्ट दुराचारी । आहाळलों भागी संवसारें ॥ ४ ॥
कामक्रोध आदि कल्पनेक्या त्रासे । तुज न परें ऐसें जालें देवा ॥ ५ ॥
हा मा तोसा ठाव जाला पांडुरंगा । नयेचि उपेगा काय करूं ॥ ६ ॥
आपुलिया नांवा धांवभिया धावे । लडकरी यावे तुका झणे ॥ ७ ॥

॥ २०५८ ॥

जन्मजन्म करुन अज्ञानाची सोयी । गळेंवाचा पांढरा मज देवा

बिठाई ॥ १ ॥ पांडुरंगे ये वो पांडुरंगे । जीवाचे जिवळगे येवो पांडुरंगे ॥ २ ॥ मत्तांच्या कैवारे कष्टलीस बिहुळे । आंबकृषीकारे जन्म दाहा घेतले ॥ ३ ॥ प्रल्हादाकारणे स्तंभी अवतार केला । विद्वान्नि दैत्य प्रेमपान्हा पाजिला ॥ ४ ॥ उपमन्याकारणे कैवली बावसी लवळाहीं । पाजी प्रेमपान्हा क्षीरसागरांठाहीं ॥ ५ ॥ कौरव बाबाळी समेमाजी आणिळी । वक्रहरणीं वळें कैसी जाळीं माळी ॥ ६ ॥ दुर्वास पातळा घर्मा लळावया वनी । धांवसी लवळाहीं । आलावेठ घेऊनि ॥ ७ ॥ कृपाळू मांडली मुक्तिमुक्ति मांडार । कर्माभासा अंगीकार तुका झणे बिहुळे ॥ ८ ॥

॥ २०५९ ॥

तुजकरितां होतें आतांचें ज्ञान । तारिले पाबाण उदकीं देवा ॥ १ ॥ कां तये कैवार करूं अंगीकार । माझा बहु मार जड जाळा ॥ २ ॥ तुकलासी झणों तरी जीवांचाही जीव । रिता नाहीं ठाव उरों दिला ॥ ३ ॥ तुका झणे ऐसें काय सत्ताऱ्हा । माझे परी कृपाळू आहां तुझी ॥ ४ ॥

॥ २०६० ॥

येई वो येई वो येई धांवोनियां । विलंब कां वायां लाविला कृपाळू ॥ १ ॥ बिठाबाई बिशंबरे मवच्छेदके । कोठें गुंतलीस अगे विश्व-
व्यापके ॥ २ ॥ न करीं न करीं न करीं आतां आळस अग्रेह । लळावया प्रगट कैचें दुरी अंतर ॥ ३ ॥ नेवें नेवें नेवें माझी बापा । विसावा । तुका झणे हांवा हांवा हांवा साधावा ॥ ४ ॥

॥ २०६१ ॥

संताचे उपदेश आमुचे मस्तकीं । नाहीं मृत्युलोकीं राहाणेसा ॥ १ ॥ झणऊनि बहु तळमळी चित्त । येई वो धांवत पांडुरंगे ॥ २ ॥ अजळी बिना लागला उसीर । होत नाहीं धीर निदळ बाटे ॥ ३ ॥ तुका झणे पोटीं रिचालेंसें भय । करूं आहां काय ऐसें जालें ॥ ४ ॥

॥ २०६२ ॥

ये जो जिवें जेवें जेवें जेवें । माळनिळ जेवें जेवें जेवें ॥ १ ॥

हसोनियां पत्रे सांझुनियां छोट । मागें पाहे बाट थारै ऐसी ॥ १ ॥
 भांडवल आझां आळी कगवी हे । आपणची माये धांवसील ॥ २ ॥
 तुका झणे आळी करुनियां निकी । देसील भातुकी मुहाऊनि ॥ ३ ॥
 ॥ २०६३ ॥

झणझणां जीवा वाटतसे झंठी । आठवती चित्ती पाव देवा ॥ १ ॥
 येई वो येई वो येई लवलाही । आलिंगुनि बाहीं क्षेम देई ॥ २ ॥
 सताविळ मन पंच अवलोकी । आठवा ते चुकी काय जाली ॥ ३ ॥
 तुका झणे माझ्या जीर्णक्या जीवना । घाला नारायण सही नेगी ॥ ४ ॥
 ॥ २०६४ ॥

करुनिया सोई परतळें मन । अनुळणीं चरण करुनियां ॥ १ ॥
 येई पांशुरनें नेई सांभाळुनि । करुणावचनी आळवितों ॥ २ ॥
 बुद्धि जाली साझा परि नाही बळ । अवलोकितों जळ वाहे नेत्री ॥ ३ ॥
 न चळती पाय गळित जाली काया । झणऊनि दया चेऊं बावी ॥ ४ ॥
 दिगेच्या करितों वारियासीं मात । जोडुनियां हात वाट पाहें ॥ ५ ॥
 तुका झणे बेग करावा सत्वर । पावाक्या तीर भवनदीचें ॥ ६ ॥
 ॥ २०६५ ॥

चकार तूं हरी । ऐसी कीर्ति चराचरी । अनंत हे थोरी । गर्जेसी
 वचाहे ॥ १ ॥ तुझे पार्थी माझा भाव । पुढी जन्ममरणों ठाव । देवाक
 तूं देव । स्वामी सकळां ब्रह्मांड ॥ २ ॥ मागणें तें तुज मागों । जीवभांय तुज
 सांगों । कागों तरी लागों । पायां तुमच्या दातांग ॥ ३ ॥ दिमों देखी कीर्ति
 कबाणें । तरी तुजचि हें वणें । तुका झणे जिणें । माझे तुज आभीन ॥ ४ ॥
 ॥ २०६६ ॥

सांव सांव गरुडभज्जा । आझां अनथांच्या काजा ॥ १ ॥ वा
 जालों कासाकस । झणोनि पाहें तुझा वस ॥ २ ॥ पाहें पा
 त्या मारणें । कोणी येतें माझ्या लग्नें ॥ ३ ॥ असोनियां ऐसा
 तुज सारिखा प्रीतस ॥ ४ ॥ न लवाव उशीर । नेणों कां हो के
 ॥ २०६७ ॥

ज्योतिषां करी जुकुर माळी । नाहीं होती केली निष्ठा सांढी ॥ १ ॥
मुका झणे करी पारखीं वचने । मेवडनि तान्हे आज्ञावाचे ॥ ४ ॥

॥ २०७३ ॥

बाप करी जोडी लेंकराचे जोडी । आपुली करवडी बाळवूनी ॥ १ ॥
एकाएकी केला मिगसीचा धनी । कडिये बाळवूनी भार खांदीं ॥ २ ॥
डेवडनी पाहे डोळां अळंकार । ठेवा दावी योर करुनियां ॥ ३ ॥
मुका झणे नेवी गांजुं आणिकांसी । उदरि जीवाक्षी आपुळिया ॥ ४ ॥

॥ २०७४ ॥

जसोनि न कीजे जलिप्र अहंकारें । सगीच या भरें कुंथाकुंथी ॥ १ ॥
धांवा सोडवणें वेगों लवकरी । मी तों जालों हरी शक्तिहीन ॥ २ ॥
अमल्याने दिसे बांधल्याचे पुरी । माझे मजबरी बाहोनियां ॥ ३ ॥
मुका झणे धांव घेतळीसे सोई । आतां पुढें येई लवकरी ॥ ४ ॥

॥ २०७५ ॥

काय पाहातोसी कुपेच्या सागरा । नराच्या नरेंद्रा पांडुरंगा ॥ १ ॥
जामाचा प्रताप शिवाचा वडिवार । करावा साचार नारायणा ॥ २ ॥
कलीमाजी देव बौद्धरूप जाला । जगाचिया बोला लागूं नका ॥ ३ ॥
पाय पुत्रा काय मारूं पाहे कळी । जगाचा दबाळी काय काज ॥ ४ ॥
मुका झणे या हो कुपेच्या सागरा । रकुमादेवीवरा मायबापा ॥ ५ ॥

॥ २०७६ ॥

जपजोनी मरों किती वेळोवेळां । कोणा कळवळा येत माझा ॥ १ ॥
जणऊनि धांवा करीं काकुलती । यावे ना श्रीपती सोडावया ॥ २ ॥
बहुत या काळें केलों भयाभीत । येतों निवसीत पाठीछागीं ॥ ३ ॥
मुका झणे तुझी वावितां स्वरूप । माझे कांहीं पाप निरसतें ॥ ४ ॥

॥ २०७७ ॥

माधवापापुढें लाडिकें लेंकरूं । तैसे बोल करूं कबतुणें ॥ १ ॥

माही घीर खुंदी जवळी हुंघरें । ठायींय पाकर कवळिते ॥ १७ ॥
तुका झणे मज होऊं मेहीं सीण । कळों नेहीं भित्त माहे ऐसें ॥ १८ ॥

॥ २०७८ ॥

कृपावंता दुजे नाही तुझां पोटी । कायें बोले गोठी सुख माते ॥ १ ॥
वेदनि भातुके लागलील पाठी । छाविशील ओठी प्रहार ॥ २ ॥
आपुळिये पांख घाळिसी पाखर । उदार मजवर कृपाळू वूं ॥ ३ ॥
तुका झणे आझांकारणें गोविंदा । बागविसी गदा सुदसेन ॥ ४ ॥

॥ २०७९ ॥

आतां नये बोळों अन्धेराची मात । बाळावरी भित्त असों घावें ॥ १ ॥
तुज कां सांगणें लगे हा प्रकार । परी हें उतर आगडीचें ॥ २ ॥
न वंची वो कांहीं एकही प्रकार । आपणां अंतर नका मज ॥ ३ ॥
तुका झणे मोहो राखावा सवेत । नये पाहों अंत पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ २०८० ॥

मायबापापुढें लेंकराची आळी । माणीक हे पाळी कोण लळे ॥ १ ॥
सांभाळा जी माही विषम अनंता । जवळी असतां अन्हेर कां ॥ २ ॥
अगिकांची चाले सत्ता आझावरी । तुमची से थोरी काय मज ॥ ३ ॥
तुका झणे आळो दुरोनि जवळी । आतां टाळाटाळी करूं नये ॥ ४ ॥

॥ २०८१ ॥

तुसा विसर नको माझिया जीवर । क्षण एक केसवा मायबापा ॥ १ ॥
आयो गहो देह आतां येचि घडी । कायसी आवडी याची मज ॥ २ ॥
कुडीळ इत्रियें आपुलिया गुणें । यांचिया पाळणें कोण दित ॥ ३ ॥
पुत्र पत्नी बंधु सोयरीं खाणोरीं । यांचा कोण घरी संग आतां ॥ ४ ॥
पिंड हा वसना आणिला पांखांचा । सेकीं लागे ज्याचा त्यासी देणें ॥ ५ ॥
तुका झणे माही आणिक सोडरें । तुजविण दुखरें पांडुरंगा ॥ ६ ॥

॥ २०८२ ॥

कृपावंता कोष न घराबा चिरी । लळूं बळोले शुली करूं ॥ १ ॥
माही तुझा कर कर आलों देवा । येतो येतो देवा जवळी से ॥ २ ॥

जनंता अरूपा अलसा अच्युता । निर्गुणा साविता सर्वोत्तमा ॥ १ ॥
 भांगळी हीं नामें वेगळी ठेवूनि । जाळासी लहान भक्तिजाजा ॥ ४ ॥
 तुका झणे तुझा पायांवरी सदा । मस्तक गोविंदा अखो माझा ॥ ५ ॥

॥ १०८३ ॥

आझी जाणावे ते कांई तुलें वर्म कोणे ठावी । अंतपार नाही ऐसें भुक्ति
 मोळवी ॥ १ ॥ होई मज तैसा मज तैसा साना संकुमार हृषीकेश ।
 पुरसी भाझी आशा भुजा चारी दाखवी ॥ २ ॥ खाळता सप्तही पा-
 लाळा बरता स्वर्गाहुनि विसाळा । तो मी भक्त होळां कैसा पाहों
 जापुर्या ॥ ३ ॥ मज असे हा भरवसा पढियें होसी त्यां तैसा ।
 पंढरीनिवासा तुका झणे गा विठोबा ॥ ४ ॥

॥ १०८४ ॥

तुझां आळां अंब आळिया समान । तेथें कोणाकोण सनमानी ॥ १ ॥
 चरी तो राहिले गोमटें गौरव । ओढे माझा जीव पायांपाशी ॥ २ ॥
 नेपथ्यें आझी आळवूं चोरसे । बोळावितों रसे शब्दरने ॥ ३ ॥
 तुका झणे लढे पाळीं वो विठुळे । कां हे उरविले भेदाभेद ॥ ४ ॥

॥ १०८५ ॥

तुज बाळोनियां पूजितों संपुष्टी । परि तुझ्या पोटी चौदा भुवनें ॥ १ ॥
 तुज नाचवूनि दाखवूं कौतुका । परि रूप रेखा नाही तुज ॥ २ ॥
 तुजकागीं आझी गात असों गीत । परि तूं अतीव शब्दाहुनि ॥ ३ ॥
 तुजकागीं आझी वातियेस्वा माळा । परि तूं वेगळा कर्तृत्वासी ॥ ४ ॥
 तुका झणे आतां होऊनि परिमित । माझे कांहीं हित विचारार्थ ॥ ५ ॥

॥ १०८६ ॥

कांई ऐसी दसा वेइळ माझ्या अंगा । चित्त पांडुरंगा भुगवसे ॥ १ ॥
 आळवूनि देह पायांथें चित्त । अवसान तें क्षण नाही मयी ॥ २ ॥
 अज ऐसा वात्र होईन लाभासी । नेणों हृषीकेशी तुष्टईळ ॥ ३ ॥
 कां झणे काळ मज्जीन मंजि । होईन तें तिसा येवज्ज ॥ ४ ॥

॥ २०८५ ॥

कां जी आझां होतें दोषाचें दर्शन । तुज समर्पून देहभाव ॥ १ ॥
पांडुरंगा कृपाळुवा व्यावता । धरसील सत्ता सकळही ॥ २ ॥
कां जी आझांबारि अणिकांची सत्ता । तुझांसी असतां जबाळिचें ॥ ३ ॥
तुका झणे पायीं केळें निवेदन । उचित तें दान करी सत्ता ॥ ४ ॥

॥ २०८६ ॥

निश्चितीनें होतो कळनियां सेवा । कां जी मन देवा उद्देगिलें ॥ १ ॥
अनंत सठती चित्ताचे तरंग । कराता हा त्याग वाटणजे ॥ २ ॥
कोण तुझांविण मनाचा चाळक । दुजे सांगा एक नागयणा ॥ ३ ॥
तुका झणे माझा मोडिला बिनोद । करवू नेणें छंद कराल काह ॥ ४ ॥

॥ २०८७ ॥

हिरोनियां नेळा मुलींचा उबार । पाडिलें अंतर अकळीच ॥ १ ॥
झैताचिये कैसा पाडियेलें हावीं । बहुत करिती ओढाओढी ॥ २ ॥
काय करूं मज नागविलें आळसें । बहुत या सोसें पीडा केळी ॥ ३ ॥
तुका झणे मातां अपुडिया सेवा । कळनियां देवा राखें मज ॥ ४ ॥

॥ २०८८ ॥

मीन कां घडिलें निश्चाक्या जिवना । उत्तर बचना देई माझ्या ॥ १ ॥
तूं माझे संघित तूंचि पूर्वपुण्य । तूं माझे प्राचीन पांडुरंगा ॥ २ ॥
तूं माझे सत्कर्म तूं माझा स्वधर्म । तूंचि नित्यनेम नारायणा ॥ ३ ॥
कृपावचनची वाट पाहतसें । करुणा ओरसें बोल काही ॥ ४ ॥
तुका झणे प्रेमळाक्या प्रियोत्तमा । बोल सर्वोत्तमा मजसबे ॥ ५ ॥

॥ २०८९ ॥

येथारें डोर माग लाय पायीं । येणें ते नुढी तेव्हीन्यां ॥ १ ॥
हैनी माझ्या मना परीं जाली देवा । घावे अहंभावा सांडावलों ॥ २ ॥
कदां घाणीं उढी मागि माझ्या भेणें । मरणायसज न कळेचि ॥ ३ ॥
तुका झणे माझे मागरी मागि । मागे येताचीत पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ २०१२ ॥

कोठें गुंतलासी कोणाच्या धोक्या । आली देवराया निद्रा तुज ॥ १ ॥
कोठें गुंतलासी भक्तिप्रेमसुखें । न सुटली मुखें गोपिकांची ॥ २ ॥
काय पडिलें तुज कोणाचें संकट । दुरी पंथ वाट न चालवे ॥ ३ ॥
काय माझे तुज गुण दोष दिसती । झणोनि श्रीपती कोपलासी ॥ ४ ॥
काय जालें सांग माझिया कपाळा । वरला अवि दोळां तुका झणे ॥ ५ ॥

॥ २०१३ ॥

कोठें गुंतलासी योगीयाचे ध्यानी । आनंदकविनी पंढरीच्या ॥ १ ॥
काय काज कोठें पडलीसं गुंती । कानी न पडती बोल माझे ॥ २ ॥
काय शेषस्यनी सुखनिद्रा आली । सोय कां सांडिली तुझी देवा ॥ ३ ॥
तुका झणे कोठें गुंतलेली सांगा । किती पांडुरंगा वाट पाहू ॥ ४ ॥

॥ २०१४ ॥

बिठुला रे तूं उदाराचा राव । बिठुला तूं जीव या जमाचा ॥ १ ॥
बिठुला रे तूं उदाराची रासी । बिठुला तुजपाशीं सकळसिद्धी ॥ २ ॥
बिठुला रे तुझे नाम बहु मोड । बिठुला रे कोड पुरविशी ॥ ३ ॥
बिठुला रे तुझे श्रीमुख चांगलें । बिठुला लागलें ध्यान मनी ॥ ४ ॥
बिठुला रे बाचे बोला बहुरस । बिठुला रे सोस घेतला जीवें ॥ ५ ॥
बिठुला रे शोक करीतसे तुका । बिठुला तूं ये का शरकारी ॥ ६ ॥

॥ २०१५ ॥

सत्य तूं सत्य तूं सत्य तूं बिठुला । कांगा हा-दाविला जगदाकार ॥ १ ॥
कांभाळी आपुली हाक वेतो माया । आझांसी कां भयाभीत केळें ॥ २ ॥
रूप नाही त्यासी ठेविघेळें नाम । छटकाची भ्रम दाढविला ॥ ३ ॥
तुका झणे कां गा आळासी चतुर । होतासी निसुर निर्विकार ॥ ४ ॥

॥ २०१६ ॥

बाहें मजकळे भवोनियां दृष्टी । बहुत हिंपुटीं जालें माते ॥ १ ॥
बाहें मजकळे भवोनियां दृष्टी । बहुत हिंपुटीं जालें माते ॥ २ ॥

कविप्रभाव

सस्यासारी माझी शब्दविवेचना । ओडिस्या वचनाचें तें नव्हे ॥ १ ॥
तुका झणे माझी कळकळ्याची कीव । भागलासे जीव कवेच्यानें ॥ ४ ॥

॥ २०९७ ॥

काय करूं जिव होतो कासार्वीस । कोंडलिये विले गमेचिना ॥ १ ॥
पडिले हे विले त्रघांडचि नोस । दाटोनि उच्छ्वास राहातसे ॥ २ ॥
तुका झणे अगा सर्वजाणविया । विश्वभरें काया निवझावी ॥ ३ ॥

॥ २०९८ ॥

जीव जायवरी सांडी करी माता । हें तो आश्चर्या बाळकाची ॥ १ ॥
बुध्दळ कीं नहों आहकत कारी । काय नारायणी न्यून जालें ॥ २ ॥
सुणश्रणा माझा न घ्यावा सांभाळ । अभागाचा काळ ऐसा आसा ॥ ३ ॥
तुका झणे नाही वचनासी क्वचि । फळ कटवेंचि तें तें होय ॥ ४ ॥

॥ २०९९ ॥

तुज झणतील कृपेचा सागर । तरि कां केला वीर पांडुरंगा ॥ १ ॥
आझुनि कां नये तुज माझी माया । काय देवराया पाहातोसी ॥ २ ॥
आळवितों जैसे पाहस कुरंगिणी । पीडिलिया बनीं तानभूक ॥ ३ ॥
प्रेमरस पान्हा पाजों माझे आई । धांवें वो विठार्हे वोरसोनि ॥ ४ ॥
तुका झणे माझे कोण हरी दुःख । तुजविण एक पांडुरंगा ॥ ५ ॥

॥ २१०० ॥

पडियेलों वर्षीं थोर चितवनी । उशीर कां आझुनि लावियेला ॥ १ ॥
येईं गऱ विठुला येईं गऱ विठुला । प्राण हा फुटला आळवितां ॥ २ ॥
काय तुज नाही लौकिकाची शंका । आपल्या बाळका मोकळितो ॥ ३ ॥
तुका झणे बहु खंती वाटे जीवा । धरियेलें वेवा वुरी विले ॥ ४ ॥

॥ २१०१ ॥

हरी आझीं तुझी धरियली कास । नाही कोणी दास बांयां गेला ॥ १ ॥
अगा पंढरीशा उभा विटेवरी । येईं लवकरी धांवें नेटें ॥ २ ॥
पाववितों तुज उभीं करोनि वाहे । कृपावंता पाहें मजकडे ॥ ३ ॥
तुका झणे तुज बहू काज लोले । कां हे माझे वेळे येसी परी ॥ ४ ॥

॥ २१०२ ॥

जल नाही तुझ्या झानाची ते पाह । घेतां वाटे गोड नाम तुझे ॥ १ ॥
 गणते लेंकरुं आवडीचे तान्हे । बोलतो वचने आवडीने ॥ २ ॥
 मकी नेणे कांही वैराग्य ते नाही । घातला विठई भार तुज ॥ ३ ॥
 दुका छपे नाचे निर्लेख होऊनि । नही माझे मनीं दुजा आव ॥ ४ ॥

॥ २१०३ ॥

आनंदेल तैसें तुज आळवीन । वाटे समाधान श्रीवा तैसें ॥ १ ॥
 नाही भेसे कांही लौकिकाची वाढ । तुजविण गोड वेवरावा ॥ २ ॥
 गुणी मनोरथ अंतर्गचे आर्त । धावेवरि गीत गाई तुझे ॥ ३ ॥
 दुका छपे लेकी आळवी माहेग । गाऊं या संसारा तुज तैसें ॥ ४ ॥

॥ २१०४ ॥

माझे मुख नाहीं रंगो सर्वकाळ । गोविंद गोपाळ राम कृष्ण ॥ १ ॥
 जखद भांगले गाऊं भलतैसें । कळले हें जैसें मावबापा ॥ २ ॥
 दुका छपे मज नळगे वांढले । मी तुझे बोलले वाळ तान्हे ॥ ३ ॥

॥ २१०५ ॥

दुषाचीं मजें दुष्काळे पीडिले । मिष्टान्न देखिलें तेणें जैसें ॥ १ ॥
 तैसें तुझे पायीं लाचारवले मन । झुरे माझा प्राण भेटावया ॥ २ ॥
 मांजरे देखिना कोणियांचा गेळा । लावूनियां डोक्या बैसलेसे ॥ ३ ॥
 दुका छपे आतां झडी पाळूं पाहें । पांढुरगे माये तुझे पायीं ॥ ४ ॥

॥ २१०६ ॥

जेणें माझे हित होइल तो उपाय । करिशीत आव जाणोनियां ॥ १ ॥
 मज नाही सुख दुःख तथा कांती । भावना हे चिचीं नाना छवें ॥ २ ॥
 सोडीं हे संबंध तोडीं आसापास । मज हो सायास न करितां ॥ ३ ॥
 दुका छपे मी तो राहिलों निश्चिन । दवळेंनि एकंतसुख तुझे ॥ ४ ॥

॥ २१०७ ॥

जे जे कांहीं मज होईल वाचना । ते ते नावावणा व्हावें तुझीं ॥ १ ॥

तुझविण मज कोण आहे सखा । जें सांगों भाजिकां जीवमाय ॥ १ ॥
जवयें पिशुन जालें असे जन । आपपर कोण नाठवे हें ॥ ४ ॥
तुका झणे तूंचि जीवांचें जीवन । माझे समाधान तुझे हातीं ॥ ५ ॥

॥ २१०८ ॥

तुझा झणोनियां दिसलों गा दीन । हाचि अभिमान सरे तुझा ॥ १ ॥
अज्ञान बाळका कांपळी जननी । तयासि निर्वाणी कोण पावे ॥ २ ॥
वैद्या विठो तुझविण पम्बेशी । नको या दुःखासी गोवूं मज ॥ ३ ॥
तुका झणे मज सर्वे तुझी आज्ञा । अगा अगर्षाशा पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ २१०९ ॥

जासां माझ्या दुःखा कोण हो सांगाती । रक्तु पाईचा पवि पावेचि ना ॥ १ ॥
काय विधास्यानें धातळीसे रेखा । सुटका या दुःखा न होयचि ॥ २ ॥
तुका झणे माझी विसरूं नको विंता । अगा पंढरिनाया पाव वेगीं ॥ ३ ॥

॥ २११० ॥

तुझे नाम गाया मजे पेंढवळा । गाऊं कळवळा प्रेमाचिया ॥ १ ॥
वेईच आवडी जैसी अंतराची । तैसी नामाची कीर्ति गाऊं ॥ २ ॥
जाहें मुख नाहीं रंगो मर्वकाळ । गोविंद गोपाळ राम कृष्ण ॥ ३ ॥
अवद्य चांगळें गाऊं जैसें तैसें । वाहूं बाळ जैसें मायबापा ॥ ४ ॥
तुका झणे मज न लावीं बांकडे । मी तुझे मोबडें बाळ घान्हे ॥ ५ ॥

॥ २१११ ॥

तुजें प्रेम माझ्या हृदयी आवडी । चरण न सोडीं पांडुरंगा ॥ १ ॥
कासया सिणविती थोडिकाकार्जे । काय तुझे घणें होइल देवा ॥ २ ॥
बाठकाचा विंता हगळां जळधरें । काय त्याचें सरे योरपण ॥ ३ ॥
जंद्र चकोरांचा पुरवी सोइला । काय त्याची कळा न्यून होय ॥ ४ ॥
तुका झणे मज अनाया सांभाळी । हृदयकसळीं स्थिर राहें ॥ ५ ॥

॥ २११२ ॥

जवळीं हा देह कगताकिन्याचें । न वडे कणवें धडों जालें ॥ १ ॥
जवळीं जवळीं देहदेह जवळीं । जवळीं जवळीं देहनिजां ॥ २ ॥

जंयळ्याचे पाठी घनानी भरवी । अवटित तेवी घडों जालें ॥ १ ॥
तुका झणे घोष घडला घरवा । आतां कास देवा न सोडीं मी ॥ ४ ॥

॥ २११३ ॥

कांग कांणी न झणे पंढरीची आई । बोळाविते पाहीं थाल नेटें ॥ १ ॥
तेव्हां माझ्या मना होइल समाधान । जाइल सर्व शीण जन्मांतरिचा ॥ २ ॥
तुका झणे माझी होशील मातली । बोरसोनि घाळी प्रेमपात्रा ॥ ३ ॥

॥ २११४ ॥

सांग पांडुरंगा मज हा उपाव । जेणें तुझे पाव अवतुडती ॥ १ ॥
न कले हा निर्धार ब्रह्मादिकां पार । कायसा विचार माझ तेवें ॥ २ ॥
तुका झणे आतां धरुनियां धोर । राहूं कोठवर मायबापा ॥ ३ ॥

॥ २११५ ॥

काय फर जरी जालों मी शहाणा । तरी नारायणा नातुडसी ॥ १ ॥
काय जालें जरी मानी मज जन । परि नातुडति चरण तुझे देवा ॥ २ ॥
काय जालें जरी जालों उदासीन । परि वर्म भिन्न तुझे देवा ॥ ३ ॥
काय जालें जरी केले म्यां सायास । झणवितों दास भक्त तुझा ॥ ४ ॥
तुका झणे तुज् हावित्वावांचून । तुझे वर्म कोण जाणे देवा ॥ ५ ॥

॥ २११६ ॥

संतांचा पडीया वो कैलापरि लाहो । नामाचा आठवो कैसा राहो ॥ १ ॥
हेचि थोर विंता लागली मनासी । निजतां निद्रेसी नलगे डोळा ॥ २ ॥
जेवितां जेवणीं न लगे मोड धड । वाटतें काबाड विषयसुख ॥ ३ ॥
ऐसियां संकटीं पाव कृपानिधि । लावीं संतपर्वां प्रेमभावे ॥ ४ ॥
तुका झणे आझी नेणों कांहीं हित । तुजविण जनाथ पांडुरंगा ॥ ५ ॥

॥ २११७ ॥

जेणें तुझी कास भावें घरिचेली । त्याची नाहीं केली सांखी देवा ॥ १ ॥
काय माझा भोग आहे तो नकळे । सुखें तुझी ओळे सांका देवा ॥ २ ॥
राखरं तुझां सारिकेचि जाणा । नाहीं थोर साना तुझांपाशीं ॥ ३ ॥
ज्या-ज्या-ज्यां सारिकेचि जाणा । त्या-त्या-त्यां सारिकेचि जाणा ॥ ४ ॥

॥ २११८ ॥

सोपरी तुझे गुण गत उत्तम । तुझे ठायीं प्रेम राहो माझे ॥ १ ॥
माउलीपरिस आहेसी उदार । तरि कां निष्ठुर मत केलें ॥ २ ॥
गजेंद्राकारणें केलें त्वां घांवणें । तरि कां निर्दोष पाह्योसी ॥ ३ ॥
प्रल्हादा संकटीं रक्षिलें त्वां देवा । तरि कां केजवा सांडी केली ॥ ४ ॥
अश्वत्थी अजमेळ तो जाला पावन । ऐसें हें पुराण हाका मारी ॥ ५ ॥
तुका झणे माझे घोर अपराध । नाम करी केव क्षणमात्रें ॥ ६ ॥

॥ २११९ ॥

महु केशी जालें या हो नरदेहीं । कृपादृष्टी पाहीं पांडुरंगा ॥ १ ॥
पांडुरंगा सर्वदेवांचिया देवा । ज्याची माझी सेवा दीनानाथा ॥ २ ॥
दीनानाथ मीद त्रिभुवनीं तुझें । मायबापा ओझें उतरावें ॥ ३ ॥
सत्वर सत्वर पैलथहीं नेई । पूर्णसुख देई पायांपाहीं ॥ ४ ॥
पायांपाहीं मज ठेवीं निरंतर । आशा तुझी फार दिवस केली ॥ ५ ॥
केली आस तुझी वाट मी पाह्यो । निशिनिनीं ध्यावों ताम तुझें ॥ ६ ॥
नाम तुझे गोढ स्वभक्तां आवडे । भक्तांलागीं कडे खांदी पेसी ॥ ७ ॥
पेसी खायावरी खेळविसी लोभें । पाउळ तें झोमे विडंबरी ॥ ८ ॥
बिटेवरी उभा देखिलासे डोळां । मनाचा सोहळा पुढिसी ॥ ९ ॥
पुढीं सत्वर त्रैलोक्यस्वामिभा । मिठी घाली पायां तुका भावें ॥ १० ॥

॥ २१२० ॥

गुज केलिवा नठ्ठे ऐसें काई । लोंगराची राई क्षणमात्रें ॥ १ ॥
मज या लोकांचा न साई आघात । देखणें प्रचित जीव भेटी ॥ २ ॥
खड्ग बिनोदें बोलिलेलों गोष्टी । आरंभों तों पोटीं न घराबी ॥ ३ ॥
हीनरूप मज करावें नेणता । याहुनी अनंता आहे तैसा ॥ ४ ॥
तुका झणे जेजें मज तूं भोगसी । तें करी जनासीं पाह नार्ही ॥ ५ ॥

॥ २१२१ ॥

देवि वेळा देवा नका मागें घेऊं । तुझांविण जाऊं क्षरण कोणा ॥ १ ॥
मारायला ये दे पावें विचारला । मलाविण कोण मागे पाह ॥ २ ॥

॥ राज दिवस तुज आठवनि आहें । पाहालोसी काये सत्य माहें ॥ ३ ॥

मुझा झमे किती बँड काकुळी । कांहीं माया जिती येऊ नाही ॥४॥

11 22 33 44 55 66 77 88 99 100

॥ १११११ ॥
 राजा के कोणापुडे बाले मुख सांग । महीं अंतरंग कोण जाणे ॥ १ ॥

साहे तुलकहे येऊनि जाऊनी । पावरंगा मनीं विषागवे ॥ ९ ॥

જય ચિંતા અવધે વપોગ સાંકિલે । આઠકુની પાવહે જસે તુલ્સી ॥ ૩ ॥

तुका विसरुं मय बैकुण्ठनायका । विनवितो तुका मंजीरन ॥ ४ ॥

田 曉 雲 著

आंगी पाहस चुकलेंसे धनी । फटे वःखें करोनि हृदय स्थार्ये ॥ १ ॥

ऐसा परदेसी जाकों तुजबिणि । नको हो निर्वाण पाहुं माझें ॥ २ ॥

अपराधाच्या कोटी चार्की सर्व दोर्ती । नको या शेवटी उपेक्षें गा ॥ ३ ॥

कृपाक्षणे अस्मिन् एवमासीत् पिता । कृपाक्षणे अनन्ता पादुरंगा ॥ ४ ॥

H KZ 9 H

उदार कृपाल पतिपावना । प्रिये नागयणा आसी वांसी ॥ १ ॥

गिरिजास्त्री अति मेजे तन्ना पार । राहे मौनाकार नेवी ऐसो । ३ ।

येथें मात्तः धावा पावे कोणकडे । अहह हें पर्थें सोदवळें ॥ ३॥

॥ ३ ॥

बुका कण्ठे नको पाहो माझा जंत । आणोनि हे मात चढी घाली ॥ ५ ॥

|| ৯৫২৫ ||

आतां मोक्षार्थे नष्टे ह्येव चित् । तर्हि कृपावन्तं ज्ञानार्थे ॥ १ ॥

॥ १ ॥

॥ श्रिया वेकेसी कां गा लपा लासी । बिश्व पोसितोसी लपोनियां ॥ १ ॥

કરારાચી જાણાચી સર્વીભૂતીં વચા । સગી મેટાવચા ચેઈન મી ॥ ૪ ॥

हरी माझे हावी देई मानबुद्धि । जरि द्यानिधि येथील तूं ॥ ५ ॥

का ऋषे तंभि श्रवणा सुत्रधारी । माप्सी सचा हरी काय आहे ॥ ६ ॥

15 4224 11

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

कल्याणर भजन.

कष्ट पाहातसें कृपेच्या सागरा । गोपी मनोहरा पांडुरंगा ॥ २ ॥
साध करी हरी आपुली श्रीदासकी । कृपेने सांभाळीं सह रात्रा ॥ ३ ॥
झपा करी सर्व अपराध माझा । कडिवाळ मी तुझा पांडुरंगा ॥ ४ ॥
खाद्य होखी तरी जाती भात्री वैरी । मग सुखें अंतरीं ध्यान तुमें ॥ ५ ॥
कृपा करोनि देई दया क्षमा शांती । तेणें तुझी भाळे ल'भईल ॥ ६ ॥
माझे दे सामर्थ्य नव्हे नारायणा । जरी कांहा करुणा येईल तुज ॥ ७ ॥
तुका झणे मज कैसे अपंगा जी । आपुलेंसे करा जी पांडुरंगा ॥ ८ ॥

॥ २१२७ ॥

आधीं कां मज कवियेळी सवे । आतां न गहावे तुजवीण ॥ १ ॥
नहिं केविलोहक कां गा जाहीं कळे । आतां उपेक्षिलें न सोडीं मी ॥ २ ॥
कृपेच्या सागरा न पाहें निर्वाण । जाको तुजवीण कासावीस ॥ ३ ॥
तुका झणे कोठें गुंतलेली हरी । येईं सबकरी पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ २१२८ ॥

पूरीं पदुतांचे केळे प्रतिपाळ । तें मज सकळ भुत जाहे ॥ १ ॥
मज अविनाश निर्गुण निरामय । विचारिलें काय त्यांचे वेळे ॥ २ ॥
तयांचिये वेळे होशी कृपावंत । माझाचि कां अंत पाहातोमी ॥ ३ ॥
नारद प्रल्हाद उपमन्यु धुरु । त्यांचा अंगिकार कैसा केला ॥ ४ ॥
अंशूरीछाठीं गर्भवास जाळे । कां गा मोकलिलें कृपासिंधु ॥ ५ ॥
बर्माचे उच्छिष्ट अर्जुनाचीं पोडीं । आधीं क सांठडीं कितीएक ॥ ६ ॥
आखाडीं लुगडीं तथा द्रौपदीचीं । न ये कां आमुची कृपा काहीं ॥ ७ ॥
तुका झणे कां गा जाकासिकठीण । साक्षा भाग सीण कोण जाणे ॥ ८ ॥

॥ २१२९ ॥

जातां हें सेवटीं असो पायांवरी । घडता वैसरी कागपुष्प ॥ १ ॥
बुरेछांवे आद्यां दीना पांडुरंगा । कृपादानीं जगमात्री सुखीं ॥ २ ॥
बाळवुनी वेद सांडियेळी शुद्ध । सांगियेळा भेद जीव शिव ॥ ३ ॥
जस सजे सज सजजे जगतीं । सजडीं साजडीं पावसाती ॥ ४ ॥

॥ २१३० ॥

अमुखाचि तुझी सांगाती जी सेवा । ऐसे माझे देवा मनोरथ ॥ १ ॥
 देवां आझी कांहीं चित्तचित्त घरे । आपल्या उदामे जीवावर ॥ २ ॥
 मोल परस्परें वाढवावें सुख । पाहावें श्रीमुख होळेभरी ॥ ३ ॥
 तुका झणे सत्य कोलतो वचन । करुनी धरण साध तुझे ॥ ४ ॥

॥ २१३१ ॥

काय तुज कैसे जणवेल देवा । आजावें अनुभवा कैशा परी ॥ १ ॥
 अगुण निर्गुण थोर कीं लहान । न कळे अनुमान मज तुझा ॥ २ ॥
 कोण हो निर्धार करूं हा विचार । भवसिंधू पार करावया ॥ ३ ॥
 तुका झणे कैसे पाय असुद्धती । न पडे अपेक्षा वर्म ठावें ॥ ४ ॥

॥ २१३२ ॥

वाह्या इंद्रियांहीं लागलें आंढण । झणतील कान रसना धाली ॥ १ ॥
 करिती सकळ हस्त पाद भाळ । नेत्रांसीं दुकाळ पडिला थोर ॥ २ ॥
 गुण गाय मुख आडकती कान । आभर्चें कारण तैसें नव्हे ॥ ३ ॥
 हरुषणें किंटे सकळांचा पांग । जेथें ज्याचा भाग घेइल ते ॥ ४ ॥
 तुका झणे ऐसें करीं नारायणा । माझी ही वासना ऐसी आहे ॥ ५ ॥

॥ २१३३ ॥

वाचया भिकारी हें आझां कारण । अंतरोनि जन आवें दुरी ॥ १ ॥
 संबंध तुटावा शब्दाचाही स्पर्श । झणऊनि आस भोकलिली ॥ २ ॥
 तुका झणे दुःखें उबगळा जीव । झणऊनी कीव भाकी देवा ॥ ३ ॥

॥ २१३४ ॥

मोठे तुझी मागें होखी उद्धरिले । मज ऐसे गेले बायां जीव ॥ १ ॥
 जाणां याचा कांहीं न मानावा भार । कुवेचा सागर आहेसी तूं ॥ २ ॥
 बुध आळवितां प पाचवी वमसि । गेहे अंगी कितां बळ त्याचे ॥ ३ ॥
 तुका झणे चढकी तारिले दगड । तैसा मीहां जड एक देवा ॥ ४ ॥

॥ २१३५ ॥

जो जण जेव्हा जेव्हा देवाची सेवा करील । तो तो देवाची सेवा करील ॥ १ ॥

॥ कराची खांदी आतां टाळाटाळी । देईन ये काळीं होइल माथी ॥ २ ॥
 धरोधरीं जाल्या ज्ञानाचिया गोष्टी । सत्यासर्वे गांठीं न पहावी ॥ ३ ॥
 तुका झणे आझां भाकितां करुणा । भलताचि झाडाणा शोध काढी ॥ ४ ॥

॥ २१३६ ॥

अनंता जीवांची तोडिळीं बंधने । मजहि येणें काळें कृपा कीजे ॥ १ ॥
 अनंत पवाळे तुझे विघ्नभरा । भक्तकरुणाकरा नारायणा ॥ २ ॥
 अंतरीचें कळां देई गुह्य गुज । अंतरी तें बीज राखईन ॥ ३ ॥
 समष्टी तुझी पाहेन पावळें । धरीन संचलें हृदयांत ॥ ४ ॥
 तेणें या चित्ताची राहेल तळमळ । होतील शांतल सकळ गात्रें ॥ ५ ॥
 तुका झणे शांति करील प्रवेश । मग नव्हे नाश अलंकार ॥ ६ ॥

॥ २१३७ ॥

कोणाचें चिंतन करूं ऐका काळें । पायांचिया बळें कंठीतसें ॥ १ ॥
 पादातसें वाट येई गा विडुला । मज कां हा केला परदेश ॥ २ ॥
 बहुतांचे ससे जालों कासावीस । जाय रात्र दिस वैरियांचा ॥ ३ ॥
 तुका झणे नैसें मानाचिये मुळी । तरीच हीं आळीं उगवती ॥ ४ ॥

॥ २१३८ ॥

कई तो दिवस वेळोन मी होळां । कल्याण मंगळाभंगलाचें ॥ १ ॥
 आयुष्याच्या शेवटीं पायांसर्वे भेटी । कळिवरे तुटो आल्या त्वरे ॥ २ ॥
 सरो हें संचित पदरींचा गोवा । उताविल्ल देवा मन आलें ॥ ३ ॥
 वाडलापाडळीं करितां त्रिभार । अनंत विकार चित्ता भ्रंमीं ॥ ४ ॥
 झणऊनि भयाभीत होतो जीव । भाकितसें कीव अटाहावे ॥ ५ ॥
 दुःखाच्या उत्तरीं आळविले पाय । पाहणें तों काय मजून अंघ ॥ ६ ॥
 तुका झणे होईल आहकिळें कारी । तरी चक्रपाणी भांव पाळा ॥ ७ ॥

॥ २१३९ ॥

आहका माझीं कवतुक उचरें । देवनी सादरें चित्त देवा ॥ १ ॥
 कोरलें आवडी आळें पायापाशीं । होय तें मनेचीं सुख कीजे ॥ २ ॥

तुकासाची वाचा.

तुजचें न मंगे सर्वोत्तमरण । करितां समाधान तेंकराचें ॥१॥
तुका झणे वरी बोलवों बोलवें । धरी काहेकोवें कबहुक ॥४॥

॥ २१४० ॥

आज्ञाबद्ध आही भाकितसों कीच । तत्पर हा जीव कार्यापाही ॥१॥
प्रतिपक्षराची पाहृतचें वाट । करुनि बोभाट महाद्वारी ॥२॥
आपुनिया वचितें करुनियां ठेवी । संबंध गोसाची सोसोनिचां ॥३॥
तुका झणे एक आळिया निवाड । कोण बढवड करी मग ॥४॥

॥ २१४१ ॥

तुझिया वृत्तांचा हीन जाळों वास । न वरीं वदास मायबापा ॥१॥
तुजविण प्राण कैसा राहों पाहे । विनोद न साहे क्षणभरी ॥२॥
आणिक माझ्या जीवें मोकलिडी आस । पाहे तुझी वास पांडुरंगा ॥३॥
सर्वभावे तुज आणिला वचित । राहिलों निश्चित तुझे पायीं ॥४॥
तुका झणे तुज असो माझा भार । बोलवों मी फार काय जाणें ॥५॥

॥ २१४२ ॥

जस हो पांडुरंगा न करा धांवणें । तरि मज कोणें सोदवावें ॥१॥
तुझा झणऊनि आणिकापें वभा । राहों हे तों शोभा नेदीं आतां ॥२॥
काळें पुरविली पाठी दुरवरी । पुढें पायां घेरी राहों नेदीं ॥३॥
बको आणूं माझें संवित मनासीं । पावन आहेसी पतितां तूं ॥४॥
तुका झणे थाले आणिकांची सत्ता । तुज आळवितां नवळ हें ॥५॥

॥ २१४३ ॥

आतां पाहाशीळ काय माझा अंत । आळों शरणागत तुज देवा ॥१॥
करीं मंगीकार राखें पायांपाशीं । झणीं दिसों देवी कीविलवानें ॥२॥
आही जाइकिली मार्गे ऐसी मात । जे खां शरणागत उपेक्षिले ॥३॥
तुका झणे आतां धरी अभिमान । आहेसी तूं दानधूर दाता ॥४॥

॥ २१४४ ॥

जकळ तुझे पायीं मानिला विश्वास । न करीं स्वाम आतां मज ॥१॥

जसे स्वामी सोव माझलां जसेही । माझां सोवलीं जरीं जरीं ॥२॥

कृष्णाय नमः.

जन स्थिर माझे जाहेंसे निश्चल । मारिळीं सकळ आसपास ॥ १ ॥

जन्मजराक्यानि निवारणें दुःख । मोसंडलें सुख प्रेम धी ॥ २ ॥

मुका झणे मज आळा हा निबोर । आतां बांचां फार काय मोखें ॥ ३ ॥

॥ २१४५ ॥

मागळीं मी आतां आपुल्या स्वभावे । कृपा करोनि देवे अन्धासीजे ॥ १ ॥

मिळनि मालिगन प्रीतीच्या पडिभरें । भंगें हीं दातारें निववाची ॥ २ ॥

ममताची दृष्टी मालूनियां बरी । झितळ हा करी जीव माझा ॥ ३ ॥

मी वचळनि पुसे तानमूक । पुसी माझे मुख फितांवरें ॥ ४ ॥

मावोनि माझी धरीं हनुवटी । ओवाळनि दिठी करुनी सांडी ॥ ५ ॥

मुका झणे बापा अहो विश्वभरा । आतां कृपा करा येदी कांहीं ॥ ६ ॥

॥ २१४६ ॥

मीहूनि बहु भक्त सांभाळिले । नाही अम्हेरिले दास कोणी ॥ १ ॥

जे जे कारण आळे ते ते आर्षंगिले । पवाडे विठले ऐसे तुझे ॥ २ ॥

मेरेचे वरणीं ऐसीये गोष्टीथे । भक्त सांभाळाने वीद ऐसें ॥ ३ ॥

मुका झणे आझांवादीं येजे रूपा । माझ्या मायबापा पांढुरंगा ॥ ४ ॥

॥ २१४७ ॥

मूर्खराथे पिलूं झणे रामराम । नाही उदक चष्म होऊं विलें ॥ १ ॥

कडेमाजी माळ करीं तळमळ । गोविंद गोपाळ पावे बेगी ॥ २ ॥

माझा वये कार्की केडी पावकासी । झणी पिळीयासी तापवीसी ॥ ३ ॥

मुका झणे तुझे ऐसे हे पवाडे । वर्णितां निवाडे सुल्ल वाटे ॥ ४ ॥

॥ २१४८ ॥

मिळनि जाऊनी पाहें तुजकडे । पडिल्या सांकडें नारायणा ॥ १ ॥

माणीक कोणाचा मज नाही आधार । तुजवरि भार जीवभावे ॥ २ ॥

निष्ठुर बधवा होई तूं कृपाळ । तुज सर्वकाळ विसरेंना ॥ ३ ॥

आपुलें वचन राहावें सांभाळून । तुझां आझां वाज पडिपाळ ॥ ४ ॥

मनाच्या वचनासी अंतर पडेल । बोल तो होईल तयाकडे ॥ ५ ॥

मनां मनां जैतें माझीं मागे मज । गोविंद हीं माझीं वीरगा ॥ ६ ॥

॥ २१४९ ॥

इहां धाळें पोठ बैसलों पंगती । आतां आशां मुक्तिपांग काई ॥ १ ॥
 गांवा केळ आतां येई वो धांवोन । येथें काई करणें न लगे संवेह ॥ २ ॥
 जायनाचा आतां कोठें उरला काल । आनंदें सकळ भरी आलें ॥ ३ ॥
 देवाच्या संकल्पतें विषमासी ठाव । मध्यें कोठें वाद राहों सके ॥ ४ ॥
 देवां जाळी अवधी बाधा वाताहात । प्रेम दृढचांत प्रवेशलें ॥ ५ ॥
 तुझ झाले आझी जिवितें भरवसा । देव कोठें वसा मोकलितो ॥ ६ ॥

॥ २१५० ॥

जग्न आलें लासी न दावीं हे पाठी । ऐक्य जगजेठी विज्ञापना ॥ १ ॥
 अळविठी तयारी उत्तर प्रकटरी । दारवें परिसा हरि विज्ञापना ॥ २ ॥
 गांजिवियाचें करावें धांवणें । विनंती नारायणें परिसावी हे ॥ ३ ॥
 आंगलियाचा होई रे विसांबा । परिसावी देवा विज्ञापना ॥ ४ ॥
 अकिताचा भार वागवावा माथां । परिसावी अनंता विज्ञापना ॥ ५ ॥
 तुझ झाले आशां विसरवें ना देवा । परिसावी केशवा विज्ञापना ॥ ६ ॥

॥ २१५१ ॥

जीवनावांचूनी तळमळी वासा । प्रकार हा तैसा होतो जीवा ॥ १ ॥
 व सांपडे आलें भूमिगत धन । चरफडी मन तयापरी ॥ २ ॥
 मातेचा वियोग जालिया हो बाळा । तो कळवळा जाणा देवा ॥ ३ ॥
 सांगावे ते किती तुझांसी प्रकार । सकळांचें सार पाय दावीं ॥ ४ ॥
 वेचि धिते माझा करपला भीतर । कां नेणों विसर पडिला माझा ॥ ५ ॥
 तुझ झाले तूं हें जाणसी सकळ । यावरि कृपाळ होई देवा ॥ ६ ॥

॥ २१५२ ॥

कळ मातेपासीं सांगे वानभूक । उपायाचें दुःख काय जाल्ये ॥ १ ॥
 तयापरी करी पाळण हें नाहीं । वेळनियां ओळें सकळ मार ॥ २ ॥
 कासबा गुणदोष आणिसीळ मना । सर्व नारायणा अपराधी ॥ ३ ॥
 निराशील हीनप्रायकांजी सखी । आतां निचायसी काय येथें ॥ ४ ॥

जो काले पायी अनुसरते चित । निर्धोर है हित जाके ऐसे ॥ ५ ॥
 जो काले तुझी तारिके बहुत । माझी कांही चिंता असो पावी ॥ ६ ॥

॥ २१५३ ॥

जो सरभागत तारिके बहुत । झणती दीनानाथ तुज देवा ॥ १ ॥
 दिके अपराध नाही वाती कुळ । तागिला अजामेळ गणिका भिही ॥ २ ॥
 जलपदी बाळ बेसविळा घुह । क्षीराचा सागर उपमन्या ॥ ३ ॥
 मंदपु नारिका जळचरे । भवसिंधुपार उतरिला ॥ ४ ॥
 हाप अर्पित राखिला जळांत । विषाचे अमृत तुझ्या तामें ॥ ५ ॥
 जवां संकट पडतां जळमारी । त्यांचा तूं कैवरी नारावणा ॥ ६ ॥
 जो काले तूं या अनायाचा नाथ । ऐकोनियां मात शरण आलों ॥ ७ ॥

॥ २१५४ ॥

जो माझा कोव आहे भीड भार । त्यांचा भी फार बांयां गेलों ॥ १ ॥
 जो सेवा करू आहे सत्ताबळ । तें मज राऊळ कृपा करी ॥ २ ॥
 जो शाही सद्द आहे कुळ कर्म । तेथें पडे कर्म तुझे ठायीं ॥ ३ ॥
 जो तपोनिधि दानधर्मशील । अंगी एक बळ आहे सत्ता ॥ ४ ॥
 जो काले बांयां जाळो भूमी भार । होईल विचार काय नेणों ॥ ५ ॥

॥ २१५५ ॥

जो मज काय कळों मये देवा । काय तुझी सेवा काय नव्हे ॥ १ ॥
 जोरावें तें बरे जेथें समाधान । सेवानें हें बन न बोलावें ॥ २ ॥
 जो माझा भाव होईल तुझे पायी । तरीच हें वेई निवडूनी ॥ ३ ॥
 जोचित अनुचित कळों जाळी गोष्टी । तुझे कृपादृष्टी पांडुरंगा ॥ ४ ॥
 जो काले मज पायांसवें पाह । जांगली तें मोड आहे मज ॥ ५ ॥

॥ २१५६ ॥

जो मज की न करिली माझा अंगीकार । हा मज विचार पडिला देवा ॥ १ ॥
 जो मज की न देली पायांचे दर्शन । झणऊनी मत स्थिर नाही ॥ २ ॥
 जो मज की न बोळवी मजसवें देवा । झणोनियां जीवा भय वाटे ॥ ३ ॥

होईल की न होय तुज माझा जाठव । पडिला संदेह हाचि मज ॥ १ ॥

तुका झणे मी सों कमाईचें हीण । झणऊनी सीण करी देवा ॥ २ ॥

॥ २१५७ ॥

तुझा शरणागत जालों मी अंकित । करी माझे हित पांडुरंगा ॥ १ ॥

पतितपावन तुझी श्रीदावळी । ते आतां सांभाळीं मायबापा ॥ २ ॥

जनाथाचा नाथ बोललील संत । ऐकोनिया मात जिश्वासलों ॥ ३ ॥

ज करावी निरास न घराबें उदास । देई याचकास कृपादान ॥ ४ ॥

तुका झणे मी तो पातकांची रासी । देई पायापाशीं ठाव देवा ॥ ५ ॥

॥ २१५८ ॥

जको ब्रह्मज्ञान आसस्थितिभाव । मी भक्त तूं देव ऐसें करीं ॥ १ ॥

दारीं रूप मज गोपिकारमणा । ठेवीन चरणांवरी माथा ॥ २ ॥

तहोनि श्रीमुख देईन आळिगन । जीबें तिबलों उत्तरीन ॥ ३ ॥

भुसतां सांगेन हितगुज मात । नैसोनि एकांव सुखगोष्टी ॥ ४ ॥

तुका झणे राखी न छापीं उझीर । माझे अभ्यंतर जाणोनियां ॥ ५ ॥

॥ २१५९ ॥

तुका दास ऐसा झणवी लोकपाळ । झणऊनी सांभाळ करी माझा ॥ १ ॥

जनाथाचा नाथ पतितपावन । हें आतां जतन करीं नाम ॥ २ ॥

जसे गुणदोष पाहतां न सगे अंत । ऐसें माझे चित्त मळ ग्वाही ॥ ३ ॥

जोणें तुझी कैसी करावी हे सेवा । जाणसी तूं देवा अंतरीचें ॥ ४ ॥

तुका झणे तूं या रूपेचा सिंधु । तोडीं भवबंधु माझा देवा ॥ ५ ॥

॥ २१६० ॥

तुळें करीं देवा ऐकें हे वचन । समूळ अभिमान जाळीं माझा ॥ १ ॥

तुळें करीं देवा ऐकें हे गोष्टी । सर्व समष्टीं तुज देखें ॥ २ ॥

तुळें करीं देवा विनवितों तुज । संतवध्वज पंढीं माथां ॥ ३ ॥

तुळें करीं देवा ऐकें हे मात । इदवीं पंढरिनाथ दिवसरात्रीं ॥ ४ ॥

तुळें करीं देवा ऐकें हे मात । इदवीं पंढरिनाथ दिवसरात्रीं ॥ ५ ॥

॥ २१५१ ॥

कोण आझां पुसे सिणलें भागलें । तुजविण उगलें पांढुरंगा ॥ १ ॥
कोणापाशीं आझीं सांगावें सुखदुःख । कोण तानभूक निबारीक ॥ २ ॥
कोण या तपाचा करील परिहार । उतरीक पार कोण दुजा ॥ ३ ॥
कोणाचे इच्छेचे मागावें भातुकें । कोण कवतुकें गुझावील ॥ ४ ॥
कोणावरी आझीं करावी हे सत्ता । होईल साहाता कोण दुजा ॥ ५ ॥
तुका झणे अगा स्वामी सर्वजाणां । दंडवत चरणा तुमक्या देवा ॥ ६ ॥

॥ २१५२ ॥

जय कीर्ति करूं लोक दंभ भान । दाखवीं चरण तुझे मज ॥ १ ॥
ज आतां ऐसें नको करूं देवा । तुझा दास आवा वायां विण ॥ २ ॥
हल धोरपण जाणवित्ता भर । दुरावेन दूर तुझ्या पायीं ॥ ३ ॥
तरीचा भाव काय कळे लोका । एक मानी एकां देखोवेसीं ॥ ४ ॥
तुका झणे तुझे पाय जातुकती । ते मज विपत्ति गोट देवा ॥ ५ ॥

॥ २१५३ ॥

ज पाहातां हें ठटिकें सकळ । कोठें मायाजाळ दावीं देवा ॥ १ ॥
कोणाचा कोणासीं न धरे संबंध । आहे शुद्धबुद्ध ठायींचे ठायीं ॥ २ ॥
जाढा जी आपुलें मोह चुंघी जालें । तका लावूं वळें वेड आझां ॥ ३ ॥
जीव शिव कांहीं ठेविणेलीं नांवें । सत्य तुझां ठेवें असोनियां ॥ ४ ॥
जेवेच्या अमिळायें न धराचि विचार । आझां दारोदार हिंजविळें ॥ ५ ॥
आहे तैसें आतां कळलियावरी । परतें सांडा दुरी दुजेपण ॥ ६ ॥
तुका झणे काय छायेचा अमिळाव । हंस पावे नास चारागणीं ॥ ७ ॥

॥ २१५४ ॥

आळा तुझी माझे जाणवें मीपण । येणें माझा खुण मांडियेला ॥ १ ॥
आदलें पचे खरिच तें हिव । ओकलिया खीत पिंड पीडी ॥ २ ॥
दूरि भलें भोगें जोडिलें तें धन । पडिलिया खाने जांवनासी ॥ ३ ॥
तुका झणे मज दारीं या निहळा । नेणतांचि भला दास तुझा ॥ ४ ॥

॥ २१६५ ॥

मेदपुरुष तरि नेति कां वचन । निववूनि भिन्न दावविळें ॥ १ ॥
तुम्ही वरें तूंचि दावूनि अर्नता । होतोसि नेणता कोण्यागुणें ॥ २ ॥
यज्ञाचा भोक्ता तरि कां नव्हे सांग । उणें पडता अंग क्षोभ वणे ॥ ३ ॥
बससी तूं या भूतांचे अंतरीं । तरि कां मेद हरी दावियेळा ॥ ४ ॥
वपतीधाटणें तुझे मूर्तिदान । तरि कां अभिमान आढ येतो ॥ ५ ॥
आतां क्षमा कीजे विनवितो तुका । देऊनिचां हाका उभा द्वारी ॥ ६ ॥

॥ २१६६ ॥

केंकराची आळी न पुरवी कैसी । काय सयापाशीं उणें ओळें ॥ १ ॥
आद्यां छडिवाळां नाहीं तें प्रमाण । कांहीं ब्रह्मज्ञान आत्मस्थिति ॥ २ ॥
वचनाचा घेईन अनुभव पदरीं । छे हें जनाचारीं मिरविलें ॥ ३ ॥
तुका झणे माझी भोळिवेची आटी । दावीन शेवटीं कौतुक हें ॥ ४ ॥

॥ २१६७ ॥

आमची कां न ये तुझासी करुणा । किती नारायणा आळवावें ॥ १ ॥
काय जाणां तुझी दुर्बळाचें जिणें । वैभवाच्या गुणें आपुळिया ॥ २ ॥
वैती घेती करिती खटपटा आणिकें । निराळा कौतुकें पाहोनिचां ॥ ३ ॥
दिवस बोटीं आझीं घरियेळें माप । वाहालों संकल्प स्वहिवाचा ॥ ४ ॥
तुका झणे मग वेची कोण्या काळें । चुकुर दुर्बळें होतो आझी ॥ ५ ॥

॥ २१६८ ॥

आळवितां कंठ शोकला भीतर । आयुष्य वेचे भीर नाहीं मना ॥ १ ॥
अज्ञून कां न ये हें तुझ्या अंतरा । दोनाच्या माहेरा पांडुरंगा ॥ २ ॥
धन दिसं डोळा दगडाचे परी । भोग ते सारीं विप जाळें ॥ ३ ॥
चुकलों काय तें मज क्षमा करीं । आळिगूनि हरी प्रेम घावें ॥ ४ ॥
जबस्था राहिली रूपाची अंतरीं । बाहेर भीतरी सर्व काळ ॥ ५ ॥
तुका झणे माझे सकळ उपाय । पांडुरंगा पाव खुशे आतां ॥ ६ ॥

॥ २१६९ ॥

आज न करितां काय नव्हे एक । हे सौं सकलिक संवसारी ॥ १ ॥

येई मोझा भाग करीं कहुनार । वतरीं हा पार भवसिंधु ॥ १
 उचित अनुचित पापपुण्यकाला । हा सं नये मला निबाडितां ॥ २
 कुठित राहिली बोलतां बोलतां । पाप न पबतां वाणी पुढें ॥ ३
 पुसताही कोणां न कळे हें मज । राखें जातां लाज पांडुरंगा ॥ ४
 तुका झणे बहु पाहिलें या ज्ञाये । बरें जालें जी ठावें नाम तुजें ॥ ५

॥ २१७० ॥

आतां होई माझे पुढीचा जनिता । अवरावें चित्ता पांडुरंगा ॥ १
 येथूनियां कोठें न वरें वहेरी । ऐसें मज धर्मी सत्तावळें ॥ २
 अनावर गुण बहुतां जातीचे । न बोलार्थे वाचे ऐसें करी ॥ ३
 तुका झणे हित कोणिते जातीचे । तुज ठावें साचें मायभावा ॥ ४

॥ २१७१ ॥

पोटीं झूळ अंगीं उटी चंदनाची । जावडीं सुखाची कोण तया ॥ १
 तैसें मज कांगा केलें पंदरिथा । लौकिक हा बायां वाढविला ॥ २
 उवरिलियापुढें वाढिलीं निष्ठुर्मे । काय खरी तेणें ध्यावी त्याची ॥ ३
 तुका झणे मजें शृंगारिलें वी । तेचि आली परी मज देवा ॥ ४

॥ २१७२ ॥

तळमळी चित्त दर्शनाची आशा । बहु जगदीक्षा करुणा केली ॥ १
 वचनींच संत पावळें स्वरूप । माझे नेदी पाप बोगा येऊं ॥ २
 बेठीऐसा करीं भक्तिदेवसाव । न पवेचि जीव समाधान ॥ ३
 तुका झणे कई वेसीळ विसावा । पांडुरंगे बोवा घेतें मन ॥ ४

॥ २१७३ ॥

वृंटे कंठ लागे झोलियां पाझर । गुणःची अपार वृष्टि बरी ॥ १
 तेणें सुलें छंदें घेईन सोंदळा । होऊनि निराळा पापपुण्यां ॥ २
 तुझ्या मोहें पडो मागिलि बिमर । आलावें सुस्वर करिन कंठ ॥ ३
 तुका झणे येथें पाहिजे सौरभ । तुझा विय रस गोड नव्हे ॥ ४

॥ २१७४ ॥

कायना या छोमं केलें आर्धभूत । सांगा माझे चित्त नारायणा ॥ १

तुकारामाची भाषा.

वातकाचे परी एकचि निर्धोम । लक्ष्मणेवी तीग फिरों नेम ॥ २ ॥
धांवळे रूपळे चतुर्भुज मूर्ति । कृष्णनाम चिती संकल्प हा ॥ ३ ॥
तुका झणे करी आवडीसी ठाव । नको माझा भाव भंगों देऊ ॥ ४ ॥

॥ २१७५ ॥

गुगारिक माझीं नव्हती चतरे । आळवितों खरे अवस्थे या ॥ १ ॥
म घलावा मधीं कामाचा विलंब । तुझी तो स्वयंभू कडणामूर्ति ॥ २ ॥
तुका झणे केळे सन्मुख-वदन । देखतां चरण पोटाळीन ॥ ३ ॥

॥ २१७६ ॥

कां हो देवा कांहीं न बोलाचि मोठी । कां मज हिंपुटी करीतसां ॥ १ ॥
कंठी प्राण पाहें बघनाची आस । वों दिसे उदास धरिले ऐसें ॥ २ ॥
येणें काळें बुंधो घेतलीसे खोल । कां नये विटाळ होऊं माझा ॥ ३ ॥
काज वाटे मज छानवितां देवाचा । न पुसती फुकाचा तुका झणे ॥ ४ ॥

॥ २१७७ ॥

मीदीचिया बोला नाही पेंसपाव । भलतसें गोड करुनि घेई ॥ १ ॥
मैसें मिठुलगाया तुज मज आहे । आवडीनें गाये नाम तुझे ॥ २ ॥
बेहे वांकडे बालकाचे बोल । कगिती नवल मायबाप ॥ ३ ॥
तुका झणे तुज येवी माझी दया । जीवींच्या सखया जिवलग ॥ ४ ॥

॥ २१७८ ॥

बोल बेचूनिया धुंडिती सेवका । आझी तरी फुका मागों बळे ॥ १ ॥
जसतां जवळी हित फार करूं । जीव भाव धरूं तुझ्या पायी ॥ २ ॥
जेवू भोग आझी आपुल्या शरीरा । तुझांसी वावारा न्हावें म्हण ॥ ३ ॥
जीवीं तुझी करूं आमुचे सायास । तूं का रे उदास पाहुरंगा ॥ ४ ॥
तुका झणे तुज काय मागों आझी । फुकाचे कां ना मी छानवी ना ॥ ५ ॥

॥ २१७९ ॥

पतित मी पापी शरण आलों तुज । राखी माझी लाज पांढुरंगा ॥ १ ॥
मारियले भक्त न कळे तुझा अंत । घोर मी पतित पांढुरंगा ॥ २ ॥

प्रस्थादाकारणें स्तंभी अवतार । माझा कां विसर पांडुरंगा ॥ ४ ॥

सुदामा प्राकण्य दखिरे पोडिला । आपण ऐसा केला पांडुरंगा ॥ ५ ॥

तुका झणे तुज क्षरण निजभावे । पाप निर्दाळावे पांडुरंगा ॥ ६ ॥

॥ २१८० ॥

तुजकाणीं माझा जीव जाला पिसा । अवलोकितो विसा पांडुरंगा ॥ १ ॥

पोडिला व्यवहार माया लोकाचार । छंद निरंतर हाचि सती ॥ २ ॥

माझकितें कानी तें रूप लोचन । वेष्टाव्या सीण करितासी ॥ ३ ॥

आण हा विकळ होय कासाधीस । जीवनाविण मस्य त्यापरी ॥ ४ ॥

तुका झणे आतां कोण हो अपाव । करूं तुझे पाव जातुळे तो ॥ ५ ॥

॥ २१८१ ॥

आणें बहुतां जनां राखिलें अडाणी । धांवसी निर्वाणी नाम घेतां ॥ १ ॥

सैं ठावें जालें मज बगळ्या परी । झणकति करी धांवा तुझा ॥ २ ॥

गोष्टेविशीं तुज पडिला विसर । आतां काय करूं पांडुरंगा ॥ ३ ॥

जुनि कां नये तुझासी करुणा । दुरी नारायणा परिलें मज ॥ ४ ॥

तुका झणे जीव जाऊं पाहे माझा । अलां केशीराजा घाळीं वडी ॥ ५ ॥

॥ २१८२ ॥

फवेळ करी या दुःखावेगळें । दुरिताचें काळें उगवुनि ॥ १ ॥

आठवीन पाय हा माझा नवस । रात्रीही दिवस पांडुरंगा ॥ २ ॥

बहु दूरदरी भोगवीलें भोगा । आतां पांडुरंगा सोडवावे ॥ ३ ॥

तुका झणे काया करीन कुरवेंडी । ओवाळुनि सांठीं मस्तक हें ॥ ४ ॥

॥ २१८३ ॥

आणीक म्यां कोणा माघें काकुळती । कोण कामा घेती अंतकाळीं ॥ १ ॥

मूं वो माही सखी होसी पांडुरंगे । छवकरी ये मे वाध पाहें ॥ २ ॥

काया वाचा मनें हेंचि भास करीं । पावळें गोजिरीं पितीतसें ॥ ३ ॥

तुका झणे माही पुरवीं हें भास । पाडीं पक्षरस भोजन हें ॥ ४ ॥

॥ २१८४ ॥

आतां मूं जणें जणें हो विचार । निज मनें जेवें जेवें हो विचार ॥ १ ॥

॥ २१९७ ॥

आलस आला अंगा । बांव घाली पांढुरंगा ॥ १ ॥ सोसू तरीसचे
आव । पडती अवगुणांचे घाव ॥ २ ॥ करावी व्यसन । दुरी वेचशि
नारायणें ॥ ३ ॥ जवळील दुरी । जालो वेवा धरी करी ॥ ४ ॥
जणअनि वेवा । वेळोवेळां करी धोवा ॥ ५ ॥ तुका झणे पांढुरंगा ।
दुरी धरु नका अंगा ॥ ६ ॥

॥ २१९८ ॥

आश्वासने दास । तरी वळे तो विश्वास ॥ १ ॥ नाही चुकत चाकरी ।
फुटे लाडक्याचे थोरी ॥ २ ॥ स्वामीक्या उत्तरे । सुख वाटे अमरि
करे ॥ ३ ॥ न मगे परि भातें । तुका झणे निवळ वाटे ॥ ४ ॥

॥ २१९९ ॥

आतां पाविजेळ घरा । या दासारा संगती ॥ १ ॥ पायावरी ठेवू माथ
सर्वथा हा नुपेक्षी ॥ २ ॥ येथून तेथवरि आतां । नाही सत्ता आवि-
काची ॥ ३ ॥ तुका झणे चक्रपाणी । शिरोमणी वळियांचा ॥ ४ ॥

॥ २२०० ॥

होचि वारंवार । पडताळुनी उत्तर ॥ १ ॥ कवितों पायांसी विलंबी ।
नुपेक्षाचि कमळापती ॥ २ ॥ गंगोदकें गंगे । अर्घ्य द्यावें पांढुरंगे ॥ ३ ॥
मोडोनियां हात । करी तुका प्रणिपात ॥ ४ ॥

॥ २२०१ ॥

आपण तों असा । समर्थ जी हकीकेसा ॥ १ ॥ करा करा मुझावणी ।
काय विलंब वचनी ॥ २ ॥ हेंगे ऐसें झणा । उठूनि कागेन चरणा
॥ ३ ॥ वेठनियां सुखें । नाचेल तुका कवतुकें ॥ ४ ॥

॥ २२०२ ॥

तुझे दारीचा कुवरा । नको मोकळ दावारा ॥ १ ॥ धरजे वेठले हा
हात । नको धरून उठवू हात ॥ २ ॥ घेतली मुकंदी । बोर जालो

॥ २१०३ ॥

कौटिल्येकी काया । बगी औवाळूनी पाया ॥ १ ॥ शरण शरण मार
कणा । मज जंगीकारा दीना ॥ २ ॥ माथे आळो छोटांगणी । त
तुमचे चरणी ॥ ३ ॥ तुका झणे कई । कोई ठेनीन हे पायी ॥ ४ ॥

॥ २१०४ ॥

वशांत यासाटी । आझी नाम तुझे कंठी ॥ १ ॥ येसी धांवत धांवत
माउळिये कुशावंते ॥ २ ॥ पाय चित्ती धरु । क्रीडा भळते ठा
करु ॥ ३ ॥ तुका झणे माझे गंगे । प्रेमभरित पांडुरंगे ॥ ४ ॥

॥ २१०५ ॥

बावें माहेरास । हेच सर्वेकाल आस ॥ १ ॥ व्याधी उच्छिष्टाची धणी
हीथे हळी पायवणी ॥ २ ॥ भोग उभा आढ । आहे तोंबरीच नाढ ॥ ३ ॥
तुका झणे वेवे । माझे सिद्धी पाववार्थे ॥ ४ ॥

॥ २१०६ ॥

असो खटपट । आतां वाडगे बोभाट ॥ १ ॥ परिसा हे विनवणी
असो मस्तक चरणी ॥ २ ॥ अपराध करा । क्षमा भडले दाकारा ॥ ३ ॥
तुका झणे वेवा । तुका कळे पंडनाथा ॥ ४ ॥

॥ २१०७ ॥

बहु जन्मांतरे केरे । केले येरे सोडवी ॥ १ ॥ आळवितो करुणाकरे
विश्वंभरे दयाळे ॥ २ ॥ बहावतों मायापुनी । येथे करी कुडावा ॥ ३ ॥
तुका झणे दुजा कोण । ऐसा सीण निवारी ॥ ४ ॥

॥ २१०८ ॥

हारपाळ विनंती करी । उभे द्वारी रावळा ॥ १ ॥ आपुलिया शरणगता
माहो विता नेदावी ॥ २ ॥ बचता या चित्त पाथे । असो ठा
पायांसी ॥ ३ ॥ तुका झणे कृपासिंधू । दीनबंधू केशवा ॥ ४ ॥

१. इंदिरा प्रेसचे प्रतीत 'शरण शरण नागयण' या मूळारंभाने हा अभंग दिला
असून 'सावित्री काया' हा चरण तिसरा दिला आहे; पण बहुतेक गाथांत
हा तिसरी कथाच आढळते. या दोन प्रतींमधील फरकित साधे.

॥ २२०९ ॥

कशीर कां केला । कुरालुवा जी विठ्ठल ॥ १ ॥ भज दिलें कोणा हार्ती ।
काय मासिली निश्चिती ॥ २ ॥ कोठवरी धरूं धीर । आतां मन करूं
स्थिर ॥ ३ ॥ तुका झणे जीव । ऐसी भाकितसे काव ॥ ४ ॥

॥ २२१० ॥

कोण पुजें हरी सीण । शरण दीन आल्याचा ॥ १ ॥ तुझांविण जगदीश ।
कवार ठसा त्रिभुवनी ॥ २ ॥ कोण ऐसैं चारी पाप । हरी ताप
बान्साचा ॥ ३ ॥ तुका झणे भांव घाली । कोण चाली मनाचे ॥ ४ ॥

॥ २२११ ॥

धांवा क्षीघ्रवत । किंवा व्यावें दंडवत ॥ १ ॥ तुमचा जातो बढिबार ।
आली होतो हनिवार ॥ २ ॥ न धरावा धीर । धांवा नका चाली
स्थिर ॥ ३ ॥ तुका झणे माणी । माझी लाजली जी गुणी ॥ ४ ॥

॥ २२१२ ॥

न करीं चदास । माझी पुरवावी आस ॥ १ ॥ ऐका ऐका नारायणा ।
माझी परिखा विज्ञापना ॥ २ ॥ माथबाप बंधूजन । तुंजि सोबरा
सज्जन ॥ ३ ॥ तुका झणे तुजविरहित । कोण करील माझें हित ॥ ४ ॥

॥ २२१३ ॥

आतां कासासाटीं हुरी । अंतर उरी राखिली ॥ १ ॥ करीं लवकरीं मूळ ।
लहानें तीळ मुळींचिया ॥ २ ॥ दोन्ही ठायीं उद्देगवाणे । दुरुपणें
निश्चिती ॥ ३ ॥ तुका झणे वेग व्हावा । ऐसी जीवा बळकटा ॥ ४ ॥

॥ २२१४ ॥

चसंतित्या कर्मवाटा । बहु मोठा अघात ॥ १ ॥ क्षीघ्र यावें क्षीघ्र यावें
हार्ती न्यावें धरुनि ॥ २ ॥ भागलों या खटपटें । घटपटें करितां ॥ ३ ॥
तुका झणे कृपावंदा । माझी चिंता खंडावी ॥ ४ ॥

॥ २२१५ ॥

आतां ठळमळ । केली पाहिजे सीतळ ॥ १ ॥ करील तें पाहें देव
पायीं ठेवनियां भाव ॥ २ ॥ तेचि शून्यदाता । नाहीं आणिकां

॥ २२१६ ॥

अज अनायाकारणें । करीं येणें केशवा ॥ १ ॥ जीव सुरे तुजसाठीं
माट पोटीं पहातसें ॥ २ ॥ चित्त रंगलें चरणीं । तुजवांचूनि न राहे ॥ ३ ॥
तुका झणे कृपावंता । माझी चिंता असावी ॥ ४ ॥

॥ २२१७ ॥

ओढिले अंजुळ । असें दान उताविले ॥ १ ॥ पाहा वहा कृपादृष्टी
जाणा अनुभवा गोष्टी ॥ २ ॥ तूं घनी मी सेवक । आश्चर्य तें एका
दिक ॥ ३ ॥ करितों विनंती । तुका संपुल्ल पुढती ॥ ४ ॥

॥ २२१८ ॥

मोक्षपत्ती पायां पडणें । करुणा जाण आकाशी ॥ १ ॥ ये गा विसांबिया
करुणा दयासागरा ॥ २ ॥ ओढोनियां करकमल । नेत्र जळ भरोनि ॥ ३ ॥
तुका ठसे दारीं पात्र । पुरवीं आर्ते विठोबा ॥ ४ ॥

॥ २२१९ ॥

हेचि जतन करा दान । घडनि चरण राखिलों ते ॥ १ ॥ आणीक
काहीं न घालीं भार । बहु फार सांकडें ॥ २ ॥ घ्यावी साइया हासें
वेना । हेचि वेदा विनवणी ॥ ३ ॥ तुका तुमचा झणवी दास । त्याची
भास पुरवावी ॥ ४ ॥

॥ २२२० ॥

माझी वतराई । भाव निरोपूनि पायीं ॥ १ ॥ तुझी पुरवावी आळी
करावी ते उडिवाळीं ॥ २ ॥ आमचा हा नेम । तुझां उचित हा
कर्म ॥ ३ ॥ तुका झणे वेना । जाणों सांगितली सेवा ॥ ४ ॥

॥ २२२१ ॥

आतां पुसरें नाहीं वनीं । निरंजनीं पडिलों ॥ १ ॥ तुमचीच पाईं वास
जवची भास निरसली ॥ २ ॥ मागिलांचा मोडला मग । घडला त्याग
जवची ॥ ३ ॥ तुका झणे करुणाकरा । तूं सोयरा जीवींचा ॥ ४ ॥

॥ २२२२ ॥

मुनी इच्छा । आतां पंडरीनिवासा ॥ २ ॥ नेणें भाग सीण । हुजे
काहीं तुझांवांग ॥ १ ॥ आतां नव्हे दुरी । तुका पायी मिठी मारी ॥ ३ ॥

॥ २२२३ ॥

समर्थाची धरिळी कास । आतां नाश काशाचा ॥ १ ॥ घावें पावें
करीन लाहो । तुमचा आहे विठ्ठल ॥ २ ॥ नलगे मज पाहाणें विशा ।
हाकेसरिसा ओढसी ॥ ३ ॥ तुका झणे नव्हे धीर । तुझां स्थिर द्येने ॥ ४ ॥

॥ २२२४ ॥

जेणें पांजे पावांपाशी । निश्चयेंसी गहेन ॥ १ ॥ सांगितळी करीन
सेवा । सकळ देवा दास्यत्व ॥ २ ॥ बंधनाची तुटली वेडी । हेचि
बीडी मग आझां ॥ ३ ॥ तुका झणे नव्हे क्षण । पायांविण वेगळा ॥ ४ ॥

॥ २२२५ ॥

माझे जड मारी । आतां अवघें तुझांकी ॥ १ ॥ जालें अंकित
अंकित । तुमच्या मुरुळें मा गेल ॥ २ ॥ करितों जें काम । माझी
सेवा तुजें नाम ॥ ३ ॥ तुका पायां लागे । कांहीं नेदी ना न मागे ॥ ४ ॥

॥ २२२६ ॥

आलों तंव सार्वे । दास गडवणें कावें ॥ १ ॥ हें कां मिळतें उचित ।
तुझी नेणा कृपावंत ॥ २ ॥ सिंघाची तें पिळें । जाय घेऊनियां कोळें
॥ ३ ॥ तुका झणे नास । आझां झणविलियां दास ॥ ४ ॥

॥ २२२७ ॥

ह्रिंयांची ह्रिं । आझी केली नाशयणें ॥ १ ॥ झणऊनि पेलें
सौसी । काय लागें केणागळी ॥ २ ॥ नाहीं अंगी बळ । लस
करीया सकळ ॥ ३ ॥ तुका झणे मोटें । प्रारब्ध होवें खोटें ॥ ४ ॥

॥ २२२८ ॥

पमरुनि गहि नें गह । सोयी अहो तुमचिये ॥ १ ॥ आतां या
लागवणें । पाहु मे घांवत ॥ २ ॥ बैसायाची इच्छा कडे । चाळी
कपतासी ॥ ३ ॥ तुका झणे कृपाळुवा । करीन सेवा लागली ॥ ४ ॥

॥ २२२९ ॥

होवें नें नें । होवें नें नें । होवें नें नें ॥ १ ॥ होवें नें नें

करी । बिश्वभरीं काय उणें ॥ २ ॥ येथें जरी चरे चिंता । कोण
वाटा याहूनी ॥ ३ ॥ तुका झणे जाणवले । आझां भलें एवढेंच ॥ ४ ॥

॥ २२३० ॥

मुझिहीनां उठजीवां । नको देवा उपेक्षूं ॥ १ ॥ परिखावी विस्तार
पना । आझां दीक्षां दास्तांची ॥ २ ॥ चिंतूनिया आले पाय । त्यांची
काय वचन ॥ ३ ॥ तुका झणे पुढपोचमा । करी क्षमा अपसव ॥ ४ ॥

॥ २२३१ ॥

मुहु वाटे भये । माझे वडी धाळा दये ॥ १ ॥ फांसा गुंतले
डिगाडी । न चले बळ चरफडी ॥ २ ॥ कुंठितचि मुक्ति । माझ्या
जात्या सर्व शक्ति ॥ ३ ॥ तुका झणे देवा । काममोहें केला गोवा ॥ ४ ॥

॥ २२३२ ॥

आणिक कोहीं नेणें । असें पायांक्या चितनें ॥ १ ॥ माझा न व्हावा
बिसर । नाही आणिक आधार ॥ २ ॥ भांडवल सेवा । हाचि ठेवि-
विला ठेवा ॥ ३ ॥ करी मानभावा । तुका विनंती करी देवा ॥ ४ ॥

॥ २२३३ ॥

काय जाणों वेद । आम्ही आगमाचे भेद ॥ १ ॥ एक रूप पुढें
जनीं । धरुनि राहिलें चितनीं ॥ २ ॥ कोठें अधिकार । नाही रानव
विचार ॥ ३ ॥ तुका झणे दीना । नुपेक्षार्थे नारायणा ॥ ४ ॥

॥ २२३४ ॥

जोडोनिघां कर । उभा राहिलें समोर ॥ १ ॥ हेचि माझे भांड-
वल । जाणे कारण विठ्ठल ॥ २ ॥ भाकितां कहणा । आतां नुपे-
क्षार्थे दीना ॥ ३ ॥ तुका झणे जाई । ठेवी वेडोवेळां पायी ॥ ४ ॥

॥ २२३५ ॥

जमटे में ठायीं । तुझे निरोपार्थे पायी ॥ १ ॥ आळीं करार्थे चितन ।
जुझे नमस्कृतिन ॥ २ ॥ भोजन भोजनारुघा काळीं । मरगें कर-
नियां आळी ॥ ३ ॥ तुका झणे माथां । मार तुझ्या पंढरिनाथा ॥ ४ ॥

॥ २२३६ ॥

जें वेळ समो । येथें त्यांचीं पांशंगे ॥ १ ॥ कंठ पंढा सिमें तेथें

आज्ञा घोरस तूं वेई ॥१॥ नको पितोबर । सांबहे हे अळंकार ॥२॥
टाकीं वो भातुकें । लौकिकाचें कवतुकें ॥३॥ हातां पायां नको । कांहीं
वेगळाळें राखों ॥४॥ तुका झणे यावरी । मग सुलें अळंकारी ॥५॥
॥ २२३७ ॥

ओम वेयाळा हो । स्फुरताती वंड वाहो ॥ १ ॥ आसां सडझडां
आळे । वेई वचखुनि पावळें ॥ २ ॥ सांढीं हंसगती । बहु पळंटा
हे चितीं ॥ ३ ॥ तुका झणे आई । श्रीरंगे विठानाई ॥ ४ ॥
॥ २२३८ ॥

अंधुरेच्या राया । भासें वंडवत पायां ॥ १ ॥ तुमचे कपेचें पोषणें
आज्ञा समाचार घेजें ॥ २ ॥ नाम धरिलें कंठी । असें आर्तबुध
घोटीं ॥ ३ ॥ जीवींचें तें जाणा । तुका झणे नारायणा ॥ ४ ॥
॥ २२३९ ॥

पतितपावका । दिनानाथा नारायणा ॥ १ ॥ तुजें रूप माझे मनीं ।
राहो नाम अपो पाणी ॥ २ ॥ प्रह्लादनायका । भक्तजनाच्या
वाळका ॥ ३ ॥ जीवांचिया जीवा । तुका झणे देवदेवा ॥ ४ ॥
॥ २२४० ॥

वेनु चरे वनांतरीं । चित्त वाळकाचें घरीं ॥ १ ॥ तैसें करीं वो माझे
आई । ठाव देवनि राखें पायीं ॥ २ ॥ कादितां लळमळी । जीवना-
वेगळी मासोळी ॥३॥ तुका झणे कुडी । जीवाप्राणांची आवडी ॥४॥
॥ २२४१ ॥

आळवीन स्वें । कैशा मधुरा उत्तरे ॥ १ ॥ में वो में वो पांढुरी ।
प्रेमपान्हा भजें में मे ॥ २ ॥ पसरुनि पोषी । वचनें हीं कडणेचीं
॥ ३ ॥ तुका झणे बळी । आळी लडिवाळें आळी ॥ ४ ॥
॥ २२४२ ॥

लौकिकाचें समाधान । नव्हे देखिह्यानांभून ॥ १ ॥ रूप दाखवीं

१. फक्त इंदिरा प्रेसचे प्रतीत या अमंगाचा "पंढरीच्या राया" असा निष्कर्ष
मध्यम आढळतो; पण इतर सर्व आवृत्त्या "अंधुरेच्या राया" असा निष्कर्ष

तां । सहस्रभुजांच्या मंडिता ॥२॥ शंखचक्रपद्मगदा । गडकासहित
गोविंदा ॥ ३ ॥ तुका झणे कान्हा । भूक लागली नयनां ॥ ४ ॥
॥ २४३ ॥

मा येगा पांडुरंगा । घेई उचलुनि बोसंगा ॥ १ ॥ ऐसी असोनिवा
ली । दिसतो मी पावेसी ॥ २ ॥ उगवुनि गोवा । सोडवुनि न्या
वा ॥ ३ ॥ तुज आठ कांही । बळ करी ऐसें नाही ॥ ४ ॥ तु
ज हवीकेही । काब दशीर लाविलासी ॥ ५ ॥

॥ २४४ ॥

ह्म माझी मती । झणोनि येतो काकुलती ॥ १ ॥ आतां दाका
झाला । मज पाडले केशवा ॥ २ ॥ धीर माझ्या मना । नाही नाही
रायणा ॥ ३ ॥ तुका झणे दया । मज करा अभानिवा ॥ ४ ॥

॥ २४५ ॥

कोणें साक्षीविण । केलें उद्धारा भजन ॥ १ ॥ ऐसें सांगा जी दा
कारा । माझी भक्ति परंपरा ॥ २ ॥ कोणें नाही केही आळी । बस
जाताहुनि वेगळी ॥ ३ ॥ कोणाचें तों कोड । नाही पुरविला सा
॥ ४ ॥ कोणाच्या उद्धारा । केला विलंब माघारा ॥ ५ ॥ तुका झणे
भिज । कांही थोडें साक्षीविण ॥ ६ ॥

॥ २४६ ॥

माझे जीवन तुझे पाय । कृपाळु तूं माझी माय ॥१॥ नेवीं दिसों कि
विलबाणें । पांडुरंगा तुझे वरन्हें ॥२॥ जन्ममरण तुजसाठीं । आणी
जेणें वुजी गांठी ॥३॥ तुका झणे तुजविण । कोण हरिल माझा सीण ॥४॥

॥ २४७ ॥

तुजवांचून कोणा क्षरण । जाऊं आतां कर जोबून ॥१॥ कोण करी
माझे साहे । चिचीं विचारुनी पाहें ॥२॥ तूं तंव कृपेचा सागर । वी
नबंधु मगरोद्धार ॥३॥ तुका झणे निका । भवसिंधुतारक नौका ॥४॥

॥ २४८ ॥

आतां माझी केवळ ऐसें । नवरीऐसें जागवें ॥१॥ माण जोवें तें

ठवासी । कोण त्यासी अधिकार ॥ २ ॥ गजा नाड्या सरोवरी । न
हरी विचारिले ॥ ३ ॥ तुका झणे गणिका नष्ट । माझे कष्ट त्याहुनि ॥ ४ ॥

॥ २२४९ ॥

काय न्यून आहे सांगा । पांडुरंगा तुझाये ॥ १ ॥ आमुची तों न
हण्डा । पिता ऐसा मस्तकी ॥ २ ॥ कैसी तुझां होय सांडी । कल
तोंही व्हारें ॥ ३ ॥ आश्वयेचि करी तुका । हे नायका बैकुंठीचिया ॥ ४ ॥

॥ २२५० ॥

त पवीजे तया ठाया । आलों काया छेजेसी ॥ १ ॥ आतां माझे आ
मना । नारायणा ओजेचें ॥ २ ॥ बहु रिणें पिढिलें फार । परिहा
करावा ॥ ३ ॥ तुका झणे निर्बलशक्ति । काकुळती म्हुण येतो ॥ ४ ॥

॥ २२५१ ॥

कळों येतें वर्म । तरी न पावतो अम ॥ १ ॥ तुझां शिरी होता भार
आझां कैचा संचार ॥ २ ॥ होतें अभयदान । तरी स्थिर होतें मन
॥ ३ ॥ तुका झणे पाहें । ऐसी वाट उभा आहे ॥ ४ ॥

॥ २२५२ ॥

तुझी तो सदैव । आधीरपणें माझी हाच ॥ १ ॥ जळो आसेचें ते
जिणें । टोंकतसों दीनपणें ॥ २ ॥ येथूनि सोदया । आतां अनुभवेंसी
देवा ॥ ३ ॥ तुका झणे जालें । एक मग हें निमालें ॥ ४ ॥

॥ २२५३ ॥

आंवा केल्या पांशा । अम होऊं नेहां जीवा ॥ १ ॥ बरें असुताच्या
पारा । वेई वोसंगा लंकारा ॥ २ ॥ वशीर तो आतां । न करावा
हेच पिता ॥ ३ ॥ तुका झणे त्वरे । वेग करी विश्वमरे ॥ ४ ॥

॥ २२५४ ॥

चालिती पव्हया । वाटे अनाथाच्या दया ॥ १ ॥ तैसें कां हें नये करूं
पांडुरंगा अझां तरु ॥ २ ॥ गेणियासी काढ । देवनि वारिवासी पीडा ॥ ३ ॥
मुढत्यासाठीं उडा । चालितासी काय जोडी ॥ ४ ॥ झडित ती काटे । पुन
आसिमांजे वारें ॥ ५ ॥ तुका झणे आरें । ऐसी भगवताना काढ आहे ॥

॥ ३२५५ ॥

सिक्खने दित । सोबी खावावे हे नीव ॥ १ ॥ त्याग करूं तसे खरे
ऐसे विचारावे बरे ॥ २ ॥ तुमच्या तोंडे । धर्मधर्मचि खंडे ॥ ३ ॥
जससाठी देवा । कां हो उचविता देवा ॥ ४ ॥ आळा सावधान । त्यासी पा
जावे ओवन ॥ ५ ॥ तुका झणे पिता । बरी बाळाच्या तो हिता ॥ ६ ॥

॥ ३२५६ ॥

जो जी माझे जीवी । आऊस ठेविता मोसावी ॥ १ ॥ येवढा धाव
मणीक काय । वितनासी अंतराय ॥ २ ॥ देहआत्म बंदी । केळ
तुज कुबुडी ॥ ३ ॥ तुका झणे मन । कळवळी काटे खीण ॥ ४ ॥

॥ ३२५७ ॥

जातां घेई माझे । भार सकळही ओझे ॥ १ ॥ काय करिसी होई
ह । आठों पोटासीं दगड ॥ २ ॥ तूचि कोळे वाती । होई दीपक
गाती ॥ ३ ॥ तुका झणे कांहीं । विचाराया चाड नाही ॥ ४ ॥

॥ ३२५८ ॥

हावतों पुरी । आतां उचित ते करी ॥ १ ॥ माझी सकळ नारा
णा । कविव भाकावी करुणा ॥ २ ॥ आह्मां ओढी काळ । तुझे झीव
जडे बळ ॥ ३ ॥ तुका झणे गोडी । जीका मासेचिया ओढी ॥ ४ ॥

॥ ३२५९ ॥

आयेचा पति । माझी बहु हनि याती ॥ १ ॥ दोघे असों एके
जरी । माझा माया तुझे पारी ॥ २ ॥ माझ्या वीनपणां पार । नाही
तुज वृं ववार ॥ ३ ॥ तुका झणे पांडुरंग । मी ओहोळ तूं गंगा ॥ ४ ॥

॥ ३२६० ॥

नाही तुझी केळा । अंगीकार तो विठ्ठला ॥ १ ॥ सोंगे न पवीजे
मदी । माझी फुटकी सांगडी ॥ २ ॥ प्रेम नाही अंगी । भळे झण-
विले जरी ॥ ३ ॥ तुका झणे देवा । मज बोयां कां बाळवा ॥ ४ ॥

॥ ३२६१ ॥

माहीं । निच माझे मज ग्वाही ॥ २ ॥ गोविलें योरिवा । दुःख
माटतसे जीवा ॥ ३ ॥ तुका झणे माया । अवरा हे पंदरिराया ॥ ४ ॥

॥ २२४२ ॥

संघ पंडरीस जाली । निरोप धाडी तया हातीं ॥ १ ॥ सत्ता न
सत्ता विचर । तुका विनवितो किंकर ॥ २ ॥ केरसुणी महाद्वारी ।
ते मी असे निरंतरी ॥ ३ ॥ तुमचे पायीं पायसून । सोचे माझे तन
वन ॥ ४ ॥ सांगुळाची पिकघरणी । ते मी असे मुख पसरुनि ॥ ५ ॥
तुमची किछा पंडरिगाया । ते सारसुची भाडी काया ॥ ६ ॥ लग्ना
आतुका । ते मी तळीळ भुत्तिका ॥ ७ ॥ तुका झणे पंडरिनाया ।
तुजें न भरावें सर्वथा ॥ ८ ॥

॥ २२४३ ॥

कैला वैला अंगीकार । माझा भार चालवीं ॥ १ ॥ होऊं अंतराय बुडी ।
कृपानिधी नेदावी ॥ २ ॥ आझी तरी जड जीव । कैचा भाव पुरता ॥ ३ ॥ अनन्य
भावे ध्यावी सेवा । आझा देवा घडेसी ॥ ४ ॥ सुद्धी आझी शरणागतें ।
कृपावंतें रक्षीजे ॥ ५ ॥ तुका झणे भाकूं कीव । असों जीव जड आही ॥ ६ ॥

॥ २२४४ ॥

स्मरणाचे वेळे । ज्हावें सावध न कळे ॥ १ ॥ पडिलों विषयांचे
ओढी । कीणी न दिसेलें काढी ॥ २ ॥ भोंडइल माझे । वेच जाई
भूनि ओझे ॥ ३ ॥ तुका झणे कळे । तूंवि धावें ऐसे वेळे ॥ ४ ॥

॥ २२४५ ॥

जेजे करूं सेवा । पांहुंरंगा कृपाकुवा ॥ १ ॥ पावें बुद्धी मी काढी ।
सोचा आपुळिया ओढी ॥ २ ॥ क्रिया कर्महीन । जालों इंद्रिया
अपीन ॥ ३ ॥ तुका चिंतवी करी । वेळोवेळां पाय धरी ॥ ४ ॥

॥ २२४६ ॥

आपाची मी राखी । सेवा चोर पावांपाही ॥ १ ॥ करा दे
आराधना । माझ्या मानाचो खंडणा ॥ २ ॥ जना हातीं सेवा ।
जेणे जाली सेवा ॥ ३ ॥ तुका झणे कळे । तुका झणे कळे सेवा ॥ ४ ॥

॥ २२५७ ॥

दुर्ती धरुं जावैं । तेणें परतेंचि व्हावैं ॥ १ ॥ ऐसा कां हो आका
मोटा । हीन भाग्याचा करंटा ॥ २ ॥ वेच ना संसार । कोही ठावी
नाही बार ॥ ३ ॥ तुका झणे पीक । भूमि नवे न मिळे भीक ॥ ४ ॥

॥ २२५८ ॥

आळों आलां दास । माझे सोडोनियां पाश ॥ १ ॥ ठाव दावा पायां-
गशी । मी तों पातकांचा गशी ॥ २ ॥ सकळही गोवा । माझा
गव्दुनि देवा ॥ ३ ॥ तुका झणे भय । करा जवळी तें नवे ॥ ४ ॥

॥ २२५९ ॥

मेदशीण । आळों मोसुनियां वन ॥ १ ॥ बिडोवा बिसावया वि-
निया । पडों देईगा पायां ॥ २ ॥ बहुतां काकुळती । आळों सोसिती
बिती ॥ ३ ॥ केळी तुझसाठी । तुका झणे येवढी आटी ॥ ४ ॥

॥ २२६० ॥

तों भाव नाही अर्गी । भूषण करावया जर्गी ॥ १ ॥ परि तू पवितथा-
न । करी साथ हे वचन ॥ २ ॥ मुलें झणवितों दास । चिरीं माया
भ आस ॥ ३ ॥ तुका झणे दावी वेश । तैसा अंतरीं नाही छेस ॥ ४ ॥

॥ २२६१ ॥

करा नारावणा । माझ्या दुःखाची खंढणा ॥ १ ॥ वृष्टि गळा पायां-
गशी । बसों धरुनि मानसी ॥ २ ॥ पाळोनियां लळा । आलां पाव-
चावें फळा ॥ ३ ॥ तुका झणे दीने । त्यांचा हरविचा सीण ॥ ४ ॥

॥ २२६२ ॥

किपासविहीन । एक मी या तुझें दीन ॥ १ ॥ देवा करावा खांभाळ
मार्गी माझी लळमळ ॥ २ ॥ नको माझे ठावी । गुणदोष धावू
काही ॥ ३ ॥ भवराचल्या कोटी । तुका झणे चाळी पौटी ॥ ४ ॥

॥ २२६३ ॥

मुले घोर घोर । अळ केरिती बिचार ॥ १ ॥ अपत्यादि साधनें ।
झव विठवेना मने ॥ २ ॥ करुणावचनें । म्यां आकावी तुझी
सीने ॥ ३ ॥ तुका झणे जेरी । माझे कोणें काद लकी ॥ ४ ॥

॥ २२७४ ॥

संखे अज । मज न सेववे वन ॥ १ ॥ छणउनी नारायण ।
हीव भाकितां करुणा ॥ २ ॥ नाहीं अधिकार । काहीं पोकाया ज-
वर ॥ ३ ॥ तुका छणे बोडें । अयुष्य भवचेंचि कोडें ॥ ४ ॥

॥ २२७५ ॥

आयुष्य गेलें वायांविण । थोर जाली नागवण ॥ १ ॥ आतां भावें
भावें तरी । काय पहातोसि हरी ॥ २ ॥ माझे तुझे याचि गति ।
विवर गेले तोंडीं माती ॥ ३ ॥ मन वाच घेऊं नेदी । बुढवू पावें
भवनदी ॥ ४ ॥ पडिला विषयाचा घाला । तेणें नागविलें मळा ॥ ५ ॥
करण आलों आतां भावें । तुका छणे मज पावें ॥ ६ ॥

॥ २२७६ ॥

आली तडाहोडी । अवणीं पडिलों वयडीं ॥ १ ॥ नव्हों कोणाची
कांहीं । तुझे भरकिया बाहीं ॥ २ ॥ पाहपळा संवसार । मोडिली वैस-
णाची मार ॥ ३ ॥ आतां छणे तुका । देवा अंतरे राखों नका ॥ ४ ॥

॥ २२७७ ॥

तांमों देवा नेणा काय । बोळाची त्या आचडी ॥ १ ॥ वायां मज
बुकर करा । विश्वभरा विनोदें ॥ २ ॥ आवडीक्या कम ऐसें । अ-
न्याचें जायतसां ॥ ३ ॥ तुका छणे समाधानें । होइन मन मोकळा ॥ ४ ॥

॥ २२७८ ॥

मीमांसिरीचा नाटक । घानें लाविलेलें घटक ॥ १ ॥ मन बुद्धि जाली
ठक । नेणे संसाराची ठक ॥ २ ॥ कैसी प्रासंगीक वाणी । प्रत्यावर
जवसणी ॥ ३ ॥ तुका छणे मोठा ठक । जेथें तेथें कभा ठाके ॥ ४ ॥

॥ २२७९ ॥

हि प्रारब्धा छिरी । असोन करी उद्रेग ॥ १ ॥ जांव घाली नारा-
यणा । साक्या मना जागणी ॥ २ ॥ ऐसी बुकोनियां धर्म । पीडा भवें
जवळें ॥ ३ ॥ तुका छणे कैचा भोग । नव्हे रोग अंगीचा ॥ ४ ॥

॥ २२८० ॥

मारिता । कळों आलासी निरुता ॥२॥ अचवा सुंवि जनादेन । संव
कोळती वचन ॥१॥ तुका झणे पांडुरंग । तुझ्या रिगाळों बोसंगा ॥४॥
॥ २२८१ ॥

तुळ माझी माय । आळां सुखा चणें काय ॥ १ ॥ घेतों अमृताची
मी । प्रेम बोसंडलें स्तनी ॥ २ ॥ क्रीडों वैष्णवांच्या मेळीं । कंक
नंदाच्या जळीं ॥३॥ तुका झणे कृपावंत । ठेवीं आळांपासीं चिच ॥४॥
॥ २२८२ ॥

माझे धन । तुमचे बंधावे चरण ॥१॥ येणें भाग्यें असो जीत ।
समर्पणी चित्त ॥ २ ॥ सांभाळिलें देवा । मज अनाया जी
॥ ३ ॥ जोडुनियां कर । तुका विनवितो किंकर ॥ ४ ॥
॥ २२८३ ॥

मिसेवा गोड । माते बाळकार्चे कोड ॥१॥ जें जें मागावें मातुके ।
ते पुढी कौतुके ॥ २ ॥ खेळविलें कोडें । हवें बोळे की
॥ ३ ॥ तुका झणे लाड । तेवें पुरे माझे कोड ॥ ४ ॥
॥ २२८४ ॥

आवडीचें । पुरबीना बाळकार्चे ॥१॥ तेव्हां कैसी ते माडली ।
काशासाठीं ठ्याली ॥ २ ॥ वस्त्राधिये आमे । भेनु भावेना
॥ ३ ॥ तुका झणे घरीं । बाळ टाकिलें वानरी ॥ ४ ॥
॥ २२८५ ॥

लेकरांत भिन्न । नाहीं उत्तरांचा सीण ॥ १ ॥ बावीं बावीं वो
॥ २ ॥ रंजविल्याचें कौतुके ॥ ३ ॥ कस्तुरि नवल । याचें कोळिलें
॥ ४ ॥ तुका झणे माते । पांडुरंगे कृपावंते ॥ ४ ॥
॥ २२८६ ॥

जीवा तो कळवळा । जिह्वाचाचि वेगळा ॥ १ ॥ बहु नेदी रडों
॥ २ ॥ वरी वरी नोंडापुरतें । मोहोटी
॥ ३ ॥ आम्हेंलियां नेवना । तुका । माते नेवनांसावि ॥ ४ ॥

॥ २२८७ ॥

आगितस्यास आस करा । उरी भरा काँहों बाही ॥ १ ॥ झणझनि सारिणी
आस । होती यास झुल सें ॥ २ ॥ माझ्या मोहें तुज पान्हा । छोटे स्तना
भोरस ॥ ३ ॥ तुका झणे आळवणें । माझ्या देणें उत्तर ॥ ४ ॥

॥ २२८८ ॥

आळवणें काय । ऐसें जगे माझे माय ॥ १ ॥ धांद पाव लवलाहें । कंठ
आण धाट पाहे ॥ २ ॥ पसरुनि कर । तुज आल्लिळों समोर ॥ ३ ॥ देसी
विसांवा । तुका झणे देशा हांवा ॥ ४ ॥

॥ २२८९ ॥

आपुल्या महिमानें । धातु पारिसें केलें सोनें ॥ १ ॥ तैसें न मत्त
माहें आतां । गुणदोष पंदरिनाथा ॥ २ ॥ गांवाखालील बोई
संगी न मनी असंगळ ॥ ३ ॥ तुका झणे माती । केली कस्तुरीनें सरती ॥ ४ ॥

॥ २२९० ॥

अपजळें मनीं । हे तों स्वामीची करणी ॥ १ ॥ होइल प्रसादाचें दान । तसि
हें कथतुक पाहेना ॥ २ ॥ येइल अभय जरि । तरि हे आज्ञा बंदिन शिरीं ॥ ३ ॥
भक्तिप्रयोजना । प्रयोजाचें वंशीजना ॥ ४ ॥ अश स्वामीचिये शिरीं । दास
करावें किं करीं ॥ ५ ॥ तुका झणे आळकिरा । त्याची योजावें उत्तरा ॥ ६ ॥

॥ २२९१ ॥

आठों नाचणें आमंदें । दाळबागरिवाक्या छंदें ॥ १ ॥ तुझी मुज
देवा । नेणों भाव कैसी सेवा ॥ २ ॥ नेणों ताळ धात मात । भळते
सर्व पाव हात ॥ ३ ॥ लाज नाही शंका । प्रेम घाली झणे तुका ॥ ४ ॥

॥ २२९२ ॥

बुद्धिहीना चंपदेक । तें तें विष अमूर्ती ॥ १ ॥ हुंगों नये गोन्हुवाही
तेथें जोडी विटाळ ॥ २ ॥ अन्नक्रियार्थें अंतर कुडें । जैसें मढें न्निक्काय
॥ ३ ॥ तुका झणे देशा हातीं । भुज श्रीपती वांछी ॥ ४ ॥

॥ २२९३ ॥

आद आदों । कांहीं बोलों पासाठी ॥१॥ बहुत दिख होतें मनीं । स्वाप
नी एकांती ॥१॥ चुका छपे घमा राहें । कान्हो पाहें मजकडे ॥२॥

॥ २२९४ ॥

अधिया बाढा कुटित करुनि । काबीं जापुछीच गोडी ॥ जासा
सा तृष्णा करुना । करुनियां देशघडी ॥ मीतुपणापासण गुंतछों ।
त्या संकल्प तो माझा तोडीं ॥ तुझिये चरणीं माझे दोन्ही पक्ष ।
अधी करुनि बालवीं पिंडी रे रे ॥ १ ॥ माझे साच काय केळें
मजळ । वर्णा पाती कुळ अभिमान ॥ कुमारी भातुकें खेळती
तुके । काय त्याचें साचपण ॥ २ ॥ बेगळात्या भावें चित्ता तडा-
ये । केळें देशघडी मायाजाळें ॥ गोट विष्ट माय बाप बहिणी
। बंधुवर्ग माझीं बाळें ॥ एका एक न परी संबंध पुरळिया ।
छळिया जवळी काळें ॥ जाणोनियां त्याग-सर्वस्वें केळा । खांभाळीं
मुळे जाळें ॥ ३ ॥ एकां जवळी घरी आभिकां अंतरी । सीं काच
यरी नव्हतीं माझीं ॥ एकांचें पाळण एकांती भांडण । चाड कव-
ये काजी ॥ अधिक असे लणें कवण कवण्या गुणें । हे माच न कळेचि
नी ॥ छणोनि चिंतनीं राहिलों जीपती । चुका छपे भाक माझी ॥४॥

॥ २२९५ ॥

मिवा संचिता । दड देखोनि बळिपंथ । पळसी पंढरिनाथा । भेजें
तां तयाच्या ॥ १ ॥ तरि मज कळतासी । नव्हता भेटी जाणी-
ती । एक संकोचिती । मान करिची लोकांत ॥ २ ॥ तरि हें
मन्य जी पाहें । कांहीं न चले तयापुढें । काय तुज म्यां कोहें ।
सांकडे पाळारें ॥ ३ ॥ भोगाधीपति क्रियमाण । तें तुज नागवे
मून । तरि कां बांधांचिण । कुज ज्यां खीण करावा ॥ ४ ॥ तुज
वृत्ता माझे कांहीं । परी मी न सेही भक्तिसोई । हो कां भळवा
नी । कुडी अग्न भळतेना ॥५॥ हें भितोसि माझिया देवा । कांहीं
कवें ते जाका । चुका छपे देखा । कांहीं न घरी संकोच ॥ ६ ॥

॥ २२९६ ॥

काहीं बोलिळों बोवहें । मायबाप तुझांपुढें । सळंगी काहें कोहें । मज
 झपा करावी ॥ १ ॥ काय जाणावा महिमा । तुमचा म्यां पुढवी-
 च ॥ २ ॥ भावकीने सीमा । सांढविळी मज हातीं ॥ ३ ॥ घडे अव-
 सळणतें । माळें बापाची न भ्यावें । काय म्यां सांगावें । आहे ठावें
 पुढाची ॥ ४ ॥ तुका झणे देवा । प्रेम क्रोध न संढावा । पाळिता
 पाळावा । लक्षा पुढवी आगळा ॥ ५ ॥

॥ २२९७ ॥

अणउनि काकुळती । येतो पुढतों पुढती । तुझां असें हातीं । कमदनी
 पती भांडार ॥ १ ॥ फेहूं आलेती दरिद्र । तरी नलगे लशीर । ॥
 अभयंकर । ठाया ठाव रंकाशी ॥ २ ॥ कोठें न धाळी धांव । याज
 साटीं लजिळी हांव । घेऊं नेवी वाव । मना केळा विरोध ॥ ३ ॥ कारणांम्य
 गुणें । वेळ काळ तोही नेणें । तुमच्या कीर्तनें । तुका तुझां जागवी ॥ ४ ॥

॥ २२९८ ॥

जों जों घ्यावा सोस । माझें घारी गर्भवास । लटिक्याचा दोष ।
 अधिक जडे अंगेसीं ॥ १ ॥ आतां आहे तैसें असो । अनुत्ताप अंगा
 बसो । येवढेंचि नसो । माझें आणि परावें ॥ २ ॥ जागा जालिपणें । काय
 नासावें स्वप्न । सध्दाचिया क्षिणें । कष्ट मिथ्या मानावे ॥ ३ ॥ छाये माकड
 बिदे । धवे कुरी काय भेटे । तुका झणे फुटे । डोई गुढवे कोंपर ॥ ४ ॥

॥ २२९९ ॥

माझें चित्त तुझे पावीं । राहे ऐसें करीं काहीं । भरोनियां बाहीं ।
 अब हा चारी वासारा ॥ १ ॥ स्वतुरा तूं शिरोमणि । गुणढावण्याचा
 भाणी । मुगुठ सकळां मणि । धन्य तूंचि विठोबा ॥ २ ॥ करीं धा
 सिमिंगाचा नाश । दीप होउनि प्रकाश । सोबीं आशापाश । कस
 नास हृदयीं ॥ ३ ॥ पाहें गुंतलों नेणतां । तुज असो माझी चिता ।

॥ ४ ॥

॥ २३०० ॥

य कहे आतां या मना । न संदी विषयवासना । प्रायित्तांही
दना । आदरे पचना जेऊ पावे ॥१॥ आतां धावे धावे गा श्रीहरी ।
जे बांधां नाही तरी । न दिसे कोणी आवरी । आणीक बुजा
पसी ॥२॥ न राहे एके ठायी एकी घडी । चित्त तडवडा सोडी ।
ले विषयमोवडी । घालू पावे वडी भवडोही ॥ ३ ॥ आशा
गा कल्पना पाणिणी । घात मांडला माझा याणी । तुका झणे
रुपाणी । काय अजोनि पाहातोसी ॥ ४ ॥

॥ २३०१ ॥

हीन मति हीन कर्म हीन माझे । सर्व कज्जा कळोनिवा
आलो तुज ॥१॥ येई गा तूं माथबापा पंढरीच्या राया । तुका
सीण बाटे क्षीण जाळी काया ॥ २ ॥ दिनानाथ दीनबंधु नाम
साजे । पतितपावन नाम ऐसी ग्रीवावळी गाजे ॥ ३ ॥ विटेवरि
ट घमा कटावरी कर । तुका झणे हेंचि माझा ध्यान निरंतर ॥४॥

॥ २३०२ ॥

विषय कोंडितां चरकडी । भलकीकडे धाकी उडी ॥ १ ॥ काय कहे
मना आतां । कां विसरते पंढरिनाथा ॥ २ ॥ करी संसाराची
विता । वेळोवेळां मागुती ॥ ३ ॥ भजन नाकडे भवण न धावे विषय
भलोकून ॥४॥ बहुत चंचल चपळ । आतां येतां न खगे वेळ ॥५॥
केतां राखीं दोनी काळ । निजळिवा जागे वेळ ॥ ६ ॥ मज राखीं
आतां । तुका झणे पंढरिनाथा ॥७॥

॥ २३०३ ॥

चित्त गुंतले प्रपंचे । आले वेढे ममतेचे ॥१॥ आतां सोबची पांडुरंगा ।
आले निवारी ते अंगा ॥ २ ॥ गुंतली आवडी । नामी रुपी जाडी
हूडी ॥३॥ तुका झणे थाकी । पुढे वाट ओळवळी ॥४॥

॥ २३०४ ॥

येथे कांही न मागता । कांही न घरे संसारा ॥ १ ॥ कांही न मागता

जाची परि । येतों तळा जातों वरी ॥ २ ॥ पाती भवसे ठायीं हाव
होती शिष्या वैसे लात ॥ ३ ॥ आदि जंतीं तुका । सांगे न क
तळा तुका ॥ ४ ॥

॥ २३०५ ॥

येच बोसरो । चित्त तुझे पायीं मुरो ॥ १ ॥ ऐसें करि गा पांदुरंगा
रंगबावें रंगा ॥ २ ॥ पुरे पुरे आतां । नको तुजियाची स
॥ ३ ॥ छटिकें तें फेला । तुका झणे जाव पीळा ॥ ४ ॥

॥ २३०६ ॥

आमार सो म्हाबा । ऐसी आस करी देवा ॥ १ ॥ तळांपाशीं म
हनें । काव वेचें समाधानें ॥ २ ॥ सेवेच्या अभिलाषें । मन बंधु
पिछें ॥ ३ ॥ अरे भक्तपराधीना । तुका झणे नारायणा ॥ ४ ॥

॥ २३०७ ॥

मला आळियाचा लाभ । पद्यानामदर्शनें ॥ १ ॥ पाठीला
को काळ । तूं कृपाळ मावली ॥ २ ॥ कोण्या उपा
दे भडे । मज आंगरें सुटकेचें ॥ ३ ॥ बहु वसंतीत जाळों । तया भ्य
काळीं ॥ ४ ॥ तुका झणे तूं जननी । ये निर्वाणी विठुळे ॥ ५ ॥

